

Saksframlegg

Arkivsak
23/01428-1

Saksbehandler
Ellen Gangnæs

Behandles av
Utvalg for samfunnstjenester

Møtedato
16.02.2023

Godkjennelse av protokoll i Utvalg samfunnstjenester, 19.01.2023 godkjennes slik den foreligger

Leders forslag til vedtak:

1. Protokollen fra møte i Utvalg samfunnstjenester 19.01.2023 godkjennes slik den foreligger.

Elisabeth Holter-Schøyen

Leder i Utvalg samfunnstjenester

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksprotokoll

Arivsak
23/01428

Saksbehandler
Ellen Gangnæs

Behandlet av
1 Utvalg for samfunnstjenester

Møtedato
16.02.2023

Saksnr.
7/23

Godkjennelse av protokoll i Utvalg samfunnstjenester,

Utvalg for samfunnstjenester har behandlet saken i møte 16.02.2023 sak 7/23

Behandling

Innstillingen ble enstemmig vedtatt

Vedtak

1. Protokollen fra møte i Utvalg samfunnstjenester 19.01.2023 godkjennes slik den foreligger.

Møteprotokoll

Utvalg for samfunnstjenester

Dato	Tid	Sted
19.01.2023	18:00 – 21:37	Asker rådhus

Møtet ble ledet av Elisabeth Holter-Schøyen, V

Til stede:

Funksjon	Navn	Møtte for
Leder i utvalg	Elisabeth Holter-Schøyen (V)	
Varamedlem	Kjersti T. Omejer (H)	Heidi Sorknes (H)
Utvalgsmedlem	Stig Wettre-Johnsen (H)	
Utvalgsmedlem	Trond Jerve (H)	
Utvalgsmedlem	Inger Johanne Aaby (Sp)	
Utvalgsmedlem	Roar Arne Skryseth (H)	
Utvalgsmedlem	Kåre Johnny Møllerhagen (H)	
Utvalgsmedlem	Kirsti Kierulf (H)	
Utvalgsmedlem	Trude Nygård Evensen (A)	
Utvalgsmedlem	Svein Hillestad (Asker A)	
Utvalgsmedlem	Emelie Spjuth-Haldorsen (MDG)	
Utvalgsmedlem	Jon Gustav Kirkerud (MDG)	
Utvalgsmedlem	Espen Hansen Aspås (FrP)	

Forfall: 1

Nestleder Heidi Sorknes (H)

Møtet ble satt med 13 medlemmer til stede.

Det var ingen merknader til innkallingen eller habilitet.

Fra administrasjonen møtte:

Direktør Ragnar Sand Fuglum

Protokollfører Ellen Gangnæs

Saksliste

Side

Saker til behandling

1/23	22/22456-1	Godkjennelse av protokoll fra møte i utvalg samfunnstjenester, 01.12.2022	2
2/23	22/23853-1	Klimastrategi for Drammen 2030 - høring	3
3/23	21/03135-3	Forprosjekt og intensjonsavtale med Viken om planlegging og bygging av idrettshaller - Røyken og Nesbru	5
4/23	22/19256-1	Ferdsel på islagte vann i Asker	6
5/23	23/00136-1	Egenandel ved bruk av gjenvinningsstasjonene i Asker kommune	7
6/23	22/21560-2	Dialogmøter 2023 - Hovedutvalg for Samfunnstjenester	9

Referatsaker

Saker til behandling

1/23 Godkjennelse av protokoll fra møte i utvalg samfunnstjenester, 01.12.2022

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Utvalg for samfunnstjenester	19.01.2023	1/23

Leders forslag til vedtak:

1. Protokollen fra møte i Utvalg for samfunnstjenester 01.12.2022 godkjennes slik den foreligger.

Behandling

Trude Nygård Evensen, A påpekte at omforente forslag til punkt 1 i forslaget til sak 60/22 fremmet av Elisabeth Holter-Schøyen og Emelie Spjut var partiene H, SP, V, A og MDG med.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt med denne endringen.

Vedtak

1. Protokollen fra møte i Utvalg for samfunnstjenester 01.12.2022 godkjennes slik den foreligger, med denne endringen til sak 60/22.

[Lagre vedtak]

2/23 Klimastrategi for Drammen 2030 - høring

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Utvalg for samfunnstjenester	19.01.2023	2/23

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Det avgis et høringssvar basert på saksframlegget og behandlingen av saken

Behandling

Saksbehandler Bjørn Erik Nordby besvarte spørsmål.

Høringsinnspill fremmet av Trond Jerve, H på vegne av H, V og SP:

Innspill til Asker Kommunes arbeid med høringsinnspill.

- Generelt veldig positivt at Drammen kommune fokuserer på tiltak utover egen virksomhet (første strategi) for nå å redusere samlede klimagassutslipp med spesifiserte 55 % innen 2030
- Kommunen oppfordres til å konkretisere tiltak for
 - Etablering av utslippsfri bilpark
 - Økt anvendelse av elektrisitet, biogass og hydrogen til varebiler, busser, ferger, taxi og båter
- Spesifisere samarbeidsformer og samarbeidstiltak med lokale, regionale og nasjonale aktører på prosjektnivå med tallfestede klimamålsetninger
- Analysere og kartlegge
 - mulighet for langsiktig reduksjon av klimagassutslipp fra skipstransport til/fra Drammen havn
 - mulighet for reduksjon av utslipp fra de ca. 1100 daglige tungtransporter til Holmen
- Konkretisere tiltak innen bygg- og anleggsvirksomhet med
 - Anbudsprosesser som legger økt vekt på miljø
 - Gjenbruk av bygg
 - Materialgjenvinning
 - Krav om at alle byggeplasser blir utslippsfrie
 - Økt bruk av utslippsfrie produkter (f.eks. kan det nå kjøpes utslippsfri asfalt)
- Kartlegge tiltak for reduserte utslipp som også har effekt på Askers egne direkte utslipp
 - Tungtransport av tømmer til utskipningshavnen i Tofte (betydelig andel av de ca. 3,5 mill. m3 tømmer som eksporteres)
 - Lastebiltransport av 120.000 biler som videre-distribueres fra Drammen bilhavn gjennom Asker
- Sikre at massetransport på E18 gjennom Asker til Drammen havn og andre områder i regionen bli utslippsfri (ref. Gunnar Knutsen og deres biogass lastebiler for Oslo Vann og Avløp Holsfjorden prosjekt)
- Sikre at planlagt renseanlegg i Nordbykollen (hvor Asker blir medeier) planlegges, bygges og driftes med minimale klimagassutslipp.
- Bidra til at nytt regionsykehus minimaliserer klimagassutslipp

Forslaget til høringsinnspill fra Trond Jerve, H på vegne av H, V og SP ble enstemmig vedtatt.

Kommunedirektørens forslag i 1 punkt ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Det avgis et høringssvar basert på saksframlegget og behandlingen av saken

[Lagre vedtak]

3/23 Forprosjekt og intensjonsavtale med Viken om planlegging og bygging av idrettshaller - Røyken og Nesbru

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Utvalg for medborgerskap	19.01.2023	3/23
2 Utvalg for samfunnstjenester	19.01.2023	3/23
3 Formannskapet	24.01.2023	

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Forprosjektet tas til orientering
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å forhandle og inngå kontrakt med entreprenør innenfor budsjetttramme på 138,4 mill. kroner pr. hall.
3. Kommunedirektøren gis fullmakt til å signere avtaler med Viken fylkeskommune om å bygge og drifte ny idrettshall i Røyken og på Nesbru

Behandling

Direktør Ragnar Sand Fuglum presenterte saken og besvarte spørsmål.

Oversendelsesforslag fremmet av Trude Nygård Evensen, A:

3. Kommunedirektøren gis fullmakt til å signere avtaler med Viken fylkeskommune om å bygge og drifte ny idrettshall i Røyken og på Nesbru, men med følgende endring i avtaleforslaget:

Pkt. 4 om bruksrett, første setning, endres til: Viken fylkeskommune har rett og plikt til å være leietaker av idrettshallen for en periode på 40 år fra det foreligger brukstillatelse på idrettshallen. Hallen leies primært ut til idrettsformål, men kan også nyttes til sosiale arrangementer som åpnes for alle elever på et trinn/en linje eller lignende.

Tilleggsforslag, punkt 4: For hver av idrettshallene vurderes også jordvarme som mulig energikilde

Oversendelsesforslaget fremmet av Trude Nygård Evensen blir oversendt uten realitetsbehandling.

Kommunedirektørens forslag i 3 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Forprosjektet tas til orientering
2. Kommunedirektøren gis fullmakt til å forhandle og inngå kontrakt med entreprenør innenfor budsjetttramme på 138,4 mill. kroner pr. hall.
3. Kommunedirektøren gis fullmakt til å signere avtaler med Viken fylkeskommune om å bygge og drifte ny idrettshall i Røyken og på Nesbru

[Lagre vedtak]

4/23 Ferdsel på islagte vann i Asker

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Utvalg for samfunnstjenester	19.01.2023	4/23
2 Formannskapet	24.01.2023	

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Kommunedirektørens redegjørelse om ferdsel på islagte vann og sjøis tas til orientering.

2. I stedet for å etablere isoppsyn i kommunal regi, legger kommunen til rette for å at publikum kan finne oppdatert informasjon om iskvalitet og sikker isferdsel på kommunens nettside.

Behandling

Saksbehandler Per Steine besvarte spørsmål.

Kommunedirektørens forslag i 2 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Kommunedirektørens redegjørelse om ferdsel på islagte vann og sjøis tas til orientering.
2. I stedet for å etablere isoppsyn i kommunal regi, legger kommunen til rette for å at publikum kan finne oppdatert informasjon om iskvalitet og sikker isferdsel på kommunens nettside.

[Lagre vedtak]

5/23 Egenandel ved bruk av gjenvinningsstasjonene i Asker kommune

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Utvalg for samfunnstjenester	19.01.2023	5/23
2 Formannskapet	24.01.2023	
3 Kommunestyret	31.01.2023	

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Brukerbetaling ved gjenvinningsstasjonene baseres på mengde; inntil videre etter vekt på Yggeset, og volum på Follestad.

2. Gebyrer for husholdningsavfall 2023 vedtas i henhold til tabell i vedlegg 1.
3. Gebyrordninger i tråd med nasjonale føringer («Pay-as-you-throw») på gjenvinningsstasjonene utredes videre.

Behandling

Saksbehandler Karl R. Persson og Gjert Anders Glesne besvarte spørsmål.

Innsendte spørsmål fra Elisabeth Holter-Schøyen, V og Espen Hansen Aspås, FrP til saken ble besvart under behandlingen av saken.

Forslag fremmet fra V, H og Sp ved Elisabeth Holter-Schøyen, V:

Nytt vedtakspunkt 1:

Det innføres ekspedisjonsgebyr/egenandel på Follestad.
Engangsgebyr/ekspedisjonsgebyr settes til kr 65 begge steder.

Det innføres ikke gebyr for avfall basert på vekt på Yggeset og volum på Follestad.
Kommunedirektøren kommer tilbake med sak om gebyrer på gjenvinningsstasjonene etter likhetsprinsippet basert på vekt, når løsning er klart for dette.

Korrigert vedtakspunkt 2:

Øvrige gebyrer for husholdningsavfall vedtas i henhold til tabell 1.

Vedtakspunkt 3 som kommunedirektørens.

Forslag fremmet fra AP, MDG og FrP ved Trude Nygård Evensen, AP

1. Innbyggere i Asker skal ikke betale egenandel ved bruk av gjenvinningsstasjonene i Asker kommune.
2. Planlagt adgangskontroll iverksettes så raskt som mulig.
3. Reduksjon i pris ved hjemmekompostering skal også prisjusteres.

Forslag fremmet fra V, H og Sp ved Elisabeth Holter-Schøyen, V satt opp mot forslaget fremmet fra AP, MDG og FrP ved Trude Nygård Evensen, AP.

Forslaget fremmet av V, H, og SP ved Elisabeth Holter-Schøyen, V ble vedtatt mot 5 stemmer, Trude Nygård Evensen, A, Svein Hillestad, A, Emelie Spjut, MDG, Jon Gustav Kirkerud, MDG og Espen Hansen Aspås, FrP.

Vedtak

1. Det innføres ekspedisjonsgebyr/egenandel på Follestad.
Engangsgebyr/ekspedisjonsgebyr settes til kr 65 begge steder.

Det innføres ikke gebyr for avfall basert på vekt på Yggeset og volum på Follestad. Kommunedirektøren kommer tilbake med sak om gebyrer på gjenvinningsstasjonene etter likhetsprinsippet basert på vekt, når løsning er klart for dette.

2. Øvrige gebyrer for husholdningsavfall vedtas i henhold til tabell 1.
3. Gebyrordninger i tråd med nasjonale føringer («Pay-as-you-throw») på gjenvinningsstasjonene utredes videre.

[Lagre vedtak]

6/23 Dialogmøter 2023 - Hovedutvalg for Samfunnstjenester

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Dialogmøter gjennomføres i løpet av mars 2023, og følger agenda og plan for gjennomføring som skissert i denne saken.
2. Følgende temaer kan eventuelt settes på agendaen for hovedutvalgets dialogmøter i 2023: • Landbruk, klima og miljø • Kommunaltekniske tjenester
3. Dialogmøtene oppsummeres i hovedutvalgsmøtet i april, som grunnlag for behandling av sak om hovedutvalgets innspill og prioriteringer til kommunedirektørens videre arbeid med forslag til Handlingsprogram 2024- 2027

Behandlet av

1 Utvalg for samfunnstjenester

Møtedato

19.01.2023

Saksnr.

6/23

Behandling

Saksbehandler Alf Harald Holmboe besvarte spørsmål.

Trude Nygård Evensen, AP fremmet følgende alternative forslag til kommunedirektørens forslag i punkt 2:

Følgende temaer settes på agendaen for hovedutvalgets dialogmøter i 2023:
Landbruk, klima og miljø • Kommunaltekniske tjenester

Trude Nygård Evensen, AP forslag ble enstemmig vedtatt.

Kommunedirektørens forslag i punkt 1 og 3 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Dialogmøter gjennomføres i løpet av mars 2023, og følger agenda og plan for gjennomføring som skissert i denne saken.
2. Følgende temaer settes på agendaen for hovedutvalgets dialogmøter i 2023:
Landbruk, klima og miljø • Kommunaltekniske tjenester
3. Dialogmøtene oppsummeres i hovedutvalgsmøtet i april, som grunnlag for behandling av sak om hovedutvalgets innspill og prioriteringer til kommunedirektørens videre arbeid med forslag til Handlingsprogram 2024-2027

[Lagre vedtak]

Referatsaker

- Presentasjon «Avløpsløsning for Asker, Lier og Drammen ved Per Øystein Funderud
- Presentasjon Vannmålerprosjektet ved Marie Johansen Bakke

Spørsmål fra Trude Nygård Evensen:

- Parkeringsstrategi, herav Holmsbu; Parkeringsstrategi for Asker kommune
 - Kyststitråsen ved Grundvik, Nærsnes
 - Godkjenning av hogst
 - Adgang til å benytte idrettshaller til sosiale skolearrangementer
- Besvart av direktør Ragnar Sand Fuglum

Spørsmål om MyGame og Asker kommune sin praksis fra Trude Nygård Evensen, A:

- Hva er status på saken i Asker kommune?
 - Ble installeringen politisk behandlet?
 - Er det andre haller i Asker kommune dette gjelder?
 - Er alle som har blitt filmet informert om denne praksisen? Hvilke muligheter finnes for å reservere seg?
 - Er dette i tråd med gjeldene GDPR-regelverk?
- Besvart av direktør Ragnar Sand Fuglum med notat fra kommunedirektøren

Spørsmål fra Roar Skryseth, H:

- Hva er status for arbeidet ned fornying av denne vannledningen (vannledningsnettet i Gjerdal)
 - Planer for en avløpsledning. Hva er status på dette arbeidet?
- Besvart til saken av Per Øystein Funderud

Spørsmål fra Inger Johanne Aaby, SP:

- Naturis-baner ikke ble brøytet/vannet ilt juleferien. Har banene blitt vedlikeholdt iht. planen behandlet i juni?
 - Flere kommunale leiligheter har stått tomme i perioder i løpet av 2022 pga. manglende penger til nødvendig reparasjon og vedlikehold. Hvor stort er omfanget på dette?
 - Har alle skoler i Asker mulighet til å kildesortere søppel?
- Besvart av direktør Ragnar Sand Fuglum

Saksframlegg

Arkivsak
23/01656-1

Saksbehandler
Bjørn Erik Nordby

Behandles av
Utvalg for samfunnstjenester

Møtedato
16.02.2023

Søknader om tilskudd fra klimasatsordningen 2023

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Asker kommune søker om tilskudd fra Miljødirektoratets klimasatsordning 2023 til følgende:
 - Hvalstad skole (nytt bygg) - utslippsfri byggeplass mm
 - Vakås E4 - vann og avløpsprosjekt – utslippsfri anleggsplass mm
 - Vedlikehold/reparasjon av inventar og hjelpemidler
 - Omigjen ombrukssenter– videreutvikling
 - Slemmestad brygge - mobilitet
 - Klimakalkulator for reguleringsplaner
 - Jordbruk – ulike tiltak vurderes
2. Administrasjonen får fullmakt til å justere søknadslisten frem til søknadsfristen, bl.a. basert på samarbeid med Viken fylkeskommune.
3. De økonomiske egenandelene dekkes innenfor kommunens budsjett for de ulike formålene

1. Bakgrunn for saken/saksopplysninger

Regjeringen har satt av 100 millioner kroner til klimasatsordningen i statsbudsjettet for 2023. Rammene i 2022 og 2021 var henholdsvis 250 og 100 millioner kroner.

Tilskuddsordningen skal fremme klimatiltak i kommuner og fylkeskommuner. Det er videre et mål om at ordningen skal bidra til at kommunen integrerer

klimahensyn i sine aktiviteter ved å gi tilskudd til prosjekter som bidrar til reduksjon i utslipp av klimagasser og omstilling til lavutslippssamfunnet. Ordningen skal også bidra til at kommunen styrker rollen som samfunnsutvikler og pådriver som legger til rette for samarbeid på klimaområdet mellom ulike aktører. Det kan gis tilskudd til tiltak innen disse områdene:

- Planlegging
 - Klimavennlig areal- og transportplanlegging
 - Forprosjekter
- Anskaffelser
 - Systematisk arbeid med klimakrav i anskaffelser
 - Merkostnader ved klimavennlige anskaffelser
- Bygg og anlegg
 - Kartlegge mulige klimatiltak tidlig i bygge- og anleggsarbeider
 - Klimavennlige bygg og anlegg
- Transport
 - Transporttiltak
 - Klimavennlige maskiner og kjøretøy
- Generell klimasatssøknad – når andre tiltakstyper ikke passer

Mer informasjon om klimasatsordningen finnes [her](#).

Hurum, Røyken og Asker har for de tidligere syv utlysningene om klimasatsmidler samlet fått tilskudd til 33 prosjekter i tillegg til deltakelse i flere samarbeidsprosjekter med andre.

For 2023 vil det fram mot fristen 1. mars bli jobbet med å uforme søknadene. Dette innebærer også dialog med kommuner og Viken fylkeskommune om mulig samarbeid om prosjektene og eventuelt andre prosjekter. I det følgende gis det en kort oversikt over aktuelle prosjekter, som for flere er på skissestadiet, som kommunedirektøren ønsker å søke om midler til.

Hvalstad skole (nytt bygg) - utslippsfri byggeplass mm

Nybygget på Hvalstad skole planlegges med flere tiltak som vil gi lavere utslipp av klimagasser enn et referanseprosjekt. I tillegg til å søke om midler til utslippsfri (herunder maskiner med biogass) byggeplass vil det bli vurdert om det kan søkes om tilskudd til andre tiltak som f.eks. materialbruk.

Vakås E4 - vann og avløpsprosjekt – utslippsfri anleggs plass mm

Det skal i dette prosjektet skiftes ut gamle VA-rør og etableres bedre infrastruktur for overvannshåndtering. Det er i prosjektet satt krav om at 60 prosent av alt arbeid innenfor anleggsområdet skal utføres med maskiner som enten er elektriske eller går på hydrogen eller biogass. Det vil bli vurdert hvordan man kan søke om tilskudd for å

bidra til en høyere andel enn 60 prosent. I tillegg vil det bli søkt om tilskudd for å dekke ekstrakostnadene ved å:

- redusere utslippene fra massetransport (bruk av lastebiler med biogass eller elektriske/hydrogen og lokal massehåndtering)
- bruk av fossilfrie VA-rør
- bruke miljøasfalt

Vedlikehold/reparasjon av inventar og hjelpemidler

Kommunen har allerede redusert behovet for å kjøpe nye møbler betydelig. Men det er muligheter for å oppnå ytterligere gevinster, økonomisk og miljømessig ved å gjøre nye grep for å reparere og vedlikeholde møbler og inventar. I tillegg er det potensial for mer ombruk og reparasjon av hjelpemidler som bl.a. rullestoler, - der NAV og kommunesektoren årlig kjøper inn for store summer.

Omigjen ombrukssenter– videreutvikling

Omigjen ombrukssenter ble åpnet november i fjor. Omigjen har flere ganger fått klimasatstilskudd. Det vil denne gang bli søkt om midler til å videreutvikle konseptet. Mulige områder er klær og elektronikk.

Slemmestad brygge – mobilitet

Utbygger v/ Avantor har nylig gjennomført en grundig reisevaneundersøkelse. Kommunen har selv tidligere gjennomført mobilitetsprosjekt i Slemmestad. Det vil i samarbeid med utbygger bli definert et passende prosjekt å søke om midler til, med mål om å bidra til klimavennlige mobilitetsløsninger for utviklingen av Slemmestad.

Klimakalkulator for reguleringsplaner

Lier kommune har fått utviklet en første generasjon klimakalkulator, som et overordnet verktøy for å synliggjøre klimakonsekvensene av reguleringsplaner i forbindelse med reguleringsplanarbeid. Kalkulatoren inneholder også tiltak som kan gjøres for å redusere klimagassutslipp. Asker har kontakt med Lier om videreutvikling av dette verktøyet som grunnlag for en klimasatssøknad

Jordbruk – ulike tiltak blir vurdert

Det er en rekke klimatiltak som kan gjennomføres i jordbruket og dermed bidra til å oppfylle den frivillige avtalen fra 2019 mellom næringsorganisasjonene og regjeringen om reduserte utslipp av klimagasser. Kommunen har en rolle i å legge til rette og å bevisstgjøre og motivere bøndene i Asker til i større grad å gjennomføre klimatiltak. Det vil fram mot søknadsfristen bli utviklet et konkret forslag til en klimasatssøknad.

2. Sakens relevans for de tre bærekraftsdimensjonene

Miljø: De skisserte prosjektene vil bidra i en omstilling til lavutslippssamfunnet og til reduserte utslipp av klimagasser både fra kommunens egen virksomhet og fra askersamfunnet. Flere av prosjektene er nybrottsarbeid og ved deling av erfaringer vil vi kunne bidra til å spre de gode eksemplene og redusere utslipp også i andre kommuner.

Sosial bærekraft: Prosjektene som omhandler Omigjen og vedlikehold/reparasjon av inventar og hjelpemidler har et sosialt aspekt ved å bidra til økt tilgang til varer og tjenester i tillegg til arbeidstrening.

Økonomisk bærekraft: Det er for tidlig å angi søknadsbeløp for prosjektene. Men det er et krav at kommunen må bidra med en økonomisk egenandel på 50 prosent for de skisserte søknadene. Dette vil bli dekket innenfor kommunens budsjett for de ulike formålene i 2023.

3. Tidligere behandling

Det har tidligere ikke vært behandlet klimasatssøknader for 2023.

Men søknader om støtte fra klimasatsordningen i 2022 ble behandlet 20. januar (sak 5/22). I 2021 ble saken behandlet 21. januar (sak 3/21) og i 2020 ble dette behandlet 13. februar (sak 9/20). I tillegg ble det i utvalgets møte 3. november 2022, som en temasak, gitt status for klimasatsprosjekter.

4. Kommunedirektørens vurdering

Klimasatsordningen er et godt statlig virkemiddel for å øke kommunenes innsats enkeltvis og i samarbeid for å redusere utslippene av klimagasser og for å få realisert omstillingen til lavutslippssamfunnet.

Når det gjelder Asker kommunes rolle så vises det til innsatsområder og strategier i temaplan Handling mot klimaendringene og målet fra kommuneplanens samfunnsdel om at «Askersamfunnet er i front for lavutslippssamfunnet i tråd med internasjonale og nasjonale klimaforpliktelser og regionale ambisjoner».

Tiltakene vil oppleves som positive for innbyggere, næringsliv og organisasjonsliv og vil bidra til positivt omdømme for kommunen. Kommunedirektøren anbefaler å søke om midler til de foreslåtte prosjektene.

Lars Bjerke
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Saksprotokoll

Arivsak
23/01656

Saksbehandler
Bjørn Erik Nordby

Behandlet av
1 Utvalg for samfunnstjenester

Møtedato
16.02.2023

Saksnr.
8/23

Søknader om tilskudd fra klimasatsordningen 2023

Utvalg for samfunnstjenester har behandlet saken i møte 16.02.2023 sak 8/23

Behandling

Innledning til saken ved leder Elisabeth Holter-Schøyen, V.

Saksbehandler Bjørn Erik Nordby besvarte spørsmål.

Det ble gitt muntlige innspill til prosjekter å sjekke mulighet for å søke på i møtet.

Trude Nygård Evensen, A fremmet på vegne av A forslag til endring i punkt 1, siste kulepunkt; bytte ordet jordbruk med Landbruk

Trude Nygård Evensen, A sitt forslag ble enstemmig vedtatt.

Med den endringer i punkt 1 ble innstillingen i 3 punkter enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Asker kommune søker om tilskudd fra Miljødirektoratets klimasatsordning 2023 til følgende:

- Hvalstad skole (nytt bygg) - utslippsfri byggeplass mm
- Vakås E4 - vann og avløpsprosjekt – utslippsfri anleggsplass mm
- Vedlikehold/reparasjon av inventar og hjelpemidler
- Omigjen ombrukssenter– videreutvikling
- Slemmestad brygge - mobilitet
- Klimakalkulator for reguleringsplaner

- Landbruk – ulike tiltak vurderes
2. Administrasjonen får fullmakt til å justere søknadslisten frem til søknadsfristen, bl.a. basert på samarbeid med Viken fylkeskommune.
 3. De økonomiske egenandelene dekkes innenfor kommunens budsjett for de ulike formålene

Saksframlegg

Arkivsak
21/19563-21

Saksbehandler
Erling Guderud

Behandles av
Utvalg for samfunnstjenester
Kommunestyret

Møtedato
16.02.2023
07.03.2023

Utleie av areal til småbåthavn på Asker kommunes eiendom

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Ved utleie av kommunalt areal til småbåthavner legges følgende til grunn:

Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner datert 11. januar 2023 (vedlegg 1).

Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner datert 11. januar 2023 (vedlegg 2).

1. Sammendrag og konklusjon

Denne saken omhandler sluttbehandling av *retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner* (pris og leietid), vedlegg 1, og *vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner* (kriterier ved tildeling av båtplasser, miljøkrav, tilgjengelighet for allmenheten osv.), vedlegg 2, i høringssak benevnt som: *Reglement for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom*.

Saken har sitt forløp i forvaltningsrevisjon utført av Deloitte, på oppdrag fra kontrollutvalget i Asker (sak 24/20). Konklusjonen i rapporten pekte på særlig fire punkter:

- Mangel på helhetlige føringer for disponering/ leie av kommunal grunn til båthavner.

- Det er ikke utarbeidet felles retningslinjer/ reglement som regulerer de private båtforeningenes bruk eller leie av selve havnen (grunnleie).
- Kommunen har ikke etablert retningslinjer/ reglement som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av private båthavner driftet av lokale båtforeninger.
- Det er ikke inngått skriftlige avtaler med leievilkår med alle lokale båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner.

I dette ligger det at kommunen må etablere:

- Felles retningslinjer for Asker kommune ved utleie av areal til båthavner (pris, leietid)
- Felles reglement/vilkår for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom. (prioriteringer ved tildeling av plasser, miljøkrav, tilgjengelighet for allmennheten mv)
- Prosesser og rutiner i kommunens kvalitetssystem som sikrer et kvalitetsmessig godt utleieforhold og oppfølging av eiendommene.

Med bakgrunn i rapporten fra Deloitte ble det utarbeidet forslag til *retningslinjer for utleie av kommunal eiendom til båthavner* (vedlegg 8) samt *reglement for drift av båthavner* (Vedlegg 9).

Saken ble vedtatt lagt ut på høring i utvalg for Samfunnstjenester 29. september 2022. Det har i løpet av høringsperioden frem til 20. november 2022, kommet 12 høringsinnspill. Saken ble særskilt sendt de båtforeningene som ligger på kommunalt eid areal, samt publisert på kommunens hjemmesider. Høringsperioden har vært verdifull og det har kommet mange gode innspill som har medført endringer i både retningslinjene (vedlegg 1) samt i vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune (vedlegg 2).

Ved vedtak av denne saken gjenstår kun utarbeidelse av interne prosesser og rutiner i tråd med vedlegg 1 og 2 for å kvittere ut funnene i Deloitte's rapport. Dette arbeidet gjøres når forutsetningen for utleie er vedtatt.

2. Bakgrunn for saken/saksopplysninger

Asker kommune eier 14 eiendommer som leies ut som småbåthavner i tillegg til de tre småbåthavnene i Sætre, Filtvet og Holmsbu som Asker kommune selv drifter.

Vilkår for inngåelse av leiekontrakt skal legge retningslinjer for driften av båthavnene. Vilkårene i vedlegg 2 vil knyttes til leieavtalen mellom kommunen og den enkelte båtforening.

Eksisterende avtaler mellom Asker kommune og de som leier kommunal grunn til båthavn har stort spenn i leiepris, leieperiode, og avtalenes innhold er forskjellige fra båtforening til båtforening. Før gjeldende avtaler løper ut må de gjennomgås og muligheten for reforhandling må vurderes. Eksisterende avtaler vil bli fornyet ved første mulighet, og nye avtaler vil bli inngått med småbåthavner uten gjeldende avtale.

Høringsinnspill:

Gjennom høringsperioden kom det totalt 12 innspill. Høringsinnspillene i sin helhet er vedlagt i vedlegg 3. Kommunedirektøren har sammenfattet høringsinnspillene og gjort en konkret vurdering av hvert enkelt innspill i vedlegg 4.

Under følger hovedpunktene fra høringsinnspillene samt vurdering av disse:

Foreningsfrihet: (vedlegg 2, bokstav a)

Det er stilt spørsmål til kommunens adgang til å sette et reglement som vil være i konflikt med den enkelte båtforenings vedtekter. Reglementet omfatter blant annet kriterier for tildeling av båtplasser, miljøkrav, tilgjengelighet for allmenheten.

Bakgrunnen for at dette opprinnelig ble betegnet som et «reglement» skriver seg fra forvaltningsrapporten som omtaler behov for å regulere slike forhold i et reglement.

Som en følge av høringsinnspillene vurderes det riktigere å omtale disse kravene som vilkår som stilles for å inngå leieavtale. Vedlegg 2, *Retningslinjer for utleie av kommunal eiendom til båthavner* er derfor endret til *Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune*. Dette er ingen innholdsmessig endring, men medfører at tidligere *retningslinjer* ikke oppfattes som inngripende i foreningsfriheten, men vilkårene er en forutsetning for å leie kommunal grunn.

Tidelingskriterier: (vedlegg 2, bokstav a)

Det er gitt innspill som går på at noen båtforeninger ønsker å ha strengere kriterier enn hva kommunen foreslår. Flere båtforeninger er redde for at den lokale tilhørigheten og frivilligheten blir borte ved at alle innbyggere i Asker kommune skal ha første prioritet. Med bakgrunn i dette vurderes det hensiktsmessig å presisere at foreslåtte tidelingskriterier er ytre rammer, og at båtforeningene står fritt til å ha strengere tidelingskriterier enn det kommunen krever. Dette for å kunne sikre lokal tilhørighet.

Leiepris: (vedlegg 1, bokstav a)

Det er gitt flere innspill på at Asker kommune ikke skal bruke soneinndeling ved fastsettelse av leiepris. Det er etterspurt hvilke premisser soneinndelingen er satt ut fra, og en klarere definisjon på beregningsgrunnlaget for leie av kommunal eiendom til båthavner. Noen båtforeninger er urolige med tanke på den økonomiske belastningen nye leieavtaler vil medføre. Dette synliggjør at det i dag er svært ulike

leiepris i eksisterende avtaler. Med prismodellen utarbeidet av OPAK som differensierer på landareal og bryggemeter vil prisene over tid harmoniseres. Det presiseres at det vil ta mange år før det er inngått nye leieavtaler for alle arealer, da varigheten på noen av de eksisterende avtalene er lange og muligheten for reforhandling er varierende. Forutsetningene for soneinndelingen er videre beskrevet i rapporten fra OPAK, se vedlegg 5.

Kun en båtplass pr. husstand: (vedlegg 2, bokstav b)

Noen av høringsinnspillene mener det kan være utfordringer ved å bruke begrepet maksimalt en båtplass pr. husstand. Hvis en husstand består av flere familier vil det da kun tildeles kun en båtplass? Kommunedirektøren ser at det kan være en utfordring med praktisering av en plass pr. husstand, og foreslår endring til at det kun er tillat med en båtplass pr. person pr. båthavn. Endringen medfører at behov for ungdomsplass utgår.

Krav om forsikring av båt: (vedlegg 2)

Det er kommet innspill fra båtforeningene på at de ikke har mulighet til å kontrollere om en båtforsikring er gyldig til enhver tid, og at det også kan være lite hensiktsmessig å forsikre mindre båter. Kravet var opprinnelig lagt inn som en sikkerhet ved ulykker, som for eksempel brann eller forlis. Det tungtveiende argumentet som har gjort at kommunedirektøren foreslår å fjerne dette punktet, er at det ikke er krav til forsikring av båter i Norge. Samtidig vil oppfølgingen av krav om forsikring være vanskelig, da forsikringspolisen kan endres eller sies opp etter tildeling av båtplass. Båteiere er like fullt ansvarlige for egen båt.

Krav til spyleplass: (vedlegg 2, bokstav h)

Flere båtforeninger etterlyser klarere definisjon på hvilke kriterier som stilles til rensesystemet knyttet til spyleplass. I reviderte vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune er derfor kravet til rensing tydeliggjort.

Krav til septiktømmestasjon: (vedlegg 2, bokstav k)

De fleste båtforeningene er positive til at det blir etablert septiktømmestasjoner, men mener samtidig at dette skal være en kommunal oppgave. Båtforeningene fremholder at de ikke har økonomi eller kompetanse til å anskaffe og drifte slike anlegg. Kommunedirektørens vurdering er at kravet om septiktømmestasjoner er et viktig tiltak med tanke på å oppnå en bedre vanntilstand i Oslofjorden, og videre at det er riktig og gir en god likebehandling å følge prinsippet om at «forurensere skal betale» også for dette området. Samtidig har kommunedirektøren forståelse for at dette kan være et tungt krav, særlig for de mindre båtforeningene.

Kommunedirektøren foreslår derfor å endre punkt K, vedlegg 2, om septik til:

Leietaker (båtforeningene) forplikter seg til å være med på et samarbeid for etablering og drift av tømmestasjon for båtseptik på utvalgte steder i kommunen.

Dette gjør at det vil bli etablert et samarbeid om drift av tømmestasjoner som er lokalisert på egnede steder. Private marinaer ønskes også velkommen inn i dette samarbeidet. Kommunen vil ta en førende rolle i samarbeidet. Rent prinsipielt er det viktig at kostnadene for både etablering og drift dekkes av brukerne (båteiere), gjennom sin tilknytning til båtforeningene.

Åpne havner og bryggeanlegg: (vedlegg 2, bokstav m)

Retningslinjene som ble sendt på høring inneholdt et krav om at båthavner og bryggeanlegg skal være åpen for allmenheten i tidsrommet 0800 til 2000. Det har i høringsrunden kommet innspill som er kritiske til dette. Begrunnelsen er knyttet til fare for hæverk, tyveri og sikkerhet. Båtforeningene frykter høyere forsikringspremie og utfordringer med låsing og åpning av porter.

Etter utsjekk med flere forsikringsselskaper er kommunen kjent med at forsikringspremier ikke vil øke som følge av åpne bryggeanlegg. Imidlertid ser kommunedirektøren sikkerhetsutfordringene med ferdsel på brygger i vinterhalvåret. Det foreslås derfor å endre punktet til å kun gjelde fra 1. mai til 1. sep. Vilåret gjelder kun allmenhetens tilgang til fots.

Gjesteplasser: (vedlegg 2, bokstav p)

Retningslinjene som ble sendt på høring inneholdt krav om at: *Båtforeninger som leier kommunal grunn skal synliggjøre ledige plasser som gjesteplasser i sommersesongen.* Det er kommet innspill som går på at enkelte båtforeninger ikke har ressurser eller fasiliteter til å drive gjestehavn, samt at det vil være krevende å etablere en praktisk ordning på dette. Kommunedirektøren ser det som viktig å legge til rette for størst mulig bruk av plasser som står «tomme» om sommeren, men ønsker å myke opp bestemmelsen slik at båtforeningene oppfordres til å synliggjøre langtidsledige plasser som gjesteplasser. Det stilles videre ikke krav til gjestehavn fasiliteter som toalett, dusj, mv.

Oppsummering

Oppsummert er den største innholdsmessige endringen i «Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune» knyttet til krav om septiktømmestasjoner (pkt. J i vedlegg 2). Kommunedirektøren vurderer at justeringer som er foreslått gjør dette kravet mindre inngripende enn opprinnelige forslag, og at det således kan gjøres i forbindelse med behandling av denne saken og ikke fordrer ny høringsperiode.

Videre er det gjort mindre justeringer og endringer som følge av innkommende innspill. En samlet oppstilling av endringer i vedlegg 1 og 2 gjort etter høringsperioden følger i vedlegg 7. Høringsdokumentene ligger vedlagt i sin opprinnelige form i vedlegg 8 og 9.

3. Sakens relevans for de tre bærekraftsdimensjonene

Miljø

Ved å sette miljøkrav til båtforeningenes drift av båthavner bidrar båtforeningene til at vannmiljøet i Oslofjorden blir bedre. God avfallshåndtering bidrar til mindre forurensning fra båthavnene.

Økonomi

At alle båthavner må forholde seg til pris satt ut fra markedsverdien til båthavnen vil være mer rettferdig enn dagens situasjon. Leietaker betaler ut fra båthavnens faktiske verdi. En båthavn med mange båtplasser og stort landareal vil ha en høyere markedsverdi enn en liten båthavn. Leieprisen vil da gjenspeile dette og forskjellene vil bli mindre enn dagens avtaler.

Sosiale forhold

Båtplasser er et knapphetsgode. Ved å stille krav til betaling og en ansvarlig bruk av fellesskapets arealer, vil hele Asker kommunes befolkning få nytte av at deler av kommunenes eiendommer leies ut til et formål som utnyttes av en mindre del av befolkningen.

4. Tidligere behandling

Saken ble behandlet i møte 29.09.2022 med følgende vedtak:

1. Forslag til felles retningslinjer for Asker kommune ved utleie av areal til båthavner på kommunal eiendom datert 05.09.2022 og reglement for drift av båthavner på kommunal eiendom datert 05.09.2022 sendes på offentlig høring frem til 20. november 2022.
2. Forslag til tilleggspunkt i reglement, vedlegg 9: Båtforeninger som leier kommunal grunn skal synliggjøre ledige plasser som gjesteplasser i sommersesongen

5. Kommunedirektørens vurdering

Utarbeidelsen av *Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner* (vedlegg 1) samt *Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner* (vedlegg 2) vil styrke kommunens håndtering av utleie av areal til småbåthavner. Det har kommet gode høringsinnspill som har bidratt til gode og nødvendige justeringer før sluttbehandlingen.

Det vil ta lang tid før alle avtaler er reforhandlet, da dagens avtaler er inngått på ulike tidspunkt og har ulik tidshorisont. Kommunedirektøren vil gjøre en konkret vurdering av hver enkelt avtale og vurdere mulighetene for reforhandling. Dette for å søke at dagens avtaler får like vilkår raskest mulig.

Proessen har vist at det er forståelse hos båtforeningen for at det er behov for en likebehandling. Det er videre forståelse for at det settes vilkår som er i tråd med krav og forutsetninger som stilles i samfunnet for øvrig. Det vil være variasjon i hvordan de ulike forutsetningene vil påvirke de ulike foreningene, dette med bakgrunn i svært ulike vilkår i dagens avtaler.

Det er viktig å ha en kvalitetsmessig god forvaltning av felleskapets midler og dermed sentralt at vilkårene sikrer en størst mulig tilgjengelighet for øvrige innbyggere på disse eiendommene.

Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner (vedlegg 1), samt Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner (vedlegg 2) anbefales vedtatt for å sikre en best mulig forvaltning av utleie av areal til småbåthavner på Asker kommunes eiendom.

Lars Bjerke
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg:

Vedlegg 1 - Retningslinjer for utleie av kommunal eiendom til båthavner datert 11.1.2023

Vedlegg 2 - Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune datert 11.1.2023

Vedlegg 3 - Høringsinnspill

Vedlegg 4 - Sammenfatning av høringsinnspill

Vedlegg 5 - Prismsvurdering fra OPAK

Vedlegg 6 - Rapport Deloitte - Kartlegging av båthavner

Vedlegg 7 - Oppstilling av endringer gjort i høringsdokumentene

Vedlegg 8 - Høringsdokument - Retningslinjer for utleie av kommunal eiendom til båthavner datert 05.09.2022

Vedlegg 9 -Høringsdokument - Reglement for drift av båthavner datert 05.09.2022

Saksprotokoll

Arivsak
21/19563

Saksbehandler
Erling Guderud

Behandlet av	Møtedato	Saksnr.
1 Utvalg for samfunnstjenester	16.02.2023	9/23
2 Kommunestyret	07.03.2023	15/23

Utleie av areal til småbåthavn på Asker kommunes eiendom

Utvalg for samfunnstjenester har behandlet saken i møte 16.02.2023 sak 9/23

Behandling

Trude Nygård Evensen, A hadde på forhånd bedt om juridisk vurdering av habilitet for båteiere i småbåthavnene. Trude Nygård Evensen, A, anses ikke å være inhabil i saken.

Saksbehandler Erling Guderud besvarte spørsmål.

Forslag fremmet av Elisabeth Holter-Schøyen, V på vegne av V, H og SP til tillegg på punkt 1:

Følgende endring og tillegg gjøres i «Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner datert 11. januar 2023 (vedlegg 2):

Endring i punkt h: Leietakere som har vinteropplag, skal ha egen spyleplass osv. «Vinteropplag» byttes ut med «utfører spyling/vask på land».

Tillegg i punkt j: Båthavnen forplikter seg til å være med på et samarbeid, også økonomisk, med kommunen for etablering og drift av tømmestasjoner for båtseptik på utvalgte plasser.

Trude Nygård Evensen, A på vegne av A fremmes følgende endringsforslag:

Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner datert 11. januar 2023 (vedlegg 2), med følgende endringer i vilkår:

Nytt punkt legges til:

Alle båter i havnen skal være registrert. Nasjonalt båtregister benyttes fra dette eventuelt kommer på plass. Inntil videre nyttes [Småbåtregisteret til Redningsselskapet](#) eller [Securmark](#). (Båter over 7 meter er pliktig å registrere i Skipsregisteret NOR.)

Espen Hansen Aspås, F fremmet følgende protokolltilførsel.

FrP støtter tilleggsforslag fra Venstre, Høyre og SP

Endring i vedlegg 2

- FrP støtter forslaget men legger til grunn at Asker kommune tar hovedansvaret for den økonomiske delen av implementeringen/etableringen av septisk/tømmeløsning og den enkeltes havns økonomiske kapasitet i samarbeidet.

Forslaget fremmet av Elisabeth Holter-Schøyen, V på vegne av V, H og SP ble enstemmig vedtatt.

Forslaget fremmet av Trude Nygård Evensen, A falt mot 4 stemmer; Trude Nygård Evensen, A, Svein Hillestad, A, Jon Gustav Kirkerud, MDG og Emelie Spjut, MDG

Innstillingen i 1 punkt med tillegget fremmet av Elisabeth Holter-Schøyen, V på vegne av V, H og SP ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Ved utleie av kommunalt areal til småbåthavner legges følgende til grunn:

Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner datert 11. januar 2023 (vedlegg 1).

Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner datert 11. januar 2023 (vedlegg 2)

Følgende endring og tillegg gjøres i «Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner datert 11. januar 2023 (vedlegg 2):

Endring i punkt h: Leietakere som har vinteropplag, skal ha egen spyleplass osv. «Vinteropplag» byttes ut med «utfører spyling/vask på land».

Tillegg i punkt j: Båthavnen forplikter seg til å være med på et samarbeid, også økonomisk, med kommunen for etablering og drift av tømmestasjoner for båtseptik på utvalgte plasser.

Vedlegg 1

Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner

Retningslinjer er kun gjeldende for de deler av båthavnen som har tilknytning til Asker kommunes eiendom. Ved eventuell tilknytning til privat eiendom i tillegg, vil retningslinjene da kun gjelde for den delen som er tilknyttet den kommunale eiendommen som båthavnen båndlegger.

- a) Leiepris settes med utgangspunkt i pris per løpemeter brygge som kan brukes til båtplass og pris per kvm båndlagt landareal. Leiepris beregnes i henhold til tabell under og soneinndelingskart vist på side to. Leieprisen indeksreguleres 1.1. hvert år i henhold til Statistisk sentralbyrås konsumprisindeks, eller hvis denne oppheves, en annen tilsvarende offentlig indeks. Første indeksregulering er 1.1.2024

Løpemeter brygge som kan brukes til båtplass; henviser til den delen av bryggen som kan brukes som båtplass. De deler av bryggen som åpenbart ikke kan benyttes som båtplass vil ikke være en del av beregningsgrunnlaget.

Båndlagt landareal; henviser til de delene av landarealet som er opparbeidet og båndlagt til båtforeningens drift og bruk, og til hinder for allmenhetens tilgang og bruk av området.

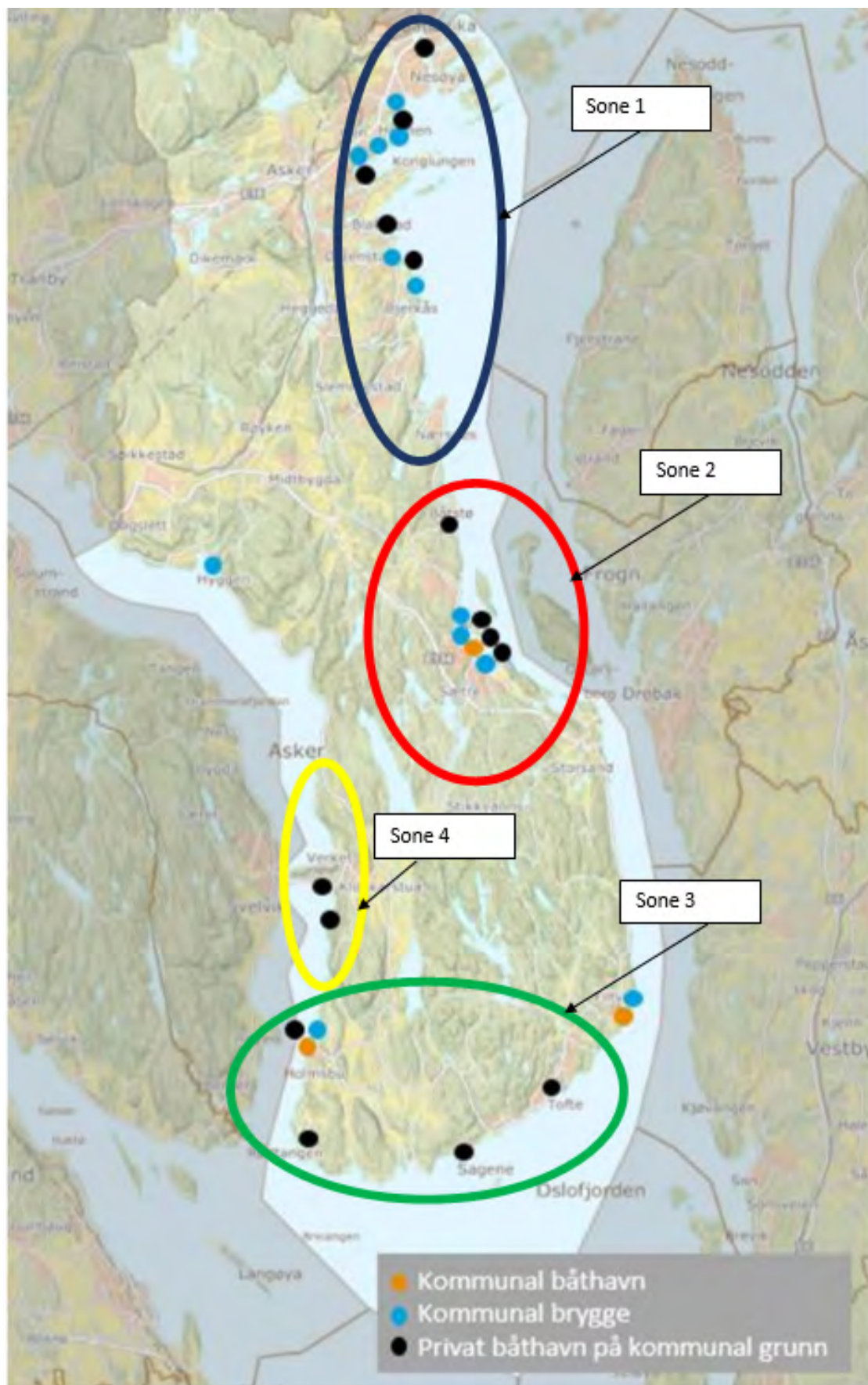
Område	Leie av landareal, kr pr kvm	Leie per løpemeter brygge
1	50	70
2	40	50
3	20	50
4	10	40

Tabell for beregning av leiepris

- b) Inntekter ved utleie av Asker kommunes eiendom til båthavner, skal dekke kommunens kostnader til håndtering og oppfølging av båtforeningene og for øvrig til felleskapets beste.
- c) Alle utgifter til drift, utbedring, vedlikehold av havneanlegg og tilhørende bygninger bekostes leietaker.
- d) Leietid settes til 30 år med mulighet for forlengelse/ reforhandling.
- e) Leietaker plikter å sette seg inn i og følge vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for å leie kommunal eiendom til båthavner.
- f) Ved vesentlig mislighold av avtalen, kan Asker kommune si opp avtalen med øyeblikkelig virkning etter vanlige kontraktsmessige regler.

Soneinndelingskart vises på side to

Soneinndeling båthavner på Asker kommunes eiendom

Vedlegg 2

Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner.

Vilkårene er kun gjeldende for de deler av båthavnen som har tilknytning til Asker kommunes eiendom. Ved eventuell tilknytning til privat eiendom i tillegg, vil vilkårene da ikke gjelde for de delene som er tilknyttet den private eiendommen.

Vilkårene fungerer som en ytre ramme, og hver enkelt båtforening kan i tillegg sette egne vilkår innenfor rammene til Asker kommune.

- a. Ved tildeling av nye båtplasser (salg og leie) skal følgende ytre rammer for prioritering følges: 1. personer med folkeregistrert bostedsadresse i Asker, 2. personer med hytte med eget gård/ bruksnummer i Asker, 3. beboere i andre kommuner. Innenfor disse rammene står båtforeningene fritt til å sette lokale kriterier. Asker kommune skal ved forespørsel få innsyn i båthavnens register over hvem som har båtplass i båthavnen.
- b. Det er kun tillatt med en båtplass per person per båthavn.
- c. Vinteropplag skal prioriteres de med båtplass i båthavnen. Vinteropplagsplasser skal ikke føre til stengsel av turveier/ stier eller lignende for allmenheten.
- d. Leietaker skal sørge for at alle båter i vinteropplag på land skal på vannet i perioden 1. juni til 1. september hvert år. Båter som har behov for å være lenger på land må søke båtforeningen om dette. Nødvendig service – løft i sesong berøres ikke av dette punktet. Alt utstyr som benyttes i forbindelse med vinteropplag skal ryddes bort umiddelbart etter utsetting av båter. Utstyret skal ikke lagres utendørs på kommunens eiendom.
- e. Leietaker skal sørge for å ha register over alle båteiere med båtplass i havnen.
- f. Leietaker skal forsikre bryggeanlegget i båthavnen.
- g. Leietaker skal gjøre seg kjent med egnet og tilstrekkelig slukkeutrustning i båthavnen. Brannvernregler bør vises på lett synlige steder i havnen.
- h. Leietakere som har vinteropplag, skal ha egen spyleplass for båter med rensesystem for spylevann eller annen løsning for utslippsfri spyleplass. Rensesystemet skal rense spylevannet for mikroplast og helse- og miljøfarlige stoffer før det kan slippes ut i sjøen eller grunnen. Spylevann som inneholder helse- og miljøfarlige stoffer og andre forurensede masser fra spyling/ skraping av skrog skal håndteres som miljøfarlig avfall. Leietaker skal ha forsvarlig håndtering av miljøfarlig avfall.
- i. Båthavnene skal sende informasjon til kommunen om hvordan båthavnen håndterer alle typer avfall. Denne informasjonen vil bli brukt i en felles avfallsplan for båthavner i Asker kommune som skal godkjennes av Statsforvalter.
- j. Båthavnen forplikter seg til å være med på et samarbeid med kommunen for etablering og drift av tømmestasjoner for båtseptik på utvalgte plasser.
- k. Leietaker plikter selv å etterfølge og holde seg oppdatert på gjeldene lover og forskrifter.
- l. Hele båthavna (inkludert bryggeanlegg) skal være åpen for allmenheten i tidsrommet kl. 0800 til kl. 2000 i perioden 1. mai til 1. september. I perioden 1. september til 1. mai kan bryggeanlegg være stengt hele døgnet. Vilkåret gjelder kun allmenhetens tilgang til fots.

- m. Alle utgifter til drift, utbedring, vedlikehold av havneanlegg og tilhørende bygninger bekostes leietaker.
- n. Leietaker kan ikke leie ut båtplasser til annet formål enn som båtplass.
- o. Båtforeninger som leier kommunal eiendom til båthavn skal jobbe for å synliggjøre langtidsledige leieplasser som gjesteplasser i sommersesongen.
- p. Leieplasser som står ubrukt i mer enn to sesonger må sies opp for videre utleie av plassen. Gjelder kun leieplasser.

Vedlegg 3 - Høringsinnspill i sak om felles retningslinjer/ reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom

Høringsfrist: 20.11.2022

Antall: 12

Innkomne høringsinnspill fra følgende:

- Sætre båtforening
- Slemmestad lokalsamfunnsutvalg
- Asker seilforening og Asker Seilforenings Bryggelag SA
- Holmenskjæret båtforening
- Båttstø båtforening
- Leangbukten båtforening
- Oslofjorden friluftsråd
- Tofte båtforening
- Skjæra båtforening
- Slependen båtplass SA
- Vollen båtforening SA
- Hurum seilforening

Innspill til AK forslag

FORSLAG TIL REGLEMENT FOR DRIFT AV BÅTHAVNER

Pos A – tildeling av båtplasser

SBF (Sætre båtforening) støtter ikke forslaget til fordeling av båtplasser, og begrunner det slik:

Fordeling av båtplasser i SBF skjer ved at medlemmer kjøper seg andel i havna, og verdien settes ut fra faktiske kostnader for å etablere/vedlikehold en plass. Prioritering går på ansiennitet og kun beboere i Sætre kan kjøpe plass. Denne prioritering er viktig for innbyggere i Sætre og bidrar til vår «bolyst». Det vil oppleves urettferdig om dette «godet» skal vannes ut til alle i Asker kommune, og det vil bli vanskelig å drifte havnen på dugnad. Vi mener også at ved å beholde båtplassene for Sætre's innbyggere sikrer vi at havnen driftes på en god og sikker måte – og vi holder kostnadene på akseptabelt nivå.

Vi viser også til kommunens eget notat (sak 32_22) som sier: *Kommunedirektøren anbefaler at det skal være opptil hver enkelt båtforening å vurdere om andelsplasser skal kunne gå i arv/ overdras til familiemedlemmer. Andelsplasser er en kjøpt bruksrett i et bryggeanlegg som båthavn selv har finansiert, og det anbefales derfor at Asker kommune ikke skal ha noen formening om andelsplasser kan gå i arv/ overdras til familiemedlemmer.* SBF mener at kommunens eget notat implisitt sier at Asker kommune ikke skal overstyre tildeling av båtplasser.

Pos L – septik

SBF støtter ikke forslaget om at båtforeninger skal drifte anlegg for mottak av septik, og begrunner det slik:

Drift av anlegg for mottak av septik er teknisk og økonomisk krevende og vil være mer enn en dugnadsbasert forening kan klare. Slik drift krever teknisk kompetanse som inkluderer både elektro og VVS og dette har vi ikke tilgjengelig.

SBF har ikke egen stasjon for mottak av septik, og vi mener at det er urimelig at dugnadsbaserte foreninger skal drive septik-mottak som må være koblet til kommunal kloakk/avløp. Vi stiller oss positiv til at slikt mottak må etableres, men mener at det må etableres i kommunal regi – hvor kompetansen finnes. Det må være et krav om at dette er en kommunal sak som på andre offentlige plasser.

For øvrig støtter vi tiltak for å bedre vannmiljøet i Oslofjorden.

FORSLAG TIL RETNINGSLINJER FOR AK VED Utleie TIL BÅTHAVNER

Pos A -Leiepriser

SBF støtter ikke forslaget for utleie av kommunal eiendom til båthavner, og begrunner det slikt:

SBF leier landarealet av Asker kommune, mens SBF har betalt hele havneanlegget selv. Vi mener derfor at det ikke er naturlig at vi skal betale ut fra antall bryggemeter.

SBF leier areal til både opplag og areal for klubbhus. Forslaget tar ikke hensyn til at areal for opplag kun er i bruk i vintersesong. Forslaget tar heller ikke hensyn til at deler av arealet er tilgjengelig for brann, politi og lege – dvs «blålys-etater», og at det er oss i båtforeningen som holder tilgangen vedlike (brøyter, strør, organiserer).

SBF mener også at forslaget ikke tar hensyn til at de arealer som leies av SBF er opparbeidet og bekostet av SBF. Leietid er foreslått til 25 år. SBF mener at dette gir en for kort horisont for våre investeringer, og ønsker dette utvidet til 40-50 år.

SBF disponerer ca 600 m brygge, og dette er da 1200 bryggemeter. Forslaget er uklart ang bryggemeter eller lengde på brygge. Kostnad for 1200 bryggemeter med forslag til leiepris for sone 2 vil være ca 60.000 for SBF.

SBF disponerer ca 7000 m2 til båtopplag vinterstid, men areal sommerstid er for brygge og klubbhus (ca 300 m2). Forslaget differensierer ikke mellom vinter- og sommerbruk. Kostnad for 7000 m2 med leiepris for sone 2 vil være ca 280.000 pr år.

SBF betaler pr i dag ca 1000 kr/år i leie til Asker kommune, og vi mener dette illustrerer godt at kommunen tidligere har sett at Sætre båtforening bidrar til lokalsamfunnet på en positiv måte.

Pos B -Inntekter ved utleie

SBF støtter ikke forslag om at overskudd ved leie skal gå til andre formål enn båthavner. Vi mener at eventuelle overskudd må tilbakeføres til de som leier areal til båthavner.

Pos D -Leietid

SBF støtter ikke forslag om 25 års løpetid. Investeringer i bryggeanlegg er så store at det er ønskelig med en lenger horisont, og vi ber derfor om minimum 25 år. Vi er også åpen for at man kan skille mellom areal til opplag og areal til brygger og klubbhus.

For Sætre båtforening, 18. november 2022

Hans Kristian Elde, nestleder SBF

Saksprotokoll

Arivsak
21/08804

Saksbehandler
Linda Merethe Harbo-Haase

Behandlet av
1 Slemmestad lokalsamfunnsutvalg

Møtedato
27.10.2022

Saksnr.
35/22

Høringsinnspill til høring - felles retningslinjer og reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom

Slemmestad lokalsamfunnsutvalg har behandlet saken i møte 27.10.2022 sak 35/22

Behandling

Slemmestad lokalsamfunnsutvalg vedtok enstemmig å behandle saken.

Morten Gjeruldsen fremmet slikt forslag til vedtak:

«Høringsinnspill fra Slemmestad lokalsamfunnsutvalg - forslag til innspill om felles retningslinjer for - og utleie av - båthavnene i Asker.

Høringsfrist 20. november.

- 1. LSU har noen runde formeninger om hvordan dette skal organiseres, prises og kontrolleres.*
- 2. LSU ser viktigheten av at kystlinjen er tilgjengelig for allmennheten og at båthavner helt klart også må være en del av dette. Likevel må de verdier som er i båthavnen kunne sikres ved avstengninger etter behov.*
- 3. Båtplasser er et knapphetsgode og derfor bør det være klare regler for hvem som får benytte seg av dette. Reglene i utspillet ser fornuftige ut. Viktig at kommunen går inn og kontrollerer dette på en enkel måte.*
- 4. Båtplassene bør sirkuleres. Det vil si at man finner regler som gjør at de som ikke har båt eller ikke har tenkt til å ha det, må frasi seg plassen.*

5. *Prisen bør være slik at båtplassene skal være mulighet for alle å leie, men bør heller ikke være så rimelige at kommunen subsidierer de som får tilgang til dette begrensede godet. Prisen bør derfor være et grunnbeløp og et progressivt beløp som øker med båtplassens størrelse. Båtstørrelsen sier noe om graden av betalingsmulighet, og i tillegg begrenser antallet som får mulighet for tilgang til et begrenset gode. I dag er det stor forskjell på private marinaer og båthavner. Kommunen bør kunne inndrive leie som gir kommunen et bidrag som kommer allmennheten til gode.*
6. *Det er lagt inn en prisforskjell på hvor i kommunen plassene befinner seg. Prisen bør være lik for hele kommunen.*
7. *Miljø og bærekraft. Det bør være et krav at båthavnene har septikmottak ved en viss størrelse. Innstalleringen av dette må utløse et kommunalt/statlig støtte. Septikmottak bør være slik at andre båter kan komme inn for tømning. Et slikt mottak er kostbart og derfor uegnet at hver enkelt båthavn pålegges å finansiere dette fullt ut. Et samarbeid mellom Veas og andre rensesanlegg operatører for å få til et godt fellesprosjekt for septikmottakene i kommunen kan være en løsning.*
8. *De fleste leieinntektene til kommunen bør øremerkes rydding og vedlikehold av vår lange kystlinje. Dette kommer allmennheten til gode.*

Slømmestad 27.10.2022»

Morten Gjeruldsens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Innstilling/Vedtak

Høringsinnspill fra Slømmestad lokalsamfunnsutvalg - forslag til innspill om felles retningslinjer for - og utleie av - båthavnene i Asker.

Høringsfrist 20. november.

1. *LSU har noen runde formeninger om hvordan dette skal organiseres, prises og kontrolleres.*
2. *LSU ser viktigheten av at kystlinjen er tilgjengelig for allmennheten og at båthavner helt klart også må være en del av dette. Likevel må de verdier som er i båthavnen kunne sikres ved avstengninger etter behov.*

3. *Båtplasser er et knapphetsgode og derfor bør det være klare regler for hvem som får benytte seg av dette. Reglene i utspillet ser fornuftige ut. Viktig at kommunen går inn og kontrollerer dette på en enkel måte.*
4. *Båtplassene bør sirkuleres. Det vil si at man finner regler som gjør at de som ikke har båt eller ikke har tenkt til å ha det, må frasi seg plassen.*
5. *Prisen bør være slik at båtplassene skal være mulighet for alle å leie, men bør heller ikke være så rimelige at kommunen subsidierer de som får tilgang til dette begrensede godet. Prisen bør derfor være et grunnbeløp og et progressivt beløp som øker med båtplassens størrelse. Båtstørrelsen sier noe om graden av betalingsmulighet, og i tillegg begrenser antallet som får mulighet for tilgang til et begrenset gode. I dag er det stor forskjell på private marinaer og båthavner. Kommunen bør kunne inndrive leie som gir kommunen et bidrag som kommer allmennheten til gode.*
6. *Det er lagt inn en prisforskjell på hvor i kommunen plassene befinner seg. Prisen bør være lik for hele kommunen.*
7. *Miljø og bærekraft. Det bør være et krav at båthavnene har septikmottak ved en viss størrelse. Innstalleringen av dette må utløse et kommunalt/statlig støtte. Septikmottak bør være slik at andre båter kan komme inn for tømming. Et slikt mottak er kostbart og derfor uegnet at hver enkelt båthavn pålegges å finansiere dette fullt ut. Et samarbeid mellom Veas og andre renseanlegg operatører for å få til et godt fellesprosjekt for septikmottakene i kommunen kan være en løsning.*
8. *De fleste leieinntektene til kommunen bør øremerkes rydding og vedlikehold av vår lange kystlinje. Dette kommer allmenheten til gode.*

Slemmestad 27.10.2022

From: "Bryggelaget Asker seilforening" <bryggelaget@askerseil.no>
Sent: Thu, 3 Nov 2022 07:27:54 +0100
To: "Postmottak Asker kommune"
<Postmottak.Asker.kommune@asker.kommune.no>
Cc: "Leder Asker Seilforening" <leder@askerseil.no>; "Post Asker Seilforening"
<post@askerseil.no>
Subject: Felles retningslinjer/reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom

Asker Seilforening og Asker Seilforenings Bryggelag SA har følgende kommentarer og innspill til Høring - Felles retningslinjer/reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom (21/19563-5)

Våre felles kommentarer er listet med referanse til de vedlegg og underpunkter som benyttes i utsendte høringsdokument.

Innledningsvis;
Aker Seilforening er et idrettslag (org 976 033 205) og har som formål å virke til fremme av seil- og rosport. Seilforeningen leier grunn av Aker kommune med tilhørende rett til drift av båthavn.

Båthavnen drives av Asker Seilforenings Bryggelag SA (org 971 263 334) og har som vedtektsfestet formål : Drive småbåthavn og tilhørende aktiviteter i Blakstadbukta i Asker. Bryggelaget skal ivareta andelshavernes interesser som båtseiere. Bryggelaget har ikke økonomisk formål ut over å skaffe båtplasser til medlemmer av Asker Seilforening samt drift av disse. Den enkelte andelshaver har ikke personlig ansvar for andelslagets forpliktelser. Bryggelaget disponerer vannspeil, punktfester for brygger og grunn til egen bygningsmasse etter avtale med Asker Seilforening.

Bryggeanlegget drives av et ulønnet styre samt en lønnet vaktmester.

Kommentarer til Vedlegg 2— Retningslinjer for utleie av kommunal eiendom til båthavner

a) Leiepris..

Asker Seilforening og Asker Seilforenings Bryggelag betaler i dag ikke for leie av grunn eller bryggemeter og en innføring av leie vil medføre en stor økonomisk belastning både for idrettslaget og samvirket.

d) Leietid...

Leietiden søkes begrenset til 25 år. Asker Seilforenings leieavtale løper til 2061 (se utsnitt fra Leieavtale Blakstadtangen gbnr 61/447 og 63/43). Som Seilforening er, og har det vært, nødvendig å ha lange og forutsigbare leieavtaler da vi er helt avhengig av offentlig støtte og spillemidler for de idretts fremmende tiltak og investeringer som gjøres på anlegget vårt.

Asker Seilforening signerte fornyet avtalen 19/1 2015 med gyldighet frem til 11 september 2061.(forhåndsgodkjent 22/5-17) så eventuelle endringer kan ikke gjennomføres før etter denne dato.

2. Forlengelse av Leieavtalens varighet med 20 år

Asker kommune og Asker Seilforening er enige om å forlenge Leieavtalens varighet med 20 år dvs at Leieavtalen løper til 11. september 2051

Kommentarer til Vedlegg 3 — Reglement for drift av båthavner

a Tildeling av båtplasser (salg og utleie) skal skje i følgende prioriteringsrekkefølge.

Asker Seilforening og Asker Seilforenings Bryggelag SA har vedtektsfestet følgende krav om erverv av andel i Bryggelaget:

Kun medlemmer i Asker Seilforening kan erverve eller inneha andel i Bryggelaget. Det kan kun erverves en andel pr. andelshaver. Tildeling av andeler foretas på basis av ansiennitet i Asker Seilforening og medlemmer med fast bopel i Asker kommune vil være fortrinnsberettiget.

Unntak fra denne regel har Rettighetshavere med særskilt rett til plass i anlegget etter avtale med Asker Kommune. Slike plasser følger eiendommene de er knyttet opp imot, og har sitt opphav i tinglyste rettigheter båtfeste o.l i området der dagens bryggeanlegg ligger.

Bryggelaget har i dag en andel på ca 10% andelseiere med bosted utenfor Asker kommune. Det har i hovedsak bakgrunn i historisk varierende interesse fra kommunens innbyggere i kjøp av andeler og man har da unntaksvis tillat medlemmer av seilforeningen med annen bostedsadresse å erverve andel.

Kommunens forslag om at Hytteeiere med gbrn i kommunen gis 2. prioritet og beboere utenfor kommunen gis prioritet 3. lar seg derfor ikke gjennomføre etter dagens vedtekter.

Bryggeanlegget til Asker Seilforening driftes av et Samvirke og kommunen har etter samvirkelova rett til innsyn ved oppmøte på foretaket. Slik vi ser det forhindrer GDPR at andelsregister kan sendes til kommunen. Lovligheten av å kreve innsyn utover dette må det tas hensyn til i saksbehandlingen.

b. Det er kun tillatt med en båtplass per husstand....

Bruken av begrepet husstand, som definert i store norske leksikon «En husstand er det samme som en husholdning, altså de menneskene (eller det ene mennesket) som bor i samme bolig». Det forhindrer f.eks at foreldre og barn (over 18) som bor i samme husstand ikke begge kan eie båtplass i Asker kommune. Dette virker helt urimelig og forslaget burde i stedet justeres til å begrense adgang til en person å eie flere plasser. Men selv en slik begrensning vil vanskelig forhindre at personer eier plasser i flere anlegg?

c. Vinteropplag

Seilforening leier i dag ut vinterplasser på land kun til medlemmer.

Kontroll av hvem som eventuelt har plass i andre av kommunens båthavner ser heller ikke ut til å være gjennomførbart. Ref kommentarer til punk a) angående GDPR

f. Leietaker skal sørge for at alle båter med båtplass i havnen skal være forsikret...

Seilforeningen og Bryggelaget har i dag krav til de som har båtplass i anlegget om at båten skal være forsikret. Å stille krav om at leietager skal «sørge for» er et urimelig krav som er vanskelig, hvis ikke umulig å gjennomføre.

h. Leietaker skal sørge for at egnet og tilstrekkelig slukkeutrustning.

Her burde kommunen vær tydelig i hvilke krav som stilles slik at Leietaker kan sikre at kravene kan oppfylles.

i. Leietakere som har vinteropplag skal ha egen spyleplass

Her benyttes begrepet «utslippsfri». I dag finnes det oss bekjent ingen regel eller forskrift som definerer dette begrepet. Kommunen burde kunne bistå leietakere med gode felles retningslinjer for typer anlegg som kan anskaffes og driftes.

l. Båthavner med mer enn 50 båter med septiksystem skal ha septiktømmestasjon

Seilforeningen og Bryggelaget er selvsagt for å bidra til å sikre en ren fjord, men kommunen som grunneier må legge til rette for at kravene kan følges.

Det er ofte problemer med slike septikanlegg, og båtforeninger og idrettslag som Asker Seilforening er, har ikke kompetanse blant sine frivillige til å anskaffe og drifte slike anlegg.

Det forslås derfor at Kommunen med sin kompetanse på vann og avløp ser overordnet på behovet, og tilrettelegger og drifter tømmestasjoner på strategiske steder. Kostnader for drifte slike anlegg kan eksempelvis inngå i leien leietager eventuelt betaler kommunen.

Det vil videre være naturlig å tenke seg at disse anleggene er åpne for alle som ferdes på fjorden og ikke kun de som har båtplass på kommunens arealer.

q. Båtforeninger som leier kommunal grunn skal synliggjøre ledige plasser som gjesteplasser i sommersesongen.

Seilforeningen har i dag et system med vendbare grønne og røde merker på deler av anlegget. Dette er per nå tiltenkt benyttet ved arrangement av regatta i seilforeningens regi for tilreisende deltagere. Som tidligere nevnt drives bryggeanlegget på frivillig basis og anlegget har verken resurser eller fasiliteter (toaletter, dusj etc) til å være pålagt å drive gjestehavn.

Med vennlig hilsen

Asker Seilforenings Bryggelag SA Tom-Erik Dahl Leder Mob: + 47 90965303	Asker Seilforening Calle Andersen Leder Mob: + 47 91551380
---	--

E-post: Bryggelaget@askerseil.no	E-post: leder@askerseil.no
----------------------------------	--

HOLMENSKJÆRET BÅTFORENING

Devikveien 4, Postboks46, 1378 Nesbru.

Mail: holmenskjeret@outlook.com

Til Asker kommune

Utvalg for samfunnstjenester

Sak 21/19563

Høringsuttalelse fra Holmenskjæret båtforening om utleie og retningslinjer for drift av kommunale båthavner

Holmenskjæret båtforening ble stiftet allerede i 1928, og kan altså feire 100 års jubileum om 6 år. Foreningen er den fremste bærer av den maritime tradisjon lokalt på Holmen, og har i alle disse årene vært og stadig er dugnadsbasert. Det er en typisk småbåthavn med 27 fot som max lengde. Majoriteten av båtene er vesentlig mindre enn dette. Kyststien går over båtforeningens område og bryggearlegg, som i alle år har vært åpen og tilgjengelig for allmenheten til alle døgnets tider.

Vi kan se at det kan være argumenter for en viss harmonisering av leiebetingelser og drift av båthavnene etter kommunesammenslåingen.

Styret i Holmenskjæret båtforening vil avgi følgende høringsuttalelse:

Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner (vedlegg 2)

Vi legger til grunn at prinsippet om at eksisterende leieavtaler står ved lag og gjelder inntil disse utgår, og at spørsmålet om nye leieavtaler kommer opp når disse skal reforhandles.

Kommunens forslag tuftes på en soneinndeling, men det savnes en klargjøring av premissene for denne. I den utlagte video fra møtet i utvalg for samfunnstjenester 29.09.22, der høring ble besluttet, refereres til en Opac rapport der markedsverdi problematiseres. Denne rapporten burde fulgt høringsfremlegget som et vedlegg. Det er også uklart om båtforeninger som per i dag ikke betaler leie er tatt med i beregningen av de foreslåtte prisene. Det signaliseres i høringsnotat at markedsverdi skulle sees bort fra ved beregning av leiepriser. Soneinndelingen synes likevel klart markedsorientert, basert på beliggenhet og tomtepriser. Oslofjorden er å anse som et fellesgode, som derfor bør behandles likt og ikke føre til differensierte leiepriser for bryggene.

De foreslåtte prisene vil dessuten medføre en formidabel prisøkning for vår forenings vedkommende. Basert på prisene i høringsnotatet vil den nye leien for plass til vinteropplag øke med 50%. Leie for bryggeplassene i vårt anlegg kommer i tillegg og vil medføre tilsvarende kostnad. Samlet sett vil de nye årlige leieprisene i alt fordobles sammenliknet med i dag. Medlemmenes årlige innbetalinger er foreningens eneste inntektskilde, og en så stor prisøkning vil være krevende å forsvare overfor medlemmene i vår småbåthavn.

Det utsendte forslaget til retningslinjer fokuserer kun på båthavnenes forpliktelser, men sier ikke noe om hvilke forpliktelser som påhviler kommunen som grunneier av det utleide område. Sistnevnte bør også tas inn som del av de leieavtaler som skal forhandles når de eksisterende utløper.

Reglement for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom (vedlegg 3)

Kommunen står selvfølgelig fritt til å fremme krav i forbindelse med inngåelse av nye leieavtaler. Det er imidlertid årsmøtet som er Holmenskjæret båtforenings øverste myndighet. Enkelte av kommunens forslag må derfor tas opp for behandling og vedtak på foreningens årsmøte. Tilsvarende gjelder trolig også flertallet av de andre berørte båtforeningene.

Mange av de foreslåtte elementene i høringsnotatet er allerede inkludert og ivaretatt i Holmenskjæret båtforenings bestemmelser i form av vedtatte vedtekter og ordensregler.

Kravet om lokal tilhørighet støttes, og har i vår forening vært praktisert i en årrekke.

Kommunikasjon med medlemmene skjer i all hovedsak per mail. Medlemsregisteret vårt er tillitsbasert på opplysninger om medlemmenes oppgitte postadresser, som legges til grunn ved tildeling av plasser. Foreningen har ikke tilgang til å kontrollere dette opp mot folkeregisterets opplysninger. Innebærer kommunens forslag at medlemskap skal kjennes ugyldig og at medlemmer skal fratas båtplassen ved evt. bytte av bopel til nabo kommune?

Båtforeningen er selvfølgelig innstilt på å følge nasjonale og lokale miljøkrav. Mange er allerede innarbeidet i båtforeningens virksomhet. Opplegg for oppsamling av vann etter spyling av båter ved opptak for vinteropplag er vi innstilt på å finne en praktisk løsning på.

Anlegg for tømning av septik er uaktuelt for oss, da kun et fåtall av våre båter har septiktank.

Bryggeanlegg, klubbhus og boder hos oss er selvfølgelig forsikret. Forsikring av båter bør være den enkelte båteiers ansvar. Vi har flere båter hos oss som er så små uten motor at det ikke fremstår som rimelig å kreve at de skal være forsikret.

Ut fra størrelsen på våre båter og plasser vil svært få av disse i teorien kunne være aktuelle som gjesteplasser. Synliggjøring av til enhver tid ledige gjesteplasser vil det dessuten være krevende å etablere en praktisk ordning for i vår båthavn på Holmenskjæret.

Nesbru 11.11.22

Jens Eskerud

Styreformann

41678127

jens.ragnar.eskerud@gmail.com

Båtsø Båttforening
3477 BÅTSTØ

batstobatforening@yahoo.no

Asker kommune
Katrineåsveien
3440 Røyken
post@asker.kommune.no

Båtsø, søndag 20. november 2022

BÅTHAVNER I ASKER KOMMUNE – HØRINGSINNSPILL

Det vises til høringsbrev 4. oktober d.å, og møte i kommunen 31 s.m. om felles retningslinjer for båthavner i Asker kommune. Våre merknader fremgår av det følgende.

Kort om Båtsø båtforening ("BBF")

BBF ble stiftet 20. november 1966, og er en medlemsforening som ble startet med tilbud til alle om å bli med i arbeidet for å bygge båthavn. Formålet med foreningen er å skaffe havneplass og vinteropplag for båtene til foreningens medlemmer. Kun privatpersoner kan være medlem. Etter vedtektenes § 2 a er det satt en begrensning på hvilke privatpersoner som kan være medlemmer og hvem som har fortrinnsrett. Hovedvilkåret for å kunne være medlem er enten at man har bolig i Båtsø, tilknytning til Båtsø eller eiendom i Røyken kommune.

BBF disponerer i dag mellom 80-90 båtplasser. Båtplassene er fordelt på tre areal:

- Vaierstrekket (nord). Dette leier vi av Toril Høvik.
- Moloen (øst). Her er BBF eier og hjemmelshaver.
- Flytebryggen (vest). Denne har landfeste på en p-plass som eies av kommunen.

På sydsiden ligger Lasteberget, et populært friområde. Her ligger også en flytebrygge som båtforeningen ivaretar, og som fungerer som badeplass og gjestehavn. To private eiendommer har eiendomsgrense til havneområdet, Eierskapet i havna er således mangfoldig.

Merknader til retningslinjene

1. Foreningsfrihet

Det finnes ingen lov, nasjonale regler, rettspraksis eller ulovfestet rett som regulerer foreningslivet. Den enkelte forening bestemmer selv hvordan man skal organisere seg. Det er vanlig å utarbeide vedtekter som regulerer medlemmenes rettigheter og plikter. BBFs vedtekter er datert 14. november 1993, med enkelte senere endringer, som styret forholder seg til.

Når kommunen i vedlegg 3 bokstav a) legger opp til en detaljregulering av hvilke prioriteringer som gjelder, blir dette problematisk. Det kommunen kan gjøre, er å nekte å leie ut areal til

båthavner som ikke etterkommer de nevnte prioriteringene. En ren kontraktsrettslig tilnærming. Det kommunen ikke kan gjøre, er å overprøve foreningens vedtekter.

Hvis kommunen mot formodning mener at de har en generell overprøvingsadgang av lokale vedtekter, ber vi om å få anvist hvilket rettslig grunnlag dette i så fall er tuftet på.

2. Minimumskrav

Vi legger til grunn at kommunen gjennom retningslinjene ønsker å sikre seg mot lokale vedtekter som materielt legger til rette for uønsket "forskjellsbehandling". I tillegg oppfatter vi at kommunen ser fordeler med mer enhetlige/likere retningslinjer for alle båthavnene. Samtidig vil en detaljregulering fort komme i konflikt med foreningsfriheten. Det blir på sett og vis som om kommunen går inn og detaljregulerer hvordan alle kommunens fotballklubber skal organisere og inndelegge hvert enkelt lag på – uavhengig av antall spillere og ambisjonsnivå.

Vi tror en bedre løsning er å oppstille noen minimumskrav. Den nærmere reguleringen skjer best innad i den enkelte forening.

3. "Hybride" foreninger

Med hybrid menes i denne sammenheng at noen båtplasser i en forening har en tilknytning til kommunal grunn, mens andre ikke har det. Vi har oppfattet det slik at kommunen er enig i at retningslinjene kun skal gjelde båtplassene som har tilknytning til kommunal grunn. Dette kan med fordel presiseres.

BBF står eksempelvis i den situasjon at anslagsvis 60% av båtplassene ligger på privat grunn. Disse er ikke omfattet av kommunens retningslinjer.

4. Tilknytningskriterium

Det kan synes som om kommunen har inntatt det standpunktet at alle båtplasser som har forankring på kommunal grunn, i sin helhet anses som kommunale båtplasser. Et slikt utgangspunkt står neppe på sikker rettslig grunn, og inviterer til kreative løsninger – som å flytte forankringspunktet for flytebrygger fra offentlig til privat grunn.

5. "50 båter – septiktanksystem"

Vi ber om at det presiseres at når det i vedlegg 3 bokstav m (eller andre steder) snakkes om 50 båtplasser, menes båtplasser på kommunal grunn, og ikke det totale antall båtplasser i foreningen.

6. Store vs små båthavner

Vedlegg 3 pålegger den enkelte båtforening en rekke plikter, se særlig bokstav d flg. For store båtforeninger vil dette antageligvis ikke by på de helt store utfordringene, men for de små kan dette virke unødig byråkratisk. Eksempelvis kravene til avfallshåndtering,

Dette kommer ytterligere på spissen hvis/når store deler av båtforeningen ligger på privat grunn. Kommunens tilnærming vil bety at båtforeninger som leier et mindre antall båtplasser fra kommunen får med et helt sett av plikter.

Eksempel: En båtforening med 100 medlemmer/båtplasser leier 10 plasser av kommunen. Disse 10 plassene skal etter kommunens opplegg utløse store forpliktelser og kostnader for foreningen.

Tenker kommunen at det slike tilfeller skal utarbeides en avfallsplan for de 10 båtene som ligger på kommunal grunn, mens de øvrige 90 ikke omfattes? Forpliktelser for båtplasser på privat grunn må ha et rettslig grunnlag, og kan neppe kan utledes gjennom leie av 10 plasser.

Ergo; Vi savner en sonndring mellom store og små båthavner. Her kan man gjerne ta utgangspunkt i "50 båter". For båthavner hvor færre enn 50 båter ligger på kommunal grunn bør det åpnes for et mer tilpasset system, slik at kostnadene og/eller administrasjonen per båtplass ikke fremstår som urimelig.

7. Arealpriser

Vi har forståelse for behovet for en sjablongmessig prisfastsettelse, og har sånn sett ingen bemerkninger til den foreslåtte soneinndelingen. Derimot mener vi at den foreslåtte prissettingen er unyansert. Tenk følgende situasjoner:

- Båtforening A leier 100 meter strand med 50 båtplasser.
- Båtforening B leier 10 meter strand. Ut fra denne går det en flytebrygge med 50 båtplasser.

Kommunens utgangspunkt er at begge foreningene skal betale like mye i leie, til tross for at arealet som leies ut er vesensforskjellig. Vi foreslår at i situasjoner hvor det er snakk om flytebrygger som springer ut fra kommunal grunn, reduseres prisen. En rimelig mellomløsning vil være at leieprisen per båtplass i slike tilfeller halveres.

8. Møte med kommunen

Vi opplevde møtet med kommunen den 31. oktober d.å. som konstruktivt, og ser frem til en videre dialog om spørsmål som forlengelse av dagens leieavtale og utvikling av havna (klubbhus, etc). Det er enighet om at dette med fordel kan utstå til etter at kommunens retningslinjer er vedtatt. Møtet foreslås avholdt i båthavna i Båttstø da en kombinert dialog og fysisk befaring gjør det enklere å diskutere konkrete problemstillinger.

Undertegnede kan treffes på bruusgaard.reidar@gmail.com eller 9920.7781

Med vennlig hilsen

Reidar Bruusgaard
Leder i BBF
(sign.)

Dato: 14. november 2022
Til: Asker kommune, Utvalg for samfunnstjenester
Fra: Leangbukten Båtforenings Andelslag SA
Vedr.: Arkivsak 21/19563

Høringsuttalelse fra Leangbukten Båtforening om felles retningslinjer / reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom

Leangbukten Båtforening (LBA) inngikk i 2006 avtale med Asker kommune om leie av ca. 4.500 m² fordelt på seks gbnr langs Slemmestadveien/Leangbukta. Leieperioden gjelder for 25 år fra februar 2006 med adgang til fornyelse for 10 år av gangen. Leien har vært regulert årlig i hht KPI, og har i 2022 vært fakturert med kr. 309.495,- eller kr. 68,77 per m² landareal.

Leangbukten Båtforenings Andelslag SA er organisert som et samvirkeforetak og består av ca. 700 båtplasser langs Slemmestadveien («Bukta») og ca. 500 båtplasser på det utfylte arealet («Tangen») i Leangbukta. Andelslaget forplikter seg til å drive sin virksomhet på ikke-kommersiell basis i samsvar med kommunens regler.

Vedr. Retningslinje for utleie av kommunal eiendom

Det er stor variasjon mellom båtforeninger mht fordelingen av brygger og landarealer. En leie basert på begge vil slå hardt ut for foreninger med mange bryggemetere i forhold til arealer på land. Det kan oppleves som mot sin hensikt, og et disinsentiv til å tilby maks antall båtplasser til kommunens innbyggere.

LBA benytter delvis kommunal grunn i «Bukta», og delvis privat grunn på «Tangen». Vi legger til grunn at det er bryggemetere i «Bukta» som vil danne grunnlaget for leie per løpemeter brygge.

Dersom det skal betales leie av både landareal og løpemeter brygge i hht retningslinjene, vil vår årlige leie bli mer enn kr. 600.000,-, eller ca. dobbelt dagens leie. Det kan fremstå som en nesten uoverkommelig økning for en ikke-kommersiell virksomhet.

Vedr. vedlegg 2: Reglement for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom

Mange av de foreslåtte punktene er ivaretatt eller har vært forsøkt som en del av LBAs ordinære drift gjennom årene. Det må klargjøres om reglene skal gjelde også for den delen av båthavnen som ikke er på Asker kommunes eiendom, som LBA's «Tangen».

Noen kommentarer til punkter i reglementet:

- a. Krav om lokal tilhørighet ved prioritering av båtplasser/andeler ved tildeling praktiseres i dag, men er tillitsbasert på opplysninger gitt av medlemmene selv. LBA har brukt betydelige midler på å koble seg opp mot Folkeregisteret. Dette har vist seg å være svært vanskelig, og basert i stor grad på at man har medlemmets personnummer, noe vi antar at mange vil reagere sterkt på å måtte oppgi for å leie en båtplass. Hittil har våre systemteknikere ikke lyktes.

Det finnes ikke noe register over personer med hytte i Asker, annet enn selve grunnboka på den enkelte eiendom. Med mange hundre båtplasser som skal fordeles i løpet av noen få dager, må også dette være tillitsbasert på opplysninger fra medlemmene selv, da manuelle oppslag på den enkelte eiendommen vil være tilnærmet umulig å gjennomføre.

Båtforeningen kan ikke holdes ansvarlig for uriktig informasjon om bosted og hytte oppgitt av medlemmene.

- b. Ungdomsplass må defineres. Må ungdom som eier en ungdomsplass gi den fra seg ved fylte 18 år? Er flere generasjoner i en bolig å anse som samme husstand?
- f. LBA har et krav om at båter i havnen er forsikret. Med ca. 1250 båtplasser har vi ingen måte å «sørge for» at båter er forsikret annet enn tillitsbaserte opplysninger gitt av medlemmet. En polise kan f.eks. kanselleres og detaljene i polisen variere.
- i. LBA har egen spyleplass med sedimentoppsamling av spylevannet. Krav til rensesystemet må defineres.
- l. Dersom båtforeningen skal tilby og stå ansvarlig for et septiksystem for «båter i havna», hvor kan båter fra havner som ikke har et septiksystem finne tømestasjon? Vi antar da at kommunen ikke lenger skal tilby slike, og at tømning «midtfjords» ikke lenger skal være tillatt.
- n. En båthavn må anses å være et «farlig område» for fri ferdsel. Med 400V strøm til mange hundre strømuttak, og brygger som særlig om vinteren kan være svært farlige å ferdes på, anser vi åpne brygger for allmenheten året rundt å representere en svært høy risiko for liv og helse. En person som er uvant med båter og brygger, og som sklir og faller i vannet vinterstid, løper en betydelig risiko. Brygger bør ikke være rekreasjonsområder.
- q. Alle plasser i LBA er i privat eie, og leies ut når eieren selv ikke benytter den. Vi har ingen måte å identifisere ledige plasser, da alle er i utgangspunktet i bruk av leietaker eller eier. En plass som står tom i en kortere periode kan således ikke betegnes som «ledig» og vi har dermed ikke mulighet til å synliggjøre, administrere eller tilby gjesteplasser.

Erik L. Roede
Daglig leder
Leangbukten Båtforenings Andelslag SA
Tel. 66 75 83 80 /e-post: post@leangbukten.no

Postadresse:

Asker kommune
Katrineåsveien 20
3440 Røyken

18.11.2022

Felles retningslinjer og reglement for båthavner på Asker kommunes eiendommer. Kommentarer

Det vises til forslag til felles retningslinjer og reglement for båthavner på Asker kommunes eiendommer. Oslofjordens Friluftsråd (OF) har følgende kommentarer til de foreslåtte retningslinjer og reglement:

- I forslaget til reglement står det at båthavner med mer enn 50 båter med septiksystem skal ha septiktømmestasjon for båter i havna. Uavhengig av størrelse på båthavn, vil forsøpling være et potensielt problem. Vi råder derfor kommunen til at det minimum settes opp oppslag om hvor man kan finne nærmeste septiktømmestasjon. Vi nevner også at det ikke burde være en nedre grense på antall båter for at det skal tilrettelegges for septiktømmestasjon, og mener dette burde gjelde uavhengig på båthavnens størrelse.
- Av hensyn til ferdsel langs kyststi, andre rekreasjonsaktiviteter som foregår på land og vegetasjon, foreslår vi at det ikke tillates båtlagring på land før 1. september.
- I en rapport fra Hold Norge Rent, vises det til at polystyren (EPS el. isopor) var den tredje største kilden til forurensning ved funn gjort langs kysten. Ved utbedring av bryggeanlegg mener vi det må velges et bestandig materiale, hvor ikke polystyren benyttes. Vi foreslår at det fastsettes en frist for når alle polystyren i eksisterende bryggeanlegg erstattes. Ved at utskiftning av flyteelementer innlemmes i vedlikeholdsplan av båthavnene, anbefaler vi at polystyren fases ut innen 2024 av miljømessige hensyn.
- Alle hurtiggående/planene båter som lagres på vannet bør innen 2025 ta i bruk biocidfri bunnstoff. Vi viser til [KNS sin bærekraftsplan](#) for bil- og båtpark for inspirasjon til Asker kommunes foreslåtte retningslinjer og reglement.
- Når det forhåpentligvis snart kommer på plass et obligatorisk og nasjonalt båtregister skal alle båter i båthavnene i Asker kommune registres der, frem til da bør om mulig båter registreres i et lokalt båtregister
- Det bør i båthavnene legges til rette for friluftsliv og småbåtliv i form av lagringsplass for kajaker, robåter og enkel tilgang til sjøen for myke trafikanter. Det burde være mulig for folk uten båtplass å sette ut båtene sine i åpne båtutsettingsramper for allmennheten der dette er tilgjengelig.

Adresse:
Vaterlandsveien 23
3470 Slemmestad

Telefon:
67 55 49 90
Nettside:
oslofjorden.org

E-post:
post@oslofj.no
Org.nummer:
971 454 415

Bankkonto:
8450 13 65512

- OF har kartlagt flere områder i bl.a. Sandefjord for UU, noe vi har publisert i [Norgeskart](#). Kartleggingen er en del av et prosjekt som har som mål å utvikle og bedre kommunens kunnskapsgrunnlag og videre bidra til utvikling av gode planer for friluftslivets ferdselsårer i kommunen. Holmsbu brygge er kartlagt som godt egnet for rullestolbrukere og synshemmede. Vi ønsker at kommunen vurderer å kartlegge bryggene som ikke er kartlagt for å selv få oversikt- og forhåpentligvis på sikt forbedre tilgjengeligheten i båthavnene.
- Asker kommune vedtok 4. april 2022 endring av lokal fartsforskrift for fritidsfartøy til sjøs. Vi oppfordrer kommunen til å tilgjengeliggjøre informasjonen om dette på informasjonsskilt ved alle båthavnene på Asker kommunes eiendommer. Vi ønsker også at det opplyses om lokale verneområder med ferdselsforbud i hekketiden i båthavnene.
- Det vises til i det foreslåtte reglementet at båthavnene skal være åpne for allmennheten mellom 08:00 og 20:00. Blant annet, er både fiskere og padlere en friluftsutøvende gruppe som kan ha fordel av at det foreslåtte tidsrommet er utvidet med en time i hver ende. OF mener dette er noe som vil komme mange frilftsbrukere til gode.
- Til slutt vil vi oppfordre til at kommunen utarbeider en bestemmelse om at eventuell fremleie kun skjer via båtforeningen, og at det ikke kan gjøres via privatpersoner.
- Hvis båthavnen har vinteropplag på land med opptaks- og spylemuligheter må det som minimum etableres en spyleplate med sandfanger, dog helst etablert et renseanlegg som renser mikroplast, tungmetaller og giftstoffer, før vannet føres tilbake til sjøen. Se inspirasjon [her](#).

Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet med de felles retningslinjene/reglementene!

Med hilsen
Oslofjordens Friluftsråd

Kjetil Johannessen
avdelingsleder plan og friområde

Daniel Ø. Green
rådgiver, plan og friområder

Elektronisk sendt og godkjent

Kopi til OFs rådsmedlemmer i Asker kommune:

Elsa.Marie.Tveit.Rodby@politikker.aker.no

morsan@hovre.no

Trond.Roed@politikker.aker.no

+

Viken fylkeskommune: post@viken.no

FNF Akershus maria.tesaker@fnf-nett.no
Statsforvalteren sfvtpost@statsforvalteren.no

Tofte Båtforening

Østre Strandvei 46C, 3482 Tofte

Org. nr. 976 095 669

Vår ref. TBF Eiendom/Styret

Dato: 17.november 2022

Tilsvaret til Asker kommune i anledning høringsinnspill til fritidsbåthavner i Asker kommune tilrettelagt på kommunens eiendom/grunn.

post@asker.kommune.no Høring - Felles retningslinjer/ reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom.

Vi refererer til ovennevnte hørings-dokumenter samt e-post korrespondanse mellom deres Fredrik Helverschou og vår Steinar Østli Andreassen i denne og tilstøtende sakers anledning.

1. Som tidligere meddelt i tilsvaret av 12. oktober, anser Tofte Båtforening (TBF) seg, på lik linje med andre private båtforeninger på privat grunn, at TBF ikke omfattes av denne høringen.
2. Vi tillater oss imidlertid å komme med noen synspunkter i høringens anledning.

a.

Asker Kommune har, i samarbeid med Norconsult, foretatt en mulighets-studie i området. Her inngår TBF's tomteareal som vist nedenfor. I tillegg er det utført grunnundersøkelser i området for ev. kartlegging av kvikk-leire/forurensset grunn.

Tofte Båtforening eier tomter

- 336/210 Tofte Båthavn
- 336/211 Tofte Båthavn
- 336/220 Tofte Båthavn

b.

Et av målene med mulighets-studien var å kartlegge muligheten for utvidet båthavn på Tofte, da det er stor etterspørsel etter havnekapasitet i kommunen. Dersom dette skal bli en realitet, er begge parter enige om at det må på plass et samarbeid mellom Asker Kommune og TBF i sakens anledning.

c.

Et anlegg av denne størrelse vil medføre nye og store investeringer i infrastruktur, servicebygg, molo, bryggeanlegg etc. En forutsetning for at dette skal finne sted er vilje og smidighet med hensyn til landareal/landfeste for molo ev bryggeanlegg. Det vil være nødvendig at begge parter samarbeider i forhold til en slik utvidelse.

d.

TBF leier området, som vist under, gjennom en tinglyst leieavtale, gjeldende fra 1999 og 80 år fram i tid.

Tofte Båtforening leier tomt

- Eiendom
- 336/807 Hurum kommune
- Nå Asker Kommune

e.

For tiden er TBF i gang med å utarbeide en plan og mulighetsstudie for eget område, med det for øyet å øke både servicegraden for medlemmene generelt og kapasiteten for ledige gjesteplasser gjennom sommersesongen.

For TBF, som privat grunneier og med en tinglyst festeavtale på nær 60 år, anser vi det som at vi ikke er omfattet av føringer gitt i høringsutkastet. TBF mener allikevel at det skal være et rimelighetsforhold mellom graden og formålet med leie av kommunal grunn satt opp mot de foreslåtte bestemmelsene. Det kan oppfattes som Asker kommunes forslag til retningslinjer overprøver de gjeldende årsmøter og vedtekter i båtforeningene, noe vi tror ikke er intensjonen.

Tore Sandvoll
Styreleder-TBF

Til: Asker Kommune
post@asker.kommune.no

ref: 21/19563-5
att: Fredrik Helverschou

sak: Høring – om felles retningslinjer – og reglement for båthavner på Asker Kommunes eiendom. Brev av 4/10-2022

Vi er en liten privat båthavn med 12 plasser for småbåter, og har ikke noen form for bruk av Kommunens grunn, bare bruk via privat grunn.

Vi ser at andre 4-5 småbåthavner samt store Tømmerhavna i sone 3 har tilsvarende rammebetingelser som SBF, og er ikke listet i vedlegget pga privat eie, og vi ikke skulle være listet opp.

Til informasjon:

Alle medlemmer bor på Skjæra og har opplag på egen eiendom, resten av området på Skjæra er fredet rekreasjonsområde for Kommunens innbyggere og ikke til bruk for SBF.

- Vi har ikke opplagsplasser på kommunal grunn
- Ikke vinter eller service plasser, mellomlagring, toaletter, kloakk etc
- Derav ikke båndlagt et område
- Skjæra friluftsområde og SBF er 2 adskilte enheter

Ref. til vedlegg 3, drift:

Vi har siden starten hatt retningslinjer som sammenfaller med ønsket reglement for drift av båthavner. Input har vært også fra Oslofjordens Småbåtforening.
Revisjon av regler gjøres kontinuerlig og neste er vår 2023.

OBS! pkt 3 f): Ihht Tryg Forsikring er det båteier som selv må forsikre sitt objekt. SBF kan ikke være ansvarlig for 3.parts eiendom. Dette inngår i de enkeltes privatforsikrings avtaler.

Ref. til vedlegg 2:

SBF leier ikke noe grunn og båndlegger ikke noe areal.

Mvh
SBF
Skjæra Båt Forening
Ragnar Luther
rl@luther.no
10.11.2022

Slependen Båtplass SA

- tidligere Slependen Båtforening AL

Asker kommune

post@asker.kommune.no

Vedr. felles retningslinjer/ reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom

Høringssvar fra Slependen Båtplass SA

Det vises til mottatt brev av 04.10.2022 vedr felles retningslinjer / reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom. Slependen Båtplass oversender med dette vårt svar på denne høringen innen høringsfristen 20. november.

Vi forstår at Asker kommune kan ha et behov for noen felles retningslinjer for båthavner i kommunen. Det er imidlertid stort sprik mellom båthavners størrelse, landområder, kvalitet og bruk. Vi blir gjerne med på å diskutere felles problemstillinger og muligheter.

Nedenfor gir vi noen innspill i henhold til de konkrete punktene i denne høringen.

Vi mener at flere punkter i det foreslåtte reglementet overgår de detaljkrav som kommunen bør sette til private foretak uten at disse får annen motytelse fra kommunens side.

Vi er en ikke-kommersiell båtforening uten noen kommunal eller annen offentlig støtte og som på egne initiativ og dugnader sørger for et godt lokalt tilbud på en plass som vi har skjøttet godt siden 1960-tallet og som vi selv holder vedlike og ryddig for allmenheten - og for kommunen som grunneier.

Vedr forsikring, punkt f)

Hvilken lovregulering eller myndighetskrav bygger dette på? Hvis det er Asker kommune sitt eget krav, hvilken verdi ønsker kommunen å oppnå med dette?

Båtforeningen forsikrer bryggeanlegget og vi vil klart anmode om at alle båtene i anlegget skal være forsikret, men det blir både feil og administrativt utfordrende å si at båtforeningen skal sørge for at alle båtene er forsikret. Båtforeningen kan ikke påta seg noe ansvar eller noen rolle i den enkelte båteiers private forsikringsforhold.

Vedr. åpenhet for allmenheten, punkt n)

Hva ønsker kommunen å oppnå med dette? Er dette punktet utredet med fordeler, ulemper, risikoanalyser med mer? I dag er tilgangen til vår båtforenings område sperret med en bom som Asker kommune har satt opp i samarbeid med oss. Vi setter stor pris at denne bommen fjerner uønsket biltrafikk i området.

Båtforeningens område er generelt fritt tilgjengelig for allmenheten. Vi har satt opp benker og søppelkasse for formålet. Vi ser imidlertid ingen grunn til at allmenheten skal ha tilgang til selve bryggeanlegget noen tid på døgnet.

Selve bryggeanlegget er gjerdet inn og låst. Kun styret, båteiere med båt i anlegget og vakselskapet har nøkkel. Vi bekoster også overvåkning via vakselskap. Dette er dessverre nødvendig. Blant annet reduserer dette mulighetene for hæverk, skader og tyveri, og i tillegg kan det redusere faren for ulykker ved at folk faller i vannet.

Med kun delvis låst port oppstår låseproblematikk hver morgen og kveld, og antagelig høyere forsikringspremie fordi båtene ikke lenger ligger i et sikret anlegg. En åpningstid for allmenheten slik det foreslås vil medføre en unødvendig og vesentlig merkostnad til vaktjeneste.

Vedr. utgifter, punkt o)

Båtforeningen tar egne utgifter til drift av egne brakker og eget anlegget. Bom til båtplassen, kjørevei gjennom området, samt eventuell kyststi er kommunens ansvar. Båtforeningen har egen avtale med Asker kommune.

Vedr leiepris

Kommunen har foreslått en sjablong-messig beregning av leiepris. En slik metode krever egnede justeringsfaktorer slik at beregningen fremstår noenlunde korrekt, rettferdig og sammenlignbar.

Leieprisen er fra kommunens side foreslått sammensatt av to ledd:

1. Løpemeter brygge som kan brukes til båtplass, dvs. en bruksdel
2. Båndlagt landareal, dvs. en stedsdel

Vi mener at det er to vesentlige faktorer som mangler, én i hvert ledd:

Ad 1) bruksdel

En båthavn har felles brygge for båter på vannet i sommerhalvåret og som regel opplagsplass på land for vinteropplag. Kommunens forslag til reglement inneholder flere punkter som gjelder vinteropplag, så for kommunen er dette en vesentlig bruk av leid areal.

Hvorvidt landarealet faktisk brukes til vinteropplag, er ikke hensyntatt i det foreslåtte beregningsoppsettet. Vi mener at det da blir feil. De båtforeninger som kun har brygger kunne i teorien klart seg med et punkt feste for bryggeanlegget og da et ganske annerledes leiebehov.

Slependen Båtplass mistet vinteropplaget i 2007 ved at grunneier da sa opp den delen av avtalen. Området har siden ikke vært egnet for vinteropplag uten eventuell kraftig oppgradering, selv om det avtalemessig nå igjen er mulig.

Vi mener at bruksdelen av leieprisen bør inneholde to faktorer og slik at prisen pr løpemeter brygge reduseres:

- a) løpemeter brygge som kan leies ut til båteiere, og
- b) kvm tilrettelagt areal for vinteropplag

Ad 2) stedsdel

Begrepet båndlagt areal i forhold til eiendommens totale areal trenger antagelig en nærmere definisjon i retningslinjene. Her forutsettes det en nærmere vurdering i hvert enkelt tilfelle.

Kommunen skiller på 4 områder i kommunen med hver sin fargekode med henholdsvis kr 10, kr 20, kr 40 og kr 50 pr kvm. Hvorfor skal kvadratmeterprisen være 5 ganger så stor i område 1 i forhold til område 4? Vi kan ikke se at det er verken stedsmessige eller markedsmessige forhold som tilsier en så stor forskjell innen samme kommune.

Vi savner dessuten en helt vesentlig faktor; **Egnethet**. Kommunen må skille på i hvilken grad arealet faktisk er egnet for formålet båthavn. Det er stor forskjell på områder med asfaltert kjøre- og opplagsplass med solide bryggekanter og tilstrekkelig store vanndybder for bryggeplass - til slik vi har det på Slependen

Båtplass. Vi har flere steder grunn som siger ut og vanddybder nært land som er helt uegnet for båter blant annet fordi kommunen ikke har tillatt eller foretatt mudring. Videre er dette en båtplass hvor sjøen årlig flommer over store deler av området på land.

Oppsummert om leiepris

Dersom kommunen krever en så stor leiepris som de foreslåtte retningslinjene angir, må kommunen enten sørge for en oppgradering slik at arealet faktisk egner seg som en moderne båthavn, eller så må kommunen godta en reduksjon i leieprisen utfra områdets faktiske egnethet for formålet.

I vår leieavtale med Asker kommune fra mars 2020 satte kommunen selv leieprisen til kr 35.000 pr år. Hvis vi har forstått ny beregning korrekt, foreslås det nå rundt en 5-dobling av denne leieprisen(!) Er dette virkelig meningen?

Vi ber om at denne sjablongmessige beregningsmodellen gjennomgås på nytt slik at det fastsettes reelle korreksjonsfaktorer som virker rettferdige og som blant annet også ivaretar stedenes egnethet som båthavner. Så ber vi om at beregnet leiepris faktisk havner i nærheten av det som kommunen selv tidligere har vurdert som riktig leiepris og at den ikke fastsettes før ny reforhandling med båtforeningen, slik vår gjeldende avtale sier.

Særegent forhold ved Slependsen Båtplass

Vi har i tillegg til disse kommentarene noen øvrige punkter som vi ønsker dialog med kommunen om:

- Asker kommune og Slependsen Båtplass SA inngikk en 25 års leieavtale pr 20.03.2020. Vi har forholdt oss til denne og forutsetter at denne videreføres.
- Vi har gjentatte ganger tatt opp ønsket om fornying av 2 gamle brakker som i dag utgjør «klubbhuset», uten at vi har møtt særlig forståelse fra kommunens side. Vi bekoster i så fall oppgraderingen selv og tilbyr fjerning for egen kostnad ved eventuell omregulering.
- Nå står vi sannsynligvis foran en kraftig omregulering på grunn av ny E18. Vi ønsker bistand til avhjelpende tiltak og samarbeid med kommunen slik at vi fortsatt kan opprettholde en drift som båtforening og forvaltning av grøntområdene for allmenheten. I denne perioden regner vi med at kommunen nedjusterer leieprisen etter nærmere avtale med båtforeningen.

Slependsen, 23.10.2022

Slependsen Båtplass SA
Slependsveien 116
1396 Billingstad
Epost: saltvann@gmail.com

Reidar Bjørnlid (sign.)
Styreleder

Ole Jørgen Karud (sign.)
Kasserer /
kontaktperson tomteleie

Vollen Båttforening SA

1948 – 74 ÅR - 2022

Høringsutkast felles retningslinjer/reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom

Vedr.:21-19563-5- Høring -. Felles retningslinjer/reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom.

VBF har den 4 oktober 2022 mottatt dokumenter fra Asker kommune som omhandler leieavtale av kommunal grunn.

Disse dokumentene er distribuert til alle båthavner som leier grunn av Asker Kommune, samt diverse organisasjoner og forbund som er knyttet til friareal, båteiere, miljø etc.

I alt:

- 13 båthavner
- 8 organisasjoner/forbund

1 VBF har følgende kommentarer til høringsdokumentene

Vedlegg 2

Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner

- Kommunen bør redegjøre for differensiert leie av både løpemeter per brygge og båndlagt landareal i de ulike sonene (i alt 4 soner).
- Kommunen må definere hva som er «båndlagt» landområde per båtforening.
- VBF er av den oppfatning at det bør være felles definisjoner av arealene uavhengig av i hvilken sone området ligger, altså ikke differensiert.
- Det bør defineres hvilke plikter og rettigheter som følger av en slik avtale.
- «mulighet for forlengelse/reforhandling»
Ref. festeordningen: «dersom du som fester ønsker at kontrakten fornyes, skjer det automatisk»
Ref. Lov om tomtefeste kapittel III §15 «Festeavgiften kan ikke settes høyere enn 9000,- per dekar oppjustert fra 2002»

Vedlegg 3

Reglement for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom

- Er kommunens krav til innsyn i medlemsregisteret i tråd til GDPR?
- Krav om kun en båtplass per husstand med unntak for ungdom under 18år. Hva når ungdommen blir 18år, mister ungdommen båtplassen. VBF har vedtektsfestet at en andel gir rett til en båtplass. Dersom andelseieren har jolle som ikke kan plasseres på båt, må det gis rom for at disse kan benytte inneklemt plasser som ikke regnes som fullverdige.

Vollen Båttforening SA

1948 – 74 ÅR – 2022

Høringsutkast felles retningslinjer/reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom

- c) Det er ikke forsikringsplikt eller registreringsplikt for båt. Håndhevelse av at alle båter har egen forsikring kan ikke pålegges leietager.
- d) Det finnes ikke veiledning på hva som er egnet og tilstrekkelig slukkeutstyr for havneområder. Det skal derimot tas hånd om for alle bygninger som befinner seg på arealet som leieavtalen omfatter. Det kan ikke ses at Asker kommune har tilrettelagt for brannvann inn på området VBF disponerer.
- e) Dette er en svært omfattende installasjon som krever planlegging og økonomisk soliditet. VBF har jobbet for å etablere et slikt system i 10 år og det finnes lite eller ingen veiledning. VBF anbefaler å se på felles mobilt anlegg som kan deles mellom flere båtforeninger.
Hva er tidsfristen for å ha en godkjent løsning operativ?
- f) Hva er tidsfristen for installasjon av septiktømmeanlegg? Vil Asker kommunen avsette midler for subsidiering av et slike anlegg?
- g) VBF etablerte fra 1989 et eget register for innbyggere som ønsker andel/plass. Registeret er åpent for alle og plasser tildeles kronologisk etter dette.

VBF ser frem til å få på plass felles retningslinjer for havner i Asker kommune.

Med vennlig hilsen

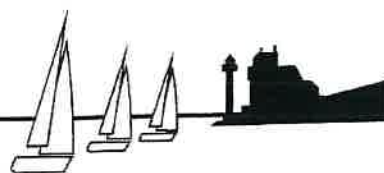
Vollen Båttforening Andelslag SA

Even Evensen
formann

Hurum Seilforening

Postboks 94 3476 SÆTRE

Org.nr: 990229732

Vedrørende «Felles retningslinjer/reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom»

Hurum Seilforening har fått tilsendt dokumenter knyttet til *Høring - Felles retningslinjer/reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom*.

Vi har følgende kommentarer:

- Hurum Seilforening fester tomt 301/216/11 av Asker kommune med tillatelse til en flytebrygge på denne eiendommen. Festeavtalen løper frem til 2036.
- Hurum Seilforening har ikke noen båthavn slik det omtales i de utsendte dokumentene.
- Hurum Seilforening har en enkel flytebrygge som benyttes til seiling for barn og ungdom.
- Ved denne bryggen ligger det kun 4-5 små seilbåter som eies av Hurum Seilforening og som benyttes til dette formålet.
- Et par ganger i året sjøsettes det 1-2 landstedsbåter med påhengsmotor som benyttes ifm avvikling av større regattaer. Disse ligger på vannet 2-3 dager.
- Bryggen benyttes også ukentlig av Røyken og Hurum Kajakklubb for sjøsetting av kajaker.

Denne aktiviteten har vi beskrevet en rekke ganger for kommunen (tidl Hurum kommune) når man har satt opp vår flytebrygge på listen over båthavner.

Hurum Seilforening hevder igjen at vi ikke eier eller drifter en båthavn og ber om at vi strykes fra listen over båthavner.

Vi imøteser en bekreftelse sendt til vår epost-adresse post@hurumseil.no.

Sætre 6.11.2022

Per Lund, leder
anleggsansvarlig
(sign)

Jostein Holdhus,
(sign)

Vedlegg 4 – Sammenfatning av høringsinnspill

Sak om felles retningslinjer/ reglement for båthavner på Asker kommunes eiendom ble sendt på høring til alle båtforeningene på Asker kommunes eiendom 05.10.2022 med høringsfrist 20.11.2022. Saken ble i tillegg publisert på Asker kommunes nettside.

Det kom inn 12 høringsinnspill, dette er en sammenfatning av høringsinnspillene.

Vedlegg 1. Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner

Punkt a) Leiepris

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
1) Leiepris bør bestå av et grunnbeløp, og et progressivt beløp som øker med båt plassens størrelse. Båt plassens størrelse henspeiler graden av betalingsmulighet. Leiepris bør være lik i hele kommunen.	Slemmestad lokalsamfunnsutvalg	Ved å bruke båt plassens størrelse som beregningsgrunnlag, vil båt foreningens mulighet til å justere størrelse på båt plasser ut fra behov begrenses. Eventuelle endringer vil da medføre nytt beregningsgrunnlag og endring i leiepris. Kommunedirektøren vurderer derfor at løpemeter brygge som kan brukes til båt plass beholdes som faktor for beregning av leiepris.
2) Båt foreningen har betalt for havneanlegget og bør derfor ikke betale for løpemeter brygge.	Sætre båt forening	Løpemeter brygge som kan brukes til båt plass gjenspeiler inntjeningsmulighetene til båthavnen, og hvor stor del av allmenhetens sjøareal som blir båndlagt. Kommunedirektøren vurderer derfor at det er riktig at løpemeter brygge brukes som en faktor ved fastsettelse av leiepris.
3) Forslaget tar ikke hensyn til at arealer som leies er opparbeidet og bekostet av Sætre båt forening	Sætre båt forening	Prisgrunnlaget bygger på at investeringer er gjort av båt foreningene.
4) Forslaget er uklart angående bryggemeter eller lengde på brygge.	Sætre båt forening	Kommunedirektøren har tatt innspillet til etterretning. Klarere definisjon på beregningsgrunnlaget for leie av kommunal eiendom til båthavner vises i vedlegg 1. Både båndlagt areal og antall bryggemeter vil bli vurdert ved avtaleinngåelse.
5) Ønsker en nærmere definisjon på hva som er båndlagt areal, og at det forutsettes nærmere vurdering i hvert enkelt tilfelle.	Slependen båt plass	
6) Kommunen må definere hva som er båndlagt landareal per båt forening.	Vollen båt forening SA	

7) Soneinndelingen er markedsorientert basert på beliggenhet og tomtepriser. Oslofjorden er et fellesgode og det bør ikke være differensierte leiepriser.	Holmenskjæret båtforening	Da båthavnene tar opp plass i potensielle friområder langs sjøen er det viktig av leietaker betaler for både båndleggelse av sjøareal og landareal. Beregningsgrunnlaget for leiepris er kvm båndlagt/ opparbeidet landareal og løpemeter brygge som kan brukes til båt plass, og vil gjenspeile båtforeningenes mulighet for inntjening i form av båt plasser og vinteropplagsplasser. Soneinndelingen er satt med bakgrunn i båthavnens beliggenhet i forhold til større sentra/ servicetilbud og egnethet. Premissene for soneinndeling er beskrevet i rapporten til OPAK som er tilgjengelig for innsyn. Kommunedirektøren vurderer at det ikke er behov for en ny gjennomgang av beregningsmodellen.
8) Bør ikke være soneinndeling. Ser ikke noen forskjell markedsmessig eller stedsmessig på pris. Savner faktor egnethet.	Slependen båt plass	
9) Savner en klargjøring av premissene for soneinndelingen	Holmenskjæret båtforening	
10) Ber om at denne sjablongmessige beregningsmodellen gjennomgås på nytt slik at det fastsettes reelle korreksjonsfaktorer som ivaretar stedenes egnethet som båthavner.	Slependen båt plass	
11) Vollen båtforening mener at det bør være en felles definisjon av arealene. Ikke soneinndeling.	Vollen båtforening SA	
12) Er båtforeninger som i dag ikke betaler leie tatt med i beregning av de foreslåtte prisene?	Holmenskjæret båtforening	Det foreslåtte beregningsgrunnlaget er satt uten hensyn til om båtforeningene har betalt leie eller ikke.
13) Foreslått leieprismodell vil medføre en uoverkommelig økning for en ikke kommersiell virksomhet.	Leangbukten båtforening	Det er stor variasjon i eksisterende avtaler på pris og betingelser. Dette synliggjør behovet for felles utgangspunkt for leieavtaler på kommunal eiendom for båthavner. Det er opptil hver enkelt båtforening hvordan de vil dekke eventuelle økte leieutgifter.
14) Forslaget vil medføre en stor økonomisk belastning for både idrettslag og samvirket.	Asker seilforening/ bryggelag	
15) Forslag til ny leie vil medføre 50% økning på leie av både båt plass og vinteropplag. Vil bli vanskelig å forsvare prisøkningen for medlemmene	Holmenskjæret båtforening	

16) Leie basert på både landareal og brygge vil slå hardt ut for båtforeninger med mange bryggemeter fremfor landareal. Kan virke mot sin hensikt og virker som er fraråding mot å tilby flest mulig plasser for kommunens innbyggere.	Leangbukten båtforening	Antall bryggemeter som kan brukes til båtplass gjenspeiler båthavnens inntjeningsmulighet og da betalingsevne. Et større opparbeidet båndlagt areal gir i tillegg mulighet for ekstra inntekter i form av vinteropplag. Det er derfor er riktig å beregne leiepris med utgangspunkt i bryggemeter og båndlagt landareal.
17) Leangbukten båtforening benytter delvis kommunal grunn i Bukta, og delvis privat grunn på Tangen. Legger til grunn at det er bryggemeter i Bukta som danner grunnlag for leie?	Leangbukten båtforening.	Kommunedirektøren vil presisere i både retningslinjer og vilkår at de kun gjelder de arealer som omfatter Asker kommunes eiendom.
18) Det er ikke hensyntatt om landarealet brukes til vinteropplag eller ikke. Mener at båndlagt landareal skal begrenses til tilrettelagt areal for vinteropplag.	Slependen båtplass	Kommunedirektøren presiserer at areal som er båndlagt i forbindelse med båthavnens drift begrenser allmenhetens tilgang til strandsonen. Dette arealet skal derfor tas med i beregningsgrunnlaget for leie av kommunal eiendom til båthavner uavhengig om det gjelder vinterbruk eller sommerbruk.
19) Forslaget differensierer ikke mellom vinter- og sommerbruk. Forslaget tar heller ikke hensyn til at areal er tilgjengelig for nødetater, og at båtforeningen selv brøyter, strør, organiserer.	Sætre båtforening	
20) Prisen bør reduseres hvis det er snakk om flytebrygge i forhold til fast brygge da en flytebrygge opptar mindre landareal.	Båtstø båtforening	Asker kommune ønsker ikke å skille mellom flytebrygge eller fast brygge, men en fast brygge båndlegger mer landareal og vil med det betale for mer landareal enn kun flytebrygge.
21) Kommunen bør redegjøre for differensiert leie av både løpemeter brygge og landareal i de ulike sonene.	Vollen båtforening SA	Asker kommune ønsker ikke å differensiere leiepris utover soneinndelingen.

B) Alle inntekter ved utleie av Asker kommunes eiendom til båthavner skal gå til håndtering og oppfølging av båtforeningene og videre eventuelt overskudd uavkortet til drift og utvikling av kommunens friområder.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
22) Leieinntekter bør øremerkes rydding og vedlikehold langs kystlinjen.	Slemmestad lokalsamfunnsutvalg	Kommunedirektøren ser det som naturlig at leieinntektene i første omgang går til å dekke utgifter til oppfølging og håndtering av båtforeningene som leier areal av Asker kommune, og at overskudd øremerkes friområder i kommunen. Det vil være både ressurskrevende og utfordrende å skulle skille mellom friområder ved sjøen og andre friområder. Det vil da kunne oppstå konflikter angående hvor skille går mellom hva som er sjønært og ikke.
23) Eventuelt overskudd skal tilbakeføres til leietaker	Sætre båtforening	Båthavner båndlegger kommunale friområder og sjøområder. Overskuddet fra utleie av slike områder skal gå til allmennnyttige tiltak.

C) Alle utgifter til drift, utbedring, vedlikehold av havneanlegg og tilhørende bygninger bekostes leietaker.

Ingen innspill

D) Leietid settes til 25 år

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
24) Ønsker lengre leietid pga store investeringer. Ønsker minimum 25 år.	Sætre båtforening	For å kunne søke spillemidler er det et krav om at søker har avtale av minimum 30 års varighet med grunneier. Kommunedirektøren ser det derfor naturlig å øke foreslått leietid til 30 år. Punkt om leietid i vedlegg 1 endres.
25) Som seilforening er det nødvendig med lange avtaler for å få offentlig støtte og spillemidler for idrettsfremmende tiltak og investeringer som gjøres på anlegget.	Asker seilforening	

E) Leietaker plikter å sette seg inn i og følge gjeldende reglement for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
26) Kommunen kan ikke overprøve de lokale foreningenes vedtekter. En detaljregulering kan komme i konflikt med foreningsfrihet. Mener at kommunen kan sette noen minimumskrav, men detaljregulering skjer best innad i den enkelte forening. Hvis kommunen mener de har en overprøvingsadgang av lokale vedtekter, ber vi om å få anvist hvilket rettslig grunnlag det er tuftet på.	Båtstø båtforening	Det er foretatt en juridisk vurdering. Kommunen kan ikke sette reglement som kommer i konflikt med foreningens egne vedtekter, men kommunen kan sette vilkår for inngåelse av leiekontrakt. Kommunedirektøren foreslår derfor betegnelsen på vedlegg 2 til å være; Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for å leie kommunal eiendom til båthavner. Som følge av endring vil og punkt E i vedlegg 1 få endret tekst.
27) Enkelte av kommunens forslag må tas opp for behandling og vedtak i foreningens årsmøte som er høyeste organ. Gjelder trolig flere av båtforeningene.	Holmenskjæret båtforening	Båtforeningene må gjennom sitt beslutningsorgan vurdere om kommunens vilkår for ny avtale kan godtas og om båtforeningen ønsker å leie kommunal eiendom til båthavn.

F) Ved vesentlig mislighold av avtalen, kan Asker kommune si opp avtalen med øyeblikkelig virkning etter vanlige kontraktsmessige regler.

Ingen innspill

Vedlegg 2. Reglement for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom

Det har blitt gjort en juridisk vurdering. Kommunen kan ikke sette reglement som kommer i konflikt med foreningens egne vedtekter, men kommunen kan sette vilkår for inngåelse av leiekontrakt. Kommunedirektøren foreslår betegnelsen på vedlegg 2 å være; Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for å leie kommunal eiendom til båthavner.

Som følge av at punkt f ang forsikring av båt strykes, vil alle påfølgende punkter få ny bokstav.

A) Tildelingskriterier

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
28) Støtter ikke forslaget. Vil at kun beboere i Sætre skal ha fortrinnsrett. Hvis dette utvannes til å gjelde hele Asker vil det bli vanskelig å drifte havnen på dugnad.	Sætre båtforening	Kommunedirektøren ser at det med fordel kan settes lokale kriterier for tildeling av båtplasser (salg og leie). Flere båtforeninger driftes på dugnad og er avhengig av lokal tilhørighet for å kunne drifte båthavnen.
29) Asker seilforening har vedtektsfestet at kun medlemmer i AS kan erverve andel i bryggelaget. Beboere i Asker kommune er fortrinnsberettiget for å bli medlem. Kommunenes forslag om hytteeiere på pri 2 og beboere i andre kommuner på pri 3 lar seg ikke gjennomføre etter dagens vedtekter i AS.	Asker seilforening	Kommunedirektøren legger til i punkt a i vedlegg 2 at kriteriene er ytre rammer. Hver enkelt båtforening kan sette flere/lokale kriterier innenfor disse rammene.
30) Kommunen kan ikke legge opp til en detaljregulering av hvilke prioriteringer som gjelder. Kommunen kan ikke overprøve foreningens vedtekter. Mener det er en bedre løsning å sette minimumskrav, og at nærmere regulering skjer best innad i den enkelte forening.	Båstø båtforening.	
31) Kommunens notat (sak 32_22) om andelsplasser skal gå i arv, sier implisitt at kommunen ikke skal overstyre tildeling av båtplasser.	Sætre båtforening	I saken står det at dette gjelder kun ved arv/ overdragelse av andelsplasser til familiemedlemmer.

32) GDPR hindrer at anleggsregister kan sendes til kommunen. Men kommunen har rett til innsyn ved oppmøte på foretaket.	Asker seilforening	Kommunedirektøren har sjekket ut, og konkludert med at Asker kommune kan ha rett til innsyn i medlemslister så lenge dette står i leieavtalen. Informasjon om dette må også være regulert i avtalen mellom båthavn og den som leier/ kjøper båtplass.
33) Er kommunens krav om innsyn i tråd med GDPR?	Vollen båtforening	
34) Krav om lokal tilhørighet praktiseres i dag, men er tillitsbasert. Har vært problematisk å koble seg opp mot folkeregisteret grunnet at mange vegrer seg fra å oppgi personnummer. Finnes ikke noe register over personer med hytte i Asker kommune. Vanskelig å kontrollere. Båtforeningen kan ikke holdes ansvarlig for uriktig informasjon om bosted og hytte gitt av medlemmer.	Leangbukten båtforening	Kommunedirektøren ser utfordringene båtforeningene har ved kontroll av bostedsadresse og hytteadresse, og har forståelse for at dette må bli tillitsbasert. Men i avtale mellom båteier og båtforening skal det opplyses om at ved kontroll utført av kommunen risikere båteier å miste båtplass ved innsending av feil informasjon om bostedsadresse eller hytteadresse.
35) Medlemsregister er tillitsbasert. Foreningen har ikke tilgang til å kontrollere opp mot folkeregisterets opplysninger. Vil de som flytter ut av kommunen miste plass?	Holmenskjæret båtforening	Kriteriene vil gjelde ved tildeling av nye plasser og har ikke tilbakevirkende kraft. Det er opp til hver enkelt forening om medlem mister plass ved flytting.

B) Kun tillatt med en båtplass per husstand+ eventuell ungdomsplass (ungdom under 18 år) Tildeling av ungdomsplasser følger samme tildelingskriterier som andre båtplasser.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
36) Begrepet husstand tilsier at hvis det bor flere i samme bolig kan kun en av dem ha båtplass. Bør begrenses til at en person kun kan ha en båtplass. Det kan være vanskelig å forhindre at en person har båtplass i forskjellige havner	Asker seilforening.	Ved å bruke begrepet husstand vil det forhindre at flere familier i samme husstand kan ha flere båtplasser. Da det vil være vanskelig å kontrollere om en person har båtplass i flere båthavner, vil det være tillatt å ha båtplass i flere båthavner. Kommunedirektøren er enig i problemstillingen og endrer punkt b i vedlegg 2 til at det kun er tillatt med en båtplass per person per båthavn. Som følge av endringen

37) Ungdomsplass må defineres. Må ungdom som eier en ungdomsplass gi fra seg plassen ved fylte 18 år?	Leangbukten båtforening	er det ikke behov for å omtale ungdomsplasser og den delen er fjernet fra tildelingskriteriet.
38) Er flere generasjoner i en bolig å anse som samme husstand.	Leangbukten båtforening.	
39) Mister ungdom over 18 år båtplassen som er tildelt som ungdomsplass?	Vollen båtforening	
40) Vollen båtforening har vedtektsfestet at en andel gir rett på en båtplass. Joller tilhørende andelseier kan plasseres på inneklemt plasser som ikke regnes som fullverdige.	Vollen båtforening	Kommunedirektøren vil ikke ha noen formening om hvor vidt båtforeningene benytter seg av plasser som ikke kan regnes som en båtplass.

- C) Vinteropplag skal i første omgang tildeles de med båtplass i båthavnen. Deretter de med båtplass i andre båthavner på Asker kommunes eiendom. Vinteropplagsplasser skal ikke føre til stengsel av turveier/ stier eller lignende for allmenheten.**

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
41) Kontroll av hvem som har plass i andre av kommunens båthavner er vanskelig å gjennomføre. I henhold til GDPR	Asker seilforening.	Kommunedirektøren ser at det kan være utfordrende med kontroll på hvem som har båtplass i andre båthavner. Kommunedirektøren endrer punkt C i vedlegg 2 til; Vinteropplag skal prioriteres de med båtplass i båthavnen. Vinteropplagsplasser skal ikke føre til stengsel av turveier/ stier eller lignende for allmenheten.

- D) Båter i vinteropplag skal på vannet innen 1. juni. Nødvendig service-løft berøres ikke av dette punktet. Alt utstyr som benyttes i forbindelse med vinteropplag skal ryddes bort umiddelbart etter utsetting. Utstyret skal ikke lagres utendørs på kommunens eiendom.**

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
42) Av hensyn til ferdsel langs kyststi, andre rekreasjonsaktiviteter som foregår på land og vegetasjon, foreslår vi at det	Oslofjorden friluftsråd.	Kommunedirektøren støtter forslaget og legger til i punkt D at perioden båter skal være på vannet gjelder til 1. september

ikke tillates båtlagring på land før 1. september.		
--	--	--

E) Leietaker skal sørge for å ha register over alle båteiere med båtplass i havnen.

Ingen innspill

F) Leietaker skal sørge for at alle båter med båtplass i havnen skal være forsikret.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
43) Seilforeningen har i dag krav til de som har båtplass i anlegget om at båten skal være forsikret. Men å stille krav om at leietaker skal sørge for; er et urimelig krav som er vanskelig å gjennomføre	Asker seilforening	Flere forsikringsselskaper mener det vil være problematisk for kommunen å sette krav om forsikring av båt. Kravet vil være vanskelig å følge opp med tanke på om forsikring er gjeldende. Det er ikke forsikringsplikt på båter, og det er mange mindre båter som ikke er hensiktsmessige å forsikre. Kommunedirektøren stryker punkt F i vedlegg 2 vedrørende forsikring av båt.
44) Forsikring av båt bør være båteiers ansvar. Mange små båter er ikke hensiktsmessig å forsikre.	Holmenskjæret båtforening.	
45) Båteier må selv forsikre sitt objekt. Skjæra båtforening kan ikke være ansvarlig for 3. parts eiendom.	Skjæra båtforening	
46) Det vil være administrativt utfordrende å kreve at båtforeningene skal sørge for at båter er forsikret. Båtforeningen kan ikke påta seg ansvar for den enkelte båteiers private forsikringsforhold.	Slependen båtplass SA	
47) Håndhevelse av at alle båter har egen forsikring kan ikke pålegges leietaker da det ikke er forsikringsplikt på båt.	Vollen båtforening	
48) Leangbukten båtforening har krav om at båter i havnen er forsikret, men har ingen mulighet til å kontrollere dette. Polisen kan kanselleres eller endres.	Leangbukten båtforening.	

G) Leietaker skal forsikre bryggeanlegget i båthavnen.

Ingen innspill.

H) Leietaker skal sørge for at egnet og tilstrekkelig slukkeutrustning er lett tilgjengelig i havneområdet. Brannvernregler bør vises på lett synlige steder i havnen.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
49) Kommunen må være tydelig på hvilke krav som stilles.	Asker seilforening	Norsk brannvernforening har en veileder for båthavner. Punkt om slukkeutrustning endres til; Leietaker skal gjøre seg kjent med egnet og tilstrekkelig slukkeutrustning i båthavner. Brannvernregler bør vises på lett synlige steder i havnen.
50) Det finnes ikke veiledning på egnet og tilstrekkelig slukkeutstyr for havneområder.	Vollen båtforening	

I) Leietakere som har vinteropplag skal ha egen spyleplass for båter med rensesystem for spylevann eller annen løsning for utslippsfri spyleplass.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
51) Ingen forskrift som definerer begrepet utslippsfri. Kommunen bør bistå leietaker med retningslinjer for typer anlegg som kan anskaffes og driftes.	Asker seilforening	I vedlegg 2 foreslår kommunedirektøren en fylldigere definisjon av utslippsfri spyleplass.
52) Krav til rensesystem må defineres.	Leangbukten båtforening.	
53) Båtforeningen er innstilt på å følge lokale og nasjonale krav. Er innstilt på å finne praktisk løsning på opplegg for oppsamling av spylevann.	Holmenskjæret båtforening	Kommunedirektøren ser positivt på at båtforeningene tar grep for å bidra til mer miljøvennlige båthavner.
54) Det er en svært omfattende installasjon som krever planlegging og økonomisk soliditet. Anbefaler felles mobilt anlegg som kan deles mellom flere båtforeninger.	Vollen båtforening SA	Det finnes i dag mobile renseanlegg som kan leies inn/ kjøpes og deles mellom flere båtforeninger. Det er opptil hver enkelt båtforening om de vil etablere eget renseanlegg eller dele med andre båtforeninger. Det settes derfor ikke krav om at hver enkelt båtforening har renseanlegg, men tilgang på, og en plan for rensing av spylevann for mikroplast og kjemiske stoffer.

55) Båthavner med vinteropplag må minimum ha spyleplate med sandfanger, og helst renseanlegg som renser mikroplast, tungmetaller og giftstoffer før vannet slippes ut i sjøen.	Oslofjorden friluftsråd.	I vedlegg 2 settes det krav om renseanlegg for spylevann, evt annen løsning for utslippsfri spyleplass.
---	--------------------------	---

J) Leietaker skal ha forsvarlig håndtering av miljøfarlig avfall

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
56) For små båtforeninger kan dette by på utfordringer og virke byråkratisk. Ønsker at det skal være forskjell på små og store båthavner.	Båtstø båtforening	I henholdt til forurensingsloven er det ikke lov å forurense, og miljøfarlig avfall fra båter og båthavner har vært, og er et problem. Kommunedirektøren presiserer derfor at alle båthavner skal kunne vise til en forsvarlig håndtering av miljøfarlig avfall. Hver enkelt båthavn må da vise til hvordan båtforeningen forhindrer at miljøfarlig avfall kommer på avveie.

K) Leietaker skal kunne vise til avfallsplan for båthavnen.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
57) For små båtforeninger kan dette by på utfordringer og virke byråkratisk. Ønsker at det skal være forskjell på små og store båthavner.	Båtstø båtforening	I henhold til forurensingsforskriften § 20-6 skal kommunen i samråd med båthavnene lage felles avfallsplan for alle båthavner for fritidsbåter i Asker kommune.
58) Hva med båthavner som både ligger på privat og kommunal grunn. Skal avfallsplanen kun gjelde for de som ligger på kommunal grunn?	Båtstø båtforening.	Kommunedirektøren endrer punkt om avfallsplan i vedlegg 2 til; Båthavnene skal sende informasjon til kommunen om hvordan båthavnen håndterer alle typer avfall. Denne informasjonen vil bli brukt i en samlet avfallsplan for båthavner i Asker kommune.

L) Båthavner med mer enn 50 båter med septiksystem skal ha septiktømmestasjon for båter i havna.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
59) Bør være krav om septikmottak ved en viss størrelse. Innstallering av	Slemmestad lokalsamfunnsutvalg	Kommunedirektøren ser utfordringene både økonomisk og driftsmessig ved kravet om septiktømmestasjon for båter,

dette må utløse et kommunalt/ statlig støtte. Bør være åpnet for alle. Bør være samarbeid med VEAS og andre renseanlegg.		men det er vesentlig at det blir etablert flere tømmestasjoner i Asker kommune for å bidra til en renere Oslofjord. Prinsippet om at forurenser betaler medfører ikke riktighet at alle innbyggere i Asker skal betale for etablering og drift av anlegg som brukes av noen få. Kommunedirektøren endrer punkt om septiktømmestasjon i vedlegg 2 til; Båthavnen forplikter seg til å være med på et samarbeid med kommunen for etablering og drift av tømmestasjoner for båtseptik på utvalgte plasser.
60) Båtforeninger og idrettslag har ikke kompetanse til å anskaffe og drifte slike anlegg. Er ofte problemer med anleggene. Foreslår at kommunen tilrettelegger og drifter anlegg på strategiske plasser. Kostnadene kan dekkes av leieinntektene til kommunen.	Asker seilforening	
61) SBF støtter ikke forslaget. Mangler økonomi og kompetanse til innkjøp og drift. Mener det må etableres i kommunal regi, og at det er urimelig at dugnadsbaserte foreninger skal drive septikanlegg. Det er en kommunal sak som på andre offentlige områder.	Sætre båtforening	
62) Hva er tidsfristen for installasjon av septiktømmeanlegg. Vil kommunen subsidiere slike anlegg?	Vollen båtforening.	
63) Hvor skal båter som ikke tilhører den aktuelle havna tømme sin septik?	Leangbukten båtforening	Septiksystem som etableres skal være åpne for alle.
64) Det må i alle havner settes opp informasjon om hvor nærmeste anlegg finnes. Mener og at kravet burde gjelde uavhengig av båthavnens størrelse.	Oslofjorden friluftsråd.	Kommunedirektøren påpeker at informasjon om septikanlegg bør vises i alle havner, men at det ikke skal være en del av retningslinjene eller vilkår for inngåelse av leiekontrakt. Kommunedirektøren påpeker at det ikke vil være hensiktsmessig med septiktømmeanlegg i alle båthavner på Asker kommunes eiendom. Det er heller ikke hensiktsmessig at små havner med mindre båter uten septiksystem må installere septiktømmeanlegg.

M) Leietaker plikter selv å etterfølge og holde seg oppdatert på gjeldende lover og forskrifter.

Ingen innspill

N) Hele båthavna (inkludert bryggeanlegg) skal være åpen for allmenheten i tidsrommet kl. 0800 til kl. 2000 alle dager hele året.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
65) Slemmestad lokalsamfunnsutvalg ser at kystlinjen skal være tilgjengelig for allmennheten. Men de verdier som er i båthavner må kunne sikres ved avstenging etter behov.	Slemmestad lokalsamfunnsutvalg	Kommunedirektøren vurderer det til at hærverk, skader, tyveri og personskader begrenses tilfredsstillende ved at eventuelle porter kan være låst mellom kl 2000 og 0800 i sommersesongen. Men ser at faren kan være større utenfor sesongen når det er mindre trafikk i havna.
66) Båthavner anses som «farlig område». 400V strøm på brygger og glatte brygger vinterstid kan være farlig å ferdes på. Ved å holde dem åpne risikeres det høy risiko for liv og helse. Brygger bør ikke være rekreasjonsområde	Leangbukten båtforening	Rekreasjonsverdien ved å ha åpne båthavner på dagtid i sommersesongen er stor. Ved å endre punktet til å gjelde på dagtid og innenfor den tid båter skal være på vannet mener kommunedirektøren at hensyn til sikkerhet og faren for tyveri/ hærverk ivaretas.
67) Båtforeningens område er sperret med bom. Ønsker ikke uønsket biltrafikk. Ser ingen grunn til at allmenheten skal ha tilgang til bryggeanleggene. Låste brygger reduserer faren for hærverk, skader, tyveri, personskader.	Slependen båtplass SA	Forsikringsselskaper informerer om at låste porter ikke har noen innvirkning på forsikringspremien, men at fysisk vakthold kan ha en innvirkning. Punkt om allmenhetens tilgang i vedlegg 2 endres til: Hele båthavna (inkludert bryggeanlegg) skal være åpen for allmenheten i tidsrommet kl. 0800 til kl. 2000 i
68) Ser ingen grunn til at allmenheten skal ha tilgang til bryggeanlegget.	Slependen båtplass.	perioden 1. mai til 1. september. I perioden 1. september til 1. mai kan bryggeanlegg være stengt hele døgnet. Vilåret gjelder kun allmenhetens tilgang til fots.
69) Delvis låst port gir utfordringer med låsing og åpning morgen og kveld. Og trolig høyere forsikringspremie. Foreslått åpningstid vil medføre vesentlig merkostnad til vaktjenesten.	Slependen båtplass	

70) Tidsrommet bør utvides med 1 time i begge ender. Vil komme mange friluftsbukere til gode (blant annet fiskere og padlere).	Oslofjorden friluftsråd.	Det ønskes ikke å tilrettelegge for fiskeing fra flytebyggene da fiskeing fra flytebrygger med mye båttrafikk er en uheldig kombinasjon. Bryggene er ofte fylt opp med båter, og det er ikke ønskelig at padlende bruker utleide plasser. Ved å legge til rette for at padlere skal bruke byggene, vil det kunne medføre kajaker som blir liggende på byggene som igjen medfører konflikter mellom andre brukere av byggene og kajakkpadlere. Kommunedirektøren ønsker derfor ikke å tilrettelegge ytterligere for disse brukergruppene ved å utvide tidsrommet en time i begge ender.
---	--------------------------	--

O) Alle utgifter til drift, utbedring, vedlikehold av havneanlegg og tilhørende bygninger bekostes leietaker.

Ingen innspill

P) Leietaker kan ikke leie ut båtplasser til annet formål enn som båtplass.

Ingen innspill

Q) Båtforeninger som leier kommunal eiendom skal synliggjøre ledige plasser som gjesteplasser i sommersesongen.

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
71) Bryggeanlegget drives på frivillig basis og har ikke ressurser eller fasiliteter til å drive gjestehavn	Asker seilforening	Kommunedirektøren ser utfordringer med å til enhver tid synliggjøre ledige plasser i båthavnen som gjesteplass. Men dette er en sterk oppfordring om å synliggjøre og tilby plasser som ikke er i bruk som gjesteplasser. Det er mangel på gjesteplasser i hele Asker, og flere gjesteplasser vil kunne gi positiv innvirkning til lokalt næringsliv. Det settes ikke krav om servicetilbud for slike plasser. Punkt om synliggjøring av ledige plasser i vedlegg 2 endres til; Båtforeninger som leier kommunal eiendom til båthavn skal jobbe for å synliggjøre langtidsledige leieplasser som gjesteplasser i sommersesongen.
72) Synliggjøring av til en hver tid ledige gjesteplasser vil det være krevende å etablere en praktisk ordning på.	Holmenskjæret båtforening	
73) Alle plasser i Leangbukten båtforening er i privat eie, og leies ut når eier ikke benytter seg av den. Vanskelig å synliggjøre og administrere når plasser er ledig i kortere periode.	Leangbukten båtforening	

Andre innspill fra høringsrunden

Innspill	Innsender	Kommunedirektørens vurdering
74) Båtplassene bør sirkuleres. Har en ikke båt må man frasi seg plassen.	Slemmestad lokalsamfunnsutvalg.	Kommunedirektøren mener dette kan være utfordrende på kjøpte plasser, men for leieplasser er kommunedirektøren enig i at dette er med på å sirkulere båtplassene. Kommunedirektøren foreslår å legge til følgende punkt i vedlegg 2 (Punkt q). Leieplasser som står ubrukt i mer enn to sesonger må sies opp for videre utleie av plassen. Gjelder kun leieplasser.
75) Asker seilforening har avtale med gyldighet frem til 2061. Endringer kan ikke gjennomføres før etter denne dato	Asker seilforening	Kommunedirektøren er klar over at inngåelse av nye avtaler vil pågå over mange år da mange eksisterende avtaler har lang varighet, og ikke åpner for reforhandling før tiden.
76) Asker seilforening ønsker å bidra til å sikre ren fjord, men kommunen som grunneier må legge til rette for at kravene kan følges.	Asker seilforening	Kommunedirektøren påpeker at kommunen med en relativt lav leiepris legger til rette for at miljøkravene kan følges opp av båtforeningene.
77) Utsendt forslag fokuserer kun på båthavnens forpliktelser. Savner hvilke forpliktelser som påhviler kommunen som grunneier. Bør tas inn som del i nye leieavtaler.	Holmenskjæret båtforening.	Leieavtalen gjelder leie av kommunal eiendom for å drive båthavn, og leietaker forplikter å rette seg etter de vilkår kommunen setter for en slik leieavtale.
78) Hurum seilforening hverken eier eller drifter en båthavn, og ber om å strykes fra listen over båthavner.	Hurum seilforening	Hurum seilforening strykes fra listen over båthavner. Hurum seilforening har i dag leieavtale med kommunen, og det må gjøres en vurdering av hva slags leieavtale foreningen skal ha med kommunen.
79) Kommunen må i både retningslinjer og reglement spesifisere at punktene kun gjelder de deler av havnene som er tilknyttet Asker kommunes eiendom.	Båtstø båtforening	Kommunedirektøren vil spesifisere at nye avtaler og vilkår kun gjelder de arealer som er tilknyttet Asker kommunes eiendom.
80) Det synes som om kommunen mener at alle båtplasser med forankring til kommunal grunn, i sin helhet anses som kommunale	Båtstø båtforening.	Kommunedirektøren presiserer at brygger som har tilknytningspunkt på kommunal grunn, skal omfattes av foreslåtte retningslinjer og vilkår. Båthavnen står fritt til å flytte forankringspunkt

plasser. Dette står neppe på sikker rettslig grunn, og inviterer til kreative løsninger som å flytte forankringspunkt fra kommunal til privat grunn.		fra kommunal til privat grunn, så lenge det er i henhold til plan og bygningsloven, og at båthavnene forholder seg til de søknadsprosesser som kreves.
81) Vi savner en sondering mellom store og små båthavner. Bør åpnes for et mer tilpasset system for små båthavner slik at kostnadene og/ eller administrasjonen per båtplass ikke fremstår som urimelig.	Båtstø båtforening.	Punktene som fremkommer i både retningslinjene og vilkår skal omfatte både små og store båthavner. Bakgrunnen for denne saken er variasjonene av leieavtaler og vilkår for leieavtaler hos båthavner på Asker kommunes eiendom. Alle båthavner som leier kommunal eiendom, skal følge de samme retningslinjene og vilkår for inngåelse av leiekontrakt.
82) Det bør defineres hvilke plikter og rettigheter som følger av en slik avtale.	Vollen båtforening.	Plikter og rettigheter vil bli beskrevet i nye avtaler mellom kommunen og hver enkelt båtforening.
83) Vi foreslår at det fastsettes frist for utskifting av flyteelementer med EPS fases ut innen 2024 av miljømessige hensyn.	Oslofjorden friluftsråd.	I handlingsplan for plast er det et punkt om å fase ut eksponert isopor, og kommunedirektøren mener det derfor ikke er nødvendig å legge inn dette i retningslinjene eller vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner.
84) Alle hurtiggående/ planende båter bør innen 2025 ta i bruk biocidfri bunnstoff.	Oslofjorden friluftsråd.	Det er ikke opp til kommunen å bestemme hva slags bunnstoff som brukes så lenge det er lovlig bunnstoff som brukes. Det vil være ressurskrevende å kontrollere hvilket bunnstoff som brukes, og det blir ikke riktig å pålegge båtforeningene denne jobben.
85) Det bør legges til rette for friluftsliv og småbåtliv i form av lagringsplass for kajaker, robåter og enkel tilgang til sjøen for myke trafikanter. Båttutsettingsramper bør være åpne for allmenheten.	Oslofjorden friluftsråd.	Asker kommune har i samarbeid med Oslofjorden friluftsråd lagt til rette for flere lagringsplasser for kajaker i Asker kommune. Kommunedirektøren presiserer at dette positive tiltaket skal fortsette, men ikke at det skal inngå som et punkt i denne saken. Båttutsettingsramper som er etablert av båtforeningene er ofte plassert innenfor områder som er stengt med bom for å hindre kjøring med bil, og kommunen kan ikke sette som vilkår at disse rampene skal være åpne for allmenheten.

86) I forbindelse med endring av lokal fartsforskrift for fritidsfartøy, bør det komme opp informasjon om dette ved alle båthavner på Asker kommunes eiendom. Det bør og opplyses om lokale verneområder med ferdselsforbud i hekketiden.	Oslofjorden friluftsråd.	Kommunen kan oppfordre alle båthavner i Asker kommune om å opplyse om både ny fartsforskrift og om lokale verneområder med ferdselsforbud i hekketiden. Men ikke at det skal inngå som et punkt i denne saken.
---	---------------------------------	---

Bilde: Hentet fra Vollen Båtforening

VURDERING AV 14 HAVNER I ASKER

Innhold

Informasjon.....	3
Beliggenhet	4
Planstatus	4
Kommuneplan og reguleringsplan.....	5
Tomtene.....	5
Dagens bebyggelse	5
Markedsmessig vurdering av båthavner	6
Markedsleie	17

Informasjon

Oppdragsinformasjon

Oppdragsnummer	138905
Oppdragsnavn	14 havner i Asker
Oppdragsadresse	Diverse
Bygningstype	Småbåthavner
Matrikelnummer	Se oversikt senere i rapporten
Hjemmelshaver	Asker kommune

Befaringen

Befaringsdato	
Fra oppdragsgiver (navn/rolle)	Ingen
Fra leietaker/fremleietaker	Ingen
Fra OPAK	Øystein Dieseth

Mandat

Etter anmodning fra eier Asker kommune v/ Fredrik Helverschou har OPAK AS v/oppdragsleder besøkt havnene for å utarbeide en leievurdering.

Asker kommune leier ut kommunalt areal til 14 båthavner spredt ut over kommunen. I kommunene er det i dag ingen retningslinjer for utleie av kommunalt areal til båthavner. Det jobbes nå med en politisk sak om dette. Ett tema er da hvilken leiepris kommunen kan ta både for løpemeter brygge som kan brukes til båtplass og for landareal. Fra gammelt av er det forskjellige avtaler med leiepris på alt fra vederlagsfritt til ca. kr 310 000 per år. Dette antas omfatte begge leietyper.

Det er foreslått å regne utleiepris ut fra antall løpemeter brygge som kan brukes til båtplass, forstått som løpemeter brygge. Kommunen har valgt å sette den ganske lav, men da heller sette strenge miljøkrav for båthavnene.

Kommunen ønsker en leievurdering av de båndlagte arealene som brukes av båthavnene på land samt sjøareal som benyttes til utleie av båtplasser/mulighet for etablering av brygger.

De 14 havnene er av varierende stand og størrelse samt drives på fra profesjonelt vis til mer amatørmessig. I forbindelse med oppdraget er det gjennomført samtaler med flere kommuner som ligger nær Asker kommune.

Dokumenter/opplysninger

Følgende dokumenter er overlevert fra oppdragsgiver:

- Oversikt over havnene
- Leieavtaler

Vi har i tillegg innhentet følgende opplysninger:

Fra Nordeca Insight oppdatert pr.

- Referanser

- Kart
- Eiendomsinformasjon
- Annet

Fra andre kilder:

- Referanser
- Kommuneplan
- Annet
- Kartlegging av småbåthavner i Asker, utarbeidet av Deloitte 2021
- Samtaler med fire kommuner samt en del drivere av småbåthavner

Forutsetninger

Leievurderingen er basert på følgende forutsetninger:

- Det er lagt til grunn vurdert med markedsleie og standard leiekontrakt med hensyn til ansvarsfordeling av vedlikehold
- Det er ikke kontrollert om det er miljøfarlige stoffer i bygning eller i grunn
- Det er ikke kontrollert ferdigattest, om dagens bruk er tillatt og om det er offentlige påbud
- Bygg er ikke vurdert
- Det er ikke foretatt en juridisk vurdering av leiekontraktens innhold

Beliggenhet

De forskjellige havnene er spredt rundt i Asker kommune og strekker seg fra Slependsen og til Verket. Det er 14 havner med vidt forskjellig beliggenhet og standard. Det er også stor variasjon i beliggenhet internt i kommunen. Alle havnene ligger i Asker kommune og har helt eller delvis kort vei til større lokalveier, men stor variasjon til befolkningssentra. Enkelte av havnene har også kort vei til forretninger som for eksempel ved tettstedene Sætre, Slemmestad, Tofte og Slependsen. Andre igjen, som de to havnene ved Verket, har lengre vei til servicetilbud.

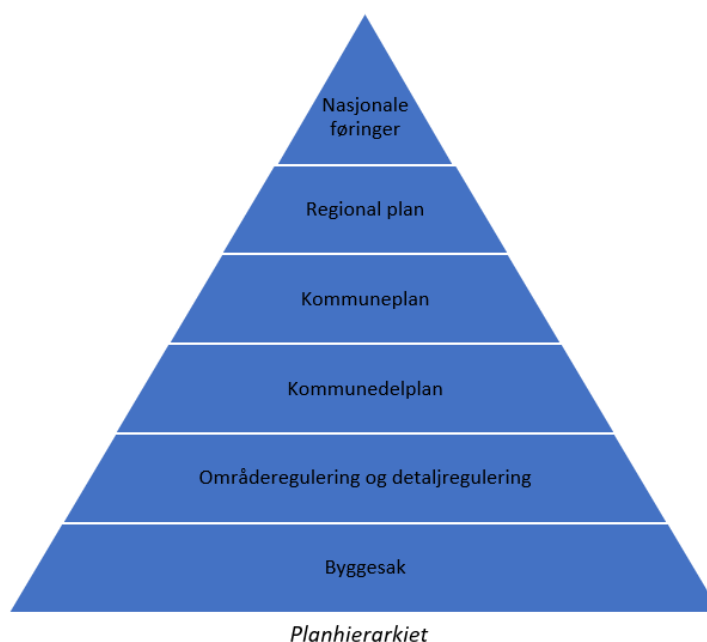
Asker kommune ble forholdsvis nylig slått sammen med kommunene Røyken og Hurum og består i dag av kommunesentrumet i Asker samt flere mindre tettsteder. Det er ca. en times kjøring fra Oslo til Tofte, som er ytterpunktet i kommunen. Den tidligere Asker kommune er den tettest befolkede del av kommunen, og det er store skogområder utover Hurumlandet. Generelt sett bor hovedparten av innbyggerne fra E18 mot Asker innover mot Heggedal og langs sjø til Slemmestad.

Planstatus

Kommunal- og moderniseringsdepartementet er øverste planmyndighet og har ansvaret for nasjonale forventninger, statlige planretningslinjer, statlige planbestemmelser og statlig arealplan. Regional plan gjelder for hele eller deler av et fylke. Regional planbestemmelse er juridisk bindende og overstyrer kommunal plan (både kommuneplan og reguleringsplan).

Kommuneplan omfatter samfunnsdel med handlingsdel og areal. Ny arealdel overstyrer, men opphever ikke formelt, eldre reguleringsplaner. Ny arealdel til kommuneplan setter til side rettsvirkningene av eldre reguleringsplan så langt det er motstrid mellom planene.

Områderegulering og detaljregulering består av et plankart med tilhørende planbestemmelser og planbeskrivelse. Gjennom reguleringsplan fastsettes det hvordan, og til hvilke formål, arealene innenfor planen kan utnyttes og eventuelle vilkår knyttet til bruken. Ny reguleringsplan gjelder foran en eksisterende reguleringsplan så langt de dekker samme planområde (areal).

Kommuneplan og reguleringsplan

Det forutsettes at alle havnene ligger i områder som er avsatt til formålet i kommuneplan, og eventuelt også regulert til formålet.

Tomtene

Det er stor variasjon fra havn til havn hvor mye landareal som inkluderes i leiearealet. Det er derfor gitt en vurdering av leie per kvm landareal i rapporten, og ikke en samlet leiesum.

Dagens bebyggelse

Den enkelte havn er mer eller mindre profesjonelt drevet og det er ikke kjent om noen av byggene har bebyggelse eid/leid av kommunen. Det forutsettes at alle bygg er oppført av leietaker og ingen av byggene er dermed beskrevet nærmere.

Eksisterende leieforhold

Antall båtplasser er i følge rapporten «Forvaltning av båthavner på kommunal grunn» utarbeidet av Deloitte som følger juster med nåværende leiesummer fra Asker kommune:

Havn	Antall båtplasser	Leie per år	Leie per plass/år	Leie per antatt lm/3,5
Slependen	104	37 044	356	101,8
Holmenskjæret	166	Ukjent		
Lenagbukten båtforening	1250	309 495	248	70,7
Asker seilforening bryggelag	283	Ukjent		
Vollen båtforening	220	Ukjent		
Båtsø	Ikke kjent	Ukjent		
Sætre Marina	Ikke kjent	Ukjent		
Sætre båtforening	362	1011	3	0,8
Skjæra båtforening	16	Ukjent		
Sagene båtforening	120	843	7	2,0
Rødtangen båtforening	190	72 543	382	109,1
Slippen i Bugta	Ikke kjent	Ukjent		
Voldenveien bryggelag	Ikke kjent	Ukjent		
Bogen båtforening	24	Ukjent		
Sum	2735			

Som tabellen over viser er det variasjon i hva som betales for den enkelte havn. Kun en av havnene betaler over kr 100 000. Flere har havnene betales det ingen leie for, eller det er ikke gitt opplysninger om betaling av leie. Det er også stor variasjon i leie for de få havnene hvor det betales leie. Det er usikkert hvor mye av leien som omfattes av landareal og for rett til etablering av brygger slik at snittpris for leie av løpemeter brygge som kan leies ut kan ligge over faktisk tall.

Markedsmessig vurdering av båthavner

Markedsvurdering

Interessen for båt, og dermed båtplasser fikk underveis og etter koronaviruset et oppsving. En artikkel fra Finn.no (2020) viste til at det i 2020 som følge av koronaviruset ble økt interesse for båt, og Finn Båt hadde om lag 20 000 flere brukere i 2020 enn 2019, og videre at det var 17% flere visninger på båter per uke. Finn Båt studerte samtidig sammenhengen med antall søk etter båtplass ettersom det dette sier noe om seriøsiteten til de som er på jakt etter båt, og viser til at «det er lite trolig at man ser på båtplasser hvis båtkjøp kun er en fjern drøm.». Statistikk fra Finn.no viser at trafikken etter båtplass på deres plattform når man ser uke mot uke (2020 vs. 2019) var 69% høyere.

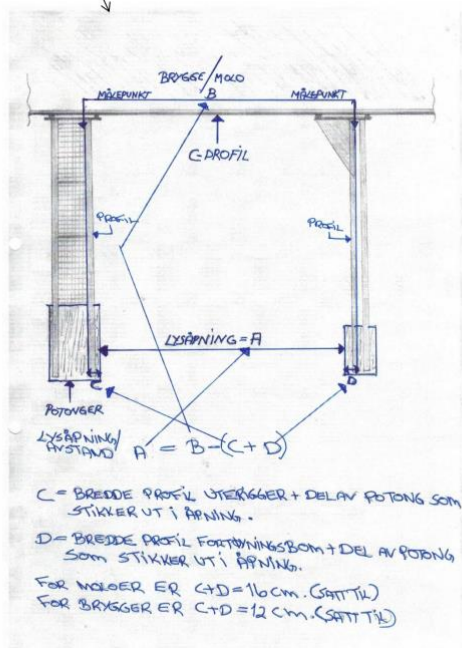
OPAK har vært i kontakt med flere båteiere bosatt i Oslo, og presset for slike båtplasser i Oslo omtales som stort, og det er ikke uvanlig at man også søker båtplasser i andre områder som eksempelvis Bærum, Drøbak, Son, Tjøme og lignende. Det fremgår blant annet ifra en artikkel ifra NRK at det i Oslo er opptil 14 års ventetid på båtplass. En artikkel ifra Fædrelandsvennen (2021) som refererer til uttalelser ifra KNBF (Kongelig Norsk Båtforbund (Norges største landsdekkende interesseorganisasjon for fritidsbåteiere og -brukere)) viser derimot til at det ved de ulike foreningene i Oslo er mellom 12 og 20 års ventetid, og at «flere båtplasser forsvinner framover på grunn av kommunens planer om å bygge boliger ved sjøen.»

Referanser

Vi har undersøkt ulike plattformer i forbindelse med oppdraget, og nedenfor er det vist til ulike referanser for båtplasser, både ved leie og kjøp i Asker og omegn. Samtlige båtplasser er i såkalte «båser». Ved båtplasser er det ofte lysåpning som benyttes som måleelement, og nedenfor er det vist til et bilde hentet fra havnereglementet ved Sandvigå Båtforening som illustrerer beregningsmetodikken;

Havnereglement.

26. Måling av lysåpning. Se skisse:

Utover bredden på båtplassen (lysåpning) og etterspørsel er det også andre forhold som er sentralt prissettingen av båtplasser, og dette inkluderer beliggenhet (tilgjengelighet), parkeringsforhold, fasiliteter som strøm, vann, vakthold/kameraovervåket, mulighet for boblehavn/vinteropplag og lignende.

Båtplasser til salgs

Sted	: Gyssestad ved Sandvika
Kilde	: Finn.no (Kode: 260961025)
Type areal	: Båtplass til salgs
Størrelse	: Bredde 3,5m (3,25m lysåpning)
Pris	: 400 000kr som gir avrundet 123 000kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter gir det 114 300kr.
Kommentar	: Det fremgår av annonsen at det er gratis bilparkering på området, og videre nattevaktavtale med vaktelskap samt kameraovervåking. Videre er det tilgang til strøm og vann ved båtplassen samt at det er sanitæranlegg og rullestolrampe på området. Det er også mulighet for vinteropplag på land samt boblehavn på samme brygge. Båtplassen er per 07.06.2022 ikke omsatt.

Sted	: Gyssestad ved Sandvika
Kilde	: Finn.no (Kode: 260532200)
Type areal	: Båtplass til salgs
Størrelse	: Bredde 3,5m (trolig 3,25m lysåpning)
Pris	: 370 000kr som gir avrundet 113 800kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter gir det avrundet 105 700kr.
Kommentar	: Antas å være tilsvarende fasiliteter som foregående referanse ettersom det er samme båthavn. Båtplassen er per 07.06.2022 ikke omsatt.

Sted	: Lakseberget (Høvik)
Kilde	: Finn.no (Kode: 210132460)
Type areal	: Båtplass til salgs
Størrelse	: Bredde 3,5 m (trolig 3,25m lysåpning)
Pris	: 350 000kr som gir avrundet 107 700kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter gir det 100 000kr.
Kommentar	: Fremgår av annonsen at det er avlåst inngang, og videre at det er tilgjengelig boblehavn for vinteropplag. Båtplassen er per 07.06.2022 ikke omsatt.

Sted	: Lakseberget (Høvik)
Kilde	: Finn.no (254625736)
Type areal	: Båtplass til salgs
Størrelse	: Bredde 3m (2,60m lysåpning)
Pris	: 300 000kr som gir avrundet 115 400kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter gir det 100 000kr.
Kommentar	: Fremgår av annonsen at det er strøm og vann tilgjengelig, og videre at det er parkeringsplass på kommunale plasser. Per 07.06.2022 er ikke omsatt.

Sted	: Vindfangerbukta (Drøbak)
Kilde	: Finn.no (Kode: 254717241)
Type areal	: Båtplass til salgs
Størrelse	: Bredde 3m (2,76m lysåpning)
Pris	: 150 000kr som gir avrundet 54 400kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter gir det 50 000kr.
Kommentar	: Det fremkommer at i tillegg til kjøpesummen er sesongavgift på 8 800kr som inkluderer vann og strøm i sesong. Det er parkeringsmuligheter både betalt og gratis i området. Per 07.06.2022 er ikke båtplassen omsatt.

Referanse – Hvaler

Ifra Finn.no (Kode: 256248169) fremgår det at det er flere båtplasser til salgs ved Hvaler, og at prisen er 85 000kr per breddemeter (trolig lysåpning). Det er i tillegg årlige felleskostnader på 1 500kr som dekker tjenester knyttet til vedlikehold, forsikring, vaktmester, forretningsfører (eierkostnader) og lignende. Det er både strøm- og vanntilførsel ved plassene.

Båtplass til leie

Fra Finn.no er det flere båtplasser til leie, og oftest leier man for en sesong som strekker seg fra 01.05 – 15.10. Enkelte forskjeller er det i sesong, men normalt er det om lag 5-6 måneder. Sesong kan derfor kategoriseres som per år.

Sted	: Asker Marina
Kilde	: Finn.no (Kode: 175404970)
Type areal	: Båtplass til leie
Størrelse	: Bredde 6m (5,5m lysåpning)
Pris	: 36 900kr for sesong som gir avrundet 6 700kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter tilsvarer det 6 150kr.
Kommentar	: Fremgår at det kan være mulighet for boblehavn på samme plass, men at det ikke er inkludert i prisen. Båtplassen er per 07.06.2022 ikke utleid.

Sted	: Oksenøya Marina (Fornebu)
Kilde	: Finn.no (Kode: 259117007)
Type areal	: Båtplass til leie
Størrelse	: Bredde 5m (4,6m lysåpning)
Pris	: 36 000kr for sesong som gir avrundet 7 800kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter tilsvarer det 7 200kr.
Kommentar	: Båtplassen er per 07.06.2022 ikke utleid.

Sted	: Solvik (Høvik)
Kilde	: Finn.no (Kode: 259425383)
Type areal	: Båtplass til leie
Størrelse	: Bredde 5m (trolig 4,6m lysåpning)
Pris	: 32 500kr for sesong som gir avrundet 7 100kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter tilsvarer det 6 500kr.
Kommentar	: Ytterste båtplassen på brygga. Båtplassen er per 07.06.2022 ikke utleid.

Sted	: Gyssestad ved Sandvika
Kilde	: Finn.no (Kode: 214312751)
Type areal	: Båtplass til leie
Størrelse	: Bredde 3,5m (trolig 3,25m lysåpning)
Pris	: 20 000kr for sesong som gir avrundet 6 200kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter tilsvarer det avrundet 5 700kr.
Kommentar	: Som øvrige referanser fra Gyssestad fremgår det av annonsen at det er vakthold, parkeringsmuligheter og lignende for båtplassen. Båtplassen er per 07.06.2022 ikke utleid.

Sted	: Asker Marina
Kilde	: Finn.no (Kode: 220548277)
Type areal	: Båtplass til leie
Størrelse	: Bredde 3,5m (trolig 3,25m lysåpning)

Pris	: 18 500kr for sesong som gir avrundet 5 700kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter tilsvarer det 5 300kr.
Kommentar	: Båtplassen er per 07.06.2022 ikke utleid.

Sted	: Killingen Båtsenter (Bygdøy)
Kilde	: Finn.no (Kode: 259642966)
Type areal	: Båtplass til leie
Størrelse	: Bredde 5,5m (trolig 5m lysåpning)
Pris	: 35 000kr for sesong som gir 7 000kr per breddemeter lysåpning. Per breddemeter tilsvarer det avrundet 6 400kr.
Kommentar	: Fremgår at det er plikt å delta på en båtvakt. Det er vann og strøm ved båtplassen, og det er videre god parkeringsdekning i området.

Samtaler med omkringliggende kommuner

Det er gjennomført samtaler med følgende kommuner: Nesodden, Bærum, Lier og Oslo. Vi har også vært i kontakt med flere båtforeninger utenfor nevnte kommuner. Spørsmålene var som følger:

- Leier dere ut tomt/feste til småbåthavner?
- Hvor mange havner leier dere ut til?
- Hvordan betales det leie?
- Differensieres det på leie per løpemeter brygge?
- Hvor mye betales per løpemeter brygge?

Bærum kommune

Leier dere ut tomt/feste til småbåthavner?

Kommunen har en avtale med en driver- FBB, som igjen driver fem småbåthavner i kommunen. I tillegg er det tre andre mindre småbåthavner drevet av private hvor det også betales noe leie. Kommunen drev havnene før, men etter ønske fra kommunen tok private over. Private drivere eier alt av infrastruktur som for eksempel brygger, bygg og annet. De tre småavtalene er eldre avtaler, mens den samlede avtalen som omfatter fem havner er av nyere dato.

Den enkelte båthavn kan søke om utvidelse, og kan dermed utvide innenfor avsatt område. Det er ifølge kommunen opp til leierne å utvide etter behov. Kommunen ønsker samlede anlegg og anerkjenner behovet for båtplasser i kommunen.

De eldre avtalene ble opprettet på en tid hvor det ikke var press på antall plasser.

Hvor mange havner leier dere ut til?

Til sammen åtte småbåthavner, hvorav fem på samme avtale.

Betales både for landarealer og sjøarealer. Gamle avtaler, 60 tallet. Differensiere kun på antall løpemeter. Ingen differensiering.

Hvordan betales det leie?

De tre mindre avtalene betales det en lav leie. Den samlede avtalen for de fem større småbåthavnene går ut til nullkost prinsipp. Driveren skal ikke tjene penger. Leien blir regulert årlig iht. Konsumprisindeksen. Alt av overskudd skal være i den enkelte marina og benyttes til vedlikehold av havnene.

Differensieres det på leie per løpometer brygge?

Nei, det differensieres ikke. Alle havnene vurderes ligge i pressområder.

Hvor mye betales per løpometer brygge?

Det er flere gamle avtaler hvor det ikke betales særlig mye og den nyere avtalen skal være etter selvkost. Generelt sett betales det lav leie.

Nesodden kommune

Leier dere ut tomt/feste til småbåthavner?

Kommunen har tre landfesteavtaler og en ny som er planlagt, men ikke igangsatt. Havnene er Alvern, Fagerstrand og Oksval, hvorav Oksval er størst. Det er vanskelig å etablere nye havner på grunn av dagens krav til adkomst og parkering. Den ikke igangsatte havnen er på Bomannsvik.

Hvor mange havner leier dere ut til?

Tre småbåthavner.

Hvordan betales det leie?

Det betales en svært lav sum for landfeste, men kommunen har krav på et mindre antall plasser på Alvern. På Oksval er landfeste privat, men kommunen er medeier i anlegget.

Småbåthavnene går ut til nullkost prinsipp. Driveren skal ikke tjene penger. Leien blir regulert årlig iht. Konsumprisindeksen. Alt av overskudd skal være i den enkelte marina og benyttes til vedlikehold av havnene.

Differensieres det på leie per løpometer brygge?

Nei, det differensieres ikke.

Hvor mye betales per løpometer brygge?

Avtalene er gamle og det ikke betales særlig mye.

Lier kommune

Leier dere ut tomt/feste til småbåthavner?

Ja, Lier kommune leier ut.

Hvor mange havner leier dere ut til?

To småbåthavner.

Hvordan betales det leie?

Det betales en svært lav sum for landfeste.

Differensieres det på leie per løpometer brygge?

Nei, det differensieres ikke.

Hvor mye betales per løpemeter brygge?

Avtalene er gamle og det ikke betales særlig mye.

Oslo kommune

Leier dere ut tomt/feste til småbåthavner?

Ja, Oslo kommune leier ut til private drivere av båthavner i Oslo. Avtalene er generelt sett av eldre årgang, men det jobbes i dag med å fornye og etablere avtaler som er like og tilpasset dagens krav. Betales både for landarealer og sjøarealer. Gamle avtaler, 60 tallet. Kommunen er opptatt av at det skal være tilgjengelige plasser for småbåter i Oslo og leienivået bærer preg av dette. Kommunen er tydelige på at allmennheten skal sikres tilgjengelighet til sjølinjen i størst mulig grad.

Hvor mange havner leier dere ut til?

Til sammen 20 avtaler.

Hvordan betales det leie?

Oslo kommune leier ut både landareal og landfester. Med Oslo kommune som utleier, er leie regulert gjennom «vedtekter for småbåtutvalget – Båtforeninger på kommunal grunn», fra 18.03.1992. Indeks justert leiesum fra 1992 gir med SSB sin kalkulator så tilsvarer dette ca. kr. 16/m²/år for landareal. I tillegg kommer leie av landfeste, dvs. muligheten til å ha båter på brygger ute i sjøen. Oslo kommunes tall indeksjustert til 2022 gir: ca. kr. 35 per meter løpemeter brygge som kan brukes til båtplass.

Som eksempel trekkes frem:

Akerselva båtforening

Foreningen har 592 løpemeter brygge og betaler kr 22 000 per år, dvs. kr 37 per løpemeter brygge som kan brukes til båtplass per år. I tillegg betales det kr 35 000 for landareal, men det ble ikke opplyst areal på land.

Gressholmen båtforening

Foreningen har 190 løpemeter brygge og betaler kr 8 200 per år, dvs. kr 43 per løpemeter brygge som kan brukes til båtplass . I tillegg betaler de kr 29 000 per år for et mindre klubbhus.

Begge de to nevnte avtaler er omtrent i samsvar med en indeksregulert pris iht. vedtekter for småbåtutvalget – Båtforeninger på kommunal grunn», fra 18.03.1992.

Differensieres det på leie per løpemeter brygge?

Nei, det differensieres ikke.

Hvor mye betales per løpemeter brygge?

Avtalene er gamle og det ikke betales særlig mye, men i spennet kr 37- 43 jfr. referansene over.

Andre referanser

De kontaktede båtforeninger kunne fortelle at de betalte en lav sum for leie av landareal og at de ikke betalte særskilt for landfeste. Avtalen var at de skulle være et tilbud til småbåteiere i kommunen og holde anlegget i orden mot at de fikk disponere et landareal og mulighet til å anlegge flytebrygger. Leiesummene som ble opplyst lå gjerne fra kr 0 og opp til kr 50 000 per år.

Vurdering av utleiepriser for båtplasser

Ved leie av båtplasser ved landfeste kan nærhet til befolkningstette områder, vei, parkeringsplasser, hytteområder og strøm ha betydning for leie. Også mulighet for vinterlagring av båter på land vil kunne ha betydning for leienivået. Det er stor forskjell mellom de enkelte havnene og grad av profesjonalitet i driften. Vi har i vår vurdering valgt å legge til grunn en leie per kvm landareal samt pris på antall løpemeter brygge som kan brukes til båtplass. Årsaken til dette er at havner som drives godt og har høy omsetning ikke skal straffes for dette og motsatt. Generelt sett fremstår de fleste havnene som fra godt til middels gode. Kun et fåtall fremstår i enkel forfatning. Generelt sett er kostnadene med etablering av en småbåthavn store.

Markedsleie er etter OPAKs syn hva markedet er villig til å betale ved en standard leiekontrakt og med eiendommen/landfeste ledig. Markedsleie er ikke det maksimale en enkelt mulig leietaker er villig til å betale, men den leien som av flere uavhengige interessenter anses som passende. En enkelt leietaker kan av spesielle årsaker være villig til å betale eksepsjonelt høy leie for å sikre seg en eiendom, men dette er ikke markedsleie. Markedsleie baserer seg på en ordinær leiekontrakt som kan indeksreguleres hvert år.

Følgende parametere vil ha betydning for leienivået:

Positive forhold (eksempler)

- Fleksible arealer
- God kollektivdekning
- Gode parkeringsmuligheter
- Nærhet til annet servicetilbud
- Nærhet til større befolkningstette områder
- Nærhet til hytteområder
- God eksponering mot E6 eller andre større lokalveier

Negative forhold (eksempler)

- Få parkeringsplasser
- Lite skjermet havn
- Dårlig adkomstmuligheter
- Langt fra andre servicetilbud

Pris per kvm tomtegrunn

Ved leie av tomtegrunn forutsettes det at dette er areal som kan benyttes til lagringsformål, dvs. at areal som vanskelig kan benyttes uten større investeringer i tilpasning bør etter vårt syn ikke hensyntas ved vurdering av leienivå. Normalt sett vil areal for leie av dels eller helt opparbeidet uteareal ligge i spennet kr 25- 250 per kvm /år. De vurderte tomter ligger dels i attraktive

pressområder som for eksempel ved Slependsen, og til områder hvor markedsinteressen er noe mindre som båthavnene ved Verket. Vi har i vår vurdering delt inn sjøarealet i kommunen i fire prissoner hvor både landareal og sjøarealer gjenspeiler vår vurdering av båthavnens attraktivitet. Prismessig har vi vurdert leieprisene i spennet kr 10- 50 per kvm/år. Dette vil med en festeavgift på 5 % gi tomteverdier i spennet kr 200- 1 000. Leien er vurdert som følger:

- Område 1 kr 50 per kvm/år
- Område 2 kr 40 per kvm/år
- Område 3 kr 20 per kvm/år
- Område 4 kr 10 per kvm/år

Leie av mulighet for etablering av brygge i sjø, landfeste

Generelt sett vurderes båthavnens attraktivitet å gjenspeile nærhet til befolkningstetthet, vei og parkeringsmuligheter. Øvrige parametere som godt lokalt tilbud relatert til drift mm. er basert på leietakers investeringer og vektlegges derfor ikke. Vi har som for pris per kvm tomt også vurdert leie per løpemeter brygge vurdert fire prisnivåer for de fire områdene. Det er også for vurdering av ge antall løpemeter brygge som kan brukes til båtplass vurdert at det er større betalingsvilje for båtplasser nær befolkningssentra enn motsatt.

Det betales per i dag lave, om noen, leie for mange av båthavnene. Årsaken til dette kan være som for omkringliggende kommuner at avtalene er gamle og tegnet på en tid hvor attraktiviteten var betydelig lavere enn i dag. Også kommunens eget ønske om å tilby billige båtplasser til kommunens befolkning kan være en av årsakene til det lave leienivået. Dette gjenspeiler seg også i samtale med båtforeninger og kommunene. I enkelte av kontraktene som ligger til grunn i dag gis det mulighet for markedsregulering av leienivået hvert 10. år, uten av dette kan synes å ha skjedd.

Basert på samtaler med kommunene er leienivået lavt. Oslo kommune som leier ut flest småbåthavner, oppgir to referanser fra kr 37- 43 per løpemeter brygge. Dette ligger under de høyeste leiene i Asker. Ingen av kommunene differensierte på leienivået for småbåthavner, men enten hadde de få havner eller så vurderte de som Oslo og Bærum at alle havner lå i pressområde uansett.

Etter vår vurdering vil det være forskjell mellom hva en offentlig aktør kan ta i leie og en privat aktør. Årsaken er kommunenes ønske om å sikre befolkningen et antall båtplasser, og med krav om at småbåtforeningene skal drive til selvkost. En privat aktør ville neppe påtatt seg et tilsvarende samfunnsansvar og dermed krevd den leien som driften av en båtforening kan tåle.

Ved vurdering av hva drift av en småbåt forening kan tåle av leie ligger leienivå per båtplass. Generelt sett kan det tyde på at leienivået for båtplasser i Asker ligger på ca. 40-70 % av leienivået i Oslo. Det vil etter vår vurdering også skille mellom havnene i kommunen. Det antas at prisene typisk vil ligge fra kr 9 500 per båtplass og nedover. Det høyeste leienivået i kommunen ligger i dag på Rødtangen med kr 109 per løpemeter brygge som kan brukes til båtplass. Dette ligger godt over øvrige leieeksempler. Det er ikke kjent om dette også inkluderer leie av landareal. Denne havnen ligger i et typisk hytteområde. Slependsen til sammenligning, ligger mer sentralt, men har en leie på ca. kr 102 per antall løpemeter brygge som kan brukes til båtplass. Leienivået på Rødtangen kan tyde på at betalingsevnen til havnene er høyere enn det som generelt sett kreves av kommunen. Det samme antas gjelde andre havner også. OPAK er for eksempel kjent med en privat aktør som leier ut en typisk båtplass for ca. kr 16 000 per sesong, og hvor det betales langt over hva kommunene krever i leie. Det er usikkert hvor mye av leiesummene opplyst tidligere i rapporten

som utgjør leie av landareal. På flere av havnene er det også betydelig landareal. Lelesummene per løpemeter nevnt tidligere i rapporten kan dermed fremstå betydelig høyere enn faktisk leiepris.

Utfordringen ved vurdering av leie per antall løpemeter brygge som kan brukes til båtplass vil da være om kommunens ønske om å tilby kommunens innbyggere båtplasser skal legges til grunn, eller en ren markedstenkning. Om alle kommunene hever landfesteavgiften antas også leienivå for leie av båtplasser å stige betydelig. Kommunene legger dermed premisset for prisnivå for båtplasser.

Om det legges til grunn at driverne skal drive småbåthavner til selvkost vurderes prisnivået per bryggemeter som følger:

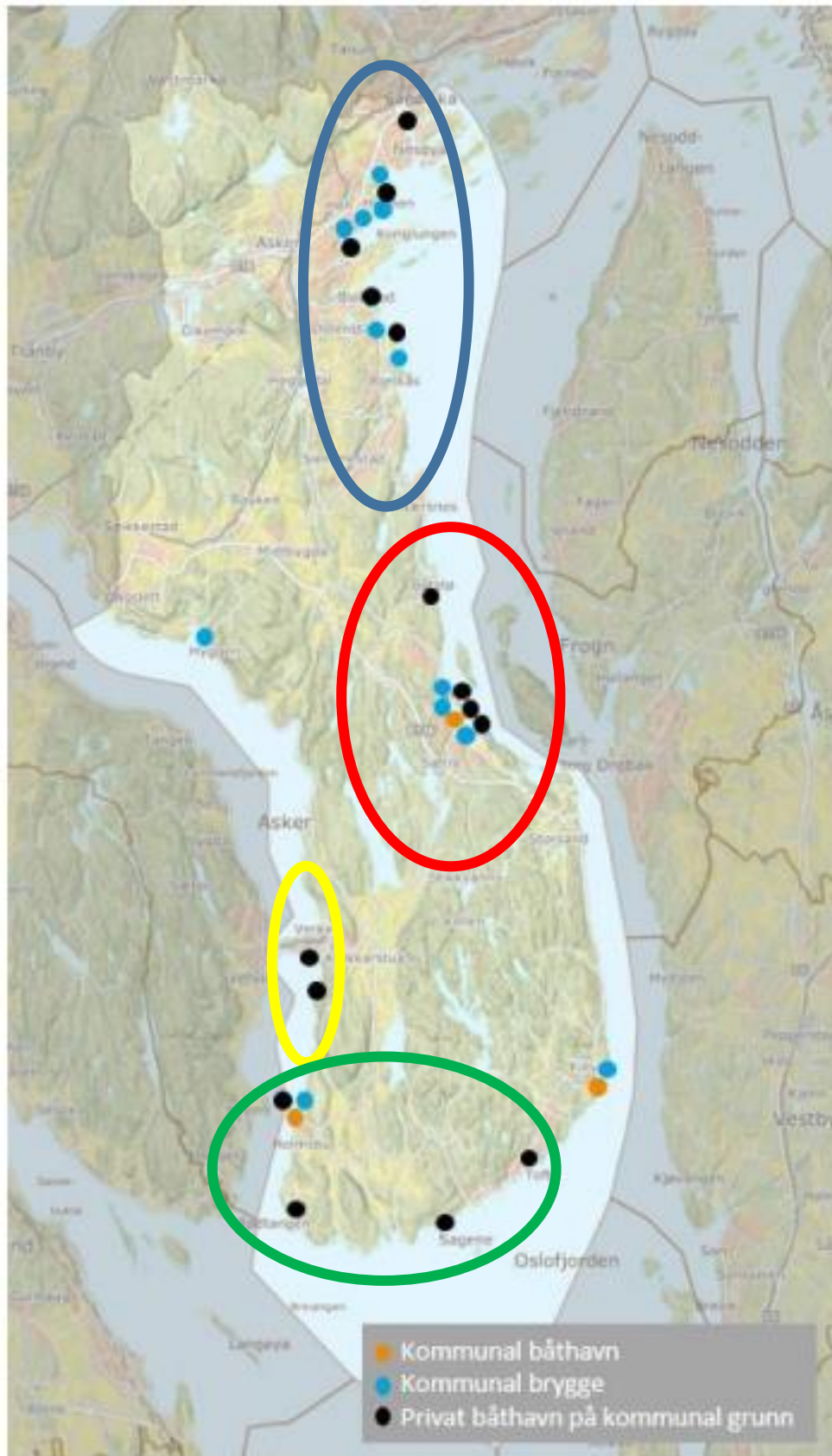
- Område 1 kr 70 per bryggemeter som kan brukes til båtplass
- Område 2 kr 50 per bryggemeter som kan brukes til båtplass
- Område 3 kr 50 per bryggemeter som kan brukes til båtplass
- Område 4 kr 40 per bryggemeter som kan brukes til båtplass

Om grunneier hadde vært en privat aktør vurderes det at leienivået ville ligget høyere.

Kalkyle for den enkelte havn

Det er stor forskjell på profesjonalitet i drift av havnene i dag. Enkelte av havnene drives meget profesjonelt, mens andre drives mer på hobbybasis. Leienivået som betales varierer også betydelig. Nedenfor er det gjort en vurdering av de enkelte områdene basert på leiegrunnlag fordelt på fire prisområder. Prisområdene gjenspeiler til en viss grad hvordan havnene drives per i dag, dvs. at et godt inntektsgrunnlag gir gode muligheter for sunn drift av havnene og med godt vedlikehold.

De fire prisområdene vises på følgende kart utarbeidet av Deloitte for Asker kommune:

Markedsleie

Følgende leie er vurdert for landareal per kvm, og leie av mulighet for etablering av bryggeareal, pris per antall løpemeter brygge som kan brukes til båtplass:

Område	Leie av landareal, kr pr kvm	Leie per løpemeter brygge
1	50	70
2	40	50
3	20	50
4	10	40

Oslo, 29.08.2022

For OPAK AS

Øystein Dieseth
Avdelingsleder/takstmann

☐ Egenkontroll
29.08.2022 ØD

☐ Sidemannskontroll
29.08.2022 SE

☐ Overordnet kontroll
Dato Initialer

Distribuert til:

Asker kommune v/Fredrik Helverschou

Våre tjenester

- Miljøkartlegging
- Prosjektledelse
- Byggeledelse
- Byggfaglig spesialrådgivning
- Eiendomsrådgivning
- Tilstandsvurdering
- Verdivurdering
- Leietakers vedlikeholdsplikt
- Arealoppmåling
- Plan- og byggesaksrelatert rådgivning
- Energi- og miljørådgivning
- Konseptvalgutredning
- Analyse
- Kvalitetssikring
- Leietakerbistand
- Samferdsel

Vår lange historie på over 50 år, størrelse og posisjon er et resultat av tillit fra våre oppdragsgivere, høyt kvalifiserte medarbeidere og et stabilt og langsiktig eierskap. På dette solide verdigrunnlaget skaper vi bærekraftige løsninger, og gleder oss til å være med å bygge fremtiden i de neste 50 årene.

Vår visjon: «OPAK skal levere over forventning!»

OPAK tilbyr høy kompetanse og et bredt spekter av rådgivningstjenester til bygg-, anleggs- og eiendomsmarkedene. Våre kjerneytelser er prosjektledelse, byggeledelse, leietakerbistand, anskaffelser, konseptvalgutredning, usikkerhetsanalyse, byggfaglig spesialrådgivning, eiendomsrådgivning, energi- og miljørådgivning. Vi er stolte av våre langsiktige kunderelasjoner, og jobber både med store og mindre prosjekter.

Menneskene er vår viktigste ressurs. OPAKs samlede kompetanse er bredt sammensatt fra ulike fag- og virksomhetsområder. De fleste av våre ca. 100 medarbeidere er sivilingeniører og ingeniører, men vi har også sivilarkitekter, mur- og tømrmestere, elektrikere og rørleggere, og sivil- og bedriftsøkonomer.

OPAK har i hovedsak vært et familieeid selskap siden etableringen i 1964. Jan-Henry Hansen overtok som eier i 2003, og representerer et langsiktig og aktivt eierskap i OPAK. Selskapet er i vekst, og har i alle år hatt en solid økonomi.

OPAK skal levere over forventning!

OPAK AS
org.nr. 960 816 862
Engebrets vei 7
0275 Oslo
Tlf. 22 51 77 00

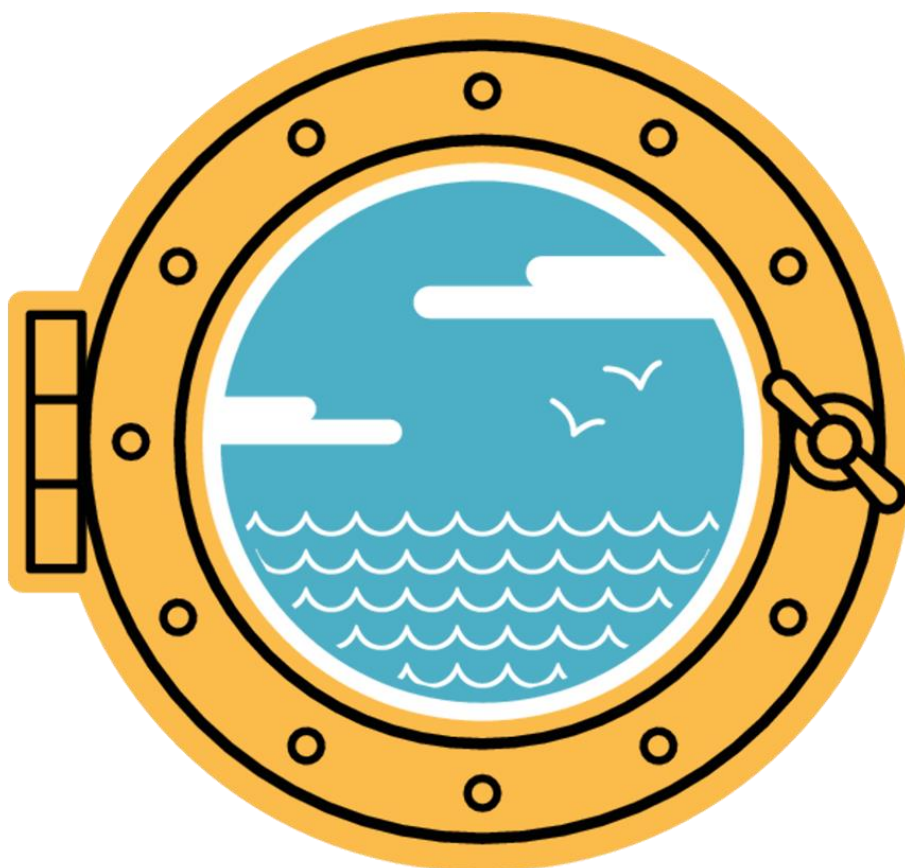
OPAK BERGEN AS
org.nr. 921 586 736
Solheimsgaten 16 b
5058 Bergen
Tlf. 22 51 77 00

OPAK TRONDHEIM AS
org.nr. 921 586 787
Tungaveien 30
7047 Trondheim
Tlf. 22 51 77 00

firmapost@opak.no
www.opak.no
[LinkedIn](#)

Kartlegging | Asker kommune

Forvaltning av båthavner på kommunal grunn

Mars 2021

«Kartlegging av forvaltning av
båthavner på kommunal grunn»

Mars 2021

Rapporten er utarbeidet for Asker
kommune av Deloitte AS.

Deloitte AS
Postboks 6013 Postterminalen,
5892 Bergen
tlf: 55 21 81 00
www.deloitte.no
forvaltningsrevisjon@deloitte.no

Sammendrag

Deloitte har gjennomført en kartlegging av forvaltning av båthavner på kommunal grunn i Asker kommune. Prosjektet ble bestilt av kontrollutvalget i Asker kommune i sak 24/20, 18. mai 2020. har vært å kartlegge Asker kommunes arbeid med forvaltning av båthavner på kommunal grunn, herunder:

- Hvor mange kommunale og private båthavner finnes i Asker kommune,
- Hvilke politiske vedtak finnes som finnes i Asker kommune (både den nye og de gamle kommunene) som gir føringer for drift og forvaltning av båthavner,
- Om kommunen har utarbeidet felles retningslinjer/reglement som regulerer båtforeningers bruk eller leie av selve havnen,
- Om kommunen har etablert retningslinjer/reglement som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av kommunale båthavner og båthavner driftet av lokale båtforeninger,
- Om det er inngått skriftlige avtaler med alle lokale båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner, og
- Om det er etablert system i kommunen for å føre kontroll med at disponering av havneområder, samt drift og forvaltning av båthavner på kommunal grunn, skjer i samsvar med etablerte retningslinjer/reglement.

Prosjektet er gjennomført som en kartleggende undersøkelse, og Deloitte har ikke gjort vurderinger av for eksempel etterlevelse av eventuelle retningslinjer og reglementer som er utarbeidet. I forbindelse med kartleggingen har Deloitte gjennomgått og analysert eksisterende kommunale vedtak (både i den nye og de gamle kommunene), samt dokumentasjon knyttet til forvaltning og drift av båthavner på kommunal grunn og system/rutiner som er etablert for å føre kontroll/tilsyn med at forvaltning av båthavner skjer i samsvar med gjeldende retningslinjer/reglement. Videre har Deloitte gjennomført tre intervjuer i kartleggingen, med direktør for samfunnstjenester, rådgiver for friluftsliv og havn, og tidligere daglig leder for Hurum Havner KF.

Antall kommunale og private båthavner i Asker kommune

Kartleggingen viser at det i Asker kommune finnes 3 kommunale småbåthavner og 13 kommunale brygger. Videre finnes det 14 private småbåthavner som ligger på kommunal grunn, mens 44 private småbåthavner ligger på privat grunn. Ved de kommunale småbåthavnene finnes 330 båtplasser og 200 gjesteplasser, mens det i de private småbåthavnene finnes omtrent 6300 båtplasser og ca. 250 gjesteplasser.

Politiske vedtak om forvaltning av båthavner

Det er fattet enkelte vedtak i de tre gamle kommunene vedrørende vilkår for leie av grunn til drift av båthavner. Verken i dagens Asker kommune eller de tre gamle kommunene er det imidlertid fattet politiske vedtak som gir helhetlige føringer for disponering/leie av grunn til drift av båthavner, eller for administrasjon, drift og forvaltning av båthavner i kommunen.

Felles retningslinjer/reglement som regulerer grunnleie for private båtforeninger

Det er ikke utarbeidet felles retningslinjer/reglement som regulerer de private båtforeningenes bruk eller leie av selve havnen (grunnleie), herunder retningslinjer som regulerer båtforeningenes bruk og vedlikehold av eventuell bygningsmasse og installasjoner som kommunen eier eller hvilke muligheter båtforeningene selv har til å investere i og gjennomføre byggetiltak i havnene.

Felles retningslinjer/reglement som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av båthavner

Kommunen har ikke etablert retningslinjer/reglement som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av private båthavner driftet av lokale båtforeninger, og det er ikke på annen måte stilt systematiske krav til private båtforeninger om registrering av forening, tilknytning til bestemte organer, utarbeidelse av vedtekter og hva disse eventuelt skal inneholde eller ivareta sikkerhet og miljø og iverksettelse av miljøtiltak.

For de kommunale småbåthavnene er det utarbeidet forslag til driftsreglement som blant annet inneholder forutsetninger for å få tildelt båtplass, prioriteringsregler ved tildeling av båtplass, og bestemmelser om pris for leie av båtplass. Det er også utarbeidet skriftlige leievilkår for båtplasser som gjelder for de tre kommunale båthavnene i Asker kommune.

Skriftlige avtaler med båtforeninger som leier kommunal grunn

Det er ikke inngått skriftlige avtaler med alle lokale båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner, og det er ikke utarbeidet noen standardkontrakt/basiskontrakt med leievilkår og bestemmelser om drift og forvaltning som kommunene har benyttet overfor båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner.

Alle de skriftlige avtalene inneholder skriftlige leievilkår (leiesum og leiens varighet). Noen av kontraktene inneholder enkelte bestemmelser om drift og forvaltning av havn (bestemmelser om hvem som skal ha fortrinnsrett ved tildeling av plass, krav til ikke-kommersiell drift, og i ett tilfelle krav til utarbeidelse av plan for håndtering av avfall). Det er kun avtaler med båthavner i gamle Asker kommune som inneholder bestemmelser om drift og forvaltning av havn.

Kontrollsystem for oppfølging av småbåthavners forvaltning og drift

Kommunen har ikke etablert system for å føre kontroll med at disponering av havneområder, samt drift og forvaltning av båthavner på kommunal grunn, skjer i samsvar med etablerte retningslinjer/reglement.

Innhold

1.	Innledning	7
2.	Oversikt over båthavner i Asker kommune	9
3.	Politiske vedtak vedr. forvaltning av båthavner	13
4.	Retningslinjer for grunnleie	15
5.	Retningslinjer for administrasjon, drift og forvaltning av båthavner	17
6.	Inngåelse av skriftlige avtaler	19
7.	System for kontroll og oppfølging av forvaltning av båthavner	22
	Vedlegg 1 : Uttale fra Asker kommune	23

Detaljert innholdsfortegnelse

1.	Innledning	7
1.1	Bakgrunn	7
1.2	Formål og problemstillinger	7
1.3	Avgrensning	7
1.4	Metode	8
2.	Oversikt over båthavner i Asker kommune	9
2.1	Problemstilling	9
2.2	Oversikt over småbåthavner i Asker kommune	9
3.	Politiske vedtak vedr. forvaltning av båthavner	13
3.1	Problemstilling	13
3.2	Politiske vedtak vedr. forvaltning av båthavner	13
4.	Retningslinjer for grunnleie	15
4.1	Problemstilling	15
4.2	Felles retningslinjer/reglement som regulerer grunnleie for private båtforeninger	15
5.	Retningslinjer for administrasjon, drift og forvaltning av båthavner	17
5.1	Problemstilling	17
5.2	Felles retningslinjer/reglement som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av båthavner	17
6.	Inngåelse av skriftlige avtaler	19
6.1	Problemstilling	19
6.2	Bruk av skriftlige avtaler med båtforeninger som leier kommunal grunn	19
7.	System for kontroll og oppfølging av forvaltning av båthavner	22
7.1	Problemstilling	22
7.2	Kontrollsystem for oppfølging av småbåthavners forvaltning og drift	22
	Vedlegg 1 : Uttale fra Asker kommune	23

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Deloitte har gjennomført en kartlegging av forvaltning av båthavner på kommunal grunn i Asker kommune. Prosjektet ble bestilt av kontrollutvalget i Asker kommune i sak 24/20, 18. mai 2020.

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet har vært å kartlegge Asker kommunes arbeid med forvaltning av båthavner på kommunal grunn. Følgende problemstillinger har blitt undersøkt:

- 1. Hvor mange kommunale og private båthavner finnes i Asker kommune?**
 - a) Areal og sted?
 - b) Antall båtplasser?
- 2. Hvilke politiske vedtak finnes i Asker kommune (både den nye og de gamle kommunene) som gir føringer for:**
 - a) Disponering/leie av grunn til drift av båthavner?
 - b) Administrasjon, drift og forvaltning av båthavner (både kommunale båthavner og båthavner driftet av lokale båtforeninger)?
- 3. Har kommunen utarbeidet felles retningslinjer/reglement som regulerer båtforeningers bruk eller leie av selve havnen (grunnleie)?**
 - a) Omfatter eventuelle retningslinjer/reglement bestemmelser knyttet til:
 - i) Bruk og vedlikehold av eventuelle bygningsmasse og installasjoner eiet av kommunen?
 - ii) Båtforeningers investering og tiltak i havner, og hvordan disse skal håndteres dersom avtalen opphører?
- 4. Har kommunen etablert retningslinjer/reglement som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av kommunale båthavner og båthavner driftet av lokale båtforeninger?**
 - a) Omfatter eventuelle retningslinjer/reglement krav til:
 - i) Registrering av båtforening?
 - ii) Tilknytning til andre organer (fellesråd e.l.)?
 - iii) Utarbeidelse av vedtekter som regulerer blant annet medlemskap, tildeling av båtplasser, fastsetting av kontingent og vilkår for leie av båtplass?
 - iv) Ivaretagelse av sikkerhet og miljø, miljøtiltak og tilgjengelighet?
- 5. Er det inngått skriftlige avtaler med alle lokale båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner, som inneholder leievilkår og bestemmelser om drift og forvaltning av havnen?**
 - a) Er avtaler utformet i samsvar med eventuelle felles retningslinjer/reglement for kommunen?
- 6. Er det etablert system i kommunen for å føre kontroll med at disponering av havneområder, samt drift og forvaltning av båthavner på kommunal grunn, skjer i samsvar med etablerte retningslinjer/reglement?**

1.3 Avgrensning

Prosjektet er gjennomført som en kartleggende undersøkelse av problemstillingene over. Deloitte har ikke gjort vurderinger av for eksempel etterlevelse av eventuelle retningslinjer og reglementer som er utarbeidet.

1.4 Metode

Oppdraget er utført i samsvar med gjeldende standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001) og kvalitetssikring er underlagt kravene til kvalitetssikring i Deloitte Policy Manual (DPM).

Oppdraget er gjennomført i tidsrommet mai 2020 til mars 2021.

1.4.1 Dokumentanalyse

Deloitte har gjennomgått eksisterende kommunale vedtak (både i den nye og de gamle kommunene), samt dokumentasjon knyttet til forvaltning og drift av båthavner på kommunal grunn og system/rutiner som er etablert for å føre kontroll/tilsyn med at forvaltning av båthavner skjer i samsvar med gjeldende retningslinjer/reglement. Dette omfatter blant annet oversikter og statistikk om båthavner i Asker kommune, avtaler med private båtforeninger som driver småbåthavn på kommunal grunn, utkast til saksfremlegg for politisk sak om utleie av kommunal eiendom til båtforeninger, samt intern korrespondanse i administrasjon vedr. drift og forvaltning av båthavner både i gamle Asker, Røyken og Hurum kommuner og i dagens Asker kommune.

1.4.2 Intervju

For å få supplerende informasjon til de skriftlige kildene har Deloitte gjennomført intervjuer med personer som er/har vært involvert i Asker kommunes arbeid med drift og forvaltning av båthavner på kommunal grunn. Det har blitt gjennomført tre intervjuer i kartleggingen, med direktør for samfunnstjenester, rådgiver for friluftsliv og havn, og tidligere daglig leder for Hurum Havner KF.

1.4.3 Verifiseringsprosesser

Oppsummering av intervju er sendt til de som er intervjuet for verifisering og det er informasjon fra de verifiserte intervjureferatene som er benyttet i rapporten.

Rapporten er sendt til kommunen for verifisering og uttale, og den endelige rapporten har blitt justert på bakgrunn av påpekte faktafeil og annen relevant informasjon fra kommunen. Asker kommunes uttale til rapporten følger vedlagt (vedlegg 1).

2. Oversikt over båthavner i Asker kommune

2.1 Problemstilling

I dette kapittelet vil vi svare på følgende hovedproblemstilling med underproblemstillinger:

Hvor mange kommunale og private båthavner finnes i Asker kommune?

- Areal og sted?
- Antall båtplasser?

2.2 Oversikt over småbåthavner i Asker kommune

Deloitte har fått tilsendt oversikt fra Asker kommune som viser antall kommunale småbåthavner, kommunale brygger, private småbåthavner som ligger på kommunal grunn og private småbåthavner på private grunn.¹ Tabellen under oppsummerer antall småbåthavner/kommunale brygger og antall båtplasser per kategori. Detaljerte opplysninger med antall båtplasser per havn/brygge innenfor de ulike kategoriene kommunale småbåthavner/brygger og private småbåthavner på kommunal grunn, er presentert under de neste overskriftene.

Tabell 1: Oversikt over havner/brygger og båtplasser fordelt på ulike kategorier (Kilde: Asker kommune)

	Antall havner/brygger	Antall båtplasser (båtplasser/gjeste plasser)
Kommunale småbåthavner	3	330/200
Kommunale brygger	13	-
Private småbåthavner på kommunal grunn	14	3097 ² /38 ³
Private småbåthavner på privat grunn ⁴	44	3203/19 ⁵
Total	62/13	6630/257

I forbindelse med oversendelse av dokumentasjon får Deloitte opplyst at Asker kommune på kartleggingstidspunktet ikke har komplett oversikt over omfanget av kommunalt areal som disponeres til drift av småbåthavner. De oversikter Deloitte har mottatt inneholder ikke angivelse av det arealet den enkelte småbåthavn omfatter. I intervju får Deloitte opplyst at kommunen arbeider med å skaffe seg oversikt over hvor store arealer som er disponert og benyttet til småbåthavner.

Kartet under viser hvor i kommunen kommunale småbåthavner, kommunale brygger og private småbåthavner på kommunal grunn ligger plasser. Alle de kommunale småbåthavnene befinner seg i gamle Hurum kommune (sammen med flere private båthavner på kommunal grunn, samt kommunal brygger). I gamle Asker kommune finnes det ikke havner som kommunen selv drifter, kun kommunale brygger (i tillegg til flere private båthavner som ligger på kommunal grunn. I gamle Røyken kommune ble småbåthavner i all hovedsak driftet av private båtforeninger på privat grunn. Kartleggingen viser at det i

¹ Deloitte får opplyst at oversikten fra kommunen baserer seg på eksisterende avfallsplan for båthavner. Denne ble utarbeidet for noen år siden, og er følgelig ikke fullstendig oppdatert på undersøkelsestidspunktet. Enkelte av tallene kan følgelig være feil/utdaterte. Kommunen opplyser at avfallsplan for båthavner skal revideres og oppdateres snarlig, og at kommunen i forbindelse med dette vil få oppdatert egen oversikt over småbåthavner og båtplasser.

² Oversikt over antall båtplasser mangler for to private småbåthavner på kommunal grunn.

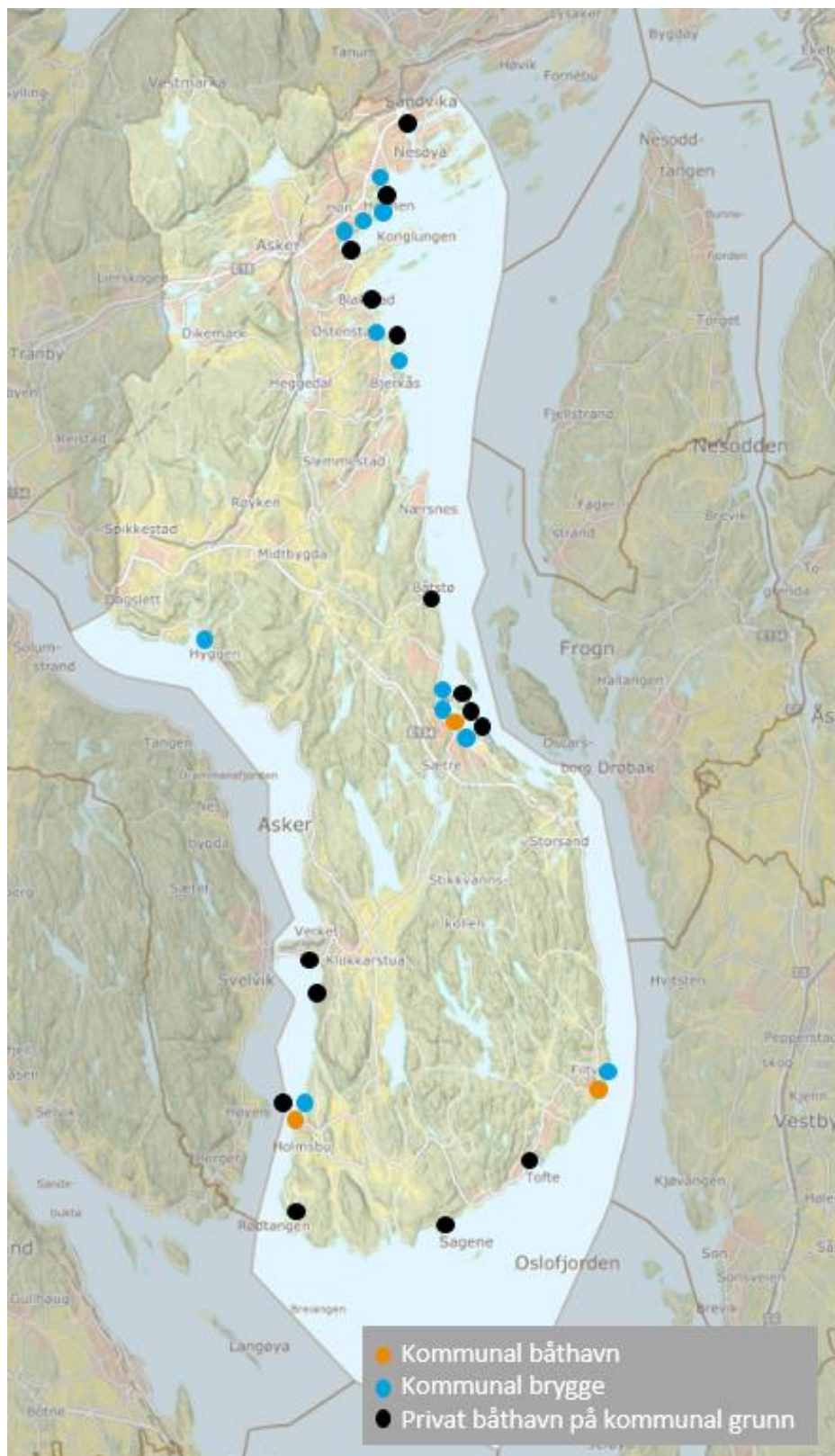
³ Oversikt over antall gjesteplasser mangler for fem private småbåthavner på kommunal grunn.

⁴ Ifm. uttalelse til rapport opplyser Asker kommune at dette er et område hvor den private forvaltningen må reguleres med hjemmel i spesiallover så som Havneloven, Avfallsforskriften, Plan- og bygningsloven mm. Kommunedirektøren gjør dette av havnene fortløpende, men ser at kontrollen på grunn av kommunesammenslåingen og koronapandemien har vært mindre enn ønskelig i 2020 og at en systematisk kontroll mangler.

⁵ Oversikt over antall gjesteplasser i private småbåthavner på privat grunn som Deloitte har fått tilsendt, er ufullstendig/mangelfull. Det hefter følgelig usikkerhet rundt antall gjesteplasser i denne kategorien.

det som i dag er gamle Røyken kommune, ligger én kommunal brygge (i Hyggen) og én privat småbåthavn på kommunal grunn (i Båttø).

Figur 1: Plassering av kommunale brygger og småbåthavner på kommunal grunn i Asker kommune (Kilder: kart.aker.kommune.no og Asker kommune)

2.2.1 Kommunale småbåthavner og brygger i Asker kommune

Asker kommune har tre småbåthavner som kommunen selv driver. Alle de tre havnene er plassert i gamle Hurum kommune, på hhv. Sætre (gjestehavn), Filtvet (småbåthavn med plassleie) og Holmsbu (både småbåthavn med plassleie og gjestehavn). Antall båtplasser og gjesteplasser i de tre havnene er oppgitt i tabellen under:

Tabell 2: Oversikt over antall båt- og gjesteplasser i kommunale småbåthavner (Kilde: Asker kommune)

	Antall båtplasser	Gjesteplasser (ev. antall)
Sætre gjestehavn	0	150
Filtvet småbåthavn	80	0
Holmsbu småbåthavn og gjestehavn	250	50
Total	330	200

Asker kommune har videre 13 kommunale brygger hvor båtgjester har anledning til å fortløye, plassert på følgende steder i kommunen:

- Holmen
- Hval
- Hvalstrand (to brygger)
- Vollen
- Sjøstrand
- Åros
- Verven
- Sætre
- Filtvet
- Tofte
- Holmsbu
- Hyggen

2.2.2 Private småbåthavner på kommunal grunn i Asker kommune

Oversiktene Deloitte har fått tilsendt viser at det finnes 14 private småbåthavner i kommunen som ligger på kommunal grunn (hvorav en småbåthavn med båtplasser fordelt på to lokasjoner). Antall båtplasser og ev. gjesteplasser ved de ulike private småbåthavnene på kommunale grunn er oppgitt i tabellen under:

Tabell 3: Oversikt over antall båt- og gjesteplasser i private småbåthavner på kommunal grunn (Kilde: Asker kommune)

	Antall båtplasser	Gjesteplasser? (ev. antall)
Slependen båtforening	104	Nei
Holmenskjeret båtforening	166	Nei
Leangbukten båtforening	1250	Nei
Asker seilforenings bryggelag (Blakstadtangen)	283	Nei
Vollen båtforening (Selvikbukta)	220	Ja (oversikt mangler)
Båtstø	Oversikt mangler	Oversikt mangler
Sætre marina	Oversikt mangler	Oversikt mangler
Sætre båtforening (to lokasjoner)	362	Ja (8)
Skjæra båtforening	16	Nei

Sagene båtforening	120	Ja (2)
Rødtangen båtforening	190	Ja (20)
Slippen i Bugta (Holmsbu)	Oversikt mangler	Oversikt mangler
Voldenveien bryggelag	Oversikt mangler	Oversikt mangler
Bogen båtforening	24	Nei
Total	2735	30

Som det fremgår av fotnotene i tabellen, mangler det oversikt over hvor mange båtplasser og gjesteplasser som finnes i enkelte av de private småbåthavnene på kommunal grunn. I intervju blir det opplyst at kommunen har god oversikt over hvilke kommunale båthavner og brygger samt private småbåthavner på kommunal grunn som eksisterer, men at det er mer krevende å sikre en oversikt over båtplasser i private småbåthavner på kommunal grunn som til enhver tid er ajourført. Dette skyldes blant annet at de private småbåthavnene som regel selv kan styre hvor mange båtplasser som legges til rette i havneområdet, med mindre avtalen mellom kommunen og båtforeningen tilsier noe annet.⁶ Videre blir det opplyst i intervju at det har vært krevende å sikre fullstendig oversikt over antall båtplasser i private småbåthavner på kommunal grunn i gamle Hurum kommune. Mange av de skriftlige avtalene med båtforeningene som driver disse småbåthavnene er av eldre dato, og antall båtplasser er ikke nødvendigvis angitt i avtaler, vedtekter eller liknende dokumentasjon. For å skaffe oversikt over antall båtplasser, vil det i en del tilfeller derfor være nødvendig med fysisk inspeksjon.

Deloitte får opplyst at kommunen i forbindelse med arbeid med kommuneplanens arealdel gjennomgår hele kystsonen, inkludert alle småbåthavnene. En av målsetningene med denne gjennomgangen er å få en oppdatert oversikt over blant annet antall båtplasser og disponert areal i alle småbåthavner, herunder private småbåthavner som ligger på kommunal grunn.

⁶ Det er ikke etablert felles retningslinjer i kommunen som regulerer båtforeningenes bruk eller leie av selve havnen, herunder hvor mange båtplasser som kan legges til rette i de områdene kommunen eier og som disponeres av private båtforeninger. Dette er nærmere omtalt i kapittel 4.

3. Politiske vedtak vedr. forvaltning av båthavner

3.1 Problemstilling

I dette kapittelet vil vi svare på følgende hovedproblemstilling med underproblemstillinger:

Hvilke politiske vedtak finnes i Asker kommune (både den nye og de gamle kommunene) som gir føringer for:

- Disponering/leie av grunn til drift av båthavner?
- Administrasjon, drift og forvaltning av båthavner (både kommunale båthavner og båthavner driftet av lokale båtforeninger)?

3.2 Politiske vedtak vedr. forvaltning av båthavner

Oppsummering

Det er fattet enkelte vedtak i de tre gamle kommunene vedrørende vilkår for leie av grunn til drift av båthavner. Verken i dagens Asker kommune eller de tre gamle kommunene er det imidlertid fattet politiske vedtak som gir helhetlige føringer for disponering/leie av grunn til drift av båthavner, eller for administrasjon, drift og forvaltning av båthavner i kommunen.

Kartleggingen viser at det i de tre gamle kommunene er fattet enkelte politiske vedtak knyttet til båthavner i det området som i dag utgjør Asker kommune. Eksempelvis er det i gamle Asker kommune fattet vedtak i eiendomsstyret i mai 2001⁷ som har vært førende for de avtaler som er inngått i gamle Asker kommune etter denne datoen. I vedtaket ble det fastslått at det ved utleie av kommunal grunn til småbåthavner i kommunen skulle kreves leieavgift (som hensyntok tilsvarende leieforhold i kommunen, økonomisk avkastning ved annen realistisk bruk av eiendommen og om det i leiekontrakten påhvilde leietaker økonomisk forpliktelser utover leieavgiften) og at leieperiode i utgangspunktet var på maksimum 10 år (med mulighet for fornyelse etter reforhandling av vilkår). Videre ble det i formannskapet i gamle Asker kommune fattet vedtak 10. mai 2011⁸, vedrørende prinsipper for utleie av kommunale eiendommer. I denne saken ble det vedtatt at gjeldende krav om at forvaltning av kommunale eiendommer skal skje etter forretningsmessige prinsipper skulle videreføres, at alle saker om utleie av kommunal eiendom til eksterne leietakere som ikke skal skje til antatt markedsleie skal behandles politisk, samt prinsipper for å sikre midler til vedlikehold av utleide bygg.

I tillegg foreligger det politiske vedtak fra de gamle kommunene som omhandler vilkår for tildeling av båt plass og prisnivå i kommunale båthavner, og vedtak i reguleringsplansaker og byggesaker som berører og/eller involverer båthavner. Utover det som omhandler vilkår for tildeling av plass og pris for plass i kommunal havn, gir de aktuelle sakene i liten grad føringer for disponering/leie av grunn til drift av båthavner, eller for administrasjon, drift og forvaltning av båthavner i kommunen.

Det blir opplyst at det i 2015 pågikk et arbeid i gamle Asker kommune med å etablere tydeligere politikk i kommunen for en enhetlig håndtering av utleie av kommunal grunn til drift av småbåthavner, herunder utarbeidelse av retningslinjer for hvilke vilkår som skulle inngå i avtaler med private småbåtforeninger. Arbeidet, som var planlagt å resultere i at det ble fremmet sak for politisk behandling, ble imidlertid aldri sluttført. Deloitte får opplyst at en av årsakene til at arbeidet stoppet opp var utfordringer knyttet til håndtering av kommersielle vs. ikke-kommersielle båtforeninger (og hvilke leievilkår skulle ulike båtforeninger/båtforeninger med ulikt formål ha), herunder at meningene om dette blant de ulike båtforeningene var svært sprikende. En annen årsak blir opplyst å ha vært at det ikke var tidsmessig presserende å få dette på plass på daværende tidspunkt, ettersom flertallet av de avtaler gamle Asker

⁷ Sak 22/01.

⁸ F-93/11.

kommune hadde om utleie av grunn til drift av småbåthavner hadde en lang tidshorisont og ikke uten videre ville kunne la seg endre/tilpasses ev. oppdaterte kommunale retningslinjer. I tillegg blir det vist til at de avtalene som eksisterte, inneholdt høyst varierende bestemmelser og forutsetninger, som vanskelig lot seg sy sammen til en felles politikk for utleie av grunn til drift av småbåthavner. Siden de ulike leieavtalene har blitt inngått på ulike tidspunkt, og med til dels mange års mellomrom, er avtaleinnholdet i den enkelte avtale i liten grad er harmonisert, og de ulike avtalene med private båtforeninger om leie av kommunal grunn til drift av småbåthavn uttrykker i stor grad de politiske prioriteringer som var gjeldende på inngåelsestidspunktet.

Deloitte får opplyst at det ikke er fattet politiske vedtak i dagens Asker kommune som slår fast en helhetlig politikk for kommunens utleie av grunn til private båtforeninger eller kriterier/krav som skal stilles i avtaler med private båtforeninger for hvordan disse skal administrere, drifte og forvalte havnene. I forbindelse med verifisering av rapportutkast blir det opplyst at det første året i ny kommune primært har gått med til å skaffe oversikt over ulike avtaler samt ordinære driftsoppgaver i en tid preget av covid-19 pandemien. Felles regler for kommunale småbåthavner og private småbåthavner beliggende på kommunal grunn har lenge vært planlagt som politisk sak i gamle Asker, men har blitt satt på vent av forskjellige årsaker, blant annet vanskeligheten med å samkjøre kommersielle og ikke-kommersielle båtplasser. Behovet for felles regler og prinsipper for avtaler er imidlertid blitt enda mer aktuelt etter kommunesammenslåingen. Det opplyses om at kommunedirektøren derfor planlegger at sak om felles retningslinjer/reglement for småbåthavner fremmes ved årsskiftet 2021/2022. Denne saken vil omfatte retningslinjer for småbåthavnene, kontroll, avtalenes varighet og deres utleie til den enkelte båteier.

4. Retningslinjer for grunnleie

4.1 Problemstilling

I dette kapittelet vil vi svare på følgende hovedproblemstilling med underproblemstillinger:

Har kommunen utarbeidet felles retningslinjer/reglement som regulerer båtforeningens bruk eller leie av selve havnen (grunnleie)?

Omfatter eventuelle retningslinjer/reglement bestemmelser knyttet til:

- Bruk og vedlikehold av eventuell bygningsmasse og installasjoner eiet av kommunen?
- Båtforeningers investering og tiltak i havner, og hvordan disse skal håndteres dersom avtalen opphører?

4.2 Felles retningslinjer/reglement som regulerer grunnleie for private båtforeninger

Oppsummering

Det er ikke utarbeidet felles retningslinjer/reglement som regulerer de private båtforeningenes bruk eller leie av selve havnen (grunnleie), herunder retningslinjer som regulerer båtforeningenes bruk og vedlikehold av eventuell bygningsmasse og installasjoner som kommunen eier eller hvilke muligheter båtforeningene selv har til å investere i og gjennomføre byggetiltak i havnene.

Deloitte får opplyst at det verken i de gamle kommunene eller i dagens Asker kommune har vært utarbeidet retningslinjer, reglement eller tilsvarende som regulerer de private båtforeningenes bruk eller leie av kommunal grunn til drift av småbåthavn. Dette innebærer at det ikke foreligger retningslinjer som slår fast felles prinsipper for hva de ulike private båtforeningene skal betale i grunnleie, hvordan eventuell bygningsmasse og installasjoner som kommunen eier på den aktuelle grunnen kan/skal brukes og vedlikeholdes, eller hvilke rettigheter/muligheter de private båtforeningene har til å gjøre investeringer og oppføre tiltak/bygg i havnen.

I intervju opplyser direktør for samfunnstjenester at Asker kommune på sikt bør vurdere å få på plass en politisk strategi knyttet til utleie av grunn til drift av private småbåthavner, som blant annet omfatter større harmonisering av leiepriser og ev. andre vilkår knyttet til grunnleie. Historisk har de gamle kommunene ved inngåelse av avtaler om utleie av grunn tatt ulike hensyn for ulike småbåthavner når det gjelder fastsettelse av grunnleie. For eksempel har det vært tatt hensyn til hvorvidt båtforeningene er ideelle eller kommersielle organisasjoner, hvorvidt båtforeningene også driver med ungdomsarbeid/fritidstilbudsaktivitet (som kommunene kan ha hatt ønske om å stimulere til), samt den geografiske beliggenheten til den enkelte den aktuelle båtforeningen (noen områder kan ha vært mer ettertraktede enn andre). Det at kommunene har tatt slike hensyn ved inngåelse av leieavtaler om kommunal grunn til drift av småbåthavner, har medvirket til at leieprisene i de ulike eksisterende avtalene varierer.

Som det fremgår av kapittel 3.2, pågikk det i 2015 et arbeid i gamle Asker kommune med å etablere tydeligere politikk i kommunen for en enhetlig håndtering av utleie av kommunal grunn til drift av småbåthavner. Av utkast til saksfremlegg i sak «Utleie av kommunale eiendommer til båthavner» som var planlagt lagt frem for formannskap i 2015, blir det vist til at det prinsipielle utgangspunktet i daværende Asker kommune var at kommunale eiendommer skulle forvaltes forretningsmessig, og at utleie av kommunale eiendommer derfor normalt sett skulle skje til markedspris. Det blir i saken også vist til at en slik praksis hadde politisk og styringsmessig forankring i F-sak 93/11. Videre blir det i saksfremlegget vist til at det for flere kommunale eiendommer som leies ut til båthavner over tid har vært etablert praksis for at grunnleie ikke tilsvarer markedspris. Som det fremgår av kapittel 3.2, ble arbeidet med saken om utleie av kommunale eiendommer til båthavner aldri ferdigstilt og lagt frem for behandling i formannskapet.

I intervju viser direktør for samfunnstjenester til at de ulike avtalene som har vært inngått med private båtforeninger i hovedsak har vært gjenstand for politisk behandling, og at de individuelle hensynene som har vært tatt i forbindelse med fastsettelse av grunnleiestørrelse for den enkelte båtforening følgelig gir uttrykk for en ønsket praksis i kommunen. I utkastet til saksfremlegget i saken fra 2015 om utleie av kommunale eiendommer til båthavner blir det vist til at begrunnelsen for utleie av grunn til økonomiske vilkår som ligger under antatt markedspris, har vært at kommunens innbyggere, uavhengig av inntektsnivå, bør ha mulighet til å disponere båtplass i kommunen. Grunnleien i den enkelte avtale har derfor fra kommunens side blitt lagt på et nivå som ikke skal måtte medføre at de private båtforeningene skal være nødt til å heve leiebeløpet for den enkelte båtplass for å kunne dekke sine kostnader.

5. Retningslinjer for administrasjon, drift og forvaltning av båthavner

5.1 Problemstilling

I dette kapittelet vil vi svare på følgende hovedproblemstilling med underproblemstillinger:

Har kommunen etablert retningslinjer/reglement som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av kommunale båthavner og båthavner driftet av lokale båtforeninger?

Omfatter eventuelle retningslinjer/reglement krav til:

- Registrering av båtforening?
- Tilknytning til andre organer (fellesråd e.l.)?
- Utarbeidelse av vedtekter som regulerer blant annet medlemskap, tildeling av båtplasser, fastsetting av kontingent og vilkår for leie av båtplass?
- Ivaretagelse av sikkerhet og miljø, miljøtiltak og tilgjengelighet?

5.2 Felles retningslinjer/reglement som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av båthavner

Oppsummering

Kommunen har ikke etablert retningslinjer/reglement som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av private båthavner driftet av lokale båtforeninger, og det er ikke på annen måte stilt systematiske krav til private båtforeninger om registrering av forening, tilknytning til bestemte organer, utarbeidelse av vedtekter og hva disse eventuelt skal inneholde eller ivaretagelse av sikkerhet og miljø og iverksettelse av miljøtiltak.

For de kommunale småbåthavnene er det utarbeidet forslag til driftsreglement som blant annet inneholder forutsetninger for å få tildelt båtplass, prioriteringsregler ved tildeling av båtplass, og bestemmelser om pris for leie av båtplass. Det er også utarbeidet skriftlige leievilkår for båtplasser som gjelder for de tre kommunale båthavnene i Asker kommune.

Kartleggingen viser at det verken i de gamle kommunene eller i dagens Asker kommune har vært utarbeidet retningslinjer, reglement eller tilsvarende som regulerer administrasjon, drift og forvaltning av private båthavner driftet av lokale båtforeninger. Dette innebærer at kommunen(e) ikke har stilt systematiske krav til private båtforeninger når det gjelder hvordan disse skal administrere, drive og forvalte private småbåthavner som ligger på kommunal grunn. I intervju blir det bekreftet at kommunen verken nå eller tidligere har stilt krav til private småbåtforeninger om for eksempel registrering av båtforening i nasjonale register, tilknytning til bestemte organer/nasjonale interesseforeninger/-organisasjoner, eller utarbeidelse av vedtekter for de aktuelle havnene. Det er heller ikke stilt krav til båtforeninger om ivaretagelse av sikkerhet og miljø og iverksettelse av miljøtiltak, utover de krav som følger av forurensningsforskriften om utarbeidelse av avfallsplaner for småbåthavner.

Når det gjelder de kommunale småbåthavnene i kommunen, viser kartleggingen at det er utarbeidet et forslag til reglement for drift av havnene i Asker.⁹ I forslaget til retningslinjer inngår bestemmelser om blant annet fremgangsmåte for å søke om båtplass, hvordan det skal prioriteres mellom søkere ved tildeling av plass, forutsetninger for å få tildelt plass, hvilke avgifter/priser som gjelder ved leie av båtplass, disposisjonsrett for tildelt plass, oppsigelse av båtplass og håndtering av innskudd (oppgjør) ved oppsigelse av plass. Videre har kommunen utarbeidet skriftlige leievilkår som gjelder for all leie og bruk av båtplasser

⁹ <https://www.asker.kommune.no/natur-og-friluft/sjo-og-batliv/gjestehavner-og-smabatplasser/reglement-for-drift-av-havnene/>

og tilknyttede områder og fasiliteter i de kommunale båthavnene i Asker kommune.¹⁰ I vilkårene er de betingelsene som gjelder for den enkelte innbygger som leier båtplass beskrevet (utleiers ansvar, leietakers ansvar, krav til forsvarlig fortøyning, plasstildeling og ev. omrokking, bruk av plass, ferieutleie, oppsigelse mv.). I intervju blir det opplyst at kommunen også stiller krav til innbyggere som leier båtplass av kommune om at båt skal være registreres hos relevant myndighet, samt om at forsikringsselskap og -polise meldes inn til kommunen. Tilsvarende krav er ikke stilt til de private båthavnene på kommunal grunn og de innbyggerne som leier båtplass i disse havnene. Videre blir det opplyst i intervju at kommunen holder på å ta i bruk et nytt elektronisk styringssystem (Havneweb) for administrasjon av båthavner og oppfølging av leieforhold med den enkelte båtplassinnehaver. Systemet vil bli tatt i bruk for de tre kommunale båthavnene i Asker, og det vil foreløpig ikke blitt stilt krav til de private båtforeningene om å ta i bruk tilsvarende løsning.

I intervju opplyser direktør for samfunnsutvikling at det i fremtiden vil kunne være aktuelt å legge inn vilkår i leieavtalene med private båtforeninger som leier kommunal grunn, som regulerer hvordan småbåthavner skal administreres, driftes og forvaltes. Sammen med en økt harmonisering av grunnleie, vil dette kunne bidra til økt likebehandling for de private båtforeningene som mottar det godet det å leie grunn fra kommunen faktisk er. Samtidig blir det pekt på at de ulike områdene der det i dag finnes private småbåthavner som holder til på kommunal grunn til dels er svært ulike (blant annet med hensyn til hvilke fasiliteter som finnes, hva slags områder og interesser som ligger i nærheten av havnen osv.), og at det også fremover vil være behov for å kunne ta hensyn til lokale variasjoner ved inngåelse av nye leieavtaler med private båtforeninger. Direktør for samfunnsutvikling peker på at det viktigste innen dette politikkområdet er at kommunen får på plass avtaler med private båtforeninger som tjener innbyggerne og lokalmiljøet, og at ev. krav og vilkår som blir stilt til private båtforeninger i leieavtaler bør reflektere dette og hensynta lokale forhold i den grad som er nødvendig for at kommunen skal lykkes med å gi innbyggere og lokalmiljøet et godt småbåthavn-tilbud.

I intervju med tidligere daglig leder i Hurum Havner KF blir det trukket frem at tydeligere retningslinjer fra kommunen for privat leie av kommunal grunn til drift av småbåthavner, med krav/kriterier som var bedre harmonisert på tvers av de ulike havnene når det gjaldt for eksempel vilkår for grunnleie og hvordan de private småbåtforeningene skulle drive og forvalte de ulike havnene, også vil kunne bidra til større forutsigbarhet og redusert opplevelse av tilfeldighet for innbyggerne i kommunen når det gjelder i leie av båtplass.

¹⁰ <https://www.asker.kommune.no/natur-og-friluft/sjo-og-batliv/gjestehavner-og-smabatplasser/leievilkar-for-batplasser/>

6. Inngåelse av skriftlige avtaler

6.1 Problemstilling

I dette kapittelet vil vi svare på følgende hovedproblemstilling med underproblemstillinger:

Er det inngått skriftlige avtaler med alle lokale båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner som inneholder leievilkår og bestemmelser om drift og forvaltning av havnen?

Under dette:

- Er avtaler utformet i samsvar med eventuelle felles retningslinjer/reglement for kommunen?

6.2 Bruk av skriftlige avtaler med båtforeninger som leier kommunal grunn

Oppsummering

Det er ikke inngått skriftlige avtaler med alle lokale båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner, og det er ikke utarbeidet noen standardkontrakt/basiskontrakt med leievilkår og bestemmelser om drift og forvaltning som kommunene har benyttet overfor båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner.

Alle de skriftlige avtalene inneholder skriftlige leievilkår (leiesum og leiens varighet). Noen av kontraktene inneholder enkelte bestemmelser om drift og forvaltning av havn (bestemmelser om hvem som skal ha fortrinnsrett ved tildeling av plass, krav til ikke-kommersiell drift, og i ett tilfelle krav til utarbeidelse av plan for håndtering av avfall). Det er kun avtaler med båthavner i gamle Asker kommune som inneholder bestemmelser om drift og forvaltning av havn.

Kartleggingen viser at det ikke er inngått skriftlig avtale med alle båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner. Det er heller ikke utarbeidet noen standardkontrakt/basiskontrakt med leievilkår og bestemmelser om drift og forvaltning som kommunene har benyttet overfor båtforeninger som leier kommunal grunn til drift av båthavner og som har inngått skriftlig avtale. Tabellen under oppsummerer status for inngåelse av skriftlig avtale med den enkelte båtforening, samt hvorvidt aktuelle avtaler omfatter skriftlige vilkår for selve leieforholdet og bestemmelser om drift og forvaltning av havnene:

Tabell 4: Oversikt over skriftlige avtaler med båtforeninger om leie av kommunal grunn til drift av båthavner (Kilde: Asker kommune)

Båtforening/-havn	Skriftlig avtale? (J/N)	Dato for inngåelse av gjeldende avtale	Leievilkår i kontrakt? (leiesum, leiens varighet mv.) (J/N)	Bestemmelser i kontrakt om drift og forvaltning av havn? (J/N)
Slependen båtforening	J	20.3.20	J	Avtalen inneholder enkelte momenter som gjelder drift av havn (hvem som skal ha fortrinnsrett ved tildeling av plass, ikke-kommersiell drift, utarbeidelse av plan for håndtering av avfall)
Holmenskjæret båtforening	J	2.5.17	J	Avtalen inneholder enkelte momenter som gjelder drift av havn (hvem som skal ha fortrinnsrett ved tildeling av plass, ikke-kommersiell drift)

Leangbukten båtforening	J	19.12.06	J	Avtalen inneholder enkelte momenter som gjelder drift av havn (hvem som skal ha fortrinnsrett ved tildeling av plass, ikke-kommersiell drift)
Asker seilforenings bryggelag (Blakstadtangen)	J	11.9.01. Avtalen utløper sept. 2021. Inneholder mulighet for 10 års forlengelse.	J	Avtalen inneholder enkelte momenter som gjelder drift av havn (hvem som skal ha fortrinnsrett ved tildeling av plass, ikke-kommersiell drift)
Vollen båtforening (Selvikbukta)	N	Siste avtale ble inngått 3.12.73, med 25 års gyldighet. Avtalen inneholdt rett til forlengelse, men det er ikke inngått ny avtale.	J	N
Båstø	N	-	-	-
Sætre marina	J	11.12.87	J	N
Sætre båtforening (to lokasjoner)	J	9.12.90	J	N
Skjæra båtforening	J	28.4.99	J	N
Sagene båtforening	-	Det foreligger en avtale dater 12.11.99. Det foreligger usikkerhet knyttet til om denne har blitt signert av begge parter.	J	N
Rødtangen båtforening	J	7.4.11	J	N
Slippen i Bugta (Holmsbu)	J	1.6.01. Avtale ble forlenget med ett år i 2021. Ytterligere forlengelse avventes i påvente av kartlegging og politisk sak.	J	N
Voldenveien bryggelag	1 av 7 medeiere har hatt skriftlig avtale	-	-	-
Bogen båtforening	N	-	-	-

I intervju opplyser direktør for samfunnsutvikling at flere av avtalene kommunen har med båtforeninger om leie av kommunal grunn til drift av båthavn er gamle, og at avtalene derfor ikke nødvendigvis omfatter bestemmelser og vilkår for leieforholdet som man i dag vurderer som relevante/aktuelle. Dette bekreftes av en gjennomgang av de aktuelle avtalene. Som tabellen over viser, mangler flere av kontraktene bestemmelser om hvordan båtforeningene skal drifte og forvalte de aktuelle båthavnene. Jf. de gjeldende kontraktene, har dette i stor grad vært opp til båtforeningene selv å bestemme. I noen av de nyere avtalene fra gamle Asker kommune, er det imidlertid stilt enkelte krav til drift og forvaltning av havn, som krav til at personer med fast bopel i Asker kommune skal ha fortrinnsrett ved tildeling av plass, og at havnene skal driftes ikke-kommersielt. Som det også fremgår av tabellen, mangler det skriftlig kontrakt med båtforeninger som driver enkelte av de private båthavnene på kommunal grunn.

I forbindelse med verifisering av rapportutkast opplyser Asker kommune at når det gjelder tidligere og løpende avtaler om utleie av kommunal grunn til private båthavner, har rammene for dette vært styrt gjennom:

- Særlover – juridiske rammer
- Forvaltningsmessig – regulering
- Privatrettslig – avtale
- Krav til internkontroll - kommuneloven

Det blir vist til at avtalene med bakgrunn i de ulike forutsetninger som har vært lagt til grunn for bruk av kommunal grunn, har hatt ulike føringer og innretninger. Noen steder ligger det til rette for at båtforeningene tar et utvidet ansvar for friområder, parkering og aktiviteter for barn og unge, mens andre steder har det vært et større kommersielt grunnlag for den inngått leieavtalen. Avtalene har i stor grad vært langsiktige, basert på forutsigbarhet og fordeling av et gode blant innbyggerne. De senere år har det vært et økende fokus på en mer kommersiell utnyttelse av kommunens grunn, noe som også har vært drevet av et forsøk på å økende grad å likebehandle båtforeninger med kommersielle marinaer. Som påpekt i kapittel 3.2, opplyser Asker kommune at behov for felles regler og prinsipper for avtaler med båtforeninger er blitt aktualisert ytterligere etter kommunesammenslåingen, og at det er planlagt fremlagt sak for politisk behandling ved årsskiftet 2021/2022 vedr. dette.

I kartleggingen kommer det frem at det i Asker kommune har blitt bestemt at det ikke skal inngås noen nye avtaler med private båtforeninger om leie av grunn til drift av småbåthavner før kommunen får etablert en mer helhetlig og systematisk tilnærming til hvordan dette skal foregå. Samtidig fremgår det at kommunen i mars 2020 inngikk ny leieavtale med Slependsen båtforening. I intervju blir det opplyst at dette i realiteten ikke dreier seg om en ny leieavtale, men om slutføring av forhandlinger som har pågått over tid om videreføring av eksisterende avtale. Forhandlingene har pågått over flere år, helt siden den eksisterende avtalen utløp for en tid tilbake. På grunn av ulike forhold knyttet til både Asker Brygge-saken, utbygging av ny E18 mm., har det vært vanskelig for kommunen og båtforeningen å komme til endelig enighet om vilkårene i fornyet avtale. Da ny avtale kom på plass, sammenfalt dette med at kommunen nylig hadde etablert som praksis at ingen nye avtaler skulle inngås før det var etablert nye retningslinjer for forvaltning og utleie av grunn til private båtforeninger. Direktør for samfunnsutvikling viser til at det var tilfeldigheter og timing som gjorde at det da fremstod som at kommunen handlet i strid med nylig etablert intern praksis for avtaleinngåelse, selv om realiteten var at avtalen hadde utgått, at forhandlinger om videreføring av avtale hadde pågått over tid og at det var behov for å slutføre de forhandlinger som lenge hadde pågått med Slependsen båtforening. Det blir vist til at den aktuelle saken er en eldre sak, og ikke en ny sak der kommunen har inngått avtale med en båtforening i strid med egen praksis.

7. System for kontroll og oppfølging av forvaltning av båthavner

7.1 Problemstilling

I dette kapittelet vil vi svare på følgende hovedproblemstilling:

Er det etablert system i kommunen for å føre kontroll med at disponering av havneområder, samt drift og forvaltning av båthavner på kommunal grunn, skjer i samsvar med etablerte retningslinjer/reglement?

7.2 Kontrollsystem for oppfølging av småbåthavners forvaltning og drift

Oppsummering

Kommunen har ikke etablert system for å føre kontroll med at disponering av havneområder, samt drift og forvaltning av båthavner på kommunal grunn, skjer i samsvar med etablerte retningslinjer/reglement.

Som det fremgår av kapitlene 4 og 5, har det verken i de gamle eller den nye kommunen vært etablert retningslinjer/reglement som regulerer private båtforeningers bruk og leie av havneområder (grunnleie), eller administrasjon, drift og forvaltning av private båthavner på kommunal grunn.

I intervju blir det opplyst at ettersom det ikke har vært etablert retningslinjer/reglement som angir detaljerte forhold knyttet til drift og forvaltning av private småbåthavner, har det heller ikke har vært etablert noen form for systematisk oppfølging knyttet til hvordan private båtforeninger forvalter og drifter småbåthavner som ligger på kommunal grunn. Det blir vist til at fordi kontraktene har vært relativt enkle og i liten grad inneholdt spesifikke krav og kriterier som de private båtforeningene må oppfylle, har kommunen vurdert det som ikke relevant å foreta slik oppfølging. Det blir vist til at tettere og mer systematisk oppfølging av hvorvidt private båtforeninger etterlever/følger opp ev. krav og føringer fra kommunen imidlertid kan bli aktuelt dersom avtalekriteriene med de ulike båtforeningene i fremtiden i større grad skal spesifiseres og harmoniseres.

I intervju blir det videre opplyst at det eneste særforholdet knyttet til drift og forvaltning av private småbåthavner på kommunal grunn som kommunen har fulgt opp, er hvorvidt det har vært etablert avfallsplaner i havnene, jf. forurensningsforskriften kap. 20. Oversikt over etablering av avfallsplaner har blitt innhentet av kommunen jevnlig, og rapportert inn til Fylkesmannen.

Vedlegg 1: Uttale fra Asker kommune

Asker
kommune

DELOITTE AS
Postboks 221 Sentrum

0103 OSLO

Vår referanse
21/04293-2

Deres referanse

Dato
23.03.2021

Uttalelse til rapport fra kartlegging av båthavner

Deloitte AS har gjennomført en kartlegging av forvaltningen av båthavner på kommunal grunn i Asker kommune. Prosjektet ble bestilt av kontrollutvalget i Asker kommune i sak 24/20, 18. mai 2020, og oppdraget har vært å kartlegge Asker kommunes arbeid med forvaltning av båthavner på kommunal grunn.

Kommunedirektøren ønsker å gi en uttalelse til rapporten. Kommentarene i denne uttalelsen står i motstrid med noen av konklusjonene i rapporten. Noe som anbefales rettet opp.

Rapporten tar for seg i hovedsak tre forskjellige typetilfeller av småbåthavner:

- kommunale småbåthavner
- private småbåthavner beliggende på kommunal grunn
- private småbåthavner beliggende på privat grunn

Når det gjelder kulepunkt 3 er dette et område hvor den private forvaltningen må reguleres med hjemmel i spesiallover så som Havneloven, Avfallsforskriften, Plan- og bygningsloven mm. Kommunedirektøren gjør dette av havnene fortløpende, men ser at kontrollen på grunn av kommunesammenslåingen og koronapandemien har vært mindre enn ønskelig i 2020 og at en systematisk kontroll mangler.

Det første året i ny kommune har primært gått med til å skaffe oversikt over ulike avtaler samt ordinære driftsoppgaver i en tid preget av pandemien. Felles regler for kommunale småbåthavner og private småbåthavner beliggende på kommunal grunn har lenge vært planlagt som politisk sak i gamle Asker, men ble satt på vent av forskjellige årsaker, blant annet vanskeligheten med å samkjøre kommersielle og ikke-kommersielle båtplasser. Behovet for felles regler og prinsipper for avtaler er imidlertid blitt enda mer aktuelt etter kommunesammenslåingen.

Postadresse
Asker kommune
Katrineåsveien 20
3440 Røyken

E-post
post@asker.kommune.no
Telefon
66 70 00 00

Organisasjonsnummer
920 125 298
asker.kommune.no

1/4

Kommunedirektøren planlegger derfor at sak om felles retningslinjer/reglement for småbåthavner fremmes ved årsskiftet 21/22. Denne saken vil ta opp retningslinjer for småbåthavnene, kontroll, avtalenes varighet og deres utleie til den enkelte båteier.

Når det gjelder tidligere og løpende avtaler om utleie av kommunal grunn til private båthavner har rammene for dette vært styrt gjennom:

- Særlover – juridiske rammer
- Forvaltningsmessig – regulering
- Privatrettslig – avtale
- Krav til internkontroll - kommuneloven

Avtalene har med bakgrunn i de ulike forutsetninger som har vært lagt til grunn for bruk av kommunal grunn hatt ulike føringer og innretninger. Noen steder ligger det til rette for at båtforeningene tar et utvidet ansvar for friområder, parkering og aktiviteter for barn og unge, mens andre steder har det vært et større kommersielt grunnlag for den inngått leieavtalen. Avtalene har i stor grad vært langsiktige, basert på forutsigbarhet og fordeling av et gode blant innbyggerne. De senere år har det vært et økende fokus på en mer kommersiell utnyttelse av kommunens grunn, noe som også har vært drevet av et forsøk på å økende grad å likebehandle båtforeninger med kommersielle marinaer.

Av politiske vedtak gjort i gamle Asker som har vært førende for de avtaler som er inngått kan det pekes på:

Eiendomsstyret fattet 02. mai 2001 (sak 22/01) slikt vedtak:

1. Ved utleie av kommunal grunn til småbåthavner krever Asker kommune leieavgift.
2. Ved fastsettelsen av leieavgift skal det bl.a. tas hensyn til;
 - tilsvarende leieforhold i kommunen
 - økonomisk avkastning ved annen realistisk bruk av eiendommen
 - om det i leiekontrakten påhviler leietaker økonomiske forpliktelser utover leieavgiften
3. Leieperioden skal i utgangspunktet være maksimum 10 år. Leietaker kan gis rett til å fornye leieavtalen, men på reforhandlede vilkår.
4. Eiendomsdirektøren gis på disse premisser fullmakt til å inngå avtaler om utleie av areal til småbåthavner.

Formannskapet fattet 10. mai 2011 (F-93/11) slikt vedtak i sak Utleie av kommunale eiendommer - prinsippavklaring:

1. Gjeldende krav om at forvaltning av kommunale eiendommer skal skje etter forretningsmessige prinsipper videreføres
2. Rådmannen legger fram for politisk behandling saker om utleie av kommunal eiendom til eksterne leietakere som ikke skal skje til antatt markedsleie
3. Følgende prinsipper skal sikre midler til vedlikehold av utleide bygg:

- *Ved utleie av kommunale bygg til antatt markedsleie, skal leieinntektene gå til å sikre at bygget blir vedlikeholdt etter forretningsmessige prinsipper*
 - *Ved utleie av kommunale bygg til subsidiert leie, skal det sikres avsatt midler til verdibevarende vedlikehold*
 - *Subsidie-elementet ved utleie av kommunale eiendommer skal synliggjøres og dekkes inn på det tjenesteområdet som tilgodeses ved subsidieringen*
4. Rådmannen legger fram politisk sak med forslag til prinsipper for utleie av ulike kategorier av leieobjekter som kan bidra til likebehandling og større grad av forutberegnelighet

Det kan også vises til at Asker kommune behandlet sak i 2015 som forsøkte å fastslå prinsipper for utleie av grunn til private båtforeninger. Bakgrunnen for saken var de ulike avtalene som gjennom årene var inngått med båtforeninger om leie av kommunal grunn og konkurranseforholdet til de kommersielle marinaene. Saken kom ikke til vedtak da meningene mellom de ulike båtforeningene var svært sprikende.

I Hurum kommune ble de kommunale havnene organisert i et eget kommunalt foretak som la til rette for lik behandling i forhold til tilbudet som ble gitt i småbåthavnene. Retningslinjer og havneavgifter ble fastsatt av foretakets styre.

Kommunedirektøren påpeker følgende feil og mangler i rapporten:

- Det henvises under pkt 2.2 til 15 private småbåthavner på kommunal grunn, i tabell under pkt 2.2.2 summeres antall havner opp og det korrekte antallet er 14.
- Avtaler, pkt 6.2:
 - Asker seilforenings bryggelag: avtale utløper 09.2021, avtalen inneholder mulighet for 10 års forlengelse
 - Vollen båtforening: ingen gyldig avtale, avtalen hadde 25 års gyldighet, med rett til forlengelse, det er ikke inngått ny avtale
 - Sagene båtforening, usikkerhet knyttet til om det foreligger signert avtale
 - Slippen i Bukta, forlenget avtale i 2021, ett års forlengelse i påvente av forvaltningsrevisjon og politisk sak.

Med vennlig hilsen
Ragnar Sand Fuglum

40000 - Direktør samfunnstjenester

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Kopi til:

Asker kommune

Vår
referanse
21/04293-2

Dato
23.03.2021

45000 - Miljø, renovasjon og samferdsel v/Lisbeth Stokke Fjeldly
45010 - Natur, miljø og landbruk v/Camilla Mohr
45010 - Natur, miljø og landbruk v/Erling Guderud

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's 312,000 people make an impact that matters at www.deloitte.no.

© 2021 Deloitte AS

Endringer gjort i vedlegg 1 og 2

Vedlegg 1; Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner

Det blir presisert at retningslinjene kun er gjeldende for de deler av båthavnen som har tilknytning til Asker kommunes eiendom.

- a) Presisering av beregningsgrunnlaget for fastsettelse av leiepris.
- d) Leietid endres fra 25 til 30 år.
- e) Tekst endres på grunn av at betegnelsen på vedlegg 3 endres fra å være reglement til vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for å leie kommunal eiendom til båthavner.

Vedlegg 2; Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner (tidligere benevnt som: Reglement for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom).

Overskriften blir endret til å være; Vilkår for inngåelse av leiekontrakt med Asker kommune for leie av kommunal eiendom til båthavner.

- a) Legger til at tildelingskriteriene er ytre rammer. Hver enkelt båtforening kan sette flere/ lokale kriterier innenfor disse rammene.
- b) Endrer til at det kun er tillat med en båtplass per person per båthavn. Endringen medfører at tekst om ungdomsplass blir tatt bort.
- c) Endres til; Vinteropplag prioriteres de med båtplass i båthavnen.
- d) Båter i vinteropplag: Legger til at perioden gjelder til 1. september.
- e) Ingen endring
- f) Forsikring av båter: Punktet strykes.
- g) Endres til f)
- h) Endres til: Leietaker skal sørge for å gjøre seg kjent med egnet og tilstrekkelig slukkeutrustning for båthavner. Brannvernregler bør vises på lett synlige steder i havnen. Punktet endres til g)
- i) Rensesystem for spylevann vil defineres fyldigere i punktet. Punktet endres til h)
- j) Endres til i)
- k) Endrer til: Båthavnene skal sende informasjon til kommunen om hvordan båthavnen håndterer alle typer avfall. Informasjonen vil bli brukt i en samlet avfallsplan for båthavner i Asker kommune. Punktet endres til j)
- l) Endrer til: Leietaker forplikter seg til å være med på et samarbeid med kommunen for etablering og drift av tømmestasjon for båtseptik på utvalgte plasser. Punktet endres til k)

m) Endres til l)

n) Endres til; Hele båthavna (inkludert bryggeanlegg) skal være åpen for allmenheten i tidsrommet kl 0800 til kl. 2000 i perioden 1. mai til 1. september. I perioden 1. september til 1. mai kan bryggeanlegg være stengt hele døgnet. Vilåret gjelder kun allmenhetens tilgang til fots. Punktet endres til m)

o) Endres til n)

p) Endres til o)

q) endres til: Båtforeninger som leier kommunal grunn skal jobbe for å synliggjøre langtidsledige leieplasser som gjesteplasser i sommersesongen. Endres til p)

q) Nytt punkt: Leieplasser som står ubrukt i mer enn to sesonger, må sies opp for videre utleie av plassen. Gjelder kun leieplasser.

Vedlegg 8

Retningslinjer for Asker kommune ved utleie av kommunal eiendom til båthavner

- a) Leiepris settes med utgangspunkt i pris per løpemeter brygge som kan brukes til båtplass og pris per kvm båndlagt landareal. Leiepris beregnes i henhold til tabell under og soneinndelingskart vedlagt. Leieprisen indeksreguleres 1.1. hvert år i henhold til Statistisk sentralbyrås konsumprisindeks, eller hvis denne oppheves, en annen tilsvarende offentlig indeks. Første indeksregulering er 1.1.2024

Område	Leie av landareal, kr pr kvm	Leie per løpemeter brygge
1	50	70
2	40	50
3	20	50
4	10	40

Tabell for beregning av leiepris

- b) Alle inntekter ved utleie av Asker kommunes eiendom til båthavner, skal gå til håndtering og oppfølging av båtforeningene og videre eventuelt overskudd uavkortet til drift og utvikling av Asker kommunes friområder.
- c) Alle utgifter til drift, utbedring, vedlikehold av havneanlegg og tilhørende bygninger bekostes leietaker.
- d) Leietid settes til 25 år med mulighet for forlengelse/ reforhandling.
- e) Leietaker plikter å sette seg inn i og følge gjeldende reglement for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom.
- f) Ved vesentlig mislighold av avtalen, kan Asker kommune si opp avtalen med øyeblikkelig virkning etter vanlige kontraktsmessige regler.

Vedlegg 9

Reglement for drift av båthavner på Asker kommunes eiendom

- a. Tildeling av nye båtplasser (salg og utleie) skal skje i følgende prioriteringsrekkefølge: 1. personer med folkeregistrert bostedsadresse i Asker, 2. personer med hytte med eget gård/ bruksnummer i Asker, 3. beboere i andre kommuner. Asker kommune skal ved forespørsel få innsyn i båthavnens register over hvem som har båtplass i båthavnen.
- b. Det er kun tillatt med en båtplass per husstand + eventuell ungdomsplass (Ungdom under 18 år). Tildeling av ungdomsplasser følger samme tildelingskriterier som andre båtplasser.
- c. Vinteropplag skal i første omgang tildeles de med båtplass i båthavnen. Deretter de med båtplass i andre båthavner på Asker kommunes eiendom. Vinteropplagsplasser skal ikke føre til stengsel av turveier/ stier eller lignende for allmenheten.
- d. Leietaker skal sørge for at alle båter i vinteropplag på land skal på vannet innen 1. juni hvert år. Båter som har behov for å være lenger på land må søke båtforeningen om dette. Nødvendig service – løft i sesong berøres ikke av dette punktet. Alt utstyr som benyttes i forbindelse med vinteropplag skal ryddes bort umiddelbart etter utsetting av båter. Utstyret skal ikke lagres utendørs på kommunens eiendom.
- e. Leietaker skal sørge for å ha register over alle båteiere med båtplass i havnen.
- f. Leietaker skal sørge for at alle båter med båtplass i havnen skal være forsikret.
- g. Leietaker skal forsikre bryggeanlegget i båthavnen.
- h. Leietaker skal sørge for at egnet og tilstrekkelig slukkeutrustning er lett tilgjengelig i havneområdet. Brannvernregler bør vises på lett synlige steder i havnen.
- i. Leietakere som har vinteropplag skal ha egen spyleplass for båter med rensesystem for spylevann eller annen løsning for utslippsfri spyleplass.
- j. Leietaker skal ha forsvarlig håndtering av miljøfarlig avfall.
- k. Leietaker skal kunne vise til avfallsplan for båthavnen.
- l. Båthavner med mer enn 50 båter med septiksystem skal ha septiktømmestasjon for båter i havna.
- m. Leietaker plikter selv å etterfølge og holde seg oppdatert på gjeldene lover og forskrifter.
- n. Hele båthavna (inkludert bryggeanlegg) skal være åpen for allmenheten i tidsrommet kl. 0800 til kl. 2000 alle dager hele året.
- o. Alle utgifter til drift, utbedring, vedlikehold av havneanlegg og tilhørende bygninger bekostes leietaker.
- p. Leietaker kan ikke leie ut båtplasser til annet formål enn som båtplass.
- q. Båtforeninger som leier kommunal grunn skal synliggjøre ledige plasser som gjesteplasser i sommersesongen.

Saksframlegg

Arkivsak
23/01211-1

Saksbehandler
Merete Wiken Dees

Behandles av
Utvalg for samfunnstjenester

Møtedato
16.02.2023

Temaplan naturmangfold 2023-2035 - 1. gangs behandling

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Temaplan naturmangfold, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, legges ut på høring med høringsfrist 05.04.2022

Innsatsområder:

1. Sårbare arter og naturtyper
 2. Natur i arealplanlegging
 3. Skog og kulturlandskap
 4. Livet i vann
 5. Natur og klima
 6. Forankring, kompetanseheving og samarbeid
2. Det legges opp til en medvirkningsprosess i høringsperioden for å få innspill på innsatsområder og strategier som er foreslått i temaplanen.

1. Sammendrag og konklusjon

Temaplan for naturmangfold er en strategisk og sektorovergripende plan, og beskriver hvordan kommunen kan nå målet i kommuneplanens samfunnsdel om å *verne om og sikre naturmangfoldet i Asker*.

Det er definert seks innsatsområder som beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene.

For hvert innsatsområde gis det en kort beskrivelse av status og utfordringer, samt hvilke endringer (strategier) som må gjennomføres for å sikre måloppnåelse og utvikling i ønsket retning.

Temaplan Naturmangfold svært viktig for alle de tre bærekraftsdimensjonene. Tap av mangfold i naturen rammer artene og økosystemene, men også vårt samfunn og økonomi ved at naturgoder vi er avhengig av undermineres eller opphører. Naturen har stor betydning for fysisk helse, livskvalitet og trivsel og dermed sosial bærekraft.

2. Bakgrunn for saken/saksopplysninger

Rammer og mandat for arbeidet

Oppdraget med å utarbeide Temaplan for naturmangfold er gitt i Handlingsprogram 2020-2023¹ og Asker kommunes planstrategi².

Innenfor satsningsområdet *Bærekraftige byer og samfunn* definerer kommuneplanens samfunnsdel følgende mål³:

- Hovedmål:
Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.
- Delmål:
Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.
- Strategi:
Asker kommune skal tilrettelegge for bærekraftig forvaltning og vern av økosystemene i havet, langs kysten og på land, og stanse og reversere landforringelse og tap av biologisk mangfold.

Temaplan for naturmangfold er en strategisk og sektorovergripende plan, og skal beskrive hvordan kommunen kan nå målet fra kommuneplanens samfunnsdel om å

¹ Asker kommune, Handlingsprogram 2020–2023, Vedtatt av kommunestyret 10. desember 2019.
https://www.asker.kommune.no/globalassets/_felles/asker_handlingsprogram_digital.pdf

² Asker kommunes planstrategi 2020-2024,
<https://www.asker.kommune.no/contentassets/6b7973f8bf98487186239340c9368e1d/asker-kommunes-planstrategi-13.10.20.pdf>

³ Asker kommune. Kommuneplan for Asker 2020-2032. Samfunnsdelen. 2020.
(https://www.asker.kommune.no/contentassets/4285d484ae194d8bae76e80908df1230/asko0145_kommuneplan_oktober_2020_net.pdf)

verne om og sikre naturmangfoldet i Asker. Temaplanen skal ha en planperiode på 12-år og det legges opp til en rullering hvert 4. år.

Innsatsområder og strategier

Innsatsområdene er definert med bakgrunn i kunnskapsgrunnlaget, utfordringsbildet (kapittel 4 i temaplanen), samt mål og delmål fra kommuneplanens samfunnsdel. Innsatsområdene beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene og nå målene fra kommuneplanen.

Følgende seks innsatsområder er valgt ut for temaplan naturmangfold:

- Sårbare arter og naturtyper
- Natur i arealplanlegging
- Skog og kulturlandskap
- Livet i vann
- Natur og klima
- Forankring, kompetanseheving og samarbeid

For hvert innsatsområde er det gitt en kort beskrivelse av status og utfordringer, samt hvilke strategier (endringer) som må gjennomføres for å sikre måloppnåelse og utvikling i ønsket retning.

Kunnskapsgrunnlag

Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag til temaplanen (vedlegg 2), som inneholder mer inngående informasjon om temaene som er dekket i planen.

Avgrensninger

Temaplan for naturmangfold har grenseflater mot temaplan vann og vannmiljø og temaplan handling mot klimaendringene.

Medvirkning

For å sikre involvering innad i organisasjonen og hos andre relevante aktører, har lag og foreninger, innbyggere, politiske utvalg og kommunens administrasjon medvirket i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget, innsatsområder og strategier.

Oversikt over medvirkningsprosesser i hittil i planarbeidet:

- Skriftlige innspill til kunnskapsgrunnlaget om lokalt viktig naturmangfold fra natur- og friluftslivsorganisasjoner (April-mai 2021)
 - Asker elveforum
 - DNT Asker turlag

- Birdlife Norge Asker og Bærum lokallag
- Birdlife Norge avd. Buskerud
- Birdlife Norge avd. Oslo og Akershus
- Forum for natur og friluftsliv Buskerud
- NaKuHel
- Naturvernforbundet i Asker
- Naturvernforbundet i Røyken og Hurum
- Oslofjordens Friluftsråd
- Presentasjon av kunnskapsgrunnlaget for politiske organer:
 - Utvalg for samfunnstjenester (29.09.22)
 - Utvalg for plan og byggesak (02.11.22)
 - Formannskapet (22.11.22)
- Innbyggerundersøkelse om natur (oktober 2022)
- Workshop med utvalg for samfunnstjenester (03.11.22)
- Workshop med lokale natur- og friluftslivsorganisasjoner (11.01.23)
 - Asker elveforum
 - Birdlife Asker og Bærum lokallag
 - Buskerud botaniske forening
 - Norsk botaniske forening Østlandsavdelingen
 - Forum for natur og friluftsliv Buskerud
 - NaKuHel
 - Naturvernforbundet i Asker
- Workshop med bondelag, skogeierlag, velforbundet og lokale velforeninger (11.01.23):
 - Asker og Bærum skogeierlag
 - Asker og Bærum bondelag
 - Asker Velforbund og lokale velforeninger
- Administrative innspillsmøter/presentasjoner (2021-)

Medvirkning er en kontinuerlig prosess og stopper ikke når planen er vedtatt. Når strategiene skal iverksettes og konkretiseres i tiltak, vil medvirknings- og forankringsarbeid pågå i egen organisasjon og ut mot innbyggerne.

3. Sakens relevans for de tre bærekraftsdimensjonene

Satsingsområdet *Bærekraftige byer og samfunn*, samt bærekraftsmålene *Liv under vann* (14), *Liv på land* (15) og *Stoppe klimaendringene* (13) er spesielt relevante for temaplan for naturmangfold. Beskyttelse av livsgrunnlaget vårt, biosfæren, er en grunnleggende forutsetning for å nå både de sosiale og økonomiske bærekraftsmålene.

Økonomiske og organisatoriske forhold

Tap av naturmangfold på grunn av menneskelig aktivitet truer ikke bare artsmangfoldet, men rammer også samfunn og økonomi direkte ved at naturgoder som vi er helt avhengige av undermineres eller opphører.

I dag sees natur på som ledig areal som det er tilnærmet kostnadsfritt å bygge ned. Gjennom en arealforvaltning hvor bevaring av natur legges som et premiss, vil vi kunne styre fremtidig arealbruk vekk fra viktig natur, og fortsatt utvikle egnede områder.

Karbonlagring i naturen er et av de mest kostnadseffektive tiltakene for reduksjon av CO₂ i atmosfæren. I tillegg kan naturbaserte løsninger for å møte klimautfordringer som bl.a. flom, overvann og skred spare samfunnet for store summer⁴.

Det er vanskelig å gi et eksakt tall for kostnader knyttet til oppfølging av denne temaplanen før det er definert hvilke tiltak som skal gjennomføres for å konkretisere strategiene. Flere av tiltakene vil kunne kreve økte driftskostnader, flere personalressurser, kjøp av faglig rådgiving, kompetanseheving, informasjonstiltak og inntektsbortfall ved å avstå fra å utvikle arealer med naturverdier.

Tilstrekkelig beskyttelse og restaurering av natur krever en gjennomgripende samfunnsendring. En omstilling vil koste, men det vil koste mer å la være.

Sosiale forhold

Et samfunn med forringet natur er et fattigere samfunn. Naturen har stor betydning for fysisk helse, livskvalitet og trivsel. Ren luft, rent drikkevann, næringsrik mat, og et trygt sted å bo er grunnleggende faktorer for å kunne leve et godt og anstendig liv. En befolkning med god helse gir utslag i flere friske leveår uten økning i helse- og omsorgsutgiftene og med mulighet for flere år i produktivt arbeid⁵.

Skolen og barnehagen er viktige arenaer for å fremme forståelsen for å verne om livet på jorda og å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. Naturmangfold skal være en sentral del av arbeidet med bærekraftig utvikling i Askers skoler og barnehager.

⁴ IISD (2021) How Can Investment in Nature Close the Infrastructure Gap?

⁵ Helsedirektoratet (2014) Kunnskapsgrunnlag for fysisk aktivitet. Innspill til departementets videre arbeid for økt fysisk aktivitet og redusert inaktivitet i befolkningen:
https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/kunnskapsgrunnlag-for-fysisk-aktivitet-innspill-til-departementet/Kunnskapsgrunnlag%20for%20fysisk%20aktivitet%20innspill%20til%20departementet.pdf/_attachment/inline/d7fb591e-ded4-4da9-b1c4-6dcbe82d8442:75b205e5b7403320a38acbb145b7af32ac726393/Kunnskapsgrunnlag%20for%20fysisk%20aktivitet%20innspill%20til%20departementet.pdf

For å lykkes med å nå målene er det viktig med økt samarbeid med blant annet frivilligheten. Flere aktive innbyggere som engasjerer seg kan spille en viktig rolle.

Miljømessige forhold

Det er en kjensgjerning at oppnåelse av sosial og økonomisk bærekraft er helt avhengig av at vi sikrer forutsetningene for stabile livsforhold for mennesker på planeten. Temaplan for naturmangfold er derfor en av de viktigste temaplanene for bærekraftsarbeidet i Asker kommune.

Selv om naturen i Asker er avhengig av utvikling i nabokommuner, resten av landet og verden for øvrig, er det svært viktig at Asker gjør sitt: Det er Asker som bestemmer utviklingen i kommunen framover, hvor det skal bygges ut, hvilke naturområder som skal bevares, hvordan vi skjøtter naturen vår, hvilke krav vi skal sette til næringslivet og hvordan vi kommuniserer om natur til våre innbyggere. Arbeidet med å stanse tapet av natur begynner hjemme: handling kreves i nasjonalt, i landets kommuner, så vel som i resten av verden. Slagordet fra Agenda 21 er mer relevant enn noen gang: Tenke globalt, handle lokalt.

4. Tidligere behandling

Mandat og rammer for temaplan naturmangfold ble vedtatt av utvalg for samfunnstjenester 05.11.2020 i sak 52/20.

Vedtak:

1. Asker kommune vedtar at arbeid med temaplan for naturmangfold gjennomføres i tråd med de rammer og føringer som fremgår av mandatet i dette saksframlegget.
2. Temaplanen legges frem for kommunestyret for endelig behandling 1. kvartal 2022.

5. Kommunedirektørens vurdering

Temaplan for naturmangfold er en strategisk og sektorovergripende plan, og beskriver hvordan kommunen kan nå målet fra kommuneplanens samfunnsdel om å *verne om og sikre naturmangfoldet i Asker*.

Arealbruksendringer er hovedårsaken til tapet av natur. Naturtap truer ikke bare arts mangfoldet, men rammer også samfunn og økonomi ved at naturgoder vi er avhengig av undermineres eller opphører. Naturtap påskynder også klimaendringene og vanskeliggjør tilpasning til konsekvensene av global oppvarming. Tilstrekkelig beskyttelse og restaurering av natur krever en gjennomgripende samfunnsendring. En omstilling vil koste, men det vil koste mer å la være.

Asker har et unikt biologisk mangfold og varierte natur- og landskapstyper. Dette skyldes et gunstig klima og variert geologi med kalkrike bergarter. Asker kommune har et nasjonalt ansvar både for å ta vare på en rekke truede naturtyper og arter som har sin hovedforekomst i kommunen.

Kommunedirektøren har valgt ut seks innsatsområder for å nå målene: sårbare arter og naturtyper; natur i arealplanlegging; skog og kulturlandskap; livet i vann; natur og klima; og forankring, kompetanseheving og samarbeid.

Dersom vi klarer å følge opp strategiene fra denne temaplanen i alle reguleringsplaner, byggesaker, virksomhetsplaner, drift og forvaltning i kommunen vil naturmiljøet i Asker komme styrket ut. Asker kommune vil fremstå som en foregangskommune gjennom utvikling og gjennomføring av en naturvennlig, ambisiøs og fremtidsrettet politikk.

Kommunedirektøren anbefaler at temaplanen naturmangfold, med tilhørende innsatsområder og strategier, legges ut på høring.

Lars Bjerke
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg:

Kunnskapsgrunnlag temaplan naturmangfold 2022
Temaplan naturmangfold høringsutkast

Saksprotokoll

Arivsak
23/01211

Saksbehandler
Merete Wiken Dees

Behandlet av
1 Utvalg for samfunnstjenester

Møtedato
16.02.2023

Saksnr.
10/23

Temaplan naturmangfold 2023-2035 - 1. gangs behandling

Utvalg for samfunnstjenester har behandlet saken i møte 16.02.2023 sak 10/23

Behandling

Merete Dees presenterte saken og besvarte spørsmål.

Forslag fremmet av Espen Hansen Aspås, FrP til nytt punkt 3:

Kommunens heleide selskaper skal i særlig grad involveres i medvirkningsprosessen.

Oversendelsesforslag fremmet av Jon Gustav Kirkerud, MDG:

Temaplanen for Naturmangfold bør følge opp:

1. Strategi om arealnøytralitet bør omformuleres slik at det kommer frem at dette er vedtatt.
2. Under strategien om naturvennlig hogst i kommuneskogen bør det begrunnes hva som menes med «der det er egnet» .
3. Det bør fremkomme av strategiene at Asker kommune skal følge opp og påse at naturkartlegging bestilt av utbyggere er relevante og holder god kvalitet.

Forslag fremmet av Espen Hansen Aspås, FrP falt mot 2 stemmer; Espen Hansen Aspås, FrP og Jon Gustav Kirkerud, MDG.

Oversendelsesforslaget fremmet av Jon Gustav Kirkerud, MDG ble besluttet oversendt uten realitetsbehandling.

Innstillingen i 2 punkter ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Temaplan naturmangfold, med følgende innsatsområder og tilhørende strategier, legges ut på høring med høringsfrist 05.04.2022

Innsatsområder:

1. Sårbare arter og naturtyper
 2. Natur i arealplanlegging
 3. Skog og kulturlandskap
 4. Livet i vann
 5. Natur og klima
 6. Forankring, kompetanseheving og samarbeid
2. Det legges opp til en medvirkningsprosess i høringsperioden for å få innspill på innsatsområder og strategier som er foreslått i temaplanen.

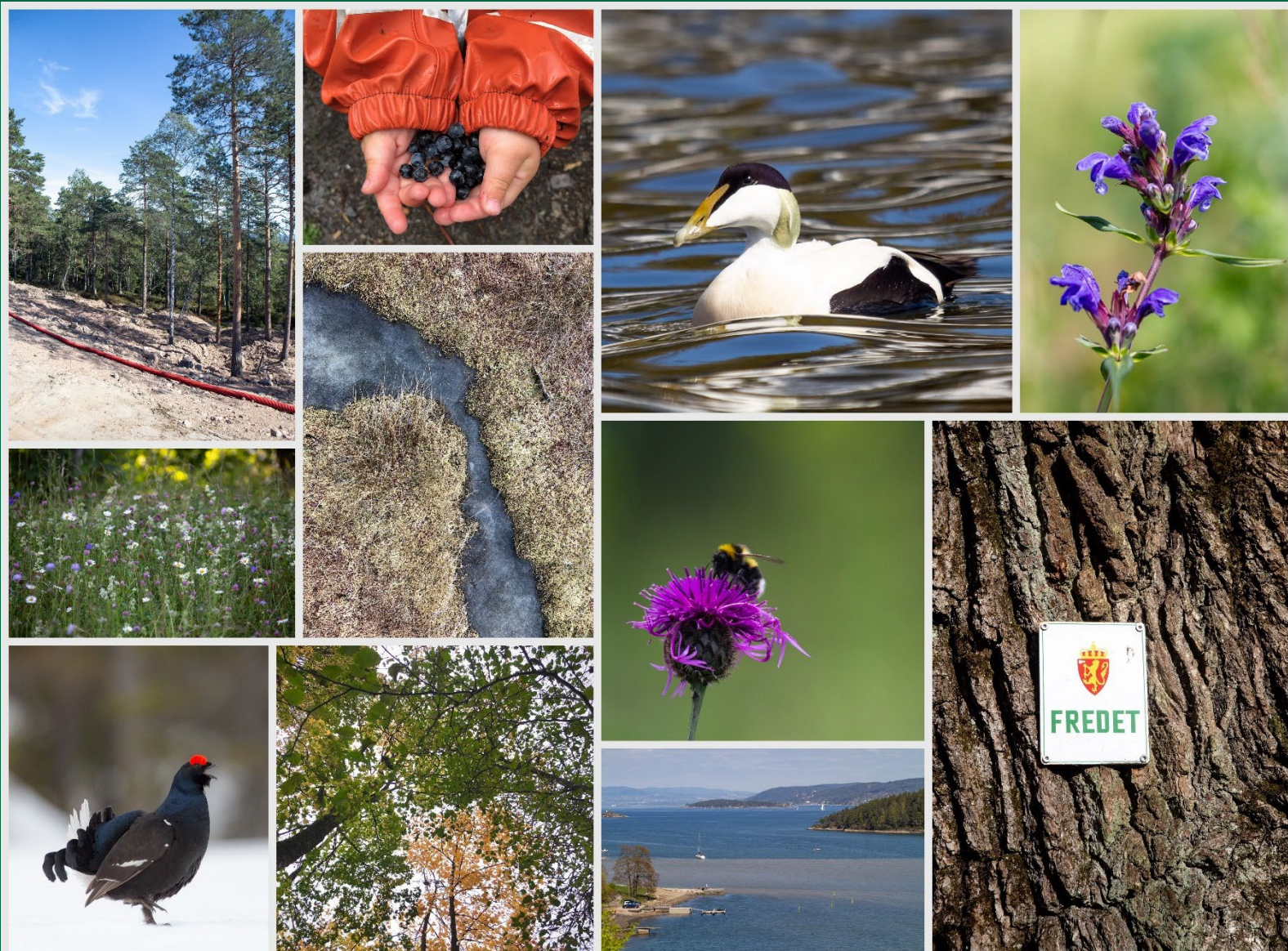

Asker
kommune

29.09.2022

Kunnskapsgrunnlag

Temaplan for Naturmangfold

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Sammendrag	6
2. Innledning	15
2.1. Målet med temaplanen	15
2.2. Organisering av planarbeidet	15
2.3. Hvorfor temaplan for naturmangfold?	16
2.4. Avgrensninger	17
3. Naturmangfold	18
3.1. Hva er naturmangfold?	19
3.2. Hvorfor er naturmangfold viktig?	19
3.3. Hva truer naturmangfoldet?	19
3.3.1. Arealbruksendringer	19
3.3.2. Forurensing	20
3.3.3. Klimaendringer	20
3.3.4. Påvirkning fra stedegne arter	21
3.3.5. Fremmede arter	21
3.3.6. Høsting	22
3.4. Kilder til informasjon om naturmangfold	22
4. Rammer og føringer	24
4.1. Internasjonale rammer og føringer	24
4.1.1. Konvensjon om biologisk mangfold (CBD)	24
4.1.2. FNs naturpanel (IPBES)	24
4.1.3. FNs naturavtale	25
4.1.4. FNs bærekraftsmål	26
4.1.5. Grønn giv (European Green Deal)	27
4.2. Nasjonale rammer og føringer	27
4.2.1. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging	28
4.2.2. Rundskriv T2/16 (revidert februar 2021)	29
4.2.3. Statsforvalterens forventningsbrev til kommunene	29
4.3. Regionale rammer og føringer	29
4.4. Lokale rammer og føringer	30
5. Status for naturmangfoldet i Asker	32
5.1. Forvaltningsbegreper	32
5.2. Status for kartlegging av arter og naturtyper i Asker kommune	32
5.3. Naturforhold	35

5.4.	Naturverdier i Asker.....	35
5.5.	Verneområder	36
5.6.	Naturtyper i Asker	38
	Truede naturtyper.....	41
	Utvalgte naturtyper.....	41
	Viltlokaliteter	48
	All annen natur	48
	Økologisk funksjonsområde	49
5.7.	Artsmangfold i Asker.....	50
	Truede arter.....	53
	Prioriterte arter	54
	Ansvarsarter.....	55
	Fredete arter	55
	Fremmede og skadelige arter	56
6.	Liv i vann.....	61
6.1.	Økologisk tilstand.....	62
6.2.	Naturtyper og arter knyttet til kystvann	65
	Ålegrasenger.....	65
	Tareskoger.....	66
	Kysttorsk.....	66
	Blåskjell.....	66
	Stillehavsøsters som vokser på blåskjell.	68
	Hummer	68
	Sjøfugl.....	70
	Hettemåke (<i>CR, kritisk truet</i>).....	70
	Laks og sjørret	72
6.3.	Naturtyper og arter knyttet til ferskvann.....	73
	Kalkrike naturtyper.....	74
	Våtmark	74
	Arter knyttet til ferskvann.....	75
6.4.	Kantsoner langs vassdrag	77
6.5.	Arealbruksendringer i strandsonen.....	79
7.	Naturmangfold i jordbrukslandskapet	80
7.1.	Jordbruket i Asker	82
7.1.1.	Avrenning fra jordbruket.....	84

7.1.2.	Virkemidler	84
8.	Pollinerende insekter	86
	Vi trenger humlene.....	86
	De viktigste pollinatorene	87
	Hva truer pollinatorene?	87
	Pollinatorstrategi og tiltaksplan for ville pollinerende insekter	87
	Asker er viktig for villbiene.....	88
	Honningbier	88
	Pollinatorvennlige hager.....	88
	Kantslått.....	88
9.	Naturmangfold i skog	90
	PEFC og FSC.....	93
	Miljøregistrering i skog (MiS)	93
	Miljøhensyn i skogbruket	94
	Hogstformer	94
9.1.	Skogen i Asker	95
9.1.1.	Kommuneskogen	97
10.	Lokalt viktig naturmangfold.....	98
10.1.	Innspill til kunnskapsgrunnlaget fra lag og foreninger i Asker.....	98
10.1.1.	Asker elveforum	98
10.1.2.	DNT Asker Turlag	99
10.1.3.	Forum for Natur og Friluftsliv i Buskerud	99
10.1.4.	NaKuHel	100
10.1.5.	Naturvernforbundet i Asker og Naturvernforbundet i Røyken og Hurum.....	101
	Generelt om kartlegging og karleggingsbehov	101
10.1.6.	Naturvernforbundet i Asker: lokalt viktige naturområder.....	102
10.1.7.	Naturvernforbundet i Røyken og Hurum: lokalt viktige naturområder.....	103
	Viktige naturområder	104
10.1.8.	Innspill fra enkeltmedlem i Naturvernforbundet i Røyken og Hurum.....	106
10.1.9.	Birdlife Norge avd. Buskerud og Birdlife Norge Asker og Bærum lokallag	106
10.1.10.	Oslofjordens Friluftsråd	108
11.	Natur i arealplanleggingen.....	109
11.1.	Arealregnskap styrker beslutningsgrunnlaget.....	111
11.2.	Arealnøytralitet	111
11.3.	Kunnskapsgrunnlaget	112

11.4.	Arter og naturtyper i arealplanlegging	112
11.5.	Kommuneplanens arealdel	113
11.6.	Reguleringsplaner	114
11.7.	Konsekvensutredninger for klima og miljø	115
11.8.	Tiltakshierarkiet	115
12.	Natur og klima.....	117
12.1.	Klimaendringer i Asker.....	118
12.2.	Hvordan påvirker klimaendringene naturmangfoldet og hvordan kan vi redusere de negative effektene?	118
12.3.	Naturbaserte løsninger for klimatilpasning	123
13.	Forurensning (miljøgifter, kjemikalier og mikroplast)	126
14.	Restaurering av natur	129
14.1.	Myr og våtmark.....	130
14.2.	Kantsoner og vassdrag.....	132
14.3.	Marine miljøer	132
15.	Natur og menneske.....	134
15.1.	Natur og folkehelse	134
	Naturen som livsgrunnlag.....	135
	Naturens helsefremmende verdi.....	135
15.2.	Natur som utviklingsressurs for barn og unge.....	137
15.2.1.	Natur i barnehager og skoler i Asker	137
15.3.	Endringsblindhet	139
16.	Kommunens rolle.....	140
16.1.	Kommunal saksbehandling.....	140
16.1.1.	Naturmangfold i <i>samfunnsutvikling</i>	140
16.1.2.	Fagansvaret for naturmangfold ligger i <i>Miljø og samferdsel</i>	141
16.1.3.	Naturmangfold i <i>Vann og vannmiljø (VOV)</i>	142
16.2.	Forvaltning, drift og skjøtsel.....	143
16.2.1.	Miljø og samferdsel	143
16.2.2.	Vann og vannmiljø.....	146
16.2.3.	Prosjekt og utvikling	146

1. SAMMENDRAG

Naturen er grunnlaget for vår eksistens og alt liv på jorda. Den gir oss tilgang på mat, materialer, medisiner og rent vann, og bidrar med flomvern og karbonlagring. Global oppvarming og tap av natur er de største utfordringene samfunnet står overfor. Ifølge FNs naturpanel har naturmangfoldet aldri vært så truet som det er i dag og gjennomgripende samfunnsendring må til hvis vi skal klare å restaurere og beskytte naturen vår.

Arealbruksendringer er hovedårsaken til tapet av natur. Arter utryddes 1000 ganger raskere enn tidligere på grunn av menneskers påvirkning på naturen. Totalt er 2752 arter vurdert som truet i Norge og hovedårsaken er den stadige bit-for-bit-nedbyggingen og forringelsen av leveområder. Kommunene har et særskilt ansvar i arbeidet med å stanse tapet av natur, ettersom det er i kommunene de fleste vedtak om arealdisponering fattes. Andre trusler mot naturmangfoldet er klimaendringer, forurensing, fremmede arter og overhøsting.

Semsvannet landskapsvernområde. Foto: Merete Wiken Dees

Hvorfor temaplan for naturmangfold?

Temaplan for naturmangfold skal være en strategisk og sektorovergripende plan, og vise hvordan kommunen kan nå målet om å verne om og sikre naturmangfoldet i Asker. Planen skal gi oversikt over status for naturmangfoldet i Asker ved å identifisere kunnskapshull, kartleggingsbehov og natur som kommunen særskilt vil ivareta og ta hensyn til i alle prosesser som berører natur. I tillegg skal planen legge føringer for en kunnskapsbasert, helhetlig og forutsigbar forvaltning av naturen i Asker slik at tap av naturmangfold stanses, og reverseres der det er mulig.

Utarbeidelse av temaplaner eller kommunedelplaner for naturmangfold er en direkte oppfølging av Meld. St. 14 (2015-16) *Natur for livet – norsk handlingsplan for naturmangfold*. Oppdraget med å sette i gang arbeidet med *Temaplan for Naturmangfold* er gitt i Handlingsprogram 2020-2023¹ og Asker kommunes planstrategi².

Avdeling for Natur, Miljø og landbruk i virksomheten Miljø og Samferdsel (MOS) har ansvar for utarbeidelse av temaplanen. I tillegg har ressurspersoner fra andre virksomheter og avdelinger bidratt med innspill på sine fagområder (*Analyse og Geodata, Forvaltning og utvikling, Prosjekt og utvikling, Samferdsel, Samfunnsplanlegging, Senter for innovasjon og læring, Vann og vannmiljø*).

Kunnskapsgrunnlaget bygger på eksisterende kunnskap og data. Kartleggings- og registreringsarbeid har ikke blitt utført i denne prosessen. Kunnskapsgrunnlaget danner grunnlaget for utformingen av selve temaplanen, samtidig som det kan tjene som et verktøy for administrasjonen og politikerne.

Naturen i Asker

Asker kommune har et landareal på 376 km². Store deler av kommunen er skog (67 %), 10 % er dyrket mark, mens 3,5 % av arealet er ferskvann. Asker kommune har den lengste kystlinjen (177 km) av de 32 kommunene langs Oslofjorden. Kystlinjen strekker seg fra grensen mot Drammen kommune i vest, via ytre Drammensfjord og ytre Oslofjord og videre til indre Oslofjord i øst.

Marka, fjorden, kulturlandskapet, vassdragene, friområdene, turveiene og de grønne arealene i boligområdene utgjør kommunens såkalte *blågrønne struktur*, og er en viktig del av kommunens særpreg, kvalitet og kulturhistorie. Områdene rundt Oslofjorden har et stort biologisk mangfold på grunn av et gunstig klima og variert geologi med kalkrike bergarter. I tillegg er det også her vi finner det høyeste antallet truede og sjeldne arter her i landet.

Samtidig som naturen i Oslofjordområdet har en av landets høyeste artsrikdommer, er naturen under sterkt press fra utbygging, fysiske inngrep (gravearbeider, hogst og slitasje), samt andre trusler som for eksempel spredning av fremmede arter.

Asker har 69 naturvernområder som til sammen utgjør 7 % (26,26 km²) av kommunens totalareal. De fleste verneområdene ligger i kystsonen og inkluderer flere øyer. Om lag 6 % av skogen i Asker er vernet.

¹ Asker kommune, Handlingsprogram 2020-2023, Vedtatt av kommunestyret 10. desember 2019.
<https://www.asker.kommune.no/contentassets/33055f6274fd437f858bbc20c074a890/handlingsplan2020.pdf>

² Asker kommunes planstrategi 2020-2024,
<https://www.asker.kommune.no/contentassets/6b7973f8bf98487186239340c9368e1d/asker-kommunes-planstrategi-13.10.20.pdf>

I kalkrike områder i skog og langs kysten, myr og våtmark, finnes det særlig mange rødlistede naturtyper som trenger beskyttelse. Eksempler på truede naturtyper i Asker er naturbeitemark, slåttemark, strandeng, ulike sumpskogtyper, lågurtskogstyper, leirraviner og en rekke kalkrike naturtyper som Asker har et nasjonalt ansvar for å ivareta.

Hule eiker utgjør majoriteten av utvalgte naturtyper i kommunen. I tillegg finnes *slåttemark*, *slåttemyr*, *kalklindeskog*, *kalksjøer* og *åpen grunnlendt kalkmark*. To slåtteenger, én strandeng og et område med åpen grunnlendt kalkmark skjøttes i kommunal regi for å bevare mangfoldet av planter og insekter, og for å hindre at fremmede arter etablerer seg.

Om lag 80 % av Norges landlevende arter er representert i Oslofjordområdet. Av artsregistreringene som er gjort i kommunen utgjør fugler 45 % av registreringene, mens karplanter utgjør 26 %. Vi må anta at artsmangfoldet innen mange grupper er høyere enn det som er registrert i kommunen.

Asker har et nasjonalt ansvar for en rekke truede arter som har sin hovedforekomst i kommunen vår. Rundt 15 % av registreringene fra Asker kommune i Artskart gjelder nær truet eller truede arter. Mange av disse observasjonene er gjort langt tilbake i tid og flere av artene finnes dessverre ikke lenger i kommunen vår. Av artene som er kritisk truet, er det kanskje bare i underkant av ti arter vi vil kunne oppleve i Asker i dag. Den sjeldne og utrydningstruede planten dragehode er blant de prioriterte arter som finnes i Asker (Figur 1). Misteltein er et eksempel på en fredet art som finnes i Asker. De fleste sjeldne arter i Asker er registrert innenfor verneområdene eller innenfor lokaliteter med viktige naturtyper.

Fremmede arter er et stadig økende problem. Per august 2022 er over 17 000 observasjoner av fremmede arter med «svært høy» eller «høy risiko», fordelt på 131 takson, registrert i kommunen. Hele 94 % av disse observasjonene er karplanter. Kilder til spredning av fremmede arter er bl.a. dumping av hageavfall i naturen; frøspredning fra veikanter, hager og parkanlegg; gravearbeider og flytting av jordmasser. Innsatsen mot fremmede arter finansieres med tilskuddsmidler fra Statsforvalteren i Oslo og Viken. Av hensyn til praktisk gjennomførbarhet og de totale økonomiske kostnader vil det ikke være mulig med tiltak mot alle fremmede arter i kommunen. Vi må derfor prioritere arter, forekomster og tiltak som gir en tydelig gevinst for viktig naturmangfold. Fremmede arter i nærheten av verneområder eller viktige naturtyper har høy prioritet.

Av marine fremmede arter er stillehavsøsters et stort problem. For sesongen 2021 bevilget kommunen ekstra midler til tiltak mot stillehavsøsters og dette vil videreføres til 2025. I 2022 ble en handlingsplan for tiltak mot stillehavsøsters i Asker vedtatt.

All annen natur, eller hverdagsnaturen, er naturen som faller utenfor forvaltningsbegrepene. Dette er natur som finnes i «100-meterskogene», mellom hus og annen bebyggelse, langs veier, og i jordbruksarealer. For å kunne ivareta naturmangfoldet og levedyktige bestander av arter på lang sikt, må også disse områdene vektlegges. Slike områder kan fungere som vandringskorridorer, hekke- og yngleområder, beiteområder, overvintringsområder, leveområder eller andre områder av verdi.

Figur 1. Dragehode er kategorisert som sårbar (VU) på den norske rødlista for arter og er en prioritert art med egen handlingsplan og egen forskrift i naturmangfoldloven. Foto: Merete Wiken Dees

Liv i vann

Vann er kilde til alt liv og alle arter trenger vann for å leve. Ifølge vannforskriften skal alle vannforekomster oppnå minst *god økologisk tilstand*. Status per oktober 2020 er at 59 av 123 vannforekomster i kommunen (48 %) har svært god eller god økologisk tilstand. Mens resten av vannforekomstene (52 %) har moderat, dårlig eller svært dårlig økologisk tilstand.

Tilstanden for livet i Oslofjorden er svært alvorlig. Store deler av Oslofjorden har moderat økologisk miljøtilstand. I Askers kystområde er hovedutfordringene arealbruksendringer; tilførsler av næringssalter, partikler og miljøgifter gjennom avrenning fra jordbruk og lekkasjer av avløpsvann. Økende erosjon fører til at jord- og leirpartikler føres med elver og bekker ut i fjorden. Jordpartikler slammer ned bunnen, forverrer lys- og gyteforhold, og levevilkår for planter og dyr. Særlige utfordringer er nedgangen i bunnfisk (inkludert kollaps av torskebestanden) og betydelig reduserte bestander av flere arter av sjøfugl. Tareskogen og ålegrasengene blir stadig færre. Miljøgifter gjør at vi ikke kan spise fisk og skalldyr fra deler av Oslofjorden. I tillegg er marin forsøpling og mikroplast et alvorlig problem. I *Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden* har regjeringen gitt kommunene et medansvar for at Oslofjorden skal bli ren, rik og tilgjengelig for alle. Kommuner som ligger i nedslagsfeltet til Oslofjorden har fått i oppdrag å fylle ut tiltakskort for sin kommune. Internt i kommunen er det etablert en arbeidsgruppe på tvers av virksomheter og tjenesteområder for å jobbe systematisk med tiltakskortene.

Strandsonen er blant de mest artsrike leveområdene vi har i Norge. Både dyre- og plantelivet i kystsonen og i sjøen er truet av bebyggelse og menneskelig aktivitet. Hele 60 % (8018 daa) av strandsonearealet i Asker er bebyggt, mens 11 % (1480 daa) av strandsonearealet er benyttet til samferdsel.

Naturmangfold i jordbrukslandskapet

Jordbruket bidrar til å bevare kulturlandskapet, som med sine kulturminner og naturmangfold har betydelig nasjonal verdi. Kulturlandskapet har gjennom flere tusen år blitt formet av et aktivt landbruk. Her inngår bruken av åker, slåttemark og beitemarker. Dette har skapt naturtyper som er levested for en rekke truede arter. Over en tredjedel av de truede artene på rødlista har tilhold i åpent kulturlandskap og sliter på grunn av opphør av slått og beite som fører til gjengroing av kulturlandskapet. Landbruksmyndigheten i Asker kommune jobber med oppfølging av driveplikt på jordbruksarealer.

Området rundt Oslofjorden er kjent for sitt rike jordsmonn. Jordbruket i Asker karakteriseres av varierte produksjoner og små og store bruk. Jordbruksarealet i Asker utgjør om lag 11 % av kommunens landareal³.

Kommunens sentrale plassering gjør at presset på jordressursene, i form av behov for arealer til utbygging og samferdselsformål, i dag er større enn noen gang. Kommuneplanens samfunnsdel slår fast at kommunen skal sikre viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket, og unngå nedbygging av dyrket mark i samsvar med det nasjonale jordvern målet. For Asker vil dette tilsvare en grense for omdisponering på maksimalt 13 dekar i året. Siden 2017 har jordvern målet blitt nådd nasjonalt, men Asker har ikke holdt seg innenfor målet⁴.

³ Arealbarometeret, NIBIO. <https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/viken/kommuner/asker>. Hentet 24.08.2021.

⁴ SSB. Kommunal forvaltning av landbruksarealer. Hentet 10.12.2021. <https://www.ssb.no/statbank/table/06194/tableViewLayout1/>

Fugler spiller en viktig rolle i jordbrukslandskapet. I perioden fra 2000-2020 har det i Norge vært en nedgang i fugler i jordbrukslandskapet på hele 40 %. Nedgangen har vært særlig sterk for artene vipe, storspove, sanglerke og gulspurv. Enkelte fuglearter øker også i antall, som bl.a. grågåse. I jordbrukslandskapet i Asker hekker blant annet den truede arten vipe (*Vanellus vanellus*), og vi har dermed et særlig ansvar for å ta vare på denne. Av andre arter som finnes i jordbrukslandskapet i Asker som er i sterk nedgang, er sanglerke og gulspurv. Fugler er en godt kjent artsgruppe og har flere egenskaper som gjør dem egnet som indikatorer for tilstanden i miljøet. Nedgangen som registreres for fugler kan tyde på nedgang også for andre arter, og dermed indikere en nedadgående trend i det biologiske mangfoldet i jordbrukslandskapet.

Pollinerende insekter

Pollinerende insekter, særlig humler og ville bier, spiller en viktig rolle i samspillet i naturen og for matproduksjon. Ifølge Rødlista 2021 er menneskeskapt påvirkning gjennom arealbruksendringer en viktig negativ påvirkningsfaktor for pollinatorer. Andre faktorer som klimaendringer, plantevernmidler og fremmede arter truer også bestandene av pollinerende insekter. I Asker er det registrert hele 120 arter av villbier. Av disse er 12 rødlistede, hvorav 7 er truet. Asker kommune er derfor viktig for bevaring av mangfoldet av villbier på nasjonalt nivå.

Naturmangfold i skog

Skogen er et av jordas viktigste økosystemer, og skog og jordsmonn i skog utgjør viktige karbonlagre. Skogen renser lufta vår og beskytter oss mot effekten av klimaendringer som økt nedbør, flom, skred og erosjon. Skogen har stor variasjon i struktur og livsmiljøer og huser derfor et mangfold av arter. Om lag 60 % av Norges rundt 44 000 kjente arter er knyttet til skog⁵ og derfor er det ikke overraskende at flest truede arter finnes nettopp i skog.

For mange av de truede artene er skogbruk vurdert som den viktigste påvirkningsfaktoren. For skog som vokser i tettstedsnære områder og langs viktige veier kan nedbygging eller andre tiltak som hindrer naturlige prosesser i skogen være viktigere påvirkningsfaktorer enn skogbruket.

I Asker er det totalt 258 778 dekar skog, noe som utgjør 69 % av kommunens landareal⁶. Det finnes tolv rødlistede naturtyper i skog og i Asker finner vi åtte av disse: flomskogsmark (VU), kalkgranskog (VU), kalkedelløvskog (EN), kalk- og lågurtfuruskog (VU), høgstaudegranskog (NT), høgstaude-edelløvskog (VU), lågurtedelløvskog (VU) og frisk rik edelløvskog (NT)^{7, 8}.

Asker kommune eier rundt 19 000 daa med skog, hvorav 17,5 % er vernet. Kommuneskogen drives aktivt med hogst, planting og ungskogpleie.

⁵ Miljøstatus. Antall nær truede og truede arter og naturtyper i skog.

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/miljomal-1.2/miljoindikator-1.2.4/>

⁶ Arealbarometeret, NIBIO. Hentet 10.05.2021

<https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/viken/kommuner/asker>

⁷ Naturbase, enkelt søk. Miljødirektoratet. https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/enkelt-sok/?ds=7&f1=30_Viken&f2=30_Asker&f17=N%C3%A6r%20truet,Truet&f6=Boreal%20regnskog,Boreonemor%20regnskog,Frisk%20rik%20edellauvskog,H%C3%B8gstaude-edellauvskog,H%C3%B8gstaudegranskog,Kalk-%20og%20l%C3%A5gurtfuruskog,Kalkedellauvskog,Kalkgranskog,Olivinskog,Rik%20sandfuruskog&so=DESC&sc=7

⁸ Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018. Hentet 06.05.2021 fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlisterforaturtyper>

Natur i arealplanleggingen

Arealbruksendringer er hovedårsaken til tapet av natur. Kommunene bestemmer det meste av arealbruken i Norge ved å forvalte plan- og bygningsloven. Derfor spiller kommunene også en svært viktig rolle i å stanse tapet av naturmangfold. En utfordring er at vi mangler oversikt og kontroll med summen av enkeltbeslutninger i arealforvaltningen, og det er summen av disse enkeltbeslutningene som i stor grad påvirker naturmangfoldet, både på kort og lang sikt.

Det foreligger ingen fullstendig naturkartlegging av hele Asker kommune. Kunnskapsgrunnlaget er derfor mangelfullt og ikke godt nok grunnlag for nye planer. Når kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt har kommunene et ansvar for å stille krav om ny kunnskap, gjennom kartlegging av arter og naturtyper, når nye planer for utbygging utarbeides. Det er en utfordring å ta hensyn til naturmangfold i områder som er lagt ut til utbygging i kommuneplanen, når det først i reguleringsfasen oppdages verdifullt biologisk mangfold. I tillegg kan utbyggingspress fra grunneiere, utbyggere eller politikere gjøre det vanskelig å beslutte å ikke bygge ut et område, selv om det inneholder viktig naturmangfold.

Natur og klima

Intakt og artsrik natur gir oss livsviktige naturgoder samtidig som den er vårt viktigste verktøy for å bremse klimaendringene. Generelt blir naturens evne til klimatilpasning best ivaretatt gjennom bevaring av økologisk funksjon og sammenhengende naturområder. Klima- og naturkrisen må derfor sees i sammenheng og ikke som to separate kriser. Det er i stor grad de samme driverne som fører til både klima- og naturkrisen, og fokuset må være på løsninger som tjener både natur og klima.

Viktige tiltak for å gjøre naturen robust mot klimaendringer er å ivareta klimautsatte arter og naturtyper, planlegge for endringer i naturen, sikre store, varierte og sammenhengende naturområder som minsker sårbarheten til arter, og sikre korridorer som binder områdene sammen og gir mulighet for forflytning. I tillegg er det viktig å legge til rette for at arter kan tilpasse seg gjennom naturlig seleksjon ved å sikre store nok populasjoner/bestander og genetisk variasjon

Restaurering av natur

Et av Norges nasjonale miljømål (mål 1.1)⁹ sier at økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester. Restaurering av natur er et av tiltakene for å innfri det politisk fastsatte målet. FN har utpekt 2021-2030 til verdens tiår for restaurering av økosystemer. Mye av norsk våtmark er sterkt påvirket av menneskelig aktivitet, blant annet fra drenering til skog- og jordbruksformål og nedbygging. For å nå bærekraftsmål nr. 15, (livet på land) må også Norge og Asker øke innsatsen for først og fremst å forhindre ødeleggelse av natur og dernest reparere forringede eller skadede arealer. I 2022 vedtok Asker kommune at alle myrer på kommunal grunn med et restaureringspotensial stilles til disposisjon for restaurering¹⁰. Kartlegging av alle myrområder i kommunen (intakte og modifiserte) vil gjennomføres i 2023.

⁹ Miljøstatus. Norges miljømål. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/>

¹⁰ Utvalg for samfunnstjenester, sak. 0024/22. Samtykke til restaurering av myrer på kommunal grunn. https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0024/22&c=200200214#result&_t_dtq=true

Natur og menneske

Viktigheten av et rikt naturmangfold og økosystemer i god tilstand, henger sammen med god folkehelse i et helhetlig perspektiv. Spesielt har naturen stor betydning for fysisk helse, livskvalitet og trivsel. Å verne om naturen er helt nødvendig for å ivareta livet slik vi kjenner det i dag, i tillegg til at det også gir betydelige velferdsgevinster for enkeltmennesker og samfunn.

Bærekraftig utvikling i skolen og barnehagen handler om å fremme forståelsen for betydningen av å verne om livet på jorda og å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. Barn og unge skal få mulighet til å utvikle verdier, kunnskaper og ferdigheter som kreves for å ta miljøbevisste valg. Naturmangfold er en sentral del av arbeidet med bærekraftig utvikling i Askers skoler og barnehager.

Lokalt viktig naturmangfold - medvirkning

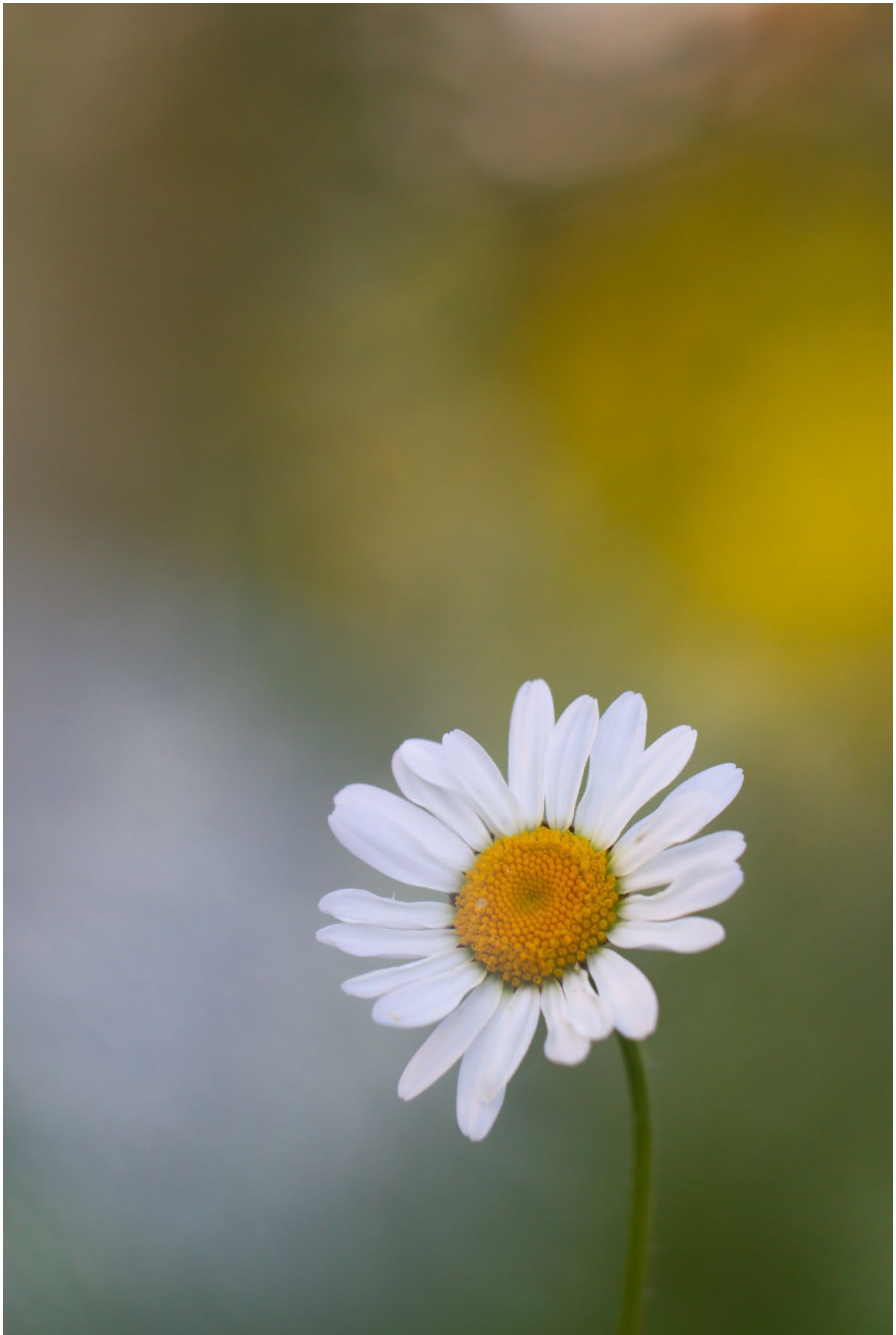
Kunnskap om naturmangfold i befolkningen er viktig for å sikre oppslutning om politikk som ivaretar hensynet til naturen, og for at befolkningen kan være en pådriver i slike saker. Asker har flere natur- og friluftslivsorganisasjoner som er en stor lokal ressurs med tanke på kunnskap om naturmangfoldet i kommunen.

I forbindelse med utarbeidelse av kunnskapsgrunnlaget har kommunen invitert lokale natur- og friluftslivsorganisasjoner til å komme med innspill om hva som er viktig natur i kommunen. Kommunen mottok åtte innspill og felles for alle innspillene var at de understreket viktigheten av følgende:

- *at det gjennomføres en helhetlig kartlegging av naturen i Asker*
- *at kommunen i størst mulig grad bevarer naturområder fra å bli utbygd*
- *tettstedsnær natur er svært viktig for innbyggerne, selv om dette ofte ikke er natur med et stort biologisk mangfold av nasjonal verdi*

Kommunens rolle

Kommunen har flere roller og ansvarsområder som påvirker hvordan naturmangfoldet blir ivarettatt. Kommunen er offentlig myndighetsutøver, som gjennom kommunal saksbehandling fatter vedtak etter forskjellige lovverk. Samtidig er kommunen grunneier som forvalter, drifter og iverksetter tiltak på kommunal grunn. Asker kommune gjør i dag en rekke tiltak for å sikre naturmangfoldet i kommunen, men ressursene er knappe og det er ulikt kunnskapsnivå om naturmangfold i de ulike avdelingene. Selv om fagansvaret for naturmangfold ligger i avdeling for Natur, miljø og landbruk, følger det ikke med de ressursene som trengs i form av finansiering og stillinger som må til for å kunne følge opp dette ansvaret tilstrekkelig. Det har vært et høyt fokus på blant annet klimaarbeidet i kommunen, mens arbeidet med naturmangfold har kommet mer i bakgrunnen. Naturkrisen og klimakrisen er to sider av samme sak og må løses samlet. Det er derfor viktig at det settes av tilstrekkelig med ressurser til å håndtere begge to.

Prestekrage fra slåttenga på Koiatangen. Foto: Merete Wiken Dees

2. INNLEDNING

2.1. Målet med temaplanen

Temaplan for naturmangfold skal være en strategisk og sektorovergripende plan, og vise hvordan kommunen kan nå målet om å verne om og sikre naturmangfoldet i Asker. Planen skal gi oversikt over status for naturmangfoldet i Asker ved å identifisere kunnskapshull, kartleggingsbehov og natur som kommunen særskilt vil ivareta og ta hensyn til i alle prosesser som berører natur. I tillegg skal planen legge føringer for en kunnskapsbasert, helhetlig og forutsigbar forvaltning av naturen i Asker slik at tap av naturmangfold stanses, og reverseres der det er mulig.

Arbeidet med temaplanen skal:

- *etablere et godt kunnskapsgrunnlag for rulleringen av kommuneplanens arealdel*
- *samle informasjon om lokalt viktig naturmangfold som ikke er kartfestet*
- *øke kompetansen om forvaltning av natur blant politikere og internt i kommunens egen administrasjon*
- *gå gjennom eksisterende rutiner, utveksle erfaringer og kunnskap, samt forbedre eksisterende rutiner og samhandling*
- *få til et godt samarbeid med nabokommuner om felles utfordringer og løsninger*

2.2. Organisering av planarbeidet

Oppdraget med å sette i gang arbeidet med *Temaplan for Naturmangfold* er gitt i Handlingsprogram 2020-2023¹¹ og Asker kommunes planstrategi¹².

Avdeling for Natur, Miljø og landbruk i virksomheten Miljø og Samferdsel (MOS) har ansvar for utarbeidelse av temaplanen. I tillegg har ressurspersoner fra andre virksomheter og avdelinger bidratt med innspill på sine fagområder (*Analyse og Geodata, Forvaltning og utvikling, Prosjekt og utvikling, Samferdsel, Samfunnsplanlegging, Senter for innovasjon og læring, Vann og vannmiljø*).

Utarbeidelsen av en plan som skal fungere som et strategisk styringsdokument er omfattende, tidkrevende og forutsetter et godt samspill mellom administrasjon, politikk og relevante høringspartnere. Administrasjonen skal på vegne av kommunedirektøren fremskaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag og sørge for en forsvarlig utredning, slik at Utvalg for Samfunnstjenester og senere kommunestyret kan utøve politisk styring gjennom flertallsvedtak.

For å sikre en bred forankring innad i organisasjonen og hos andre relevante høringsparter, vil det bli gjennomført et medvirkningsarbeid. Det er spesielt viktig med et tett samarbeid mellom tjenesteområdene Samfunnstjenester og Samfunnsutvikling siden arealbruksendringer er den største trusselen mot naturmangfoldet. Relevante høringsparter er deler av kommunens virksomheter, innbyggerne, interesseorganisasjoner, lag og foreninger, Statsforvalterens Klima- og miljøvern avdeling og nabokommuner.

¹¹ Asker kommune, Handlingsprogram 2020-2023, Vedtatt av kommunestyret 10. desember 2019.
<https://www.asker.kommune.no/contentassets/33055f6274fd437f858bbc20c074a890/handlingsplan2020.pdf>

¹² Asker kommunes planstrategi 2020-2024,
<https://www.asker.kommune.no/contentassets/6b7973f8bf98487186239340c9368e1d/asker-kommunes-planstrategi-13.10.20.pdf>

Kunnskapsgrunnlaget bygger på eksisterende kunnskap og data. Kartleggings- og registreringsarbeid har ikke blitt utført i denne prosessen. I hovedsak er Naturbase, Artskart, skriftlige kartleggingsrapporter og Askerkart, samt annen kjent informasjon som ikke er kartfestet/formalisert, benyttet som kildemateriale. Kunnskapsgrunnlaget danner grunnlaget for utformingen av selve temaplanen, samtidig som det kan tjene som et verktøy for administrasjonen og politikerne.

2.3. Hvorfor temaplan for naturmangfold?

Global oppvarming og tap av natur er de største utfordringene samfunnet står overfor. Ifølge FNs naturpanel har naturmangfoldet aldri vært så truet som det er i dag og en gjennomgripende samfunnsendring må til hvis vi skal klare å restaurere og beskytte naturen vår. Aldri har vitenskapen vært tydeligere om tap av arter og natur, enn i rapporten fra naturpanelet som kom i 2019¹³. Verdens natur er i krise.

Endret arealbruk truer verdens natur. Tap av naturmangfold på grunn av menneskelig aktivitet truer ikke bare artsmangfoldet, men rammer også samfunn og økonomi direkte ved at naturgoder som vi er helt avhengige av undermineres eller opphører. Korona-pandemien har vist oss hvordan forstyrrelser av naturen andre steder i verden også får konsekvenser for oss. Når naturen ødelegges og fragmenteres, reduseres dyrs leveområder, som igjen øker risikoen for menneskelig kontakt med dyr som bærer smittsomme sykdommer. Konsekvensene av å ødelegge natur rammer oss alle, uavhengig av hvor i verden vi lever.

Utarbeidelse av temaplaner eller kommunedelplaner for naturmangfold er en direkte oppfølging av Meld. St. 14 (2015-16) *Natur for livet – norsk handlingsplan for naturmangfold*. Meldingen tok blant annet opp følgende:

"Utarbeidelse av en egen kommunedelplan for naturmangfold, der kommunen identifiserer og tar hensyn til naturverdier av både nasjonal, regional og lokal betydning, vil være et viktig bidrag til den mer grundige interesseavveiningen som skal foretas i den etterfølgende prosessen med kommuneplanens arealdel."

Kommunene har et særskilt ansvar i arbeidet med å stanse tapet av natur, ettersom det er i kommunene de fleste vedtak om arealdisponering fattes. Asker er en kommune med et rikt biologisk mangfold, variert natur og landskapstyper. Vi har også et nasjonalt ansvar for en rekke truede arter som har sin hovedforekomst i kommunen vår. Samtidig presses naturen tilbake av befolkningsvekst, nedbygging, trafikkvekst og mer ekstremvær.

En forutsetning for forvaltning som ivaretar naturmangfoldet er god kunnskap om naturtyper, arter og deres leveområder. Slik kunnskap er et nødvendig grunnlag for å sikre en samfunnsutvikling som ikke ødelegger naturmangfoldet og naturens økologiske funksjoner, som samfunnet er helt avhengig av.

En temaplan er ikke juridisk bindende, men gir et styrket kunnskapsgrunnlag for både politikere og administrasjonen i beslutninger som har betydning for naturmangfoldet.

¹³ IPBES (2019): Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). IPBES secretariat, Bonn, Germany. <https://ipbes.net/global-assessment>

2.4. Avgrensninger

Det utarbeides mange ulike temaplaner i Asker kommune. Planene skal dekke ulike fag og de utarbeides til ulike tidspunkt. Noen av temaplanene berører de samme fagområdene. Temaplan for naturmangfold har grenseområder mot temaplan for vann og vannmiljø og temaplan handling mot klimaendringene.

Klimakrisa og naturkrisa er to sider av samme sak og de to temaplanene må ses i sammenheng. «Naturen som karbonlager» er et eget kapittel i temaplan handling mot klimaendringene. Her er det fokus på arealenes og naturens evne til å ta opp og lagre CO₂, mens temaplan for naturmangfold fokuserer på forvaltning av naturen for å ivareta mangfoldet av arter og naturtyper, og økologiske funksjonsområder.

Mens temaplan handling mot klimaendringene ikke omhandler klimatilpasning, vil temaplan for naturmangfold si noe om hvordan klimaendringene påvirker naturmangfoldet, hvordan vi kan redusere de negative konsekvensene av klimaendringene på naturen og hvordan naturen selv har en verdi for å hjelpe oss å tilpasse oss klimaendringene.

Temaplan for naturmangfold og temaplan for vann og vannmiljø berører de samme fagområdene når det gjelder vannmiljø. I temaplan for vann og vannmiljø ligger fokuset på de ulike årsakene til at den økologiske tilstanden i vannforekomstene ikke oppnås. Temaplan for naturmangfold handler mer om livet i vann: det finnes mange ulike naturtyper og arter som er knyttet til kystvann og ferskvann. Når tilstanden i vannet endrer seg, endrer også naturtypene og artssammensetningen seg. Begge temaplaner beskriver funksjonen til kantsoner langs vassdrag og hvorfor det er viktig å bevare disse.

3. NATURMANGFOLD

Foto: Merete Wiken Dees

3.1. Hva er naturmangfold?

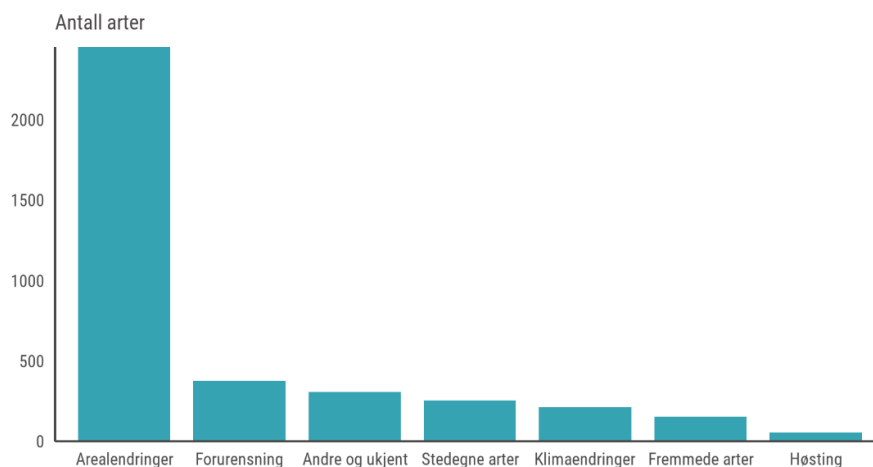
*Lov om forvaltning av naturens mangfold*¹⁴ (Naturmangfoldloven) definerer naturmangfold som "biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning".

3.2. Hvorfor er naturmangfold viktig?

Naturen er grunnlaget for alt liv på jorda. Mangfoldet av natur gir oss tilgang på mat, materialer, medisiner og rent vann, og bidrar med flomvern og karbonlagring. Pollinering av økonomisk viktige plantesorter er et eksempel. Intakt natur er viktig for å redusere klimagassutslipp og for tilpasning til konsekvensene av klimaendringer. Naturen har også en egenverdi, og er viktig for opplevelser, rekreasjon og folkehelse.

3.3. Hva truer naturmangfoldet?

Arealbruksendringer er hovedårsaken til tapet av natur (Figur 2), både i Norge og globalt. Arter utrykkes 1000 ganger raskere enn tidligere på grunn av menneskers påvirkning på naturen. I tillegg anslår FNs klimapanel at 20 til 30 prosent av artene på jorda står i fare for å dø ut på grunn av menneskeskapte klimaendringer. Andre trusler mot naturmangfoldet er forurensing, fremmede arter og overhøsting. Også kunnskapsmangel, administrative rutiner, manglende sektoransvar og samordning er påvirkningsfaktorer som er årsak til tap av naturmangfold¹⁵.

Figur 2. Påvirkningsfaktorer på truede arter i Norge sortert etter antall arter som påvirkes. Kilde: Artsdatabanken

3.3.1. Arealbruksendringer

Arealbruksendringer påvirker ni av ti truede arter ifølge Artsdatabanken¹⁶. De siste 50 årene har det skjedd betydelige endringer i Norge, både når det gjelder omfanget av fysiske inngrep knyttet til bygg og anleggstiltak og arealbruksendringer knyttet til jord- og skogbruksaktivitet.

¹⁴ Lovdata. Naturmangfoldloven. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>

¹⁵ St. meld. Nr. 42 om biologisk mangfold (2000-2001).

¹⁶ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodliseforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer> Nedlastet 06.12.2021.

Dersom ett leveområde forsvinner, kan det bety at mange individer av en art dør, men sjelden at arten utrykkes. Den stadige bit-for-bit-nedbygging av leveområder gjør det utfordrende for en rekke arter å opprettholde en robust bestand og har ført til at 2456 arter på rødlista nå er truet av arealbruksendringer¹⁷.

Arealendringer forårsaket av fysiske inngrep som boligbygging, veibygging, fjerning av gamle og hule trær, er antatt å påvirke 1552 truede arter på landsbasis. Kommersiell skogbruk antas å påvirke 1132 truede arter negativt, mens 397 truede arter er antatt å være negativt påvirket av jordbruksaktivitet (særlig oppdyrking og drenering). Opphøring av beite og slått er antatt å påvirke 936 truede arter negativt. 286 truede ferskvannsarter er oppgitt å påvirkes negativt av arealbruksendringer som oppdemming, vassdragsregulering, bekkelukking etc. For marine arter er arealendringer som mudring og utfylling i strandsonen angitt som negativ påvirkningsfaktor for 60 arter.

3.3.2. Forurensing

Forurensning er tilførsel av faste stoffer, væske eller gass til luft, vann eller i grunnen, støy og rystelser, lys og bestemte typer stråling og påvirkning av temperaturen.

Forurensing påvirker 377 truede arter negativt og berører både vann- og landlevende arter¹⁸. Forurensing omfatter både utslipp fra langtransport og lokal forurensning som gjødsling, og gjelder for både landmiljø, ferskvann og marine områder. Økt tilførsel av næringsstoffer er særlig angitt som negativ påvirkning. Det er flest truede arter i gruppen biller (43 arter) som påvirkes negativt av forurensning i vann, mens forurensing på land påvirker flest sopper (63 arter). Hele 88,5 % truede algearter påvirkes negativt av forurensning. Elvemusling, som har status som sårbar på Norsk Rødliste og som også er en av Norges ansvarsarter, er eksempel på en art som trues av vannforurensing.

Forurensing kan føre til dramatiske endringer i naturen og gjøre leveområder ubeboelige. Dette kan igjen føre til ringvirkninger for andre arter i økosystemet. Forskyvninger i økosystemet fører ofte til at mangfoldet av natur som vi bl.a. trenger for å få ren luft og rent vann blir kraftig redusert. For eksempel favoriserer avrenning fra landbruket de planteartene som vokser best med mye nitrogen. Disse får dominere på bekostning av alle planter som trenger mer næringsfattig omgivelser.

For Asker kan det antas at flere former for forurensninger kan være problematisk for naturmangfoldet. Med mange innbyggere og høyt aktivitetsnivå vil faren for forurensning være større.

3.3.3. Klimaendringer

Intakt natur er et av de beste verktøyene vi har for å bekjempe klimaendringene. Generelt blir naturens evne til klimatilpasning best ivaretatt gjennom bevaring av godt fungerende naturområder og sammenhengende strukturer. Som en konsekvens av klimaendringene vil vi se store endringer i norsk natur og naturmangfold de neste hundre årene¹⁹.

¹⁷ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisteforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer> Nedlastet 06.12.2021.

¹⁸ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisteforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer> Nedlastet 06.12.2021.

¹⁹ IPBES (2019): Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). IPBES secretariat, Bonn, Germany. <https://ipbes.net/global-assessment>

Klimaendringer er angitt som negativ påvirkningsfaktor for 211 av de *truede artene* i Norge og norske havområder. Dette er langt over en dobling i antall arter sammenliknet med Rødlista fra 2015, hvor det ble antatt at klimaendringer påvirket 87 av de *truede artene*²⁰. En av årsakene til at antallet har økt kraftig er at man nå har mer kunnskap om utviklingen av naturtyper i lys av de nyeste klimamodellene for Norge.

De fleste av de *truede artene* som påvirkes av klimaendringer er moser (78 arter) og karplanter (56 arter)²¹. Det er også en del *truede arter* fra artsgruppene fugler (31 arter) og laver (16 arter) som påvirkes negativt av klimaendringer. Nesten 60 av artene som er påvirket negativt av klimaendringer er knyttet til fjellet. Enkelte arter vil også begunstiges av klimaendringene²². Dette vil mest sannsynlig medføre en økt utbredelse av noen arter og redusert utbredelse av andre arter, iblant utdøing. Klimaendringer gir vanskeligere levekår for arter som allerede er truet på grunn av andre faktorer som f.eks. arealendringer eller forurensing.

En lengre vekstsesong vil være en annen konsekvens av klimaendringene. Dette kan føre til økt konkurranse fra arter som begunstiges av en lengre vekstsesong og dermed bidra til endringer i artssammensetningen i flere vegetasjonstyper. Økt temperatur kan også gi økt tørkestress i skoger og bidra til økt angrep av skadegjørende insekter og sopp. Et eksempel på dette er hyppigere og mer alvorlige barkebilleutbrudd på friske bartrær slik vi har sett sørover i Europa²³. Det vil også kunne forventes en økt spredning og introduksjon av nye fremmede arter som ennå ikke har etablert seg i Norge.

3.3.4. Påvirkning fra stedegne arter

Stedegne arter er naturlig hjemmehørende i Norge, men kan allikevel ha negativ påvirkning på *truede arter*. En årsak til det er at menneskelig aktivitet kan endre både utbredelse og bestandsstørrelse hos disse artene og at dette igjen kan påvirke mange av de *truede artene* negativt²⁴. Eksempler på dette kan være endrede konkurranseforhold, spredning av patogener, genetisk innblanding eller knapphet på føderessurser for den *truede arten*. Stedegne arter er antatt å påvirke 254 *truede arter* i Norge negativt. En stor del av dem er *truede karplanter* som påvirkes av konkurranse fra stedegne arter (94 arter). Andre eksempler er sopp og lav som påvirkes av beite og tråkk fra hjortedyrbestander. Flere *truede* fuglearter påvirkes av økt predasjonstrykk på grunn av minskende bestander av stedegne byttedyr.

3.3.5. Fremmede arter

Organismer som flyttes til steder der de ikke forekommer naturlig, det vil si utenfor det området arten kan spre seg til naturlig, omtales som fremmede arter²⁵. Fremmede arter er et stadig økende problem fordi de konkurrerer ut stedegne arter, overføre sykdommer eller

²⁰ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer> Nedlastet 06.12.2021.

²¹ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer> Nedlastet 06.12.2021.

²² Forsgren, E., Aarrestad P.A., Gundersen, H., Christie, H., Friberg, N., Jonsson, B., Kaste, Ø., Lindholm, M., Nilsen, E.B., Systad, G., Veiberg, V., Ødegaard, F. 2015. Klimaendringenes påvirkning på naturmangfoldet i Norge - NINA Rapport 1210. 133 s.

²³ Hlásny, T., Krokene, P., Liebhold, A., Montagné-Huck, C., Müller, J., Qin, H., Raffa, K., Schelhaas, M.-J., Seidl, R., Svoboda, M., Viiri, H. 2019. Living with bark beetles: impacts, outlook and management options. From Science to Policy 8. European Forest Institute.

²⁴ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer> Nedlastet 06.12.2021.

²⁵ Fremmede arter, Miljødirektoratet. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/fremmede-arter/>

påvirker habitater negativt. Det er nødvendig å hindre introduksjon og spredning for å stoppe naturtap og redusere samfunnskostnadene.

3.3.6. Høsting

Høsting er en bred påvirkningskategori som omfatter alt fra flora- eller faunakriminalitet, sanking eller høsting, regulert eller uregulert jakt, fangst og fiske til indirekte negativ effekt via høsting av artens næring²⁶. Ifølge Norsk Rødliste for arter er høsting angitt som negativt for 55 truede arter²⁷. Dette gjelder i hovedsak arter som er av betydelig interesse for mennesket og som kan være nøkkelarter i økosystemet. Tidligere eller pågående høsting har negativ påvirkning på truede arter i artsgruppene fisker, fugler, pattedyr og karplanter.

3.4. Kilder til informasjon om naturmangfold

Det er flere aktuelle kilder til informasjon om naturmangfold. Miljødirektoratet og Artsdatabanken har utarbeidet flere forvaltningsverktøy for bruk i kommunal forvaltning.

Naturbase (<http://kart.naturbase.no>) forvaltes og driftes av Miljødirektoratet og er et fagsystem for natur- og friluftslivsområder i Norge. Naturbase viser kartlagte forekomster av: verdifulle naturtyper, arter med nasjonal forvaltningsinteresse, landskapstyper (herunder kulturlandskap), verneområder (eksisterende og foreslåtte), prioriterte arter, utvalgte naturtyper og biologisk viktige områder (livsmiljøer) som er valgt ut med bakgrunn i Miljøregistreringer i skog (MiS). Naturbase henter primærdata fra en rekke kilder. Datasettet tar utgangspunkt i hele kildetilfanget til Artsdatabanken, men det er foretatt en siling av dataene for å gjøre basen forvaltningsrelevant. Silingen av data gjør at noe data ikke kommer frem i Naturbase, men de vil være tilgjengelige i Artskart.

Artsdatabankens **Artskart** (<https://artskart.artsdatabanken.no/>) viser informasjon om arters bestandssituasjon og påvirkninger for truede arter. Det er en tjeneste som inneholder kvalitetssikret, stedfestet informasjon for nesten 42 000 arter i Norge²⁸. Tjenesten driftes av Artsdatabanken, i samarbeid med GBIF-Norge, og viser kartfestet informasjon om norske arter. Artskart henter data fra mange ulike kilder og gjør dataene tilgjengelig på ett kart.

Miljødirektoratets **Miljøstatus** (<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/>) har som ambisjon å tilgjengeliggjøre alle relevante data i miljøsammenheng og viser bl.a. utviklingstrekk og nasjonale mål knyttet til arter og naturtyper. Det kan finnes informasjon om utbredelse og økologisk tilstand for enkelte arter og naturtyper.

Det offentlige kartgrunnlaget (DOK) er offentlige geografiske data som er tilrettelagt for kommunenes plan- og byggesaksarbeid, jf. plan- og bygningsloven § 2-1. Formålet med det offentlige kartgrunnlaget er å sikre en kunnskapsbasert og effektiv planlegging og saksbehandling. Av ulike årsaker mangler enkelte relevante datasett fra det offentlige kartgrunnlaget som bl.a. *Miljøregistreringer i skog (MiS)*.

Portal for **Økologisk grunnkart** (<https://okologiskegrunnkart.artsdatabanken.no/>) er utviklet av Artsdatabanken og er en oppfølging av stortingsmeldingen *Natur for livet*. Portalen

²⁶ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer> Nedlastet 06.12.2021

²⁷ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer> Nedlastet 06.12.2021

²⁸ Artsdatabanken (2021) Kunnskapsgrunnlaget. Norsk rødliste for arter 2021. <http://www.artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Kunnskapsgrunnlaget> Nedlastet 06.12.2021

skal vise stedfestet informasjon om arter, naturtyper, landskap og miljøvariabler som er relevant for forekomsten av dette mangfoldet.

Naturindeks for Norge 2020²⁹ er den mest omfattende kvantitative sammenstillingen av data om det biologiske mangfoldet i Norge og måler tilstanden til det biologiske mangfoldet. Den gir oversikt over utviklingen i økosystemene for utvalgte artsgrupper og tema. Naturindeks for Norge 2020 viser en betydelig variasjon mellom økosystemer med hensyn til det biologiske mangfoldet, og at tilstanden for norske økosystemer i 2020 er til dels betydelig lavere enn referansetilstanden. Et etablert og fleksibelt rammeverk sammenfatter tilstanden for det biologiske mangfoldet i sju hovedøkosystemer: hav, kyst, ferskvann, våtmark, skog, fjell og åpent lavland. Ved å samle et stort utvalg av indikatorer for biologisk mangfold innenfor det samme rammeverket bidrar Naturindeksen også til å identifisere viktige kunnskapsbehov for forbedret overvåking av norsk natur. Naturindeks 2020 sammenfatter informasjon om 260 indikatorer, tilrettelagt av eksperter fra norske faginstitusjoner, og er beregnet for årene 1990, 2000, 2010, 2014 og 2019. Arbeidet med Naturindeks koordineres av Miljødirektoratet på oppdrag av Klima- og miljødepartementet, og Norsk institutt for naturforskning (NINA) har hatt ansvar for å lede prosjektet Naturindeks for Norge 2020. I tillegg til NINA deltar Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO), Statistisk sentralbyrå (SSB) og Artsdatabanken i den rådgivende faggruppen. Havforskningsinstituttet (HI), NIBIO, NINA, NIVA og NTNU Vitenskapsmuseet har levert data og ekspertvurderinger til sentral database.

Miljøregistrering i skog (MiS) har som mål å bedre kunnskapen om biologisk mangfold i skog, og dermed bidra til en bedre registrering, overvåking og forvaltning av miljøverdiene³⁰. MiS ble en del av skogbruksplanleggingen i 2002 og er basert på registrering av 12 hovedtyper av livsmiljøer med spesiell betydning for biologisk mangfold i skog. Kartleggingen gir skogeier informasjon om arealer med miljøer som er særlig viktige å ta vare på (nøkkelbiotoper). MiS-registreringer finnes i Kilden (NIBIO)³¹ og Naturbase.

I kommunens kartløsning, **Askerkart**, finnes et eget kartlag med informasjon om både arter og naturtyper. Geodataavdelingen sammenstiller og tilrettelegger denne informasjonen slik at den er lett tilgjengelig for de ansatte. De samme naturdataene er også finne i de nasjonale databasene Naturbase og Artskart. Fordelen med kommunens egen kartløsning, er at ulike temaer som kommunen trenger i saksbehandlingen er samlet i en og samme kartløsning.

²⁹ Jakobsson, S. & Pedersen, B. (red.) 2020. Naturindeks for Norge 2020. Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA Rapport 1886. Norsk institutt for naturforskning.

³⁰ Miljøregistrering i skog. NIBIO. <https://www.nibio.no/tema/skog/miljoregistrering-i-skog-mis>

³¹ Kilden, NIBIO. <https://kilden.nibio.no/>

4. RAMMER OG FØRINGER

4.1. Internasjonale rammer og føringer

4.1.1. Konvensjon om biologisk mangfold (CBD)

Konvensjonen om biologisk mangfold³², ³³, ³⁴ er en global avtale om bevaring, og om bærekraftig og rettferdig bruk av biologisk mangfold. Den ble vedtatt under miljø- og utviklingskonferansen i Rio de Janeiro i 1992. Norge var et av de første landene som sluttet seg til konvensjonen som er ratifisert av 192 land.

Konvensjonen har tre hovedmål:

1. *å bevare det biologiske mangfoldet*
2. *sikre bærekraftig bruk av biologiske ressurser*
3. *sikre en rimelig og rettferdig fordeling av fordelene som følger av utnyttelsen av genetiske ressurser.*

I 2010 ble partslandene i konvensjonen om biologisk mangfold enige om en ny, tiårig plan for bevaring av det biologiske mangfoldet. Planen består av 20 delmål, de såkalte Aichi-målene. Målene skulle føre til effektiv handling for å stanse tapet av biologisk mangfold og for å sikre robuste økosystemer innen 2020. Planen har også en visjon for 2050 om at *det biologiske mangfoldet er verdisatt, bevart, restaurert og bærekraftig brukt på en måte som vedlikeholder økosystemtjenester, opprettholder en sunn planet og gir livsviktige goder til alle mennesker*³⁵. Rapporten *Global biodiversity outlook 5*³⁶ viser at ingen av målene om å beskytte verdens økosystemer ble nådd. Rapporten *Naturens tilstand*³⁷ vurderer Norges innsats for å nå verdens naturmål og konkluderer med at norske myndigheter ikke har klart å stanse tapet av natur, mislykkes med å beskytte viktige naturområder, henger etter med vern av hav og skog, og at de ikke klarer å se natur og klima i sammenheng.

4.1.2. FNs naturpanel (IPBES)

FNs naturpanel³⁸ er et globalt vitenskapspanel som ble opprettet av FNs miljøprogram i 2012 etter modell av FNs klimapanel. Formålet er å vurdere og sammenfatte gjeldende kunnskapsstatus om biologisk mangfold og tilstanden til jordas økosystemer. I 2019 leverte naturpanelet en av de mest omfattende rapportene³⁹ om naturens tilstand noensinne. Rapporten er utarbeidet av 400 av verdens ledende eksperter og er en global utredning som

³² Lovdata. Konvensjon om biologisk mangfold. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1992-06-05-1>

³³ FN. Konvensjonen om biologisk mangfold. <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/konvensjon-om-biologisk-mangfold>

³⁴ Myhre, Trude; Olerud, Kåre: Konvensjonen om biologisk mangfold i Store norske leksikon på snl.no. https://snl.no/Konvensjonen_om_biologisk_mangfold

³⁵ Miljøverndepartementet. Internasjonale mål for biologisk mangfold 2011-2020. Hentet 07.12.2021. <https://www.regjeringen.no/contentassets/2395e3d57fce400ab42e4aeb4417732c/t-1526.pdf>

³⁶ Secretariat of the Convention on Biological Diversity (2020) Global Biodiversity Outlook 5 – Summary for Policy Makers. Montréal

³⁷ Naturens tilstand 2020. Vurdering av Norges innsats for å nå verdens naturmål. Naturvernforbundet, Sabima, WWF Verdens naturfond og Forum for utvikling og miljø. <http://pizgc1wcip25xdok4cradtca-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2020/09/Naturens-tilstand-2020-web.pdf> 25.03.2021

³⁸ FNs naturpanel (IPBES). <https://www.ipbes.net/about>

³⁹ IPBES (2019): Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the intergovernmental science-policy platform on biodiversity and ecosystem services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). Ipbes secretariat, Bonn, Germany. <https://ipbes.net/global-assessment>

tar for seg hele verdens naturutfordringer. Rapporten slo fast at utviklingen har gått så langt at det ville være umulig å nå FNs bærekraftsmål og de internasjonale Aichi-målene for naturmangfold for 2020. Ifølge Naturpanelet vil det kunne være mulig å nå målene mot 2030 og på lengre sikt, men det vil kreve gjennomgripende samfunnsendringer.

4.1.3. FNs naturavtale

Figur 3. Faksimile fra Budsikka 03.05.2021.

I 2022 skal verdens ledere forhandle frem FNs naturavtale under det 15. partsmøtet for biomangfoldkonvensjonen (CBD COP15). Naturavtalen skal i utgangspunktet sette miljømål (for perioden 2022–2030) for å bedre tilstanden til det biologiske mangfoldet i verden, basert på blant annet rapportene fra FNs naturpanel (IPBES). Målet er en ambisiøs avtale som forplikter statene og styrer oss i retning av en forsvarlig forvaltning av naturen. Det krever at verdens ledere klarer å bli enige – slik man ble enige om klimaavtalen i Paris i 2015. En ny naturavtale bør bli like viktig for naturen som Paris-avtalen er for klimaet. På oppfordring fra WWF vedtok Formannskapet i Asker kommune våren 2021 å sende en oppfordring til regjeringen om å ta en offensiv posisjon i forhandlingene om den nye naturavtalen under FNs kommende biomangfoldskonferanse (Figur 3)⁴⁰.

Våren 2021 trådte Norge inn i to ambisiøse koalisjoner: *Global Ocean Alliance*⁴¹, som ledes av Storbritannia, arbeider for bevaring av 30 prosent av havet. *High Ambition Coalition*⁴² for

⁴⁰ Saksfremlegg til møte i Formannskapet 04.05.2021, FNs naturavtale – støtteerklæring fra Asker kommune. https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0093/21&c=200200212#result&t_dtq=true

⁴¹ Global ocean alliance: 30by30 initiative, <https://www.gov.uk/government/topical-events/global-ocean-alliance-30by30-initiative>

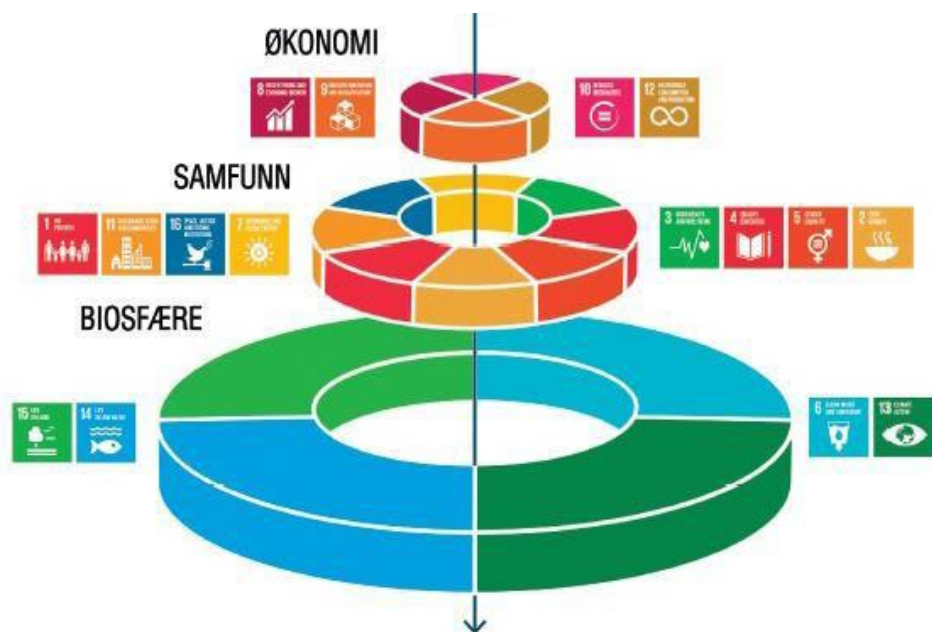
⁴² High Ambition Coalition for Nature and People, <https://www.hacfornatureandpeople.org/home>

Nature and People, ledes av Frankrike og Costa Rica, og arbeider for bevaring av 30 prosent av land og hav innen 2030.

Sentrale punkter i forhandlingene om en ny naturavtale er:

- *et globalt mål om at 30 prosent av land- og havområdene på jorda skal vernes og bevares innen 2030,*
- *et mål om at vi skal ha mer natur fram mot 2030,*
- *natur som middel for å kutte klimagassutslipp,*
- *bærekraftig bruk av natur,*
- *å få på plass et system for å ved jevne mellomrom måle landenes samlede innsats og fremgang mot de nye globale målene*

4.1.4. FNs bærekraftsmål

Figur 4. FNs bærekraftsmål inndelt i økologisk, sosial og økonomisk bærekraft (Stockholm Resilience Centre, 2016).

FNs bærekraftsmål⁴³ (sustainable development goals (SDG)) er en felles plan for alle verdens land for hvordan vi kan utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Bærekraftsmålene gjelder for alle land i verden, og regjeringen har forpliktet Norge til å arbeide for å nå målene. Kommunen er forpliktet til å legge FNs bærekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen.

⁴³ FN. Sustainable development goals. <https://sdgs.un.org/goals>

Målene i kommuneplanens samfunnsdel for Asker bygger på FNs bærekraftsmål, og vektlegger de tre bærekraftsdimensjonene økonomisk bærekraft, miljømessig bærekraft og sosial bærekraft (Figur 4). En bærekraftig utvikling ivaretar dagens behov uten å ødelegge kommende generasjoners muligheter til å få dekket sine behov.

En forutsetning for å nå både de sosiale og økonomiske bærekraftsmålene er å ivareta livsgrunnlaget vårt, biosfæren. Naturen er helt grunnleggende for velferden vår og en ødelagt natur koster samfunnet dyrt. Å bevare *Liv under vann* (14), *Liv på land* (15) og *Stoppe klimaendringene* (13) er derfor helt nødvendig i kommunens arbeid fremover.

4.1.5. Grønn giv (European Green Deal)

Europas grønne giv ble lagt fram av EU-kommisjonen i desember 2019⁴⁴. Det er en strategi for grønn vekst som skal sikre et mer bærekraftig og konkurransedyktig Europa og løse utfordringer på klima og miljø på tvers av politikkområder. Det er en viktig del av EUs implementering av FNs 2030 agenda og FNs bærekraftsmål.

EUs strategi for biomangfold er en sentral del av den grønne given. Ambisjonen er å bevare og gjenopprette økosystemer og naturmangfoldet i Europa. Mange av målene og tiltakene i biomangfoldstrategien gjelder områder som ikke er omfattet av EØS-avtalen, som naturvern, landbruk og fiskeri. EUs regulering av vilkårene for disse sektorene har likevel indirekte betydning for Norge.

4.2. Nasjonale rammer og føringer

Norge har gjennom tilslutning til flere internasjonale konvensjoner forpliktet seg til å ta vare på både planter og dyr og deres leveområder og kommunene har en sentral rolle i arbeidet med å nå de nasjonale målene for naturmangfold (Prop. 1 S (2014–2015) for Klima- og miljødepartementet):

- *økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester*
- *ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen for truede og nærtruede arter og naturtyper skal bedres*
- *et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner*

De viktigste lovene og handlingsplanene for å ta vare på naturmangfoldet i norsk natur er:

- Naturmangfoldloven
- Plan- og bygningsloven
- Stortingsmeldingen Natur for livet – norsk handlingsplan for naturmangfold (Prop.1 S (2014–2015))

Med *Naturmangfoldloven* som kom i 2009, fikk vi for første gang en sektorovergripende lov med prinsipper som skulle gjelde for alle vedtak som berører natur. Formålet med naturmangfoldloven er *at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur*. Bakgrunnen for loven er å styrke gjennomføringen av Norges internasjonale miljøforpliktelser i Konvensjonen om biologisk mangfold, samt bidra til å oppfylle prinsippene i Grunnloven § 112. Naturmangfoldloven skal være et overordnet

⁴⁴ European Commission. 2019. The European Green Deal. (<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?qid=1596443911913&uri=CELEX:52019DC0640#document2>)

virkemiddel for å hindre tap av biologisk mangfold. Loven regulerer forvaltning av arter, fremmede organismer, utvalgte naturtyper, prioriterte arter og områdevern.

I tillegg til *Naturmangfoldloven* har kommunen gjennom *Plan- og bygningsloven* et svært viktig verktøy for å ta vare på natur. Kommunene har et særskilt ansvar i arbeidet med å stanse tapet av naturmangfold, ettersom det er i kommunene de fleste vedtak om arealdisponering fattes. Summen av enkeltbeslutninger etter plan- og bygningsloven former i stor grad hvordan naturmangfoldet blir ivaretatt, både på kort og lang sikt. Robuste kommuner med god kapasitet og kompetanse om natur, kan være slagkraftige aktører for å bidra til å nå nasjonale og internasjonale mål om naturmangfold.

Norge har gjennom FNs konvensjon for biologisk mangfold forpliktet seg til å stanse tap av naturmangfold. Som en direkte oppfølging av dette la regjeringen frem stortingsmeldingen *Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold (Meld. St. 14 (2015–2016))* i 2015. Her slås det fast at «ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres». Stortingsmeldingen beskriver status og virkemidler for å nå de nasjonale målene om naturmangfold og i dette arbeidet er kommunenes rolle tillagt stor vekt.

"En planlegging for boligbygging, næringsutvikling, samferdselsanlegg mv. som også ivaretar hensynet til naturmangfold, forutsetter god samhandling og bevisst prioritering i arealforvaltningen. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel og arealdel gis kommunen anledning til å se hele kommunens areal, på land og i sjø, i sammenheng. Både samfunnsdelen og arealdelen av kommuneplanen er velegnet for langsiktige prioriteringer på et overordnet nivå, herunder hva angår bevaring av viktige miljøverdier."

Fra Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold (Meld. St. 14 (2015–2016))

4.2.1. Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging⁴⁵. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

⁴⁵ Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023. Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Hentet 11.05.2021.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/cc2c53c65af24b8ea560c0156d885703/nasjonale-forventninger-2019-bm.pdf>

Det er blant annet en forventning om at kommunene:

- identifiserer og tar hensyn til viktig naturmangfold, friluftslivsområder, overordnet grønnstruktur, kulturhistoriske verdier, kulturmiljø og landskap i planleggingen. Samlede virkninger skal tas hensyn til
- vurderer arealbruken i strandsonen langs sjøen og i og langs vassdrag i et helhetlig og langsiktig perspektiv, og tar særlige hensyn til naturmangfold, kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser
- sikrer viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket gjennom langsiktige utbyggingsgrenser
- legger til rette for gode leveområder for ville, pollinerende insekter gjennom planleggingen og drift av arealer

4.2.2. Rundskriv T2/16 (revidert februar 2021)

For å bidra til en mer enhetlig forvaltningspraksis og økt forutsigbarhet om hvilke klima- og miljøhensyn staten mener skal ivaretas i den kommunale arealplanleggingen, klargjør dette rundskrivet hva som er spørsmål av nasjonal eller vesentlig regional betydning eller som av andre grunner er av vesentlig betydning ⁴⁶. Rundskrivet skal legges til grunn for miljømyndighetenes innsigelsespraksis etter plan- og bygningsloven.

4.2.3. Statsforvalterens forventningsbrev til kommunene

I forventningsbrevet fra Statsforvalteren i Oslo og Viken for 2021 kan vi lese følgende:

«... Tap av naturmangfold er en av vår tids store utfordringer. Kommunene har ansvar for å bruke eksisterende kunnskap om og ivareta hensynet til naturmangfold i sin planlegging etter plan- og bygningsloven. I mange kommuner i vår region er ikke kunnskapsgrunnlaget godt nok til at man kan legge eksisterende kunnskap til grunn for nye planer, og her må kommunene sørge for ny kartlegging. Det pågår et arbeid med å samle ny kunnskap om naturen, basert på Artsdatabankens type- og beskrivelsessystem Natur i Norge (NiN). All naturtypekartlegging fremover skal skje etter denne instruksen. Kommunene må bruke Miljødirektoratets instruks når de selv iverksetter og stiller krav om naturtypekartlegging...»

4.3. Regionale rammer og føringer

I 2019 kom *Vi i Viken* ⁴⁷ som er det første felles kunnskapsgrunnlaget om Viken fylke. Rapporten er organisert etter FNs 17 bærekraftsmål og skal fungere som et verktøy for samfunnsplanlegging i hele det nye fylket.

⁴⁶ Rundskriv T2/16, Klima- og miljødepartementet.

https://www.regjeringen.no/contentassets/6c0dd1b319454e8bb366b9ea37479a0a/t-2-16_revidert_februar_2021.pdf

⁴⁷ Viken Fylkeskommune. *Vi i Viken*. https://viken.no/_f/p1/i4f0b8206-d207-4524-b400-9200b65ae0f9/kunnskapsgrunnlag-regional-planstrategi-viken-vi-i-viken.pdf

4.4. Lokale rammer og føringer

Kommuneplan for Asker

Kommuneplanen definerer kommunens overordnede mål og strategier og er kommunens viktigste redskap for å styre utviklingen av lokalsamfunnet. Planen inneholder en samfunnsdel og en arealdel. Samfunnsdelen ble vedtatt i juni 2020⁴⁸. Kommuneplanens samfunnsdel har et perspektiv frem til 2032 og viser hvordan Asker kommune skal utvikle tjenester for innbyggerne og legge til rette for samfunnsutvikling. Planen tar stilling til langsiktige utfordringer, som for eksempel klimaendringer og økonomisk utvikling. Den fastsetter mål og strategier for kommunen og er grunnlag for de ulike sektorenes planer og virksomhet. Kommuneplanens arealdel er en plan som styrer utviklingen av arealbruk i kommunen. Arealdelen består av et kart med tilhørende bestemmelser og retningslinjer for bruk, vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser i hele kommunen. Arbeidet med arealdelen ble igangsatt våren 2020 og forventes å bli endelig vedtatt i 2022. Inntil ny arealdel er vedtatt gjelder de tre kommuneplanene for tidligere Hurum, Røyken og Asker kommuner⁴⁹.

FNs 17 bærekraftsmål er lagt til grunn for utarbeidelse av den nye kommuneplanen. For første gang har vi fått et felles globalt rammeverk for arbeidet med samfunnsutviklingen på kommunenivå i Norge. Gjennom politiske prosesser har Asker valgt å løfte fram seks prioriterte bærekraftsmål for videreutviklingen av Asker-samfunnet.

De prioriterte bærekraftsmålene har igjen gitt åtte satsingsområder:

- samarbeid for å nå målene
- bærekraftige byer og samfunn
- handling mot klimaendringene
- god helse
- god utdanning
- innovasjon, digitalisering og næringsutvikling
- medarbeidere
- kommuneøkonomi

Innenfor satsningsområdet *Bærekraftige byer og samfunn* definerer kommuneplanens samfunnsdel følgende mål:

- Hovedmål: *Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.*
- Delmål: *Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.*
- Strategi: *Asker kommune skal tilrettelegge for bærekraftig forvaltning og vern av økosystemene i havet, langs kysten og på land, og stanse og reversere landforringelse og tap av biologisk mangfold.*

⁴⁸ Asker kommune. Kommuneplan for Asker 2020-2032. Samfunnsdelen. 2020. (https://www.asker.kommune.no/contentassets/4285d484ae194d8bae76e80908df1230/asko0145_kommuneplan_oktober_2020_nett.pdf)

⁴⁹ Kommuneplaner for tidligere Hurum, Røyken og Asker kommuner. (<https://www.asker.kommune.no/om-asker-kommune/styring-og-verdier/kommuneplan-2020---2032/tidligere-kommuneplaner-for-asker-royken-og-hurum/>)

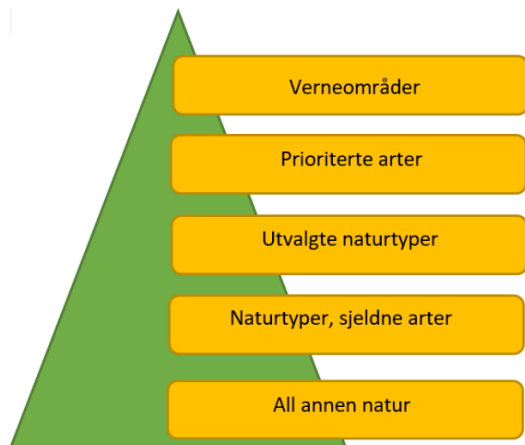

Blåveis trives best i kalkrik jord. Foto: Merete Wiken Dees

5. STATUS FOR NATURMANGFOLDET I ASKER

5.1. Forvaltningsbegreper

Mange begreper innenfor naturforvaltningen er laget for å verdsette og rangere natur og for å forenkle forvaltningen av naturen. En grov inndeling finnes i forvaltningshierarkiet (Figur 5). Øverst i hierarkiet er den mest truede naturen, som det finnes minst av og som trenger størst

beskyttelse. Her finnes verneområdene som har det strengeste vernet. Prioriterte arter har også en sterk beskyttelse på lik linje med verneområder. Statsforvalteren har myndighet til å forvalte både verneområder og prioriterte arter. I midten av pyramiden er utvalgte naturtyper og viktige naturtyper, samt sjeldne eller truede arter plassert. Disse naturverdiene har kommunen hovedansvaret for å forvalte og beskytte, særlig gjennom plan- og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven i kombinasjon med aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven). Nederst i pyramiden, finnes all annen natur som dekker store arealer, men som har svakest beskyttelse.

Figur 5. Forvaltningshierarkiet. Kilde: Plan for ivaretagelse av naturmangfoldet i Røyken⁵⁰.

5.2. Status for kartlegging av arter og naturtyper i Asker kommune

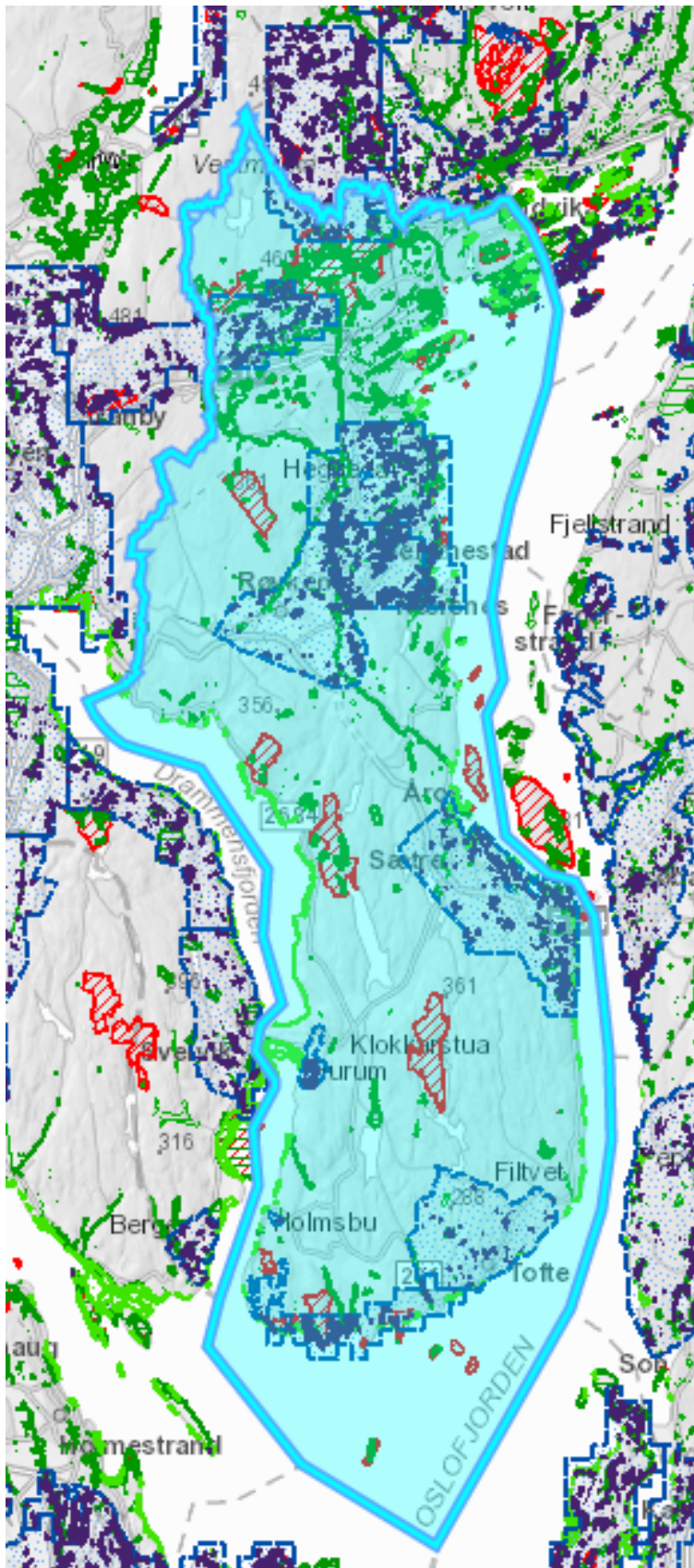
Kartlegging er en nødvendig forutsetning for et godt kunnskapsgrunnlag. Hvis vi ikke vet hva vi har, vet vi heller ikke hva vi mister ved arealbruksendringer. Det har vært utført naturtypekartlegging i de tidligere kommunene i Asker, men allikevel er det store områder som er ufullstendig kartlagt (Figur 6). Tidligere Asker kommune har et mer komplett kartleggingsgrunnlag enn tidligere Røyken og Hurum kommuner, mye fordi presset på arealene i forbindelse med reguleringssaker og utbygging har vært størst der. Totalt 6,5 % (24 167 daa ⁵¹) av kommunens landareal er avgrenset som naturtyper etter NiN Miljødirektoratets instruks og DN-håndbok 13.

Det kommer stadig informasjon og dokumentasjon om naturmangfoldet i kommunen fra ulike kilder (utredninger ifm. reguleringsplaner, privatpersoner, organisasjoner m.fl.). Dette er ofte informasjon som ikke kan legges direkte inn i databaser. En utfordring er å få systematisert og filtrert denne informasjon, slik at kunnskapen kan brukes til aktiv naturforvaltning.

Da det i dag er begrensede ressurser til kartlegging, må arbeidet med temaplanen ta utgangspunkt i eksisterende kunnskap og i tillegg beskrive behovet for videre kartlegging og legge strategier for å tette kunnskapshullene.

⁵⁰ Røyken kommune (2018) Plan for ivaretagelse av naturmangfoldet.

⁵¹ Per 11.10.2021

Figur 6. Oversikt over verneområder (rød skravur), naturtyper (grønn og lilla) og kartlagte områder etter Miljødirektoratets instruks, NiN (avgrensninger med blå stiplede linjer). Store områder er ufullstendig kartlagt. Kilde: skjermdump fra naturbase 29.08.2022

På oppdrag fra Viken Fylkeskommune har Biofokus utarbeidet en rapport «Kartleggingsstatus 2020 for viktige naturtyper i Akershus-kommunene»⁵². Nedenfor følger et sammendrag av statusvurderingen for Asker:

De tettstedsnære delene av Asker kommune er hovedsakelig godt kartlagt for de fleste områder og de fleste naturtyper. Deler av Asker sentrum og ikke minst områdene fra Slemmestad til Nærsnes er svært godt kartlagt i flere omganger i senere tid. For sistnevnte har store areal vært kartlagt mer eller mindre parallelt etter DN13 i 2017-2019 og etter Naturtyper NiN i 2019. Sætre/Storsand og Røyken/Midtbygda vil ha god dekning etter 2020-sesongen. Det er en del nyere registreringer av rødlistearter, spesielt av sopp, utført av privatpersoner, Sopp- og nyttevekstforeningen, Naturvernforbundet m.fl. de siste 5-6 årene. Registreringene ligger ute i Artskart, men alle er ikke nødvendigvis fanget opp i naturtyper (selv om mange er det). Rødlistearter er ofte knyttet til livsmiljøer, og det vil generelt være en fordel å få kartlagt hele livsmiljøet og ikke bare punktet som arten er funnet i.

Selv i de delene av kommunen som vurderes som godt kartlagt vil det fortsatt kunne forekomme verdifulle lokaliteter enkelte steder. Landskapet er forholdsvis småskala, og "hotspot-elementet" knyttet til de kalkrike og varme områdene i indre Oslofjord gjør at det kan finnes store verdier på små arealer som er lett å overse ved kartlegging.

Dammer og andre ferskvannslokaliteter er forholdsvis godt kartlagt i gamle Asker og Røyken, mens det trolig er behov for komplettering i gamle Hurum. Områdene mot Drammensfjorden vest for Røyken sentrum/Midtbygda er i behov for bedre kartlegging, likeså kulturlandskapene og potensielt rike skoger rundt Klokkearstua og Holmsbu på Hurumlandet.

I skog er deler av kommunen godt kartlagt, mens andre deler har manglende kunnskapsgrunnlag. Skogbrukets egne kartlegginger, miljøregistrering i skog (MiS), er i stor grad gamle (før 2000) selv om det er nyere registreringer i enkelte områder. Det er en god del MiS-registreringer som ikke er kartlagt som naturtyper (etter DN-håndbok 13 eller NiN), og det er potensial for at en del av disse har naturtypekvalitet. MiS-registreringene er ikke på et format som automatisk kan konverteres til naturtyper. Flere større skogområder har behov for bedre kartlegging, bl.a. rundt Store Sandungen og ved Bergsmarka, Kjekstadmarka og sentralt på Hurumlandet.

⁵² Thylén, A. og Blindheim, T. 2020. Kartleggingsstatus 2020 for viktige naturtyper i Akershus-kommunene BioFokus-rapport 2020-18. Stiftelsen BioFokus. Oslo. <http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2020-18.pdf>

5.3. Naturforhold

Asker kommune har et landareal på 376 km². Store deler av kommunen er skog (67 %), 10 % er dyrket mark, mens 3,5 % av arealet er ferskvann. Kommunen grenser mot indre Oslofjord i øst, via ytre Oslofjord og mot Drammensfjorden i vest.

Under og etter istiden lå deler av Asker under havgrensa. Marin grense går i dag omtrent 215 meter over havet. Løsmasseavsetninger som ble lagt igjen under havoverflaten og under isen før den trakk seg tilbake, danner grunnlaget for de frodige jord- og skogbruksområdene i kommunen. Store deler av kommunen ligger i Oslo-feltet som består av kalkrike bergarter fra kambrosilur-tiden, dannet for 400-600 millioner år siden. Kambrosilur-områdene domineres av de sedimentære bergartene leirskifer og kalkstein, ofte i vekslende mørke og lyse lag, som særlig kystsonen i Asker er preget av. Disse bergartene forvitrer lett og inneholder mange næringsstoffer av betydning for plantelivet. Mesteparten av berggrunnen sør og midt i kommunen består av drammensgranitt med en karakteristisk lyserød farge.

Naturvariasjonen kan betraktes som stor; her er både skog, kulturlandskap, ferskvannsmiljøer og strand- og marine områder. I tillegg ligger flere av øyene i Oslofjorden innenfor kommunens grenser. Hele kommunens areal ligger i boreonemoral vegetasjonssone med varmekjær vegetasjon og et markant innslag av varmekjære treslag som for eksempel eik, ask og alm.

5.4. Naturverdier i Asker

I Asker har vi både verneområder, prioriterte arter, utvalgte naturtyper, naturtyper, og sjeldne og truede arter. Marka, fjorden, kulturlandskapet, vassdragene, friområdene, turveiene og de grønne arealene i boligstrukturen utgjør kommunens såkalte blågrønne struktur, og er en viktig del av kommunens særpreg, kvalitet og kulturhistorie. Områdene rundt Oslofjorden har et stort biologisk mangfold på grunn av et gunstig klima og variert geologi med kalkrike bergarter. Dette er også området med flest truede og sjeldne arter her i landet. I kalkrike områder i skog og langs kysten, myr og våtmark, har vi særlig mange rødlistede naturtyper som må ivaretas. Hovedtyngden av registrerte truede arter rundt Oslofjorden er terrestriske. Det er ikke nødvendigvis på grunn av at det er færre truede arter marint, men snarere at kunnskapsmangelen er større marint enn terrestrisk⁵³. Samtidig som naturen i Oslofjordområdet har en av landets høyeste artsrikdommer, er naturen under sterkt press fra utbygging, fysiske inngrep (gravearbeider, hogst og slitasje), samt andre trusler som for eksempel spredning av fremmede arter.

⁵³ *Kunnskapsstatus Oslofjorden* (2019) Nummer: M-1556. Utgiver: Nina, Niva, Salt, Havforskningsinstituttet.

5.5. Verneområder

Foto: Merete Wiken Dees

Natur kan vernes ut fra ulike formål. De fire viktigste verneformene er nasjonalpark, landskapsvern, naturreservat og marine verneområder. Det finnes også noen spesielle og sjeldne verneformer som oftest samles i en egen gruppe for "*Annet vern*". Verneformål kan være sjøfugl, våtmarksområder, spesielle naturtyper med truede arter, gamle trær, fossiler, geologi og kulturlandskap. Det er knyttet ulike vernebestemmelser til hvert enkelt verneområde.

Det er 69 naturvernområder i Asker kommune⁵⁴ som til sammen utgjør 7 % (26,26 km²) av kommunens totalareal (Tabell 1). Det er Statsforvalteren i Oslo og Viken som har forvaltningsansvar for verneområdene i kommunen. De fleste verneområder ligger i

⁵⁴ Naturbase 23.03.2021

kystsonen og inkluderer flere øyer. Kommunen har 8 (9) verneområder som er større en 1000 daa:

- *Semsvannet landskapsvernområde* (4600 daa) er det største verneområdet i kommunen.
- *Tofteskogen naturreservat* er i underkant av 3000 daa og verneverdiene er i hovedsak knyttet til forekomst av mye grovvokst, høyproduktiv gammel granskog med rik flora.
- Størsteparten av *Grunnane naturreservat* (våtmark) ligger i Drammen kommune.
- *Sandungåsen* (2600 daa), som ligger på grensen mellom tidligere Hurum og Røyken kommuner, har få nye inngrep og store sammenhengende arealer med gammelskog. Det er forekomster av rike skogtyper som edellauvskog og lågurtskog og stort potensiale for videre utvikling av et rikt mangfold av krevende, skoglevende arter.
- *Blåfjell naturreservat* ligger i Kjekstadmarka og er et skogvernområde som består av et større åsparti.
- *Furuåsen og Hagahogget naturreservat*, og *Nordre Skaugumsåsen naturreservat* er skogvernområder nord i kommunen på til sammen 3000 daa.
- *Geitmyråsen naturreservat* (1100 daa) ligger sørvest i kommunen og består av gammel furuskog og granskog med særlig betydning for biologisk mangfold.
- *Haraldsfjellet naturreservat* (998 daa) er et skogvernområde som ligger helt sør i kommunen. Verneverdiene er først og fremst knyttet til store areal med urterik kalkfuruskog og kalkbergvegetasjon langs stranda, med mange sjeldne og hensynskrevende arter. Det er også eldre edelløvskog og store barlindforekomster i området.

Tabell 1. Verneområder i Asker⁵⁵

Verneform	Verneform detaljert	Antall
Annen fredning	<i>Biotopvern etter villtloven</i>	3
	<i>Dyrefredningsområde</i>	7
	<i>Naturminne</i>	15
	<i>Plantefredning</i>	1
Landskapsvernområde	<i>Landskapsvernområde</i>	2
Naturreservat	<i>Annet vern</i>	11
	<i>Ikke vurdert</i>	1
	<i>Skogvern</i>	11
	<i>Verneplan for edelløvskog</i>	1
	<i>Verneplan for myr</i>	2
	<i>Verneplan for sjøfugl</i>	13
	<i>Verneplan for våtmark</i>	2

⁵⁵ Miljødirektoratet. *Enkelt søk* i Naturbase. Hentet 25.01.2022.

Mølen naturreservat. Foto: Merete Wiken Dees

5.6. Naturtyper i Asker

En naturtype er definert som *en ensartet type natur som omfatter alle levende organismer i området, samt de miljøfaktorene som virker der, eller spesielle typer naturforekomster som dammer, åkerholmer eller lignende, samt spesielle typer geologiske forekomster.*

Kommunen plikter å ta hensyn til nasjonale mål om å ivareta det mest verdifulle naturmangfoldet. Her er utvalgte naturtyper, truede og nær truede naturtyper spesielt relevant. Virkemidlene i plan- og bygningsloven kan brukes til å ta vare på alle relevante naturtyper, uavhengig av verdi.

Naturtyper er registrert etter to ulike kartleggingssystemer:

1. DN-håndboka
2. Miljødirektoratets instruks - Natur i Norge (NiN)

All naturtypekartlegging fremover skal skje etter Artsdatabankens type- og beskrivelsessystem Natur i Norge (NiN). Kommunene må bruke Miljødirektoratets instruks når de selv iverksetter og stiller krav om naturtypekartlegging⁵⁶. Kartleggingsresultatene skal gjøres tilgjengelige gjennom Naturbase⁵⁷, noe som bidrar til et bedre kunnskapsgrunnlag til bruk i arealplanleggingen. Miljødirektoratets instruks gjelder per nå ikke for naturtyper i sjø eller ferskvann⁵⁸. Den gjelder heller ikke for kartlegging av arter.

⁵⁶ Kartleggingsinstruks, miljødirektoratet (2021) - kartlegging av terrestriske naturtyper etter nin2

<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/februar-2021/kartleggingsinstruks---kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin2/>

⁵⁷ naturbase, miljødirektoratet. <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/>

⁵⁸ kartlegging av naturtyper på land, miljødirektoratet. Hentet 10.05.2021

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/miljoovervaking-kartlegging/kartlegging-av-naturtyper-pa-land/>

Nasjonale myndigheter gjennomfører nå en omfattende naturtypekartlegging etter Miljødirektoratets instruks for å øke kunnskapsgrunnlaget om verdifull natur. I den forbindelse er det prioritert å få kartfestet truede og nær truede naturtyper og naturtyper som er levesteder for truede og nær truede arter. Det kartlegges nye områder i Asker hvert år⁵⁹.

Totalt 6,5 % (24 167 daa⁶⁰) av kommunens landareal er avgrenset som naturtyper etter NiN Miljødirektoratets instruks og DN-håndbok 13. Det er 1359 registrerte naturtypelokaliteter fordelt på 54 naturtyper etter DN-håndbok 13, 187 lokaliteter fordelt på to naturtyper etter DN-håndbok 19 og 1581 naturtypelokaliteter fordelt på 64 naturtyper etter NiN Miljødirektoratets instruks.

Naturtypelokalitetene finnes spredt over hele kommunen; i marka, fjorden, landbruksområder, i og langs vassdragene, på friområder og i de grønne arealene i boligområdene. En oversikt over registrerte naturtypelokaliteter i kommunen finnes i Naturbase. Mer utfyllende informasjon om de ulike lokalitetene finnes ved å gå inn i faktaark tilhørende hver lokalitet i Naturbase.

Tabellene nedenfor viser en oversikt over Naturtypelokaliteter i Asker etter DN-håndbok 13 (Tabell 2), DN-håndbok 19 (Tabell 3) og Miljødirektoratets Instruks (NiN) (Tabell 4) med minst 10 forekomster (per mai 2021).

Tabell 2. Naturtypelokaliteter etter DN-håndbok 13 med minst 10 forekomster (per mai 2021).

Naturtype	Antall	Svært viktig	Viktig	Lokalt viktig
Store gamle trær	491	70	238	183
Dam	145	52	52	41
Rik edellauvskog	141	51	71	19
Kalkbarskog	62	20	40	2
Åpen kalkmark	52	26	20	6
Åpen grunnlendt kalkmark	46	17	20	9
Kalkskog	45	12	26	7
Rik sump- og kildeskog	42	12	24	6
Kalkedellauvskog	35	19	16	0
Gammel barskog	27	2	18	7
Gammel lavlandsblandingsskog	24	2	14	8
Slåttemark	22	5	12	5
Strandeng og strandsump	21	4	10	7
Gråor-heggeskog	20	3	10	7
Parklandskap	18	0	8	10
Viktig bekke drag	16	5	10	1
Hagemark	14	3	6	5
Naturbeitemark	11	1	4	6
Kalksjø	10	6	4	0

⁵⁹ Miljødirektoratet. NiN Offentlig Visning.

<https://miljodirektoratet.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=ee9e6c7b9b484965b7d68e32ee47eb13>

⁶⁰ per 11.10.2021

Tabell 3. Naturtypelokaliteter etter DN-håndbok 19 (per mai 2021).

Naturtype	Antall	Svært viktig	Viktig	Lokalt viktig
Bløtbunnsområder i strandsonen	100	0	14	86
Ålegrassamfunn	87	40	31	16

Tabell 4. Naturtypelokaliteter etter NiN med minst 10 forekomster (per mai 2021).

Naturtype	Antall	Kvalitet				
		svært høy	høy	moderat	lav	svært lav
Hule eiker	480	69	224	156	31	
Frisk lågurtedellauvskog	82		18	26	31	7
Frisk kalkedellauvskog	80		13	21	38	8
Lågurtfuruskog	66	5	15	26	18	2
Naturbeitemark	51		3	9	28	11
Kalkfuruskog	49	2	17	17	12	1
Kalkrik myr- og sumpskogsmark	42	2	12	9	16	3
Kalkrik alm-lind-hasselskog	40		5	13	20	2
Hagemark	36			7	21	8
Kalkedellauvskog	36		5	12	16	3
Lågurteikeskog	36	1	11	9	14	1
Frisk kalkgranskog	33		7	11	12	3
Kalk- og lågurtfuruskog	33	2	5	10	16	
Kalklindeskog	33	4	14	11	4	
Høgstaude-edellauvskog	32	4	6	9	13	
Frisk rik edellauvskog	26		5	8	9	4
Gammel granskog med liggende død ved	25	1	12	12		
Gammel granskog	24	5	8	11		
Rik boreal frisk lauvskog	24		1	5	14	4
Lågurtedellauvskog	22		3	12	7	
Tørkeutsatt kalkgranskog	22	1	9	3	8	
Åpen grunnlendt kalkrik mark i boreonemoral sone	19	2	4	10	3	
Flommyr, myrkant og myrskogsmark	18		1	7	7	3
Svært tørkeutsatt sørlig kalkberg	17	3	4	7	3	
Gammel furuskog med gamle trær	16	2	8	6		
Gammel lågurtgranskog	16	5	6	5		
Høgstaudegranskog	15		5	4	6	
Flomskogsmark	13		2	4	5	2
Gammel høgstaudegråorskog	13	1	5	7		
Sanddynemark	12			2	10	
Gammel furuskog med liggende død ved	10		6	4		
Gammel furuskog med stående død ved	10	1	6	3		
Lågurtalm-lind-hasselskog	10	1	1	4	4	

Truede naturtyper

Norsk rødliste for naturtyper 2018 viser hvilke naturtyper som har risiko for å gå tapt fra Norge⁶¹. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fageksperter. Truede naturtyper er naturtyper som er i kategoriene kritisk truet (CR), sterkt truet (EN) eller sårbar (VU). I Asker kommune finner vi i underkant av 40 truede naturtyper fordelt på 581 lokaliteter kartlagt etter Miljødirektoratets instruks (NiN)⁶². Eksempler på truede naturtyper i Asker er naturbeitemark, slåttemark, strandeng, ulike sumpskogtyper, lågurtskogstyper, leirraviner og en rekke kalkrike naturtyper som Asker også har et nasjonalt ansvar for å ivareta.

Utvalgte naturtyper

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 52 ble forskrift om utvalgte naturtyper vedtatt i kgl.res. 13. mai 2011^{63, 64}. Per dags dato har følgende åtte naturtyper status som utvalgt naturtype:

1. Slåttemark
2. Slåttemyr
3. Hule eiker
4. Kalklindeskog
5. Kalksjøer
6. Kystlynghei
7. Åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone
8. Olivinskog

Utvelgelsen av naturtyper er knyttet til forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Det skal legges vekt på om naturtypen⁶⁵:

- har en utvikling eller tilstand som gjør at naturtypen er truet
- er viktig for én eller flere prioriterte arter
- har en vesentlig andel av sin utbredelse i Norge
- har internasjonale forpliktelser knyttet til seg

Målet er at natur som er verneverdig skal få bedre beskyttelse uten at det må treffes vedtak om områdevern⁶⁶. Betydningen av at en naturtype blir klassifisert som utvalgt, er at det skal tas spesielt hensyn til den både i offentlig og privat virksomhet. Utvalgte naturtyper har ekstra beskyttelse gjennom *Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven*⁶⁷. Planlegging av arealbruk må legges opp slik at inngrep i utvalgte naturtyper unngås. For de utvalgte naturtypene er det utarbeidet handlingsplaner eller faggrunnlag. Det er også utarbeidet en egen tilskuddsordning for trua naturtyper, hvor bl.a. kommuner, grunneiere, organisasjoner m.fl. kan søke om midler til aktiv skjøtsel eller andre tiltak som ivaretar naturtypen.

⁶¹ Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018. Hentet (30.04.2021) fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlisteformaturtyper>

⁶² Enkelt søk i Naturbase, truede naturtyper. Hentet 30.04.2021 https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/enkelt-sok/?ds=7&f17=Truet&f1=30_Viken&f2=30_Asker&so=DESC&sc=7

Vedtak om tillatelse til tiltak som berører forekomst av en utvalgt naturtype, enten positivt eller negativt, skal kunngjøres og registreres i miljøvedtaksregisteret, jf. naturmangfoldloven §§ 56 og 68⁶⁸. Kunngjøringsplikten og registrering i miljøvedtaksregisteret skal sikre at organisasjoner og andre med klagerett er i stand til å følge med på forvaltningen av utvalgte naturtyper. Kommunen skal fortrinnsvis avklare bruken av forekomster med status som utvalgt naturtype gjennom plan. For skogbruks- og jordbrukstiltak gjelder meldeplikt når tiltakene berører forekomster av utvalgte naturtyper (§§ 54 og 55).

Ifølge Naturbase og naturtyperegistreringene etter DN-håndbok 13, har Asker kommune rundt 400 lokaliteter med utvalgte naturtyper. Dette utgjør 0,4 % (1557 daa) av kommunens totale landareal. Hule eiker utgjør majoriteten av disse og i tillegg finnes slåttemark, slåttevær, kalklindeskog, kalksjøer og åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone.

Slåttemark

Slåttemarker en kritisk truet (CR) naturtype og svært mange arter har slåttemark som leveområde (Figur 7). I dag har både slåttemarker og mange av artene som lever der, blitt sjeldne. Tradisjonelt ble slåttemarkene regelmessig slått og høstet til vinterfôr. Få av disse brukes i dag slik de opprinnelig ble brukt, men naturverdiene er der fortsatt. Karakteristisk for slåttemarkene er at de har et høyt arts mangfold av blomstrende planter jevnt fordelt i enga, og de kalles derfor også for blomsterenger.

Figur 7. Slåttemark (kritisk truet) på Koiatangen. Foto: Merete Wiken Dees

Lokaliteter i kommunen: Asker kommune har i underkant av 20 registrerte slåttemarker som oppfyller kriteriene som utvalgt naturtype (DN-håndbok 13).

To slåtteeenger og én strandeng skjottes i kommunal regi for å bevare mangfoldet av planter og insekter, og for å hindre at fremmede arter etablerer seg. De slås én gang sent i sesongen,

gresset bakketørkes slik at frøene får spredt seg, og gresset fjernes igjen for å hindre gjødsling av bakken.

Påvirkning: endringer i arealbruk, opphør av slått

Aktuell handlingsplan: følges opp gjennom en egen handlingsplan⁶⁹.

Slåttemyr

Figur 8. Slåttemyra ved Svensrud. Foto: Merete Wiken Dees

En slåttemyr er en myr med vegetasjon som er betinget av tradisjonell slått og som fortsatt bærer preg av slåtten⁷⁰. Slåttemyr er en av de mest truede naturtypene vi har i Norge. De er ofte svært artsrike, og er viktige levesteder både for fugler, insekter og sjeldne orkidéer.

Lokaliteter i kommunen: Svensrud, innenfor Semsvannet landskapsvernområde, er en viktig slåttemyr i Asker (Figur 8). Skjøtsel er en forutsetning for bevaring av de botaniske verdiene og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus skjøtter myra hvert år.

Påvirkning: endringer i arealbruk, opphør av slått

Aktuell handlingsplan: Handlingsplanen for slåttemark omfatter også slåttemyr, men Miljødirektoratet jobber med å få på plass en egen handlingsplan for slåttemyr⁷¹.

⁷⁰ Slåttemyr – en sterkt truet naturtype. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/naturomrader-pa-land/kulturlandskap/slattemyr/>

⁷¹ DN-rapport 6-2009 Handlingsplan for slåttemark. Lastet ned 25.03.2021.

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/95/dn_handlingsplan_2009-6_nett-2.pdf

Hule eiker

Eik er sannsynligvis det treslaget i Skandinavia som har flest andre arter knyttet til seg. Eiketrærne kan bli svært gamle og i løpet av trærnes lange levetid kan det oppstå mange ulike levesteder for mange forskjellige arter. Så mange som 1500 arter kan leve på og i hule eiker. I 2011 ble hule eiker vedtatt som utvalgt naturtype. Dette omfatter eiketrær som har en diameter på minst 63 cm, tilsvarende omkrets på 200 cm, samt eiketrær som er synlig hule og med en diameter på minst 30 cm, tilsvarende omkrets på minst 95 cm. Hvilke hule eiker som er utvalgt naturtype avhenger også av plassering. Utenfor produktiv skog er alle hule eiker utvalgt naturtype. I produktiv skog er hule eiker utvalgt naturtype dersom de ligger ikke ligger lenger inn enn 20 meter fra arealklassene bebygd, åpen fastmark, fulldyrka jord, overflatedyrket jord og innmarksbeite, slik dette til enhver tid er definert i arealressurskartet AR5. Trær som befinner seg på grenselinja anses å være utvalgt naturtype hule eiker, dersom deler av stammen på grunnivå befinner seg innenfor.

Lokaliteter i kommunen: Asker kommune ligger innenfor eikas naturlige utbredelsesområde i Norge. Av våre to eikearter, sommerek og vinterek, er det sommerek som er den dominerende eikearten i kommunen, selv om også vinterek er registrert. Et enkelt søk i Naturbase viser at 317 lokaliteter er registrert med den utvalgt naturtypen *hule eiker* etter DN-Håndbok 13, mens 480 naturtypelokaliteter er registret med hule eiker etter NiN – Miljødirektoratets instruks⁷².

Påvirkning: trues av hogst og arealendringer

Aktuell handlingsplan: Handlingsplan for utvalgt naturtype hule eiker (DN 2012)⁷³.

Figur 9. Eika ved Holmsbustøa er fredet som naturminne. Foto: Merete Wiken Dees

⁷² <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/enkelt-sok/> 29.03.2021

⁷³ DN-rapport 1-2012 Handlingsplan for utvalgt naturtype hule eiker. Lastet ned 29.03.2021

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/2762/dn-rapport-1-2012_nett.pdf

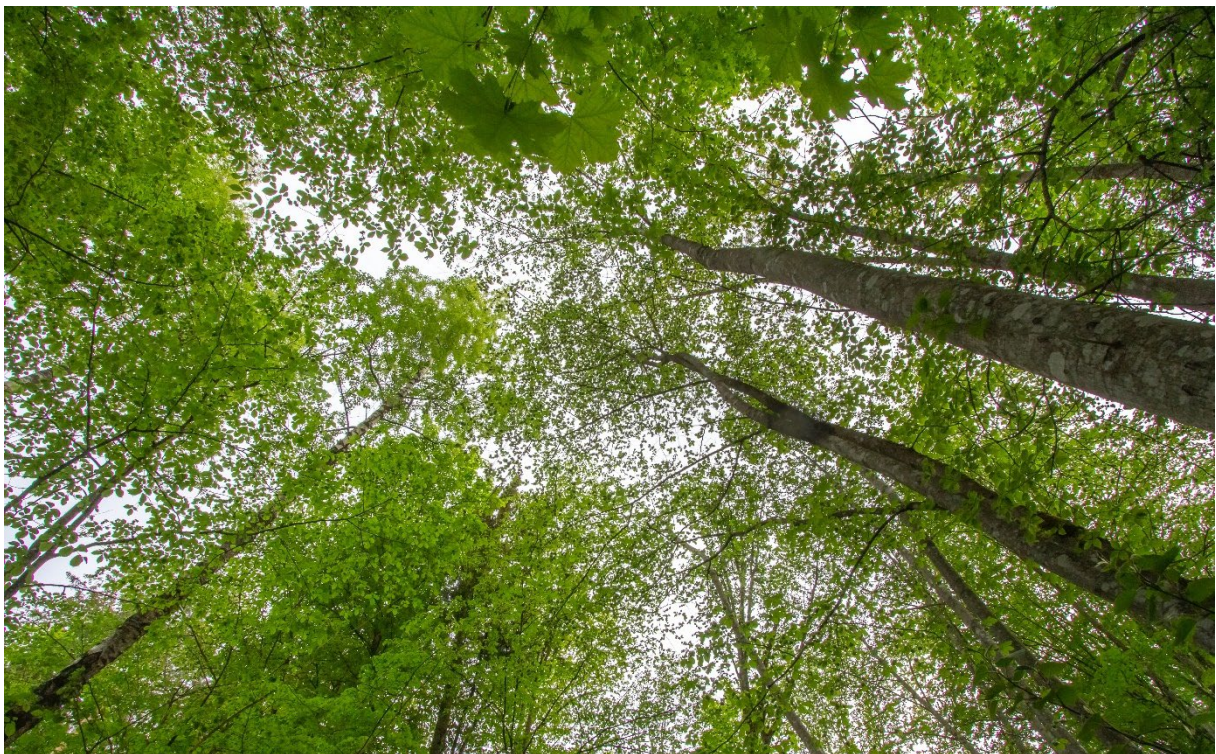
Kalklindeskog

Kalklindeskog er en sterkt truet naturtype som vokser på kalkrik mark^{74,75} (Figur 10). Skogene er få og hver lokalitet har svært lite areal. Norge er trolig hovedområdet for kalklindeskoger i Europa og vi har et internasjonalt ansvar for å ta vare på naturtypen kalklindeskog. Mange av artene som er knyttet til miljøet, finnes svært få andre steder. Over 100 arter på den norske rødlista for arter er tilknyttet kalklindeskogen. De fleste av disse er sopper, men også flere truede insektarter lever i kalklindeskogene. Soppartene som lever i kalklindeskogen, finnes ofte bare i denne naturtypen.

Lokaliteter i kommunen: alle kalklindeskogene i kommunen ligger der det er kalkrik berggrunn. Et enkelt søk i Naturbase viser at 23 lokaliteter er registrert som den utvalgt naturtypen kalklindeskog etter DN-Håndbok 13, mens 33 naturtypelokaliteter er registret som kalklindeskog (utvalgt naturtype) etter NiN – Miljødirektoratets instruks⁷⁶.

Påvirkning: Kalklindeskogen i Norge finnes ofte i tett befolkede områder, hvor det er stort press på arealene. Veiutbygging og utvidelser av tettsteder er den største grunnen til at kalklindeskogene er redusert. Hogst for å bedre utsikten for boligområder er også en grunn til at de verdifulle skogene har blitt færre og mindre. Forsøpling og slitasje som følge av ferdsel er også trusler mot kalklindeskogene.

Aktuell handlingsplan: DN-rapport 8-2011 Handlingsplan for kalklindeskog⁷⁷.

Figur 10. Kalklindeskog (sterkt truet) på Blakstad. Foto: Merete Wiken Dees

⁷⁴ Kalklindeskog, Miljøstatus. Lastet ned 29.03.2021

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/naturomrader-pa-land/skog/kalklindeskog/>

⁷⁵ Framstad, E. og Bendiksen, E. (2018). Sterk kalkrik edellauvskog, Skog. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken, Trondheim. Hentet 29.03.2021 fra: <https://artsdatabanken.no/RLN2018/365>

⁷⁶ <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/enkelt-sok/> 29.03.2021

⁷⁷ DN-rapport 8-2011 Handlingsplan for kalklindeskog

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/2550/dn-rapport-8-2011_net.pdf

Kalksjøer

Kalksjøer er innsjøer, tjern og dammer som er naturlig påvirket av kalk og er unike levesteder for flere sjeldne kalkkrevende arter⁷⁸. For å ta ekstra vare på denne naturtypen og sikre den i framtiden er «*innsjøer med kalsiuminnhold større eller lik 20 mg/l, og med forekomst av minst en av de følgende artene; Rødkrans (*Chara tomentosa*), Smaltaggkrans (*C. rudis*), Hårpiggkrans (*C. polychanta*), Stinkkrans (*C. vulgaris*), Knippebustkrans (*C. curta*), Gråkrans (*C. contraria*), Blanktjønnaks (*Potamogeton lucens*), Sliretjønnaks (*Stuckenia vaginata*), Vasskrans (*Zannichellia palustris*) eller andre truede kalkkrevende plante- eller dyrarter*» en «utvalgt naturtype» etter naturmangfoldloven (Direktoratet for Naturforvaltning, 2011).

Lokaliteter i kommunen: Asker kommune har ti registrerte kalksjøer og syv av disse oppfyller kriteriene for utvalgt naturtype (DN-håndbok 13); Brendsrudvannet, Drengsrudvann (øvre), Finsrudvannet, Hogstadvannet, Nesøytjern, Oppsjø og Padderudvannet (Figur 11). Alle kalksjøene ligger nord i kommunen.

Figur 11. Hogstadvannet er en av syv kalksjøer som er registrert som utvalgt naturtype i Asker. Foto: Merete Wiken Dees

Påvirkning: Mange kalksjøer ligger i områder som er tett befolket eller gunstig for jordbruksaktivitet. Den viktigste trusselen er tilførsel av næringssalter med nitrogen og fosfor gjennom tilsig av gjødsel fra jordbruk. Arealendringer, fremmede arter, klimaendringer og forurensning på grunn av luftforurensning kan også true kalksjøene.

Aktuell handlingsplan: Handlingsplan for kalksjøer (Direktoratet for naturforvaltning 2011)⁷⁹.

⁷⁸ Kalksjøer, Miljøstatus. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/ferskvann/kalksjøer/>

⁷⁹ https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/2475/dn-rapport-6-2011_nettpdf

Åpen grunnlendt kalkmark

Åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone er en sterkt truet naturtype som omfatter jorddekt åpen naturmark på svært kalkrike bergarter under skoggrensa⁸⁰. Vegetasjon er preget av lyselskende, kalkkrevende, tørketålende urter med lite krav til næring. Svært mange arter med slike økologiske krav har en sørøstlig utbredelse, og mange av dem har i Norge et begrenset utbredelsesareal, med tyngdepunkt i kalkområdene i Oslofjorden. Denne artsrike naturtypen dekker bare 0,0003% (1 km²) av Norges areal⁸¹.

Lokaliteter i kommunen: Et søk i naturbaser viser at 19 naturtypelokaliteter er registret som åpen grunnlendt kalkmark etter NiN – Miljødirektoratets instruks⁸².

Påvirkning: Reduksjon av totalarealet og forringelse av naturtypen på grunn av biotiske faktorer (gjengroing, fremmede arter, nitrogenpåvirkning, slitasje og nedbygging).

Åpen grunnlendt kalkmark på Hvamodden. Foto: Merete Wiken Dees

⁸⁰ Evju, M., Høitomt, T., Ihlen, P. G., Aarrestad, P. A. og Grytnes, J.-A. (2018). Åpen grunnlendt sterkt kalkrik mark i boreonemoral sone, Fjell og berg. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken, Trondheim. Hentet (dato) fra: <https://artsdatabanken.no/RLN2018/266>

⁸¹ Olsen, S. L., Evju, M., Bratli, H., Often, A., og Stabbetorp, O. Vip-status gir sjelden naturtype spesialbehandling. <https://blogg.forskning.no/plantepressa/vip-status-gir-sjelden-naturtype-spesialbehandling/1820116>. Hentet 06.07.2021.

⁸² Naturbase. Lastet ned 29.03.2021. https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/enkelt-sok/?ds=7&f1=30_Viken&f2=30_Asker&f6=%C3%85pen%20grunnlendt%20kalkrik%20mark%20i%20boreonemoral%20sone

Viltlokaliteter

Viltlokaliteter er områder som er viktige for viltet og som er kartlagt etter DN håndbok nr. 11⁸³. Det kan være viktige vilttrekk, viktige reirplasser, spillplasser for skogsfugl, viktige trekk- eller beiteområder. Biofokus gjorde en oppdatering av viltkartleggingen i gamle Asker kommune i 2009⁸⁴.

Orrhane. Foto: Merete Wiken Dees

All annen natur

All annen natur er natur som ikke faller inn under noen av forvaltningsbegrepene. Dette er natur som finnes i «100-meterskogene», mellom hus og annen bebyggelse, langs veier, og i jordbruksarealer. I takt med økende befolkning, og ønske om nærhet til tettsteder og kollektivknutepunkter er slike arealer under press fra nærings- og boligutvikling. Dersom man skal ivareta naturmangfoldet i levedyktige bestander på lang sikt, må også naturen som ikke faller inn under forvaltningsbegrepene vektlegges. Slike områder kan fungere som vandringskorridorer, hekke- og yngleområder, beiteområder, overvintringsområder, leveområder eller andre områder av verdi.

Samtidig med ønske om fortetting, er det viktig for både miljø og folkehelse å bevare nærheten til naturområder for befolkningen, for å unngå at innbyggerne skal være avhengige av bil for å komme seg ut i naturen. I Asker er verdifull natur i flere av de populære turområdene utsatt for slitasje. Det er derfor viktig å bevare 100-meterskoger og tettstedsnære grøntområder for å ta bort noe av trykket fra de mest sårbare naturområdene.

Hundremeterskogene er viktig å bevare. Foto: Merete Wiken Dees

⁸³ Miljødirektoratet. Viltkartlegging. DN-håndbok 11-2000.

⁸⁴ Biofokus rapport 2009-13. Oppdatering av viltkartet, Asker kommune 2008.

Økologisk funksjonsområde

Økologi handler om hvordan levende organismer påvirker hverandre, og miljøet de lever i. Alle arter har bestemte krav til miljøet rundt seg for at de skal kunne leve. I naturmangfoldloven er økologiske funksjonsområder definert som områder som oppfyller en økologisk funksjon for arter. Dette kan være funksjoner knyttet til reproduksjon, overlevelse eller spredning/migrasjon⁸⁵. For fastsittende organismer som planter, moser og lav, er det økologiske funksjonsområdet avgrenset til artens leveområde, mens f.eks. fugler og pattedyr har flere ulike økologiske funksjonsområder.

⁸⁵ Framstad, E., Bevanger, K., Dervo, B., Endrestøl, A., Olsen, S.L. & Pedersen, H.C. 2018. Faggrunnlag for kartlegging av økologiske funksjonsområder for terrestriske arter. NINA Rapport 1598. Norsk institutt for naturforskning.

5.7. Artsmangfold i Asker

Ramsløk (nær truet). Foto: Merete Wiken Dees

I Norge er det registrert nesten 47 000 arter, men man antar at det reelle tallet er høyere, rundt 72 000⁸⁶. Omtrent 80 % av Norges landlevende arter er representert i Oslofjordområdet⁸⁷.

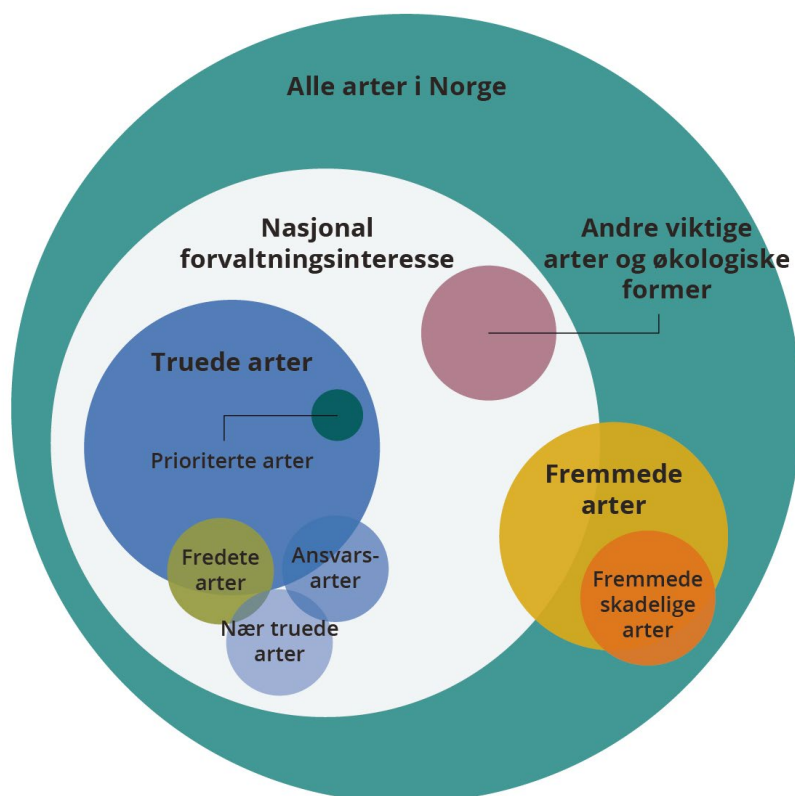
Norske myndigheter har et spesielt ansvar for å følge opp arter av nasjonal forvaltningsinteresse (Figur 12). Arter av nasjonal forvaltningsinteresse omfatter omtrent 4600 forskjellige arter fra flere kategorier⁸⁸:

- truede og nær truede arter
- prioriterte arter
- ansvarsarter
- fredete arter
- fremmede skadelige arter

⁸⁶ Arter. Miljøstatus. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/arter/>

⁸⁷ Naturhistorisk museum (sist endret 29.09.2015). Forskning og samlinger/ Oslofjorden. Tilgjengelig på: <https://www.nhm.uio.no/forskning/prosjekter/oslofjord/oslofjorden/> (20.02.2021)

⁸⁸ Arter. Miljødirektoratet/Miljøstatus <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/arter/> Lastet ned 09.04.2021

Figur 12. Kategorisering av arter i Norge. Kategoriene artene deles inn i, kan ofte være overlappende. Kilde: Miljødirektoratet/Miljøstatus⁸⁹.

Per august 2022 er det publisert rundt 340 000 registreringer av arter i Artskart i Asker kommune⁹⁰. Dette utgjør rett i overkant av 13 000 taksoner^{91, 92}. Av disse utgjør fugler 45 % av registreringene. Også av karplanter er det gjort en god del registreringer (26 %).

Vi må anta at arts mangfoldet innen mange grupper er høyere enn det som er registrert i kommunen. Det må imidlertid anføres at enkelte arter, som ikke ligger ute på Artskart, kan være publisert i ulike rapporter og artikler. Dette er en krevende jobb å få oversikt over, og er derfor ikke tatt med her. Derne st kan det også hende at enkelte av de registrerte funnene på Artskart ikke er korrekte. Det er også en del arter som tidligere er observert i kommunen som ikke lenger finnes her.

⁸⁹ Arter. Miljøstatus. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/arter/>

⁹⁰ Artskart, artsdatabanken. <https://artskart.artsdatabanken.no/> Nedlastet fra Artskart 19.08.2022

⁹¹ Takson: er i biologiske vitenskaper en betegnelse på konkrete systematiske grupper med organismer som er atskilt fra andre organismer. *Takson i Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 15. april 2021 fra <https://snl.no/takson>

⁹² Artskart, artsdatabanken. <https://artskart.artsdatabanken.no/> Nedlastet fra Artskart 19.08.2022

Tabell 5. Oversikt over observasjoner innen ulike artsgrupper i Asker kommune.
Artskart.artsdatabanken.no. Nedlastet fra Artskart 19.08.2022.

Artsgruppe	Antall observasjoner, rødlistekategori				Antall observasjoner, fremmedartskategori	
	Nær truet (NT)	Sårbar (VU)	Sterkt truet (EN)	Kritisk truet (CR)	Høy risiko (HI)	Svært høy risiko (SE)
Pattedyr	86	48	29	8	0	34
Fugler	11524	24483	1989	3713	0	601
Amfibier, reptiler	113	3	0	0	0	0
Fisker	88	2	52	0	49	0
Krepsdyr	4	17	50	0	0	2
Biller	224	122	84	4	1	5
Døgnfluer, øyenstikkere, steinfluer, vårfluer	7	0	0	0	0	0
Nebbmunner	46	6	0	0	5	0
Sommerfugler	148	141	364	15	0	0
Tovinger	18	31	2	0	0	0
Veps	56	25	36	0	0	0
Edderkoppdyr	0	8	0	0	0	8
Bløtdyr	1	32	0	0	145	230
Karplanter	3207	2303	1918	61	659	15232
Alger	0	4	0	0	0	28
Moser	112	176	50	4	0	0
Lav	169	71	39	0	0	0
Sopp	998	753	237	2	11	1
Sum antall taksoner	406	352	169	27	51	79

Truede arter

Norsk rødliste for arter 2021 er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut fra Norge⁹³. Totalt 23 405 arter er vurdert og 21 % (4957) av disse er oppført på rødlista. Av disse er 2752 klassifisert som truet. Størst andel truede arter finnes i artsgruppene fugler, pattedyr og moser⁹⁴. De truede artene er ujevnt fordelt i Norge. Flest finnes i Oslo og gamle Akershus. De geografiske forskjellene har flere årsaker. Våre mest varmekrevende arter finnes i de sørøstlige delene av Norge, og det er også her vi finner størst variasjon av sjeldne livsmiljø. Samtidig er dette de områdene som har høyest befolkningstetthet og mest omfattende menneskelig påvirkning. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene.

Rundt 15 % av registreringene fra Asker kommune i Artskart er av nær truet eller truede arter⁹⁵. Det er gjort i overkant av 51 000 observasjoner av rødlistearter i Asker. Av disse er det registrert 27 arter som er kritisk truet og 169 arter som er sterkt truet, mens det er flere arter i kategoriene sårbar (352 arter) og nær truet (402 arter). Mange av disse observasjonene er gjort langt tilbake i tid og flere av artene eksisterer dessverre ikke lenger i kommunen vår. Av artene som er kritisk truet, er det kanskje bare i underkant av ti arter vi vil kunne oppleve å observere i Asker i dag.

De fleste sjeldne arter i Asker er registrert innenfor verneområdene eller innenfor lokaliteter med viktige naturtyper.

En rekke sommerfugler har hatt sin utbredelse flere steder i Indre Oslofjord, både på øyene og fastlandet. De har forsvunnet en etter en, hovedsakelig som følge av utbygging med boliger, garasjer og småbåthavner. De siste tiårene har nok også utbredelsen av fremmede arter bidratt til å ødelegge flere av levestedene deres ved å skygge ut nektarrike blomster som sommerfuglene er avhengige av. Lakrismjeltblåvinge er et eksempel på en sommerfuglart som historisk er kjent fra kommunen vår. Det første norske funnet av lakrismjeltblåvinge ble gjort i 1880 ved gården "Borge" i Asker (sannsynligvis = Borgen). Siden har arten blitt funnet på Nesøya, Brønnøya og Langåra i Asker, samt på noen få lokaliteter i Bærum. Arten ble sist sett på øya Langåra i 2013, og er nå trolig utdødd fra Norge⁹⁶.

I 2016 kom Naturhistorisk Museum med en rapport som viser at Brønnøya er å anse som en av de aller viktigste leveområdene for truede sommerfugler i indre Oslofjord, og trolig også i Norge⁹⁷. Gamle data har vist at det er registrert hele 48 rødlistede sommerfuglarter på øya. På bakgrunn av store arealmessige endringer i løpet av de siste tiårene, var det forventet at Brønnøya hadde tapt mye av sitt biologiske mangfold. Resultatet av kartleggingen i 2016 viste at mangfoldet av arter er kraftig redusert, men at øya fortsatt er svært viktig for truede sommerfugler: 14 rødlistede sommerfuglarter ble påvist.

⁹³Artsdatabanken (2021). Resultater. Norsk rødliste for arter

2021. <https://www.artsdatabanken.no/rodlisteforarter2021/Resultater> Nedlastet 24.11.2021

⁹⁴Artsdatabanken (2021). Antall arter på rødlista. Norsk rødliste for arter

2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisteforarter2021/Resultater/Antallarterparodlista>. Nedlastet 20.12.2021.

⁹⁵ Artsdatabanken. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no> Hentet 25.01.2022.

⁹⁶ Artsdatabanken. Arter på nett. Lakrismjeltblåvinge.

<https://www.artsdatabanken.no/Pages/144783/Lakrismjeltblaavinge> Hentet 25.01.2022

Prioriterte arter

En art som har høy eller ekstrem høy risiko for å dø ut fra Norge kan etter naturmangfoldlovens § 23 få spesiell beskyttelse. Den kan bli en prioritert art dersom⁹⁸:

- arten og dens genetiske mangfold ikke er ivaretatt på lang sikt og arten ikke forekommer i levedyktig bestand i sitt naturlige utbredelsesområde (§ 5 i naturmangfoldloven)
- arten har en stor del av sin utbredelse eller genetiske særtrekk i Norge
- det er internasjonale forpliktelser knyttet til arten

Når en art er vedtatt som prioritert art, er alle uttak, skade eller ødeleggelse av arten forbudt. Hver prioritert art får sin egen forskrift og egen handlingsplan. Det finnes en statlig tilskuddsordning for tiltak som bidrar til å ta vare på prioriterte arter.

Av de prioriterte artene, finnes planten dragehode i Asker kommune (Figur 1). Der planten vokser finner vi som oftest et stort mangfold av andre sjeldne og krevende karplanter og insekter, blant annet dragehodeglansbille, som bare finnes på dragehode. Statsforvalteren er forvaltningsmyndighet etter forskrift om dragehode som prioritert art⁹⁹.

Tabell 6. Tabellen viser et utvalg arter som har en stor del av sin norske utbredelse i Asker kommune¹⁰⁰. Asker kommune har derfor et spesielt ansvar for å ta vare på disse artene.

Artsnavn	Norsk navn	Rødlistekategori	Gruppe
<i>Agonopterix quadripunctata</i>	Hjorteflatmøll	EN	Sommerfugl
<i>Blysmus compressus</i>	Flatsivaks	EN	Karplante
<i>Carex acutiformis</i>	Rankstarr	VU	Karplante
<i>Carex elata</i>	Bunkestarr	VU	Karplante
<i>Cochylidia richteriana</i>	Brun malurtpraktvikler	EN	Sommerfugl
<i>Coenonympha hero</i>	Heroringvinge	EN	Sommerfugl
<i>Cortinarius aprinus</i>	Villsvinslørsopp	VU	Sopp
<i>Cortinarius eucaeruleus</i>	Indigoslørsopp	EN	Sopp
<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	Dragehode	VU	Karplante
<i>Frullania bolanderi</i>	Pelsblæremose	VU	Mose
<i>Lycoperdon mammiiforme</i>	Flassrøysopp	EN	Sopp
<i>Meligethes norvegicus</i>	Dragehodeglansbille	EN	Bille
<i>Potamogeton lucens</i>	Blanktjernaks	EN	Karplante
<i>Pyrausta sanguinalis</i>	Blodengmott	CR	Sommerfugl
<i>Thelypteris palustris</i>	Myrtelg	VU	Karplante
<i>Veronica spicata</i>	Aksveronika	VU	Karplante
<i>Vicia pisiformis</i>	Ertevikke	EN	Karplante

⁹⁹ Forskrift om dragehode som prioritert art. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-517>

¹⁰⁰ Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Kjære Asker kommune, ved ordfører og rådmann - Dere har verdier ingen kan erstatte. Brev datert 19.09.2018.

Ansvarsarter

Dersom en stor andel av en arts utbredelse finnes i en kommune, kan kommunens behandling av arten bli helt avgjørende for hvordan den utvikler seg og om arten overlever. Kommunen har derfor et særlig ansvar for å ta vare på arten gjennom god forvaltning. At den overlever i kommunen som har ansvar for den, er spesielt viktig for at den skal kunne overleve i Norge.

Asker er en av landets kommuner med flest ansvarsarter. Disse artene er særlig knyttet til kalkrike områder, naturskog, raviner, kulturlandskap og gamle trær. Alle ansvarsartene, i tillegg til mange flere arter, finner vi på rødlista. Tabell 6 viser et utvalg av Askers ansvarsarter.

Fredete arter

Til sammen 63 arter av karplanter, moser og virvelløse dyr er fredet i Norge¹⁰¹. Formålet med fredningen er å beskytte enkelte arter av truede, sårbare, hensynskrevende eller sjeldne karplanter, kryptogamer (moser, lav og sopp), alger og virvelløse dyr mot skade og ødeleggelse. Leveområdene til disse artene er imidlertid ikke sikret. Prioriterte arter har en større grad av beskyttelse enn fredete arter. Kommunens handlingsrom er begrenset der det finnes fredede arter.

Misteltein (Figur 13) er en fredet art som finnes i Asker. Den ble fredet i 1976 og trær med misteltein er også fredet. Orkideen myrflangre og mosen grønnsko er andre fredete arter som finnes i Asker.

Figur 13. Misteltein fra Mølen. Foto: Merete Wiken Dees

¹⁰¹ Forskrift om fredning av truede arter. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2001-12-21-1525>

Fremmede og skadelige arter

Karplanter utgjør hovedandelen av fremmede arter i Norge. Kilder til spredning av fremmede arter i Asker er bl.a. dumping av hageavfall i naturen (Figur 14); frøspredning fra veikanter, hager og parkanlegg og flytting av jordmasser. Områder med et forstyrret vegetasjonsdekke som kulturmark, boligområder, veikanter og industriområder er spesielt utsatt for etablering av fremmede arter. I mark med etablert og naturlig vegetasjonsdekke er konkurransen større og fremmede plantearter vil ikke etablere seg like lett der.

Figur 14. Dumping av hageavfall i naturen. Foto: Asker kommune

Per august 2022 er over 17 000 observasjoner av fremmede arter med «svært høy» eller «høy risiko», fordelt på 131 takson, registrert i kommunen. Hele 94 % av disse observasjonene er karplanter. Utbredelsen av fremmede arter er størst langs veier (grøftekanter) og vassdrag, og minst i de store skogsområdene. Kunnskapen og innsatsen i de tre tidligere kommunene har variert når det gjelder tiltak mot fremmede skadelige arter.

Tidligere Asker kommune har hatt fokus på bekjempelse av kjempespringfrø langs Neselva og kjempebjørnekjeks på ulike lokaliteter i kommunen. Arbeidet har vist gode resultater ved at enkelte bestander av kjempebjørnekjeks har blitt borte, mens bestanden av kjempespringfrø langs Neselva har vært holdt nede. Tidligere Røyken kommune har tidligere hatt fokus på bekjempelse av de fire artene rynkerose, parkslirekne, kjempebjørnekjeks og kjempespringfrø både på kommunal og privat eiendom. Tidligere Hurum kommune har ikke hatt et målrettet arbeid mot fremmede skadelige arter. I tillegg til bekjempelse i kommunal regi blir det også utført noe bekjempelse i regi av fylkesmannen/Statens naturoppsyn (SNO), Statens vegvesen, samt av privatpersoner og foreninger.

Av hensyn til praktisk gjennomførbarhet og de totale økonomiske kostnader vil det ikke være mulig med tiltak mot alle fremmede arter i kommunen. Vi må derfor prioritere arter, forekomster og tiltak som gir en tydelig gevinst for viktig naturmangfold. Fremmede arter i nærheten av verneområder eller viktige naturtyper har høy prioritet. Valg av ambisjonsnivå

må tilpasses art og lokalitet. *Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Viken*¹⁰² og kriterier fra Miljødirektoratet er styrende ved utvelgelse av hvilke fremmede arter som skal bekjempes i kommunen. Hvert år søker kommunen Statsforvalteren om tilskudd til bekjempelse av fremmede arter. Arbeidet med fjerning av fremmede arter er både arbeids- og ressurskrevende. Nye fremmede arter introduseres i et høyt tempo og gjør at planer over hvilke arter som skal prioriteres må oppdateres jevnlig.

De siste årene har kommunen rettet bekjempelsestiltak mot *kjempespringfrø* og *kjempebjørnekjeks* i nærhet til verneområder eller viktige naturtyper. Disse er oppført som arter som bør bekjempes/utryddes regionalt og anses som en stor trussel på det stedegne biologiske mangfoldet i regionen.

Kjempespringfrø er en art som trives best på fuktig og næringsrik mark og vokser ofte langs elver og bekker. Vann er en viktig spredningsvei. Kjempespringfrø er observert flere steder langs elver og bekker i kommunen: eksempler er Neselva, Hyggenbekken og Hegga, men også langs mindre bekker i kommunen.

Bekjempelse av kjempespringfrø - før og etter fjerning av plantene. Foto: Jobbhuset

¹⁰² Handlingsplan mot fremmede og skadelige arter i Oslo og Viken, Fylkesmannen i Oslo og Viken.
<https://www.statsforvalteren.no/contentassets/24cb8822fc8f45a786c9345f3174fc40/handlingsplan-mot-fremmede-skadelige-arter-i-oslo-og-viken.pdf>

Figur 15. Kjempebjørnekjeks. Foto: Merete Wiken Dees

Kjempebjørnekjeks (Figur 15) vokser i skogkanter og eng, ellers i veikanter og annen skrotemark, og finnes på spredte lokaliteter i kommunen. Innsats mot denne plantearten gjøres både ut fra et fremmed art-perspektiv og et helseperspektiv siden saften fra planten kan føre til brannskader på huden i kombinasjon med sollys.

Det har tidligere år vært gjennomført et omfattende arbeid med å fjerne slireknearter i kommunen, men da ved bruk av kjemiske midler. I dag må plantene fjernes manuelt

ettersom vi ikke lenger bruker plantevernmidler i bekjempelse av fremmede arter. Parkslirekne er en art som skal overvåkes, og målet er å hindre spredning av arten. Bekjempelse er aktuelt i verneområder eller i utvalgte naturtyper.

I ferskvann er problematikken rundt fremmede arter knyttet til utsetting av ulike fiskearter, enten som mat- eller agnfisk eller gjennom dumping av akvariefisk. *Solabbor* en fremmed fiskeart som ble oppdaget i Asker i 2004 i Einedammen og er senere observert i en dam på Høvikvollen og i Stupengdammen¹⁰³.

Andre fiskearter som i vannforvaltningsarbeidet er definert som fremmede arter og som forekommer i vannforekomster i Asker er *ørekyt*, *dvergmalle*, *gjedde*, *mort*, *suter*, *sørv* og *bekkerøye*. Flere fremmede fiskearter er en konkurrent mot ørret og ørretbestanden har gått tilbake i flere vannforekomster på grunn av dette.

En fremmed planteart som er observert i ferskvann er *vasspest*. Det er kjente forekomster av denne vannplanten i Finsrudvannet og Brendsrudvannet.

Figur 16. Stillehavssøsters. Foto: Merete Wiken Dees

¹⁰³ Fossøy, Frode, Hege Brandsegg, Rolf Sivertsgård, Tor Alte Mo, 2020
Analyser av miljø-DNA for påvisning av solabbor. På oppdrag fra vannområde Indre Oslofjord Vest. NINA prosjektnotat 248.

Stillehavssøsters (*Magallana gigas*) (Figur 16) er en fremmed art som er godt etablert i både ytre og indre Oslofjord. Basert på dens raske vekst, store formerings- og spredningsevne og sine forholdsvis omfattende økologiske effekter, representerer den en svært høy økologisk risiko¹⁰⁴. Økt utbredelse av stillehavssøsters kan medføre betydelig tap av verne- og rekreasjonsverdier. Det er ikke realistisk å utrydde arten, men allikevel finnes det tiltak som kan iverksettes for å redusere mengden av stillehavssøsters. Det er et uttalt mål å forebygge spredning av stillehavssøsters til nye områder og redusere allerede eksisterende forekomster. Asker kommune har en lang kystlinje og kommunen har derfor en nøkkelrolle i arbeidet i vår region. Arbeidet med bekjempelse av stillehavssøsters vil kreve systematisk og koordinert innsats over flere år hvis det skal ha effekt. For sesongen 2021 bevilget kommunen ekstra midler til tiltak mot stillehavssøsters og dette vil videreføres til 2025.

Oslofjorden Friluftsråd kartla i 2021 forekomsten av stillehavssøsters langs Askers kyst. I 2022 ble en handlingsplan for stillehavssøsters i Asker vedtatt¹⁰⁵.

Røyken og Hurum Skytterlag plukker stillehavssøsters på Bestonstranda. Foto: Oslofjorden Friluftsråd.

¹⁰⁴ Artsdatabanken (2018). Fremmedartslista 2018. Hentet 20.06.2021 <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

¹⁰⁵ Sak 0031/22, Hovedutvalg for samfunnstjenester. Plan for tiltak mot stillehavssøsters i Asker kommune. <https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0031/22&c=200200214#result>

6. LIV I VANN

Gråmåker (*VU*, *sårbar*) utenfor Raudskjæra. Foto: Merete Wiken Dees

Vann er kilde til alt liv og alle arter trenger vann for å leve. Askers lange kystlinje (177 km) strekker seg fra grensen mot Drammen kommune i vest, via ytre Drammensfjord og ytre Oslofjord og videre til indre Oslofjord i øst. De kalkrike kystområdene med et stort biologisk mangfold er stedvis tett befolket og utbygd. Deler av kysten er under et stort press som følge av forurensning, forsøpling, utbygging og arealendringer, kommunalt avløp og landbruk. Forurensning eller andre påvirkninger vil derfor ha effekt på livet i vannet og i verste fall kan levestandardene endres så mye at arter forsvinner eller dør.

Asker hører til vannregion «Innlandet og Viken» og størsteparten av kommunen ligger innenfor tre vannområder: Indre Oslofjord Vest, Lierelva og Drammenselva. Vassdragene i kommunen er viktige blågrønne strukturer som bidrar til å styrke økosystemene. Det er mange naturtyper og arter som er knyttet til vann, både ferskvann og saltvann. Vannets egenskaper (pH, temperatur, rennende eller stillestående) avgjør hvilke arter som lever der.

6.1. Økologisk tilstand

Ifølge vannforskriften skal alle vannforekomster oppnå minst «god økologisk og kjemisk tilstand». Økologisk tilstand er tilstanden for vannlevende planter og dyr og leveområdene deres. Leveområdene omfatter både vannkvalitet og fysiske forhold (f.eks. strømningsforhold, tilgjengelige vandringsveier og bunnforhold).

Status per oktober 2020 er at 59 av 123 vannforekomster i kommunen (48 %) har svært god eller god økologisk tilstand. Mens resten av vannforekomstene (52 %) har moderat, dårlig eller svært dårlig økologisk tilstand. Neselva, Neselva bekkefelt, småbekkene mot Indre Oslofjord, Bøbekken, Hegga, Verkenselva bekkefelt, Bestonbekken, Bråtenbekken, Skjøttelvik bekkefelt og Dauerudbekken bekkefelt har dårlig økologisk tilstand (Figur 18). Kongsdelenebekken er den eneste bekken i kommunen med svært dårlig tilstand.

Av påvirkningsfaktorer fra avløp bidrar diffus avrenning fra spredt bebyggelse, punktutslipp fra regnvannsoverløp og diffus avrenning fra spillvannslekkasje mest. Diffus avrenning fra hytter og punktutslipp fra renseanlegg påvirker i middels og liten grad.

Avrenning fra jordbruket bidrar til økt næringsstofftilførsel, algeoppblomstring og tilslamming av vann og vassdrag. For vannforekomster under marin grense bidrar naturlig erosjon av leire og annen næringsrik jord til dårligere vannkvalitet. I Asker er diffus avrenning fra fulldyrket mark den største påvirkningskilden fra jordbruket.

Figur 17. Åroselvas utløp etter en regnværsperiode. Store mengder partikler føres med elva og ut i Oslofjorden. Økt sedimentasjon påvirker bunnfauna og makroalger negativt. Foto: Merete Wiken Dees

Tilstanden for livet i Oslofjorden er svært alvorlig¹⁰⁶. Store deler av Oslofjorden har moderat økologisk miljøtilstand og dårlig kjemisk miljøtilstand. I Askers kystområde er hovedutfordringene urban utvikling; tilførsler av næringssalter, partikler og miljøgifter gjennom avrenning fra jordbruk; og lekkasjer av avløpsvann. Erosjon fører til at jord- og leirpartikler føres med elver og bekker ut i fjorden (Figur 17). Jordpartikler slammer ned bunnen, forverrer lys- og gyteforhold, og levevilkår for planter og dyr. Særlige utfordringer er nedgangen i bunnfisk (inkludert kollaps av torskebestanden) og redusert populasjon hos flere arter av sjøfugl. Tareskogen og ålegrasengene blir mindre. Miljøgifter gjør at vi ikke kan spise fisk og skalldyr fra deler av Oslofjorden. I tillegg er marin forsøpling og mikroplast er et alvorlig problem.

Fiske med bunntrål er en viktig årsak til fysisk forstyrrelse av havbunnen¹⁰⁷. Bunntråling forekommer hovedsakelig på bløtbunn. Trålsprene utgjør kun en liten del av tråls kontakt med havbunnen. De deler av trålen som skrapet jevnt på bunnen setter spor som ikke er lette å oppdage, men som likevel kan ha en ødeleggende effekt på planter og dyr som lever der. Målet med trålingen er rekefangst, men fisk over minstemålet blir også fanget i trålen.

Våren 2021 ble *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*¹⁰⁸ lagt frem. Målet er at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, at viktige naturverdier skal restaureres, at et aktivt friluftsliv skal fremmes og at naturmangfoldet i fjorden skal ivaretas. God forvaltning av både land- og sjøarealene er essensielt for å nå planens mål om en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv. I planen har regjeringen gitt kommunen et medansvar for at Oslofjorden skal bli ren, rik og tilgjengelig for alle. Kommuner som ligger i nedslagsfeltet til Oslofjorden har fått i oppdrag å fylle ut tiltakskort for sin kommune. Planen inneholder 63 tekniske tiltak og 19 kunnskapstiltak. For hvert av disse tiltakene er det laget såkalte tiltakskort. Internt i kommunen er det etablert en arbeidsgruppe på tvers av virksomheter og tjenesteområder for å jobbe systematisk med tiltakskortene¹⁰⁹.

¹⁰⁶ Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv. 2021. Klima og Miljødepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/7e80a758716344cbbb97adc5c7c27f18/t-1571b.pdf>

¹⁰⁷ Artsdatabanken. Bunntråling. Hentet 04.11.2021.

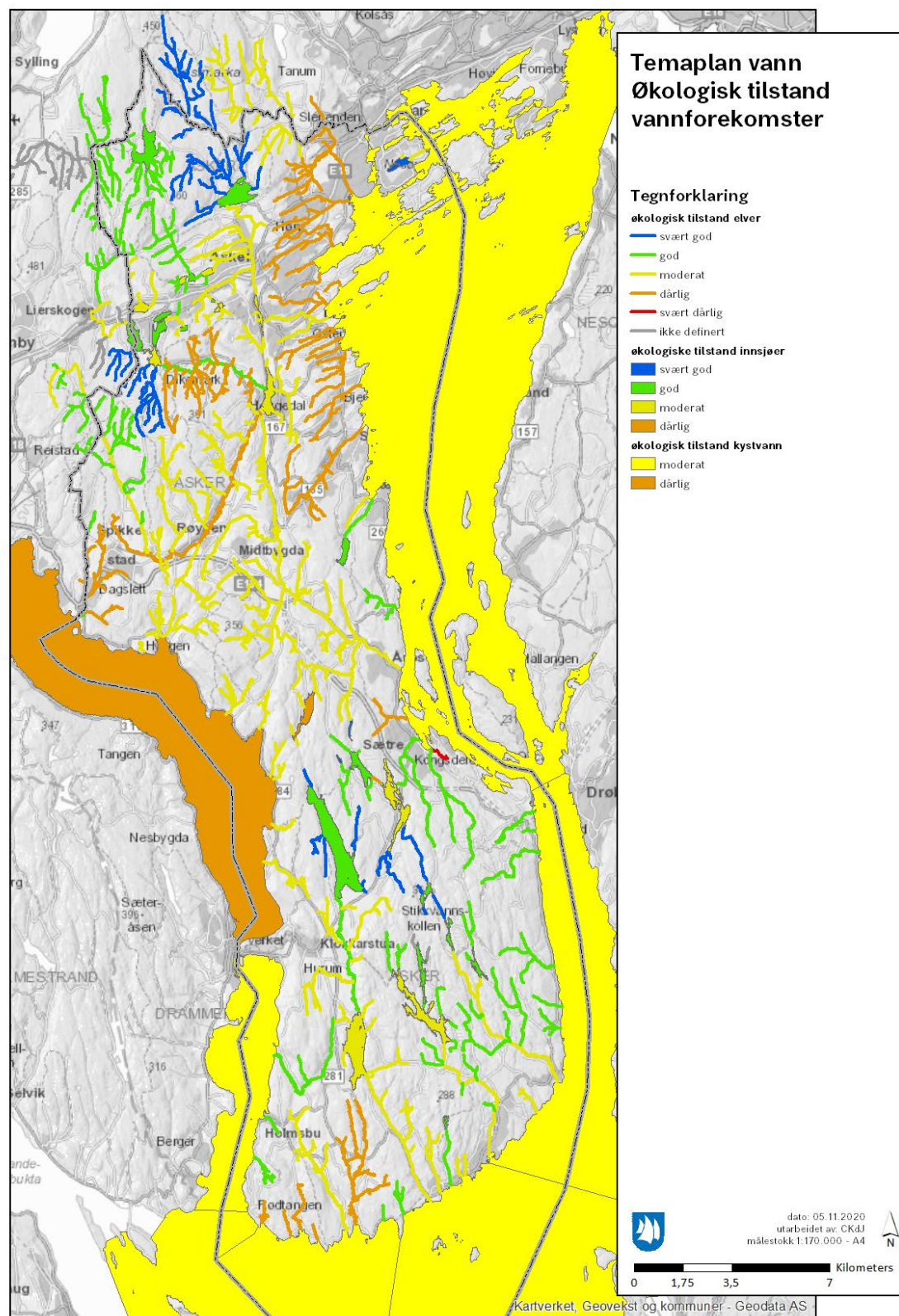
<https://artsdatabanken.no/Pages/137950?Key=1435226530>

¹⁰⁸ Klima og miljødepartementet. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/7e80a758716344cbbb97adc5c7c27f18/t-1571b.pdf>

¹⁰⁹ Sak 0030/22, Utvalg for samfunnstjenester. Oppfølging av Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden.

https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0030/22&c=200200214#result&_t_dtq=true

Figur 18. Økologisk tilstand for vannforekomstene i Asker (kilde: <https://vann-nett.no/portal/#/mainmap>)

6.2. Naturtyper og arter knyttet til kystvann

Kystvann har ulike naturtyper knyttet til seg. De forekommer både på land og direkte i vann langs kysten. Strandeng og strandsump er naturtypen vi finner mest av på land ved kysten i Asker, mens det i vannet stort sett forekommer bløtbunnsområder i strandsonen, ålegrasenger og andre undervannsenger (Tabell 7). Områdene langs kysten fungerer som næringsområder for overvintrende og trekkende vadefugl, stedegne fugl (vadefugl og andefugl) og fisk.

Tabell 7. Naturtyper knyttet til sjø i Asker (basert på DN-håndbok 19)

Hovednaturtype	Naturtype
havstrand/kyst	G 01 – undervannseng
	G 02 – havstrand
	G 04 – sand- og grusstrand
	G 05 – strandeng og strandsump
	G 09 – rikt strandberg
marine naturtyper	I 02 – grunne strømmer
	I 08 – bløtbunnsområder i strandsonen
	I 11 – ålegrasenger og andre undervannsenger

Ålegrasenger

Ålegrasenger huser et artsrikt samfunn av marine arter ¹¹⁰(Fredriksen et al. 2005). De fungerer som skjulested, oppvekstområde og 'spiskammer' for blant annet fiskeyngel og krepsdyr¹¹¹. De er også viktige næringsområder for ender og svaner. Tette ålegrasbestander reduserer vannets bevegelsesenergi ved å redusere bølgevirkningen og strømhastigheten. Ålegraset binder derfor sedimenter, reduserer erosjon og stabiliserer gruntvannsområder. Ålegrasenger er også viktige i klimasammenheng da de binder store mengder CO₂. De største truslene mot ålegrasenger er avrenning og nedbygging av strandsonen. Kartlegging av forekomster er viktig for å ta hensyn til ålegrasengene i arealplanleggingen. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* fraråder etablering av kunstige sandstrender og andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder, for å skåne verdifulle bløtbunnsområder, inklusive ålegrasenger. Kommunene er ansvarlige for å følge opp dette.

I 2020 kartla Norsk institutt for vannforskning (NIVA) bl.a. ålegrasenger og tareskoger i Oslofjorden på oppdrag fra Miljødirektoratet. Resultatene viste at 67 prosent av engene med ålegras har redusert nedre voksegrense, i tillegg var 66 prosent av engene overgrodd og tildekt av trådalger (lurv)¹¹².

Naturbase viser registreringer av 88 lokaliteter med ålegras i Asker etter DN-håndbok 19¹¹³.

¹¹⁰ Fredriksen S, Christie H, Sætre BA (2005) Species richness in macroalgae and macrofauna assemblages on *Fucus serratus* L. (Phaeophyceae) and *Zostera marina* L. (Angiospermae) in Skagerrak, Norway. *Marine Biology Research* 1:2-19.

¹¹¹ Miljøstatus. Kysten. Hentet 06.05.2021. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/hav-og-kyst/kysten/>

¹¹² Miljødirektoratet. Oslofjorden gror igjen. Publisert 15.06.2021.

<https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2021/juni-2021/oslofjorden-gror-igjen/>

¹¹³ Per 16.12.2021. Naturbase. Naturtyper etter DN-håndbok 19.

Tareskoger

Stortare og sukkertare danner store sammenhengende tareskogsbelter langs norskekysten. Tareskogene er viktige leveområder for et mangfold av arter i tillegg til at de renser vann og lagrer karbon¹¹⁴. Det var en kraftig nedgang i sukkertarebestanden fra 1990 til 2000 på Østlandet og tilstandsindeksen har etter dette vært jevnt lav. Årsakssammenhengene er komplekse med blant annet økte havtemperaturer, partikler og næringssalter (eutrofiering) og overfiske blant viktige påvirkningsfaktorer.

Under NIVAs kartleggingen av tareskog i Oslofjorden i 2020 ble det funnet svært få forekomster. Der det var forventet vekst av sukkertare ble det i stedet funnet rødalger og trådalger¹¹⁵. Sukkertareskog er oppført på norsk rødliste for naturtyper som sterkt truet¹¹⁶. Både FNs klimapanel og FNs naturpanel poengterer at beskyttelse av tareskog sikrer viktige leveområder for dyr og planter – og kan gi oss mulighet til å bygge opp igjen fiskebestander, som for eksempel kysttorsk¹¹⁷.

Kysttorsk

Torsk som hele året lever i fjordene langs hele norskekysten kalles for kysttorsk. Forskning har vist en urovekkende utvikling over lang tid: kysttorsken er i ferd med å forsvinne fra kystområdene på Sør- og Østlandet, og spesielt ille er det i Oslofjorden¹¹⁸. Det er forbudt å fiske torsk i Oslofjorden hele året. I deler av Asker er det forbud mot alt fiske, med unntak av anadrome arter (laks og sjøøret), i gyteperioden fra 1. januar til 30. april (Figur 19). Nedgang i torskbestanden påvirker også en rekke andre arter negativt.

Blåskjell¹¹⁹

Blåskjell lever i klynger i tidevannssonen og fester seg til stein, fjell og annet hardt underlag. Både larver og skjell er mat for andre organismer som fugl, fisk, sjøstjerner, snegl og krabber.

De siste årene har blåskjellbestanden i Oslofjorden gått ned. I andre land har reduserte blåskjellbestander vært knyttet til sykdom, klimaendringer, ødeleggelse av leveområder og predasjon. En av årsakene til «blåskjell-kollapsen» i Sør-Norge kan være nedgang i kysttorsk, som legger til rette for økte bestander av torskens byttedyr, slik som leppefisk og strandkrabbe¹²⁰. Disse artene er effektive rovdyr på unge blåskjell og kan dermed hindre at blåskjellene får sjansen til å vokse seg store og reproducere.

Samtidig vil også den fremmede arten stillehavsøsters kunne konkurrere med blåskjell om voksesteder og mat, men det er foreløpig ingen dokumentert sammenheng mellom utbredelsen av stillehavsøsters og nedgangen i blåskjellbestanden¹²¹.

¹¹⁴ Kvile, K., Forsgren E., Lorentsen, S.-H., Trannum, H. og Gundersen, H. (2020). *Kystvann* i Jakobsson, S. & Pedersen, B. (red.) 2020. Naturindeks for Norge 2020. Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA Rapport 1886. Norsk institutt for naturforskning.

¹¹⁵ Miljøstatus. Sukkertare. Hentet 04.05.2021. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/sukkertare>

¹¹⁶ Gundersen, H., Bekkby, T., Norderhaug, K. M., Oug, E., Rinde, E. og Fredriksen, F. (2018). Sukkertareskog i Nordsjøen og Skagerrak, Marint gruntvann. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken, Trondheim. Hentet (dato) fra: <https://artsdatabanken.no/RLN2018/342>

¹¹⁷ Miljøstatus, Stortare. Hentet 10.05.2021. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/hav-og-kyst/kysten/stortare/>

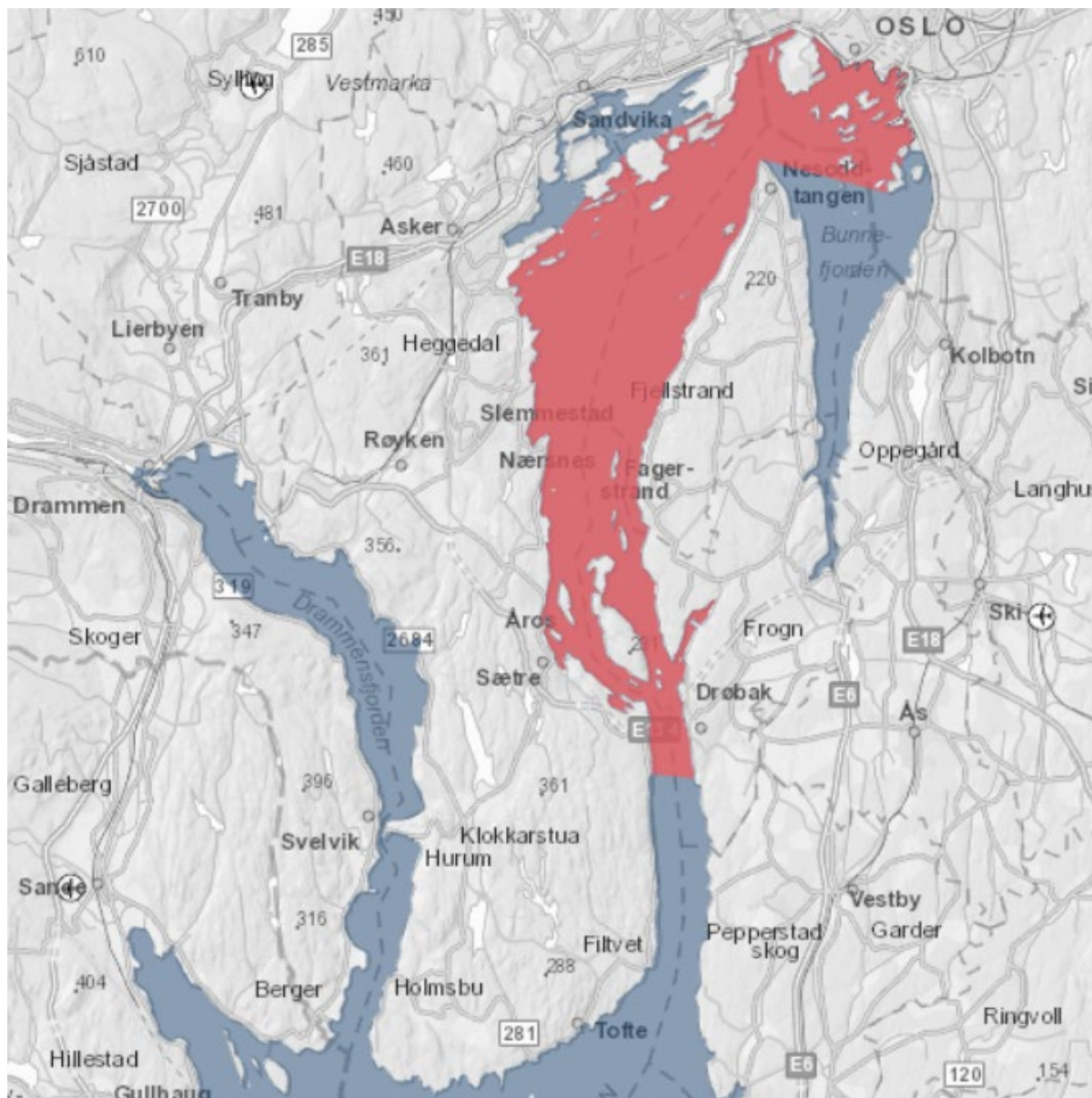
¹¹⁸ Fiskeridirektoratet. Vern av Kysttorsk i sør. Hentet 03.05.2021. <https://www.fiskeridir.no/Fritidsfiske/Vern-av-kysttorsk-i-soer>

¹¹⁹ Jakobsson, S. & Pedersen, B. (red.) 2020. Naturindeks for Norge 2020. Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA Rapport 1886. Norsk institutt for naturforskning.

¹²⁰ Christie, H., Kraufvelin, P., Kraufvelin, L., Niemi, N. & Rinde, E. 2020. Disappearing blue mussels – Can mesopredators be blamed? *Frontiers in Marine Science* 7: 550.

¹²¹ Mortensen, S. og Strohmeier, T. 2018 Hvorfor forsvinner blåskjellene? Havforskningsinstituttet

Færre blåskjell vil også ha konsekvenser for vannkvaliteten langs kysten. Ved at blåskjellene filtrerer vannmassene, tar de også opp næringsstoffer fra kloakktøslipp og avrenning fra jordbruk. Negative effekter fra utslipp vil dermed kunne forsterkes ved nedgang i blåskjellbestanden. Økt partikkelinnhold gjør kystvannet mørkere og voksedypet til viktige naturtyper som ålegrasenger og tareskoger reduseres¹²².

Figur 19. Kartet viser områdene hvor det er forbudt å fiske torskefisk hele året (blå), og området hvor all fiske er forbudt fra januar til april (rødt). Kilde: Fiskeridirektoratet.

¹²² Moy, F., Christie, H., Steen, H., Stålnacke, P., Aksnes, D., Alve, E., Aure, J., Bekkby, T., Fredriksen, S., Gitmark, J., Hackett, B., Magnusson, J., Pengerud, A., Sjøtun, K., Sørensen, K., Tveiten, L., Øygarden, L. & Åsen, P.A. 2009. Sluttrapport fra Sukkertareprosjektet 2005–2008. SFT-rapport 2467: 1–131.

Stillehavsøsters som vokser på blåskjell. Foto: Merete Wiken Dees

Hummer

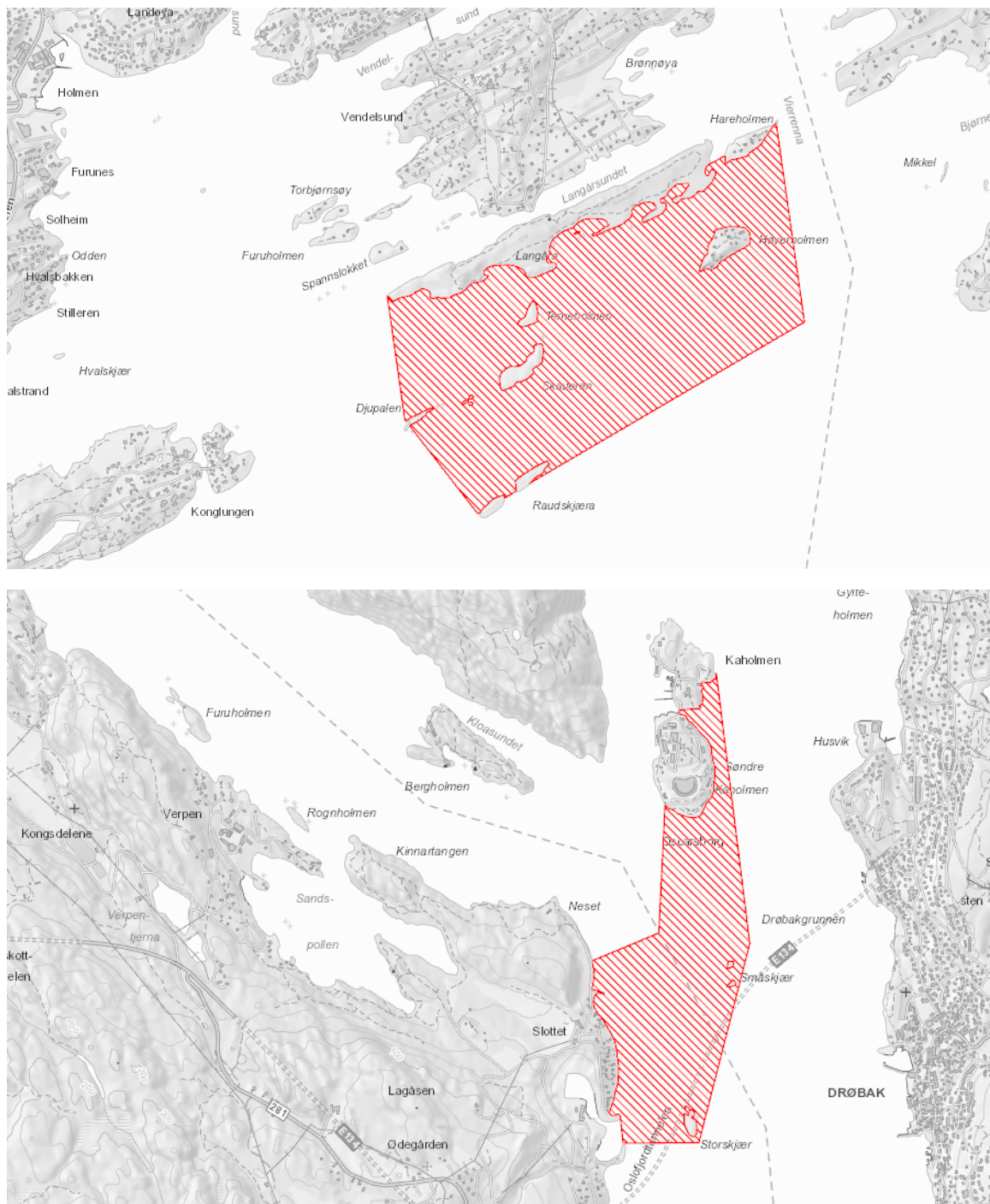
Hummeren i norske farvann lever langs kysten fra svenskegrensen til Trøndelag, og sporadisk i Nordland. Man finner den vanligvis fra 5 til 40 meters dyp, hovedsakelig på hardbunn med skjulesteder i steinrøyser, kløfter eller i huler under store steiner. Hummer lever i hovedsak av andre krepsdyr, snegler, flerbørstemark og skjell.

Hummer er vurdert til *sårbar* (VU) på Norsk rødliste for arter 2021 på grunn av reduksjon i populasjonsstørrelse¹²³. Bestanden er på et historisk lavt nivå, og til tross for strengere restriksjoner på fisket de senere årene, er det ikke tegn til at bestanden tar seg opp igjen. På bakgrunn av dette har Fiskeridirektoratet gått ut med en anmodning til kommunene om å nominere fredningsområder for hummer¹²⁴. Forskning i fredningsområdene viser positive effekter på bestanden av hummer: det er betydelig flere og større hummer i fredningsområdene; larver og egg er større, noe som gir bedre overlevelsessevne; opp mot en tredobling i produksjon av egg og larver kan forventes sammenlignet med fiskede områder; hummerlarver driver med strømmene og bidrar dermed til rekrutteringen utenfor fredningsområdene. I 2021 ble det opprettet to hummerfredningsområder i Asker

¹²³ Tandberg AHS, Djursvoll P, Falkenhaus T, Glenner H, Meland K og Walseng B (24.11.2021). Krepsdyr: Vurdering av hummer *Homarus gammarus* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/14133>

¹²⁴ Fiskeridirektoratet. Invitasjon til hummerfredning. Hentet 03.05.2021. <https://www.fiskeridir.no/Fritidsfiske/Nyheter/2020/Invitasjon-til-hummerfredning>

kommune: et ved Langåra og et ved Drøbaksjeteen (Figur 20)¹²⁵. I *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* oppfordres det også til opprettelse av hummerfredningsområder i kommunene¹²⁶.

Figur 20. Fredningsområder for hummer ved Langåra og Drøbaksjeteen. Kilde: skjermdump fra Naturbase.

¹²⁵ Fiskeridirektoratet. J-181-2021: Forskrift om fredningsområder for hummer.

<https://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Regelverk-og-reguleringer/J-meldinger/Gjeldende-J-meldinger/J-181-2021>

¹²⁶ Klima og miljødepartementet. 2021. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/7e80a758716344cbbb97adc5c7c27f18/t-1571b.pdf>

Sjøfugl

Hettemåke (*CR, kritisk truet*). Foto: Merete Wiken Dees

Askers sjøområde har et rikt fugleliv, men er også rekreasjonsområde for befolkningen i Stor-Oslo og omegn. Dette innebærer at sjøfuglenes hekkeplasser, oppvekstområder og næringsområder er preget av forstyrrelser. Andre utfordringer for sjøfuglene er areal- og klimaendringer og endret mattilgang. Siden 1970-tallet har Birdlife Norge (tidligere Norsk Ornitologisk Forening (NOF)) gjennomført tellinger av sjøfugl i Indre Oslofjord på oppdrag fra Statsforvalteren i Oslo og Viken¹²⁷.

Mange verneområder er opprettet for å beskytte leveområdet til bestemte dyrearter eller planter. Da regnes arealet ofte for å være et økologisk funksjonsområde for en eller flere arter. I fjorden er det opprettet reservater med verneplaner for sjøfugl (Tabell 8). Store deler av sjøfuglbestanden hekker på disse lokalitetene^{128, 129}.

¹²⁷ https://oa.birdlife.no/download.php?file=Upload/Brukerfiler/dokumenter/dok_9076_2.pdf

¹²⁸ Bergan, M. og Andersen, G.S. (2019) Hekkende sjøfugl i Buskerud 2019. – Drøbaksund og Vestfjorden. Utgitt av Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus.

https://nofoa.no/download.php?file=Upload/Brukerfiler/dokumenter/dok_8837_2.pdf

¹²⁹ Bergan, M. og Andersen, G.S. (2019) Hekkende sjøfugl i indre Oslofjord, Oslo og Akershus 2019. Utgitt av Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus.

Flere av sjøfuglartene er i tilbakegang. Dette gjelder særlig fiskemåke (VU)¹³⁰, hettemåke (CR)¹³¹, gråmåke (VU)¹³² og makrellterne (EN)¹³³.

Tabell 8. Reservater med verneplan for sjøfugl i Asker. Kilde: Naturbase

Lokalitet	Verneform
Tofteholmen	Naturreservat
Vealøs	Naturreservat
Mølen	Naturreservat
Dyna	Naturreservat
Geitungsholmen	Naturreservat
Ulvungene	Naturreservat
Ertsvikskjær	Naturreservat
Ulykkesskjær	Naturreservat
Hvalskjæret	Naturreservat
Terneholmen	Naturreservat
Lille Bjerkøyskjær	Naturreservat
Demmekilskjæra	Biotopvern etter viltloven
Hjelpskjæra	Biotopvern etter viltloven
Saltskjær	Biotopvern etter viltloven
Rogneskjær	Dyrefredningsområde
Kråkholmen	Dyrefredningsområde
Høvikskjæra	Dyrefredningsområde
Sundbyholmene	Naturreservat
Storskjær	Naturreservat

Norsk Ornitologisk Forening avd. Oslo og Akershus har utpekt ærfugl som Askers kommunefugl¹³⁴ (Figur 21) på bakgrunn av Askers lange kystlinje. Arten er vurdert til sårbar (VU) på Norsk rødliste for arter 2021¹³⁵. På landsbasis har ærfuglbestanden gått ned 30-35 % de siste tre generasjoner. I indre Oslofjord, inkludert gamle Asker kommune, er imidlertid ærfuglbestanden fortsatt i økning¹³⁶.

¹³⁰ Stokke BG, Dale S, Jacobsen K-O, Lislevand T, Solvang R og Strøm H (24.11.2021). Fugler: Vurdering av fiskemåke *Larus canus* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/27536>

¹³¹ Stokke BG, Dale S, Jacobsen K-O, Lislevand T, Solvang R og Strøm H (24.11.2021). Fugler: Vurdering av hettemåke *Chroicocephalus ridibundus* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/29490>

¹³² Stokke BG, Dale S, Jacobsen K-O, Lislevand T, Solvang R og Strøm H (24.11.2021). Fugler: Vurdering av gråmåke *Larus argentatus* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/27696>

¹³³ Stokke BG, Dale S, Jacobsen K-O, Lislevand T, Solvang R og Strøm H (24.11.2021). Fugler: Vurdering av makrellterne *Sterna hirundo* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/31752>

¹³⁴ Norsk Ornitologisk forening. Kommunefugler i Oslo og Akershus. Hentet 06.05.2021 <https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/osloakershus/nyheter/?id=2664>

¹³⁵ Stokke BG, Dale S, Jacobsen K-O, Lislevand T, Solvang R og Strøm H (24.11.2021). Fugler: Vurdering av ærfugl *Somateria mollissima* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/27698>

¹³⁶ Bergan, M. og Andersen, G.S. (2019) Hekkende sjøfugl i indre Oslofjord, Oslo og Akershus 2019. Utgitt av Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus.

Figur 21. Ærfugl, Askers kommunefugl. Foto: Merete Wiken Dees

Laks og sjørret

Laks er en anadrom fisk som er vurdert til nær truet (NT) på norsk rødliste for arter¹³⁷. Den gyter i strømmende partier på elver, og yngelen lever 2-6 år i elva før den vandrer ut i sjøen som smolt¹³⁸. Etter en vekstfase i sjøen (vanligvis ett til tre år) returnerer laksen til ferskvann for å gyte, i de fleste tilfeller til samme elv og elvestrekning som den selv vokste opp i. I Asker har vi tre viktige laksevassdrag. Dette er Neselva, Askerelva/Blakstadelva og Åroselva. Utenfor disse elvene gjelder *Forskrift om fiske etter anadrome laksefisk i vassdrag*¹³⁹. Det er ikke åpnet for fiske etter anadrome laksefisk i følgende vassdrag i Asker:

• Bestonbekken	• Hauganebekken	• Sageneelva
• Bråtenbekken	• Hyggenbekken	• Selvikbekken (Hurum)
• Dalabekken	• Høvikbekken	• Sjøstrandbekken
• Ekraelva	• Kjennvikbekken (Hurum)	• Skjøttelvikbekken
• Filtvetbekken	• Knatvollbekken	• Slemmestadbekken
• Gjerdalsbekken	• Knivsvikbekken	• Sundbybekken
• Grimsrudbekken	• Nordre Selvikbekken	• Svalerødbekken
• Grytnesbekken	• Nærsnesbekken vest	(Hurum)
• Grønsandbekken	• Nærsnesbekken øst	• Sætreelva (Hurum)

¹³⁷ Hesthagen T, Wienerroither R, Bjelland O, Byrkjedal I, Fiske P, Lynghammar A, Nedreaas K og Straube N (24.11.2021). Fisker: Vurdering av laks *Salmo salar* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/8149>

¹³⁸ Hesthagen T, Wienerroither R, Bjelland O, Byrkjedal I, Fiske P, Lynghammar A, Nedreaas K og Straube N (24.11.2021). Fisker: Vurdering av laks *Salmo salar* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/8149>

¹³⁹ Lovdata. Forskrift om fiske etter anadrome laksefisk i vassdrag. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2021-03-15-798>

Det er heller ikke åpnet for fiske i øvrige vassdrag med anadrome laksefisk.

Sjørret er en ørret som vandrer ut i havet for å øke næringstilgangen¹⁴⁰. Sjørret vokser vanligvis mye raskere, blir større og produserer flere egg, enn ørret som holder seg i ferskvann hele livet. I 2020 har firmaet *Naturrestaurering* i oppdrag for Vannområde Indre Oslofjord Vest kartlagt 38 sjørretbekker i Asker. Av de undersøkte bekkene, var det 25 med fisk, mest ørret og laks, men det er også observert skrubbe, stangsild, ørekyt og ål.

6.3. Naturtyper og arter knyttet til ferskvann

Tabell 9 viser det store mangfoldet og ulike naturtyper fra DN-håndbok 13 som er knyttet til ferskvann i Asker. Særlig dammer er det mange av i kommunen, men også *viktige bekkedrag, kalksjøer og intakt lavlandsmyr* i innlandet er naturtyper som forekommer ofte. Av våte skogsområder finner vi naturtypene rik sump- og kildeskog og gråor-heggeskog mest. Disse skogstypene er ofte knyttet til ferskvanns-vannforekomster.

Tabell 9. Naturtyper knyttet til ferskvann i Asker (basert på DN-håndbok 13)

Hovednaturtype	Naturtype
myr og kilde	A 05 – rikmyr
	A 06 – kilder og kildebekker
	A 07 – intakt lavlandsmyr i innlandet
	høgmyrer i innlandet
kulturlandskap	D 02 – slåtte- og beitemyr
ferskvann/våtmark	E 01 – deltaområde
	E 03 – kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti
	E 05 – fossesprøytsone
	E 06 – viktig bekkedrag
	E 07 – kalksjø
	E 08 – rik kulturlandskapssjø
	E 09 – dam
	E 10 – naturlig fisketomme innsjøer og tjern
	E 12 – evjer, bukter og viker
	E 16 – rolig flytende elveløp
skog	F 05 – gråor-heggeskog
	F 06 – rik sump- og kildeskog
	F 09 – bekkekløft og bergvegg
	F 21 – flommarksskog

¹⁴⁰ NINA. Sjørret. <https://www.nina.no/sjoorret>

Tabell 10 viser naturtyper knyttet til ferskvann kartlagt gjennom systemet *Natur i Norge*. Desidert flest naturtyper er registrert innen kalkrik myr- og sumpskogmark, men også flomskogsmark og flommyr, myrkant og myrskogsmark forekommer ofte.

Tabell 10. Naturtyper knyttet til ferskvann i Asker (basert på Natur i Norge)

Hovedøkosystem	Naturtype
skog	flomskogsmark
våtmark	flommyr, myrkant og myrskogsmark
	grankildeskog
	kalkrik helofyttsump
	kalkrik myr- og sumpskogsmark
	kilde-edellauvskog
	rik gransumpskog
	rik gråorsumpskog
	rik svartorstrandskog
	rik svartorsumpskog
	rik vierstrandskog
	rik åpen sørlig jordvannsmyr
	saltpåvirket svartorstrandskog
	semi-naturlig våteng
	svak kilde og kildeskogsmark
	sørlig kaldkilde

Kalkrike naturtyper

På grunn av geologien er det mange kalkrike områder i Asker og de kalkrike vannforekomstene finnes i disse områdene, f.eks. i den nordre delen av kommunen og langs Drammensfjorden. Her finnes også flere kalksjøer, som er utvalgt naturtype (se kap. 5.6). Vannforekomstene i Kjekstadmarka og sidebekkene til Åroselva er moderat kalkrike, mens vannforekomstene i de høyereliggende delene midt på Hurumlandet er kalkfattige.

Våtmark

På rødlista for naturtyper finner vi 19 naturtyper innen våtmark¹⁴¹. Våtmarker har mange viktige egenskaper som flomdemper, karbonlagring og som viktige levesteder for planter, insekter og fugler. Grøfting, oppdyrking og nedbygging er de viktigste påvirkningsfaktorene, og i tillegg er opphør av hevd viktig i semi-naturlige naturtyper. Grøfting har avtatt da det ikke lenger er tillatt med grøfting for skogbruksformål. Det er allikevel mange gamle grøfter som drenerer både myrer og sumpskoger. I juni 2020 trådte forbudet mot nydyrking av myr i kraft¹⁴². Forbudet er fastsatt med bakgrunn i hensynet til klima, men forbudet er også avgjørende for artsmangfoldet som er tilknyttet våtmark. Et søk i naturbase viser at

¹⁴¹ Lyngstad, A., Brandrud, T. E., Moen, A. og Øien, D. I. (2018). Våtmark. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken. Hentet 03.05.2021 fra <https://www.artsdatabanken.no/pages/259099>

¹⁴² Lovdata, Forskrift om nydyrking. Hentet 03.05.2021. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1997-05-02-423>

kommunen har forekomster av bl.a. slåtte-myra (se kap. 5.6, Figur 22), rikmyrer, rik sump- og kildeskog, intakte lavlandsmyrer og høymyrer. I 2021 la regjeringen frem en strategi, «Naturstrategi for våtmark», for å bremse nedbygging og ivareta våtmarkene på en bedre måte¹⁴³.

Figur 22. Slåttemyra på Svendsrud. Foto: Merete Wiken Dees

Arter knyttet til ferskvann

Blant ferskvannsarter vi finner i Asker er storsalamander, elvemusling og storørret. Storsalamander er ansett som nær truet på Norsk rødliste for arter og elvemusling er internasjonalt sterkt truet av utryddelse og storørretbestanden går også ned. Asker har derfor et spesielt ansvar for å ta vare på disse artene og leveområdene deres.

Storsalamander (nær truet)

Vanlige habitater for storsalamander er dammer og våtmarker i kulturlandskapet, som gårdsdammer, branndammer og vanningsdammer. På grunn av salamanderens tynne hud, er den avhengig av fuktighet. Den beveger seg derfor sjelden langt fra dammen. Dammer er en naturtype som vi finner mange av i Asker og storsalamander er observert i flere av disse. Storsalamander er en amfibieart som er avhengig av god vannkvalitet i dammen, grunne og varme partier for å legge egg og dype partier med skjulesteder. I tillegg trenger storsalamanderen også overvintringssteder på land, trær og vegetasjon rundt dammen og egnede vandringsveier til andre dammer i området.

Det er i hovedsak moderniseringen av jordbruket, med drenering av våtmarker og dammer, som har hatt størst påvirkning på storsalamanderen. I tillegg er den svært sårbar for fiskeutsetting, da larvene blir spist av rovfisk. Mange dammer i kulturlandskapet har ikke

¹⁴³ Regjeringen. 2021. Naturstrategi for våtmark.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3bc8342443f44a38a75ef0c1515b2e44/t-1576n.pdf>

lenger den funksjonen de hadde før og derfor er det mange dammer som gror igjen, forurenses av nærliggende aktiviteter eller blir tørrlagt av økonomiske eller sikkerhetsmessige hensyn.

Elvemusling (sårbar)

I næringsfattig, rennende vann finner vi elvemusling som en viktig indikatorart på vannkvaliteten i elvene. Elvemusling er internasjonalt sterkt truet av utryddelse, som følge av forsurening og opphopning av næringsstoffer i vassdragene, hovedsakelig på grunn av avrenning fra dyrket mark og andre menneskeskapte forandringer langs elvene.

I Asker er det fra før av kjente forekomster av elvemusling i Askerelva, Hukenbekken, Verkenselva, Åroselva og Sageneelva. En undersøkelse i Askerelva i 2017 og 2018 viste at tilstanden var dårlig til svært dårlig¹⁴⁴. Ingen av de undersøkte lokalitetene er egnet for juvenil elvemusling og kanskje heller ikke for utsetting av muslinger fra kultiveringsprogrammet. Den dårlige tilstanden kan sannsynligvis forklares med høy nærings- og partikkeltilførsel til elven.

En undersøkelse fra Åroselva viste at dagens bestand av elvemusling kun er en liten rest av det som var i elva før og det anslås at det er færre enn 500 individer igjen¹⁴⁵. Årsak til den kraftige bestandsendringen er avrenning fra omkringliggende områder. Rapporten konkluderer med at uten tiltak for å bedre vannkvaliteten og å øke bestanden av vertsfisk, står muslingene i Åroselva i fare for å dø ut i nær fremtid.

Miljødirektoratet har utgitt en egen handlingsplan for elvemusling som gjelder fra 2019-2028¹⁴⁶.

Storørret

Storørret er en spesiell økologisk form for ørret som relativt tidlig i livet begynner å spise byttefisk, og derfor vokser seg mye større enn det som er vanlig for ørret i Norge¹⁴⁷. De ulike stammene av storørret i Norge representerer unike økologiske og kulturelle verdier som det er viktig å bevare¹⁴⁸. I områder med livskraftige bestander av storørret, har den gjennom hundrevis av år hatt stor betydning for lokalbefolkning, fiskerettshavere og etter hvert også tilreisende sportsfiskere.

Storørreten i Dikemarksvannene er sterkt truet av fysiske inngrep og overbeskatning¹⁴⁹. Dette har trolig ført til en stor nedgang av antall ung umoden ørret. De siste 20 årene har det skjedd en stor habitatforandring i Grobruelva som er negativ for storørrestammen; utbygging ved Lierskogen har ført til sedimentering av elva og forringelse av elvekant og skog. Også igjenfylling og utretting av meanderende partier og evjer har endret det opprinnelige elvesystemet betydelig.

¹⁴⁴ Magerøy, J. H. (2019). Evaluering av habitatkvalitet for juvenil elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) i Oslo og Akershus i 2017 og 2018. Redoksmålinger i Askerelva, Movassbekken, Nitelva, Raudsjøbekken og Sognsvannsbekken. NINA-rapport 1540.

¹⁴⁵ Sandaas, K. og Jørn, E. (2015) Elvemusling *Margaritifera margaritifera* i Åroselva - Røyken kommune, Buskerud fylke 2015.

¹⁴⁶ Miljødirektoratet. Handlingsplan for elvemusling (*Margaritifera margaritifera* L.) 2019-2028.

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1107/m1107.pdf>

¹⁴⁷ Miljødirektoratet. Foreslår redningsplan for storørreten. Hentet 06.12.2021.

<https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2021/januar-2021/foreslar-redningsplan-for-stororreten/>

¹⁴⁸ Miljødirektoratet. (2020). Forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret. M-M-1786/2020

¹⁴⁹ Museth, J., Dervo, B., Brabrand, Å., Heggenes, J., Karlsson, S. og Kraabøl, M. (2018)

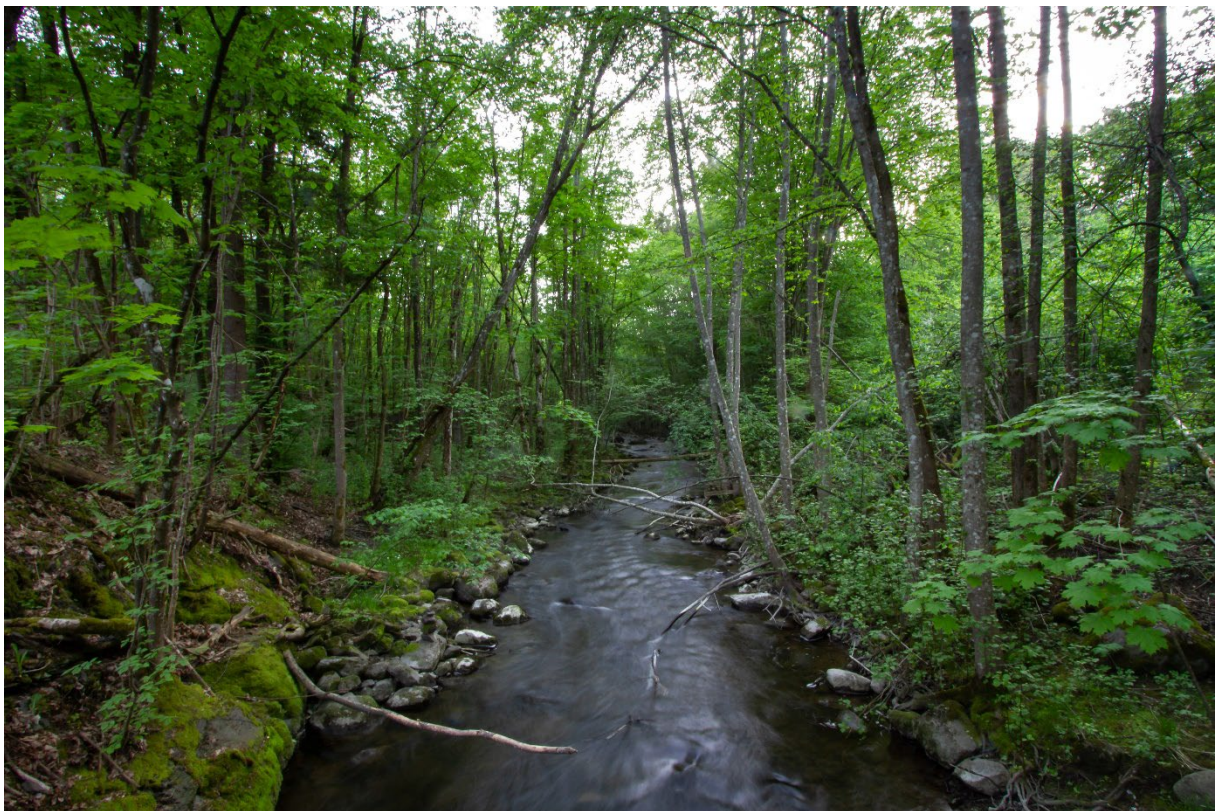
Storørret i Norge. Definisjon, status, påvirkningsfaktorer og kunnskapsbehov. NINA-rapport 1498.

6.4. Kantsoner langs vassdrag

Langs alle vannforekomster vil det naturlig vokse en form for kantvegetasjon. Dette kan være urter, gress, busker og trær med ulike krav til fuktighet. For å gi gode leveområder for planter og dyr er det mest ideelle at kantvegetasjonen er tett og med flere sjikt.

Kantvegetasjonen er beskyttet gjennom vannressurslovens § 11: «*Langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr*»¹⁵⁰.

Grunneier har etter vannressursloven plikt til å opprettholde eksisterende kantvegetasjon langs vassdrag med årssikker vannføring. Grunneier som ønsker å fjerne kantvegetasjon helt eller delvis, må søke Statsforvalteren om dispensasjon.

Askerelva. Foto: Merete Wiken Dees

Kravet om opprettholdelse av kantvegetasjonen er ikke til hinder for at kantvegetasjonen kan skjøttes ved selektiv hogst. Dette kan være høsting av enkelttrær, fjerning av uønskede arter eller uttak av trær som medfører økt erosjonsrisiko. Forutsetningen er at høstingen ikke øker avrenningen til vassdraget eller medfører en biotopendring. Det betyr at dyre- og planteartene skal ha et like godt livsmiljø etter hogsten som før hogsten.

I forslag til bestemmelsene til ny arealdel for Asker, er det regulert en forbudsgrense mot vassdrag, jf. punkt 10.6¹⁵¹. Kommuneplanen har også en direkte henvisning til vannressursloven § 11.

¹⁵⁰ Lovdata. Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-11-24-82>

¹⁵¹

<https://www.asker.kommune.no/contentassets/6fbcdcf0dac14102982b8231f62e8c52/kommuneplanens->

For bekker og vassdrag i LNF-områder og i grønnstrukturområder gjelder det en forbudsgrense på 30 meters avstand til hver side av bredden. I områder avsatt til byggeformål er avstandsgrensen 20 meter. Brudd på kommuneplanens bestemmelser kan følges etter plan- og bygningsloven kapittel 32.

For søkere av produksjonstilskudd i landbruket er det bestemmelser om at vegetasjonssonen mot vassdrag skal være tilstrekkelig bred til å motvirke avrenning til åpent vann under normal vannføring. Sonen må være på minst 2 meter målt fra vassdragets normalvannstand, og kan ikke jordarbeides. Det er foretaket som disponerer arealene, enten som eier eller leier, og søker om tilskudd, som er ansvarlig for at det ikke foretas inngrep i kulturlandskapet. En ny forskrift om miljøkrav i landbruket er forventet å tre i kraft fra 2023¹⁵².

I bebygde områder og jordbruksområder er kantvegetasjonen ofte redusert eller fraværende. I 2018 har kommunen kartlagt kantsonene i tidligere Asker kommune. Et slikt arbeid er ikke gjort i tidligere Røyken og Hurum kommuner.

Et av tiltakene i *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*¹⁵³ er *Økt tilsyn med og håndheving av kravet i vannressursloven § 11 om at det langs vassdrag skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr*. Dette skal følges opp av kommunen og NVE.

Kantvegetasjon langs elver og bekker har mange viktige funksjoner:

- kantvegetasjon er leveområde for mange dyre- og plantearter
- vegetasjonen langs vassdrag gir gode betingelser for dyrelivet i vannet
- døde trær og kvister bidrar til å øke det biologiske mangfoldet langs vassdragene og ved tilførsel av dødt trevirke til vassdraget gir det næring og skjulesteder for mange dyr som lever i vannet
- kantvegetasjon motvirker erosjon og har en naturlig flomdempende effekt
- vegetasjonen reduserer avrenning av næringssalter, jord- og løsmasser fra områdene rundt vassdraget, slik at mye av forurensningen hindres i å komme ut i vannet
- kantvegetasjonen skygger for elva og skaper dermed en mer stabil vanntemperatur
- kantvegetasjonen skaper grønne lunger og variasjon i omgivelsene våre

arealdel/revidert-dokumenter-etter-08.02.22/bestemmelser-til-kommuneplanens-arealdel-revidert-08.02.22.pdf

¹⁵² Regionale miljøkrav. Statsforvalteren i Oslo og Viken. Hentet 07.09.2022.

<https://www.statsforvalteren.no/oslo-og-viken/landbruk-og-mat/jordbruk/miljotiltak/regionale-miljokrav/>

¹⁵³ Klima og miljødepartementet. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/7e80a758716344cb97adc5c7c27f18/t-1571b.pdf>

6.5. Arealbruksendringer i strandsonen

Figur 23. Arealbruk i strandsonen, 2021. Kilde: skjermdump fra Gårdskart

Strandsonen er blant de mest artsrike leveområdene vi har i Norge. Både dyre- og plantelivet i kystsonen og i sjøen er truet av bebyggelse og menneskelig aktivitet. SSB definerer strandsonen som området fra kysten og 100 meter inn i landet. All bygging i 100-metersbeltet langs sjøen i Norge er som hovedregel forbudt. Forbudet fremgår direkte av plan- og bygningsloven § 1-8, hvor også følgende er presisert: «I 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser»¹⁵⁴. Hele 60 % (8018 daa) av strandsonearealet i Asker er bebyggt, mens 11 % (1480 daa) av strandsonearealet er benyttet til samferdsel. Asker troner øverst når det gjelder utbygging i strandsonen og i gamle Asker er kun 20 % av strandsonen tilgjengelig for allmenheten (Figur 23). Dette fører til arealkonflikter mellom naturverdier på den ene siden og allmennhetens interesser for tilgang til strandsonen og grunneieres interesse for utbygging og bruk av strandsonen. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* understreker at det er behov for å stramme inn praksis når det gjelder etablering av ny bebyggelse og utvidelse av eksisterende bebyggelse i strandsonen¹⁵⁵. Et av tiltakene i planen er at *utbygging i 100-metersbeltet langs sjøen bør skje gjennom kommunale arealplaner og ikke gjennom enkeltvise dispensasjoner*. I 2020 innvilget Asker kommune 103 søknader om nye bygninger i strandsonen¹⁵⁶, mens det i 2021 ble innvilget 63 dispensasjoner¹⁵⁷.

¹⁵⁴ Lovdata. Plan- og bygningsloven. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>

¹⁵⁵ Klima og miljødepartementet. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/7e80a758716344cbbb97adc5c7c27f18/t-1571b.pdf>

¹⁵⁶ SSB. KOSTRA nøkkeltall. Plan, byggesak og miljø. https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/asker/plan-byggesak-og-miljo?checkbox_kostragruppe=true&checkbox_land-uten-oslo=true&checkbox_vis_flere_regioner=true

¹⁵⁷ SSB. Resultat av byggesøknader i områder med ulike restriksjoner, etter vedtakstype (K) 2015 - 2021

7. NATURMANGFOLD I JORDBRUKSLANDSKAPET

Jordbruket bidrar til å bevare kulturlandskapet, som med sine kulturminner og naturmangfold har betydelig nasjonal verdi. Kulturlandskapet har gjennom flere tusen år blitt formet av et aktivt landbruk. Her inngår bruken av åker, slåttemark og beitemarker. Dette har skapt naturtyper som er levested for en rekke truede arter. Over en tredjedel av de truede artene på rødlista har tilhold i åpent kulturlandskap. Aktiv jordbruksdrift er viktig for å ta vare på kulturlandskapet. Rydding, slått og beiting holder kulturlandskapet og artsrike naturtyper i hevd.

Jordbruket sitt samfunnsoppdrag er å drive lønnsom og trygg matproduksjon, og å sikre en bærekraftig forvaltning av ressursene ¹⁵⁸. Bruk av arealer til matproduksjon fører til selvforsyning, bosetting og sysselsetting. Jordbrukets kulturlandskap gir mulighet til å satse på kultur, lokal mat, friluftsliv, bosetting og turisme.

Mange ulike drivkrefter påvirker utformingen av jordbrukslandskapet, som teknologisk utvikling innen jordbruket, markedet for jordbruksprodukter, landbrukspolitikk, men også generell samfunnsutvikling, økonomi og samferdselspolitikk ¹⁵⁹. Resultatet er et jordbrukslandskap i stadig endring. Endringene i kulturlandskapet er bl.a. knyttet til tap av natur, gjengroing, press fra by- og tettstedsvekst, rasjonalisering og intensivering i næringen og klimaendringer.

FNs naturpanel slår i sin rapport fast at intensivering av jordbruk og skogbruk står bak store tap av naturmangfold globalt ¹⁶⁰. Intensivering av jordbruket fører med seg negative konsekvenser for naturmangfoldet: områder med ensartet vegetasjon, grøftede myrer og bekker som har blitt lagt i rør ¹⁶¹.

Tap av naturmangfold, inkluderer også tap av genetisk mangfold som kan få store konsekvenser for global matsikkerhet ved å redusere matplanter motstandsdyktighet mot skadedyr, sykdommer og klimaendringer. FNs organisasjon for landbruk og mat (FAO) anslår at vi globalt har mistet rundt 75 % av sortsmangfoldet i viktige matplanter i løpet av forrige århundre ¹⁶².

Matjord er en knapp og ikke-fornybar ressurs og skal forvaltes på en bærekraftig måte slik at både dagens befolkning og framtidige generasjoner sikres tilgang på nok og trygg mat. I Norge er det kun 3% av landarealet som er dyrket mark, og av dette igjen er det 1/3 som egner seg til produksjon av korn ¹⁶³. Nedbygging av jordbruksarealer skjer i betydelig omfang, særlig i sentrale strøk. Nedbygging til landbruks- og boligformål utgjør om lag halvparten av

<https://www.ssb.no/statbank/table/13128/>

¹⁵⁸ SSB. Jordbrukets kulturlandskap. Hentet 03.11.2021. <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/jordbruk/artikler/jordbrukets-kulturlandskap>

¹⁵⁹ NIBIO. Overvåking av jordbrukets kulturlandskap. Vol 2 - NR. 34 - November 2016. Hentet 03.11.2021.

[https://nibio.brage.unit.no/nibio-](https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2422365/NIBIO_POP_2016_2_34.pdf?sequence=3&isAllowed=y)

[xmlui/bitstream/handle/11250/2422365/NIBIO_POP_2016_2_34.pdf?sequence=3&isAllowed=y](https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2422365/NIBIO_POP_2016_2_34.pdf?sequence=3&isAllowed=y)

¹⁶⁰ IPBES (2019): Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). IPBES secretariat, Bonn, Germany. <https://ipbes.net/global-assessment>

¹⁶¹ Landbruksdirektoratet. Naturmangfold. Hentet 22.10.2021.

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/jordbruk/miljo-og-klima/naturmangfold>

¹⁶² FAO. The Second Report on the State of the World's Plant Genetic Resources for Food and Agriculture.

Hentet 29.10.2021. <https://www.fao.org/documents/card/en/c/6ac34ffd-7a66-5d42-9573-3d09491ad39a/>

¹⁶³ Puschmann, O. mfl. (2019). Tap av jordbruksareal i Norge. NIBIO BOK 5(7) 2019.

den totale nedbyggingen¹⁶⁴. Samferdselssektoren står også for en stor andel av nedbygging av matjord¹⁶⁵. Stortinget vedtok i 2015 en nasjonal jordvernstrategi. Strategien ble revidert sommeren 2021 og Stortinget vedtok et nytt jordvernmål om at det årlig frem mot 2025 ikke skal omdisponeres mer enn 3000 dekar dyrka mark til andre formål enn jordbruksproduksjon. Det nye målet får konsekvenser for kommunenes praksis når det gjelder omdisponering av jordbruksarealer til andre formål. Den siste revisjonen setter jordvern i sammenheng med FNs bærekraftsmål og understreker nødvendighet av jordvern for å oppfylle dem¹⁶⁶.

Av de *truede artene* på Norsk rødliste for arter er 798 arter (29 %) knyttet til semi-naturlige naturtyper¹⁶⁷. Dette er naturtyper som er formet av langvarig, ekstensiv hevd som f.eks. beite og slått. Opphør av ekstensiv jordbruksdrift, for eksempel ved slått og beite, er en viktig trussel mot naturtyper i kulturlandskapet. Det store mangfoldet i kulturlandskapet forklares ofte gjennom hypotesen om middels forstyrrelser¹⁶⁸. Denne går ut på at middels grad av forstyrrelser (for eksempel beiting eller slått) i et økosystem vil føre til størst biologisk mangfold. Naturtypen kulturbeitemark har for eksempel eksistert i 6000 år i Norge, og har således blitt spesielt artsrik på karplanter, beitesopp og virvelløse dyr.

Jordbruksarealer som er vanskelig å drive med den teknologien vi har i dag, gror raskt igjen når de ikke lenger er i drift. Dette på tross av at det er driveplikt etter jordlova § 8 på alt jordbruksareal. Det er også en tendens til at arealer som leies blir dårligere drevet enn jord man eier selv (Puschmann, 2019).

Jordbrukslandskapet er viktig leveområde for rundt fem prosent av våre hekkende fuglearter¹⁶⁹. I perioden fra 2000-2020 har det vært en nedgang i fugler i jordbrukslandskapet på hele 40 %. Nedgangen har vært særlig sterk for vipe, storspove, sanglerke og gulspurv, mens den har vært mindre tydelig for stær, linerle og låvesvale. Trenden er den samme i store deler av Europa. Årsakene til nedgangen er i hovedsak omlegging av driftsmåter i jordbruket, nedbygging av jordbruksarealer og gjengroing¹⁷⁰. Fugler har flere egenskaper som gjør dem egnet som indikatorer for tilstanden i miljøet. Nedgangen som registreres for fugler kan tyde på nedgang også for andre arter, og dermed indikere en pågående nedgang i det biologiske mangfoldet i jordbrukslandskapet.

¹⁶⁴ SSB. Hentet 27.10.2021. <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/artikler-og-publikasjoner/matjorda-under-press>

¹⁶⁵ Regjeringen (2021). Kan nå jordvernmålet for fjerde år på rad. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kan-na-jordvernmalet-for-fjerde-aret-pa-rad/id2838797/> (lest 24.03.2021).

¹⁶⁶ NIBIO. Kunnskapsgrunnlag for jordvern. Hentet 03.11.2021.

<https://www.nibio.no/tema/jord/jordkartlegging/bruk-av-jordsmonnkaart/kunnskapsgrunnlag-for-jordvern>

¹⁶⁷ Artsdatabanken (2021). Hvor finnes de truede artene? Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater/Hvorfinnesdetrueteartene> Nedlastet 14.12.2021.

¹⁶⁸ Naturviterne. Naturmangfold. Hentet 29.10.2021.

<https://www.naturviterne.no/naturviternotatene/naturmangfold-article18193-587.html>

¹⁶⁹ Miljøstatus. Fugler. Hentet 29.10.2021. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/fugler>

¹⁷⁰ Miljøstatus. Fugler. Hentet 29.10.2021. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/fugler>

7.1. JORDBRUKET I ASKER

Figur 24. Semsvannet landskapsvernområde. Foto: Merete Wiken Dees

Området rundt Oslofjorden er kjent for sitt gode jordsmonn, og Asker har derfor et godt utgangspunkt for å være en av Norges beste jordbruksbygder¹⁷¹. Jordbruket i Asker karakteriseres av varierte produksjoner og små og store bruk. Korn og gras dominerer, men det er også innslag av bær-, frukt- og grønnsaksproduksjon. Av husdyr er det ammeku, øvrig storfe og sau som dominerer. I Asker er det 40 986 dekar jordbruksareal, noe som utgjør omlag 10,9 % av kommunens landareal¹⁷².

Kommunens sentrale plassering gjør at presset på jordressursene, i form av behov for arealer til utbygging og samferdselsformål, i dag er større enn noen gang. Frem til 1960-tall var Asker preget av jordbruk, men store landbruksområder ble bygd ned da boligbyggingen skjøt fart. Det er en utfordring at den beste matjorda ligger der befolkningsveksten er størst.

Nedbygging av jordbruksjord. Kilde: skjermdump fra Gårdskart.no

¹⁷¹ Askheim, Svein: *Askers natur* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 31. mars 2021 fra https://snl.no/Askers_natur

¹⁷² Arealbarometeret, NIBIO. <https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/viken/kommuner/asker>. Hentet 24.08.2021.

Kommuneplanens samfunnsdel slår fast at kommunen skal sikre viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket, og unngå nedbygging av dyrket mark i samsvar med det nasjonale jordvernmålet. For Asker vil dette tilsvare et mål på maksimalt 13 dekar i året. Siden 2017 har jordvernmålet blitt nådd nasjonalt, men Asker har ikke holdt seg innenfor målet¹⁷³.

Asker har et kulturlandskap å være stolt av, med spor etter tidlig jordbruk, gravhauger, eplehager, hule eiker og styvingstrær. Nord i kommunen finnes Semsvannet landskapsvernområde (Figur 24) der formålet er å «*bevare det egenartede og vakre natur- og kulturlandskapet rundt Semsvannet, med de geologiske, botaniske, zoologiske og kulturhistoriske elementer som er med på å gi landskapet dets særpreg*»¹⁷⁴.

Buskskvett i kulturlandskapet. Foto: Silje Klo Hansen Landskapselementer i kulturlandskapet med et stort naturmangfold, er blant annet hule eiker og styvingstrær. Styving er høsting av grener og løv til bruk som vinterfôr. Selv om det i dag ikke er behov for dette fôret lengre, ser man et stort mangfold av sopp, lav og mose på gamle styvingstrær¹⁷⁵. På bakgrunn av dette kan man søke støtte til skjøtsel av styvingstrær gjennom tilskuddsordningen spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)¹⁷⁶.

Landbruksmyndigheten i Asker kommune jobber kontinuerlig med oppfølging av driveplikt på jordbruksarealene i kommunen. En plan som skal belyse årsaker til gjengroing av kulturlandskapet i Asker, samt tiltak for å forhindre dette, er under utarbeidelse. Planen skal legges frem i utvalg for samfunnstjenester i november 2022.

I jordbrukslandskapet i Asker hekker blant annet den truede arten vipe (*Vanellus vanellus*), og vi har dermed et særlig ansvar for å ta vare på denne. I samarbeid med Birdlife avd. Asker og Bærum, startet avd. for Natur, miljø og landbruk opp et prosjekt våren 2022 for å merke vipereir på jorder med aktiv jordbruksdrift. Av andre arter som finnes i jordbrukslandskapet i Asker som er i sterk nedgang, er sanglerke og gulspurv.

¹⁷³ SSB. Kommunal forvaltning av landbruksarealer. Hentet 10.12.2021.
<https://www.ssb.no/statbank/table/06194/tableViewLayout1/>

¹⁷⁴ Lovdata (1992). Forskrift om vern av Semsvannet landskapsvernområde, Asker kommune, Viken. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/1992-10-02-755> (lest 26.03.2021).

¹⁷⁵ Nordén, B., Jordal, J.B. & Evju, M. Can large unmanaged trees replace ancient pollarded trees as habitats for lichenized fungi, non-lichenized fungi and bryophytes?. Biodivers Conserv 27, 1095–1114 (2018).
<https://doi.org/10.1007/s10531-017-1482-x>

¹⁷⁶ Asker kommune, 2020. Lokal tiltaksstrategi for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) Asker kommune, 2020 - 2024. Tilgjengelig fra: https://www.asker.kommune.no/globalassets/natur-kultur.-idrett-og-fritid/jordskogoglandbruk/smil-tiltaksstrategi-2020-2024_asker-kommune.pdf (lest 23.03.2021).

7.1.1. AVRENNING FRA JORDBRUKET

Avrenning fra jordbruket bidrar til økt næringsstofftilførsel, algeoppblomstring og tilslamming av vann og vassdrag (se også kap. 6). I Asker er diffus avrenning fra fulldyrket mark den største påvirkningskilden fra jordbruket. Avdeling for Natur, miljø og landbruk har sammen med Norsk landbruksrådgivning (NLR) og kommunens virksomhet Vann og vannmiljø startet opp prosjektet «*Miljørådgivning i utvalgte områder med sårbare vannforekomster*». Hovedmålet med prosjektet er å bedre vannkvaliteten i utvalgte vannforekomster. Prosjektet informerer om konkrete miljőtiltak på gården, klimakalkulatoreren og legger opp til økt samarbeid om lokale utfordringer.

7.1.2. VIRKEMIDLER

Det er ulike tilskuddsordninger som kan være med på å ta vare på det biologiske mangfoldet i jordbruket.

Asker kommune har en egen tiltaksstrategi for den nasjonale tilskuddsordningen **spesielle miljőtiltak i landbruket (SMIL)**¹⁷⁷. Dette er en tilskuddsordning med formål om å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, samt redusere forurensing fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Det finnes tilskuddsordninger for å ta vare på og skjøtte biologisk verdifulle arealer i jordbrukets kulturlandskap, og for å ivareta truede arter i jordbrukslandskapet.

Regionalt miljøtilskudd (RMP)¹⁷⁸ skal stimulere gårdbrukere til å gjøre tiltak for å begrense forurensning og fremme kulturlandskapsverdier. Flere av tiltakene er også positive for å bevare/øke naturmangfoldet. Dette er for eksempel beiting- og slått av verdifulle jordbrukslandskap, skjøtsel av gårdsdammer og biologisk verdifulle arealer, slått av slåttemyr/slåttemark, skjøtsel av styvingstrær og anleggelse av soner for pollinerende insekter. Dessverre har Asker kommune foreløpig ingen arealer som går under definisjonen av «verdifulle jordbrukslandskap».

I **produksjonstilskuddet** inngår det flere tilskuddsordninger for foretak med husdyr- og/eller planteproduksjon¹⁷⁹. Man kan få areal- og kulturlandskapstilskudd for jordbruksarealer, dette på vilkår om at produksjonen ikke forringer kulturlandskapskvaliteter, og at man har etablert vegetasjonssoner mot vassdrag. Dersom man har økologiske arealer kan man få ytterligere tilskudd, noe som er positivt for pollinerende insekter da disse arealene ikke skal sprøytes med plantevernmidler.

Ved saksbehandling av tilskuddsordningene skal det vurderes om vilkårene for tilskudd er oppfylt. Dette kan for eksempel være vegetasjonssoner mot vassdrag og/eller inngrep i kulturlandskapet. Dersom det er blitt foretatt noe som er i strid med vilkårene kan søknaden avslås eller tilskuddet avkortes.

¹⁷⁷ Asker kommune, 2020. Lokal tiltaksstrategi for tilskudd til spesielle miljőtiltak i jordbruket (SMIL) Asker kommune, 2020 - 2024. Tilgjengelig fra: https://www.asker.kommune.no/globalassets/natur-kultur.-idrett-og-fritid/jordskogoglandbruk/smil-tiltaksstrategi-2020-2024_asker-kommune.pdf (lest 23.03.2021).

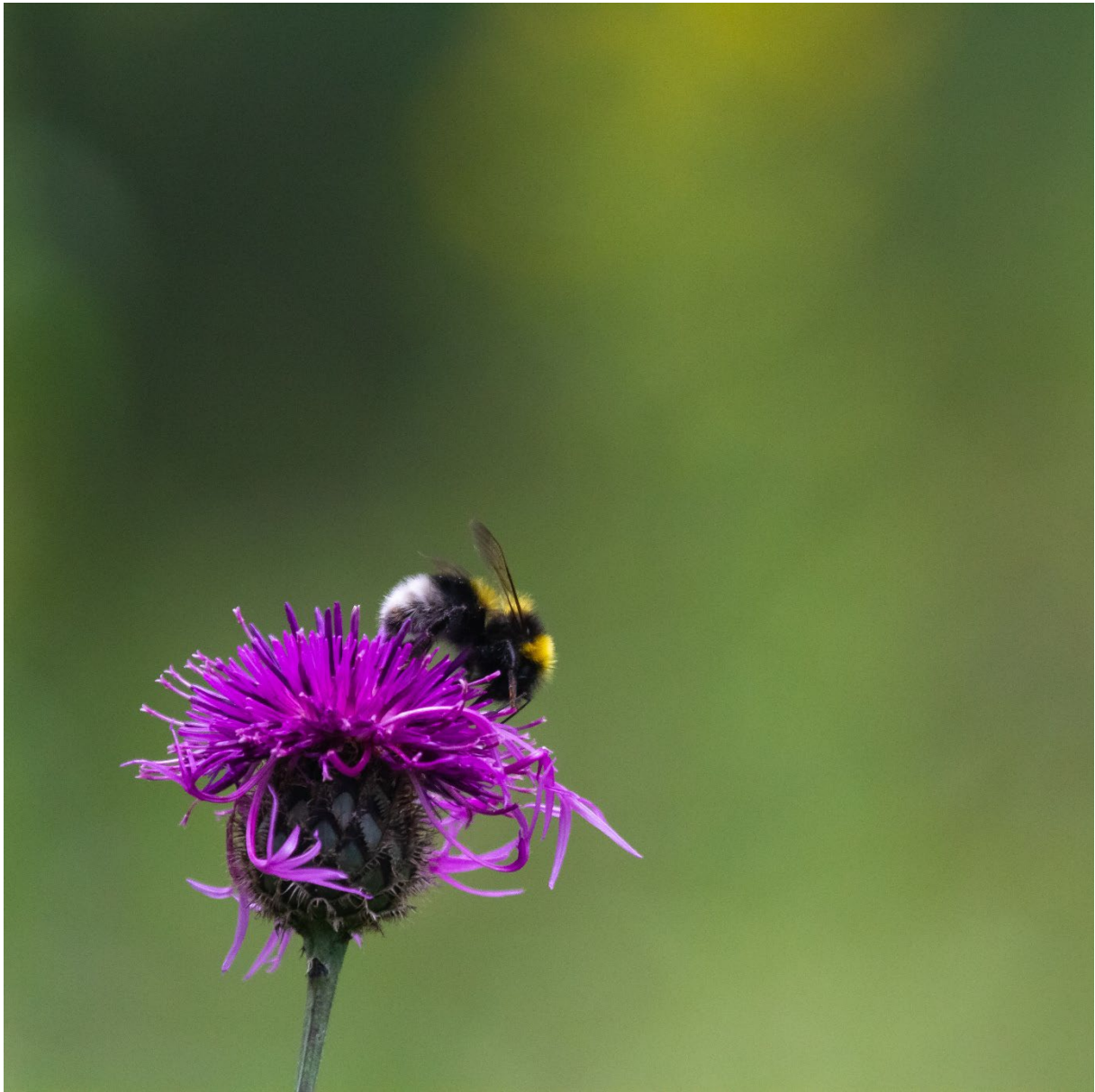
¹⁷⁸ Lovdata (2020). Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Oslo og Viken. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2020-06-12-1197> (lest 31.03.2021).

¹⁷⁹ Lovdata (2015). Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2014-12-19-1817> (lest 31.03.2021).

Hule eiker ved Tveiter. Foto: Merete Wiken Dees

8. POLLINERENDE INSEKTER

Humle. Foto: Merete Wiken Dees

Vi trenger humlene

Pollinerende insekter, særlig humler og ville bier, spiller en viktig rolle i samspillet i naturen og for matproduksjon. Mer enn 75% av matplantene våre må pollineres av insekter (eks. frukt, bær, kaffe og kakao). 80 % av nytte- og villplantene er avhengig av det samme¹⁸⁰. Det

¹⁸⁰ NIBIO. Endringer i jordbrukslandskapet skaper trøbbel for humler og bier. Hentet 29.10.21.
<https://forskning.no/insekter-kulturlandskap-landbruk/endringer-i-jordbruket-skaper-trobbel-for-humler-og-bier/1808741>

er da et paradoks at mens produksjonen i jordbruket har økt kraftig siden 1970-tallet, så er det nedgang i mangfoldet av pollinerende insekter¹⁸¹.

De viktigste pollinatorene

Selv om det oftest er bier, inkludert humler, villbier og tambier, som pollinerer våre matplanter, omfatter de pollinerende insektene langt flere artsgrupper¹⁸². For eksempel har dagsommerfugler, tussemørkesvermere, biller, maur og fluer også en viktig oppgave med å pollinere blomster¹⁸³. Humler og bier regnes allikevel som våre viktigste pollinatorer.

Hva truer pollinatorene?

Blant pollinerende insekter er det en høy andel *truede arter* og særlig blant bier og humler. Hele 17 % av villbiene og humlene er *true* og nesten 31 % er på Rødlista¹⁸⁴. Det har vært få endringer i rødlistekategori blant humler og bier, men mange av de øvrige pollinatorene har fått endret kategori. I Norge er det per i dag registrert 210 bie- og humlearter, og med unntak av fire arter er alle rødlistevurdert.

Som mange andre insekter er flere pollinerende arter på Rødlista fordi de finnes innenfor et begrenset område. I tillegg har flesteparten en pågående nedgang i arealet eller i kvaliteten på leveområdene. Mange av artene har også fragmenterte populasjoner. Ifølge Rødlista 2021 er menneskeskapt påvirkning gjennom utbygging, oppdyrking og drenering (grøfting), skogsdrift og opphør av drift som slått og beite viktige negative påvirkningsfaktorer for pollinatorer. Andre faktorer som klimaendringer, plantevernmidler og fremmede arter truer også bestandene av pollinerende insekter¹⁸⁵.

Pollinatorstrategi og tiltaksplan for ville pollinerende insekter

Regjeringen la i 2018 frem en nasjonal pollinatorstrategi¹⁸⁶ med hovedmål om å *sikre levedyktige bestander av villbier og andre pollinerende insekter for å opprettholde pollinering i matproduksjon og naturlige økosystemer*. I august 2021 ble *Tiltaksplan for ville pollinerende insekter 2021-2028*¹⁸⁷ lansert av Klima- og miljødepartementet. Tiltaksplanen er en oppfølging av den nasjonale pollinatorstrategien og skal bidra til å nå strategiens mål om å sikre levedyktige bestander av humler, sommerfugler, villbier og andre ville pollinerende insekter.

¹⁸¹ IPBES (2019): Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). IPBES secretariat, Bonn, Germany. <https://ipbes.net/global-assessment>

¹⁸² Regjeringen (2021). Tiltaksplan for ville pollinerende insekter.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/5797b01a43fa4cdd8b220afb3df68791/212216-kld-tiltaksplan-web.pdf>

¹⁸³ Artsdatabanken (2021). Mange pollinerende insekter på Rødlista. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/fordypning/mangepollinerendeinsekterparodlista>. Nedlastet 14.12.2021.

¹⁸⁴ Artsdatabanken (2021). Mange pollinerende insekter på Rødlista. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/fordypning/mangepollinerendeinsekterparodlista>. Nedlastet 14.12.2021.

¹⁸⁵ Totland Ø, Hovstad KA, Ødegaard F, Åström J (2013) Kunnskapsstatus for insektpollinering i Norge - betydningen av det komplekse samspillet mellom planter og insekter. Artsdatabanken, Norge

¹⁸⁶ Norsk pollinatorstrategi.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3e16b8410e704d54af40bcb3e687fb4e/nasjonal-strategi-for-villbier.pdf>

¹⁸⁷ Regjeringen (2021). Tiltaksplan for ville pollinerende insekter.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/5797b01a43fa4cdd8b220afb3df68791/212216-kld-tiltaksplan-web.pdf>

Asker er viktig for villbiene

I Asker er det registrert hele 120 arter av villbier. Av disse er 12 rødlistede, hvorav 7 er truet. For to av disse, kløverhumle og slåttehumle, er det utarbeidet forslag til en nasjonal handlingsplan. Asker kommune er derfor viktig for bevaring av mangfoldet av villbier på nasjonalt nivå.

I forbindelse med omtale av temaplan for naturmangfold i den foreslåtte planstrategien for Asker, har statsforvalteren sendt et brev til Asker kommune med oppfordring til å innarbeide strategier for pollinerende insekter.

Honningbier

En kan kanskje tenke seg at honningbier vil være løsningen på nedgang i de ville pollinatorbestandene. Interessen for birøkt har økt kraftig, både i Norge og i Europa¹⁸⁸, og også i Asker. Antall foretak som søker produksjonstilskudd til bifolk i Asker har doblet seg fra 2017 til 2020¹⁸⁹. I tillegg kommer de som har honningbier på hobbybasis. Pollinatorer er viktige for jordbruket, men senere studier har vist at honningbier kan utkonkurrere ville pollinatorer som villbier og humler, i tillegg til at smittetrykket kan øke¹⁹⁰. Det er derfor viktig at næringstilgangen vurderes før det settes ut bikuber. Asker kommune har et prinsipp om at det ikke skal settes ut bikuber på kommunalt areal nærmere enn 1 km fra områder som er viktige for ville pollinatorer (f.eks. blomsterenger).

Pollinatorvennlige hager

Nedbygging av naturlige leveområder til mange arter fører til at den menneskeskapte naturen i hager og parker har blitt viktigere for våre pollinerende insekter. For pollinatorer på leting etter mat, vil en nyklipt plen være svært næringsfattig. Mange av hageplantene våre finnes ikke opprinnelig i Norge, og dermed er det ikke nødvendigvis slik at de kan tilby våre insekter næring eller egnet livsmiljø.

Enkle tiltak i hagen har stor betydning for de lokale bestandene av insekter og alle som forvalter et areal kan gjøre noe for å bedre forholdene for humler, bier og andre insekter. Med enkle grep kan man tilrettelegge for truede arter i hager, på balkonger og i parker, både ved å være bevisst når det gjelder plenklipping og beplantning, men også ved utsetting av insektshotell eller humlekasser.

Insektboliger som død ved og gamle hule trær er mangelvare mange steder, spesielt i sentrumsnære strøk. Mangel på eggleggingsplasser for insekter er en av flere årsaker til at det har blitt færre insekter. Ved å sette opp insektshotell hjelper vi insektene lokalt og bidrar til at våre ville bier har et sted å legge egg og hvor larvene kan utvikle seg. Humler lager kolonier og vil derfor ikke benytte seg av insektshotell. De trenger humlekasser.

Kantslått

Det er viktig at veikantene tilrettelegges for pollinerende insekter og mye kan gjøres ved et tilpasset slåtte regime med tanke på redskap, metode, slåttehøyde og slåttetidspunkt¹⁹¹:

¹⁸⁸ Norbi (u. år), Norges birøkterlags policy vedrørende forholdet mellom honningbier og ville pollinerende insekter. Tilgjengelig fra: [norges-birokterlags-policy-for-honningbier-vs-ville-insekter.pdf](#) (lest 22.02.2021).

¹⁸⁹ Landbruksdirektoratet (2017 og 2020), Antallsstatistikk PT-900 2017 og 2020. Tilgjengelig fra: https://www.landbruksdirektoratet.no/filserver/statistikkgrafikk/pt-900_del2_2017_kommuner.html og https://www.landbruksdirektoratet.no/filserver/statistikkgrafikk/pt-900_del2_2020_kommuner.html (lest 22.02.2021).

¹⁹⁰ Herbertsson, L., Lindström, S., Rundlöf, M., Bommarco, R. og Smith, H. (2016). Competition between managed honeybees and wild bumblebees depends on landscape context, Basic and Applied Ecology, Volume 17, Issue 7.

¹⁹¹ Fylkesmannen i Oslo og Akershus. 2018. Våre sårbare humler. 23 sider.

- Det bør slås til sen dato og under værforhold eller tid på døgnet hvor humlene ikke er på blomstene.
- Det bør slås rundt ¼ meter over bakken for å spare blomster som rødkløver og for å unngå at bol oppå bakken skades.
- Det som slås bør fjernes for å unngå gjødslingseffekt som favoriserer nitrogenkrevende planter på bekostning av flere viktige planter for humlene. Frøspredning er bra for stedegne arter, men bør unngås for fremmede arter.
- De som skjøtter veikantene må kjenne til både insektenes næringsplanter og fremmede arter.

Humle på hageplante. Foto: Merete Wiken Dees

9. NATURMANGFOLD I SKOG

Edelløvskog. Foto: Merete Wiken Dees

Skogen er at av jordas viktigste økosystemer, og skog og jordsmonn i skog utgjør viktige karbonlagre. I våre mest produktive skogøkosystemer er hele 2/3 av karbonet lagret som organisk materiale i jordsmonnet¹⁹². Skogen renser lufta vår og beskytter oss mot effekten av klimaendringer som økt nedbør, flom, skred og erosjon. I tillegg gir skogen oss viktige råstoffer og arbeidsplasser gjennom skogbruket. Menneskelig aktivitet kan skape raske endringer og føre til at artsmangfoldet og karbonlagringskapasiteten reduseres.

Skogen har stor variasjon i struktur og livsmiljøer og huser derfor et mangfold av arter. Om lag 60 % av Norges rundt 44 000 kjente arter er knyttet til skog¹⁹³ og derfor er det ikke overraskende at flest *truede arter* finnes der. Norsk rødliste for arter 2021 viser at 48 % av de *truede artene* lever i skog¹⁹⁴. Som følge av at flere arter er vurdert, har antall *truede* og *nær true* arter i skog økt fra 2015 til 2021. Andelen av *truede arter* som lever i skog er likevel ikke endret siden 2015 da mange arter har endret kategori. Økt kartlegging har ført til mange nye funn av rødlistearter, men det også er funnet at mange populasjoner er større enn tidligere antatt.

Det er flest *truede* skogsarter innen gruppene sopper (387 arter), biller (232 arter), lav (167 arter) og tovinger (137 arter)¹⁹⁵. Dette er artsgrupper som vi generelt finner mange arter av i skog. Mange av artene er spesialister, gjerne knyttet til unike livsmiljøer som f.eks. læger (liggende dødved), gadd (stående død ved) av ulike treslag og dimensjoner, grove eller hule edellauvtrær. Noen av livsmiljøene i skog er sterkt konsentrert til bestemte skogtyper, især skog med liten grad av inngrep, samt edellauvskog. Selv om edellauvskog bare utgjør 1 % av det produktive skogarealet i Norge, har denne skogtypen et høyt antall *truede arter* (Figur 25).

Alm og ask har hatt en betydelig bestandsnedgang på grunn av sykdom og er nå vurdert som *true*¹⁹⁶. Dette vil også påvirke arter som er knyttet til disse treslagene negativt.

For mange av de *truede* artene er skogbruk vurdert som den viktigste påvirkningsfaktoren. I dag drives skogbruket i hovedsak etter bestandsskogbrukets modell med åpne hogstformer. Flere gamle trær og mer død ved, mer skogvern og økte miljøhensyn i skogbruket gjennom dagens miljøsertifiseringssystemer kan gi bedre betingelser for *truede* arter og naturtyper¹⁹⁷.

For skog som vokser i tettstedsnære områder i lavlandet og langs viktige veier kan nedbygging, utbygging eller andre tiltak som hindrer naturlige prosesser i skogen være viktigere påvirkningsfaktorer enn skogbruket.

¹⁹² Gunnar Austrheim, Vegard Martinsen, Anders Kolstad og Jan Mulder. Økt karbonlagring i jord kan bidra til å løse klima- og naturkrise. <https://Forskersonen.No/Jord-Og-Skog-Klima-Kronikk/Okt-Karbonlagring-I-Jord-Kan-Bidra-Til-A-Lose-Klima--Og-Naturkrise/1366598>

¹⁹³ Miljøstatus. Antall nær *truede* og *truede* arter og naturtyper i skog.

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/miljomal-1.2/miljoindikator-1.2.4/>

¹⁹⁴ Artsdatabanken (2021). Status for *truede* arter i skog. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisteforarter2021/fordypning/statusfortruaareriskog> Nedlastet 14.12.2021.

¹⁹⁵ Artsdatabanken (2021). Status for *truede* arter i skog. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisteforarter2021/fordypning/statusfortruaareriskog> Nedlastet 14.12.2021.

¹⁹⁶ Henriksen S og Hilmo O (2015) Status for truga artar i skog. Norsk raudliste for artar 2015. Artsdatabanken <http://www.artsdatabanken.no/Rodliste/StatusSkog>. Nedlastet 10.05.2021.

¹⁹⁷ Miljøstatus. Antall nær *truede* og *truede* arter og naturtyper i skog. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/miljomal-1.2/miljoindikator-1.2.4/>

Figur 25. Rik edelløvskog. Foto: Merete Wiken Dees

Naturindeks for Norge 2020¹⁹⁸ er en omfattende kvantitativ sammenstilling av data og måler tilstanden til det biologiske mangfoldet. Den gir oversikt over utviklingen i økosystemene sammenliknet med en referansetilstand¹⁹⁹. For naturlige økosystemer som skog, defineres referansetilstanden som et økosystem som er lite påvirket av menneskelig aktivitet. defineres referansetilstanden som et økosystem som er lite påvirket av menneskelig aktivitet. Naturindeks for skog kommer dårligst ut, men utviklingen har siden 2000-tallet vært svakt positiv. Nøkkelindikatorer som er negativt påvirket av skogbruk, som eldre lauvsuksesjon, gamle trær og død ved, bidrar relativt sterkt til det lave nivået.

Den svakt positive trenden i Naturindeks for skog vil sannsynligvis fortsette en periode fremover siden nøkkelindikatorer som død ved og gamle trær er i økning og endringer i skoglandskapet skjer langsomt. I tråd med nasjonale målsettinger om økt bruk av skog i fornybarsamfunnet, er skogavvirkingen for salg økende²⁰⁰. Samtidig er arealer med naturskog fra det gamle avvirkningsregimet i sterk nedgang²⁰¹. Disse forholdene kan på sikt gjøre at Naturindeksen for skog får en lavere verdi²⁰².

¹⁹⁸ *Naturindeks for Norge 2020* er den mest omfattende kvantitative sammenstillingen av data om det biologiske mangfoldet i Norge og måler tilstanden til det biologiske mangfoldet. Den gir oversikt over utviklingen i økosystemene for utvalgte artsgrupper og tema. Naturindeks for Norge 2020 viser en betydelig variasjon mellom økosystemer med hensyn til det biologiske mangfoldet, og at tilstanden for norske økosystemer i 2020 er til dels betydelig lavere enn referansetilstanden. <https://www.naturindeks.no/About>

¹⁹⁹ Jakobsson, S. & Pedersen, B. (red.) 2020. Naturindeks for Norge 2020. Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA Rapport 1886. Norsk institutt for naturforskning.

²⁰⁰ Bunkholt, A., Horn, L., Moen, K., Nilsen, P. & Aalde, H. 2015. SKOG22. Nasjonal strategi for skog og trenæringen. Innovasjon Norge og Norges forskningsråd. Oslo. 48 s

²⁰¹ Storaunet, K.O. & Rolstad J. 2020. Naturskog i Norge. En arealberegning basert på bestandsalder i Landsskogtakseringens takstomdrev fra 1990 til 2016. NIBIO Rapport 6(44). 38 s.

²⁰² Jakobsson, S. & Pedersen, B. (red.) 2020. Naturindeks for Norge 2020. Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA Rapport 1886. Norsk institutt for naturforskning.

Det finnes en rekke tiltak som kan iverksettes for å ivareta biologisk mangfold i skogen, bl.a.: økt bruk av lukket hogst; økt skogvern; "stedstilpasset skogbruk" (foryngelse av lokale treslag prioriteres); unngå hogst i hekketiden og hogst av naturskog; og unngå hogst i bratt terreng, gjødsling og tettere planting.

Å sikre god økologisk tilstand i skogen er nødvendig for å ta vare på det biologiske mangfoldet, sikre naturgoder og ivareta skogen som et viktig verktøy mot klimaendringene.

PEFC og FSC

Det er to sertifiseringsordninger for skog i Norge, Norsk PEFC skogstandard (Programme for the Endorsement of Forest Certification) og FSC (Forest Stewardship Council)²⁰³. Praktisk talt alle skogeiendommer følger PEFC skogstandard, kun et fåtall er dobbeltsertifisert gjennom både PEFC og FSC.

Norsk PEFC Skogstandard inneholder 27 kravpunkter knyttet til hvordan skogeier skal forvalte og drive skogen²⁰⁴. I tillegg kommer norske retningslinjer og presiseringer som forklarer og utdyper enkelte krav og forhold. Standarden er delt inn i tre hovedtemaer: *forvalteransvar og planlegging*, *hogst og skogbrukstiltak*, og *særskilte miljøverdier*. Kravpunktene knyttet til ansvar og planlegging har fokus på den langsiktige forvaltningen av skogeiendommen med bl.a. krav om oppdatert skogbruksplan. Kravpunkter knyttet til hogst og skogbrukstiltak omhandler bl.a. hogstformer, avfall og forurensing, livsløpstrær og døde trær, terrengtransport, treslag, gjødsling og plantevernmidler. *Særskilte miljøverdier* inneholder kravpunkter om bl.a. nøkkelbiotoper, hensyn til rovfugler og ugler, hensyn til tiurleik, myr og sumpskog. Nylig ble det vedtatt en retningslinje om å unngå skogsdrift i perioden mai-juli i skog av spesiell betydning for fuglelivet, som eldre, sjiktet løvtredominert skog²⁰⁵.

FSC er et av de dominerende internasjonale skogsertifiseringssystemene, basert på et samarbeid mellom aktører fra sektorene næring, sosial og naturmiljø²⁰⁶. Det har i noen år pågått arbeid for å utarbeide en nasjonal FSC-standard for norsk skogbruk. Den viktigste forskjellen mellom FSC og PEFC er at det på alle FSC-sertifiserte eiendommer skal det utarbeides en forvaltningsplan med kartfesting av arealer avsatt til biologisk mangfold, i tillegg til nøkkelbiotopene. Areal avsatt til ikke-hogst, prioritert for biologisk mangfold, skal minimum utgjøre 10 prosent av eiendommens areal. Dessuten er det regelmessig revisjon av skogbruksplaner og skogdriften med feltbefaring.

Miljøregistrering i skog (MiS)

Miljøregistrering i skog (MiS) har vært en del av skogbruksplanleggingen siden 2001. Kartleggingen gir skogeier informasjon om arealer som er særlig viktige å ta vare på, og MiS utgjør i dag en viktig del av miljøsertifiseringen i skog. I 2017 ble NiN (Natur i Norge) integrert som en del av metodikken i MiS. Dette innebærer at beskrivelsen av livsmiljøene skal skje i henhold til NiN sitt system. For øvrig er MiS-metodikken den samme, og MiS skal fremdeles være skogbrukets verktøy for å kartlegge og forvalte livsmiljøer. Nøkkelbiotoper skal kartfestes på eiendommer større enn 100 dekar produktiv skog. Skogeier skal ha dokumentasjon på utvalgte nøkkelbiotoper gjennom skogbruksplan (en

²⁰³ Tomter, S. M. og Dalen, L. S. (red) (2018) Bærekraftig skogbruk i Norge. Norsk institutt for bioøkonomi.

²⁰⁴ Norsk PEFC Skogstandard. <https://www.pefc.no/vare-standarder/norsk-pefc-skogstandard>

²⁰⁵ Retningslinjer knyttet til hogst i fuglenes hekkesong. <https://cdn.pefc.org/pefc.no/media/2021-02/5f6ee198-e8c7-43a9-a53c-29435a994fcd/878470e3-e235-52b6-972a-b80a3439643c.pdf>

²⁰⁶ FSC Norge. <https://no.fsc.org/hva-er-fsc>

ressursoversikt/næringsplan med behandlingsforslag) eller i en miljøoversikt. MiS-kartleggingen fornyes samtidig med fornyelse av skogbruksplanen hvert 10. år.

Miljøhensyn i skogbruket

Føring for hvordan skogbruket skal drives ligger i sertifiseringsordningen PEFC norsk skogstandard ²⁰⁷, bærekraftforskriften ²⁰⁸, skogbruksloven ²⁰⁹, naturmangfoldloven ²¹⁰, markaloven ²¹¹ og markaforskriften ²¹² (for de deler av skogarealet som er innenfor Markagrensa) i tillegg til flere natur- og artsdatabaser. Spesielt i skogstandarden er det formulert krav rundt hensyn til naturmangfold.

Ved planlegging av hogst skal eksterne kilder for miljøinformasjon være sjekket. Ved foryngelseshogst skal det settes igjen minst 1 tre/dekar som livsløpstre. Dvs. trær av stedegne sorter som spares for å bidra til at det finnes gamle og grove trær spredt i skogen. Livsløpstrærne bidrar også til at det blir grove døde trær, stående og liggende, i skogen.

Skogvern baseres på frivillig vern. Frivillig vern av skog vil si at skogeier tilbyr vernemyndighetene (staten) skog som fredes i reservat etter § 37 i Naturmangfoldloven. Det er trærne, vegetasjonen og alt dyreliv unntatt jaktbart vilt, fiske og høsting av bær og sopp som vernes.

Tilskuddsordningene *gjødsling av skog som klimatiltak* ²¹³ og *tettere skogplanting som klimatiltak* ²¹⁴ vil kunne ha negativ påvirkning på biologisk mangfold. Tett plantet skog med lite undervegetasjon vil ha et lavere biologisk mangfold og også være mindre robust i møte med tørkesommere.

Hogstformer

Det skilles mellom åpne og lukkede hogster, avhengig av hvor mange trær som står igjen ²¹⁵.

Åpen hogst deles inn i flatehogst og frøtrestillingshogst.

Flatehogst innebærer at alle trærne hogges på et areal som er større enn 2 dekar. Dette er den normale hogstformen ved sluttavvirkning i gran og det er vanlig at arealet plantes til med 150-250 planter/daa i etterkant av hogsten.

²⁰⁷ PEFC Norge. 2015. Norsk PEFC Skogstandard. PEFC N 02 (<https://docplayer.me/20668243-Pefc-n-02-norsk-pefc-skogstandard.html>)

²⁰⁸ Lovdata.no. Forskrift 7. juni 2006 nr. 593 om bærekraftig skogbruk. (<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-07-593>)

²⁰⁹ Lovdata.no Lov 27. mai 2005 nr. 31 om skogbruk. (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-27-31>)

²¹⁰ Lovdata.no Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>)

²¹¹ Lovdata.no Lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-05-35>)

²¹² Lovdata.no. Forskrift 2. april 1993 nr. 268 om skogbehandling og skogsdrift for skogsområder i Oslo og nærliggende kommuner (Marka, Røyken, Lier, Hole, Ringerike, Jevnaker, Lunner, Asker, Bærum, Oslo, Nittedal, Nannestad, Gjerdrum, Skedsmo, Lørenskog, Rælingen, Enebakk, Ski og Oppegård kommuner, Akershus, Buskerud og Oppland. (<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/1993-04-02-268>)

²¹³ Landbruksdirektoratet. Tilskudd til gjødsling av skog som klimatiltak. <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/ordninger-for-skogbruk/tilskudd-til-gjodsling-av-skog-som-klimatiltak>

²¹⁴ Landbruksdirektoratet. Tilskudd til *tettere skogplanting som klimatiltak*. <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/ordninger-for-skogbruk/tilskudd-til-tettere-skogplanting-som-klimatiltak>

²¹⁵ Skogskjøtsel, Landbruksdirektoratet. <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/skogskjotsel>

Frørestillingshogst innebærer at man setter igjen opptil 15 frøtrær per dekar som skal forsyne det nyhogde arealet med frø for foryngelse. Dette er vanligst ved sluttavvirkning i furu. Frøtrærne fjernes når foryngelsen har blitt 0,5 meter høy og tilfredsstillende tett.

Lukkede hogstformer som skjermstillingshogst, selektiv hogst, blendingshogst og gruppehogst er lite brukt i dagens skogbruk. Hogstformene går ut på at man ved jevne mellomrom tar ut enkelttrær eller små grupper av trær. For å sikre bestander av rødlistede arter i skogen, anbefales det å utføre lukkede hogster, sette av større arealer som ikke hugges, og spare mange grove stokker²¹⁶.

9.1. SKOGEN I ASKER

I Asker er det totalt 258 778 dekar skog, noe som utgjør 69 % av kommunens landareal²¹⁷. Av dette er 231 600 daa produktiv skog. Fordeling på treslag er 49% gran, 30% furu og 20% løvskog. Skogreservater utgjør i underkant av 15 000 dekar (Tabell 11, Figur 26).

Det finnes tolv rødlistede naturtyper i skog og i Asker finner vi 8 av disse: flomskogsmark (VU), kalkgranskog (VU), kalkedelløvskog (EN), kalk- og lågurtfuruskog (VU), høgstaudegranskog (NT), høgstaude-edelløvskog (VU), lågurtedelløvskog (VU) og frisk rik edelløvskog (NT)^{218, 219}.

Tabell 11. Oversikt over skogreservatene i Asker kommune.

Naturresevat	Areal (daa)
Blåfjell	1933
Furuåsen og Hagahogget	1842
Geitmyråsen	1101
Gråøya	731
Haraldsfjellet	999
Løkenesskogen	262
Nordre Skaugumsåsen	1266
Sandungåsen	2625
Skaugumsåsen og Åstad	693
Solfjellåsene	297
Tofteskogen	2978
Totalt	14727

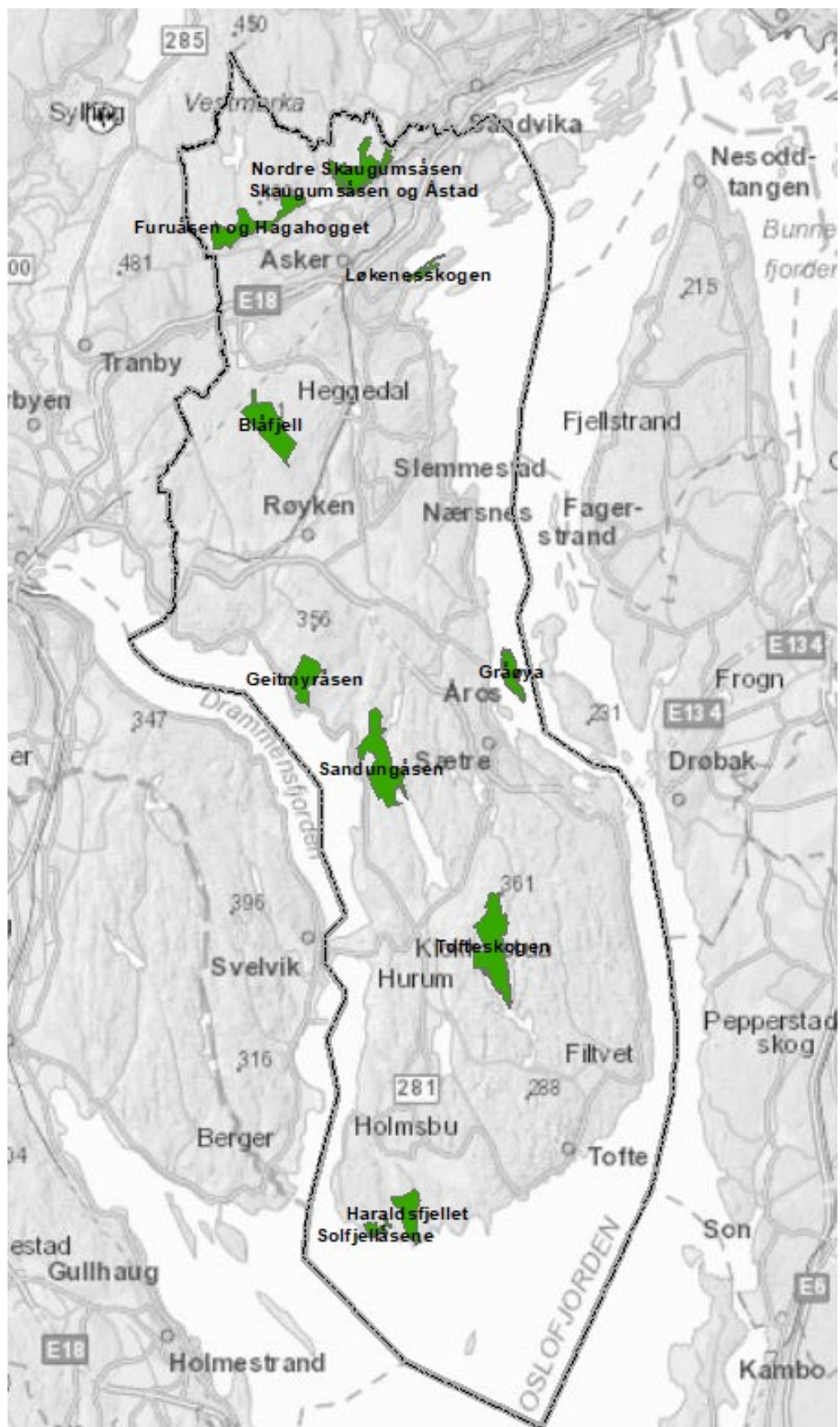
²¹⁶ Hva vil skje med vedboende sopparter i framtidens skog? Jenni Nordén, NINA. Seminar om skogbruk, arts mangfold og karbon 02.06.2021.

²¹⁷ Arealbarometeret, NIBIO. Hentet 10.05.2021

<https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/viken/kommuner/asker>

²¹⁸ Naturbase, enkelt søk. Miljødirektoratet. https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/enkelt-sok/?ds=7&f1=30_Viken&f2=30_Asker&f17=N%C3%A6r%20truet,Truet&f6=Boreal%20regnskog,Boreonemor al%20regnskog,Frisk%20rik%20edellauvskog,H%C3%B8gstaude-edellauvskog,H%C3%B8gstaudegranskog,Kalk-%20og%20%C3%A5gurtfuruskog,Kalkedellauvskog,Kalkgranskog,Olivinskog,Rik%20sandfuruskog&so=DESC&sc=7

²¹⁹ Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018. Hentet 06.05.2021 fra <https://www.artsdatabanken.no/rodliste/naturtyper>

Figur 26. Oversikt over skogreservatene i Asker kommune.

9.1.1. KOMMUNESKOGEN

Asker kommune eier rundt 19 000 daa med skog, hvorav omkring 15 000 er produktiv skog. 17,5 % (3332 dekar) av kommuneskogen er vernet. Kommuneskogen drives aktivt med hogst, planting og ungskogpleie. Foryngelseshogsten gjennomføres stort sett som flatehogst. Andre hogstformer, som lukket hogst og småflatehogst (2-5 dekar), gjennomføres der skogen er egnet for dette. På furumark brukes noe frøtrestillingshogst der det settes igjen et visst antall trær for å sikre selvfrøing.

Kommuneskogen drives med tanke på at skogen er en viktig ressurs både økonomisk, biologisk, i rekreasjonsøyemed og i klimasammenheng. Kommunens skogforvaltning legger vekt på å ivareta naturmangfoldet gjennom aktivt skogvern, bevaring av biologisk viktige områder og varierte hogstformer. I tillegg er ivaretagelse av kantsoner langs vann og vassdrag, myrområder og mellom hogstområder viktige momenter i skogbruket.

Kommuneskog ved Solli. Foto: Merete Wiken Dees

10. LOKALT VIKTIG NATURMANGFOLD

Kunnskap om naturmangfold i befolkningen er viktig for å sikre oppslutning om politikk som ivaretar hensynet til naturen, og for at befolkningen kan være en pådriver i slike saker. Dette gjelder både vitenskapelig kunnskap og erfaringsbasert lokal økologisk kunnskap. Asker har flere natur- og friluftslivsorganisasjoner som er en stor lokal ressurs med tanke på kunnskap om naturmangfoldet i kommunen. Medlemmer fra disse foreningene bidrar med en stor andel av registreringer av arter i databasen *Artsobservasjoner*²²⁰. Dette gjelder alt fra bl.a. fugler og flaggermus til planter, insekter, sopp og lav. Mange bruker mye av fritiden sin på å studere artsmangfoldet i kommunen og innrapportere observasjonene sine. Dataene er av høy kvalitet, ofte fotodokumentert og svært relevante og viktige for forvaltningen. På landsbasis er innsatsen av frivillige verdt flere ti-talls millioner kroner årlig når det gjelder rapportering av artsfunn²²¹.

Miljødirektoratet oppfordrer i sin *Veileder til kommunedelplaner for naturmangfold* å kartlegge lokalt viktig naturmangfold²²². Naturområder og forekomster kan ha en verdi lokalt selv om de ikke fyller kriteriene for nasjonal eller regional interesse. I forbindelse med temaplanarbeidet har kommunen invitert lokale natur- og friluftslivsorganisasjoner til å komme med innspill om hva som er viktig natur i kommunen. Kommunen mottok åtte innspill og felles for alle innspillene var at de understreket viktigheten av følgende:

- *at det gjennomføres en helhetlig kartlegging av naturen i Asker*
- *at hundremeterskoger bevarer og at kommunen i størst mulig grad bevarer naturområder fra å bli utbygd*
- *tettstedsnær natur er svært viktig for innbyggerne, selv om dette ofte ikke er natur med et stort biologisk mangfold av nasjonal verd*

Kalkrike områder, forbindelseslinjer mellom grøntområder, de store skogområdene i Asker sør, og Oslofjorden ble også trukket frem som viktige områder i Asker.

10.1. INNSPILL TIL KUNNSKAPSGRUNNLAGET FRA LAG OG FORENINGER I ASKER.

10.1.1. ASKER ELVEFORUM

Våtmarkene, vassdragene og deres kantsoner gjennomsyrrer hele Asker og er verdifulle naturlokaliteter og viktig for økosystemtjenester. De lange blågrønne strukturene som binder sammen «hundremeterskoger» og gir ferdsselsveier for fugler, insekter, amfibier, dyr etc. fra sjø til marka er vel det viktigste vi har? Naturlig vegetasjon med og uten rødlistede arter har stor verdi og er beskyttet av lover og regler. Innenfor tema vassdrag er det likevel noe som skiller seg ekstra ut. Ett eksempel er meandrerende elver, elver med elvemusling og «urskog» bekkedaler i nærmiljøet. Gytetrekkninger for sjørret kan også nevnes spesielt.

²²⁰ Artsobservasjoner, Artsdatabanken. <https://www.artsobservasjoner.no/>

²²¹ «Grasrotforskerne», NRK. Sitat fra Artsdatabanken. <https://tv.nrk.no/program/DVNA20000117>

²²² Kommunedelplaner for naturmangfold, veileder. Miljødirektoratet. Hentet 26.02.2021.

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/kommunedelplaner-for-naturmangfold/kartlegge-lokalt-viktig-naturmangfold/>

10.1.2. DNT ASKER TURLAG

DNT Asker turlag har kommet med innspill på naturområder som er viktige turmål. Asker Turlag vil fremheve betydningen av å opprettholde et nettverk av stier gjennom hundremeterssskogene for å sikre gode turmuligheter i nærmiljøet.

- Vardåsen
- Rundløyper
- Guiplatået – vi anbefaler at det etableres landskapsvernområde på Guiplatået, inkludert områdene nedover mot fjorden til Østenstad/Vollen/Arnestad/Bjerkås. Dette er et unikt område av en viss størrelse, med verneinteresser på linje med Sems vannsområdet og Konglungen.
- Markaområdene i omegn til Heggedal, Slemmestad, Midtbygda og Spikkestad
 - Flere områder med utbyggingspress
- Utvidelse av naturreservater på Hurumhalvøya
 - Asker kommune bør være pådrivere for videre utvidelse av de relativt store naturreservatene i Røyken/Hurum (Geitmyråsen, Haraldsfjell, Tofteskogen og Sandungåsen reservater). Spesielt de to siste utpeker seg som villmark.
- Eksempler på viktige småskoger i Asker Nord:
 - Bekkedalen ned til Dæladammen (Bårdsruddammen)
 - Skogsteig mellom Leangveien og Båstadveien
 - Bleikerhaugen
 - Området mellom Ridderkleiva/Vabråten/Åbyfaret

10.1.3. FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV I BUSKERUD

Forum for Natur og Friluftsliv i Buskerud har på vegne av DNT Drammen og Omegn, DNT Ringerike, Norges Jeger- og Fiskerforbund Buskerud, Oslofjordens friluftsråd, Naturvernforbundet i Buskerud, NOF avd. Buskerud, Drammen klatreklubb, Buskerud KFUK-KFUM Speidere, Buskerud orienteringskrets, NOTS Drammen og Omegn, Buskerud Botanisk forening, Skogselskapet i Buskerud og Telemark sammenfattet et innspill til kunnskapsgrunnlaget. FNF Buskerud jobber med arealer for natur- og friluftsliv i gamle Buskerud fylke, har derfor kun gitt innspill på naturmangfold i gamle Røyken og Hurum kommuner (Asker syd).

- Artsobservasjoner i Asker syd
 - Medlemmer fra Buskerud Botaniske forening og Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud er aktive når det gjelder å registrere funn av arter i Artsobservasjoner.no. I Asker syd er det registrert en rekke truede og nært truede arter.
 - I Asker syd er det registrert hele 64 truede fuglearter (status per 12.05.21).
 - Hurummarka er også kjent for sin flotte barlind og vintereik, som sammen med ask og alm, er sårbare tresorter i området.
- Naturkartlegging
 - Vi ønsker at alle naturområder i Asker syd kartlegges, spesielt der naturen er under press fra utbygging eller arealendring.

- Vi ønsker at kommunen kartlegger alle vannområdene i kommunen, og registrerer truede og nær truede arter i og nært vassdrag.
- Naturreservater i Asker syd
 - Gamle Røyken og Hurum består av flere naturreservater som er populære tur- og rekreasjonsområder.
- Vannområder
 - Det er viktig at en intakt kantsone opprettholdes langs alle vassdrag i Asker.
- Naturområder i tettsteder og boligområder
 - Nærturområdene er de viktigste turområdene for folk flest, og man bør hindre at disse områdene bygges ned.
 - Strandsonen må bevares for allmennheten.
 - Kommunen bør kartlegge og bevare turområdene til barnehager og skoler.
 - Vi vil også anbefale kommunen å lese de to turbøkene «*Hele halvøya. De beste turene i Asker, Røyken og Hurum*» av Bjørn Heidenstrøm og «*Barnas turfavoritter på Hurumhalvøya*» av Kaja Høgås for å få informasjon om hvilke naturområder som er de mest populære i befolkningen.
- Arealregnskap
 - Kommunen oppfordres til å føre arealregnskap

10.1.4. NAKUHEL

Eplehagen på Blakstad

De siste ca. 20 årene har NaKuHel hatt skjøtsel av eplehagen. NaKuHel drivhus og hagegruppe har gjort en formidabel innsats med å holde hagen på frivillig basis. Det innebærer rydding, beskjæring og høsting av epler. Eplene høstes og presses til eplemost, for deretter selges i Smia kafé på NaKuHel-senteret. Hele prosessen fra epletre til eplejuice har en stor verdi for mange, både frivillige, gjester og kunder. Det står også bikuber i hagen, som er satt ut av NaKuHel og Asker birøkterlag. I år skal det også plantes andre typer frukttrær, som plommetre. Hagen har en viktig funksjonsverdi for pollinerende insekter, fugler og andre arter. NaKuHel Asker kommer til å fortsette med skjøtsel av eplehagen. Det er av stor verdi for NaKuHel at hagen bevares og at den fortsetter å være til nytte og glede for mange.

Semsvannet

NaKuHel Asker og NaKuHel Hagegruppen har i 25 år utført omfattende frivillig arbeid knyttet til vern gjennom bruk og formidling av natur- og kulturverdier i Semsvannsområdet. I det følgende skal vi gi et kortfattet innspill på:

1. NaKuHel hage og drivhus, 100 meter skog med sanseløype, biene på Sem
2. Hagen rundt NaKuHel friluftsbarnhage på Tangen
3. Skjøtsel av Semsvannet landskapsområde og hagen bak Bryggerhuset ved Tveiter Gård

Norsk landbruk har lange tradisjoner på Sem, med Sem landbruksskole, Statens småbrukslærerskole og Norges landbrukshøgskole. Asker kommune kjøpte Øvre Sem i 2013 og NaKuHel Asker har i dag en langtids leieavtale med kommunen. Vi samarbeider bredt med offentlige, private og frivillige aktører for å bidra til vern gjennom bruk, og formidling av natur- og kulturverdier i Semsvannsområdet.

1. **Hage og drivhus:** I NaKuHel hage og drivhus jobber frivillige og ansatte med skjøtsel av hager med frukttrær og bærbusker, kultivering i drivhuset og produksjon av frukt, grønt, urter og blomster, samt formidling til barn og besøkende.
Biene på Sem: Området på Sem har lang tradisjon for biavl i vår region. Gjennom samarbeid med Asker Birøkerlag, frivilligheten og lokale ildsjeler, har NaKuHel de siste årene videreført denne tradisjonen gjennom lokal produksjon og foredling av honning. NaKuHel formidler bienes verden til skoler, barnehager, familier og andre på besøk i Semsvannsområdet.
100-meter skog med sanseløype: I 100-meterskogen bak NaKuHel senteret har NaKuHel etablert en sanseløype, som er utviklet for å skape et bevisst fokus på naturen med ulike poster hvor deltakerne får utfordret sine sanser, gjennom lukt, syn, balanse, smak og berøring.
2. **NaKuHel friluftsbarnehage** holder til på Tangen, som er en gammel husmannsplass, med røtter tilbake til 1700 tallet. Barnehagen tilbringer store deler av sommerhalvåret her og har stor glede av hagen og frukttrær som ble plantet på 30-tallet. De har en stor grønnsakshage og er ansvarlige for såing, pleiing og høsting.
3. **Skjøtsel av Semsvannet landskapsvernområde**, samt hagen knyttet til Tveiter gård med Bryggerhuset, utføres av NaKuHels drift- og vedlikeholdsgruppe på oppdrag av Asker kommune. Dette innebærer helårs drift og vedlikehold av kommunens friområder rundt Semsvannet, gapahuken på Flåbekk og gapahuken ved Gupu (Loetoppen), fjerning av uønsket vegetasjon og klipping av gress og rydding rundt Tveiter gård.

Det er en viktig oppgave for offentlige og frivillige krefter å holde kulturlandskapet rundt Semsvannet åpent også i årene fremover, i tråd med landskapsvernet. NaKuHel ønsker å bidra til at området ikke forringes og slites ned, men brukes og vedlikeholdes med respekt, varsomhet og kjærlighet.

10.1.5. NATURVERNFORBUNDET I ASKER OG NATURVERNFORBUNDET I RØYKEN OG HURUM

Generelt om kartlegging og karleggingsbehov

- Det bør gjennomføres ei omfattende biologisk kartlegging i hele kommunen, i hvert fall i de områdene av kommuneplanen som blir avsatt til framtidig bebyggelse, slik at man er sikker på at beslutninger blir tatt på et riktig grunnlag.
- Det er nødvendig med en helhetlig kartlegging og analyse av naturverdier (viktige biotoper etc) og økosystemer lokalt i Asker for å ha et sikkert grunnlag til å ta beslutninger i forbindelse med planlegging, byggesaker og skjøtsel. Vi ser stadig at

utbygger sier «*Det var ingen naturregistreringer, så vi regnet med at det ikke var noen naturverdier*»

- Nye Asker består nå av mange kulturlandskap med landbruk, spredt bolig- og hyttebebyggelse og mye varmekjær lauvskog. Dette, sammen med kystsonen, er landskapstrekk vi mener Asker har et ansvar for å ta vare på. Vi frykter ukontrollert nedbygging og urbanisering av disse områdene. Hvis man vil ta vare på disse områdene, må de kartlegges og beskyttes i kommuneplanen.
- Naturvernforbundet er spesielt bekymret for en bit for bit nedbygging av det lille som er igjen av den opprinnelige naturen i byggesonen. Dette er tidligere åkerkanter og åkerøyer, slåttemark, hagemark og kantvegetasjon i bekkedragene. Asker har en del kalk i grunnen, og grunnlendt kalkmark, kalkrygger og strandvegetasjonen er under sterkt press. Fragmentering er også et problem, og bevaring av grønne korridorer er svært viktig.
- Naturvernforbundet ønsker en beskrivelse av plan og prosess for kartleggings- og analysearbeidet fram mot et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag (noe som neppe kan gjøres en gang, men må gjentas og suppleres kontinuerlig).
- Naturvernforbundet mener at nødvendig fagkompetanse (anerkjente fagmiljøer/institusjoner) bør engasjeres for å sikre et tilstrekkelig solid kunnskapsgrunnlag for videre samfunns- og arealplanlegging som ivaretar biologisk mangfold/bærekraftsmål.
- Naturvernforbundet kan bidra med lokal kompetanse i et samarbeid med de fagmiljøer som engasjeres. Kan eksempelvis bistå i ytterligere feltarbeid, faglige vurdering og vil kunne øke egen kompetanse som en nyttig samarbeidspartner for kommunen i framtiden.
- Vi mener det må etableres en Markagrense som omfatter skogområder og naturarealer som ikke skal bebygges. Dette bør gjøres slik at den blir en del av markaloven, men kan også gjøres administrativt av kommunen. Dette vil dempe utbygningspresset, fremme friluftslivsinteresser og gi større muligheter til at viktige biotoper ikke blir hugget.
- Asker kommune må beskrive hvordan man vil bruke innspillene som nå samles inn, kvalitetssikre og supplere datagrunnlaget og komme fram til en helhetlig oversikt og analyse som kan gi nødvendig kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning, jfr. punktene over.

10.1.6. NATURVERNFORBUNDET I ASKER: LOKALT VIKTIGE NATUROMRÅDER

- Sterkere vern av området Holmen – Syverstad
 - Et mye brukt område med store naturkvaliteter. Utsatt for slitasje.
- Kartlegging av kalkrygger
 - Kalkrygger med forskjellige typer original vegetasjon er typisk for den gamle delen av Asker. Dessverre er mange av disse nedbygget, truet av nedbygging eller tilplantet med gran.
- Torstadåsen, Nesbru videregående
 - Kalkrik grunnlendt mark med rik flora.
- Areal øst for Torstad gård
 - Et lite areal med skogkant og eng under gjengroing, men med stor forekomst av blåveis, marianøkleblom, lerkespore, violer og andre planter. Kan trenge skjøtsel i form av å fjerne oppslag av busker.

- Kirkerudhøydene v/ Slemmestad
 - Dette er svært botanisk rikt, bl.a. med den rødlistede, unike orkideen flueblomst. Hele Kirkerudhøyden bør få en beskyttelse, gjerne en forvaltningsplan som også omfatter arealene mellom verneområdene og bebyggelsen. Det er kort avstand til bebyggelse med de farer det medfører med tråkk og hageutkast med svartelisteplanter og gal hogst.
- Gammel dam ved barnehagen i Hvalstadveien
 - Dammen kunne vært skjøttet litt slik at forholdene for salamander blir ivaretatt. Vi har tidligere forslått til kommunen at bekken over jordet bør åpnes.
- Områdene rundt Haugbo og Hønsveien
 - Dette er et større sammenhengende naturområde med kratt, skog, store trær og åker med åkerholmer. Her er helheten viktig og forbindelsene til Askerelva og mot Vakås må ikke ødelegges. Området blir dessverre truet av små og store utbygginger på mange kanter.
- Borgen, Drengsrudvann, Drengsrudjordet, Hagaløkka skole, Drengsrudbekken
 - Natur- og jordbruksområder på Borgen er under usedvanlig sterkt press. Utbyggingstempoet er høyt, og det mangler en helhetlig plan for ivaretagelse av naturmangfold, landskap, kulturminner, jordbruksområder og sammenhengende grøntdrag.
- Fusdal, Bleiker, Båstad, Leangen
 - 100-meterskog, Skogen på Båstadmyra. Merket DNT-tursti som brukes av mange folk i alle aldre. Skogen må bevares som friareal.
 - Bjørkeskog i Leangveien 43 a og b. Planlagt blokkbebyggelse.
 - Funksjonsområde for arter. Arealer som forsvinner hvert år pga. utbygging og hogst på privat eiendom. Spesielt har strekningen fra Olleveien og langs DNT Asker sin blåmerkede tursti mellom Bondibråten og Bleikerhaugen mistet mange trær de siste 15 årene til boliger og mye privat hagehogst i skråningen. De trærne som står igjen her trengs å beholdes for å opprettholde en trasé som dyr og fugler lever i mellom det større naturområdet i nærheten. Ønsker fokus på den fremtidige balansen mellom bygging/hogst og prioritert bevaring av nevnte naturområder for å opprettholde funksjonsområdene for artene.
- Hogstadvannet og Hukenbekken
- Bårsrudmarka, Auke, Klemmetsrudveien og Åroelva
 - Området Bårsrudmarka/Auke/Klemmetsrudveien/Åroelva er et område som bør vernes mot fremtidige utbygginger, først og fremst av hensyn til biologisk mangfold, men også for rekreasjonsformål.
- Bårsrudvannet, Morberg, Gui – Østenstaddammen

10.1.7. NATURVERNFORBUNDET I RØYKEN OG HURUM: LOKALT VIKTIGE NATUROMRÅDER

Vi har konsentrert oss om to temaer: 1) Rovfuglobservasjoner 2) En oversikt over større, viktige naturområder, som bla. inneholder en del opplysninger om friluftsliv, biologisk mangfold og andre tema som det ble ønska innspill om.

Viktige naturområder

Nedenfor er en oversikt over større, viktige sammenhengende naturområder på Hurumlandet. Mindre naturområder er ikke tatt med her, men er selvfølgelig ikke av den grunn mindre viktige. Vi har gitt en karakteristikk av dagens bruk, viktige biologiske verdier, og viktige friluftslivsverdier.

1. Bømarka: Bømarka er et viktig friluftsområde for folk på Slemmestad og i Bødalen. Den freda Oldtidsveien går gjennom området. Berggrunnen er kalkrik, og det forekommer mange rødlista, kalkkrevende arter. Her er registrert nasjonalt viktig kalklindeskog. Området er mye brukt av skolene på Slemmestad.

2. Aukemarka-Bårsrudmarka: Det nærmeste friluftsområdet for folk i Bødalen, på Nærsnes og i Båstø. Svært mye brukt av skolene i Bødalen og på Nærsnes. Bårsrudtjernet er et viktig turmål. Området inneholder også mange kulturminner fra isdriftas tid i Røyken.

3. Årosmarka-Hurummarka nord: Et stort, sammenhengende skogområde, mellom Follestad i nord og Kirkebygda i sør. Det er særlig mye brukt av folk fra Åros, Sætre og Klokkekarstua og skolene her. Her ligger ei rekke av Hurumlandets største innsjøer: Sandungen, Mørkvann, Bjørvann, Setervann og Svartvann, som alle er viktige fiskevann. Området inneholder noe av den eldste gammelskogen på Hurumlandet, og bortsett fra et lite område ved Follestad i nord er området i stor grad uberørt av tekniske inngrep. Naturreservat i den vestlige delen.

4. Herstadhei-Villingstadåsen: Området er nærmeste friluftsområde for folk i Hyggen og Midtbygda og skolene her. Området har mye gammelskog, et naturreservat, og en bygdeborg fra jernalderen.

5. Kjekstadmarka: Dette skogområdet er svært mye brukt av folk fra både Røyken, Lier og Asker, og har et stort skiløypenett om vinteren.

6. Hurummarka øst: Denne sentrale delen av Hurummarka strekker seg fra Kongsdelen i nord til Røskestadvannet i sør. Kun enkelte veistrekninger atskiller denne delen av marka fra Tofteskogen, Ranvikskogen og Graverskogen-Dustadskogen. Det blir dermed det største sammenhengende utmarks- og friluftsområdet på Hurumlandet. Her finnes noe av den eldste gammelskogen på halvøya. Tofteskogen naturreservat ligger sentralt i området. Det samme gjør turmålet Stikkvannshytta. Røskestadvann, Langvann og Rødvann er svært gode fiskevann. Oldtidsveien Sandsstien går gjennom den nordlige delen av området. Særlig viktig er det å opprettholde forbindelsene mellom de sentrale delene av marka og utløperne mot øst og sør ubebygd, dvs. ned mot Storsand, Eltorn, Huseby, Filtvet og Tofte. Disse er viktige viltkorridorer, og atkomstveier for turfolk.

7. Filtvet-Ramsvik: Dette friluftsområdet ligger inneklemt mellom hyttefelt ved fjorden og bebyggelse langs veien mellom Tofte og Filtvet. Det er svært viktig som ett av få større, sammenhengende, bebyggelsesnære friluftsområder mellom Tofte og Filtvet. Det strekker seg fra fjorden og oppover mot marka i innlandet, og har flere viktige viltkorridorer. Et av de viktigste «nærturterrengene» i søndre Hurum for de store byggefeltene mellom Tofte og Filtvet.

8. Tofteskogen: Et stort, sammenhengende skogområde nord og vest for Tofte, som er så godt som uberørt av tekniske inngrep. Kun Oredalen avfallsdeponi helt i vest og en

skogsbilveg forstyrrer naturopplevelsen. Området er flittig brukt av skolene på Tofte, og har flere merka turløyper. De høye fjelltoppene Tofteåsen, Barlindåsen, Raumyrfjell, Vardåsen, Skogfjell og Delåsen er populære turmål, og det samme er Striglevann og Barlindvann. Rødbysætra er også et mye brukt turmål. Området inneholder mye gammelskog, og har vært vurdert som naturreservat av fylkesmannen. Dette ble ikke noe av pga. manglende ressurser, men området er fortsatt særdeles viktig for det biologiske mangfoldet i søndre Hurum.

9. Ranvikskogen: Ligger mellom vestsida av Sagenedalen og Oslofjorden vest til Ertsvika og er et av de aller mest brukte friluftsområdene på Hurumlandet, med Sandbukta-Østnestangen naturreservat og Ersvika som de kanskje mest besøkte turmålene. Økt ferdsel fører til slitasje på naturen her, og er et økende problem. Området inneholder eksepsjonelt mange varmekrevende og sjeldne arter. Det har også ei naturlig sonering mellom kyst og innland, som er uhyre sjelden i Oslofjordsområdet. I motsetning til så godt som alle andre områder på Hurumlandet, er det her nemlig ingen vei eller bebyggelse mellom sjøen og jordbrukslandskapet i innlandet. Området har også en særlig stor tetthet av forhistoriske kulturminner, fra gravrøyser, gravhauger og steinlegginger til steinalderboplasser. I tillegg kommer Tronstad og Ranviks historie som adelige storgårder, og setegård for familien Huitfeldt, som blant annet dreiv skipsbygging i Ersvika. Området er under press av hyttebygging, og det finnes knapt et område i kommunen som det, både fra et friluftsperspektiv og et naturmangfoldsperspektiv, vil være viktigere å opprettholde som ubebygd.

10. Graverskogen-Dustadskogen: Denne delen av Hurummarka henger for så vidt sammen med Tofteskogen, men er atskilt fra denne av Sageneelva, og ligger sør for Rødbyvannet. Den er et mye brukt turområde av folk på Kana, særlig Kana barnehage.

11. Folkestad-Knatvoll: Området strekker seg fra Folkestad skole, forbi Ranvik lille og nedover mot Knatvoll. Det er et viktig nærturområde for Folkestad skole og barnehage, og folk på Kana. Det har også en viktig funksjon som viltkorridor, og forbindelseslinje mellom sjøen ved Knatvoll og Ersvika og innlandet.

12. Haraldsfjell: Den søndre delen av fjellet er naturreservat, og kommunen bør arbeide for å også verne den nordre delen. Fjellet er et mye brukt turmål i søndre Hurum, med flott utsikt over fjorden. Mange sjeldne arter og høyt biologisk mangfold.

13. Holtnesskogen-Skjøttelviksskogen: Området strekker seg fra Skyttelvik i sør til Holtnesdalen i nord. Området inneholder særlig mange varmekrevende arter og edelløvsskog, og har to naturreservater, som begge bør utvides. Det er et uhyre populært turområde for både huringer og tilreisende. Området er sårbart for slitasje og økt ferdsel. Området er under sterkt press fra hyttebygging, og evt. ny vei mellom Holmsbu og Rødtangen.

14. Jørnsåsen-Jarensskogen: Området strekker seg fra Holmsbu sentrum sørover mot Jaren-gårdene. Det er det viktigste nærturområdet for folk i Holmsbu, og det eneste større, sammenhengende området her som ikke er bebygd. Holmsbu idrettsbane ligger sør i området, og området har mange kulturminner, blant annet den gamle husmannsplassen Kleiva, og gravfelt fra vikingtida på Jaren. Jarensskogen og Holtnesskogen er «Holmsbumalernes» skog, og mange av motivene deres her henta herfra. Området er under sterkt utbyggingspress.

15. Knivsfjell: Knivsfjellet er det største friluftsområdet på vestsida av Hurum, og strekker seg fra Knivsvik i sør til Bogen i nord. Det er særlig mye brukt av folk fra Holmsbu, Kana, Klokkekarstua og Verket, men også tilreisende fra andre steder. Fjellet har mange utsiktspunkter som er populære turmål. Her finnes også Hurumlandets største gravrøys fra bronsealderen. Huringens idrettsanlegg og lysløype ligger nord i området. Knivsfjellet har mye gammelskog, og høyt biologisk mangfold. Den nordre delen av området er utsatt for utbygging, og det er viktig at ikke bebyggelsen gradvis og bit-for-bit får lov til å spise seg inn over nordenden av fjellet, eller liene nedover mot fjorden.

16. Selvikodden-Klokkekarstuåsen: Dette området er et særlig viktig nærturområde for folk på Klokkekarstua og Verket. Det kunne for så vidt også inkludere den nordlige delen av Verketshalvøya, hvor kyststien går nedenfor Svelviksands sandtak. Dramstadbukta og Klokkekarstuåsen er viktige turmål. Oldtidsveien Sandsstien går gjennom området, og ved Potetløkka finnes det et ødegårdsanlegg fra jernalderen med hustufter, rydningsrøyser, hulveier og gravhauger, som har særlig stor opplevelsesverdi.

10.1.8. INNSPILL FRA ENKELTMEDLEM I NATURVERNFORBUNDET I RØYKEN OG HURUM

Det er viktig at Asker kommune har en samlet oversikt over alle naturverdiene i kommunen. Vi har lagt inn mange registreringer av rødlistearter i Artsobservasjoner fra skogen ved Torvbråten, Auke og Bårsludmarka.

Aukemarka og Bårsludmarka er artsrike områder med observasjoner av bl.a. fiolgubbe, nattfiol, flekkmariehånd, barlind, grønnspekk, rugde, myrsnipe, svartspekk, kattugle, perleugle, hønsehauk, spurvehauk, salamander. Skogområdene ved Torvbråten, i Aukemarka og Bårsludmarka er også populære friluftsområder.

10.1.9. BIRDLIFE NORGE AVD. BUSKERUD OG BIRDLIFE NORGE ASKER OG BÆRUM LOKALLAG

Birdlife Norge (tidligere Norsk Ornitologisk Forening), Asker og Bærum lokallag har i samarbeid med Birdlife Norge avd. Buskerud utarbeidet en rapport om utvalgte fuglelokaliteter i Asker med lokal og regional betydning (Figur 27).

Som vedlegg til rapporten er liste fra Svein Dale, professor ved Fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning ved NMBU, der han lister opp 120 lokaliteter, som alle er å anse som fuglelokaliteter. Dette for å vise flere eksempler på viktige lokaliteter i kommunen. Forfatterne bak rapporten presiserer at materiale ikke er en uttømmende oversikt over viktige fugleområder i Asker kommune, men et utvalg basert på deres erfaringer som fugleinteresserte.

Et utvalg fuglelokaliteter i Asker med lokal og regional betydning

Innspill til temaplan for naturmangfold i Asker

Motiv fra Møken i Breilangen, den særligste av fuglelokalitetene i Asker.
Foto Bjørn Olav Tveit

Av
Norsk Ornitologisk Forening
Asker og Bærum lokallag

april 2021

Figur 27. Birdlife Norge Asker og Bærum lokallag har i samarbeid med Birdlife Norge avd. Buskerud utarbeidet en rapport om utvalgte fuglelokaliteter i Asker med lokal og regional betydning.

10.1.10. OSLOFJORDENS FRILUFTSRÅD

Oslofjordens Friluftsråd ber kommunen om å ha fokus på følgende:

- *Fokus på kartlegging av marine områder*
 - Marine områder er erfaringsmessig langt dårligere kartlagt enn områder på land. Data om tidligere kartlagte ålegrasenger er av eldre dato. Asker kommune bør derfor ha fokus på kartlegging av marine områder i årene framover.
- *Stillehavsøsters*
 - Stillehavsøstersen har også etablert seg flere plasser i Asker de siste årene. OF vil i 2021 bistå kommunen med å kartlegge utbredelse av stillehavsøsters i Asker, samt gjennomføre plukkedugnader.
- *Randsoner rundt verneområder*
 - OF nevner viktigheten av at kommunen som har ansvar for arealplanleggingen gjennom plan- og bygningsloven er en viktig part når det gjelder planlegging, forvaltning og bruk av randsoner rundt verneområder.
- *Pollinerende insekter*
 - Blomsterenger i bynære områder
 - Riktig skjøtsel
- *Urbane marine leveområder*
 - Viktigheten av å unngå større og flate elementer langs den urbane sjøfronten da marine organismer bokstavelig talt sliter med å få fotfeste. Med ru overflater etableres det fort marint liv. Dette er informasjon som kan være nyttig med tanke på framtidig arealplanlegging i kystnære områder i Asker.
 - Tilrettelegging med «hummer- og krabbehotell»
- *Bevaring av viktige naturverdier i friområdene*
- *Lokale ressurser*
 - Mange lokale naturvern- og friluftslivorganisasjoner i kommunen med mye kunnskap om biologisk mangfold. Bredt samarbeid og involveringsarbeid med disse er derfor viktig.
- *Implementering av regjeringens Helhetlige tiltaksplan for Oslofjorden*
 - Kommunen bør fokusere på følgende tiltak fra planen:
 - Tiltak 13: Restaurering og skjøtsel av elvekanter og kantsoner
 - Tiltak 24: Fraråde etablering av kunstige sandstrender og unngå andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder
 - Tiltak 25: Sikre viktige naturforekomster også i sjø i kommunal arealplanlegging
 - Tiltak 26: Styrke arbeidet med fjerning av fremmede arter som for eksempel stillehavsøsters og mink
 - Tiltak 28: Gjennomgå ferdselsreguleringene i eksisterende sjøfuglreservater og eventuelt gjøre endringer
 - Tiltak 32: Prioritere restaurering av naturverdier i vann
 - Tiltak 33: Gjennomføre problemkartlegging i alle nåværende og tidligere gytebekker for sjøørret og vurdere koordinerte tiltak basert på kartleggingen
 - Tiltak 34: Utvikle veileder og plan for restaureringstiltak av utvalgt marin natur med mål om mer restaurering i kommunen

11. NATUR I AREALPLANLEGGINGEN

Arealendringer. Foto: Merete Wiken Dees

Arealforvaltning er konfliktfylt. Arealer er en ikke-fornybar ressurs hvor en type bruk vil skje på bekostning av annet bruk. I tillegg er arealforvaltningen sektorisert og fragmentert med tanke på at den involverer mange lovverk, flere myndigheter og mange ulike interesser.

Kommunene bestemmer det meste av arealbruken i Norge ved å forvalte plan- og bygningsloven, og nettopp derfor spiller kommunene også en svært viktig rolle i å stanse tapet av naturmangfold. En utfordring er at vi mangler oversikt og kontroll med summen av enkeltbeslutninger i arealforvaltningen, og disse enkeltbeslutningene former i stor grad hvordan naturmangfoldet blir ivaretatt, både på kort og lang sikt.

Riksrevisjonen gjennomførte for noen år siden en undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge, Dokument nr. 3:11 (2006–2007) ²²³. Undersøkelsen oppsummerte med at *arealforvaltningen ikke bidrar til å ivareta biologisk mangfold, friluftsliv, dyrket mark og kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljøer slik Stortinget har forutsatt*. En omfattende evaluering av norsk arealplanlegging etter plan- og

²²³ Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge. Dokument nr. 3:11 (2006–2007). https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2006-2007/dok_3_11_2006_2007.pdf

bygningsloven («EVAPLAN»), konkluderte i 2018 med det samme^{224,225}. EVAPLAN viste at naturhensyn ofte taper for utbyggings- og næringsutviklingshensyn i dagens planpraksis i kommunene og pekte på fem hovedårsaker²²⁶: 1) natur har et svakt rettsvern; 2) det er uklare grenser for lokalt selvstyre i arealplanlegging; 3) det er svake kontrollmekanismer i arealplanprosesser; 4) manglende verktøy for vurdering av sumvirkninger av arealutvikling; og 5) mangel på kapasitet og kompetanse i kommunene.

En fersk rapport, laget på oppdrag fra KS, *Bærekraftig arealbruk innen rammen for kommunalt selvstyre*²²⁷, oppsummerer hovedutfordringer i kommunesektoren når det gjelder bærekraftig arealforvaltning. I tillegg foreslår rapporten nye eller forsterkede tiltak og virkemidler som kan bidra til en mer bærekraftig arealbruk. Tiltakene er sortert i tre kategorier: 1) tiltak for bedre kunnskap og kompetanse; 2) økonomiske virkemidler; og 3) juridiske virkemidler.

Tiltak for bedre kunnskap

1. Økt klima- og naturkompetanse i kommunene
2. Samling, strukturering og kvalitetsheving av miljøinformasjon
3. Helhetlig naturkartlegging
4. Nye verktøy for å vurdere klima- og naturpåvirkning
5. Målbare kriterier for arealpolitikk

Økonomiske virkemidler

6. Naturavgift
7. Grønn kommunenøkkel – endring av inntektssystemet for kommunene
8. Gebyrfinansiering av naturbasert klimaberedskap – overvannsgebyrer
9. «Arealbanker» med potensial for naturrestaurering
10. Insentivordninger for grunneiere, tiltakshavere, utviklere og aktører i planprosessene

Juridiske virkemidler

11. Styrke klima- og naturhensyn i plan- og bygningsloven
12. Krav om oppdaterte plandata
13. Bryte bånd mellom utreder og utbygger
14. Økt satsing på regional planlegging
15. Klargjøre de rettslige rammene for dispensasjoner

²²⁴ Hanssen, G. S. og Aarsæther, N. (2018). Plan- og bygningsloven 2008 - En lov for vår tid? Oslo, Universitetsforlaget.

²²⁵ Hanssen, G. S. og Aarsæther, N. (2018). Plan- og bygningsloven 2008: Fungerer loven etter intensjonene? Oslo, Universitetsforlaget.

²²⁶ Simensen, T., Winge, N., Holth, F., Stange, E., Barton, D. N. og Sandkjær Hanssen, G. (2022). Bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre. KS FOU-rapport.

²²⁷ Simensen, T., Winge, N., Holth, F., Stange, E., Barton, D. N. og Sandkjær Hanssen, G. (2022). Bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre. KS FOU-rapport.

11.1. AREALREGNSKAP STYRKER BESLUTNINGSGRUNNLAGET

Et arealregnskap er et verktøy som kan tydeliggjøre for kommunene hvor store arealer som settes av til utbygging i årene fremover. Forvaltningsloven §17 sier at en sak skal være så godt opplyst som mulig. Slik det er i dag vet ikke administrasjon og politikere konsekvensene av summen av alle beslutninger som tas i arealforvaltningen. Et arealregnskap vil kunne skape bevissthet om hvor mye dyrket mark, eller hvor store naturområder som blir borte og dermed styrke kunnskapsgrunnlaget slik at det tas gode og informerte beslutninger. Dersom arealregnskapet sammenstilles med befolkningsprognoser kan det bidra til at kommunene kan gjøre en kritisk gjennomgang av sine arealreserver²²⁸.

Et arealregnskap bør inneholde følgende²²⁹:

- status for hver enkelt naturtype i kommunen, inkludert naturtyper som er blitt mer eller mindre borte; gjenværende omfang og økologisk kvalitet, positiv/negativ trend.
- vurdering av hvilke naturtyper det ikke skal være rom for mer utbygging av eller andre arealendringer. Eksempler på slike naturtyper kan være gammel naturskog, myr og annen våtmark, artsrikt kulturlandskap, kystområder og «bymark».
- oversikt over hvor det er behov for restaurering/kompensering for å bevare biologisk mangfold og opprettholde økologisk funksjon.
- oversikt over hvor det er behov for ytterligere kartlegging.

Viken Fylkeskommune er i gang med å utvikle et arealregnskap (Fylkestingsvedtak 12.12. 2019 (sak 16/19 og 12/19)). I den forbindelse kartfestes viktige arealverdier og mulige arealkonflikter, inkludert dyrket og dyrkbar mark, viktige områder for biologisk mangfold, viktige områder for friluftsliv og områder omfattet av markaloven, og viktige områder for vilttrekk. På sikt vil det også komme krav om at kommunene skal ta i bruk arealregnskap som et aktivt redskap i arealforvaltningen og videre rapportere på dette. Asker er deltaker i et pilotprosjekt om arealregnskap i regi av Viken Fylkeskommune.

11.2. AREALNØYTRALITET

For å stanse tap av naturmangfold, må arealnøytralitet være et mål for kommunens arealpolitikk. Arealnøytralitet er et relativt nytt begrep i naturforvaltningen og ble introdusert av Sabima i 2013²³⁰. Det innebærer at vi må kompensere for arealbruk som medfører naturtap og gjenbruke og fortette allerede degraderte og/eller utbygde områder, fremfor å bygge ned mer natur. Utbygde arealer er tapte leveområder for mange av artene som eksisterte der og det kan være tilnærmet umulig å gjenskape ødelagt natur som bl.a. naturskog og slåtteeenger.

På lik linje med målet om å bli karbonnøytral, må arealnøytralitet være et mål.

I 2019 vedtok lokalpolitikkerne i Flakstad at kommunen skulle være arealnøytral. Siden har bl.a. både Ås og Nesodden kommuner fattet vedtak om å utrede arealnøytralitet. Nordre Follo er den kommunen som har kommet lengst, med fastsettelse av arealnøytralitet i kommuneplanen.

²²⁸ Rambøll. 2020. Kartlegging av praksis rundt bruk av arealregnskap i kommuneplan.

²²⁹ Sabima. Et arealnøytralt Norge. <https://www.sabima.no/et-arealnoytralt-norge/>. Hentet 31.08.2021.

²³⁰ Sabima. Et arealnøytralt Norge. <https://www.sabima.no/et-arealnoytralt-norge/>

11.3. KUNNSKAPSGRUNNLAGET

Et nasjonalt forvaltningsmål innen naturmangfoldområdet er å opprettholde mangfoldet av arter og naturtyper og en god tilstand i økosystemene²³¹. Vern av natur og ivaretagelse av områder med truet natur er virkemidler i dette arbeidet. Konsekvenser for naturmangfoldet må utredes i forbindelse med utarbeidelsen av arealplaner. I store deler av kommunen er kunnskapsgrunnlaget ikke godt nok til at man kan legge eksisterende kunnskap til grunn for nye planer. Når kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt har kommunene et ansvar for å stille krav om ny kunnskap, gjennom kartlegging av arter og naturtyper, når nye planer for utbygging utarbeides. Alternativt må føre-var-prinsippet vektlegges tungt og utbygging unngås. Kommunen må legge vekt på nødvendigheten av å ha oppdatert kunnskap om arter og naturområder som verktøy i arealforvaltningen fremover.

11.4. ARTER OG NATURTYPER I AREALPLANLEGGING

Miljødirektoratet har utarbeidet veiledere for hvordan kommunene skal ta hensyn til arter og naturtyper i arealplanleggingen^{232, 233}.

Det er viktig at kommunen tar hensyn til nasjonale mål om å ivareta det mest verdifulle naturmangfoldet. Virkemidlene i plan- og bygningsloven kan brukes til å ta vare på viktige naturtyper og de økologiske funksjonsområdene til alle relevante arter. Arter av nasjonal forvaltningsinteresse er spesielt sentrale her. I tillegg er det utvalgte naturtyper, truede naturtyper og kartlagte naturtyper med verdi A som er mest relevant for arealplaner.

Naturtyper er relevant i arealplaner

For å ivareta arts mangfoldet, variasjonsbredden og de økologiske sammenhengene i norsk natur, er naturtyper sentrale. Mange arealplaner berører områder med verdifulle naturtyper. Kommuner og tiltakshavere bør tilpasse planene slik at man unngår å bygge ned viktige lokaliteter.

Arter er relevant i arealplanleggingen

I plansammenheng ivaretas ofte arts mangfoldet gjennom naturområder som er leveområder for arter. I forvaltningen er fokuset som oftest på økosystemer fremfor de enkelte komponentene i naturen. Det er flere grunner til at arter også kan være relevante i en arealplan²³⁴:

- Det er relevant å vite noe om artene som finnes i et område når kommunen skal vurdere verdien av området
- Noen ganger er de viktigste naturkvalitetene ved en lokalitet knyttet til den funksjonen den har for én art eller et fåtall arter. Et eksempel er en salamanderdam.

²³¹ Meld. St. 14 (2015–2016), Natur for livet — Norsk handlingsplan for naturmangfold. Hentet 11.05.2021
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20152016/id2468099/sec2?q=nydyrking>

²³² Arter i arealplanleggingen, veileder. Miljødirektoratet. Hentet 11.05.2021
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/naturmangfold/arter-i-arealplanlegging/>

²³³ Naturtyper i arealplanleggingen, veileder. Miljødirektoratet.
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/naturmangfold/naturtyper-i-arealplanlegging/>

²³⁴ Arter i arealplanleggingen, veileder. Miljødirektoratet. Hentet 11.05.2021
<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arealplanlegging/miljohensyn-i-arealplanlegging/naturmangfold/arter-i-arealplanlegging/>

- Enkelte planer berører leveområder for en eller flere arter som det er særlig viktig å ta hensyn til, for eksempel arter som er kritisk truet (CR).

Eksempler på økologiske funksjonsområder som kan være relevante temaer i en arealplan er overvintringsområde på land for amfibier, gyteområde i et vassdrag, trekkroute for hjortevilt og spillplasser for storfugl.

For å ta vare på arter og deres økologiske funksjonsområder i arealplanleggingen, kan man bruke virkemidler som arealformål, hensynssoner, bestemmelser og retningslinjer. Det er viktig å angi tydelig hvilke føringer som gjelder på de ulike arealene. I tillegg må det legges enda større vekt på rekkefølgebestemmelser i arealplanleggingen som følger hierarkiet unngå, avbøte, restaurere, kompensere.

Hvis kommunen setter av sammenhengende naturområder i sin arealplanlegging, bidrar det til å sikre viktige miljøkvaliteter, som:

- tilstrekkelig store leveområder for arter som har et stort arealbehov
- økologiske korridorer som er viktig for forflytning og klimatilpasning
- tilgang til større, sammenhengende friluftsområder for befolkningen

11.5. KOMMUNEPLANENS AREALDEL

Arealformål

De aktuelle arealformålene for å ta vare på naturtyper og funksjonsområder for arter:

- landbruks-, natur- og friluftsformål og reindrift (LNFR)
- grønnstruktur
- bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone

Se plan- og bygningsloven § 11-7 nr. 3, 5 og 6.

LNFR-formålet brukes for å ivareta landbruks, natur og friluftsinteresser og benyttes oftest utenfor tettbebygde områder. Det setter i utgangspunktet strenge begrensninger på hvilke tiltak som kan gjennomføres.

Arealformålet *Grønnstruktur*, underformål *naturområder*, er et egnet arealformål for å bevare naturmangfold innenfor grønnstrukturen i og i tilknytning til byer og tettsteder. Det er ikke tillatt med varige inngrep i områder som er regulert til grønnstruktur.

Arealformålet *Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsone*, med underformål *naturområde*, kan brukes dersom naturtypelokaliteten ligger i eller ved sjø eller vassdrag.

Hensynssoner

Ifølge plan- og bygningsloven § 11-8 bokstav c, kan det være aktuelt å sette av artenes leveområder eller viktige naturtyper som hensynssone for å bevare naturmiljø. Retningslinjene kan omhandle både skjøtsel og bevaring.

Planbestemmelser

Kommunen kan, uavhengig av arealformål, vedta generelle bestemmelser for bevaring av naturmiljø. Se plan- og bygningsloven § 11-9 nr. 6.

11.6. REGULERINGSPLANER

Reguleringsplaner skal være i tråd med føringer om arealbruken gitt i kommuneplanen. Kommunen kan velge andre virkemidler i en reguleringsplan enn det som er brukt i kommuneplanens arealdel. For reguleringsplaner har man flere virkemidler og mulige kombinasjoner.

Arealformål

På reguleringsplannivå er det de samme arealformålene som er aktuelle som for kommuneplan.

Innenfor LNFR kan kommunen bruke underformål naturvern, se plan- og bygningsloven § 12-5 nr. 5. Her må man være oppmerksom på at det kan påløpe erstatning. Se plan- og bygningsloven § 15-3 første ledd.

Arealformålet Grønnstruktur med underformål naturområder kan benyttes for å ivareta naturmangfold, etter plan- og bygningsloven § 12-5 nr. 3. Da vil hensynet til plante- og dyrelivet og opplevelser av dette være førende for hva som kan gjøres innen området.

Det er også mulig å regulere sjøarealer med tilhørende strandsone som naturområder med egne planbestemmelser, ifølge plan- og bygningsloven § 12-5 nr. 6.

Planbestemmelser

Kommunen kan knytte planbestemmelser både til arealformål og hensynssoner. Bestemmelsene kan rettes inn mot å sikre naturtyper og annen verdifull natur etter plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 6.

Kommunen kan fastsette bestemmelser som krever at tiltakshaver bekoster nærmere undersøkelser av miljøforhold før en reguleringsplan gjennomføres, jamfør plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 12. Det er viktig å ha god, oppdatert og nøyaktig kunnskap om naturtypelokalitetene for å planlegge arealbruk og anleggsarbeid.

Hensynssoner

I reguleringsplaner er det mulig å fastsette juridisk bindende planbestemmelser også til hensynssoner. Se plan- og bygningsloven § 12-6. Bestemmelser som knyttes til hensynssoner kan ikke stride mot det underliggende arealformålet. Eksempel på

retningslinje til hensynssone: «I hensynssonen bør gamle trær få stå eller bli liggende som død ved. Det bør legges til rette for en skjøtsel som kan fremme overlevelsen av gamle trær».

Krav i planprogram

Kommunen stiller krav om hva som skal være med i planprogrammet. Når det er viktig å få frem virkninger av planen på naturmangfoldet, bør planprogrammet også fokusere på enkeltarter i tillegg til naturtyper. Eksempler på krav til utredninger i planprogrammet:

- Det skal utarbeides en oversikt over kjente forekomster av arter av nasjonal forvaltningsinteresse i planområdet.
- Informasjon fra offentlige databaser skal suppleres med ny kartlegging.
- Planen skal beskrive mulige virkninger på forekomster av for eksempel en art, og hvilke tilpasninger som gjøres i planen for å beskytte forekomsten.
- Det skal utarbeides en oversikt over verdifulle naturtyper i planområdet, inkludert utvalgte naturtyper og rødlistede naturtyper.
- Det skal vurderes hvordan ny arealbruk innen planområdet kan påvirke naturtyper.
- Det skal gis en status over kartlagte naturtyper i planområdet, og en vurdering av om det er behov for ny naturtypekartlegging som en del av planarbeidet. Behovet for feltarbeid skal vurderes.
- Alle vurderinger skal synliggjøres i planbeskrivelsen.

11.7. KONSEKVENsutREDNINGER FOR KLIMA OG MILJØ

Når arealer skal brukes til nye formål, må det vurderes hvilke konsekvenser planen eller tiltaket kan få for klima og miljø. Noen planer og tiltak skal alltid ha konsekvensutredning, mens andre planer og tiltak bare skal ha konsekvensutredning etter en nærmere vurdering. Dette fremgår av forskrift om konsekvensutredninger²³⁵. Konsekvensutredningen skal beskrive de tiltakene som er planlagt for å unngå, begrense, istandsette og hvis mulig kompensere vesentlige skadevirkninger for miljø og samfunn både i bygge- og driftsfasen.

Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder til bruk ved konsekvensutredninger med en metode for å beregne virkninger av planer og tiltak på klima og miljø²³⁶. Veilederen angir metoder for å kartlegge klima- og miljøtema, sette verdier og vurdere påvirkning og konsekvens.

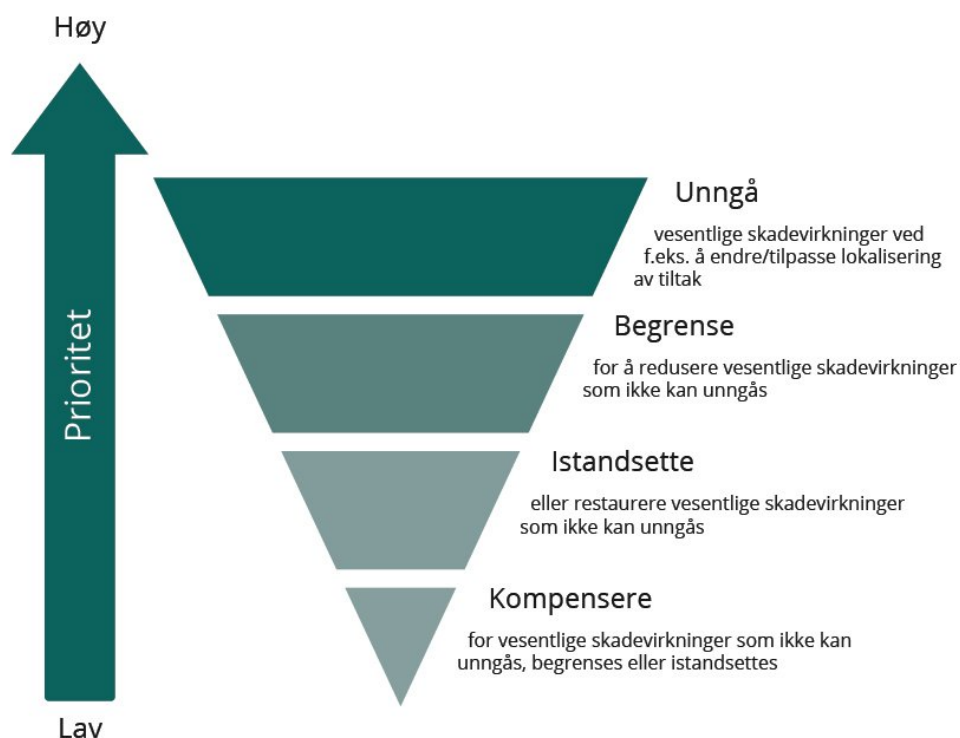
11.8. TILTAKSHIERARKIET

Det er viktig at utbyggingstiltak er velbegrunnede og gjennomtenkte, og at alle relevante og realistiske tiltak for å forebygge negative virkninger for miljø og samfunn er nøye vurdert. Ved arealbruksendringer er det en rekke tiltak som skal gjennomføres for å unngå og redusere negative konsekvenser på natur og miljø (Figur 28)²³⁷:

²³⁵ Lovdata. Forskrift om konsekvensutredninger. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>

²³⁶ Miljødirektoratet. Veileder M-1941. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>

²³⁷ Miljødirektoratet. Tiltakshierarkiet. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/konsekvensutredninger/ny-finne-gode-miljolosninger/forebyggeskadevirkninger-for-miljo-og-samfunn/>

Figur 28. Tiltakshierarkiet. Kilde: Miljødirektoratet

Det har høyest prioritet å unngå at planen eller tiltaket fører til skade. Deretter begrense skaden, så istandsette eller restaurere. En eventuelt siste utvei er å vurdere å kompensere skade, men det er laveste prioritet.

Kompensasjon skal bare vurderes dersom det fremdeles gjenstår vesentlige negative virkninger etter at tiltak for å unngå, begrense eller istandsette er vurdert. Kompensasjon er altså siste utvei.

Tiltakshierarkiet skal følges og vurderingene som er gjort knyttet til det enkelte trinnet skal beskrives i konsekvensutredningen.

Det er viktig at ikke muligheten for kompensasjon fører til misbruk ved at trinnene i tiltakshierarkiet hoppes over. Dette kan føre til løsninger som er dårlige for naturen fordi det finnes mulighet for kompenserende tiltak.

12. NATUR OG KLIMA

Myr. Foto: Merete Wiken Dees

En intakt og artsrik natur gir oss livsviktige naturgoder samtidig som den er vårt viktigste verktøy for å bremse klimaendringene. Intakt natur med stort artsmangfold er mye mer robust i møte med klimaendringer enn en forringet og artsfattig natur. Klima- og naturkrisen må derfor sees i sammenheng og ikke som to separate kriser. Det er i stor grad de samme driverne som fører til både klima- og naturkrisen, og fokuset må være på løsninger som tjener både natur og klima.

Rapporter fra FNs klimapanel og Naturpanelet beskriver en rekke endringer i naturmiljøet over hele verden som skyldes klimaendringer. Rapportene er tydelige på at klimaendringer allerede påvirker naturmangfoldet og er en økende trussel. Endringer i blant annet temperatur og nedbør forandrer levekårene for arter, og kan påvirke hvordan økosystemene fungerer²³⁸. Mange arter er på vei til å miste egnede leveområder.

12.1. KLIMAENDRINGER I ASKER

Klimaet er i endring, også i Asker kommune. Selv om vi lykkes i å kutte klimagassutslippene, vil vi oppleve endringer både i temperatur og nedbør i tiden framover. Ifølge en NRK-sak fra november 2020 vil gjennomsnittstemperaturen i Asker i år 2100 være 2,6 grader varmere enn i dag og sommeren vil vare nesten en måned lengre²³⁹. Saken tar utgangspunkt i et scenario der klimagassutslippene blir middels store. I et slikt scenario har verden klart store utslippskutt, men verdens klimapolitikk er fortsatt ikke helt perfekt. Det er dette scenarioet flertallet av klimaforskerne tror vi havner i.

Asker får også rundt 7 prosent mer nedbør mot slutten av århundret og både flere og kraftigere episoder med styrtregn enn hva vi har i dag. I tillegg har forskerne beregnet at havnivået i Asker vil stige med rundt 5 cm mot slutten av århundret. Myndighetene mener imidlertid at vi for sikkerhets skyld må ta høyde for en stigning på rundt 50 cm. Vi må også forberede oss på at hendelser med stormflo vil skje langt oftere. En stormflo med en midlertidig havnivåstigning på rundt 170 cm skjer i dag bare én gang ca. hvert 200 år. Myndighetene mener at vi må ruste oss for at dette rundt århundreskiftet kan treffe Asker minst hvert femte år.

Det blir færre snødager og lavere snødybde i lavlandet. Snøen smelter tidligere og i år 2100 vil våren komme allerede rundt 25. februar. Dette er nesten en måned tidligere enn i et gjennomsnittlig år i dag.

12.2. HVORDAN PÅVIRKER KLIMAENDRINGENE NATURMANGFOLDET OG HVORDAN KAN VI REDUSERE DE NEGATIVE EFFEKTENE?

Når klimaet endrer seg, vil også naturen påvirkes. Mens noen arter vil trives bedre og øker i utbredelse, vil andre påvirkes negativt. Noen arter kan også dø helt ut²⁴⁰. Dyr og planter som er tilpasset en lengre vinter, vil få utfordringer. Og når forholdene i Norge blir gunstige for mer varmekrevende arter, vil nye arter komme sørfra. Dette kan være alt fra fugler og

²³⁸ Miljøstatus. Klimaendringer og naturmangfold.

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/klima/konsekvenser-av-globale-klimaendringer/klimaendringer-og-naturmangfold/>

²³⁹ NRK. 2020. Sjekk klimaendringene i din kommune. <https://www.nrk.no/klima/kommune/3025>

²⁴⁰ Miljødirektoratet. 2018. Oppdatering av kunnskap om konsekvenser av klimaendringer i Norge. Report 2018:14. <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1209/m1209.pdf>,

eksotiske fiskearter til argentinamaur og flått. Flere av disse kan utkonkurrere norske arter, i tillegg til at de kan være skadelige for helse og økonomi.

«Naturindeksen», som er en metode for å måle tilstanden til det biologiske mangfoldet, opererer med fem hovedgrupper av påvirkningsfaktorer, der klima er en av disse²⁴¹. Denne viser at klimaendringer er den viktigste påvirkningsfaktoren for marine systemer, men spiller en noe mindre rolle for terrestriske systemer. Her er arealbruksendringer den største påvirkningsfaktoren.

Økt temperatur bidrar til økt fotosyntese og primærproduksjon og et raskere næringsstoffkretsløp. En økt vekstsesong og en økning av CO₂-konsentrasjon i atmosfæren vil også forsterke planteveksten. Endringer i vekstsesong pga. oppvarming og endringer i snødekke gir økte vekstmuligheter, mens tap av snødekke og flere fryse-tine sykluser gjør vegetasjon mer sårbar og mindre herdet, forårsaker skader på blomster og skudd og fører til isbrann.

Kunnskapsnivået på hvordan klima påvirker insekter er lavt, både globalt og i Norge²⁴². Det er likevel enighet om at klimaendringer bidrar til at enkelte insektarter er på tilbakegang og andre er på framgang. Generelt sett er det arter som knyttes til vanlige naturtyper og som ikke har spesialisert seg i stor grad som kan tilpasse seg klimaendringene best. Utfordringer kan oppstå ved at aktivitetsperioden til insekter og planter blir dårligere synkronisert, såkalt «økologisk mismatch». Planter og dyr reagerer ulikt på temperatur og lys. Noen vokser når det er varmt mens andre vokser når det er lange, lyse dager.

Indirekte klimapåvirkninger, som økt avrenning og tap av mineraler, vil også påvirke naturmangfoldet²⁴³. Økt nedbør kan føre til utvasking og avrenning av forurensning og miljøgifter fra deponier og forurenset grunn, landbruket og by- og industriområder^{244, 245, 246}.

Det viktigste vi kan gjøre for å unngå negative effekter av klimaendringene på naturmangfoldet er å redusere klimagassutslippene. Men det er likevel lite sannsynlig at vi klarer å stoppe klimaendringene helt. Da er det viktig at vi gjør det vi kan for at naturen i Asker skal være så robust som mulig mot klimaendringene. Generelt blir naturens evne til klimatilpasning best ivaretatt gjennom bevaring av godt fungerende naturområder og sammenhengende strukturer. Viktige tiltak for å gjøre naturen robust mot klimaendringer er å ivareta klimautsatte arter og naturtyper, planlegge for endringer i naturen, sikre store, varierte og sammenhengende naturområder som minsker sårbarheten til arter, og sikre korridorer som binder områdene sammen og gir mulighet for forflytning. I tillegg er det viktig å legge til rette for at arter kan tilpasse seg gjennom naturlig seleksjon ved å sikre store nok populasjoner/bestander og genetisk variasjon.

Strandnære naturtyper og slått- og beiteområder i kulturlandskapet er eksempler på naturtyper der klimaendringer forventes å få relativ stor påvirkning. Kommunen bør rette

²⁴¹ Jakobsson, S. & Pedersen, B. 2020. Naturindeks for Norge 2020 – Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA Rapport 1886.

https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1800/naturindeksfor norge2020_m1800.pdf

²⁴² Forsgren, E., et al. 2015. Klimaendringenes påvirkning på naturmangfoldet i Norge. NINA rapport 1210.

²⁴³ Molau, U. 2010. Long-term impacts of observed and induced climate change on tussock tundra near its southern limit in northern Sweden. *Plant Ecology Diversity* 3, 29-34.

²⁴⁴ Göransson, G. et al. 2012. Mass transport of contaminated soil released into surface water by landslides (Göta River, SW Sweden). *Hydrol. Earth Syst. Sci.* 16, 1879-1893.

²⁴⁵ Spencer, K. & O'Shea, F. T. 2014. The hidden threat of historical landfills on eroding and low-lying coasts.

²⁴⁶ Carlsson, P. et al. 2016. Influence of climate change on transport, levels and effects of contaminants in northern areas – Part 2 eds. Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), Oslo, 52.

innsatsen mot de naturtypene eller naturområdene som er prioritert, enten gjennom nasjonale føringer eller kommunens egne prioriteringer.

Under kommer en oversikt over hvordan forskjellige typer natur i Asker blir påvirket av klimaendringene og hva vi bør gjøre for å dempe de negative effektene. Miljødirektoratets veileder for klimatilpasning av naturmiljø gir en nærmere beskrivelse av hvordan kommunen kan få tiltak for klimatilpasning av naturen inn i sine plandokumenter²⁴⁷.

Kyst og hav

Havnivåstigning, stormflo og bølgepåvirkning kan føre til at havstrandarealet med det biologiske mangfoldet som lever der reduseres. Større områder berørt av stormflo vil påvirke erosjon og gi påleiring av sedimenter langs kysten. Mens stein-, grus- og sandstrender blir lite påvirket, kan ålegrasenger i fjæresona påvirkes negativt. Driftvoller (tangvoller i øvre del av fjæresonen) av tang og tare vil trolig reduseres i omfang og flytte seg oppover i fjæresona. Der hvor stranden ikke kan utvide seg bakover, vil arealet reduseres.

En økning i temperatur vil føre til at arter som normalt hører hjemme sør for våre farvann kommer inn og blir en del av vår natur²⁴⁸. Et eksempel er hvordan stillehavsøsters nå er i ferd etablere seg mange steder langs kysten vår.

Når arealet reduseres, vil også havstrendenes funksjon som vannoppsamler og renser av næringssalter og miljøgifter bli redusert. Samtidig vil nedbørsøkning føre til økt tilførsel av ferskvann, økt avrenning av næringsstoffer, eutrofiering og utvasking av masser, noe som vil forringe naturmangfoldet langs kysten ytterligere²⁴⁹.

Kunnskapsnivået er generelt lavere for havets bunn enn havoverflaten ettersom dette er mindre tilgjengelige områder. Oppvarming av havene og havforsuring blir sett på som to av de største truslene mot marint biomangfold⁵. Et varmere hav kan f.eks. føre til at arter som sei, hyse, torsk og reker forsvinner fra våre farvann og i framtiden kan varmekjære fiskearter som sardin og ansjos ta over for disse. Fisk og andre artsgrupper vil også utvide sine leveområder nordover.

Havforsuring er en nedgang i pH-verdi forårsaket av et økt opptak av CO₂ fra atmosfæren. Dette kan ha store konsekvenser for marine arter og økosystemer²⁵⁰. Da kaldt vann kan ta opp mer CO₂ enn varmt vann, kan havforsuring være en enda større utfordring for norske havområder og havdyp enn andre områder. De samlede effektene på økosystemet er usikre, men vi vet at havforsuring påvirker metningsgraden av kalsiumkarbonat i havet, noe som gjør det vanskeligere for skalldyr å danne skall.

Det er viktig å ivareta spredningsmuligheter for naturtyper i fjæresonen, det vil si å holde sonen fri for bygg og infrastruktur. Etablering av nye flomvoller bør hindres, og eldre flomvoller fjernes. I tillegg kan man ved behov tilpasse regelverket for høsting av sårbare arter.

Bekker og elveløp

Klimaendringene kan både føre til flere tørkeperioder og flere perioder med mye nedbør. Uttørking av bekker og små elver utgjør en fare for endring i artenes reproduksjon og

²⁴⁷ Miljødirektoratet. Veileder, Klimatilpasning av naturmiljø.
<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/klimatilpasning/naturmiljo/klimatilpasning-av-naturmiljo/naturmiljo/>

²⁴⁸ Forsgren, E., et al. 2015. Klimaendringenes påvirkning på naturmangfoldet i Norge. NINA rapport 1210.

²⁴⁹ Forsgren, E., et al. 2015. Klimaendringenes påvirkning på naturmangfoldet i Norge. NINA rapport 1210.

²⁵⁰ Aall, C., et al. 2015. Havforsuring og sjømatnæringen på Vestlandet: Kunnskapsstatus og handlingsrom. Vestlandsforskningsnotat nr. 2/2015.

overlevelse og dermed naturtypens artssammensetning. Økt nedbør vil føre til høyere og raskere vanngjennomstrømming, økt erosjon og økt tilførsel av partikler og næringssalter til vassdragene. Dette kan gjøre det vanskeligere for arter som ørret og harr å finne egnede gyteområder. Endringer i flomaktivitet – både for smeltevannsflommer og regnflommer – og i tidspunkt for når flommene kommer gjennom året, vil påvirke forholdene for alt som lever i elva. For eksempel kan flom rett etter laksens gyting gi økt dødelighet for egg og yngel.

Havnivåstigning og stormflo kan føre til oppstuvning av vannmasser et stykke oppover i vassdragene. En kombinasjon av oppstuvning og flom kan dermed gi større konsekvenser i sjønære deler av vassdraget fordi vannstanden i utgangspunktet står høyere enn tidligere.

Økte temperaturer kan påvirke laksefisk og andre kaldtvannsarter negativt. Harr og røye er særlig utsatt. Laksefisk kan også bli mer utsatt for sykdom, som furunkulose, ved høyere vanntemperaturer, og vi kan få flere varmekjære arter i vassdragene.

Mindre isdekke om vinteren gir høyere energibruk, stress og dødelighet hos laksefisk, mens hyppigere isgang kan føre til skader på kantvegetasjon.

Et viktig tiltak for å begrense de negative konsekvensene av klimaendringene på bekker og elveløp er å sikre en god og bred sone med kantvegetasjon. Dette vil dempe temperaturøkning i vannet, dempe flommer og redusere vannhastighet ved flom, redusere skred- og erosjonsfaren og redusere avrenning av næringsstoffer og forurensning fra områdene langs vassdraget. I tillegg kan kantvegetasjon være spredningskorridorer for arter som trues av endrede levetilstander.

Innsjøer

Økt nedbør kan føre til mer utvasking av humus, mens ved ekstremnedbør kan man få en fortynningseffekt som gir mindre humus i vannet.

Økte temperaturer, lenger vekstsesong og tørke kan føre til synkende oksygenkonsentrasjon i dypvannet, og økt risiko for oppblomstring av giftige blågrønnalger. Det kan gi lenger vekstperiode, økt vekst av begroingsalger og raskere gjengroing av innsjøer. Høyere temperaturer og økt fordampning kan gi økt fare for tørke, noe som kan være kritisk for små dammer som kan ha en svært spesialisert og rik artssammensetning.

Kortere periode med isdekke gir økt sirkulasjonsperiode i innsjøer. Dette motvirker effektene av økt stratifisering på grunn av temperaturøkning²⁵¹.

Som for bekker og elveløp er et viktig tiltak for å begrense negative konsekvenser av klimaendringene å opprettholde brede vegetasjonssoner langs innsjøbredden. Dette vil blant annet redusere tilførselen av næringsstoffer. Generelt bør det etableres vegetasjon i stedet for åpent jorddekke langs vann og vassdrag for å redusere erosjon. Tiltak for å redusere avrenning fra landbruket, avløp og overvann er også viktig. Naturlig flomdemping gjennom å bevare og restaurere naturlig fordrøyning av vann som myrer, våtmarker, flomløp og flomsletter vil bidra til å ta vare på kvalitetene til naturtypen.

Det er også viktig å hindre spredning av fremmede arter til innsjøene våre.

²⁵¹ Forsgren, E., et al. 2015. Klimaendringenes påvirkning på naturmangfoldet i Norge. NINA rapport 1210.

Myr

Økte temperaturer og lengre vekstsesong kan gi økning av buskvekster på næringsfattige nedbørsmyrer. Dette kan redusere arts mangfoldet på myra. Flere tørkeperioder vil bidra til dette.

Økt nedbør kan redusere myras evne til å akkumulere vann fordi den er vannmettet. Økning i vannmettet areal gjør at mer torv brytes ned uten tilgang på oksygen. Dette gir økt lagring av klimagasser.

Med et klima i endring blir det viktig å bevare og restaurere myrene våre. Dette er også et godt virkemiddel for å øke bufferkapasiteten og få jevnere vannføring nedstrøms.

Flommark

Større flommer og mer vannføring kan øke utbredelsen til flommarker og fosseenger²⁵². Arter som har spesialisert seg på sand og grus på flommarker og elvører er utsatt når vannføringen blir større. Framover blir det viktig å opprettholde flomarealets størrelse ved å unngå inngrep og tiltak som reduserer arealet. Flommark er viktig for å akkumulere flomvann og redusere flom nedstrøms.

Skog

Lengre vekstsesong og høyere CO₂-konsentrasjon i atmosfæren vil gi raskere vekst og større primærproduksjon. Men klimaendringene vil også gi større skader med flere stormer, tørke, skogbrann og økt fare for frostskaider med temperatursvingninger rundt frysepunktet. Skogen kan også bli mer utsatt for sykdommer og skadedyr, blant annet ved introduksjon av nye skadegjørere tilpasset et varmere klima. Redusert skoghelse kan påvirke naturmangfold og økt tørkestress vil begrense vekst. Økte temperaturer kan over tid påvirke treslagssammensetning. I lavrike barskoger på Østlandet vil karplanter og moser ta over på bekostning av lav.

I Asker vil skogen, som får en mye lengre vekstsesong, bli tettere og bre seg utover, samtidig som den blir mer utsatt for trevelt, knekking og insektsangrep.

For å beholde robuste skogøkosystemer i et klima i endring må den eksisterende skogen ivaretas. Kommunale planer bør legge til rette for å forvalte skogarealene med tanke på å bevare naturmangfold, opprettholde skogens evne til opptak og lagring av karbon og bidra til økt samfunnssikkerhet. Forvaltning kan bestå i vern mot inngrep, aktiv skjøtsel (f.eks. tiltak for å bevare edellauvtrær som alm og ask) eller tilpasning av driftsformer i skogbruket.

Kulturlandskapet

Endringer i kulturlandskapet skyldes i hovedsak gjengroing som følge av opphørt eller redusert skjøtsel, men også nedbygging og oppdyrking. Økte temperaturer vil føre til lenger vekstsesong, varmere forhold under vekstsesongen og dermed ytterligere gjengroing, både med stedegne og fremmede arter²⁵³. Spesielt fremmede arter i urbane økosystemer kan få økt spredning med mildere klima.

Også økt nedbør kan føre til en raskere gjengroing. Vegetasjonen som tåler fuktighet best, vil øke i omfang og vil føre til redusert naturmangfold og kulturlandskapet vil bli mer utsatt for erosjon i episoder med mye nedbør.

²⁵² Forsgren, E., et al. 2015. Klimaendringenes påvirkning på naturmangfoldet i Norge. NINA rapport 1210.

²⁵³ Forsgren, E., et al. 2015. Klimaendringenes påvirkning på naturmangfoldet i Norge. NINA rapport 1210.

Endringer i vekstsesongen kan også gi konsekvenser blant annet for pollinering da insektenes aktivitetsperiode og plantenes blomstring vil kunne skje til forskjellig tidspunkt.

Flere dager med veksling mellom frost og mildvær om vinteren kan føre til tidligere blomstring og knoppsprett. Plantene kan få flere skader som følge av frost etter at de har startet sin vegetering.

For å motvirke klimaendringenes påvirkning på kulturlandskapet kan kommunen stimulere til skjøtsel (slått, beiting, styving m.m.) i skjøtelselsbetinga naturtyper og vurdere om eventuelle inngrep kan plasseres slik at man ikke ødelegger forekomsten eller reduserer dens økologiske tilstand.

12.3. NATURBASERTE LØSNINGER FOR KLIMATILPASNING

Å ta vare på naturen har en verdi for å hjelpe oss mennesker til å tilpasse oss klimaendringene. Det er derfor viktig å sikre relevante naturområder for å møte utfordringer som flom, skred, overvann, avrenning mm²⁵⁴. I tillegg spiller naturen selv en svært viktig rolle i det globale klimagassregnskapet. Karbonlagring i naturen regnes som et av de mest kostnadseffektive tiltakene for reduksjon av CO₂ i atmosfæren²⁵⁵. Motsatt kan ødeleggelse eller endring av natur føre til store utslipp.

Nedenfor har vi beskrevet naturbaserte løsninger for de vanligste effektene av klimaendringene flom og overvann, havnivåstigning og stormflo, skred, erosjon og forurensende avrenning, temperaturøkning, tørke, vind og havforsuring.

Flom og overvann

Skog, elver og vegetasjon kan bidra til å redusere flom og potensielle flomskader fordi vann bremses og jorda stabiliseres. Flommarkene er viktige for å redusere flommer og stabilisere underlaget. Økosystemene langs elvebredder og elvekanter er viktige som vern mot flomødeleggelse og erosjon av elvebredder. Menneskelige inngrep i naturen, som hogst, etablering av skogs- og traktorveier og nedbygging av våtmarker kan påvirke de naturlige dreneringsveiene og dermed naturens flomdempende evne i enkelte områder. Slike inngrep kan skape nye flomveier og utsette nye områder for flom. Naturlige skogsområder og annen urørt natur får derimot sjelden skader under flom²⁵⁶.

Våtmarker er naturlige fordrøyningsområder. Myr har evnen til å magasinere tilført regnvann og regulere avrenning. Elvesletter reduserer og forsinker flom. I likhet med bevaring, vil restaurering av våtmark være et tiltak for å hindre flomskader. Effekten av restaureringstiltak vil ifølge plan for restaurering av våtmark i Norge (2016-2020)²⁵⁷ kunne være større i sidevassdrag og bekker enn i større elver, ettersom man starter langt oppe i nedbørfeltet med å begrense vannstrømmen. Ulike flommarkstyper, som er viktige i en flomdempingssammenheng, kan også være potensielle områder å restaurere. Re-meandering som elverestaureringstiltak kan også virke flomdempende.

Naturbaserte løsninger som bidrar til å redusere utfordringene med overvann går ut på å øke arealet av permeable flater og fordrøye (forsinke) vannet. Eksempler på naturbaserte

²⁵⁴ Magnussen, K. et al. 2017. Naturbaserte løsninger for klimatilpasning. Menon-Publikasjon nr. 61/2017. M-830/2017

²⁵⁵ Kyrkjeeide, M.O., et al. 2020. Karbonlagring i norske økosystemer. NINA. Temahefte 76. Norsk institutt for naturforskning.

²⁵⁶ Hopland, A., Traaa, E., & Myrabø, S. 2016. Eksempel på dreneringstiltak i små nedbørsfelt – Naturfareprosjektet Delprosjekt 5 Flom og vann på avveie. NVE, Rapport nr. 26-2016.

²⁵⁷ Miljødirektoratet, 2016. Plan for restaurering av våtmark i Norge (2016-2020). Med mål om reduserte klimagassutslipp, tilpasning til klimaendringene og bedret økologisk tilstand. Rapport M-644/2016.

overvannsløsninger er vegetasjonskledde elve- og bekke­drag, regnvannsgroper, regnbed, grønne tak og vegger og overvannsdammer. Det er viktig å bevare åpne vann og vassdrag og gjenåpne lukkede bekker og elver der det er mulig.

Havnivå og stormflo

Naturbaserte løsninger, som restaurering og bevaring av kystnær skog, havstrandvegetasjon, sanddyner, driftvoller og naturtyper på havbunnen nedenfor fjæresonen, kan gi naturlig beskyttelse mot havnivåstigning og stormflo. Dette skjer ved at denne naturen er et naturlig forsvar av kystsonen mot oversvømmelse og erosjon som skapes av bølger, stormer og økt havnivå²⁵⁸. Vegetasjon i fjæra binder og stabiliserer sedimenter, reduserer bølgeenergien og stabiliserer kystlinjen. Naturen kan også fungere som en fysisk beskyttelse²⁵⁹.

Skred

Naturbaserte løsninger som skal virke forbyggende mot skred må virke stabiliserende på grunnen, det vil si jordsmonnet eller snøen. De naturbaserte løsningene mot skred kan også fungere som fysisk barriere dersom skredet først inntreffer og bidra til å redusere skadene av skredet. Slike løsninger kan være bevaring av vegetasjon, bevaring og bærekraftig forvaltning av skog i bratt terreng, vernskog mot skred og bærekraftig skogbruk for klimatilpasning.

Skogens egenskaper, type rot og seigheten til røttene, har betydning for hvor effektiv skogen er både som beskyttelse og ved å forebygge skred. Ettersom løvskog har røtter som går lenger ned i jordsmonnet, vil disse trolig ha en større bindende effekt på jordsmonnet enn bartrær²⁶⁰. Som følge av dette kan ivaretagelse av løvskog være spesielt viktig i rasutsatte områder.

Erosjon og forurensende avrenning

Økte nedbørsmengder vil føre til økt erosjon og avrenning, noe som fører til økt forurensing, spesielt fra jordbruksområder. Bevaring av kantsoner langs vassdrag er effektivt for å hindre avrenning til vassdragene. Andre seminaturlige tiltak kan være grasdekte vannveier og fangdammer.

Temperaturøkning

For å unngå skadevirkninger av økt temperatur, vil de naturbaserte løsningene omfatte tiltak som kjøler ned lufttemperaturen lokalt. Å dekke større arealer med vegetasjon er et slikt tiltak, da vegetasjon har en større evne til å kjøle ned lufta rundt seg ved at den absorberer varme når vannet i vegetasjonen fordampes. Trær vil også kunne redusere lufttemperaturen ved at de lager skygge.

Tørke

Naturbaserte løsninger som skal forhindre tørke bør ha egenskaper som øker grunnvannsstanden og vannmengden i vassdrag. Tiltak som bevaring og bærekraftig forvaltning av skog vil også være aktuelle tiltak mot tørke. Diversitet i skogen påvirker jordas egenskaper, hvor fort nedbøren infiltreres, og regulering av tilgjengelig vann og transport (vannveier). Det har vist seg at skogrydding kan føre til redusert vannføring i tørkesesongen

²⁵⁸ EEA, 2015. Exploring nature-based solutions - The role of green infrastructure in mitigating the impacts of weather- and climate change-related natural hazards. Copenhagen: EEA technical report No. 12/2015

²⁵⁹ Aarrestad et al. 2015. Naturtyper i klimatilpasningsarbeid. Effekter av klimaendringer og klimatilpasningsarbeid på naturmangfold og økosystemtjenester. Trondheim: NINA Rapport 1157.

²⁶⁰ Aarrestad et al. 2015. Naturtyper i klimatilpasningsarbeid. Effekter av klimaendringer og klimatilpasningsarbeid på naturmangfold og økosystemtjenester. Trondheim: NINA Rapport 1157.

og dermed forsterke tørkeproblemer. Ved planting bør det benyttes tørketolerante arter, men fremmede arter må unngås.

Vind

Trær og annen vegetasjon kan sies å være en naturbasert løsning for tilpasning til endrede vindforhold da disse kan virke skjermende på tilgrensende områder ved å utgjøre en fysisk barriere. Planting av trær (leplanting) ved bygg eller i åpne områder - for eksempel ved dyrket mark - er derfor et aktuelt tiltak for vinddemping i utsatte områder. Det bør imidlertid benyttes lokale arter.

Havforsuring

Enkelte økosystemer på havbunnen, som tang, tareskoger og ålegrasenger har svært god evne til å binde opp store mengder CO₂. Bevaring og restauring av disse økosystemene kan derfor være et mulig tiltak mot havforsuring²⁶¹. Et annet generelt tiltak er å redusere avrenning fra land til havet for å redusere forurensningen. Tiltak som reduserer avrenning fra land kan derfor bidra til å styrke havets økosystemer og gjøre dem mer motstandsdyktige mot havforsuring.

²⁶¹ Aarrestad et al. 2015. Naturtyper i klimatilpasningsarbeid. Effekter av klimaendringer og klimatilpasningsarbeid på naturmangfold og økosystemtjenester. Trondheim: NINA Rapport 1157.

13. FORURENSNING (MILJØGIFTER, KJEMIKALIER OG MIKROPLAST)

Forurensning regnes som en trussel mot naturmangfoldet, og kan påvirke individer, populasjoner og økosystemer. Forurensning er tilførsel av faste stoffer, væske eller gass til luft, vann eller i grunnen, støy og rystelser, lys og bestemte typer stråling og påvirkning av temperaturen.

For Asker kan det antas at flere former for forurensninger kan være problematisk for naturmangfoldet. Med mange innbyggere og høyt aktivitetsnivå vil faren for forurensning være større.

Mikroplast

Mikroplast (plastpartikler mindre enn 5 mm) på avveie i naturen kan være en trussel mot naturmangfoldet. Hvert år er det et stort tilsig av mikroplast til naturen. Plast er en stor utfordring fordi plastens nedbrytningstid er svært lang, og mikroplast kan raskt spres med vind, vann, bekker og havstrømmer. Mikroplastutslipp er vanskeligere å rydde opp enn større plast, og selv om problemet kan være lokalt er sannsynligheten stor for at det raskt kan spre seg.

De antatt største norske landbaserte kildene til mikroplast i naturen er fra biltrafikk (slitasje på bildekk og vei) og fra kunstgressbaner. Mikroplast i naturen kan også komme fra utslipp fra syntetiske tekstiler, fra forvitring og slitasje av produkter og fra avfallsbehandling. Totalt antas det at norske landbaserte mikroplastutslipp står for 19 000 tonn²⁶².

Mikroplast kan inneholde miljøgifter som enten er tilsatt i plasten, eller som har bundet seg til overflaten av plasten. Disse plastpartiklene spises av små organismer, og miljøgifter og plastbiter hopper seg dermed opp i næringskjeden. Både plasten og miljøgiftene kan skape problemer for dyr når de forveksler plasten med mat. Plasten kan gi indre skader, fordøyelsesproblemer og falsk metthetsfølelse når dyr spiser den, og miljøgiftene kan gi skader og problemer med å få avkom.

Marin forsøpling og forurensning

Marin forsøpling er et stort og økende problem som kan få store konsekvenser for det marine miljøet. Marin forsøpling er definert som *alt fast materiale fra menneskelig aktivitet som noen har kastet eller som på annen måte har havnet i det marine miljøet*. Mesteparten av plastavfallet i norske farvann stammer fra fiskeri- og havbruksnæringen, men også fra forbrukere. En god del kommer også fra Europa med kyststrømmen. I Indre Oslofjord er situasjonen imidlertid en litt annen. Her stammer det meste av avfallet fra land, fra forbruksavfall som har blitt kastet eller mistet i sjøen eller blåst ut fra land. Mye av avfallet i sjøen har også blitt skylt ut med elvevannet. Lokale tiltak på land mot marin forsøpling vil derfor kunne ha stor effekt i Indre Oslofjord. I Asker er det flere aktører som rydder marin forsøpling både over og under vann.

Marin forsøpling er også et globalt problem som krever internasjonale løsninger, men mye kan gjøres lokalt her i Norge. Alle enkeltpersoner og samfunnssektorer har i utgangspunktet et ansvar for å forhindre forsøpling og utslipp av plastavfall. Både kommunen, fylkesmannen,

²⁶² Norske landbaserte kilder til mikroplast. Prosjektrapport fra Mepex for Miljødirektoratet, 2020

Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet har viktige roller for å hindre marin forurensning.

Tilstanden i Oslofjorden er alvorlig når det kommer til økologisk og kjemisk miljøtilstand. Situasjonen for hele økosystemet er alvorlig, blant annet på grunn av miljøutfordringene. Det er påvist tilbakegang i torskbestand, tareskog og ålegrasenger, og miljøgifter fører til at man ikke bør spise fisk og skalldyr fra deler av fjorden²⁶³. Ved undersøkelser av forurensning på sjøbunnen i indre Oslofjord ble det funnet flere miljøgifter. Den forurensningen det er funnet mest av er PAH-forbindelser²⁶⁴. De største kildene til PAH til miljøet er industri, vedfyring og veitrafikk. Utslippene har altså en klar sammenheng med det høye aktivitetsnivået i områdene rundt indre Oslofjord. Utslipp fra veitrafikk er trolig en viktig årsak til funn av høye PAH-forbindelser. Det er også funnet høye konsentrasjoner som stammer fra bunnstoff under båter, spesielt i nærheten av småbåthavner²⁶⁵. Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden påpeker at tiltak må iverksettes nå, for å unngå uopprettelige skader.

Forurensset grunn

Forurensset grunn er jord eller berggrunn der konsentrasjonen av helse- eller miljøfarlige stoffer er høyere enn fastsatte normverdier. Grunnen forurenses når miljøgifter slippes ut eller graves ned. Kildene til forurensset grunn er ofte gamle utslipp, for eksempel fra industri, bensinstasjoner, næringsvirksomhet eller gamle avfallsfylninger. Inngrep eller utbygginger på områder med forurensset grunn kan medføre til at uønskede stoffer lekker ut til naturen og forurenser miljøet. Forurensset grunn kan gi giftvirkninger på naturen og skape problemer for planter og dyr. Stoffene kan spre seg til nærliggende arealer, vann og vassdrag.

Nedgravde olje- og parafintanker kan også være en kilde til forurensset grunn. Det finnes over 2000 nedgravde oljetanker i Asker i dag, og mange av disse er i ferd med å gå ut på dato. Når gjennomsnittlig levealder på rundt 30 år overskrides, øker risikoen for oljelekkasje. Fra 1. januar 2020 ble det forbudt å bruke fossil olje og parafin til oppvarming av boliger og andre bygninger, noe som i praksis fører til at de fleste gjenværende nedgravde oljetankene vil gå ut av bruk og må fjernes.

²⁶³ Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv, Klima- og miljødepartementet

²⁶⁴ Polysykliske aromatiske hydrokarboner, PAH, er en stor gruppe organiske forbindelser som dannes ved ufullstendig forbrenning av organisk materiale.

²⁶⁵ Hvor forurensset er sjøbunnen i Indre Oslofjord? Fagrådet for vann- og avløpsteknisk samarbeid i indre Oslofjord

Plastfiber. Foto: Kaia Wøien Nicolaisen.

14. RESTAURERING AV NATUR

Restaurering av myr. Foto: Merete Wiken Dees

Store landarealer er degradert og til dels ødelagt verden over på grunn av menneskelig aktivitet²⁶⁶. Det er en økende oppmerksomhet rundt nødvendigheten av å reparere natur som er skadet av menneskelige inngrep, og at det ikke er nok å bare bevare natur med god tilstand.

Et av Norges nasjonale miljømål (mål 1.1)²⁶⁷ sier at økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester. Restaurering av natur er et av tiltakene for å innfri det politisk fastsatte målet. FN har utpekt 2021-2030 til verdens tiår for restaurering av økosystemer. Restaurering av forringede arealer og ødelagte økosystemer blir med dette satt på kartet som tiltak for å bekjempe klimakrisen, styrke matvaresikkerhet, vannforsyning og naturmangfold.

Innen konsekvensutredning i arealplanlegging er også restaurering et viktig tema. Det må allikevel ikke bli slik at krav om kompenserende tiltak (restaurering) senker terskelen for å bygge ned verdifulle arealer og tillate større inngrep enn det en ellers ville ha gjort. Det er sjelden at erstatningsarealer er i nærheten av å ha samme kvalitet som arealene som utbygges.

14.1. MYR OG VÅTMARK

Mye av norsk våtmark er sterkt påvirket av menneskelig aktivitet, blant annet fra drenering til skog- og jordbruksformål og nedbygging. I 2016 utarbeidet Miljødirektoratet, i samarbeid med Landbruksdirektoratet, en femårig plan for restaurering av våtmark i Norge²⁶⁸. Planen ble oppdatert i 2020 og gjelder frem til 2025²⁶⁹. For å nå bærekraftsmål nr. 15, (livet på land) må også Norge og Asker øke innsatsen for først og fremst å forhindre ødeleggelse av natur og dernest reparere forringede eller skadede arealer. I 2022 vedtok Asker kommune at myrer på kommunal grunn med et restaureringspotensial stilles til disposisjon for restaurering²⁷⁰. I tillegg jobber Asker kommune med et KLIMASATS-prosjekt som går ut på å kartlegge alle myrområder i Asker kommune (offentlig og privat eide) og myrområder med et restaureringspotensial.

Det er flere våtmarksarealer i Asker på kommunal grunn som har et restaureringspotensial:

Tveitermåsan²⁷¹

Tveitermåsan (Figur 29) er en dypmyr i Vestmarka som ble hardt grøftet for mer enn 50 år siden da det ble drevet uttak av torv på myra. Noen av sidegrøftene til hovedgrøfta har grodd mye igjen, men fortsatt har disse grøftene en drenerende effekt på våtmarkssystemet. På grunn av den omfattede grøftingen på vestsiden av myra er vegetasjonen i ferd med å endre

²⁶⁶ Miljødirektoratet. Restaurering av natur. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/restaurering-av-natur/>

²⁶⁷ Miljøstatus. Norges miljømål. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/>

²⁶⁸ Miljødirektoratet. Plan for restaurering av våtmark i Norge (2016-2020). <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M644/M644.pdf>

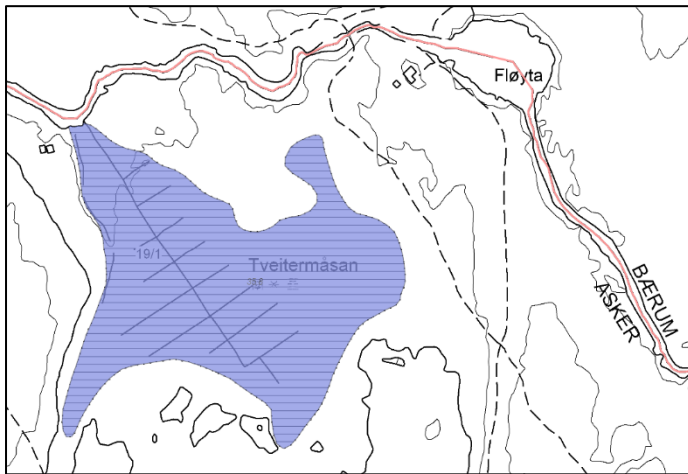
²⁶⁹ Miljødirektoratet. Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021-2025). <https://www.miljodirektoratet.no/sharepoint/downloaditem?id=01FM3LD2QC364EPMFHDFAIEQVSTLB3UZR>

²⁷⁰ HUST sak. 0024/22. Samtykke til restaurering av myrer på kommunal grunn.

https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0024/22&c=200200214#result&_t_dtq=true

²⁷¹ Blindheim, T. 2020. Naturverdier for lokalitet Semsmåsan-Tveitermåsan, registrert ifm prosjekt fuktskog 2019. NaRIN faktaark, Biofokus.

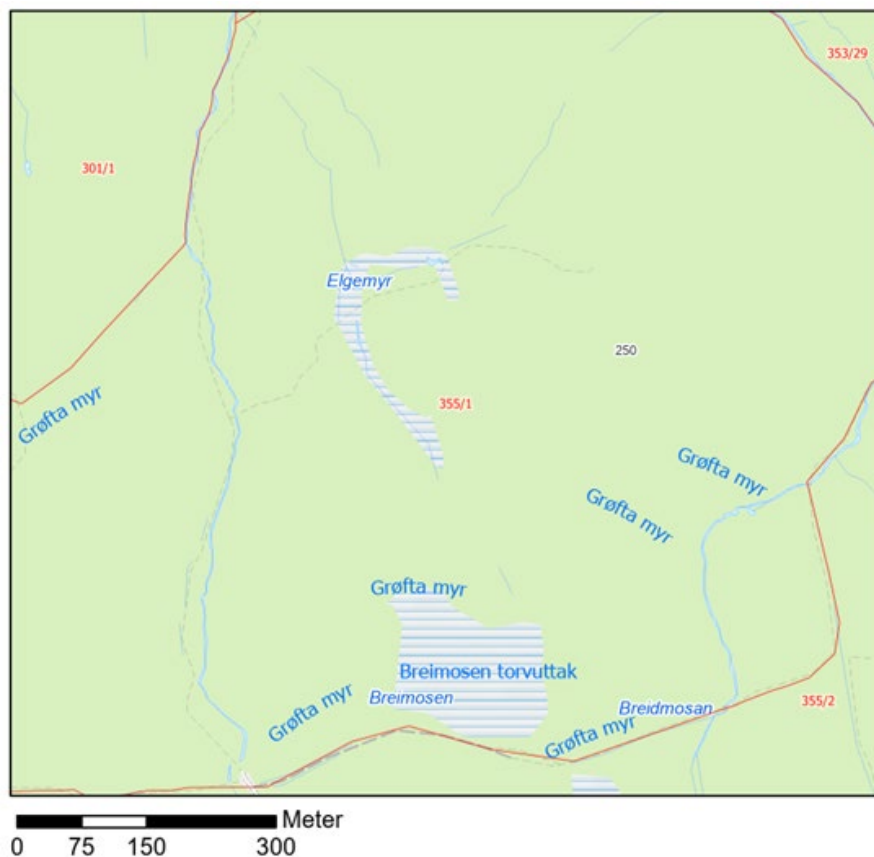
seg en del og skogen er på fremmarsj. Rundt Tveitermåsan står det spredte furutrær som er 60 cm grove og er 200 år gamle.

Figur 29. Tveitermåsan. Kilde: Gårdskart, NIBIO

Breimosen

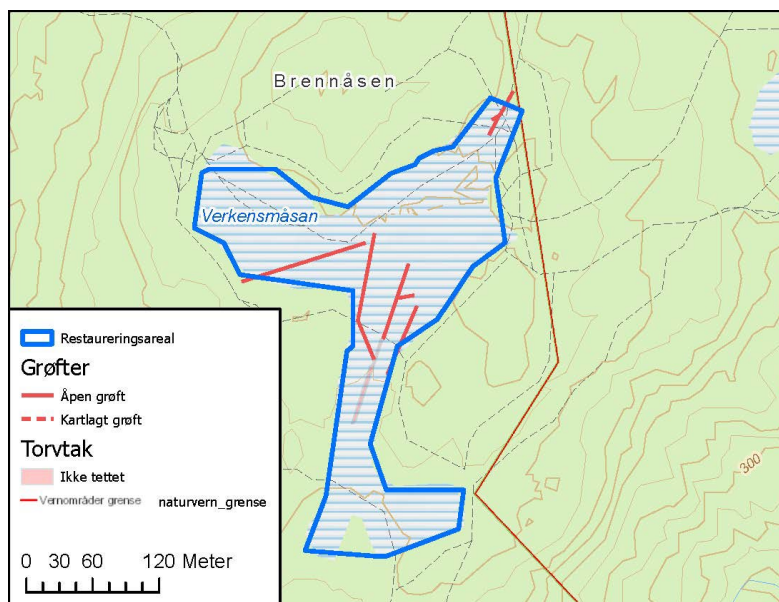
Det er et myrkompleks på kommunal grunn ved Bjørnåsen i Asker sør som er egnet for restaurering. I hovedsak gjelder det myra Breimosen (Figur 30), vest for Storsand. Breimosen er et gammelt torvuttak og myrene rundt er ekstensivt grøftet for skogbruk. Grøftenettverket strekker seg nordover til Elgemyra, og både østover og vestover. Myrene drenerer ut i flere bekker.

Figur 30. Breimosen. Flere av de grøftete myrene er ikke tegnet inn som myr i kartene. Kilde: Statsforvalteren i Oslo og Viken.

Verkensmåsan i Blåfjell naturreservat

Verkensmåsan (Figur 31), eid av Oslo kommune skal restaureres i 2022.

Figur 31. Verkensmåsan i Blåfjell naturreservat. Kilde: Statsforvalteren i Oslo og Viken.

14.2. KANTSONER OG VASSDRAG

Naturtypen elvevannmasser, elver og bekker, står oppført som nær truet på Norsk Rødliste for naturtyper (2018)²⁷². Inngrep i vassdrag og kantsoner opp gjennom årene har ført til at det mange steder er vanskelig å finne urørte vassdrag. Vassdragene i Asker er i hovedsak påvirket av urbanisering, veibygging, avløpsvann og landbruk. De mindre bekkene har de siste 150-årene vært utsatt for ødeleggelse, gjennom grøfting, bekkelukking, bakkeplanering, kanaliseringer og forbygninger^{273, 274}. Mange av disse elvene og bekkene har et stort restaureringspotensial slik at de kan få tilbake sin funksjon som flomdemper og levested for plante- og dyrearter spesielt tilpasset disse naturtypene. Åpning av bekker, utvidelse av kulverter og biotopforbedrende tiltak i kulverter er viktig for å øke forholdene for livet i vann.

14.3. MARINE MILJØER

Ålegrasenger på bløtbunn eller tareskoger på hardbunn er aktuelle naturtyper å restaurere i marine miljøer.

²⁷² Dervo, B., Mjelde, M., Schartau, A. K. og Uglem, I. (alfabetisk) (2018). Elvevannmasser, Ferskvann. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken, Trondheim. Hentet 17.12.2021. <https://artsdatabanken.no/RLN2018/33>

²⁷³ Forbygninger bygges ved elve- eller strandbredder for å hindre utgraving eller erosjon på grunn av vannstrømninger eller bølgeslag. Beskyttelsen bygges av betongmur, steinplastring eller lignende. Forbygning i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 17.12.2021 fra <https://snl.no/forbygning>

²⁷⁴ Sabima. Vassdragsrestaurering. Hentet 17.12.2021. <https://www.sabima.no/vassdragsrestaurering/>

Måling av grøftedybde i tidligere grøftet myr. Foto: Merete Wiken Dees

15. NATUR OG MENNESKE

Foto: Merete Wiken Dees

15.1. NATUR OG FOLKEHELSE

Viktigheten av et rikt naturmangfold og økosystemer i god tilstand, henger sammen med god folkehelse i et helhetlig perspektiv. Spesielt har naturen stor betydning for fysisk helse, livskvalitet og trivsel. Generelt har den positiv effekt på helsen vår og en befolkning med god helse gir utslag i flere friske leveår uten økning i helse- og omsorgsutgiftene og mulighet for flere år i produktivt arbeid²⁷⁵. Dette vil igjen ha en positiv påvirkning på samfunnsøkonomi og samfunnet for øvrig²⁷⁶. Å verne om naturen er derfor helt nødvendig for å ivareta livet slik vi kjenner det i dag, i tillegg til at det også gir betydelige velferdsgevinster til både individ og samfunn i et bærekraftig perspektiv.

²⁷⁵ Helsedirektoratet (2014) Kunnskapsgrunnlag for fysisk aktivitet. Innspill til departementets videre arbeid for økt fysisk aktivitet og redusert inaktivitet i befolkningen:

https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/kunnskapsgrunnlag-for-fysisk-aktivitet-innspill-til-departementet/Kunnskapsgrunnlag%20for%20fysisk%20aktivitet%20innspill%20til%20departementet.pdf/_/attachment/inline/d7fb591e-ded4-4da9-b1c4-6dcbe82d8442:75b205e5b7403320a38acbb145b7af32ac726393/Kunnskapsgrunnlag%20for%20fysisk%20aktivitet%20innspill%20til%20departementet.pdf

²⁷⁶ Helsedirektoratet (2014) Kunnskapsgrunnlag for fysisk aktivitet. Innspill til departementets videre arbeid for økt fysisk aktivitet og redusert inaktivitet i befolkningen:

https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/kunnskapsgrunnlag-for-fysisk-aktivitet-innspill-til-departementet/Kunnskapsgrunnlag%20for%20fysisk%20aktivitet%20innspill%20til%20departementet.pdf/_/attachment/inline/d7fb591e-ded4-4da9-b1c4-6dcbe82d8442:75b205e5b7403320a38acbb145b7af32ac726393/Kunnskapsgrunnlag%20for%20fysisk%20aktivitet%20innspill%20til%20departementet.pdf

Naturen som livsgrunnlag

Naturmangfold, helsefremmende arbeid og folkehelse berører de fleste samfunnsområder, og føre-var tilnærmingen er et bærende prinsipp i disse disiplinene; i planlegging av både miljø- og folkehelsetiltak skal vi være føre-var for å redusere risiko for helseskade og tap av naturmangfold. Måten vi bruker naturen på i dag, og hvordan vi velger å verne om den i tiden fremover, har store konsekvenser for dagens og fremtidens generasjoner. Befolkningens helse og livskvalitet er i stor grad påvirket av bakenforliggende faktorer, hvor ren luft, rent drikkevann, næringsrik mat, og et trygt sted å bo er grunnleggende faktorer for å kunne leve et godt og anstendig liv. Dagens klimakrise, tap av naturmangfold, og endringer av økosystemer påvirker helsen vår fordi den utfordrer, og har potensialet til å opphøre, disse grunnleggende livsfaktorene²⁷⁷. Om så bare én av disse grunnleggende livsfaktorene skulle opphøre, slik som rent vann, vil det ha en svært negativ effekt på folkehelsen.

Naturens helsefremmende verdi

I tillegg til å være grunnlaget for alt liv på jorda har også naturen og naturmangfoldet en helsefremmende verdi, med stor betydning for fysisk aktivitet, trivsel og livskvalitet.

Inaktivitet er en av de ti store folkehelseutfordringene i Norge²⁷⁸. For inaktive vil selv en beskjeden økning i daglig aktivitetsnivå gi en betydelig helsegevinst i form av redusert sykdomsrisiko, bedre livskvalitet og økt funksjonsdyktighet i eldre år²⁷⁹. Fysisk aktive innbyggere er derfor et godt forebyggende folkehelsetiltak. Naturen spiller en viktig rolle som en arena for både tilfeldig lek, organisert aktivitet og egenorganisert aktivitet, der terskelen for utstyr og deltakelse er lav og hvor fokuset på konkurranse og prestasjon ofte er fraværende²⁸⁰. Dette tilrettelegger for bred inkludering av folk i alle aldre.

Mangfoldet i naturen er viktig for flere friluftaktiviteter slik som jakt, fiske, høsting, sanking og båtliv. Samtidig kan friluftsliv også tilby en relativ lav grad av tilrettelegging hvor ferdsel i naturen da setter krav til egen kompetanse og vurderingsevne som bidrar til en følelse av mestring og personlig utvikling²⁸¹.

I tillegg til å gå tur i naturen for å få trim og bli i bedre fysisk form, går også nordmenn på tur for å oppleve naturens stillhet og fred, være ute i frisk luft, og oppleve landskapet og stemninger i naturen²⁸². Naturen har nemlig en nytelses- og opplevelsesverdi i seg selv. Forskning viser at opphold i naturen, i rolig tempo og å sitte i ro, også kan gi god helseeffekt og livstilfredshet²⁸³. En dansk studie har vist at de som bor mindre enn 300 meter fra grønne områder er mer fysisk aktive, slankere, mindre stresset, har færre smerter, har færre psykiske problemer og fungerer bedre sosialt, enn de som bor mer enn en kilometer fra et

²⁷⁷ World Health Organization (c2021): https://www.who.int/health-topics/climate-change#tab=tab_1

²⁷⁸ Helsedirektoratet (2018), Folkehelse og bærekraftig samfunnsutvikling:

https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/folkehelse-og-baerekraftig-samfunnsutvikling/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf/_/attachment/inline/3bee41d0-0b38-4957-913e-bedad965e37a:a89f2b8d35a30992c90f2f4c4f872d2ffdd0abaa/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf

²⁷⁹ Regjeringen. Meld. St. 18 (2015-2016): [Friluftsliv – Naturen som kilde til helse og livskvalitet](#) Ipsos MMI s. 18.

²⁸⁰ Regjeringen. Meld. St. 18 (2015-2016): [Friluftsliv – Naturen som kilde til helse og livskvalitet](#) Ipsos MMI s. 18.

²⁸¹ Regjeringen. Meld. St. 18 (2015-2016): [Friluftsliv – Naturen som kilde til helse og livskvalitet](#) Ipsos MMI s. 18.

²⁸² Regjeringen. Meld. St. 18 (2015-2016): [Friluftsliv – Naturen som kilde til helse og livskvalitet](#) Ipsos MMI s. 18.

²⁸³ Forskning.no (2020): https://forskning.no/forebyggende-helse-hogskulen-i-volda-partner/a-sitte-i-ro-i-skogen-kan-vaere-like-bra-for-helsa-som-a-lope-opp-en-fjelltopp/1755213?fbclid=IwAR1wxhD_J3BVp9kltf68celbxLkSXoGVLYnfLgQLjklr_dS8l3dX2gArFUU

grønt område²⁸⁴. I boligområder med god tilgang på grønne arealer opplever også færre ensomhet og mangel på sosial støtte²⁸⁵. I 2021 ble det publisert en studie i det anerkjente tidsskriftet the Lancet som anslår at mangel på nær tilgang til grønne arealer i europeiske byer kan føre til unødvendige dødsfall²⁸⁶. Studiet viste at om lag 43.000 mennesker dør som følge av mangel på nær tilgang til grønne arealer hvert eneste år i Europa. Undersøkelsen viser at også i Norge kunne menneskeliv vært spart dersom vi hadde flere grønne lunger i de største byene våre (Figur 32).

Figur 32. Faksimile fra NRK 13.10.2021

I folkehelsearbeidet er det et mål om å redusere sosial ulikhet og utenforskap. Naturen er en viktig bidragsyter i dette arbeidet da den i stor grad er en inkluderende og likeverdig møteplass hvor alle, uansett alder, kan finne en aktivitet som passer for dem. Hver for seg har både fysisk aktivitet og naturopplevelser en betydelig helsemessig verdi, og samhandlingen mellom disse gir friluftsliv og dens mangfold en unik positiv påvirkning på den enkeltes fysiske og psykiske helse.²⁸⁷

²⁸⁴ Toftager, M m.fl. (2011) Distance to Green Space and Physical Activity. Journal of Physical Activity and Health, 2011, 8, 741 - 749 © 2011 Human Kinetics, Inc.

²⁸⁵ Maas m.fl. (2009) Morbidity is related to a green living environment
<https://jech.bmj.com/content/63/12/967>

²⁸⁶ Barboza, Evelise Pereira et al. Green space and mortality in European cities: a health impact assessment study. The Lancet Planetary Health, Volume 5, Issue 10, e718 - e730.
[https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196\(21\)00229-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196(21)00229-1/fulltext)

²⁸⁷ Regjeringen. Meld. St. 18 (2015-2016): [Friluftsliv – Naturen som kilde til helse og livskvalitet](#) Ipsos MMI s. 18.

15.2. NATUR SOM UTVIKLINGSRESSURS FOR BARN OG UNGE

En rekke undersøkelser fra forskjellige land har vist at lek, ferdsel og opphold i natur har meget stor verdi for barn og unges utvikling. Naturen er jo ingen tilrettelagt lekeplass, men i stedet en arena hvor bare fantasien setter grenser for lek og utfoldelse. Naturmangfoldet gir liv til denne leken. De positive effektene som er påvist omfatter blant annet opplevelse av tilhørighet og personlig identitet, bedret konsentrasjonsevne, bedret refleksjonsevne og positive effekter på sosial samhandling, og utvikling av følelser og fantasi.²⁸⁸ Parallelt stimulerer også naturen til fysisk aktivitet og lek som også bidrar positivt til utvikling av motoriske ferdigheter.²⁸⁹ Naturen rommer ikke instruksjoner for handling, men gir et mangfold av muligheter.

Som følge av økende urbanisering og sentralisering vokser mange barn i dag opp uten større naturområder i sin umiddelbare nærhet. Norsk forskning viser at barn som bor med grøntområder innenfor 800 meter fra hjemmet er mer aktive både sosialt og fysisk.²⁹⁰ Barn som bor nærme grøntområder, skoleområder, lekeplasser og idrettsanlegg deltar mer i ulike typer aktiviteter og leker mer med venner og jevnaldrende. Sammenliknet med barn i barnehager med ensformige uterom har barn i friluftsbarnhager bedre motorikk, koordinasjon og mindre konflikter med andre barn.²⁹¹ Sett i det perspektiv er det viktig å bevare grønne lunger i og ved boligområder. Grøntområder i byer som har et biologisk mangfold kan bidra til å øke opplevelsverdien. Det biologiske mangfoldet i slike områder vil være viktig både for barnas opplevelser og for deres kunnskap om natur og tilknytning til den. For eksempel er det ofte nettopp slike områder skoleklasser søker til i undervisningssammenheng. Verdien av å sikre barn gode oppvekstvilkår kommer for øvrig til uttrykk i plan- og bygningslovens formålsparagraf, opplæringsloven, og folkehelseloven.²⁹²

15.2.1. NATUR I BARNEHAGER OG SKOLER I ASKER

Bærekraftig utvikling i skolen/barnehagen handler om å verne om livet på jorda og å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. Barn og unge skal få mulighet til å utvikle verdier, kunnskaper og ferdigheter som kreves for å ta miljøbevisste valg. Naturmangfold er en sentral del av arbeidet med bærekraftig utvikling.

Utdanning for bærekraftig utvikling er utdanningssektorens respons og oppfølging av arbeidet med bærekraftig utvikling. Dette innebærer både driften av virksomhetene og det pedagogiske arbeidet med barn og unge. Bærekraftig utvikling, respekt for naturen og miljøbevissthet er en del av verdigrunnlaget i Rammeplan for barnehagen og overordnet del av læreplan for skolen.

²⁸⁸ Regjeringen. Meld. St. 18 (2015-2016): [Friluftsliv – Naturen som kilde til helse og livskvalitet](#) Ipsos MMI s. 18.

²⁸⁹ Regjeringen. Meld. St. 18 (2015-2016): [Friluftsliv – Naturen som kilde til helse og livskvalitet](#) Ipsos MMI s. 18.

²⁹⁰ Nordbø, E.C. m.fl (2018). Neighborhood green spaces and facilities are related to activity participation among 8-year olds. JBI Database of Systematic Reviews and Implementation Reports.

²⁹¹ P. Grahn, K. Thoren, NMBU (2002) Barn, unge og livskvalitet, ISSN 0800-1669

²⁹² Norges offentlige utredninger (2004) Lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold (Naturmangfoldloven):

<https://www.regjeringen.no/contentassets/149bde12e1e24fe983663d38ec6d41e0/no/pdfs/nou200420040028000dddpdfs.pdf>

Erfaringsbasert og utforskende læring legger et godt grunnlag for å utvikle barn og unges handlingskompetanse. Gjennom samarbeid med andre tjenesteområder og aktører vil barn og unge få økt kompetanse om klima og miljø, og mulighet til å bidra til en mer bærekraftig utvikling lokalt, nasjonalt og globalt.

Barnehagen/skolen står overfor flere utfordringer i arbeidet utdanning for bærekraftig utvikling. For å både sikre relevans for barna i barnehagen og elevene i skolen, må opplæringen og det pedagogiske arbeidet i skolen og barnehagen sees i sammenheng med Asker kommunes mål for å bevare naturmangfoldet. Barn og unges rett til medvirkning er et viktig prinsipp i arbeidet med bærekraftig utvikling. Det er avgjørende at undervisning for bærekraftig utvikling bidrar til fremtidshåp med reelle handlingsalternativ og mulighet til å bidra.

Foto: Merete Wiken Dees

Alle barnehager og skoler i Asker skal styrke fokuset på bærekraftig utvikling i sine planer²⁹³. Læring knyttet til naturmangfold kan inngå i en rekke fagområder og fag og gir et godt utgangspunkt for erfaringsbasert læring. Kompetanseplan for oppvekst inkluderer flere relevante tilbud for lærere i barnehagen og skolen. Eksempler på dette er nettverk om Matvinn, skolehager og grønne klasserom og kurs som f.eks. *Levende vassdrag* og *Livet i fjæra*. Felles for tilbudene i kompetanseplanen er fokuset på å gi barn og unge muligheten til å bidra til mer bærekraftige løsninger i eget lokalsamfunn.

I tillegg skal alle barnehager og skoler gradvis sertifiseres med Grønt flagg²⁹⁴. Grønt flagg bidrar til en systematikk i arbeidet med miljø og bærekraftig i den enkelte barnehage og skole.

Det finnes en rekke gode ressurser barnehagene og skolene kan ta i bruk i arbeidet med naturmangfold. Eksempler på dette finnes blant annet på etablerte ressurser som miljolare.no og naturfag.no.

15.3. ENDRINGSBLINDHET

Vi vet at økosystemene gradvis svekkes over hele verden og at opp mot en million plante- og dyrearter står i fare for å dø ut. Allikevel sliter vi med å snu denne utviklingen. Vi legger ikke nødvendigvis merke til de gradvise endringene som skjer i naturen. Vi mennesker husker naturen fra vår egen tid og blir lurt til å tro at det er standarden for hvor mangfoldig den kan være. Referansepunktet vil skifte fra generasjon til generasjon. Hver generasjon vil bruke bildene de husket som barn som en standard for hva som er normalt. Det blir den nye målestokken og grensene for hva vi forstår med at *vill natur* forskyves. Dette kalles for *shifting baseline syndrome* eller *endringsblindhet*.

Et eksempel er mengden døde trær i skogen²⁹⁵. En tredjedel av alle arter i skogen lever i og av døde trær. Siden 1920 har mengden død ved blitt tredoblet, men samtidig er dagens mengde av dødt trevirke bare en femtedel av hva den var før menneskene begynte å påvirke skogen.

Endringsblindhet handler ikke om at vi skal rygge flere hundre år tilbake i tid. Bevissthet rundt endringsblindhet handler om at vi må ha riktig referansepunkt når vi gjør opp status for naturen og hvor naturens tålegrense ligger.

Naturhistorie på timeplanen, flere grøntområder i byene og mer bruk av fritiden vår i naturen kan være med på å motvirke innskrenkede referansepunkter.

²⁹³ Asker kommune. Handlingsprogram 2021-2024. s. 93.

²⁹⁴ Asker kommune. Temaplan *Handling mot klimaendringene 2021-2033*. s 24.

²⁹⁵ Thygeson, A. S., Endringsblindhet. <https://blogg.forskning.no/insektokologene/endringsblindhet/1319194>

16. KOMMUNENS ROLLE

Kommunen har flere roller og ansvarsområder som påvirker hvordan naturmangfoldet blir ivaretatt. Kommunen er offentlig myndighetsutøver, som gjennom kommunal saksbehandling fatter vedtak etter forskjellige lovverk. Samtidig er kommunen grunneier som forvalter, drifter og iverksetter tiltak på kommunal grunn.

Asker kommune gjør i dag en rekke tiltak for å sikre naturmangfoldet i kommunen, men ressursene er knappe og det er ulikt kunnskapsnivå om naturmangfold i de ulike avdelingene. I det følgende har flere virksomheter og avdelinger i kommunen gitt en oppsummering av hva de gjør for å ivareta naturmangfoldet og hvilke utfordringer og forbedringsområder de har. Kapittelet er delt opp i kommunal saksbehandling og forvaltning, drift og skjøtsel.

16.1. KOMMUNAL SAKSBEHANDLING

Kommunene har gjennom plan- og bygningsloven hovedansvaret for å disponere arealene i Norge. Dette er en viktig og sentral rolle i arbeidet med å ivareta naturmangfoldet.

16.1.1. NATURMANGFOLD I SAMFUNNSUTVIKLING

Det er flere avdelinger innenfor Samfunnsutvikling som har ansvar og oppgaver som omfatter eller berører naturmangfold: Kommuneplan, reguleringsplan, byggesak inkludert tilsyn og ulovlighetsoppfølging, oppmåling, delesak og seksjonering, analyse og geodata, juridiske og administrative tjenester.

Alle kommunale planer skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver. Viktige forutsetninger for å få til gode planprosesser er et godt kunnskapsgrunnlag, god dokumentasjon og åpenhet i planprosesser som leder fram til vedtak.

Kommunen har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet. Kommunene har også en viktig rolle i å sikre kvaliteten på private planforslag som legges ut til offentlig ettersyn.

Planavdelingen har ikke en egen rutine kun for naturmangfold, men naturmangfold er innarbeidet i planrutinene. Temaet er alltid med i samrådsmøter og oppstartsmøter. Forslagsstiller skal alltid svare ut NML §§8-12 i planforslaget sitt og plan skal alltid skrive om naturmangfold i saksfremlegget. Det kreves naturkartlegging i områder som ikke tidligere er kartlagte. Dersom det gjøres registrering av biologisk mangfold i et planområde, blir det et diskusjonstema videre om hensynssoner og reguleringsbestemmelser, som skal ivareta naturverdiene.

Statsforvalteren har et særlig ansvar for å følge opp at kommunen har ivaretatt naturmangfoldet, og når planen legges ut til offentlig ettersyn kan skal Statsforvalteren komme med merknader.

I reguleringsvedtakene som legges frem for politisk behandling skal planens forhold til naturmangfoldloven alltid omtales.

Det er også praksis for sjekk og ivaretagelse av naturmangfold i byggesaker. Tiltaket skal alltid vurderes opp mot §§ 8-12. Det bygger på naturmangfoldloven (nml.) § 7, hvor det framgår at alle vedtak skal bygge på prinsippene i nml. §§ 8-12, og at det skal fremgå av beslutningen/vedtaket hva som er gjort for å ivareta disse prinsippene. Dette gjelder spesielt

i saker hvor det søkes om dispensasjon. I saker som oversendes Statsforvalteren for uttalelse, blir dette også sjekket ut av Statsforvalteren.

I byggesaker benyttes kart (naturbase og artskart) for å gjøre søk etter prioriterte arter, rødlistede arter eller utvalgte naturtyper, som kan være i konflikt med det omsøkte tiltaket. Er det behov for mer informasjon ber kommunen om at tiltakshaver kommer med en redegjørelse, eller dokumentasjon fra fagkyndig biolog.

Utfordringer og forbedringsmuligheter

Det er noen utfordringer i saksbehandling av naturmangfold i dag. Én utfordring er manglende naturkartlegging. Det er ikke foretatt naturkartlegging i forbindelse med eksisterende byggeområder i eldre kommuneplaner (for de tre respektive tidligere kommunene Asker, Hurum og Røyken) og det blir heller ikke foretatt naturkartlegging av nye byggeområder før de legges ut i forslag til ny kommuneplan. Det er vanskelig å ta hensyn til naturmangfold i områder som er lagt ut til utbygging i kommuneplanen, når det først i reguleringsfasen oppdages viktig biologisk mangfold. I tillegg kan lokaldemokratisk vilje og/eller utbyggingspress fra grunneiere og utbygger gjøre det vanskelig å ikke bygge ut et område, selv om det inneholder viktig naturmangfold.

En annen utfordring er at det i liten grad vurderes behov for sammenheng i områder med viktig biologisk mangfold (spredningskorridorer). Slitasje på viktig natur som ligger i eller nær utbyggingsområder samt i områder med mye ferdsel kan også være et problem. Hvor mye slitasje som tåles, bør vurderes i naturkartleggingen og skjøtselsanbefalinger bør også fremkomme.

Det er behov for gode rutiner og en økt forståelse og kompetanse på naturmangfold både internt blant ledelse, planleggere og byggesaksbehandlere, blant politikere og utbyggere.

Dette kan vi oppnå for eksempel gjennom å:

- utarbeide en opplæringsplan for nyansatte, og deltagelse på interne og eksterne kurs. Temaer kan blant annet være å øke forståelsen for behov for buffersoner, naturens toleranse for slitasje og behovet for sammenhengende naturområder.
- utarbeide gode maler og rutiner for både plansaker og byggesaker, blant annet rundt vurderinger etter naturmangfoldloven og kontroll av situasjonskart og situasjonsplaner
- tilgjengeliggjøre all informasjon om natur og naturtyper i Askerkart.
- utarbeide informasjon til ansvarlig søker/utbygger (informasjon på nett og inn i rutiner, blant annet for oppstartsmøter)
- utarbeide konkrete og tydelige reguleringsbestemmelser. (Det er blant annet behov for å oppdatere standard reguleringsbestemmelser i kommunens planpakke).
- sørge for at skjøtselsplaner er konkrete og tydelige, og lagres på ett sted slik at de er lette å finne
- utarbeide arealregnskap

16.1.2. FAGANSVARET FOR NATURMANGFOLD LIGGER I MILJØ OG SAMFERDSEL

Selv om tjenesteområde Samfunnstjenester hovedsakelig jobber med forvaltning og drift, ligger også fagansvaret for miljø, klima og natur her. Det betyr at tjenesteområdet har en viktig rolle også i saksbehandlingen av saker som innebærer en påvirkning på naturen. Hovedansvaret for naturmangfold ligger i avdeling for Natur, miljø og landbruk i

virksomheten Miljø og Samferdsel, men også virksomheten Vann og Vannmiljø har en rolle i å ivareta naturmangfold i den kommunale saksbehandlingen.

Avdeling for Natur, miljø og landbruk i virksomhet for Miljø og samferdsel har fagansvar for naturmangfold i kommunen. Avdelingen har 0,5 årsverk med oppgaver dedikert til naturmangfold. Det budsjetteres årlig mellom 100-130 000 kr til naturmangfold. I tillegg mottar avdelingen i underkant av 100 000 kr årlig i støtte fra Miljødirektoratet og Statsforvalteren til bekjempelse av fremmede arter, samt skjøtsel av truede arter og naturtyper.

I saksbehandlingen gjør avdelingen i tillegg vurderinger av de miljørettslige prinsippene der dette er en aktuell problemstilling. Dette gjelder bl.a. jordlovsaker, skoglovsaker, konsesjonssaker, motorisert ferdsel i utmark, viltloven, saker etter havne- og farvannsloven og plan- og byggesaker som berører natur.

Ved forberedelse av saker som skal opp til politisk behandling i Utvalg for Samfunnstjenester har avdelingen ansvar for å belyse forhold som kan påvirke naturmangfoldet i den enkelte sak.

Avdelingen gir i dag veiledning til andre avdelinger og private tiltakshavere om naturmangfoldloven, skjøtsel og tiltak for å ivareta naturtyper, sjeldne arter, prioriterte arter, utvalgte naturtyper, rødlistede arter og fremmede, uønskete arter. Det er i dag begrenset hvor mye kapasitet kommunen har til slikt informasjonsarbeid, og mye av veiledningen går på å henvise til annen informasjon.

Samrådsmøtene som *Samfunnsutvikling* holder, er en arena for utveksling og bruk av naturkunnskap.

Utfordringer og forbedringsmuligheter

Selv om fagansvaret for naturmangfold ligger i avdeling for Natur, miljø og landbruk, følger det ikke med de ressursene som trengs i form av finansiering og stillinger som må til for å kunne følge opp dette ansvaret tilstrekkelig. Det har vært et høyt fokus på blant annet klimaarbeidet i kommunen, mens arbeidet med naturmangfold har kommet litt i bakgrunnen. Naturkrisa og klimakrisa er to sider av samme sak og må løses samlet. Det er derfor viktig at det settes av tilstrekkelig med ressurser til å håndtere begge to.

16.1.3. NATURMANGFOLD I VANN OG VANNMILJØ (VOV)

VOV har et ansvar for at hensynet til livet i vann ivaretas i arealplaner og i andre politiske saker som kan ha en påvirkning på vannkvalitet. Representanter fra VOV deltar derfor ofte i samfunnsutvikling sine samrådsmøter for å sørge for at hensynet til vannmiljø blir ivaretatt i planene.

Utfordringer og forbedringsmuligheter

Dessverre ser vi ofte at vannmiljø (vannforskriften og vannressursloven) ikke er godt nok ivaretatt og noen ganger helt glemt i arbeidet med arealplaner. Det er derfor viktig at kommunen jobber mer på tvers, slik at alle virksomheter får en bedre forståelse av hva dette arbeidet innebærer.

16.2. FORVALTNING, DRIFT OG SKJØTSEL

Ansvar for forvaltnings-, drifts- og skjøtseloppgaver ligger til ulike virksomheter innenfor tjenesteområdet Samfunnstjenester. Selv om det kun er avdeling for Natur, miljø og landbruk, som har som en av sine kjerneaktiviteter å ivareta naturmangfoldet, må flere av de andre virksomhetene og avdelingene innenfor samfunnstjenester også ta naturhensyn i sin daglige drift. Dette er beskrevet under. Det er Asker drift som utfører mange av kommunens driftsoppgaver på oppdrag fra ulike avdelinger. Avdelingen utfører bla flere skjøtseloppgaver på kommunale områder. Asker drift er en utføreravdeling og ansvar for ivaretagelse av naturmangfoldet ligger hos avdelingene som bestiller oppdragene.

16.2.1. MILJØ OG SAMFERDSEL

Avdeling for Natur, miljø og landbruk har ansvar for forvaltning og drift av kommunens eiendommer. Mesteparten av skjøtsel på egen eiendom (gressklipping, beskjæring mm.) berører ikke verdifullt naturmangfold i stor grad, men skjøtsel kan også være nødvendig for å ivareta naturmangfoldet i mange tilfeller. Eksempler på slik skjøtsel er tynning av skog, hindre gjengroing av kulturlandskap, slått av blomsterenger og fjerning av uønskede planter. Noe skjøtsel på kommunal grunn utføres også gjennom frivillige krefter som bla Naturvernforbundet, idrettslag, velforeninger og andre organisasjoner.

Luking av fremmede arter i slåttengen på Hvalstrand. Foto: Merete Wiken Dees

Egne midler brukes hovedsakelig til skjøtsel av askekallene, til å bekjempe fremmede uønskete arter og til skjøtsel av viktige naturtyper i kommunale friområder. De gamle slåttemarkene eller kalktørrengene, som har et stort naturmangfold knyttet til seg, på Kojatangen, Hvalstrand, Kuodden og Elnestangen er eksempler på friområder der kommunen prioriterer å rydde kratt og drive slått.

Avd. for Natur, miljø og landbruk, ved skogbruksrådgiver, har også ansvaret for driften av kommuneskogen. Innenfor Markagrensa er det meldeplikt på hogst og skogbrukssjefen behandler hogstmeldinger, utfører befaringer og lager vedtak om hogst. I privateid skog utenfor Markagrensa kontrollerer kommunen en viss andel hvert år. I tillegg behandler kommunen søknader om tilskudd, bygging av skogsbilveier og bruk av skogfondmidler, både innenfor og utenfor Markagrensa. Skogbruksansvarlig er rådgiver for skogeiere innen skogbruksrelaterte spørsmål.

Avd. for Natur, miljø og landbruk har også ansvaret for viltforvaltningen i kommunen. Kommunen er et viltorgan og en del av den offentlige viltforvaltningen. I viltforvaltningen er det følgende organer: departementet, Miljødirektoratet, statsforvalteren, fylkeskommunen og kommunen. Det som setter rammene for forvaltningen, er lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og lov om jakt og fangst av vilt (viltloven). Formålsbestemmelsen i viltloven, «Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares», danner sammen med forvaltningsprinsippene i naturmangfoldloven (§ 4 – 14) en solid basis og rettesnor for forvaltningen.

I tillegg til de to nevnte lover, brukes også disse forskriftene under arbeidet og når vedtak skal fattes:

- Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst
- Forskrift om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark
- Forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort
- Forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktsesongene

Kommunen er ansvarlig for de offentlige verdiene knyttet til hjortevilt, som jakt og friluftsliv, naturmangfold, påkjørsler og andre skader. I praksis betyr dette at kommunen etter de lover og forskrifter som omhandler viltforvaltning blant annet skal utarbeide målsettinger for forvaltning av hjorteviltet, arbeide for å sikre bærekraftige hjorteviltbestander, fastsette minsteareal for jakt på hjortevilt, tildele fellingstillatelser på rådyr, elg og hjort, godkjenne vald, bestandsplaner og bestandsplanområder, arrangere jegerprøveeksamen, samarbeide med grunneiere om organisering av utmarka, behandle søknader om skadefelling, ivareta jaktrettshavernes rettigheter, administrere kommunalt viltfond, stå for kommunale ettersøk, fallviltgrupper og skadefellingslag, ta vare på innlevert fallvilt, ta CWD prøver av hjortevilt og rapportere fallvilt og fellingsresultat til hjorteviltregisteret og SSB. Kommunen, ved viltforvaltningen, gjør altså mange oppgaver som påvirker naturmangfoldet, både på kort og lang sikt. De fleste frister og rapporteringer er knyttet til høstbart vilt, men den viktigste langsiktige samfunnsoppgaven er å ivareta viltets leveområder, trekkruter og dermed også naturmangfoldet i disse.

De kommunale veiene forvaltes av avdeling for samferdsel. Naturmangfold påvirkes på flere måter i dette arbeidet:

- **Kantslått.** Ved kantslått klippes det 1 meter inn i grøften av hensyn til trafikksikkerhet. Kantslått påbegynnes fra rundt 20.juni. Det tar så mange uker å slå langs alle veiene i kommunen, at det av praktiske grunner ikke lar seg gjøre å vente til alt blomstrer av. Rundt skoler og mye brukte skoleveier slås det to ganger, samt ved resten av veinettet der det vokser mye. Det brukes ikke sprøytemidler i tettsteder og langs veier.

- **Salting.** I Asker sør (gamle Røyken og Hurum) saltes hovedveiene der det går buss, men salting skal fases ut til fordel for fastsand og det er derfor færre steder som saltes for hvert år. Asker nord (gamle Asker) saltes ikke.

Samferdsel gjennomfører også prosjekter og tiltak som er positive for naturmangfoldet. Det legges blant annet til rette for pollinatorer og det er etablert bievennlig blomstereng i rabatten ved Alfheim i Asker sentrum. Denne ble etablert våren 2020 og skal videreføres i 2021. Våren 2021 ble det satt opp insektshotell og humlekasser i Asker sentrum, Sætre og Spikkestad.

I tillegg skal det innføres smartbelysning på alle nyanlegg for å redusere lysforurensing (økologiske effekter av kunstig belysning). Alle nye veilyssarmaturer skal ha innebygget nattsenking og gulhvit fargetemperatur (3000K) for alle nye veilyss. Gulhvitt lys oppleves som mindre kunstig og har ikke samme påvirkning på naturmangfoldet som LED lys som har mer blåtoner i seg.

Utfordringer og forbedringspunkter

Den største utfordringen når det gjelder naturmangfold i miljø og samferdsel er mangelen på ressurser til å kunne drive skjøtsel av naturtyper. Vi må ofte belage oss på statlige tilskuddsmidler. Kommunen søker årlig om tilskudd til skjøtsel fra nasjonale tilskuddsordninger. Mengden tilskuddsmidler er begrenset og varierende, og gjør arbeidet med skjøtsel lite forutsigbart.

Når det gjelder håndtering av vegetasjon langs veier kan rutinene videreutvikles for å ivareta naturmangfoldet bedre. Et eksempel er å kartlegge veikantene og innføre rutiner for senere kantklipp i spesielt næringsfattige og blomsterrike områder. I dag gjøres det heller ikke vurderinger med tanke på spredning av fremmede arter i forbindelse med kantslått.

Fjerning av rynkerose ved Verksøya naturreservat. Foto: Merete Wiken Dees

16.2.2. VANN OG VANNMILJØ

Virksomhet «Vann og vannmiljø» i Asker kommune har som oppgave å forvalte og utvikle vann- og avløpsinfrastrukturen på en slik måte at innbyggere får rent vann i springen og at avløpsnettet fungerer som det skal, uten utslipp til naturen. Ved å få kontroll over overløpsutslipp og sørge for et tett ledningsnett, bidrar virksomheten til bedre vannkvalitet i vannforekomstene, noe som også bedrer levevilkår for organismer i vann. Mange naturverdier er knyttet til vannforekomstene, både i ferskvann og i saltvann og kommunene er en viktig sektormyndighet i vannforvaltningen. Den regionale vannforvaltningsplanen ligger til grunn for kommunens arbeid.

VOV har et ansvar for å hensynta naturmangfoldet ved gravearbeid i forbindelse med kommunale vann- og avløpsledninger. Asker har etter hvert fått gode erfaringer med nedig-rehabilitering. Det er en effektiv og skånsom måte å rehabilitere rørene på, men den viktigste gevinsten for naturmiljø er nettopp at vi unngår mye graving – og dermed sparer eksisterende vegetasjon og trær.

Utfordringer og forbedringspotensiale

Det er varierende kunnskap om naturmangfold i Vann og vannmiljø. For å heve kunnskapsnivået, kan det være aktuelt med følgende:

- Øke forståelse på naturmangfold generelt og viktighet av buffersoner langs vassdrag.
- Bli kjent med og ta i bruk rutinene som er utarbeidet for miljøgjennomgang for små anleggsprosjekter.
- Sikre at flytting av masser ikke fører til spredning av miljøgifter og fremmede arter.

16.2.3. PROSJEKT OG UTVIKLING

Prosjekt og utvikling (PRU) er Asker kommunes prosjektenhet, og gjennomfører alle kommunens større bygg- og anleggsprosjekter. Bygge- og anleggsprosjekter kan påvirke naturmangfoldet negativt på flere måter. Den største påvirkningen er den gradvise bit for bit nedbyggingen av natur, som ofte skjer når vi bygger nye bygg, anlegg og infrastruktur (som bruer, vei og vann og avløp). I tillegg kan forurensning og avrenning fra byggeplass påvirke både naturmangfoldet og vannkvalitet i nærliggende bekker osv. PRU sine bygge- og anleggsprosjekter legger også beslag på mye ressurser og fører til flytting av store mengder masser. For å sikre at dette ikke påvirker naturmangfoldet negativt er det blant annet viktig å sikre at flytting av masser ikke fører til spredning av miljøgifter og fremmede arter, velge torvfri jord og velge kortreiste masser og naturstein samt miljøsertifiserte byggematerialer, som ikke bidrar til avskoging eller annen naturødeleggelse. Det er blant annet totalforbud mot tropisk tømmer.

Naturmangfold i prosjektstyringen

I alle av virksomhetens prosjekter er prosjektleder ansvarlig for

- at krav til miljøstyring oppfylles, ref. ISO 14001
- å følge aktuelle lover og forskrifter
- å oppfylle miljøkrav fra oppdragsgiver som beskrevet i oppdragsavtale eller styringsdokument.

Et prosjekt kan deles i tre faser: tidligfase, prosjekteringsfase og gjennomføringsfase. I alle disse fasene står hensyn til naturmangfold og miljø sentralt.

Tidligfase

Tidligfasen defineres som perioden fra et behov oppstår fram til ferdig forprosjekt og en eventuell beslutning om startbevilgning for gjennomføring av byggeprosjektet. Det er viktig at miljøaspektene identifiseres så tidlig som mulig i prosjektet. Natur må være en viktig premiss allerede før man begynner med mulighetsstudier. Hensyn til naturmangfold kan påvirke både lokaliserings- og tomtevalg og konsept for energi og materialer, og må derfor vurderes tidligst mulig, før lokalisering eller trasé velges og selve prosjekteringen begynner.

Det er i den tidlige fasen de viktigste valgene gjøres, og hvor naturverdier lettest kan bevares eller sikres. Det er på dette stadiet at vi enkelt kan finne alternativer (lokaliseringer/traseer), dersom det er viktige naturverdier som blir berørt av prosjektet.

I forprosjekt og videre i detaljprosjekteringsfasene i byggeprosjektene utarbeider prosjektleder en miljøoppfølgingsplan og fastsetter miljømål og miljøkrav til prosjekterende eller totalentreprenør. Dette er et krav i alle byggeprosjekter større enn 250 m². I anleggsprosjektene bør det også utarbeides en miljøplan dersom prosjektene er store og/eller miljøgjennomgangen viser at det er mange og omfattende miljøaspekter som må følges opp. (Dersom det er et lite prosjekt uten miljøplan kan miljøkrav skrives direkte inn i kapittelet om miljø i konkurransegrunnlaget.)

Miljøplanen skal omfatte vurderinger rundt naturmangfold, som for eksempel:

- Er det registrert viktige arealer eller elementer for biologisk mangfold i anleggsområdet? Skal det eventuelt stilles krav om sikring av vegetasjon eller biologisk mangfold i byggefasen?
- Er det registrert, eller er det mistanke om fremmede arter i anleggsområdet? Skal det stilles krav om sikring mot uønsket spredning i byggefasen? Behov for krav om revegetering kun med stedegne planter og trær?
- Ligger anleggsområdet i, eller i tilknytning til hensynssoner eller LNF-områder?
- Er det tilstrekkelig avstand til vassdrag/bekker?

Prosjekteringsfasen

I prosjekteringsfasen skal miljømål og miljøkrav innarbeides i konkurransegrunnlaget til entreprenør. Biologisk mangfold, og særlig kantvegetasjonen langs vassdrag, skal sikres mot inngrep og forstyrrelser, både i bygge- og driftsfasen, for eksempel ved å unngå å spre fremmede arter og ved å unngå anleggsaktivitet i hensynssoner, LNF-områder, våtmarker og ferskvannsystemer. Tiltak kan for eksempel være å sikre vernede trær, sette restriksjoner på arbeidet for ikke å påvirke fugler i hekketiden, eller fisk i gytetiden, unngå unødige sår i naturen ved å sette begrensninger på hvor anleggskjøretøy kan kjøre eller byggematerialer kan lagres, unngå bruk av masser som er forurenset med fremmede arter eller tiltak for å minimere utslippsrisiko til vassdrag og ivaretagelse av kantvegetasjon.

Gjennomføringsfasen

I gjennomføringsfasen gjennomfører entreprenør miljøtiltak i henhold til miljøoppfølgingsplanen (MOP) eller miljøplan (anlegg). Miljøtiltak med innvirkning på

naturmangfold kan dreie seg om materialvalg, håndtering av masser med fremmede plantearter, unngå inngrep i eller nær vassdrag osv.

Virkemidler

Viktige ressurser under styring av prosjektene er beskrivelsene av miljøprosessene som skal følges i alle prosjekter. Det er utarbeidet rutiner for håndtering av flere problemstillinger innen naturhensyn i prosjektene, for eksempel for håndtering av masser med fremmede plantearter.

I tillegg kan forbildeprogrammer og miljøsertifisering benyttes for å sikre bærekraftige leveransekjeder samt ivaretagelse av naturhensyn i prosjektene. Dette gjelder først og fremst for bygg, men også for område- og byutvikling.

Asker kommune er partner i FutureBuilt-programmet, som er et innovasjonsprogram og utstillingsvindu for de mest ambisiøse aktørene i byggenæringen. Fra 2010 til 2020 var fokuset på klimavennlige bygg, men i 2021 utviklet FutureBuilt nye kriterier som dekker et bredt spekter av temaer, inkludert naturmangfold. Kriteriene for naturmangfold inkluderer blant annet krav til naturkartlegginger, bekjempelse av fremmede arter, byggets fotavtrykk og plassering, «ombruk» av trær, planter og jord, sikring av verdifulle leveområder, bruk av stedegne planter og riktig skjøtsel.

Det er også benyttet miljøsertifisering i flere nye bygg i kommunen. Sommeren 2019 ble Sydslogen skole det første skolebygget i Norge som er sertifisert etter Svanemerkets miljøkrav. Torvbråten skole, stod ferdig i januar 2021 og er også svanemerket.

Hurum Helsehus er BREEAM Excellence sertifisert og stod ferdig høsten 2021. Her har prosjektet hatt høye ambisjoner på økologi. Sentralt for prosjektet har vært å bevare en del av stedegen vegetasjon og heve tomtens økologi blant annet med vannspeil og anleggelse av blomstereng med NIBIOs frøblanding og rødlistearter.

BREEAM setter strengere krav til natur og økologi, enn kravene som stilles i norsk lovverk. Dette er krav til valg av tomt, ivaretagelse av verdifullt naturmangfold og forbedring av tomtens økologi og langvarig forvaltning. Svanemerket stiller foreløpig ikke tilsvarende krav til natur og økologi, men deres krav til materialvalg er viktige for å unngå naturødeleggelser ved uttak av ressurser.

Utfordringer og forbedringspotensiale

Naturhensyn i tidligfase

Selv om Asker kommune har ambisiøse mål for miljø og hensynet til naturmangfold står høyt på agendaen i PRU, er det et forbedringspotensial. Overordnet bør natur og biologisk mangfold være en sentral føring før det gjøres valg om lokalisering eller trasé. Dette bør vurderes i nært samarbeid med samfunnsutvikling. Dermed bør den første tidligfase-miljøgjennomgangen legge langt sterkere vekt på økologi og naturmangfold. I dag skjer naturmangfoldkartlegginger ofte ikke før rett i forkant av utarbeidelse av kontraktgrunnlag og det vil da være mer ressurs- og kostnadskrevende å gjøre endringer i prosjektet. Det bør derfor bli rutine å kontakte Asker kommunes naturmangfoldansvarlige så tidlig som mulig i prosjektet og en befarings- og tomtealternativ bør gjennomføres sammen med en ressurs med biologisk kompetanse.

Hensynet til vassdragsnatur og kantvegetasjon må også tidlig inn i prosjektet. Det bør bli strengere krav til inngrep og aktivitet langs vassdrag, både for å bevare mer av den opprinnelige kantvegetasjonen og for å sikre og skjerme vassdrag og viltkorridorer under og

etter anleggsfase. Prosedyrene for ivaretagelse av den sårbare/viktige kantvegetasjonen bør oppdateres.

Det bør også stilles krav om restaurering av og kontroll av riggplasser i god tid etter at området er forlatt (fremmede arter ser vi først i årene etterpå).

Et viktig punkt er at fokuset på arealeffektivitet og sambruk bør bli sterkere. De mest miljøvennlige byggene er de som ikke bygges.

Materialvalg

Særlig under materialvalg, er det stort rom for å utvide miljøkravene. Det bør innføres tydeligere prosedyre og retningslinjer for dokumentasjon av sporbare leveransekjeder for særlig naturstein og trevirke. Det er viktig å følge opp og kontrollere leveransekjedene. Når det gjelder f.eks. trevirke er det ikke nok å bare stille krav om miljøsertifisering, men innkjøper må også se på leveransekjedene og kunne dokumentere at det vi får levert er avvirket og produsert i tråd med våre natur, miljø og bærekraftskrav.

En åpenbar mangel i dagens system er at det ikke er forbud mot innkjøp av torv til prosjektene. Det er som regel mål om massebalanse, men som vekstlag trengs det ofte et topplag. Dette kjøper entreprenøren inn uten at det stilles konkrete miljøkrav til anskaffelsen. Asker kommune har krav til at massene skal være garantert fri for fremmede arter, men den slags dokumentasjon er ofte vanskelig å oppdrive.

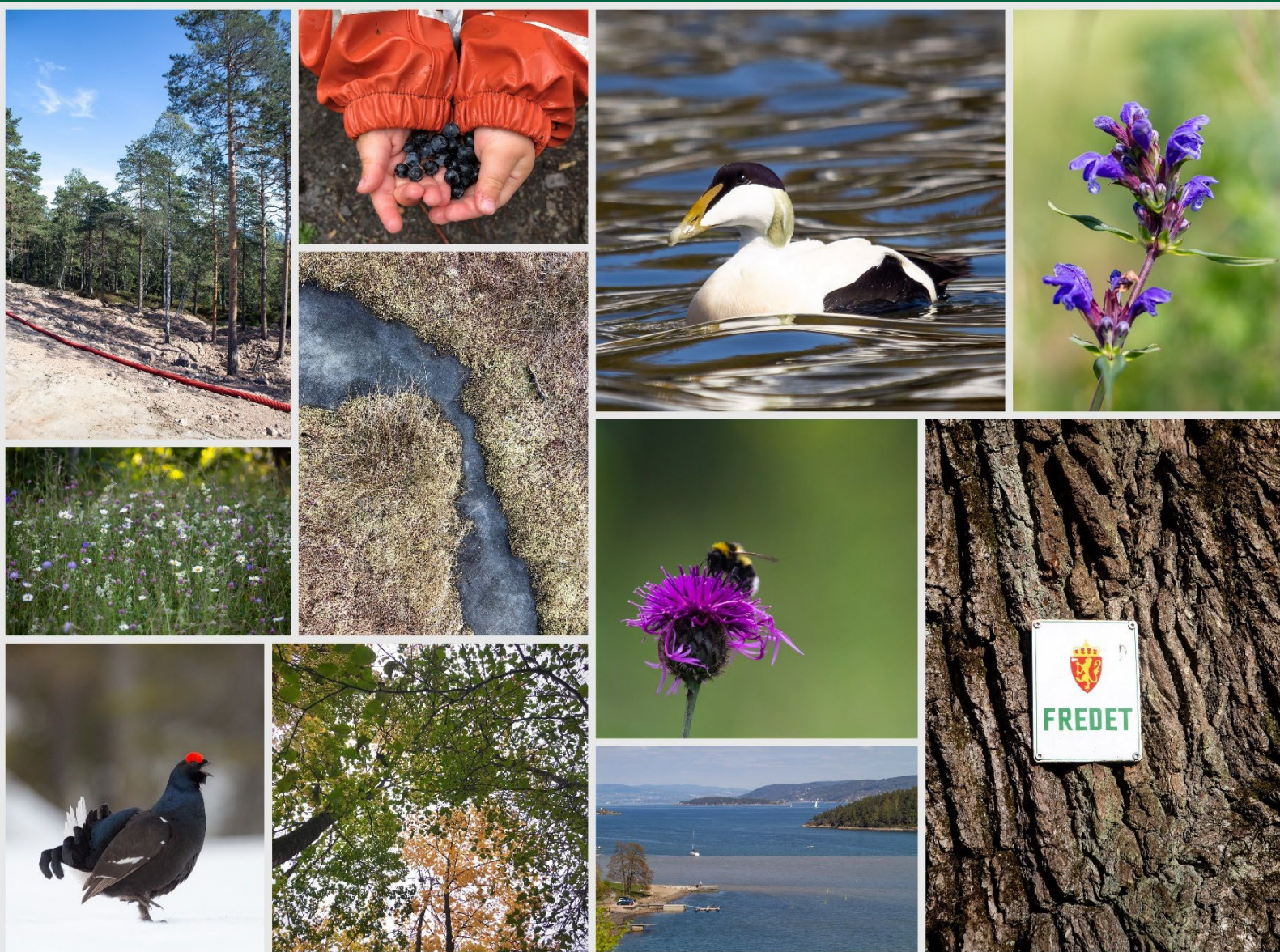

Asker
kommune

Temaplan naturmangfold

2023-2035

Høringsutkast

Innholdsfortegnelse

1	Forord	1
2	Sammendrag.....	2
3	Innledning.....	3
3.1	Formål med planen	3
3.2	Rammer og mandat for arbeidet.....	5
3.3	Medvirkning.....	7
3.4	Iverksetting.....	9
4	Dagens situasjon og utsikter framover.....	10
5	Dette skal vi oppnå.....	15
6	Slik skal vi gjøre det	17
6.1	Sårbare arter og naturtyper	18
6.2	Natur i arealplanleggingen.....	25
6.3	Skog og kulturlandskap	32
6.4	Livet i vann	40
6.5	Natur og klima	47
6.6	Forankring, kompetanseheving og samarbeid	54
7	Evaluerings og rapportering	58
8	Virkninger av planen.....	58
8.1	Økonomiske og organisatoriske forhold.....	58
8.2	Sosiale forhold	59
8.3	Miljømessig forhold	60
9	Vedlegg.....	61
9.1	Kunnskapsgrunnlag.....	61
9.2	Sammenstilling av mål, innsatsområder og strategier.....	61
9.3	Definisjoner	64

1 Forord

Innhold: Ordførers forord

Forklaring: Legges inn når planen er endelig vedtatt i Kommunestyret, før publisering og evt. trykking

2 Sammenheng

Naturen er grunnlaget for vår eksistens og alt liv på jorda. Den gir oss mat, materialer, medisiner, rent vann demper flom og binder klimagasser: Intakt natur er vårt viktigste verktøy for å lagre karbon og for tilpasning til konsekvensene av pågående klimaendringer. Naturen har en egenverdi, og er viktig for opplevelser, rekreasjon og folkehelse.

Eskalerende oppvarming og tap av natur er de største utfordringene samfunnet står overfor. Ifølge FNs naturpanel har naturmangfoldet aldri vært så truet som det er i dag. I 2022 ble en global naturavtale vedtatt med mål om at minst 30 % av land- og havområder skal vernes innen 2030.

Arealbruksendringer og bit-for-bit-nedbygging er hovedårsaken til tapet av natur. Hele 9 av 10 av artene på *Norsk Rødliste for arter 2021*¹ er truet på grunn av måten vi bruker arealene på. Tap av natur på grunn av menneskelig aktivitet truer ikke bare artsmangfoldet, men rammer også samfunn og økonomi ved at naturgoder vi er avhengig av undermineres eller opphører. Tilstrekkelig beskyttelse og restaurering av naturen krever en gjennomgripende samfunnsendring. En omstilling vil koste, men det vil koste mer å la være.

Asker er en kommune med et unikt biologisk mangfold og varierte natur- og landskapstyper. Dette skyldes et gunstig klima og variert geologi med kalkrike bergarter. Om lag 80 % av Norges landlevende arter er representert i Oslofjordområdet². I tillegg er det også her vi finner det høyeste antallet truede og sjeldne arter i landet. Asker kommune har et nasjonalt ansvar både for å ta vare på en rekke truede naturtyper og arter som har sin hovedforekomst i kommunen.

Temaplan for naturmangfold beskriver hvordan kommunen kan nå målet i kommuneplanens samfunnsdel om å *verne om og sikre naturmangfoldet i Asker*. Det er valgt ut seks områder for å nå målene: sårbare arter og naturtyper; natur i arealplanlegging; skog og kulturlandskap; livet i vann; natur og klima; og forankring, kompetanseheving og samarbeid.

Måten vi bruker naturen på i dag, og hvordan vi velger å verne om den i tiden fremover, har store konsekvenser for dagens og fremtidens generasjoner. Arbeidet med å stanse tapet av natur begynner hjemme: Handling kreves i nasjonalt, i landets kommuner så vel som i resten av verden. Slagordet fra Agenda 21 er mer relevant enn noen gang: Tenke globalt, handle lokalt.

Dersom vi klarer å følge opp strategiene i denne temaplanen i alle virksomhetsplaner, reguleringsplaner, byggesaker, og gjennom drift og forvaltning i kommunen vil naturmiljøet og askersamfunnet komme styrket ut. Asker kommune vil fremstå som en foregangskommune gjennom utvikling og gjennomføring av en naturvennlig, ambisiøs og fremtidsrettet politikk.

¹ Artsdatabanken (2021). Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021>

² Naturhistorisk museum (sist endret 29.09.2015). Forskning og samlinger/ Oslofjorden. <https://www.nhm.uio.no/forskning/prosjekter/oslofjord/oslofjorden/>

3 Innledning

3.1 Formål med planen

Norge skal verne 30 % av land- og havområder innen 2030

Global oppvarming og tap av natur er de største utfordringene samfunnet står overfor. Ifølge FNs naturpanel har naturmangfoldet aldri vært så truet som det er i dag og en gjennomgripende samfunnsendring må til hvis vi skal klare å restaurere og beskytte naturen vår. Aldri har vitenskapen vært tydeligere om tap av arter og natur, enn i rapporten fra naturpanelet som kom i 2019³. Vi må redusere vårt forbruk av natur.

I desember 2022 samlet verdens land seg om en naturavtale («*Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (GBF)*»)) som skal bidra til å stoppe den menneskelige ødeleggelsen av naturen, og begynne å gjenopprette det som allerede har gått tapt. Avtalen har fire mål og 23 delmål som alle land på COP15 forpliktet seg til å nå innen 2030^{4,5}. Et av hovedmålene i avtalen er at minst 30 % av land- og havområdene skal vernes innen 2030 og vernet skal være representativt. I avtalen er det også et mål om at 30% av naturen som i dag er ødelagt skal restaureres innen 2030.

Budstikka

Tips oss   Søk Meny

Nyheter Natur og miljø Asker Asker kommune

Først i landet med støtte til global naturavtale

Etter oppfordring fra WWF vedtok formannskapet i Asker kommune å be regjeringen om å ta en offensiv posisjon i forhandlingene om den nye naturavtalen. Faksimile fra Budstikka 03.05.2021.

³ IPBES (2019): Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). IPBES secretariat, Bonn, Germany. <https://ipbes.net/global-assessment>

⁴ Regjeringen, Verdens land samlet om en naturavtale. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/verdens-land-samlet-om-en-naturavtale/id2952178/>

⁵ FN. FNs naturavtale. <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/fns-naturavtale>

Norge har gjennom tilslutning til flere internasjonale konvensjoner forpliktet seg til å ta vare på arter og deres leveområder, og kommunen har en sentral rolle i arbeidet med å nå de nasjonale målene for naturmangfold⁶:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

De viktigste lovene og handlingsplanene for å ta vare på naturmangfoldet er:

- Naturmangfoldloven
- Plan- og bygningsloven
- Stortingsmeldingen *Natur for livet* – norsk handlingsplan for naturmangfold (Prop. 1 S (2014–2015))

Askersamfunnet skal verne om og sikre naturmangfoldet

Innenfor satsningsområdet *Bærekraftige byer og samfunn* definerer kommuneplanens samfunnsdel følgende mål⁷:

- Hovedmål: *Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.*
- Delmål: *Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.*
- Strategi: *Asker kommune skal tilrettelegge for bærekraftig forvaltning og vern av økosystemene i havet, langs kysten og på land, og stanse og reversere landforringelse og tap av biologisk mangfold.*

Disse målene er ambisiøse og omfattende og krever at organisasjonen og askersamfunnet har ressurser, kunnskap og vilje til å prioritere ivaretagelse av natur. Utviklingen fram til i dag har vært en gradvis bit for bit nedbygging av naturen. Denne planen skal legge grunnlaget for å snu denne utviklingen og utvikle samfunnet videre på naturens premisser.

Samfunnsutviklingen i Asker skal være i tråd med FNs bærekraftsmål, internasjonale konvensjoner, nasjonale og regionale mål. Temaplan for naturmangfold er en strategisk og sektorovergripende plan, og skal beskrive hvordan kommunen kan nå målet fra kommuneplanens samfunnsdel om å *verne om og sikre naturmangfoldet i Asker*.

⁶ Miljøstatus. Norges klima og miljømål. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/>

⁷ Asker kommune. Kommuneplan for Asker 2020-2032. Samfunnsdelen. 2020.

(https://www.asker.kommune.no/contentassets/4285d484ae194d8bae76e80908df1230/asko0145_kommuneplan_oktober_2020_net.pdf)

3.2 Rammer og mandat for arbeidet

Planen peker retning for de neste 12 årene

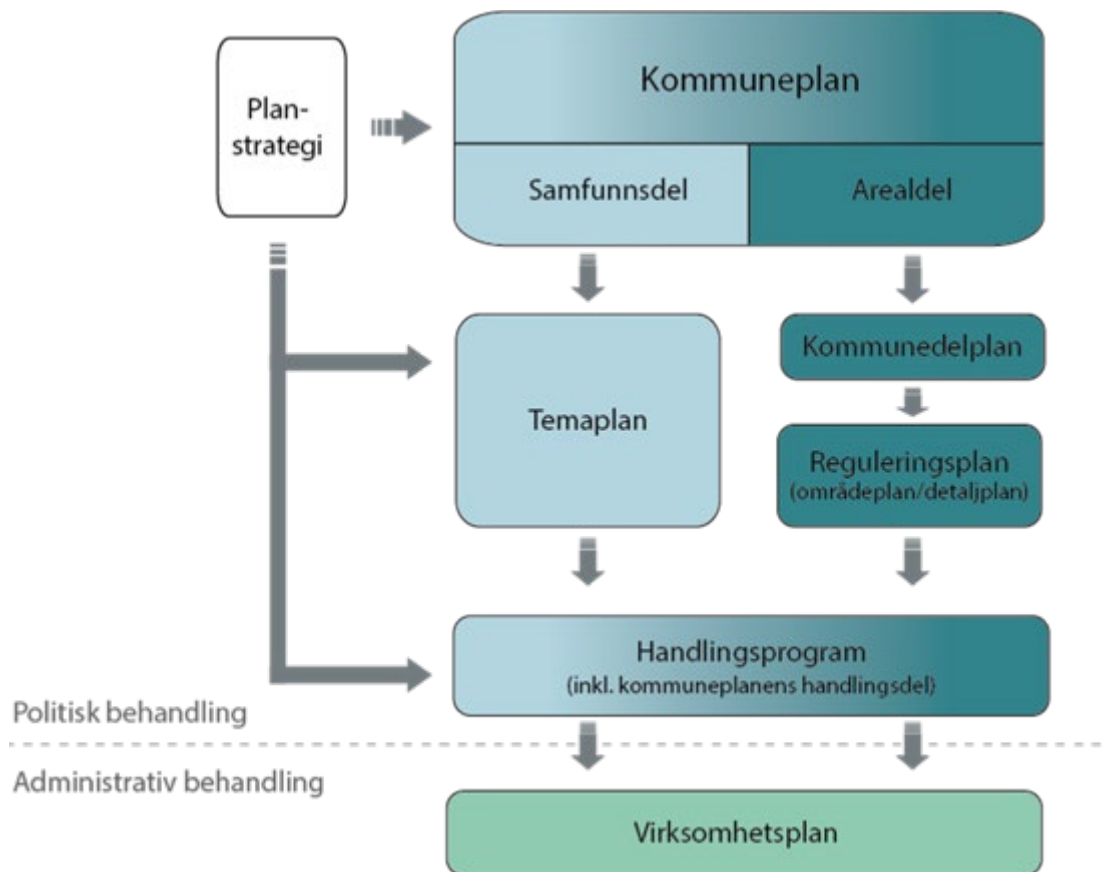
Temaplaner eller kommunedelplaner for naturmangfold er en direkte oppfølging av Meld. St. 14 (2015-16) *Natur for livet – norsk handlingsplan for naturmangfold*. Oppdraget med å utarbeide Temaplan for naturmangfold er gitt i Handlingsprogram 2020-2023⁸ og Asker kommunes planstrategi⁹. Mandatet for temaplan naturmangfold ble vedtatt av utvalg for samfunnstjenester 05.11.2020.

En temaplan er ikke juridisk bindende, men gir et styrket kunnskapsgrunnlag for både politikere og administrasjonen i beslutninger som har betydning for naturmangfoldet. Temaplan for naturmangfold skal ha en planperiode på 12 år og det legges opp til en rullering hvert 4. år. Temaplan for naturmangfold peker på viktige utfordringer og gir føringer for hvordan disse utfordringene skal løses. Planen definerer innsatsområder og legger strategier for en ønsket utvikling.

Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag i forkant av temaplanen. Kunnskapsgrunnlaget bygger på eksisterende kunnskap og data. Det følger ikke med midler til utarbeidelse av temaplan for naturmangfold. Derfor har ikke kartleggings- og registreringsarbeid blitt utført i denne prosessen. I hovedsak er Naturbase, Artskart, Økologisk grunnkart, kartleggingsrapporter og Askerkart benyttet som kildemateriale. Samtidig som kunnskapsgrunnlaget danner grunnlaget for utformingen av selve temaplanen, kan det tjene som et verktøy for administrasjonen og politikerne.

⁸ Asker kommune, Handlingsprogram 2020–2023, Vedtatt av kommunestyret 10. desember 2019.
https://www.asker.kommune.no/globalassets/_felles/asker_handlingsprogram_digital.pdf

⁹ Asker kommunes planstrategi 2020-2024,
<https://www.asker.kommune.no/contentassets/6b7973f8bf98487186239340c9368e1d/asker-kommunes-planstrategi-13.10.20.pdf>

Plansystemet i Asker kommune.

Overordnet prosess

Avdeling for Natur, Miljø og landbruk i virksomheten Miljø og Samferdsel (MOS) er ansvarlig for utarbeidelse av temaplanen. Arbeidsgruppen har bestått av representanter fra Natur, miljø og landbruk; Vann og vannmiljø og Samfunnsplanlegging. Ressurspersoner fra andre virksomheter og avdelinger har bidratt med innspill på sine fagområder (*Analyse og Geodata, Forvaltning og utvikling, Prosjekt og utvikling, Samferdsel og Senter for innovasjon og læring*).

- 4. kvartal 2020: behandling av mandat
- 2. kvartal 2021: medvirkning
- 3. kvartal 2022: presentasjon av kunnskapsgrunnlaget i utvalg
- 3. kvartal 2022 - 2.kvartal 2023: medvirkning
- 1. kvartal 2023: 1. gangs behandling i utvalg
- 2. kvartal 2023: høring og medvirkning
- 2. kvartal 2023: 2. gangs behandling i utvalg
- 2. kvartal 2023: endelig vedtak i kommunestyret

Avgrensninger

Temaplan for naturmangfold har grenseflater mot temaplan vann og vannmiljø og temaplan handling mot klimaendringene.

Klimakrisa og naturkrisa er to sider av samme sak og de to temaplanene må ses i sammenheng. «Naturen som karbonlager» er et eget kapittel i temaplan handling mot klimaendringene. Her er det satt søkelys på arealenes og naturens evne til å ta opp og lagre CO₂, mens temaplanen for naturmangfold i tillegg omhandler hvordan naturen påvirkes av klimaendringene og hvordan naturen kan hjelpe oss å tilpasse oss klimaendringene.

Temaplan handling mot klimaendringene omhandler også temaet sirkulærøkonomi. En sirkulær økonomi innebærer en mer effektiv bruk av ressursene våre, der ressursene brukes om igjen og behovet for å ta ut nye ressurser reduseres. Overgangen fra en lineær til en sirkulær økonomi er helt nødvendig, ikke bare for å redusere klimagassutslippene, men også for å ta bedre vare på økosystemene våre. Gjennom forbruk av natur, har våre økosystemer gradvis blitt ødelagte. Om vi ikke begynner å tenke nytt rundt hvordan vi utnytter ressursene vil vi ikke klare å snu denne trenden.

Temaplan for naturmangfold og temaplan vann og vannmiljø berører de samme fagområdene når det gjelder vannmiljø. Temaplan vann og vannmiljø beskriver årsakene til at god økologisk tilstand i vannforekomstene ikke oppnås. Når tilstanden i vannet endrer seg, endrer også naturtypene og artssammensetningen seg. Begge temaplaner beskriver funksjonen til kantsoner langs vassdrag og hvorfor det er viktig å bevare disse.

3.3 Medvirkning

For å sikre involvering innad i organisasjonen og hos andre relevante høringsparter, har lag og foreninger, innbyggere, politiske utvalg og kommunens administrasjon medvirket i arbeidet.

Oversikt over medvirkningsprosesser i arbeidet:

- Skriftlige innspill til kunnskapsgrunnlaget om lokalt viktig naturmangfold fra natur- og friluftslivsorganisasjoner
 - o Asker elveforum
 - o DNT Asker turlag
 - o Birdlife Norge Asker og Bærum lokallag
 - o Birdlife Norge avd. Buskerud
 - o Birdlife Norge avd. Oslo og Akershus
 - o Forum for natur og friluftsliv Buskerud
 - o NaKuHel
 - o Naturvernforbundet i Asker
 - o Naturvernforbundet i Røyken og Hurum
 - o Oslofjordens Friluftsråd
- Presentasjon av kunnskapsgrunnlaget for politiske organer:
 - o Utvalg for samfunnstjenester
 - o Utvalg for plan og byggesak
 - o Formannskapet

- Innbyggerundersøkelse om natur
- Workshop med utvalg for samfunnstjenester
- Workshop med lokale natur- og friluftslivsorganisasjoner
 - o Asker elveforum
 - o Birdlife Asker og Bærum lokallag
 - o Buskerud botaniske forening
 - o Norsk botaniske forening Østlandsavdelingen
 - o Forum for natur og friluftsliv Buskerud
 - o NaKuHel
 - o Naturvernforbundet i Asker
- Workshop med bondelag, skogeierlag, velforbundet og lokale velforeninger:
 - o Asker og Bærum skogeierlag
 - o Asker og Bærum bondelag
 - o Asker Velforbund og lokale velforeninger
- Administrative innspillsmøter/presentasjoner

Innbyggerne våre ønsker å ta vare på naturen i Asker

Som et ledd i medvirkningsprosessen gjennomførte Asker kommune i 2022 en innbyggerundersøkelse. Undersøkelsen viser at nær halvparten av Askers befolkning har hørt om begrepet naturmangfold og vet hva det betyr. De er opptatt av natur- og miljøspørsmål og viser bekymring for at natur skal gå tapt. De mener det er viktig at kommunen jobber aktivt med å stanse tap av natur. Noen sentrale resultater fra denne undersøkelsen var:

- 7 av 10 har hørt om begrepet naturmangfold, og nær halvparten av de spurte oppgir at de både har hørt om begrepet og vet hva det betyr. Kun 3 av 10 har ikke hørt om begrepet naturmangfold. Snittet i Asker ligger noe lavere enn landsgjennomsnittet fra 2020 som viser at 9 av 10 nordmenn har hørt om begrepet naturmangfold og flesteparten av disse, 7 av 10 vet hva det betyr. Sammenliknet med øvrige land i Europa, har Norges innbyggere svært god kjennskap til begrepet naturmangfold¹⁰.
- 8 av 10 innbyggere i Asker er opptatt av natur- og miljøspørsmål.
- 9 av 10 er enig i at kommunen skal jobbe aktivt for å stanse tap av natur.
- 7 av 10 er bekymret for tap av natur.
- 7 av 10 er bekymret for utryddelse av arter.
- 8 av 10 er bekymret for klimaendringer.
- 7 av 10 er bekymret for tap av natur i sitt nærområde.

For å opprettholde og øke kunnskap om naturmangfoldet i Asker, må vi dele innsikt om naturkunnskap og naturen vi har i Asker. Vi skal inspirere og engasjere innbyggerne våre til å ta gode valg som tar vare på Askers naturverdier.

¹⁰ Kantar 2021, [Kunnskap og holdninger til naturmangfold 2020 - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](https://www.miljodirektoratet.no/tema/kunnskap-og-holdninger-til-naturmangfold-2020)

3.4 Iverksetting

Temaplan for naturmangfold inngår i Asker kommunes plansystem, og følges opp som en del av den ordinære virksomhetsstyringen. Etter at temaplanen er politisk vedtatt, utarbeider kommunedirektøren administrative oppdrag til virksomhetene basert på innsatsområdene og strategiene i planen. Med bakgrunn i disse oppdragene, utarbeider virksomhetene tiltak i sine egne virksomhetsplaner, som gjennomføres og følges opp lokalt i den enkelte virksomhet. Som en del av den administrative styringsdialogen mellom virksomhetsleder og direktør evalueres og rapporteres det jevnlig på status for oppfølging av tiltakene.

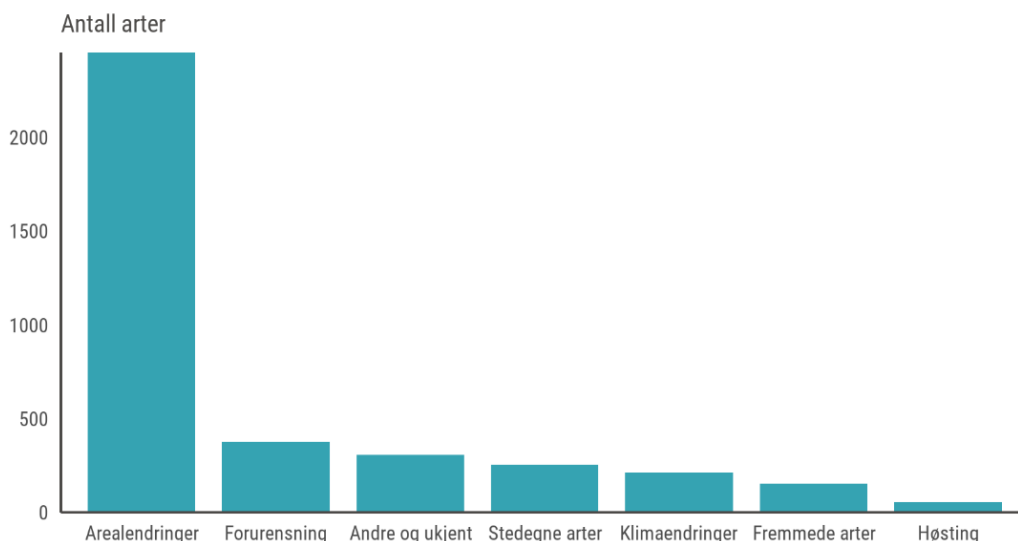
4 Dagens situasjon og utsikter framover

Hva er naturmangfold?

*Lov om forvaltning av naturens mangfold*¹¹ (Naturmangfoldloven) definerer naturmangfold som "biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning".

Hvorfor er naturmangfold viktig?

Naturen er grunnlaget for vår eksistens og alt liv på jorda. Den gir oss mat, materialer, medisiner og rent vann, og bidrar med flomdemping og karbonlagring. Intakt natur er vårt viktigste verktøy for å lagre karbon og for tilpasning til konsekvensene av klimaendringer. Naturen har en egenverdi, og er viktig for opplevelser, rekreasjon og folkehelse.

Figur 1. Påvirkningsfaktorer på truede arter i Norge sortert etter antall arter som påvirkes. Kilde: Artsdatabanken

Hva truer naturen?

Arealbruksendringer er hovedårsaken til tapet av natur (Figur 1). Bit-for-bit-nedbygging og forringelse av leveområder er hovedårsaken til at 2752 arter er truet i Norge¹². De siste 50 årene har det skjedd betydelige endringer i Norge, både når det gjelder omfanget av fysiske inngrep knyttet til bygg og anleggstiltak og arealbruksendringer knyttet til jord- og skogbruksaktivitet. Tap av natur på grunn av menneskelig aktivitet truer ikke bare artsmangfoldet, men rammer også samfunn og økonomi direkte ved at naturgoder som vi er avhengig av undermineres eller opphører.

¹¹ Lovdata. Naturmangfoldloven. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>

¹² Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodliseforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer>

Andre trusler mot naturmangfoldet er forurensing, fremmede arter, klimaendringer og overhøsting. Også kunnskapsmangel, administrative rutiner, manglende sektoransvar og samordning er påvirkningsfaktorer som er årsak til tap av naturmangfold¹³.

All natur ligger i en kommune

Kommunene bestemmer det meste av arealbruken i Norge ved å forvalte plan- og bygningsloven. Derfor spiller kommunene også en svært viktig rolle i å stanse tapet av naturmangfold. En utfordring er at vi mangler oversikt og kontroll med summen av enkeltbeslutninger i arealforvaltningen, og det er summen av disse enkeltbeslutningene som i stor grad påvirker hvordan naturmangfoldet blir ivaretatt, både på kort og lang sikt. Det er en utfordring å ta hensyn til naturmangfold i områder som er lagt ut til utbygging i kommuneplanen, når det først i reguleringsfasen oppdages verdifullt biologisk mangfold. I tillegg kan utbyggingspress fra grunneiere, utbyggere eller politikere gjøre det vanskelig å beslutte å ikke bygge ut et område, selv om det inneholder viktig naturmangfold. Ønsket om økonomisk gevinst er høyt og natur sees ofte på som ledig areal som det er tilnærmet kostnadsfritt å bygge ned. Naturen taper ofte mot andre hensyn og interesser.

Naturorganisasjonen Sabima har rangert alle kommunene i landet etter hvor godt de tar vare på naturen sin¹⁴. Asker kommer dårlig ut på det meste som er knyttet til arealbruk: antall innvilgede dispensasjoner i strandsonen og LNFR-områder; størrelsen på vernet areal; omdisponering av dyrka og dyrkbar jord; og hvordan vi planlegger arealbruken vår. Vi skårer også dårlig på økologisk tilstand i vassdrag.

Intakt natur er vårt viktigste verktøy for å bremse klimaendringene

Intakt og artsrik natur gir oss livsviktige naturgoder samtidig som den er vårt viktigste verktøy både for å bremse og tilpasse oss klimaendringene. Naturens evne til klimatilpasning blir best ivaretatt gjennom bevaring av økologisk funksjon og sammenhengende naturområder. Naturen er også en svært viktig brikke i det globale karbonkretsløpet gjennom opptak og lagring av karbon. Klima- og naturkrisen må derfor sees i sammenheng og ikke som to separate kriser. Det er i stor grad de samme driverne bak klima- og naturkrisen, og fokuset må være på løsninger som tjener både natur og klima.

Oslofjordområdet har landets høyeste artsrikdom

Asker er en kommune med et rikt biologisk mangfold og varierte natur- og landskapstyper. Områdene rundt Oslofjorden har et stort biologisk mangfold på grunn av et gunstig klima og variert geologi med kalkrike bergarter. Asker har 69 naturvernområder som til sammen utgjør 7 % (26,26 km²) av kommunens totalareal¹⁵. Rundt 6 % av skogen i Asker er vernet. Om lag 80 % av Norges landlevende arter er representert i Oslofjordområdet¹⁶. I tillegg er det også her vi finner det høyeste antallet truede og sjeldne arter i landet. Naturen er under sterkt press fra utbygging, fysiske inngrep (gravearbeider, hogst og slitasje) og andre trusler som for eksempel spredning av fremmede arter.

¹³ St. meld. Nr. 42 om biologisk mangfold (2000-2001).

¹⁴ Sabima, Naturkampen. <https://naturkampen.sabima.no/>

¹⁵ Naturbase. <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/enkelt-sok/>

¹⁶ Naturhistorisk museum (sist endret 29.09.2015). Forskning og samlinger/ Oslofjorden. Tilgjengelig på: <https://www.nhm.uio.no/forskning/prosjekter/oslofjord/oslofjorden/>

Asker har et nasjonalt ansvar både for å ta vare på kalkrike naturtyper og for en rekke truede arter som har sin hovedforekomst i kommunen vår.

Kun halvparten av Askers vannforekomster har god økologisk tilstand

Vann er kilde til alt liv og alle arter trenger vann for å leve. Ifølge vannforskriften skal alle vannforekomster oppnå minst *god økologisk tilstand*. Status per januar 2023 er at 56 av 123 vannforekomster i kommunen (46 %) har svært god eller god økologisk tilstand¹⁷. Mens resten av vannforekomstene (54 %) har moderat, dårlig eller svært dårlig økologisk tilstand.

Tilstanden for livet i Oslofjorden er svært alvorlig. Store deler av Oslofjorden har moderat økologisk miljøtilstand. I Askers kystområde er hovedutfordringene arealbruksendringer; tilførsler av næringssalter, partikler og miljøgifter gjennom avrenning fra jordbruk og lekkasjer av avløpsvann.

70 % av strandsonearealet i Asker er bebygd eller benyttet til samferdsel

Strandsonen er et av de mest artsrike leveområdene vi har. Hele 60 % (8018 daa) av strandsonearealet i Asker er bebygd, mens 11 % (1480 daa) av strandsonearealet er benyttet til samferdsel.¹⁸ Det gis dispensasjoner til nye bygg i strandsonen hvert år. I 2021 kom Asker på 2. plass over de kommunene som ga flest dispensasjoner i strandsonen¹⁹. Hvert enkelt byggetiltak kan kanskje virke beskjedent, men summen av alle tiltakene fører til negative konsekvenser for naturen og artene som lever der. Et stort antall omdisponeringer er negativt også for kommuner med lang kystlinje. For det samlede strandsonearealet og naturmangfoldet der har det lite å si om den enkelte kommune har mye eller lite strandsone å "ta av".

Gjengroing truer kulturlandskapet

Kulturlandskapet har gjennom flere tusen år blitt formet av et aktivt landbruk. Her inngår bruken av åker, slåttemark og beitemarker. Rundt en tredjedel av de truede artene på rødlista har tilhold i åpent kulturlandskap og sliter på grunn av opphør av slått og beite som fører til gjengroing av kulturlandskapet.

Området rundt Oslofjorden er kjent for sitt rike jordsmonn. Jordbruksarealet i Asker utgjør om lag 11 % av kommunens landareal²⁰. Kommunens sentrale plassering gjør at presset på jordressursene, i form av behov for arealer til utbygging og samferdselsformål, i dag er større enn noen gang.

Asker er viktig for bevaring av mangfoldet av villbier

Pollinerende insekter, særlig humler og ville bier, spiller en viktig rolle i samspillet i naturen og for matproduksjon. Ifølge Norsk Rødliste for arter 2021²¹ er menneskeskapt påvirkning gjennom arealbruksendringer en viktig negativ påvirkningsfaktor for pollinatorer. Andre

¹⁷ Vann-Nett. <https://vann-nett.no/portal/>

¹⁸ Tall fra 2020.

¹⁹ SSB. Resultat av byggesøknader i områder med ulike restriksjoner, etter vedtakstype (K) 2015 - 2021 <https://www.ssb.no/statbank/table/13128/>

²⁰ Arealbarometeret, NIBIO. <https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/viken/kommuner/asker>. Hentet 24.08.2021.

²¹ Artsdatabanken (2021). Mange pollinerende insekter på Rødlista. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/fordypning/mangepollinerendeinsekterparodlista>.

faktorer som klimaendringer, plantevernmidler og fremmede arter truer også bestandene av pollinerende insekter. I Asker er det registrert hele 120 arter av villbier. Av disse er 12 rødlistede, hvorav 7 er truet. Asker kommune er derfor viktig for bevaring av mangfoldet av villbier på nasjonalt nivå.

Flest truede arter finnes i skogen

Skogen er et av jordas viktigste økosystemer, og skog og jordsmonn i skog utgjør viktige karbonlagre. Skogen renser lufta vår og beskytter oss mot effekten av klimaendringer som økt nedbør, flom, skred og erosjon. Skogen har stor variasjon i struktur og livsmiljøer og huser derfor et mangfold av arter. Om lag 60 % av Norges rundt 44 000 kjente arter er knyttet til skog²² og derfor er det ikke overraskende at flest truede arter finnes nettopp i skog.

For mange av de truede artene er skogbruk vurdert som den viktigste påvirkningsfaktoren²³. For skog som vokser i tettstedsnære områder og langs viktige veier er nedbygging en viktig negativ påvirkningsfaktor.

I Asker er det totalt 258 778 dekar skog, noe som utgjør 69 % av kommunens landareal²⁴. Rundt 6 % av skogen i Asker er vernet. Asker kommune eier rundt 19 000 daa med skog, hvorav 17,5 % er vernet.

Fremmede arter er en trussel mot viktig natur

Fremmede arter er et stadig økende problem. Pr. august 2022 er over 17 000 observasjoner av fremmede arter med «svært høy» eller «høy risiko», fordelt på 131 arter og underarter, registrert i kommunen²⁵. Hele 94 % av disse observasjonene er karplanter. Kilder til spredning av fremmede arter er bl.a. dumping av hageavfall i naturen; frøspredning fra veikanter, hager og parkanlegg; gravearbeider og flytting av jordmasser. Innsatsen mot fremmede arter finansieres med tilskuddsmidler fra Statsforvalteren i Oslo og Viken. Av hensyn til praktisk gjennomførbarhet og de totale økonomiske kostnader vil det ikke være mulig med tiltak mot alle fremmede arter i kommunen. Vi må derfor prioritere arter, forekomster og tiltak som gir en tydelig gevinst for viktig naturmangfold. Fremmede arter i nærheten av verneområder eller viktige naturtyper har høy prioritet. Kjempebjørnekjeks, kjempespringfrø, og stillehavsøsters har de siste årene vært prioritert for bekjempelse i Asker.

Kommunens rolle

Kommunen har flere roller og ansvarsområder som påvirker hvordan naturmangfoldet blir ivaretatt. Kommunen er offentlig myndighetsutøver, som gjennom kommunal saksbehandling fattar vedtak etter forskjellige lovverk. Samtidig er kommunen grunneier som forvalter, drifter og iverksetter tiltak på kommunal grunn. Asker kommune gjør i dag en rekke tiltak for å sikre naturmangfoldet i kommunen, men ressursene er knappe, både når det gjelder økonomi og personell, og det er ulikt kunnskapsnivå om naturmangfold i de ulike virksomhetene.

²² Miljøstatus. Antall nær truede og truede arter og naturtyper i skog.

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/miljomal-1.2/miljoindikator-1.2.4/>

²³ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter

2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer>

²⁴ Arealbarometeret, NIBIO. Hentet 10.05.2021 <https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/viken/kommuner/asker>

²⁵ Artskart. artskart.artsdatabanken.no/

Forvaltning av natur må være kunnskapsbasert

En forutsetning for forvaltning som ivaretar naturmangfoldet er god kunnskap om naturtyper, arter og deres leveområder. Hvis vi ikke vet hva vi har, vet vi heller ikke hva vi mister ved arealbruksendringer. Et godt kunnskapsgrunnlag er nødvendig for å sikre en samfunnsutvikling som ikke ødelegger naturmangfoldet og naturens økologiske funksjoner som vi er helt avhengig av. Det foreligger ingen fullstendig naturkartlegging av hele Asker kommune. Asker nord har et mer komplett kartleggingsgrunnlag enn Asker sør, mye fordi presset på arealene i forbindelse med reguleringsaker og utbygging har vært størst der.

Areal- og naturregnskap styrker beslutningsgrunnlaget

Et arealregnskap er et verktøy som kan tydeliggjøre for kommunen hvor store arealer som settes av til utbygging i årene fremover. Et naturregnskap eller økosystemregnskap, kan brukes til å systematisere kunnskap om naturens goder og tjenester, og bidra til bedre beslutninger for en bærekraftig utvikling. Forvaltningsloven §17 sier at en sak skal være så godt opplyst som mulig. Slik det er i dag vet ikke administrasjon og politikere konsekvensene av summen av alle beslutninger som tas i arealforvaltningen. Et arealregnskap vil kunne skape bevissthet om hvor mye dyrket mark, eller hvor store naturområder som blir borte og dermed styrke kunnskapsgrunnlaget slik at det tas gode og informerte beslutninger. Viken Fylkeskommune er i gang med å utvikle et arealregnskap²⁶ hvor Asker er med som pilotkommune.

Det er ikke nok å verne natur – ødelagt natur må restaureres

Det er en økende oppmerksomhet rundt nødvendigheten av å reparere natur som er skadet av menneskelige inngrep, og at det ikke er nok å bare bevare natur med god tilstand. Et av Norges nasjonale miljømål (mål 1.1)²⁷ sier at økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester. Restaurering av natur er et av tiltakene for å innfri det politisk fastsatte målet. FN har utpekt 2021-2030 til verdens tiår for restaurering av økosystemer. Mye av norsk våtmark er sterkt påvirket av menneskelig aktivitet, blant annet fra drenering til skog- og jordbruksformål og nedbygging. Målet med restaurering er å legge til rette for naturlige prosesser for å gjenopprette økologisk funksjon. Eksempler er å fylle igjen grøfter i myra for bedret økologisk tilstand, redusere klimagassutslipp og klimatilpasning. I 2022 vedtok Asker kommune at alle myrer på kommunal grunn med et restaureringspotensial stilles til disposisjon for restaurering²⁸. Andre eksempler er restaurering av kantsoner, gjenåpning av bekker eller restaurering av ålegrasenger.

For å nå bærekraftsmål nr. 14 (livet i vann) og 15, (livet på land) må også Norge og Asker øke innsatsen for først og fremst å forhindre ødeleggelse av natur og dernest reparere forringede eller skadede arealer. Det er sjelden at erstatningsarealer er i nærheten av å ha samme kvalitet som arealene som bygges ut.

²⁶ Fylkestingsvedtak 12.12. 2019 (sak 16/19 og 12/19)

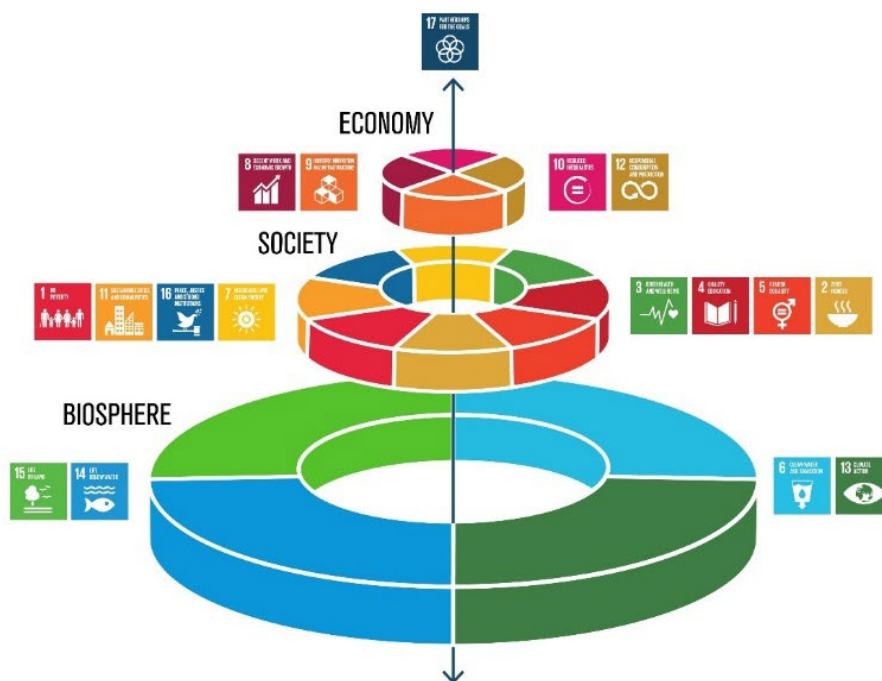
²⁷ Miljøstatus. Norges miljømål. <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/>

²⁸ Utvalg for samfunnstjenester, sak. 0024/22. Samtykke til restaurering av myrer på kommunal grunn. https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0024/22&c=200200214#result&t_dtq=true

5 Dette skal vi oppnå

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Askersamfunnet, og utgjør grunnlaget for kommunens satsingsområder og mål slik de er beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel. Alle satsingsområder og mål i kommuneplanen er tverrgående. Det betyr at de gjelder for alle tjenesteområder, og at vi må arbeide sammen på tvers for å oppnå den utviklingen vi ønsker.

Satsingsområdet *Bærekraftige byer og samfunn*, samt bærekraftsmålene *Liv under vann* (14), *Liv på land* (15) og *Stoppe klimaendringene* (13) er spesielt relevante for temaplan for naturmangfold. Beskyttelse av livsgrunnlaget vårt, biosfæren, er en grunnleggende forutsetning for å nå både de sosiale og økonomiske bærekraftsmålene (Figur 2). Å bevare *Liv under vann* (14), *Liv på land* (15) og *Stoppe klimaendringene* (13) er derfor helt nødvendig i kommunens arbeid fremover.

Figur 2. FNs bærekraftsmål inndelt i økologisk, sosial og økonomisk bærekraft. Figuren illustrerer hvordan all økonomisk utvikling og menneskelig velferd er avhengig av livsgrunnlaget vårt, biosfæren. Kilde: Azote Images for Stockholm Resilience Centre

Kommuneplanen består av til sammen åtte hovedmål og 28 delmål. Tabellen under viser hvilke av de 28 delmålene som er særlig relevante for temaplan for naturmangfold.

SATSINGSOMRÅDE	HOVEDMÅL	DELMÅL
Samarbeid for å nå målene	Askersamfunnet har virkemidler, partnerskap og samarbeid på tvers som sikrer en bærekraftig utvikling.	Askersamfunnet har inkluderende lokalsamfunn der innbyggerne opplever tilhørighet og tar medansvar, uavhengig av kulturelle, sosiale og økonomiske forhold.
Samarbeid for å nå målene		Frivilligheten, næringslivet, kommunen og andre aktører deltar i gjensidig forpliktende samarbeid for å oppnå en bærekraftig utvikling.
Bærekraftige byer og samfunn	Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	Alle innbyggere har tilgang til rent drikkevann og et tilfredsstillende avløpssystem, og en effektiv og miljøvennlig renovasjons- og avfallshåndtering.
Bærekraftige byer og samfunn		Askersamfunnet har minimale negative konsekvenser på det ytre miljøet.
Bærekraftige byer og samfunn		Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.
Handling mot klimaendringene	Askersamfunnet handler umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.	Askersamfunnet motvirker, reduserer og tilpasser seg konsekvensene av klimaendringer.
Handling mot klimaendringene		Askersamfunnet er i front for lavutslippssamfunnet i tråd med internasjonale og nasjonale klimaforpliktelser og regionale ambisjoner.
God helse	Askersamfunnet sikrer god helse og fremmer livskvalitet for alle, uansett alder.	Askersamfunnet arbeider helsefremmende og forebyggende for å oppnå god folkehelse, motvirke utenforskap og redusere risikoen for sykdom og tidlig død.
God utdanning	Askersamfunnet sikrer inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremmer muligheter for livslang læring for alle.	Barn og unge utvikler relevant kompetanse for fremtidens samfunn og arbeidsliv, med særlig vekt på yrkesrettede fag, teknologi, innovasjon og entreprenørskap.
Medarbeidere	Asker kommune fremmer inkludering, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle	Asker kommune har medarbeidere og ledere som i fellesskap utfører det unike samfunnsoppdraget og når kommunens mål, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.
Medarbeidere		Asker kommune har medarbeidere og ledere som sammen finner smarte måter å jobbe på, finner løsninger på kommunens utfordringer og viser endringsvilje.

6 Slik skal vi gjøre det

Denne temaplanen er inndelt i følgende seks innsatsområder:

- Sårbare arter og naturtyper
- Natur i arealplanlegging
- Skog og kulturlandskap
- Livet i vann
- Natur og klima
- Forankring, kompetanseheving og samarbeid

Innsatsområdene er definert med bakgrunn i utfordringsbildet (se kapittel 4), og beskriver hva kommunen særlig må prioritere for å møte utfordringene. For hvert innsatsområde gis det en kort beskrivelse av status og utfordringer, samt hvilke endringer (strategier) som må gjennomføres for å sikre måloppnåelse og utvikling i ønsket retning.

Askers kommunefugl, ærfugl.

6.1 Sårbare arter og naturtyper

Figur 3. Dragehode er en av Askers ansvarsarter og er kategorisert som sårbar (VU) på den norske rødlista for arter. Den er også en prioritert art med egen handlingsplan og egen forskrift i naturmangfoldloven.

«Sårbare arter og naturtyper» bygger på følgende kapitler i kunnskapsgrunnlaget: kap. 5 Status for naturmangfoldet i Asker; kap. 8 Pollinerende insekter; kap. 10 Lokalt viktig naturmangfold.

Askers naturverdier

Asker kommune har et landareal på 376 km². Store deler av kommunen er skog (67 %), 10 % er dyrket mark, mens 3,5 % av arealet er ferskvann. Asker kommune har den lengste kystlinjen (177 km) av de 32 kommunene langs Oslofjorden.

Under og etter istiden lå deler av Asker under havgrensa. Løsmasseavsetninger danner grunnlaget for de frodige jord- og skogbruksområdene i kommunen. Hovedsakelig i de nordre delene av kommunen finner vi kalkrike bergarter som gir gode vekstvilkår. Mesteparten av berggrunnen sør og midt i kommunen består av drammensgranitt med en karakteristisk lyserød farge.

Asker har variert natur: skog, kulturlandskap, ferskvannsmiljøer og strand- og marine områder. I tillegg ligger flere av øyene i Oslofjorden innenfor kommunens grenser. Hele kommunens areal ligger i boreonemoral vegetasjonssone med varmekjær vegetasjon.

Områdene rundt Oslofjorden kjennetegnes av stort biologisk mangfold på grunn av et gunstig klima og kalkrik grunn. Om lag 80 % av Norges landlevende arter er representert i Oslofjordområdet²⁹. I tillegg er det også her vi finner det høyeste antallet truede og sjeldne arter her i landet. Landskapet er forholdsvis småskala, og leveområder knyttet til de kalkrike og varme områdene i indre Oslofjord gjør at det finnes store verdier på små arealer³⁰.

Asker har 69 naturvernområder som til sammen utgjør 7 % (26,26 km²) av kommunens totalareal. De fleste verneområdene ligger i kystsonen og inkluderer flere øyer. Om lag 6 % av skogen i Asker er vernet.

Naturtyper i Asker

Kommunen plikter å ta hensyn til nasjonale mål om å ivareta naturmangfoldet. Her er utvalgte naturtyper, truede og nær truede naturtyper spesielt relevant.

Totalt 26 813 dekar³¹ av kommunens landareal er avgrenset som naturtyper etter NiN Miljødirektoratets instruks og DN-håndbok 13. Naturtypelokalitetene finnes spredt over hele kommunen; i marka, fjorden, landbruksområder, i og langs vassdragene, på friområder og i de grønne arealene i boligområdene. En oversikt over registrerte naturtypelokaliteter i kommunen finnes i Naturbase³². Nasjonale myndigheter gjennomfører en omfattende naturtypekartlegging etter Miljødirektoratets instruks for å øke kunnskapsgrunnlaget om verdifull natur. Det kartlegges nye områder i Asker hvert år³³. Norsk rødliste for naturtyper

²⁹ Naturhistorisk museum (sist endret 29.09.2015). Forskning og samlinger/ Oslofjorden. Tilgjengelig på: <https://www.nhm.uio.no/forskning/prosjekter/oslofjord/oslofjorden/> (20.02.2021)

³⁰ Thylén, A. og Blindheim, T. 2020. Kartleggingsstatus 2020 for viktige naturtyper i Akershus-kommunene BioFokus-rapport 2020-18. Stiftelsen BioFokus. Oslo. <http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2020-18.pdf>

³¹ per 21.12.2022

³² <https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>

³³ Miljødirektoratet. NiN Offentlig Visning.

<https://miljodirektoratet.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=ee9e6c7b9b484965b7d68e32ee47eb13>

2018 viser hvilke naturtyper som har risiko for å bli borte fra Norge³⁴. I Asker kommune finner vi i underkant av 40 truede naturtyper fordelt på 581 lokaliteter kartlagt etter Miljødirektoratets instruks (NiN)³⁵. I kalkrike områder i skog og langs kysten, myr og våtmark, finnes det særlig mange rødlistede naturtyper. Eksempler på truede naturtyper i Asker er naturbeitemark, slåttemark, strandeng, ulike sumpskogtyper, lågurtskogstyper, leirraviner og en rekke kalkrike naturtyper som Asker har et nasjonalt ansvar for å ivareta.

Åtte naturtyper har status som utvalgte naturtyper og hele seks av disse finnes i Asker. Hule eiker utgjør majoriteten av utvalgte naturtyper i kommunen. I tillegg finnes *slåttemark*, *slåttemyr*, *kalklindskog*, *kalksjøer* og *åpen grunnlendt kalkmark*. To slåtteenger, én strandeng og et område med åpen grunnlendt kalkmark skjøttes i kommunal regi for å bevare mangfoldet av planter og insekter, og for å hindre at fremmede arter etablerer seg.

«Hverdagsnaturen» er også verdifull

Natur i «100-meterskogene» mellom hus og annen bebyggelse, langs veier, og i jordbruksarealer er også viktig for å ivareta levedyktige bestander av arter. Slike områder binder sammen de sårbare naturområdene, og kan fungere som vandringskorridorer, hekke- og yngleområder, beiteområder, overvintringsområder eller andre områder av verdi.

Parallelt med et ønske om fortetting, er det viktig for miljø og folkehelse å bevare nærheten til naturområder for befolkningen, og unngå at innbyggerne skal være avhengige av bil for å komme seg ut i naturen. I Asker er verdifull natur i flere av de populære turområdene utsatt for slitasje. Det er derfor viktig å bevare 100-meterskoger og tettstedsnære grøntområder for å redusere belastningen på de mest sårbare naturområdene.

Artsmangfold i Asker

Av artsregistreringene som er gjort i kommunen utgjør fugler 45 % av registreringene, mens karplanter utgjør 26 % (Tabell 1). Vi må anta at arts mangfoldet innen mange grupper er høyere enn det som er registrert i kommunen.

Norsk rødliste for arter 2021 er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut fra Norge³⁶. Nær truet eller truede arter utgjør rundt 15 % av registreringene i Artskart fra Asker kommune³⁷. Det er gjort i overkant av 51 000 observasjoner av rødlistearter i Asker. Av disse er 27 arter kategorisert som kritisk truet og 169 arter som sterkt truet, mens det er flere arter i kategoriene sårbar (352 arter) og nær truet (402 arter). Mange av disse observasjonene er gjort langt tilbake i tid og flere av artene forekommer dessverre ikke lenger i kommunen vår. Av artene som er kritisk truet, er det kanskje bare i underkant av ti arter vi vil kunne oppleve i Asker i dag.

Når en kommune er det viktigste leveområdet for en art, vil kommunens skjøtsel og arealforvaltning bli avgjørende for artens overlevelse i Norge. Asker er en av kommunene i landet med flest ansvarsarter (Tabell 2). Disse artene er særlig knyttet til kalkrike områder, naturskog, raviner, kulturlandskap og gamle trær. Alle ansvarsartene, i tillegg til mange flere

³⁴ Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018. Hentet (30.04.2021) fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

³⁵ Enkelt søk i Naturbase, truede naturtyper. Hentet 30.04.2021 https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/enkelt-sok/?ds=7&f17=Truet&f1=30_Viken&f2=30_Asker&so=DESC&sc=7

³⁶ Artsdatabanken (2021). Resultater. Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/rodlisteforarter2021/Resultater> Nedlastet 24.11.2021

³⁷ Artsdatabanken. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no> Hentet 19.08.2022.

arter, finner vi på rødlista. Den sjeldne og utrydningstruede planten dragehode er en av Askers ansvarsarter (Figur 3).

Tabell 1. Oversikt over registreringer innen ulike artsgrupper i Asker kommune.

Artsgruppe	Antall observasjoner, rødlistekategori				Antall observasjoner, fremmedartskategori	
	Nær truet (NT)	Sårbar (VU)	Sterkt truet (EN)	Kritisk truet (CR)	Høy risiko (HI)	Svært høy risiko (SE)
Pattedyr	86	48	29	8	0	34
Fugler	11524	24483	1989	3713	0	601
Amfibier, reptiler	113	3	0	0	0	0
Fisker	88	2	52	0	49	0
Krepsdyr	4	17	50	0	0	2
Biller	224	122	84	4	1	5
Døgnfluer, øyestikkere, steinfluer, vårflyer	7	0	0	0	0	0
Nebbmunn	46	6	0	0	5	0
Sommerfugler	148	141	364	15	0	0
Tovinger	18	31	2	0	0	0
Veps	56	25	36	0	0	0
Edderkoppdyr	0	8	0	0	0	8
Bløtdyr	1	32	0	0	145	230
Karplanter	3207	2303	1918	61	659	15232
Alger	0	4	0	0	0	28
Moser	112	176	50	4	0	0
Lav	169	71	39	0	0	0
Sopp	998	753	237	2	11	1
Sum antall taksoner	406	352	169	27	51	79

Tabell 2. Tabellen viser et utvalg arter som har en stor del av sin norske utbredelse i Asker kommune og vi har derfor et spesielt ansvar for å ta vare på disse artene.

Artsnavn	Norsk navn	Rødlistekategori	Gruppe
<i>Agonopterix quadripunctata</i>	Hjorteflatmøll	EN	Sommerfugl
<i>Blymus compressus</i>	Flatsivaks	EN	Karplante
<i>Carex acutiformis</i>	Rankstarr	VU	Karplante
<i>Carex elata</i>	Bunkestarr	VU	Karplante
<i>Cochylidia richteriana</i>	Brun malurtpraktvikler	EN	Sommerfugl
<i>Coenonympha hero</i>	Heroringvinge	EN	Sommerfugl
<i>Cortinarius aprinus</i>	Villsvinslørsopp	VU	Sopp
<i>Cortinarius eucaeruleus</i>	Indigoslørsopp	EN	Sopp
<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	Dragehode	VU	Karplante
<i>Frullania bolanderi</i>	Pelsblæremose	VU	Mose
<i>Lycoperdon mammiforme</i>	Flassrøysopp	EN	Sopp
<i>Meligethes norvegicus</i>	Dragehodeglansbille	EN	Bille
<i>Potamogeton lucens</i>	Blanktjernaks	EN	Karplante
<i>Pyrausta sanguinalis</i>	Blodengmott	CR	Sommerfugl
<i>Thelypteris palustris</i>	Myrtelg	VU	Karplante
<i>Veronica spicata</i>	Aksveronika	VU	Karplante
<i>Vicia pisiformis</i>	Ertevikke	EN	Karplante

Pollinerende insekter

Pollinerende insekter, særlig humler og ville bier, spiller en viktig rolle i samspillet i naturen og for matproduksjon. Mer enn 75% av matplantene våre må pollineres av insekter (eks. frukt, bær, kaffe og kakao). 80 % av nytte- og villplantene er avhengig av det samme³⁸.

Blant pollinerende insekter er det en høy andel *truede arter* og særlig blant bier og humler. Hele 17 % av villbiene og humlene er *true* og nesten 31 % er på Rødlista³⁹. Ifølge Rødlista 2021 er menneskeskapt påvirkning gjennom arealbruksendringer en viktig negativ påvirkningsfaktor for pollinatorer.

Regjeringen la i 2018 frem en nasjonal pollinatorstrategi⁴⁰ med hovedmål om å *sikre levedyktige bestander av villbier og andre pollinerende insekter for å opprettholde pollinering i matproduksjon og naturlige økosystemer*.

Nedbygging av naturlige leveområder til mange arter fører til at den menneskeskapte naturen i hager og parker har blitt viktigere for våre pollinerende insekter. Enkle tiltak i hagen har stor betydning for de lokale bestandene av insekter og alle som forvalter et areal kan gjøre noe for å bedre forholdene for humler, bier og andre insekter. Med enkle grep kan man tilrettelegge for truede arter i hager, på balkonger og i parker, både ved å være bevisst når det gjelder plenklipping og beplantning, men også ved utsetting av insektshotell eller humlekasser. Veikanter bør tilrettelegges for pollinerende insekter og mye kan gjøres ved et slåttere regime som ivaretar naturmangfoldet⁴¹.

I Asker er det registrert hele 120 arter av villbier. Av disse er 12 rødlistede, hvorav 7 er true. For to av disse, kløverhumle og slåttehumle, er det utarbeidet forslag til en nasjonal handlingsplan. Asker kommune er derfor viktig for bevaring av mangfoldet av villbier på nasjonalt nivå.

Statsforvalteren i Oslo og Viken har sendt en oppfordring til Asker kommune om å innarbeide strategier for pollinerende insekter i temaplanen.

Lokal kompetanse og naturengasjement

Asker har flere natur- og friluftslivsorganisasjoner som er en stor lokal ressurs med tanke på kunnskap om naturmangfoldet i kommunen. Medlemmer fra disse foreningene bidrar med en stor andel av registreringene av arter i databasen *Artsobservasjoner*⁴². Dette gjelder alt fra bl.a. fugler og flaggermus til planter, insekter, sopp og lav. Mange bruker mye av fritiden sin på å studere artsmangfoldet i kommunen og innrapportere observasjonene sine. Dataene er av høy kvalitet, ofte fotodokumentert og svært relevante og viktige for forvaltningen. På

³⁸ NIBIO. Endringer i jordbrukslandskapet skaper trøbbel for humler og bier. Hentet 29.10.21. <https://forskning.no/insekter-kulturlandskap-landbruk/endringer-i-jordbruket-skaper-trobbel-for-humler-og-bier/1808741>

³⁹ Artsdatabanken (2021). Mange pollinerende insekter på Rødlista. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/fordypning/mangepollinerendeinsekterparodlista>.

⁴⁰ Norsk pollinatorstrategi.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3e16b8410e704d54af40bcb3e687fb4e/nasjonal-strategi-for-villbier.pdf>

⁴¹ Fylkesmannen i Oslo og Akershus. 2018. Våre sårbare humler. 23 sider.

⁴² Artsobservasjoner, Artsdatabanken. <https://www.artsobservasjoner.no/>

landsbasis er innsatsen av frivillige verdt flere ti-talls millioner kroner årlig når det gjelder rapportering av artsfunn⁴³.

Miljødirektoratet oppfordrer i sin *Veileder til kommunedelplaner for naturmangfold* å kartlegge lokalt viktig naturmangfold⁴⁴. Naturområder og forekomster kan ha en verdi lokalt selv om de ikke fyller kriteriene for nasjonal eller regional interesse. I forbindelse med temaplanarbeidet har kommunen invitert lokale natur- og friluftslivsorganisasjoner til å komme med innspill om hva som er viktig natur i kommunen. Felles for innspillene var at de understreket viktigheten av følgende:

- *at det gjennomføres en helhetlig kartlegging av naturen i Asker*
- *at hundremeterskoger bevares og at kommunen i størst mulig grad bevarer naturområder fra å bli utbygd*
- *tettstedsnær natur er svært viktig for innbyggerne, selv om dette ofte ikke er natur med et stort biologisk mangfold av nasjonal verd*

Kalkrike områder, forbindelseslinjer mellom grøntområder, de store skogområdene i Asker sør, og Oslofjorden ble også trukket frem som viktige områder i Asker. Birdlife Norge Asker og Bærum lokallag har i samarbeid med Birdlife Norge avd. Buskerud utarbeidet en rapport om utvalgte fuglelokaliteter i Asker med lokal og regional betydning⁴⁵. Fuglelokalitetene ligger også som et eget lag i kommunens kartløsning, Askerkart⁴⁶.

En mer utfyllende beskrivelse av organisasjonenes innspill om lokalt viktige naturområder finnes i kapittel 10 i temaplanens kunnskapsgrunnlag.

6.1.1 Strategier

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

Asker kommune skal gjennom forvaltning og vern, stanse og reversere tap av sårbare arter og trua naturtyper

Kommunen plikter å ta hensyn til nasjonale mål om å ivareta naturmangfoldet. Utvalgte naturtyper, ansvarsarter, truede og nær truede arter og naturtyper spesielt viktig i denne sammenhengen.

For å oppnå egne og nasjonale mål må Asker kommune gjennom bevisst arealforvaltning unngå å bygge ned viktig natur. Bekjempelse av fremmede arter i nærheten av verneområder eller viktige naturtyper har også høy prioritet. En større andel av kommunens områder med skjøtselskrevende naturtyper må skjøttes for å bevare naturmangfoldet, for å

⁴³ «Grasrotforskerne», NRK. Sitat fra Artsdatabanken. <https://tv.nrk.no/program/DVNA20000117>

⁴⁴ Kommunedelplaner for naturmangfold, veileder. Miljødirektoratet. Hentet 26.02.2021.

<https://www.miljodirektoratet.no/myndigheter/arter-og-naturtyper/kommunedelplaner-for-naturmangfold/kartlegge-lokalt-viktig-naturmangfold/>

⁴⁵ Norsk Ornitologisk Forening, Asker og Bærum lokallag. Et utvalg fuglelokaliteter i Asker med lokal og regional betydning. https://oa.birdlife.no/download.php?file=Upload/Brukerfiler/dokumenter/dok_9028_2.pdf

⁴⁶ <https://kart.asker.kommune.no>

hindre gjengroing og at fremmede arter etablerer seg. Dialog og samarbeid med frivillige organisasjoner er et viktig bidrag i denne sammenhengen.

Kommunens drifts- og forvaltningsrutiner må videreutvikles for å ivareta naturmangfoldet. Eksempler på driftsområder som har betydning for naturmangfoldet er skjøtsel av friområder og blomsterrike veikanter, fjerning av fremmede arter og bevaring av store trær.

For å sikre et representativt utvalg av sårbare arter, naturtyper og landskap, bør kommunen foreslå ytterligere arealer for vern ovenfor overordnede myndigheter.

Asker kommune vil også vurdere oppkjøp av arealer med verdifull natur for å sikre naturverdiene for fremtiden.

Asker kommune skal være en pådriver for restaurering av natur

Det er en økende oppmerksomhet rundt nødvendigheten av å reparere natur som er forringet eller skadet av menneskelige inngrep. Det er ikke tilstrekkelig å bare bevare natur med god tilstand. Eksempler på natur som kan restaureres er degraderte myr- og våtmarksområder, kantsoner, ålegrasenger, tareskoger og bekker som er lukket.

I 2022 vedtok Asker kommune at alle myrer på kommunal grunn med et restaureringspotensial stilles til disposisjon for restaurering⁴⁷. En kartlegging av myrområder med et restaureringspotensial gjennomføres i 2023. Gjennom dialog med overordnede myndigheter vil aktuelle områder for restaurering spilles inn. Restaurering av natur bidrar særlig til det nasjonale målet for naturmangfold om at økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.

Asker kommune skal ivareta og tilrettelegge gode leveområder for pollinerende insekter gjennom planlegging, forvaltning og drift av arealer

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023¹² er det presisert at regjeringen forventer at: *«Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for gode leveområder for ville, pollinerende insekter gjennom planleggingen og drift av arealer»*.

Asker kommune skal, gjennom forvaltning, drift og arealbruk, sikre gode leveområder for insekter. Eksempler på tiltak er rutiner for skjøtsel av kantvegetasjon langs kommunale veier for å øke mangfoldet av steds egne arter, pollinatorvennlig beplantning, restaurering og skjøtsel av gamle blomsterenger, artsrike kantsoner og sammenhengende naturområder. Informasjon til innbyggerne om naturvennlige hager er av stor betydning.

⁴⁷ Utvalg for samfunnstjenester, sak. 0024/22. Samtykke til restaurering av myrer på kommunal grunn. https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0024/22&c=200200214#result&_t_dtq=true

6.2 Natur i arealplanleggingen

«Natur i arealplanleggingen» bygger på følgende kapitler i kunnskapsgrunnlaget: 3. Naturmangfold, 4. Rammer og føringer, 5. Status for naturmangfold i Asker, 6. Liv i vann, 10. Lokalt viktig naturmangfold og 11. Natur i arealplanleggingen.

Naturen i arealplanlegging – stykkevis og delt

Kommunene bestemmer det meste av arealbruken i Norge ved å forvalte plan- og bygningsloven (jf. Plan- og bygningsloven § 3-2 og 3-3). Derfor spiller kommunene en svært viktig rolle i å stanse tapet av naturmangfold. Vi mangler oversikt og kontroll over summen av enkeltbeslutninger i arealforvaltningen, og disse beslutningene former i stor grad hvordan naturmangfoldet blir ivaretatt, både på kort og lang sikt.

Riksrevisjonen gjennomførte i 2006 en undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge⁴⁸. Undersøkelsen oppsummerte med at: *Arealforvaltningen ikke bidrar til å ivareta biologisk mangfold, friluftsliv, dyrket mark og kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljøer slik Stortinget har forutsatt.*

⁴⁸ Riksrevisjonens undersøkelse av bærekraftig arealplanlegging og arealdisponering i Norge. Dokument nr. 3:11 (2006–2007). https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/dokumentserien/2006-2007/dok_3_11_2006_2007.pdf

En omfattende evaluering av norsk arealplanlegging etter plan- og bygningsloven («EVAPLAN»), konkluderte i 2018 med det samme^{49,50}. EVAPLAN viste at naturhensyn ofte taper for utbyggings- og næringsutviklingshensyn i dagens planpraksis i kommunene og pekte på fem hovedårsaker⁵¹: 1) natur har et svakt rettsvern; 2) det er uklare grenser for lokalt selvstyre i arealplanlegging; 3) det er svake kontrollmekanismer i arealplanprosesser; 4) manglende verktøy for vurdering av sumvirkninger av arealutvikling; og 5) mangel på kapasitet og kompetanse i kommunene. Funnene bekreftes også i en fersk rapport fra KS: *Bærekraftig arealbruk innen rammen for kommunalt selvstyre*⁵². Rapporten konkluderer med at det er behov for å økt kunnskap og kompetanse om bærekraftig arealbruk i kommunen. Det pekes også på at kommunens økonomiske og juridiske virkemidler må utvikles og styrkes for å sikre bærekraftig arealbruk.

Hele 9 av 10 av artene på *Norsk Rødliste for arter 2021*⁵³ er truet på grunn av måten vi bruker arealene på. Dette skjer til tross for at man etter plan og bygningsloven er *pliktig til å sikre naturgrunnlaget for næringsutøvelse og samfunnsliv og legge til rette for en helhetlig forvaltning av vannets kretsløp*, slik det står i plan- og bygningsloven §3-1 oppgaver og hensyn i planlegging etter loven.

Det stilles krav om at alle arealplaner skal inneholde en vurdering av hvordan hensynet til naturen etter naturmangfoldloven §8 til §12 er oppfylt. For å imøtekomme dette kravet gjennomføres det en naturfaglig kartlegging av planområdet og en faglig vurdering av hvordan tiltakene vil kunne påvirke naturen. Kartleggingen av naturen ser sjelden på større sammenhenger utover det området der det er planlagt tiltak. De lokale konsekvensene kan synes begrenset, men resultatet er en fragmentering av naturen, der bit for bit blir bygget ned. Summen av alle inngrepene i naturen kommer ikke frem i de enkelte reguleringsplanene.

Naturen er et felles gode og et felles ansvar

Arealplanlegging består av en serie kompromisser og involverer ulike lovverk og forskrifter, i tillegg til plan- og bygningsloven. I arealplaner legges føringer for utvikling i kommunen. Administrasjonens ansvar er å sikre at arealplanene er utarbeidet i henhold til gjeldene lover og sikre at det faglige grunnlaget er på plass. Kommunen må sikre at man til enhver tid har ansatt tilstrekkelig fagkompetanse og kapasitet til å vurdere naturhensyn i arealplaner både på land og i vann.

Innbyggerne påvirker arealpolitikken gjennom valg av lokalpolitikere og gjennom å involvere seg i planprosessen ved høringer og medvirkning. I Askers temaplan for medborgerskap⁵⁴ fremheves økt oppmerksomhet om miljøverdier som en konsekvens av innbyggernes

⁴⁹ Hanssen, G. S. og Aarsæther, N. (2018). Plan- og bygningsloven 2008 - En lov for vår tid? Oslo, Universitetsforlaget.

⁵⁰ Hanssen, G. S. og Aarsæther, N. (2018). Plan- og bygningsloven 2008: Fungerer loven etter intensjonene? Oslo, Universitetsforlaget.

⁵¹ Simensen, T., Winge, N., Holth, F., Stange, E., Barton, D. N. og Sandkjær Hanssen, G. (2022). Bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre. KS FOU-rapport.

⁵² Simensen, T., Winge, N., Holth, F., Stange, E., Barton, D. N. og Sandkjær Hanssen, G. (2022). Bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre. KS FOU-rapport.

⁵³ Artsdatabanken (2021). Norsk rødliste for arter 2021. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021>

⁵⁴ Asker kommune, Temaplan for medborgerskap 2021 – 2033.

https://www.asker.kommune.no/contentassets/326fcb6935fd4a71a4a0a8ecbf57dec1/temaplan-medborgerskap160621_rev.pdf

involvering i planarbeidet. Lokal kunnskap er svært verdifullt i planprosessen for å sikre lokal forankring av planen.

Det er de folkevalgte som fatter vedtakene om arealbruken i kommunen. Plan- og bygningsloven er en prosesslov som sikrer at alle planvedtak skal følge den samme demokratiske prosessen. Utfallet av prosessen er til syvende og sist et politisk spørsmål.

Gode verktøy og tydelige mål

Et arealregnskap er et verktøy som kan synliggjøre hvor store naturarealer som settes av til utbygging og hvordan arealbruken i kommunen endrer seg over tid⁵⁵. Naturregnskap, eller økosystemregnskap, kan brukes til å systematisere kunnskap om naturens goder og tjenester og bidra til bedre beslutninger for en bærekraftig utvikling^{56, 57}. Areal- og naturregnskap vil gi kommunen et bedre kunnskapsgrunnlag for å kunne styre fremtidig arealbruk vekk fra viktig natur, og fortsatt kunne utvikle egnede områder. Områder som er egnet for utvikling kan f.eks. være næring- og industriområder der arealbruken kan endres og videreutvikles.

Et arealregnskap bør inneholde⁵⁸:

- status for hver enkelt naturtype i kommunen, inkludert naturtyper som er blitt mer eller mindre borte; gjenværende omfang og økologisk kvalitet, positiv/negativ trend.
- vurdering av hvilke naturtyper som skal skjermes mot utbygging. Eksempler på slike naturtyper kan være naturskog, myr og annen våtmark, artsrikt kulturlandskap, kystområder og hundremeterskoger
- oversikt over hvor det er behov for restaurering for å bevare biologisk mangfold og opprettholde økologisk funksjon
- oversikt over hvor det er behov for ytterligere kartlegging
- oversikt over sammenhengende grøntområder og fragmenteringer av disse
- oversikt over egnede utviklingsområder

Arealnøytralitet er et relativt nytt begrep i naturforvaltningen og innebærer at vi må kompensere for arealbruk som medfører naturtap og gjenbruke og fortette allerede degraderte og/eller utbygde områder, fremfor å bygge ned mer natur⁵⁹. Det er viktig at ikke krav om kompenserende tiltak (restaurering) senker terskelen for å bygge ned verdifulle arealer og tillate større naturinngrep. Det er sjelden at erstatningsarealer er i nærheten av å ha samme kvalitet som arealene som bygges ut.

⁵⁵ Regjeringen. Bruk av arealregnskap i kommuneplanprosesser. https://www.regjeringen.no/no/tema/plan-bygg-og-eiendom/plan_bygningsloven/planlegging/plansystem_prosess/kunnskapsgrunnlaget_plan/arealregnskap_kommuneplan/id2913557/

⁵⁶ NINA. Naturregnskap. <https://www.nina.no/B%C3%A6rekraftig-samfunn/Naturregnskap>

⁵⁷ Vikse, F. Naturens drømmekommune, artikkel SABIMA. <https://www.sabima.no/naturens-drommekommune/>

⁵⁸ Sabima. Et arealnøytralt Norge. <https://www.sabima.no/et-arealnøytralt-norge/>

⁵⁹ Sabima. Et arealnøytralt Norge. <https://www.sabima.no/et-arealnøytralt-norge/>

Gjeldende lovverk – bruker vi hele handlingsrommet?

Erfaring viser at naturen ofte nedprioriteres når arealplaner utredes og vedtas. Det er kommunen som har myndigheten til å styre arealbruken, og på samme måte som man vedtar at et område skal bygges ut, kan man også vedta at et område skal bevares som natur.

Vedtatte arealplaner gjelder i praksis for alltid. Gamle planer bygger ofte på et svakt kunnskapsgrunnlag om konsekvenser for natur og miljø. Dersom en vedtatt plan i ettertid viser seg å ha betydelig negative konsekvenser for natur og klima, kan kommunen med hjemmel i plan- og bygningsloven, endre planen. Dette er avhengig av at man følger den samme prosessen som gjelder når nye planer skal vedtas. I KS rapporten: *Bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre*⁶⁰ løftes dette frem som et juridisk virkemiddel. Alle planer kan med jevne mellomrom evalueres og planer som ikke tar tilstrekkelig hensyn til klima og natur, bør vurderes endret eller opphevet.

Naturens rettsvern i arealplanlegging er avhengig av oppdatert kunnskap om naturen og konsekvensene av planlagte inngrep.

Kommunen skal stille krav til kunnskapsgrunnlaget i utformingen av nye planer. Det er utbygger som bestiller utredningen av natur i planområdet. Prispress og tette bånd mellom utreder og utbygger kan være en utfordring. Disse utfordringene kan imøtegås ved at kommunen selv bestiller faglige utredninger bekostet av utbygger, slik det er foreslått i rapporten «Bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre».

Kommunen kan gi dispensasjon

Kommunen har mulighet til å gi dispensasjon i tilfeller der *hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra ikke blir vesentlig tilsidesatt, og fordelene ved å gi dispensasjonen er større enn ulempene*. Alle planer skal baseres på et omfattende kunnskapsgrunnlag og en betydelig utredningsjobb. Muligheten til å gi dispensasjon er ment å være en «sikkerhetsventil» i tilfeller der planen ikke virker etter hensikten. Dispensasjoner kan på sikt undergrave arealplanen og kunnskapsgrunnlaget.

Det er verdt å merke seg ordlyden i loven: *Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon*⁶¹. Selv om kriteriene til en dispensasjon er oppfylt kan altså kommunen velge å ikke gi dispensasjon. I tilfeller der en dispensasjon kan ha negative virkninger for naturmiljøet bør det være en svært høy terskel for å innvilge dispensasjon. Dette er spesielt viktig i sårbare områder slik som strandsonen, langs vassdrag, i eldre skog, i kulturlandskapet og i områder med truede arter eller viktige naturtyper.

Natur og økonomi - pisk eller gulrot?

De fleste økonomiske virkemidlene for bevaring og restaurering av natur tildeles fra statelig nivå. Det er ikke anledning til å styre økonomiske virkemidler, marked eller privatøkonomiske

⁶⁰ Simensen, T., Winge, N., Holth, F., Stange, E., Barton, D. N. og Sandkjær Hanssen, G. (2022). Bærekraftig arealbruk innenfor rammen av lokalt selvstyre. KS FOU-rapport.

⁶¹ Plan- og bygningsloven §19-1. *Dispensasjonsvedtaket*

forhold direkte gjennom arealplan. Kommunen bør likevel jobbe for at det skal være økonomisk gunstig å ivareta natur i arealplaner.

Et av de økonomiske virkemidlene kommunen rår over i forbindelse med plan og byggesaker, er saksbehandlingsgebyret. Asker kommune gir allerede en rabatt i gebyret til grønne tiltak i byggesaker. Ordningen er innrettet for å gi ekstra insentiv til å bygge mer energieffektivt og miljøvennlig. Et virkemiddel kan være at prosjekter som oppnår arealnøytralitet, restaurerer natur eller på andre måter tar særlig hensyn til naturmangfoldet, får redusert gebyr.

Kommunen har en betydelig markedskraft i bygg og anleggsbransjen. Kommunen skal bidra til innovasjon og utvikling av naturvennlige løsninger i forbindelse med bygg, anlegg og arealforvaltning. Kommunen skal være et forbilde for resten av samfunnet. Det bør derfor stilles høye krav til naturhensyn i kommunens egne prosjekter.

6.2.1 Strategier

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

Asker kommune skal ha relevante kartlegginger for naturmangfold for hele kommunens areal

En forutsetning for forvaltning som ivaretar naturmangfoldet er oppdatert kunnskap om naturtyper, arter og deres leveområder. Naturen i kommunen er ikke tilstrekkelig kartlagt, noe som gjør at vi ikke alltid har kunnskap om hvor den viktige naturen er. Dette fører til at verdifull natur ofte kan gå tapt uten at vi vet det. Kunnskap om naturen (blå, grønne og grå arealer; arter og naturtyper) gjør det lettere å stanse tapet av natur, gir raskere og bedre arealplanprosesser, hindrer konflikter mellom utbygger og kommune, og er økonomisk lønnsomt.

Asker kommune skal føre arealregnskap og arbeide for å oppnå arealnøytralitet

Slik det er i dag har vi ikke kunnskap om konsekvensene av summen av alle beslutninger som tas i arealforvaltningen. Verktøy for å vurdere sumvirkninger av arealendringer vil styrke kunnskapsgrunnlaget som er en forutsetning for gode og informerte beslutninger. Eksempler på slike verktøy er bl.a. arealregnskap, naturregnskap og løsninger for å planlegge restaurering av natur og naturbaserte løsninger.

Arealregnskap kan gi en oversikt over status for hver enkelt naturtype i kommunen, vurdering av hvilke naturtyper det ikke skal være rom for mer utbygging av, oversikt over hvor det er behov for restaurering eller ytterligere kartlegging, og en oversikt over sammenhengende grøntområder og fragmenteringer av disse. Asker kommune er i gang med å utvikle arealregnskap i et prosjektsamarbeid med Viken Fylkeskommune. En kartlegging som skal ligge til grunn for kommunens arealregnskap er i gang. Kartleggingen tar utgangspunkt i satellittdata og gir en oversikt over kommunens arealtyper.

Arealnøytralitet være et mål for kommunens arealpolitikk. Arealnøytralitet innebærer at arealbruk som medfører naturtap kompenseres ved gjenbruk og fortetting av allerede degraderte og/eller utbygde områder, fremfor å bygge ned mer natur. Det er viktig at krav om kompenserende tiltak (restaurering) ikke senker terskelen for å bygge ned verdifulle arealer og større inngrep enn det en ellers ville ha gjort. Erstatningsarealer skal ha samme kvalitet som arealene som bygges ut.

Asker kommune skal prioritere natur og klima like høyt som andre samfunnshensyn og interesser i arealforvaltningen

Handlingsrommet i gjeldende lovverk må benyttes for å sikre en arealforvaltning hvor hensynet til natur og klima prioriteres like høyt som andre samfunnshensyn.

Ønsket om økonomisk gevinst er høyt og natur sees ofte på som ledig areal som det er tilnærmet kostnadsfritt å bygge ned. Naturen taper derfor ofte mot økonomiske hensyn.

Kommunen må stille tydelige krav til metode, fremgangsmåte og innhold i naturtypekartlegginger og konsekvensutredninger i plan- og byggesaker. Kommunen er avhengig av et sterkt fagmiljø med kompetanse til å vurdere betydningen av innholdet i kartleggingsrapportene.

Det må stilles krav om at alternativ arealbruk skal vurderes i planer der det søkes om å omdisponere natur. Kommunen må praktisere nulltoleranse for ulovlige inngrep i natur og prioritere ressurser til bekjempelse av naturkriminalitet høyere.

Skjøtsel må sikres i planens bestemmelser.

Der hvor det er aktuelt å restaurere natur må dette legges inn i plankart og bestemmelser. Restaureringen bør ligge som et rekkefølgekrav i planen. Det vil da være mulig å inkludere restaurering av natur i detaljreguleringsplaner som del av utbyggingsavtaler på lik linje med annen infrastruktur.

Asker kommune skal legge til rette for at det er mer økonomisk attraktivt å ivareta natur i arealplaner. En reduksjon i saksbehandlingsgebyr for planer som oppnår arealnøytralitet eller er arealpositive, er et slikt insentiv. I punkt 3.10 *Grønne tiltak* i gebyrregulativet, gis det rabatt til tiltak som tar særlig hensyn til klima og miljø. Punktet bør også omfatte planer og tiltak som tar særlig hensyn til naturmangfold og som bidrar til restaurering og vern av natur.

Asker kommune har en betydelig markedskraft i bygg og anleggsbransjen. Kommunen skal bidra til innovasjon og utvikling av naturvennlige løsninger i forbindelse med bygg, anlegg og arealforvaltning. Det bør stilles høye krav til naturhensyn i kommunens prosjekter. Dersom private planer skal ivareta arealnøytralitet, bør det i kommunens planer settes mål om arealpositivitet.

Asker kommune skal ha en høy terskel for å gi dispensasjoner som medfører inngrep i verdifull natur.

I plan- og bygningsloven §19-2 heter det: Kommunen kan gi varig eller midlertidig dispensasjon. Det skal stilles krav om at tiltak skal ha særskilt stor samfunnsverdi for å rettferdiggjøre inngrep i viktig natur.

Asker kommune skal gjennomgå vedtatte planer for å avdekke manglende hensyn til natur, slik at disse planene kan endres eller oppheves

Plan- og bygningsloven åpner for både å endre og oppheve vedtatte arealplaner. Dersom en vedtatt plan i ettertid viser seg å ha betydelig negative konsekvenser for natur og klima, kan kommunen endre eller oppheve planen.

Det må utarbeides en oversikt over arealer som er avsatt til utbyggingsformål i kommuneplanens arealdel, men som ennå ikke er bygd ut. Områder som er viktige for klima- og naturhensyn omgjøres til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNFR).

Sidensvans.

6.3 Skog og kulturlandskap

«Skog og kulturlandskap» bygger på følgende kapitler i kunnskapsgrunnlaget: Kap. 7 Naturmangfold i jordbrukslandskapet, kap. 9 Naturmangfold i skog, samt dokumentet *Kunnskapsgrunnlag – Stopp gjengroingen av Asker*⁶².

Kulturlandskapet er levested for en rekke truede arter

Kulturlandskapet har gjennom flere tusen år blitt formet av et aktivt landbruk. Her inngår bruken av åker, slåttemark og beitemarker. Dette har skapt naturtyper som er levested for en rekke truede arter. Nesten en tredjedel av de truede artene på rødlista har tilhold i åpent kulturlandskap og sliter på grunn av opphør av slått og beite som fører til gjengroing av kulturlandskapet. Gjengroing truer både kulturlandskapsverdier og biologisk mangfold. Både kulturhistoriske og biologiske verdier er avhengig av fortsatt bruk, skjøtsel og vedlikehold for å opprettholdes⁶³. Landbruksmyndigheten i Asker kommune jobber med oppfølging av driveplikt på jordbruksarealer.

⁶² Sak 0054/22 i Utvalg for samfunnstjenester. Stopp gjengroingen av Asker.

https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0054/22&c=200200214#result&t_dtq=true

⁶³ Om jordbrukets kulturlandskap, Landbruksdirektoratet. <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/jordbruk/miljo-ogklima/jordbrukets-kulturlandskap/om-jordbrukets-kulturlandskap>. Hentet 19.08.2022

Jordbruket i Asker

Området rundt Oslofjorden er kjent for sitt rike jordsmonn. Jordbruksarealet i Asker utgjør om lag 11 % av kommunens landareal⁶⁴. I tillegg kommer arealer som kan dyrkes opp, såkalt dyrkbar jord, som utgjør rundt 4 % av kommunens landareal. Jordbruket i Asker karakteriseres av varierte produksjoner og små og store bruk. Korn- og grasproduksjon dominerer, men det er også innslag av bær-, frukt- og grønnsaksproduksjon. Av husdyr er det flest individer av ammekyr, sau, slaktegris og verpehøner⁶⁵. Asker følger den nasjonale trenden med nedgang i antall aktive gårdsbruk: i 2022 var det 119 jordbruksforetak som søkte om produksjonstilskudd, mot 145 foretak i 2012⁶⁶.

Kommunens sentrale plassering gjør at presset på jordressursene, i form av behov for arealer til utbygging og samferdselsformål, i dag er større enn noen gang. Det er en utfordring at den beste matjorda ligger der befolkningsveksten er størst. Kommuneplanens samfunnsdel slår fast at kommunen skal sikre viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket, og unngå nedbygging av dyrket mark i samsvar med det nasjonale jordvernmålet. For Asker vil dette tilsvare en grense for omdisponering på maksimalt 13 dekar i året. Siden 2017 har jordvernmålet blitt nådd nasjonalt, men Asker har ikke holdt seg innenfor målet⁶⁷.

Fugler spiller en viktig rolle i jordbrukslandskapet. I perioden fra 2000-2020 har det i Norge vært en nedgang i fugler i jordbrukslandskapet på hele 40 %. Nedgangen har vært særlig sterk for artene vipe, storspove, sanglerke og gulspurv. Enkelte fuglearter øker også i antall, som bl.a. grågås. I jordbrukslandskapet i Asker hekker blant annet den truede arten vipe, og vi har dermed et særlig ansvar for å ta vare på denne. Asker kommune har i 2022 hatt et prosjekt i samarbeid med Birdlife Asker og Bærum lokallag om å kartlegge hekkende vipper, samt gitt råd og veiledning til gårdbrukere med hekkende vipper på sine jordbruksarealer. Dette prosjektet videreføres i 2023.

⁶⁴ Arealbarometeret, NIBIO. <https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/viken/kommuner/asker>. Hentet 03.01.2023.

⁶⁵ Arealbarometeret, NIBIO. <https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/viken/kommuner/asker>. Hentet 03.01.2023.

⁶⁶ Kostra nøkkeltall – Landbruk, Statistisk sentralbyrå (SSB).

<https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/asker/landbruk>

⁶⁷ SSB. Kommunal forvaltning av landbruksarealer. Hentet 10.12.2021.

<https://www.ssb.no/statbank/table/06194/tableViewLayout1/>

Naturmangfold i skog

Skogen er et av jordas viktigste økosystemer, og skog og jordsmonn i skog utgjør viktige karbonlagre (se kapittel 6.5). Skogen renser lufta vår og beskytter oss mot effekten av klimaendringer som økt nedbør, flom, skred og erosjon. Skogen har stor variasjon i struktur og livsmiljøer og huser derfor et mangfold av arter. Om lag 60 % av Norges rundt 44 000 kjente arter er knyttet til skog⁶⁸ og derfor er det ikke overraskende at flest truede arter finnes nettopp i skog (48 %). Mange av artene er spesialister, gjerne knyttet til unike livsmiljøer som f.eks. læger (liggende død ved), gadd (stående død ved) av ulike treslag og dimensjoner, grove eller hule edellauvtrær.

Skogbruk er vurdert som den viktigste negative påvirkningsfaktoren for truede arter i skogen⁶⁹. I dag drives skogbruket i hovedsak etter bestandsskogbrukets modell med åpne hogstformer. For skog som vokser i tettstedsnære områder i lavlandet og langs viktige veier kan nedbygging, utbygging eller andre tiltak som hindrer naturlige prosesser i skogen, være viktigere påvirkningsfaktorer enn skogbruket.

⁶⁸ Miljøstatus. Antall nær truede og truede arter og naturtyper i skog.

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/miljomal-1.2/miljoindikator-1.2.4/>

⁶⁹ Artsdatabanken (2021). Påvirkningsfaktorer. Norsk rødliste for arter

2021. <https://artsdatabanken.no/rodliseforarter2021/Resultater/Pavirkningsfaktorer>

Føringar for hvordan skogbruket skal drives ligger i sertifiseringsordningen PEFC norsk skogstandard⁷⁰, bærekraftforskriften⁷¹, skogbruksloven⁷², naturmangfoldloven⁷³, markaloven⁷⁴ og markaforskriften⁷⁵ (for de deler av skogarealet som er innenfor Markagrensa).

Å sikre god økologisk tilstand i skogen er nødvendig for å ta vare på det biologiske mangfoldet, sikre naturgoder og ivareta skogen som et viktig verktøy mot klimaendringene. Her finnes det en rekke tiltak som bl.a.:

- økt bruk av lukket hogst
- økt skogvern
- "stedstilpasset skogbruk" (foryngelse av lokale treslag prioriteres)
- unngå hogst i hekketiden og hogst av naturskog
- unngå hogst i bratt terreng
- unngå gjødsling
- unngå tett planting. (Tett plantet skog med lite undervegetasjon vil ha et lavere biologisk mangfold og også være mindre robust i møte med tørkesomre).

Skogen i Asker

I Asker er det totalt 258 778 dekar skog, noe som utgjør 69 % av kommunens landareal⁷⁶. Av dette er 231 600 daa produktiv skog. Fordeling på treslag er 49% gran, 30% furu og 20% løvskog. Skogreservater utgjør i underkant av 15 000 dekar (Figur 4). Det finnes tolv rødlistede naturtyper i skog og åtte av disse finnes i Asker: flomskogsmark (VU), kalkgranskog (VU), kalkedelløvskog (EN), kalk- og lågurtfuruskog (VU), høgstaudegranskog (NT), høgstaude-edelløvskog (VU), lågurtedelløvskog (VU) og frisk rik edelløvskog (NT)⁷⁷,^{78,79}.

Asker kommune eier rundt 19 000 daa med skog, hvorav omkring 15 000 er produktiv skog. 17,5 % (3332 dekar) av kommuneskogen er vernet. Foryngelseshogsten gjennomføres stort sett som flatehogst. Andre hogstformer, som lukket hogst og småflatehogst (2-5 dekar), gjennomføres der skogen er egnet for dette. I kommuneskogen innenfor marka drives det i hovedsak lukket hogst. På furumark brukes noe frøtrestillingshogst der det settes igjen et

⁷⁰ PEFC Norge. 2015. Norsk PEFC Skogstandard. PEFC N 02 (<https://docplayer.me/20668243-Pefc-n-02-norsk-pefc-skogstandard.html>)

⁷¹ Lovdata.no. Forskrift 7. juni 2006 nr. 593 om berekraftig skogbruk. (<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-07-593>)

⁷² Lovdata.no Lov 27. mai 2005 nr. 31 om skogbruk. (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-27-31>)

⁷³ Lovdata.no Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>)

⁷⁴ Lovdata.no Lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-05-35>)

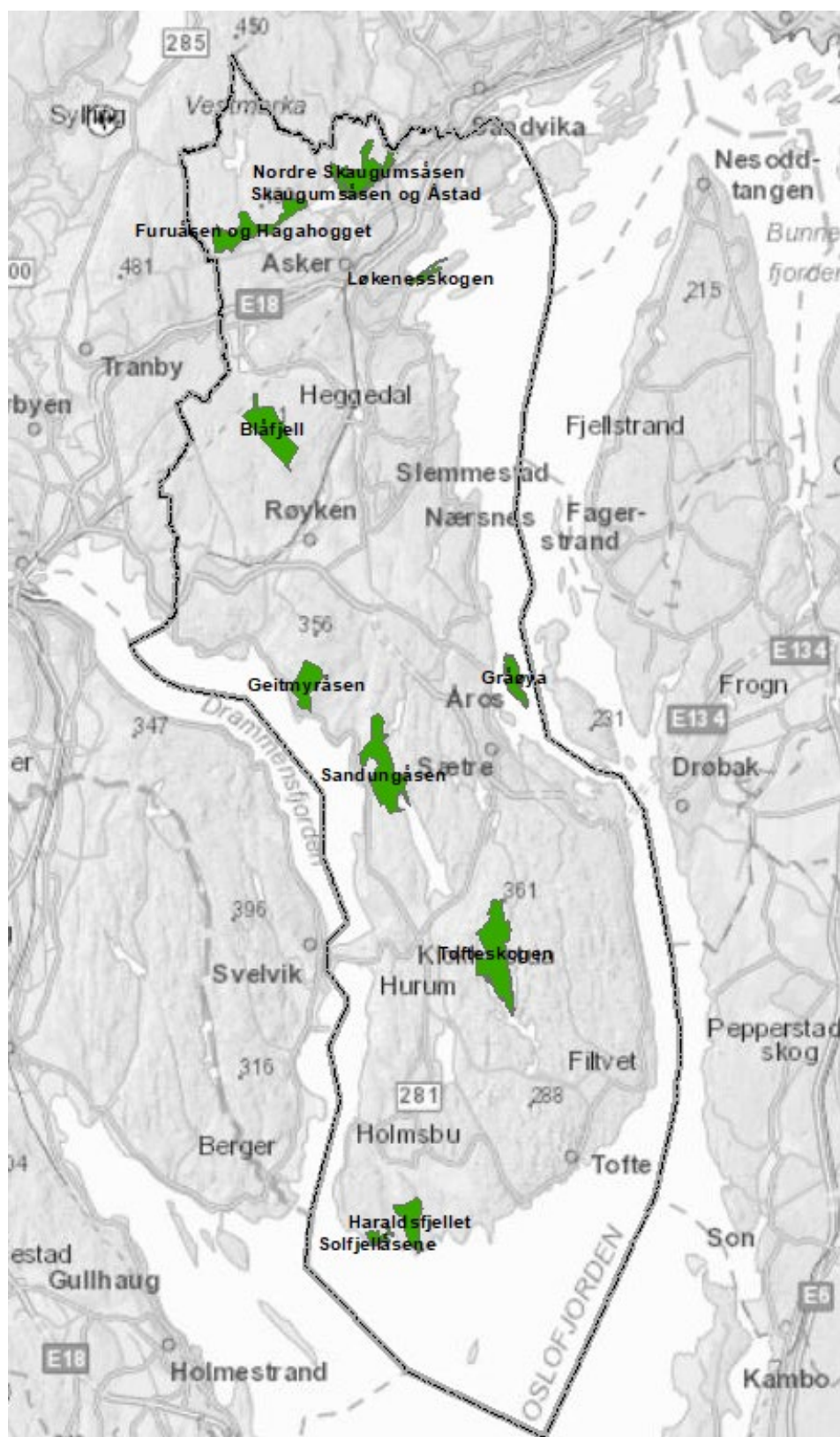
⁷⁵ Lovdata.no. Forskrift 2. april 1993 nr. 268 om skogbehandling og skogsdrift for skogsområder i Oslo og nærliggende kommuner (Marka), Røyken, Lier, Hole, Ringerike, Jevnaker, Lunner, Asker, Bærum, Oslo, Nittedal, Nannestad, Gjerdrum, Skedsmo, Lørenskog, Rælingen, Enebakk, Ski og Oppegård kommuner, Akershus, Buskerud og Oppland. (<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/1993-04-02-268>)

⁷⁶ Arealbarometeret, NIBIO. Hentet 10.05.2021 <https://arealbarometer.nibio.no/nb/fylker/viken/kommuner/asker>
⁷⁷ Naturbase, enkelt søk. Miljødirektoratet. https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/enkelt-sok/?ds=7&f1=30_Viken&f2=30_Asker&f17=N%C3%A6r%20truet,Truet&f6=Boreal%20regnskog,Boreonemoral%20regnskog,Frisk%20rik%20edellauvskog,H%C3%B8gstaude-edellauvskog,H%C3%B8gstaudegranskog,Kalk-%20og%20%C3%A5gurtfuruskog,Kalkedellauvskog,Kalkgranskog,Olivinskog,Rik%20sandfuruskog&so=DESC&sc=7

⁷⁸ Artsdatabanken (2018). Norsk rødliste for naturtyper 2018. Hentet 06.05.2021 fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlisefornaturtyper>

⁷⁹ Miljøstatus. Miljøindikator 1.2.4 - Antall nær truede og truede arter og naturtyper i skog <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/miljomal-1.2/miljoindikator-1.2.4>

visst antall trær for å sikre selvrøying. Kommunens skogforvaltning legger vekt på å ivareta naturmangfoldet gjennom aktivt skogvern, bevaring av biologisk viktige områder og varierte hogstformer. I tillegg er ivaretagelse av kantsoner langs vann og vassdrag og myrområder viktig i skogbruket.

Figur 4. Oversikt over skogreservatene i Asker kommune.

6.3.1 Strategier

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

Asker kommune skal motvirke fragmentering av jordbrukslandskapet og gjennom en nullvisjon unngå nedbygging og omdisponering av dyrka og dyrkbar jord. Asker kommune skal bevare kulturlandskapets landskapselementer og landformer.

Fragmentering er oppstykkning av areal i flere mindre enheter og innebærer nesten alltid tap av areal. Opprettelse av små teiger kan føre til at areal går ut av drift, med påfølgende gjengroing. Fragmentering av habitater for dyrelivet kan føre til at områder blir mindre tilgjengelige, noe som igjen kan føre til tap av genetisk variasjon, innavl og lokal utryddelse. Arealregnskap kan gi en oversikt over sammenhengende kulturlandskapsområder og fragmenteringer av disse.

Gjennom bevisst arealforvaltning må arealbruken styres vekk fra dyrka og dyrkbar jord. Kommunen må ha en høy terskel for å gi dispensasjoner til nedbygging av dyrka og dyrkbar jord etter jordlova og plan- og bygningsloven.

I jordbrukets kulturlandskap er landskapselementer som alléer, store trær, trerekker, steingjerder, gårdsdammer og åkerholmer viktige for landskapsbildet. Disse elementene kan også være leveområder for en rekke arter. Med landformer menes for eksempel ravinedaler. Oppfylging av ravinedaler og planering av areal endrer kulturlandskapet og har en negativ påvirkning på arter og naturtyper som finnes der.

Landbruksmyndigheten i kommunen forvalter flere tilskuddsordninger hvor ett av formålene er å ivareta kulturlandskapet: *Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)* og Regionalt miljøtilskudd i jordbruket (RMP). Gjennom disse ordningen kan det bl.a. søkes støtte til rydding og inngjerding av beiter, og skjøtsel av kulturlandskapets landskapselementer.

Asker kommune skal være pådriver for et aktivt og bærekraftig landbruk for å forhindre gjengroing i kulturlandskapet

Antallet aktive gårdsbruk går ned, både nasjonalt og i Asker kommune. Dette kan føre til gjengroing som rammer arter og naturtyper som er avhengig av bruk og skjøtsel for å overleve. Driveplikten skal sikre matproduksjon, samtidig som arealets produksjonsegenskaper og kulturlandskapet blir ivaretatt. Aktiv drift reduserer også risikoen for at arealene bygges ned. Kommunens landbruksforvaltning følger opp driveplikten på jordbruksarealer.

Kommunen skal gjennom saksbehandling etter jord- og konsesjonsloven sørge for en drift og bruksstruktur som ivaretar Askers landbruksarealer.

Kommunen er initiativtaker og bidragsyter i arbeidet med innovasjon og næringsutvikling i landbruket, og initierer prosjekter som skal bidra til et mer klima- og miljøvennlig landbruk.

Asker kommune skal søke økt vern av områder i kommuneskogen og veilede private skogeiere om frivillig vern

Totalt er rundt 6 % av skogen i Asker vernet, mens det nasjonale målet for skogvern er 10 %. Skogvern baseres på såkalt frivillig vern⁸⁰ og innebærer at miljømyndighetene definerer hvilke skogtyper og naturkvaliteter som bør vernes. Ut fra dette tilbyr skogeier areal som kan vernes som naturreservat etter naturmangfoldloven §37. Skogeier avstår retten til å drive skogbruk i naturreservatet, og vil derfor få erstatning for tapet av fremtidige inntekter knyttet til skogbruk i området.

Vern av skog bidrar til at særlig to nasjonale mål for naturmangfold blir oppnådd:

- *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*
- *Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*

Når kommunen (skogforvaltningen) kjenner til arealer på kommunal grunn, som kan være interessante for vern, skal dette spilles inn til Statsforvalteren for vurdering. Ved befarings på privat grunn der kommunens skogrådgiver registrerer områder som kan være av interesse for vern, skal grunneier gjøres oppmerksom på muligheten for vern.

Asker kommune skal praktisere naturvennlige hogster i kommuneskogen der det er egnet og oppfordre private skogeiere til det samme

For å sikre naturmangfoldet i skogen er det nødvendig med en overgang til mer naturvennlige hogstformer. Lukkede hogster eller selektiv hogst er en fellesbetegnelse for ulike skjøtselsregimer der målet er en mer variert skogstruktur med trær som varierer i høyde og alder og gjerne med flere treslag. Hogstformene går ut på at man ved jevne mellomrom tar ut enkelttrær eller små grupper av trær. Det er særlig i granskog hogstformen er aktuell. Lukkede hogster fører til færre brå endringer i skogen og livsvilkårene for mange arter vil opprettholdes. Lukkede hogster fører også til mindre fragmentering av arealer og vil derfor fungere som spredningskorridorer for vilt og planter. For friluftslivet vil lukkede hogstformer fremstå som et mer attraktivt rekreasjonsområde. For å sikre bestander av rødlistede arter i skogen, anbefales det å utføre lukkede hogster, sette av større arealer som ikke hugges, og spare mange grove stokker.

For å gjennomføre og sikre en god lukket hogst, må kommunens skogforvaltning være oppdatert på ny kunnskap om lukket hogst og følge opp hogstene i dialog med utfører (tømmerkjøper/hogstmaskinfører).

Asker kommune skal formidle kunnskap om naturvennlig skogbruk og skogens rolle som karbonbinder og karbonlager.

Lokale skogeierlag og skogeiersamvirkene er viktige kunnskapsformidlere ut til sine medlemmer. Gjennom fagsamlinger blir skogeiere informert om ny kunnskap om bla.

⁸⁰ Frivillig vern. <https://frivilligvern.no/>

naturvennlig og bærekraftig skogbruk. Statsforvalteren holder kurs og informerer kommunene om skogfaglige tema, og kommunen videreformidler dette til skogeiere på møter, befaringer og i informasjonsskriv.

Skogens rolle i karbonkretsløpet er et forskningsfelt i utvikling, og det kommer stadig ny kunnskap om temaet. Det er nødvendig med en bærekraftig og økonomisk forsvarlig drift av skogen, som samtidig sørger for høy karbonbinding. Dette betyr at kommunen må holde seg oppdatert på enhver tids gjeldende kunnskapsstatus på området. Kommunen må også sørge for at Askers skogeiere besitter den kunnskapen som skal til for å drive skogen på en klimavennlig måte.

6.4 Livet i vann

«Livet i vann» bygger på følgende kapitler i kunnskapsgrunnlaget: kapittel 6 Livet i vann.

Vann er kilde til alt liv og alle arter trenger vann for å leve. Askers lange kystlinje (177 km) strekker seg fra grensen mot Drammen kommune i vest, via ytre Drammensfjord og ytre Oslofjord og videre til indre Oslofjord i øst. De kalkrike kystområdene med et stort biologisk mangfold er stedvis tett befolket og utbygd. Deler av kysten er under et stort press som følge av forurensning, forsøpling, utbygging og arealendringer, kommunalt avløp og landbruk. Forurensning eller andre påvirkninger vil derfor ha effekt på livet i vannet, og i verste fall kan leveforholdene endres så mye at arter forsvinner eller dør.

Økologisk tilstand

Arbeidet med vannmiljø og oppfølging av EUs vannrammedirektiv er i Norge implementert gjennom vannforskriften. Ifølge vannforskriften skal alle vannforekomster oppnå minst «god økologisk og kjemisk tilstand». Økologisk tilstand er tilstanden for vannlevende planter og dyr og leveområdene deres. Leveområdene omfatter både vannkvalitet og fysiske forhold (f.eks. strømningsforhold, tilgjengelige vandringsveier og bunnforhold). God økologisk tilstand betyr at økosystemene ikke avviker vesentlig fra intakte økosystemer. Status per januar 2023 er at 56 av 123 vannforekomster i kommunen (46 %) har svært god eller god økologisk tilstand⁸¹ (Figur 5). Mens resten av vannforekomstene (54 %) har moderat, dårlig eller svært dårlig økologisk tilstand. Dette er en tilbakegang siden oktober 2020, da 52 % av vannforekomstene hadde for dårlig økologisk tilstand. Oslofjorden har moderat økologisk miljøtilstand, mens Drammensfjorden har dårlig økologisk miljøtilstand.

⁸¹ Vann-Nett. <https://vann-nett.no/portal/>

Regional vannforvaltningsplan 2022 – 2027 sier følgende: «*Rent vann er grunnlaget for alt liv. God vannforvaltning av alle vannforekomster er derfor viktig, både for å sikre et rikt og naturlig arts mangfold, men også for drikkevannskvalitet, badevannskvalitet, folkehelse, friluftsliv, sunn matproduksjon og fremtidig samfunnsutvikling.*»

Hovedutfordringer for livet i vann i Asker er menneskelig påvirkning knyttet til arealbruksendringer, urbane områder og infrastruktur. I tillegg bidrar tilførsler av næringssalter, partikler, organisk materiale og miljøgifter. Disse påvirkningene har negative konsekvenser for vannmiljøet og arts mangfoldet i vannforekomstene.

Helhetlig plan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

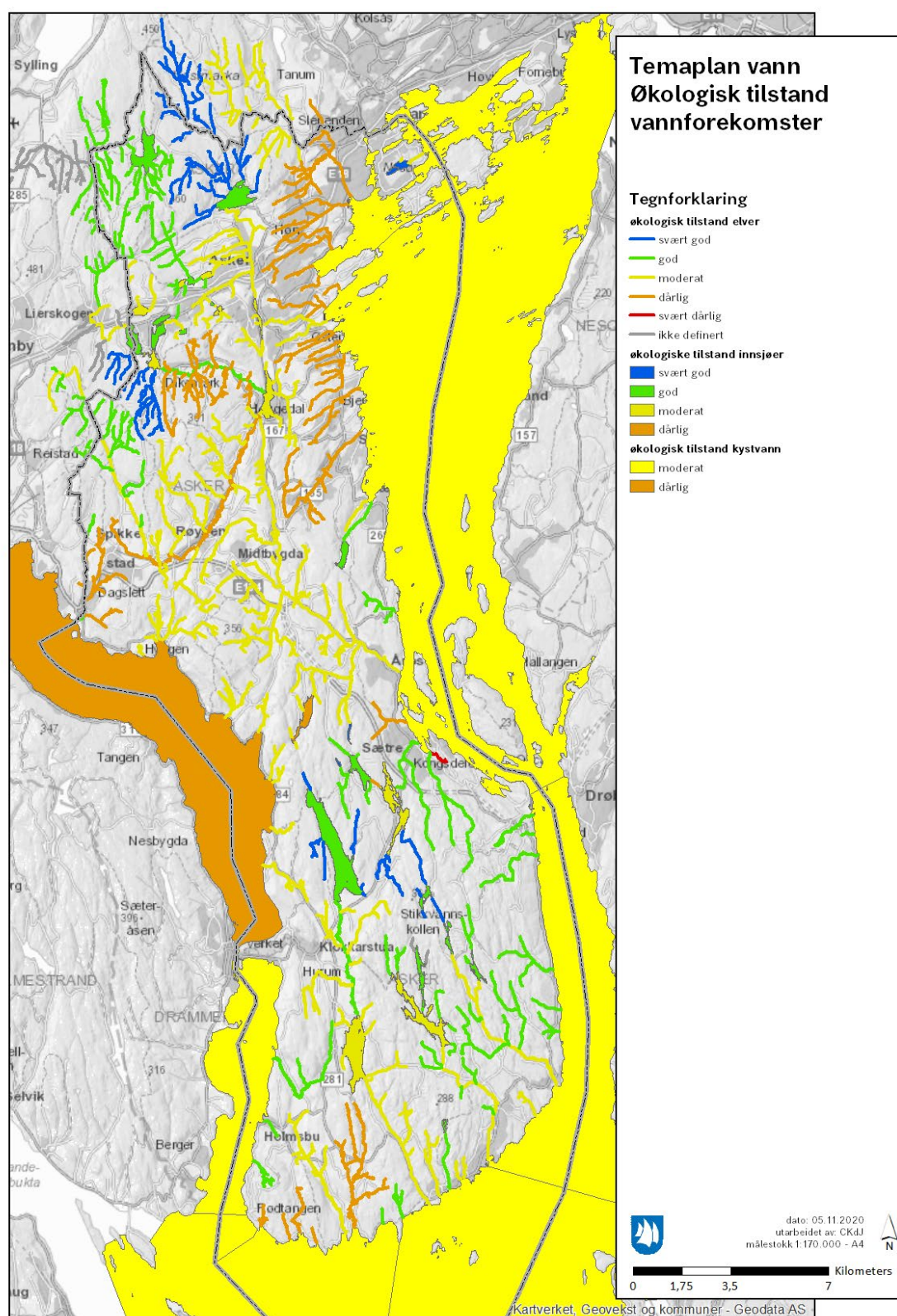
I mars 2021 ble «Helhetlig plan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv» publisert⁸². Planen er utarbeidet av regjeringen på bestilling av Stortinget og gir prioriteringer av tiltak for Oslofjorden frem mot 2026. Målet er at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, at viktige naturverdier skal restaureres, at et aktivt friluftsliv skal fremmes og at natur mangfoldet i fjorden skal ivaretas. Planen er sektorovergripende og peker på viktige tiltak innenfor ulike sektorer. Mange av tiltakene inngår i de regionale vannforvaltningsplanene og er en del av «*Nasjonale føringer for vannforvaltningstiltak*». I *Oslofjordplanen* har regjeringen gitt kommunene et medansvar for at Oslofjorden skal bli ren, rik og tilgjengelig for alle. Kommuner som ligger i nedslagsfeltet til Oslofjorden har fått i oppdrag å fylle ut tiltakskort for sin kommune. Internt i kommunen er det etablert en arbeidsgruppe på tvers av virksomheter og tjenesteområder for å jobbe systematisk med tiltakskortene⁸³.

Åroselvas utløp etter en regnværperiode. Store mengder partikler føres med elva og ut i Oslofjorden. Økt sedimentasjon påvirker bunnfauna og makroalger negativt.

⁸² Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv. 2021. Klima og Miljødepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/7e80a758716344cbbb97adc5c7c27f18/t-1571b.pdf>

⁸³ Sak 0030/22, Utvalg for samfunnstjenester. Oppfølging av Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden. https://www.asker.kommune.no/politikk/politiske-moter-og-dokumenter/?q=0030/22&c=200200214#result&_t_dtq=true

Figur 5. Økologisk tilstand for vannforekomstene i Asker (kilde: <https://vann-nett.no/portal/#/mainmap>)

Naturtyper og arter langs kysten

Strandeng og strandsump er naturtypen vi finner mest av på land ved kysten i Asker, mens det i vannet stort sett forekommer bløtbunnsområder i strandsonen, ålegrasenger og andre undervannsenger. Ålegrasenger huser et artsrikt samfunn av marine arter ⁸⁴(Fredriksen et al. 2005); binder sedimenter, reduserer erosjon og stabiliserer gruntvannsområder; og er viktige i klimasammenheng da de binder store mengder CO₂. Naturbase viser registreringer av 88 lokaliteter med ålegras i Asker etter DN-håndbok 19⁸⁵.

Forskning viser at kysttorsken er i ferd med å forsvinne fra kystområdene på Sør- og Østlandet, og spesielt ille er det i Oslofjorden⁸⁶. Det er forbudt å fiske torsk i Oslofjorden hele året. I deler av Asker er det forbud mot alt fiske, med unntak av anadrome arter (laks og sjøørret), i gyteperioden fra 1. januar til 30. april. Nedgang i torskebestanden påvirker også en rekke andre arter negativt.

De siste årene har blåskjellbestanden i Oslofjorden gått ned. Færre blåskjell vil også ha konsekvenser for vannkvaliteten langs kysten. Ved at blåskjellene filtrerer vannmassene, tar de også opp næringsstoffer fra kloakkutslipp og avrenning fra jordbruk.

Askers sjøområde har et rikt fugleliv, men er også rekreasjonsområde for befolkningen i Stor-Oslo og omegn. Dette innebærer at sjøfuglenes hekkeplasser, oppvekstområder og næringsområder er preget av forstyrrelser. Andre utfordringer for sjøfuglene er areal- og klimaendringer og endret mattilgang.

Hummer er vurdert til *sårbar* (VU) på Norsk rødliste for arter 2021 på grunn av reduksjon i populasjonsstørrelse⁸⁷. På bakgrunn av dette har Fiskeridirektoratet gått ut med en anmodning til kommunene om å nominere fredningsområder for hummer⁸⁸. I 2021 ble det opprettet to hummerfredningsområder i Asker kommune: et ved Langåra og et ved Drøbaksjeteen⁸⁹.

Laks er en anadrom fisk som er vurdert til nær truet (NT) på norsk rødliste for arter⁹⁰. I Asker har vi tre viktige laksevassdrag: Neselva, Askerelva/Blakstadelva og Åroselva. Det er kartlagt 38 potensielle sjøørretbekker i Asker og i 25 av disse ble det funnet fisk, hovedsakelig ørret og laks.

Vi viser til kunnskapsgrunnlaget kap. 6 for en mer detaljert oversikt over arter og naturtyper knyttet til kystvann.

⁸⁴ Fredriksen S, Christie H, Sætre BA (2005) Species richness in macroalgae and macrofauna assemblages on *Fucus serratus* L. (Phaeophyceae) and *Zostera marina* L. (Angiospermae) in Skagerrak, Norway. *Marine Biology Research* 1:2-19.

⁸⁵ Naturbase. Naturtyper etter DN-håndbok 19.

⁸⁶ Fiskeridirektoratet. Vern av Kysttorsk i sør. Hentet 03.05.2021. <https://www.fiskeridir.no/Fritidsfiske/Vern-av-kysttorsk-i-soer>

⁸⁷ Tandberg AHS, Djursvoll P, Falkenhaug T, Glenner H, Meland K og Walseng B (24.11.2021). Krepssdyr: Vurdering av hummer *Homarus gammarus* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/14133>

⁸⁸ Fiskeridirektoratet. Invitasjon til hummerfredning. Hentet 03.05.2021.

<https://www.fiskeridir.no/Fritidsfiske/Nyheter/2020/Invitasjon-til-hummerfredning>

⁸⁹ Fiskeridirektoratet. J-181-2021: Forskrift om fredningsområder for hummer.

<https://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Regelverk-og-reguleringer/J-meldinger/Gjeldende-J-meldinger/J-181-2021>
⁹⁰ Hesthagen T, Wienerroither R, Bjelland O, Byrkjedal I, Fiske P, Lynghammar A, Nedreaas K og Straube N (24.11.2021). Fisker: Vurdering av laks *Salmo salar* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/8149>

Naturtyper og arter knyttet til ferskvann

Det er et stort mangfold av naturtyper som er knyttet til ferskvann i Asker. Etter DN-håndbok 19 er det kartlagt et stort antall dammer i kommunen, men også *viktige bekkedrag, kalksjøer* og *intakt lavlandsmyr* i innlandet er naturtyper som forekommer ofte. Av våte skogsområder forekommer naturtypene rik sump- og kildeskog og gråor-heggeskog i størst antall. Disse skogstypene er ofte knyttet til ferskvannsforekomster.

Av naturtyper knyttet til ferskvann som er kartlagt etter NiN, er det flest registreringer av kalkrik myr- og sumpskogmark, men også flomskogsmark og flommyr, myrkant og myrskogsmark.

Blant ferskvannsarter vi finner i Asker er storsalamander, elvemusling og storørret. Storsalamander er ansett som nær truet på Norsk rødliste for arter, elvemusling er internasjonalt sterkt truet av utryddelse og storørretbestanden går også ned. Asker har derfor et spesielt ansvar for å ta vare på disse artene og leveområdene deres.

Vi viser til kunnskapsgrunnlaget kap. 6 for en mer detaljert oversikt over arter og naturtyper knyttet til ferskvann.

Kantsoner langs vassdrag

Langs alle vannforekomster vil det naturlig vokse en form for kantvegetasjon. For å gi gode leveområder for planter og dyr er det mest ideelle at kantvegetasjonen er tett og med flere sjikt. Kantvegetasjonen er beskyttet gjennom vannressurslovens § 11: «*Langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr*»⁹¹.

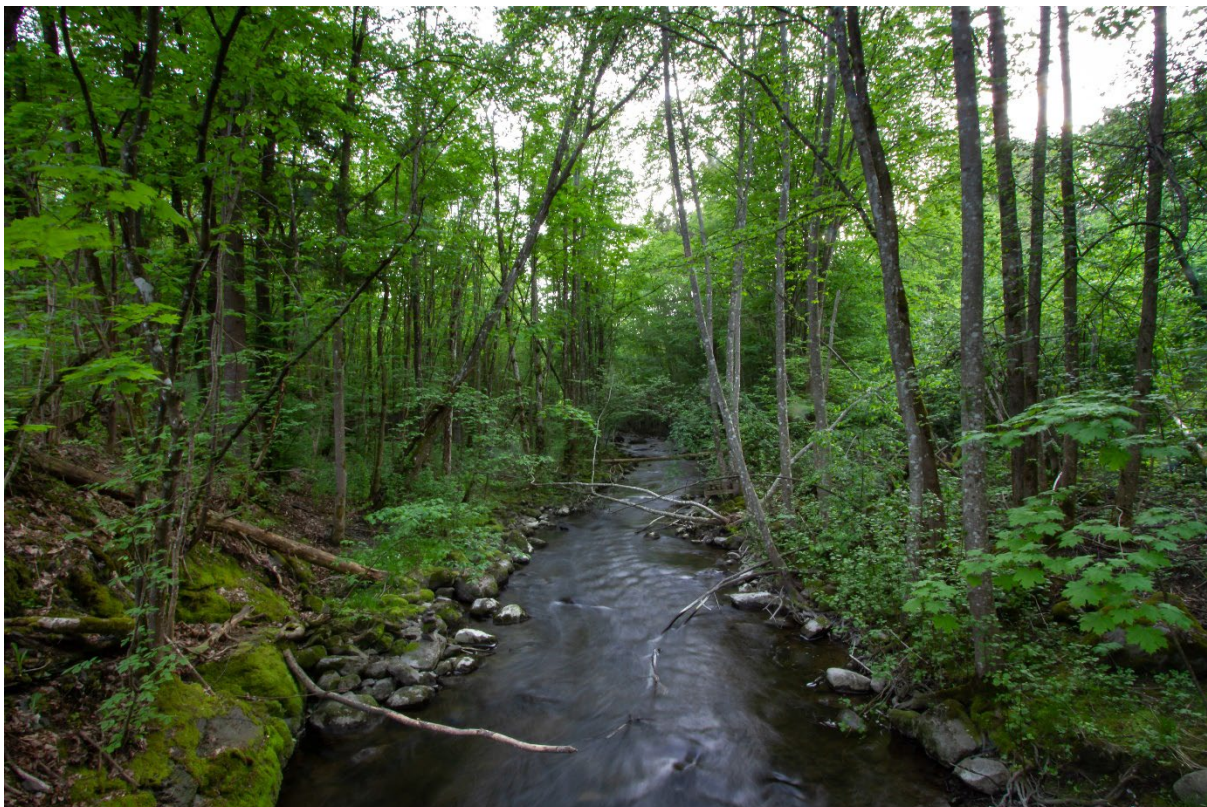
Et av tiltakene i *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*⁹² er Økt tilsyn med og håndheving av kravet i vannressursloven § 11 om at det langs vassdrag skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr. Dette skal følges opp av kommunen og NVE.

Kantvegetasjon langs elver og bekker har mange viktige funksjoner:

- kantvegetasjon er leveområde for mange dyre- og plantearter
- vegetasjonen langs vassdrag gir gode betingelser for dyrelivet i vannet
- døde trær og kvister bidrar til å øke det biologiske mangfoldet langs vassdragene og ved tilførsel av dødt trevirke til vassdraget gir det næring og skjulesteder for mange dyr som lever i vannet
- kantvegetasjon motvirker erosjon og har en naturlig flomdempende effekt
- vegetasjonen reduserer avrenning av næringssalter, jord- og løsmasser fra områdene rundt vassdraget, slik at mye av forurensningen hindres i å komme ut i vannet
- kantvegetasjonen skygger for elva og skaper dermed en mer stabil vanntemperatur
- kantvegetasjonen skaper grønne lunger og variasjon i omgivelsene våre

⁹¹ Lovdata. Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-11-24-82>

⁹² Klima og miljødepartementet. *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/7e80a758716344cbbb97adc5c7c27f18/t-1571b.pdf>

Askerelva.

6.4.1 Strategier

For innsatsområde «Livet i vann» er strategiene knyttet til utfordringen om forringet vannkvalitet. Flere tjenesteområder og virksomheter i kommunen er involvert for å ivareta livet i vann på en best mulig måte og samarbeid for å nå målene er derfor nødvendig.

Asker kommune skal arbeide aktivt for å oppnå god økologisk tilstand i vannforekomstene.

Ifølge vannforskriften skal alle vannforekomster oppnå minst «god økologisk tilstand». Klimaendringer, med temperaturøkninger, ustabil vær og endrede nedbørsmengder, forsterker utfordringer som bl.a. avrenning og erosjon fra jordbruksarealer. Økende erosjon fører til at jord- og leirpartikler føres med elver og bekker ut i fjorden. Partiklene slammer ned bunnen og forverrer lys- og gyteforhold i både ferskvann og sjøen.

Miljøgifter som renner ut med overvann gjør at vi ikke kan spise fisk og skalldyr fra deler av Oslofjorden. I tillegg er marin forurensning og mikroplast et alvorlig problem. Fysiske tiltak i og langs vann, som for eksempel fyllinger, bygging av broer og annen infrastruktur, kulverter og bekkelukkinger har også negative konsekvenser for vannmiljøet.

Det må jobbes aktivt bl.a. med følgende tiltak for at tilstanden i vannforekomstene skal forbedres:

- Miljørådgivning til landbruksnæringen.
- Kontroll av buffersoner mot vassdrag i forbindelse med søknad om produksjonstilskudd og Regionale miljøtilskudd.

- Oppfølging av nye regionale miljøkravene i jordbruket.
- Hindre overløp fra pumpestasjoner, utbedre det kommunale ledningsnett og sørge for at flest mulig private anlegg blir koblet til ledningsnett.
- Tømming av sandfangkummer.
- Det må tas hensyn til vannmiljø og kantsoner i alle planer som utarbeides i kommunen. Det må utarbeides bedre rutiner for å ivareta vannmiljø og kantsoner i planprosessene, og kunnskapen om vannmiljø må økes i organisasjonen.

Asker kommune skal aktivt følge opp og bidra til at tiltakene i «Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden» blir gjennomført

Det er dannet en kommunal arbeidsgruppe på tvers av virksomheter som jobber med å følge opp Oslofjordplanen. Samarbeidet, på tvers av virksomheter, videreføres for å prioritere tiltak for å bedre miljøtilstanden i fjorden. Arbeidet må konkretiseres og forankres i alle relevante virksomhetsplaner i kommunen.

Asker kommune skal gjennom planlegging, forvaltning og drift av arealer stanse forringelse av kantsoner og tap av naturtyper og sårbare arter knyttet til vann

Forringet vannkvalitet og fysiske inngrep i vannforekomster og kantsoner har ført til at ulike naturtyper og habitater forsvinner. Eksempler på sårbare naturtyper tilknyttet vann er ålegrasenger, bløtbunnsområder, taeskoger og våtmark.

Kysttorsk, blåskjell, hummer, sjøfugler, laks og sjørørret, storørret, storsalamander og elvemusling er eksempler på sårbare arter tilknyttet vann.

Kantvegetasjon er av vesentlig betydning for økologien i og langs vassdrag og den fungerer som blågrønne lunger i landskapet. For å unngå negativ påvirkning av tilførsel av partikler og dermed forurensning til vannforekomstene, må det langs hver vannforekomst være en bred nok kantzone. Ved saksbehandling av tilskuddsordninger i jordbruket inngår oppfølging av vegetasjonssoner mot vassdrag. Kantsonene må også ivaretas gjennom hensynssoner i reguleringsplaner.

6.5 Natur og klima

«Natur og klima» bygger på følgende kapitler i kunnskapsgrunnlaget: Kapittel 12 Natur og klima.

Natur og klima henger uløselig sammen og klima- og naturkrisa må ses i sammenheng. Det er i hovedsak tre grunner til dette:

- Klimaendringene påvirker naturmangfoldet og mange arter vil ikke klare å tilpasse seg klimaendringene.
- Å ta vare på natur hjelper oss å tilpasse oss klimaendringene og kan bidra til å løse utfordringer som flom, skred, overvann, avrenning m.m.
- Naturen spiller en viktig rolle i det globale klimagassregnskapet.

Klimaendringene påvirker naturmangfoldet

Når klimaet endrer seg, påvirkes også naturen. Mens noen arter vil trives bedre og øker i utbredelse, vil andre påvirkes negativt. Noen arter kan også dø helt ut⁹³. Generelt sett er det arter som knyttes til vanlige naturtyper og som ikke har spesialisert seg i stor grad som kan tilpasse seg klimaendringene best. Dyr og planter som er tilpasset en lang vinter vil få utfordringer, og når forholdene i Norge blir gunstige for mer varmekrevende arter, vil nye

⁹³ Miljødirektoratet. 2018. Oppdatering av kunnskap om konsekvenser av klimaendringer i Norge. Rapport 2018:14. <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1209/m1209.pdf>

arter komme sørfra. Dette kan være alt fra fugler og eksotiske fiskearter til argentinamaur og flått. Flere av disse kan utkonkurrere norske arter, i tillegg til at de kan være skadelige for helse og økonomi.

Klimaendringene har aller størst påvirkning på marine systemer⁹⁴. Havnivåstigning, stormflo og bølgepåvirkning kan føre til at havstrandarealet med det biologiske mangfoldet som lever der reduseres. Temperaturøkning kan føre til at stedegne arter forsvinner og mer varmekjære arter kommer til. Nedbørsøkning fører til økt tilførsel av ferskvann og økt avrenning av næringsstoffer. I tillegg fører den økte mengden CO₂ i atmosfæren til at havene blir surere. Dette påvirker bl.a. metningsgraden av kalsiumkarbonat i havet, noe som gjør det vanskeligere for skalldyr å danne skall⁹⁵.

I bekker, elver og innsjøer kan klimaendringene både føre til flere tørkeperioder og flere perioder med mye nedbør. Økt nedbør vil føre til økt erosjon og økt tilførsel av partikler, næringssalter og forurensing. Økte temperaturer og tørke kan påvirke laksefisk og andre kaldtvannsarter negativt og i innsjøer føre til synkende oksygenkonsentrasjon i dypvannet, økt risiko for oppblomstring av giftige blågrønnalger, økt vekst av begroingsalger og raskere gjengroing.

I skogen vil en lengre vekstsesong og høyere CO₂-konsentrasjon i atmosfæren gi raskere vekst og større primærproduksjon. Men klimaendringene vil også gi mer skader med flere stormer, tørke, skogbrann og økt fare for frostskaider med temperatursvingninger rundt frysepunktet. Skogen kan også bli mer utsatt for sykdommer og skadedyr. Økte temperaturer kan over tid påvirke treslagssammensetning i skog og gi en økning av buskvegetasjon på myrer, noe som kan redusere artsmangfoldet på myra.

I kulturlandskapet vil økte temperaturer føre til lenger vekstsesong og dermed ytterligere gjengroing, både med stedegne og fremmede arter⁹⁶. Endringer i vekstsesongen kan også gi konsekvenser for pollinering da insektenes aktivitetsperiode og plantenes blomstring vil kunne skje til forskjellig tidspunkt, såkalt økologisk mismatch⁹⁷.

Flere dager med veksling mellom frost og mildvær om vinteren kan føre til tidligere blomstring og knoppsprett, etterfulgt av frostskaider dersom det kommer en ny frostperiode.

Vi henviser til temaplanens kunnskapsgrunnlag for en mer detaljert oversikt over hvordan forskjellige typer natur i Asker blir påvirket av klimaendringene og hva vi bør gjøre for å dempe de negative effektene. Miljødirektoratets veileder for klimatilpasning av naturmiljø gir en nærmere beskrivelse av hvordan kommunen kan få tiltak for klimatilpasning av naturen inn i sine plandokumenter⁹⁸.

Det viktigste vi kan gjøre for å unngå negative effekter av klimaendringene på naturmangfoldet, er å redusere klimagassutslippene. Men det er likevel lite sannsynlig at vi klarer å stoppe

⁹⁴ Jakobsson, S. & Pedersen, B. 2020. Naturindeks for Norge 2020 – Tilstand og utvikling for biologisk mangfold. NINA Rapport

1886. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1800/naturindeksfornorge2020_m1800.pdf

⁹⁵ Aall, C., et al. 2015. Havforsuring og sjømatnæringen på Vestlandet: Kunnskapsstatus og handlingsrom. Vestlandsforskningsnotat nr. 2/2015.

⁹⁶ Forsgren, E., et al. 2015. Klimaendringenes påvirkning på naturmangfoldet i Norge. NINA rapport 1210.

⁹⁷ Landro, J., 2018. Varmen fører til mismatch i naturen. NINA. [Varmen fører til «mismatch» i naturen \(nina.no\)](https://www.nina.no/varmen-forer-til-mismatch-i-naturen)

⁹⁸ Miljødirektoratet. Veileder, Klimatilpasning av naturmiljø.

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/klimatilpasning/naturmiljo/klimatilpasning-av-naturmiljo/naturmiljo/>

klimaendringene helt. Da er det viktig at vi gjør det vi kan for at naturen i Asker skal være så robust som mulig mot de klimaendringene vi vet vil komme.

Generelt blir naturens evne til klimatilpasning best ivaretatt gjennom bevaring av godt fungerende naturområder og sammenhengende strukturer. Viktige tiltak for å gjøre naturen robust mot klimaendringer er:

- Ivareta klimautsatte arter og naturtyper, sikre store, varierte og sammenhengende naturområder som minsker sårbarheten til arter, og sikre korridorer som binder områdene sammen og gir mulighet for forflytning.
- Sikre store nok populasjoner/bestander og genetisk variasjon til at arter kan tilpasse seg gjennom naturlig seleksjon.
- Sikre en bred sone med kantvegetasjon langs elver og rundt innsjøer. Dette vil dempe temperaturøkning i vannet, dempe flommer og redusere erosjon og avrenning av næringsstoffer.
- Forvalte skogen på en måte som gjør den robust mot klimaendringer. En økt andel furu og løvtrær kan f.eks. være et tiltak for å gjøre skogen mer heterogen og redusere sårbarhet for barkbilleangrep, stormskader og skogbrann.

Naturbaserte løsninger for klimatilpasning

Vi kan gjøre mye for å gjøre naturen mer robust mot klimaendringene. Intakt natur kan også gjøre oss bedre rustet til å møte klimaendringene. Naturen kan hjelpe oss å tilpasse oss alt fra flom og skred til tørke. Dette kalles naturbaserte løsninger for klimatilpasning.

Skog, elver og vegetasjon bidrar til å redusere flom fordi vann bremses og jorda stabiliseres. Flommarkene er viktige for å redusere flommer og stabilisere underlaget. Vegetasjonen langs elver og bekker er viktig som vern mot flomødeleggelse og erosjon av elvebredder i tillegg til å hindre avrenning av forurensning til vassdragene. Myr og våtmarker er naturlige fordrøyningsområder ved at de magasinerer regnvann og regulerer avrenning. Elvesletter reduserer og forsinker flom.

Menneskelige inngrep i naturen, som hogst, etablering av skogs- og traktorveier og nedbygging av våtmarker kan påvirke vannets veier og naturens evne til å dempe flom. Naturlige skogsområder og annen urørt natur får derimot sjelden skader under flom⁹⁹. På samme måte som langs elver, vil vegetasjon langs kysten også beskytte kystsonen mot oversvømmelse og erosjon. Enkelte økosystemer på havbunnen, som tang, tareskoger og ålegrasenger kan også binde opp store mengder CO₂ og dermed redusere havforsuring. Bevaring og restauring av disse økosystemene kan derfor være et mulig tiltak mot havforsuring¹⁰⁰.

Vegetasjon vil også virke forbyggende mot skred ved å stabilisere grunnen eller ved å fungere som en fysisk barriere dersom skredet først inntreffer. Det er derfor viktig å for eksempel ta vare på skog i bratt terreng. Skogens egenskaper har betydning for hvor effektiv skogen er til

⁹⁹ Hopland, A., Traae, E., & Myrabø, S. 2016. Eksempel på dreneringstiltak i små nedbørsfelt – Naturfareprosjektet Delprosjekt 5 Flom og vann på avveie. NVE, Rapport nr. 26-2016.

¹⁰⁰ Aarrestad et al. 2015. Naturtyper i klimatilpasningsarbeid. Effekter av klimaendringer og klimatilpasningsarbeid på naturmangfold og økosystemtjenester. Trondheim: NINA Rapport 1157.

å beskytte mot og forebygge skred. Løvskog har røtter som går lenger ned i jordsmonnet og binder derfor jordsmonnet mer effektivt enn bartrær¹⁰¹.

I mer urbane strøk er naturbaserte løsninger viktige verktøy for å håndtere overvann. Eksempler på naturbaserte overvannsløsninger er vegetasjonskledde elve- og bekkedrag, regnvannsgroper, regnbed, grønne tak og vegger og overvannsdammer. Det er viktig å bevare åpne vann og vassdrag og gjenåpne lukkede bekker og elver der det er mulig.

Vegetasjon er ikke bare et verktøy for å redusere skadevirkningene ved økte nedbørsmengder, men kan også ha en skjermende effekt mot sterk vind og en positiv effekt ved økte temperaturer og tørke. Vegetasjon har for eksempel evnen til å kjøle ned lufta rundt seg både ved å absorbere varme når vannet i vegetasjonen fordamper og ved å lage skygge. Tiltak som bevaring og bærekraftig forvaltning av skog vil også være aktuelle tiltak mot tørke. Diversitet i skogen påvirker jordas egenskaper, hvor fort nedbøren infiltreres, og regulering av tilgjengelig vann. Det har bl.a. vist seg at skogrydding kan føre til redusert vannføring i tørkesesongen og dermed forsterke tørkeproblemer.

Naturens rolle i klimagassregnskapet

Den tredje viktige sammenhengen mellom natur og klima er naturens rolle i det globale klimagassregnskapet. Karbonlagring i naturen regnes som et av de mest kostnadseffektive tiltakene for reduksjon av CO₂ i atmosfæren¹⁰². Motsatt kan ødeleggelse eller endring av natur føre til store utslipp. Om verden skal nå målene fra Parisavtalen er det derfor svært viktig at vi tar vare på natur som har evnen til å lagre mye karbon.

Det viktigste virkemiddelet kommunen har for å ivareta karbonlagrene i naturen, er plan- og bygningsloven der man gjennom arealformål, hensynssoner og tilhørende bestemmelser og retningslinjer kan hindre at karbonrike områder, som skog og myr, blir bygget ned.

For å kunne ivareta karbonlagrene i naturen er det nødvendig å ha en oversikt over hvilke arealer som er spesielt karbonrike. Kommunen har derfor iverksatt et prosjekt for å utvikle et heldekkende kart over karbonlagring i Asker. I tillegg er det igangsatt et prosjekt for å utrede klimaeffekt og potensialet for karbonfangst i Askers myrer. Utredningen skal både vise myrområder som Asker gjennom arealforvaltningen må ta vare på og ødelagte eller sterkt modifiserte myrområder som bør restaureres.

Det er lagret karbon både i fjell, skog, vann, våtmark, enger, jordbruksland og i marine økosystemer, men myr er den naturtypen som lagrer mest karbon. Torva kan bestå av så mye som 50 prosent karbon og nede i de norske myrene ligger det like mye CO₂ som Norge kommer til å slippe ut de neste 66 årene¹⁰³. Den største trusselen for myr i Norge er drenering og nydyrking av myr. I tillegg kommer nedbygging og uttak av torv. Utslippet fra ødelagte myrer i Norge er estimert til 5,55 megatonn CO₂e årlig¹⁰⁴. Det tilsvarer 10 prosent av Norges totale årlige utslipp (2019).

I Asker er det imidlertid skogen som har aller størst betydning i karbonkretsløpet fordi den dekker et relativt stort areal. Miljødirektoratet gir ut tall for utslipp og opptak av klimagasser

¹⁰¹ Aarrestad et al. 2015. Naturtyper i klimatilpasningsarbeid. Effekter av klimaendringer og klimatilpasningsarbeid på naturmangfold og økosystemtjenester. Trondheim: NINA Rapport 1157.

¹⁰² Kyrkjeeide, M.O., et al. 2020. Karbonlagring i norske økosystemer. NINA. Temahefte 76. Norsk institutt for naturforskning.

¹⁰³ Ellingsen, M. N. 2018. – I Norge har vi et stort ansvar for å bevare myra. – [I Norge har vi et stort ansvar for å bevare myra \(forskning.no\)](https://www.forskning.no)

¹⁰⁴ Kyrkjeeide, M.O., et al. 2020. Karbonlagring i norske økosystemer. NINA. Temahefte 76. Norsk institutt for naturforskning.

fra arealbrukssektoren¹⁰⁵. Her kommer det fram at Askers skoger i 2015 stod for et opptak av 86 224 tonn CO₂e. Dette var en nedgang fra 2010 da opptaket var på 90 208 CO₂e. Det er ikke publisert nyere tall enn 2015-tall.

Produkter fra skogbruket er viktige for oss, og spesielt innen byggebransjen kan det føre til reduserte utslipp å bytte ut karbonintensive materialer, som stål og betong, med tre. Måten vi driver skogen på har imidlertid mye å si for opptak, lagring og utslipp fra skog. Der man før hadde mest oppmerksomhet på karbonet som er lagret i vegetasjonen får nå jordkarbonet mer og mer fokus. Det er estimert at det i boreale skoger (som den norske barskogen tilhører) er lagret 3-4 ganger mer karbon i jordsmonnet enn i trær og andre planter over bakken¹⁰⁶. Det forskes mye på hvordan skogsdrift påvirker karbonkretsløpet og sammenhengene er komplekse. Et viktig spørsmål er hvorvidt flatehogst fører til CO₂-utslipp eller ikke på lang sikt¹⁰⁷. Nyere forskning viser at flatehogst forskyver konkurranseforholdet mellom mykorrhiza-sopp og nedbrytersopp, noe som igjen øker utslippet av CO₂ fra skogsjorda¹⁰⁸. Dette henger sammen med at mykorrhiza-soppen dør når vertstrærne hugges. Det må settes igjen en høy andel trær for at mykorrhiza-soppene skal klare seg gjennom en hogst. Når mykorrhiza-soppene forsvinner, får nedbrytersoppene fritt spillerom. En rask nedbrytning av dødt plantemateriale finner sted, og en tilsvarende stor mengde CO₂ slippes raskt ut fra jorda.

Det begynner også å bli enighet om at opptak av karbon i skog kan økes ved å øke rotasjonslengden¹⁰⁹ (rotasjonslengde: hvor lang tid det går mellom hver hogst). Gammelskog har god tilvekst og forsetter å binde mye karbon minst 50-100 år forbi det som regnes som hogstmoden alder for skog¹¹⁰. Når skogen blir flere hundre år gammel vil naturlig avgang av trær og tilvekst komme i balanse og karbonlageret i levende trær stabiliseres på et høyt nivå. Samtidig vil karbonlageret i skogsjorda fortsette å vokse.

Det er viktig for kommunen å holde seg oppdatert på forskningen framover og tilpasse driften av våre egne skoger til den enhver tid gjeldende kunnskapsstatus.

¹⁰⁵ Miljødirektoratet. Utslipp og opptak fra skog og arealbruk: For kommuner - Miljødirektoratet (miljodirektoratet.no)

¹⁰⁶ Kyrkjeeide, M.O., et al. 2020. Karbonlagring i norske økosystemer. NINA. Temahefte 76. Norsk institutt for naturforskning.

¹⁰⁷ <https://www.ecoforest.no/>

¹⁰⁸ Bödeker, I.T.M., Lindahl, B.D., Olson, Å. and Clemmensen, K.E. 2016. Mycorrhizal and saprotrophic fungal guilds compete for the same organic substrates but affect decomposition differently. *Funct Ecol*, 30: 1967-1978. <https://doi.org/10.1111/1365-2435.12677>

¹⁰⁹ Lundmark, T., Poudel, B.C., Stål, G., Nordin, A., and Sonesson, J. 2018. Carbon balance in production forestry in relation to rotation length. *Canadian Journal of Forest Research*. 48(6): 672-678. <https://doi.org/10.1139/cjfr-2017-0410>

¹¹⁰ Stokland, J. N. 2021. Volume increment and carbon dynamics in boreal forest when extending the rotation length towards biologically old stands. *Forest Ecology and Management*. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2021.119017>

6.5.1 Strategier

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

Asker kommune skal bevare og restaurere naturområder og sammenhengende naturkorridorer for å sikre at våre økosystemer er robuste mot framtidens klimaendringer.

Generelt blir naturens evne til klimatilpasning best ivaretatt gjennom bevaring av godt fungerende naturområder og sammenhengende strukturer. Viktige tiltak for å gjøre naturen robust mot klimaendringer er:

- Ivareta klimautsatte arter og naturtyper, sikre store, varierte og sammenhengende naturområder som minsker sårbarheten til arter, og sikre korridorer som binder områdene sammen og gir mulighet for forflytning.
- Sikre store nok populasjoner/bestander og genetisk variasjon til at arter kan tilpasse seg gjennom naturlig seleksjon.
- Sikre en bred sone med kantvegetasjon langs elver og rundt innsjøer. Dette vil dempe temperaturøkning i vannet, dempe flommer og redusere erosjon og avrenning av næringsstoffer.
- Forvalte skogen på en måte som gjør den robust mot klimaendringer. En økt andel furu og løvtrær kan f.eks. være et tiltak for å gjøre skogen mer heterogen og redusere sårbarhet for barkbilleangrep, stormskader og skogbrann.

Asker kommune skal bruke naturbaserte løsninger som et verktøy for å tilpasse oss klimaendringene

Kommunen skal ha et bevisst forhold til de økosystemtjenestene naturen gir oss når det gjelder å redusere konsekvensene av et endret klima. Vi må ta vare på skog og annen vegetasjon der vi ser at den er viktig for å bremse vann, stabilisere jordsmonn og som en fysisk barriere mot skred. Vegetasjonen langs elver og bekker og langs kysten må også ivaretas, da dette er spesielt viktig som vern mot flomødeleggelse og erosjon, i tillegg til å hindre avrenning av forurensning.

Myr og våtmarker er naturlige fordrøyningsområder ved at de magasinerer regnvann og regulerer avrenning. Disse må bevares og i flere tilfeller restaureres. Elvesletter og flommarker må beholdes som buffere for flom.

Marine økosystemer som har evnen til å binde opp CO₂, slik som tang, tareskoger og ålegrasenger må ivaretas for å bremse havforsuring.

I urbane strøk med mye tette overflater er det spesielt viktig å bruke naturbaserte løsninger som overvannshåndtering. Eksempler er vegetasjonskledde elve- og bekke- og regnvannsgroper, regnbed, grønne tak og vegger og overvannsdammer. Åpne vann og vassdrag må bevares og lukkede bekker og elver gjenåpnes der det er mulig. I urbane områder kan også vegetasjon beskytte mot økte temperaturer, tørke og vind.

Naturbaserte løsninger for klimatilpasning må innarbeides i reguleringsplaner og i kommunens egne bygge- og anleggsprosjekter.

Asker kommune skal unngå å bygge ned karbonrike arealer og bidra til at arealene forvaltes på en slik måte at det ikke lekker ut mer CO₂ enn det som lagres i naturen.

Det er gjennom temaplan Handling mot klimaendringene vedtatt netto null nedbygging av våtmarker, elvesletter, myr og matjord. Asker kommune skal bruke plan- og bygningsloven som verktøy og gjennom arealformål, hensynssoner og tilhørende bestemmelser og retningslinjer hindre at karbonrike areal bygges ned. Der det er mulig skal også forringede myrer og våtmarker restaureres. Da skogen står for et stort karbonlager i Asker, bør man også etterstrebe å ikke bygge ned skog.

For å kunne ivareta karbonlagrene i naturen er det nødvendig å ha en oversikt over hvilke arealer som er spesielt karbonrike. Det skal utvikles et kartverktøy som gir en komplett oversikt over Askers arealer og hvor mye karbon som lagres i disse.

Det er også viktig å forvalte karbonrike arealer, som myr og skog, på en slik måte at det ikke lekker ut mer CO₂ enn det som lagres her. Dette innebærer for eksempel å unngå grøfting av myrer og å skjømte skogen på en klimavennlig måte (se siste strategi i kap. 6.3.1).

Restaurert myr.

6.6 Forankring, kompetanseheving og samarbeid

«Forankring, kompetanseheving og samarbeid» bygger på følgende kapitler i kunnskapsgrunnlaget: kap. 10 Lokalt viktig naturmangfold, kap. 15 Natur og menneske og kap. 16 Kommunens rolle.

Tapet av natur er større enn noen gang og aldri før i menneskets historie har flere arter vært truet av utryddelse enn nå. Også i Asker trues naturen av nedbygging og Sabimas rangering i *Naturkampen* viser at vi blant annet gjør det dårlig når det gjelder dispensasjoner i LNFR områder og i strandsonen¹¹¹. Samtidig ser vi at det er stor enighet blant Askers innbyggere om at natur er viktig for dem og at kommunen må jobbe for å ta godt vare på kommunens natur. I en innbyggerundersøkelse gjennomført høsten 2022 svarte så mange som 80 % at de var opptatt av natur- og miljøspørsmål og 86 % svarte at det var viktig for dem at Asker kommune jobber aktivt for å stanse tap av natur.

Dersom Asker kommune skal innfri målsetningen om å verne om og sikre naturmangfoldet for fremtiden kreves gjennomgripende endringer. Forankring av målene hos alle relevante aktører, kompetanseheving i organisasjonen og i askersamfunnet og samarbeid mellom alle aktørene vil være essensielt.

Forankring – likeverd mellom de tre bærekraftsdimensjonene må forankres bredt

Dersom Asker skal nå målet fra kommuneplanen om å verne om og sikre naturmangfoldet krever det en bred forankring hos alle aktørene, fra politisk og administrativ ledelse og hver enkelt medarbeider i kommunen, til innbyggere, frivillighet og næringsliv. Administrativ og politisk ledelse må være tydelige naturambassadører og rollemodeller og de må etterspørre resultater.

Hensynet til natur må bli en integrert del av kommunens kjernevirksomhet. Det betyr at det må bli en reell likeverdighet mellom økonomi, miljø og sosiale forhold i beslutningsgrunnlag og i beslutninger som tas. Økonomi kan ikke lenger være det dominerende styringsmålet, og lønnsomheten av tiltak bør vurderes over en lengre tidsperiode enn det vi gjør i dag. Forringelse av natur har store konsekvenser for økonomi, folkehelse, naturgoder og naturens egenverdi.

Det må være en tydelig rød tråd fra kommuneplanens samfunnsdel og naturmangfoldplanen til arealdelen og hver enkelt reguleringsplan og byggesak.

Naturhensyn må også forankres hos innbyggere, frivillighet og næringsliv for at vi skal klare å skape oppslutning og engasjement rundt ivaretagelse av natur. For å engasjere, bør vi treffe både hode og hjerte. Det betyr at det vi kommuniserer må være rasjonelt og logisk, men samtidig berøre følelsene våre. I lang tid har naturkrisa kommet litt i skyggen av klimakrisa i nyhetene. Samtidig ser vi at det for mange målgrupper kan være enklere å ta inn over seg endringer som skjer i naturen, enn endringer som skjer med klimaet. De aller fleste av oss har et forhold til naturen, enten det gjelder hverdagslek i nabolagets hundremeterskog, skiturer på fjellet eller sommerferier i båt på Oslofjorden. Dette gjør at engasjementet for natur allerede er til stede og at tiltak i favør av naturen lettere kan godtas.

¹¹¹ Sabima, Naturkampen. <https://naturkampen.sabima.no/>

Kompetanseheving – mangelfull kartlegging og endringsblindhet gjør at vi stadig taper mer natur

For å være i stand til å ta gode beslutninger på naturens vegne er ikke engasjement alltid nok. Det er også nødvendig at alle involverte aktører har tilstrekkelig og relevant kompetanse og at kunnskapsgrunnlaget er godt nok.

Det er behov for en økt forståelse og kompetanse på naturmangfold hos kommuneledelsen, planleggere og byggesaksbehandlere, blant politikere og utbyggere. Kartlegging av natur er et viktig verktøy for å øke kunnskapen. Dette er det skrevet mer om i kapittel 6.2. Kunnskap om naturmangfold i befolkningen er viktig for å sikre oppslutning om politikk som ivaretar naturen, og for at befolkningen kan være en pådriver for en naturvennlig politikk og forvaltning. I innbyggerundersøkelsen om naturmangfold kom det frem at over halvparten av de som svarte ikke visste hva begrepet naturmangfold betyr, og 27% oppga at de ikke hadde hørt om begrepet naturmangfold. Dette tyder på at behovet for kompetanseheving hos befolkningen er til stede.

Fenomenet «endringsblindhet» gjør at det er vanskelig for oss å ivareta mangfoldet av arter og beholde robuste økosystem over et lengre tidsperspektiv. Endringsblindhet, eller “shifting baseline syndrome”, innebærer at vi ikke nødvendigvis legger merke til de gradvise endringene som skjer i naturen. Vi mennesker husker naturen fra vår egen tid og blir lurt til å tro at det er standarden for hvor mangfoldig den skal være. Referansepunktet vil endre seg fra generasjon til generasjon. Hver generasjon vil bruke bildene de husket som barn som en standard for hva som er normalt, og grensene for hva vi forstår med at *vill natur* forskyves.

Et eksempel er mengden døde trær i skogen¹¹². En tredjedel av alle arter i skogen lever i og av døde trær. Siden 1920 har mengden død ved blitt tredoblet, men samtidig er dagens mengde av dødt trevirke bare en femtedel av hva den var før menneskene begynte å påvirke skogen.

Endringsblindhet handler ikke om at vi skal rygge flere hundre år tilbake i tid. Bevissthet rundt endringsblindhet handler om at vi må ha riktig referansepunkt når vi gjør opp status for naturen og hvor naturens tålegrense ligger. Naturhistorie på timeplanen, flere grøntområder i byene og mer bruk av fritiden vår i naturen kan være med på å motvirke innskrenkede referansepunkter.

Samarbeid for å nå målene

For å nå målene i Asker kommune må vi jobbe med natur på nye måter og prioritere helhet og samarbeid på tvers av organisasjonen, med andre kommuner, med næringslivet, lag og foreninger og academia.

Manglende kapasitet, ressursknapphet og varierende kunnskapsnivå i de ulike avdelingene i kommunen er utfordrende. Det er derfor viktig med et tett samarbeid mellom avdelingene. Selv om fagansvaret for naturmangfold ligger i avdeling for Natur, miljø og landbruk, følger det ikke med de ressursene som trengs i form av finansiering og stillinger som må til for å kunne følge opp dette ansvaret tilstrekkelig.

I tillegg til det interne samarbeidet er det svært viktig med en god dialog med resten av kommunesamfunnet. Det er ikke hensiktsmessig hvis innbyggere eller næringslivet i kommunen opplever at tiltak og politikk blir tvunget på dem uten at tiltakene gir mening og

¹¹² Thygeson, A. S., Endringsblindhet. <https://blogg.forskning.no/insektokologene/endringsblindhet/1319194>

uten mulighet for deltakelse i utformingen av tiltaket. For å lykkes i kommunikasjonen, bør kommunen ta utgangspunkt i det lokale og nære, med en positiv innramming. Vi bør løfte frem mulighetene og gevinstene. Det kan være rent vann, bedre folkehelse, flomdemping, nye grøntområder, forretningsmuligheter, økonomiske gevinster, grønne opplevelser eller bedre livskvalitet. Asker har flere natur- og friluftslivsorganisasjoner som er viktige ressurser med tanke på kunnskap om naturmangfoldet i kommunen. Disse kan hjelpe oss å kommunisere ut til forskjellige målgrupper, i tillegg til at de kan komme med viktige innspill til kommunens eget arbeid.

Som en stor og relativt økonomisk robust kommune har vi også et ansvar for å drive innovasjon, samarbeide med akademien, finne morgendagens løsninger og utveksle erfaringer med andre. Innovasjon og samarbeid gir også fordeler til oss selv. Samarbeid gir tilgang til et større fagmiljø som er viktig for læring og kompetanseheving, og gjennom samarbeid er det mulig å gjennomføre større og mer krevende utviklings- og innovasjonsprosjekter enn det vi klarer på egenhånd. KS Innovasjonsbarometer viser at en innovativ kommune gir bedre kvalitet, større medarbeidertilfredshet og økt effektivitet. Å være gode på å ta vare på natur er også positivt for kommunens omdømme, som igjen er viktig for å skape handlingsrom og bygge tillit.

6.6.1 Strategier

Det er definert følgende strategier for innsatsområdet:

Asker kommune skal, gjennom forankring, opplæring og kompetanseutvikling i egen organisasjon, bidra til en forvaltning som verner om og sikrer naturmangfoldet.

En naturvennlig politikk avhenger av at vi vet hvor vi har verdifull natur og at vi forstår hvorfor vi skal ta vare på naturen. Kommunen må derfor ha bedre og lett tilgjengelig informasjon om naturmangfold for publikum og saksbehandlere. Dette innebærer blant annet at kommunen skal være godt kartlagt for naturmangfold og at informasjonen skal ligge tilgjengelig i Askerkart.

Kommunens ansatte og politikerne må ha tilstrekkelig kompetanse om naturmangfold til å vite når vi har en negativ påvirkning på naturen, og da redusere og helst unngå slik aktivitet. Det trengs spesielt høyere kompetanse om hvordan alt henger sammen i naturen, slik at vi kan vurdere samlet belastning på tvers av reguleringsplaner og aktivitet i kommunen. Kunnskap om økosystemene og sammenhengene i naturen er også viktig for å sikre en rød tråd fra målene i kommuneplanens samfunnsdel via kommuneplanens arealdel og temaplan for naturmangfold ned til hver enkelt reguleringsplan og byggesak, slik at de overordnede målene ikke glemmes i enkeltsakene.

Kommunen må ha god kunnskap om naturvennlig drift av uteområder, skjøtsel og restaurering av natur.

Asker kommune skal utvikle strukturer og metodikk som sikrer en helhetlig og balansert tilnærming til de tre bærekraftsdimensjonene miljø, økonomi og sosial bærekraft

For at Asker kommune skal ta naturhensyn i alle relevante beslutninger må det utvikles balanserte styringsmål og verktøy for økonomi, miljø og sosiale forhold. Kommunen må ta i bruk prinsippene for rapportering av trippel bunnlinje for å vise sammenhengen mellom økonomiske, miljømessige og sosiale forhold. Dette vil kreve ny kompetanse og omlegging av virksomhetens rapportering. Den triple bunnlinjen er et rammeverk som definerer tre bunnlinjer bedrifter må tilfredsstille for å kunne fremme en bærekraftig utvikling:

- 1- Profitt – økonomisk fremgang. Å ha et langsiktig perspektiv, forbli konkurransedyktig og skape økonomisk verdi.
- 2- Planet – miljømessig ansvar. Å sikre at bedriftens aktivitet tar hensyn til miljøet, og strebe etter kontinuerlige forbedringer
- 3- People – sosiale forhold. Å ta hensyn til lokalmiljø og samfunnet ellers. Å inkludere sosiale, kulturelle og politiske spørsmål som er relevante for kjernevirksomheten.

Asker kommune skal gjennom en positivt ladet kommunikasjon heve kunnskapen om naturmangfold i askersamfunnet

Kommunen må veilede og informere om naturmangfold til ulike grupper i aktuelle kanaler. Kommunen skal inspirere og øke kunnskapen om natur og hvilke tiltak kommunen gjør for å ivareta naturen. Innrammingen av kommunikasjonen bør være positiv og vi bør prøve å engasjere de forskjellige målgruppene til å være med å løse problemene. Målgrupper kan for eksempel være jordbruket, skogbruket, elever, hageeiere, osv., og kommunikasjonskanaler kan være sosiale medier, dialogmøter, undervisningsopplegg ved skoler, lokalaviser, osv.

Asker kommune skal samarbeide med frivilligheten, næringslivet, offentlig virksomhet og academia for å nå kommunens mål for naturmangfold

Kommunen må bli flinkere til å utnytte den kompetansen og dugnadsånden som finnes i frivilligheten. De lokale naturorganisasjonene besitter mye biologisk kunnskap og lokalkunnskap om naturen i Asker som er verdifull som innspill til planverk og aktiviteter, og det er også relevant å invitere organisasjonene inn i samarbeid for å formidle naturkunnskap til innbyggerne eller i skolene. Organisasjonene bidrar med kartlegging, overvåking og skjøtsel av natur, og det kan her være fruktbart med et enda tettere samarbeid med kommunen.

Et tettere samarbeid med velforeningene kan være nyttig for å nå nye målgrupper. Velforeningene kan brukes som kanal både for å gi ut viktig informasjon og for å mobilisere arbeidskraft til dugnader, som for eksempel luking av fremmede arter.

Kommunen har dialog med både jord- og skogbruket blant annet om naturvennlig produksjon og drift. Jord- og skogbruket sitter på mye kompetanse, og det kan også her være nyttig å innlede samarbeid om formidling mot innbyggere og skole.

Akademia er en samarbeidspartner kommunen må knytte seg tettere til, også i naturspørsmål. For å drive innovasjon og finne morgendagens løsninger er det helt nødvendig å ha akademia med på laget. Et konkret eksempel på et samarbeid med akademia om naturspørsmål er vår søknad til forskningsrådet om et prosjekt om samstyring av areal- og naturhensyn i offentlig planlegging, sammen med Sintef, NINA og flere andre kommuner.

7 Evaluering og rapportering

Systematisk evaluering og resultatoppfølging er en viktig del av styringsprosessene i Asker kommune, og skal sikre at vi beveger oss i retning av de målene vi har satt oss. Nøkkeltall, forskning, eksterne analyser, aktivitets- og planoppfølging og øvrig statistikk er sentrale kilder til kunnskap om hvorvidt temaplanen bidrar til å nå kommunens mål. I arbeidet med å vurdere graden av måloppnåelse bør det legges vekt på en helhetlig analyse av flere ulike kunnskapskilder. En samlet vurdering av status og måloppnåelse vil i årene fremover bli gitt i forbindelse med årsrapporten.

8 Virkninger av planen

Avsnittene under gir en kort beskrivelse av virkningene av planen knyttet opp mot de tre bærekraftsdimensjonene økonomiske, miljømessige og sosiale forhold.

8.1 Økonomiske og organisatoriske forhold

Å stanse tap av natur koster, men det koster mer å la være

Tap av naturmangfold på grunn av menneskelig aktivitet truer ikke bare artsmangfoldet, men rammer også samfunn og økonomi direkte ved at naturgoder som vi er helt avhengige av undermineres eller opphører.

Verdiskaping og velstand er i stor grad avhengig av naturens ressurser og tjenester, samtidig som vi er avhengige av import og industriproduksjon i andre land. Tap av natur i andre deler av verden vil derfor også få konsekvenser for oss.

I dag sees natur på som ledig areal som det er tilnærmet kostnadsfritt å bygge ned. Vi må gjenbruke allerede utbygde arealer fremfor å bygge ut mer natur. Gjennom en arealforvaltning hvor bevaring av natur legges som et premiss, vil vi kunne styre fremtidig arealbruk vekk fra viktig natur, og fortsatt utvikle egnede områder. På samme måte er en bærekraftig samfunnsutvikling avhengig av at kostnadene ved naturødeleggelser hensyntas ved planlegging og gjennomføring av utbyggingsprosjekter.

Karbonlagring i naturen er et av de mest kostnadseffektive tiltakene for reduksjon av CO₂ i atmosfæren. I tillegg kan naturbaserte løsninger for å møte klimautfordringer som bl.a. flom,

overvann og skred spare samfunnet for store summer¹¹³. Ved restaurering av natur vil også gevinsten i gjennomsnitt være verdt mer enn kostnadene for tiltaket¹¹⁴.

Det må skje et skifte fra en lineær økonomi til en sirkulær økonomi, der ressursene brukes langt mer effektivt og der behovet for å ta ut nye ressurser reduseres. Omstilling til sirkulær økonomi vil bremse forbruket av natur. Det er god økonomi både for kommunen, innbyggere og næringslivet og er helt nødvendig for at vi skal slippe å oppleve ressursmangel i fremtiden.

Det er vanskelig å gi et eksakt tall for kostnader knyttet til oppfølging av denne temaplanen før det er definert hvilke tiltak som skal gjennomføres for å konkretisere strategiene. Flere av tiltakene vil kunne kreve økte driftskostnader, flere personalressurser, kompetanseheving, kjøp av faglig rådgiving, informasjonstiltak og inntektsbortfall ved å avstå fra å utvikle arealer med naturverdier.

Tilstrekkelig beskyttelse og restaurering av natur krever en gjennomgripende samfunnsendring. En omstilling vil koste, men det vil koste mer å la være.

8.2 Sosiale forhold

Et samfunn med forringet natur er et fattigere samfunn. Viktigheten av et rikt naturmangfold og økosystemer i god tilstand, henger sammen med god folkehelse i et helhetlig perspektiv. Spesielt har naturen stor betydning for fysisk helse, livskvalitet og trivsel. En befolkning med god helse gir utslag i flere friske leveår uten økning i helse- og omsorgsutgiftene og med mulighet for flere år i produktivt arbeid¹¹⁵.

Måten vi bruker naturen på i dag, og hvordan vi velger å verne om den i tiden fremover, har store konsekvenser for dagens og fremtidens generasjoner. Befolkningens helse og livskvalitet er i stor grad påvirket av grunnleggende faktorer som ren luft, rent drikkevann, næringsrik mat og et trygt sted å bo. Dagens klimakrise, tap av naturmangfold og endringer av økosystemer påvirker grunnleggende livsfaktorer og naturgoder, som igjen vil få en negativ effekt på folkehelsen¹¹⁶. Flere studier har vist at de som bor i nærheten av grønne områder har bedre fysisk og psykisk helse enn de som bor i større avstand fra grønne områder^{117, 118}.

Skolen og barnehagen er viktige arenaer for å fremme forståelsen for å verne om livet på jorda og å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. Barn og unge skal få mulighet til å utvikle

¹¹³ IISD (2021) How Can Investment in Nature Close the Infrastructure Gap?

¹¹⁴ IPBES (2018) Media Release: Worsening Worldwide Land Degradation Now 'Critical', Undermining Well-Being of 3.2 Billion People.

¹¹⁵ Helsedirektoratet (2014) Kunnskapsgrunnlag for fysisk aktivitet. Innspill til departementets videre arbeid for økt fysisk aktivitet og redusert inaktivitet i befolkningen:
<https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/kunnskapsgrunnlag-for-fysisk-aktivitet-innspill-til-departementet/Kunnskapsgrunnlag%20for%20fysisk%20aktivitet%20innspill%20til%20departementet.pdf/attachment/inline/d7fb591e-ded4-4da9-b1c4-6dcbe82d8442:75b205e5b7403320a38acbb145b7af32ac726393/Kunnskapsgrunnlag%20for%20fysisk%20aktivitet%20innspill%20til%20departementet.pdf>

¹¹⁶ World Health Organization (c2021): https://www.who.int/health-topics/climate-change#tab=tab_1

¹¹⁷ Toftager, M m.fl. (2011) Distance to Green Space and Physical Activity. Journal of Physical Activity and Health, 2011, 8, 741 -749 © 2011 Human Kinetics, Inc.

¹¹⁸ Maas m.fl. (2009) Morbidity is related to a green living environment <https://jech.bmj.com/content/63/12/967>

verdier, kunnskaper og ferdigheter som kreves for å ta miljøbevisste valg. Naturmangfold skal være en sentral del av arbeidet med bærekraftig utvikling i Askers skoler og barnehager.

For å lykkes med å nå målene er det viktig med økt samarbeid med blant annet frivilligheten. Flere aktive innbyggere som engasjerer seg gjennom en organisasjon kan spille en viktig rolle.

8.3 Miljømessig forhold

Det er en kjensgjerning at oppnåelse av sosial og økonomisk bærekraft er helt avhengig av at vi sikrer forutsetningene for stabile livsforhold for mennesker på planeten. Det vil si at vi må holde oss innenfor visse miljømessige rammer, eller det vi også kaller planetens tålegrenser¹¹⁹. Det er i forskningen identifisert ni globale tålegrenser som har betydningen for jordas stabilitet og motstandsdyktighet. To av disse kalles for kjernegrenser: klima og tap av biologisk mangfold. Om disse overskrides kan det få katastrofale følger. Tap av naturmangfold truer de ressursene og økosystemene som menneskeheten er avhengig av. Temaplan for naturmangfold er derfor en av de viktigste temaplanene for bærekraftsarbeidet i Asker kommune.

Selv om naturen i Asker er avhengig av utvikling i nabokommuner, resten av landet og verden for øvrig, er det svært viktig at Asker gjør sitt: Det er Asker som bestemmer utviklingen i kommunen framover, hvor det skal bygges ut, hvilke naturområder som skal bevares, hvordan vi skjøtter våre naturtyper, hvilke krav vi skal sette til næringslivet og hvordan vi kommuniserer om natur til våre innbyggere.

Arbeidet med å stanse tapet av natur begynner hjemme: det må skje her i Norge og det må skje i Asker, så vel som i resten av verden. Slagordet fra Agenda 21 er mer relevant enn noen gang: Tenke globalt, handle lokalt.

Dersom vi klarer å følge opp strategiene fra denne temaplanen i alle reguleringsplaner, byggesaker, virksomhetsplaner, drift og forvaltning i kommunen vil naturmiljøet i Asker komme styrket ut. Asker kommune vil fremstå som en foregangskommune gjennom utvikling og gjennomføring av en naturvennlig, ambisiøs og fremtidsrettet politikk.

¹¹⁹ Rockström, J., Steffen, W., Noone, K. *et al.* A safe operating space for humanity. *Nature* **461**, 472–475 (2009). <https://doi.org/10.1038/461472a>

9 Vedlegg

9.1 Kunnskapsgrunnlag

9.2 Sammenstilling av mål, innsatsområder og strategier

Innsatsområde	Strategi	Delmål	Hovedmål
Sårbare arter og naturtyper	Asker kommune skal gjennom forvaltning og vern, stanse og reversere tap av sårbare arter og trua naturtyper	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal være en pådriver for restaurering av natur	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal ivareta og tilrettelegge gode leveområder for pollinerende insekter gjennom planlegging, forvaltning og drift av arealer	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
Natur i arealplanlegging	Asker kommune skal ha relevante kartlegginger for naturmangfold for hele kommunens areal	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal føre arealregnskap og arbeide for å oppnå arealnøytralitet	<i>Askersamfunnet har minimale negative konsekvenser på det ytre miljøet</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal prioritere natur og klima like høyt som andre samfunnshensyn og interesser i arealforvaltningen	<i>Askersamfunnet har minimale negative konsekvenser på det ytre miljøet</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er</i>

			<i>utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal ha en høy terskel for å gi dispensasjoner som medfører inngrep i verdifull natur	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal gjennomgå vedtatte planer for å avdekke manglende hensyn til natur, slik at disse planene kan endres eller oppheves	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
Skog og kulturlandskap	Asker kommune skal motvirke fragmentering av jordbrukslandskapet og gjennom en nullvisjon unngå nedbygging og omdisponering av dyrka og dyrkbar jord. Asker kommune skal bevare kulturlandskapets landskapselementer og landformer.	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal være pådriver for et aktivt og bærekraftig landbruk for å forhindre gjengroing i kulturlandskapet	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal søke økt vern av områder i kommuneskogen og veilede private skogeiere om frivillig vern	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal praktisere naturvennlige hogster i kommuneskogen der det er mulig og oppfordre private skogeiere til det samme	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal formidle kunnskap om naturvennlig skogbruk og skogens rolle som karbonbinder og karbonlager.	<i>Askersamfunnet verner om og sikrer naturmangfoldet, kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er</i>

			<i>utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
Livet i vann	Asker kommune skal arbeide aktivt for å oppnå god økologisk tilstand i vannforekomstene.	<i>Askersamfunnet har minimale negative konsekvenser på det ytre miljøet</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal aktivt følge opp og bidra til at tiltakene i «Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden» blir gjennomført	<i>Askersamfunnet har minimale negative konsekvenser på det ytre miljøet</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
	Asker kommune skal gjennom planlegging, forvaltning og drift av arealer stanse forringelse av kantsoner og tap av naturtyper og sårbare arter knyttet til vann	<i>Askersamfunnet har minimale negative konsekvenser på det ytre miljøet</i>	<i>Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.</i>
Natur og klima	Asker kommune skal bevare og restaurere naturområder og sammenhengende naturkorridorer for å sikre at våre økosystemer er robuste mot framtidens klimaendringer.	Askersamfunnet motvirker, reduserer og tilpasser seg konsekvensene av klimaendringer.	Askersamfunnet handler umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.
	Asker kommune skal bruke naturbaserte løsninger som et verktøy for å tilpasse oss klimaendringene	Askersamfunnet motvirker, reduserer og tilpasser seg konsekvensene av klimaendringer.	Askersamfunnet handler umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.
	Asker kommune skal unngå å bygge ned karbonrike arealer og bidra til at naturen i kommunen forvaltes slik at det ikke slippes ut mer CO2 enn det tas opp i naturen.	Askersamfunnet er i front for lavutslippssamfunnet i tråd med internasjonale og nasjonale klimaforpliktelser og regionale ambisjoner.	Askersamfunnet handler umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem.
Forankring, kompetanseheving og endring	Asker kommune skal, gjennom forankring, opplæring og kompetanseutvikling i egen organisasjon, bidra til en forvaltning som verner om og sikrer naturmangfoldet.	Asker kommune har medarbeidere og ledere som i fellesskap utfører det unike samfunnsoppdraget og når kommunens mål, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.	Asker kommune fremmer inkludering, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle
	Asker kommune skal utvikle strukturer og metodikk som sikrer en helhetlig og balansert tilnærming til de tre	Asker kommune har medarbeidere og ledere som sammen finner smarte måter å jobbe på,	Asker kommune fremmer inkludering, full sysselsetting og

	bærekraftsdimensjonene miljø, økonomi og sosial bærekraft	finner løsninger på kommunens utfordringer og viser endringsvilje.	anstendig arbeid for alle
	Asker kommune skal gjennom en positivt ladet kommunikasjon heve kunnskapen om naturmangfold i askersamfunnet	Askersamfunnet har minimale negative konsekvenser på det ytre miljøet.	Askersamfunnet har tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.
	Asker kommune skal samarbeide med frivilligheten, næringslivet, offentlig virksomhet og academia for å nå kommunens mål for naturmangfold	Frivilligheten, næringslivet, kommunen og andre aktører deltar i gjensidig forpliktende samarbeid for å oppnå en bærekraftig utvikling.	Askersamfunnet har virkemidler, partnerskap og samarbeid på tvers som sikrer en bærekraftig utvikling.

9.3 Definisjoner

Arealnøytralitet: Balanse i arealregnskapet, der nedbygging av natur ikke fører til at noen naturtyper reduseres i omfang og kvalitet.

Ansvarsart: Dersom en stor andel av en arts utbredelse finnes i en kommune, kan kommunens behandling av arten bli helt avgjørende for hvordan den utvikler seg og om arten overlever. Kommunen har derfor et særlig ansvar for å ta vare på arten gjennom god forvaltning.

Boreonemoral vegetasjonssone: Sonen består av edelløvskog på de mest gunstige stedene. Finnes hovedsakelig langs kysten av Sør-Norge og rundt Oslofjorden.

Bærekraftig: Et begrep som brukes for å karakterisere økonomiske, sosiale, institusjonelle og miljømessige sider ved menneskelige samfunn. Begrepet stammer fra Brundtlandrapporten i 1987, der bærekraftig utvikling defineres som utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov.

FNs bærekraftsmål: Verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Frivillig vern av skog: Frivillig vern av skog innebærer at miljømyndighetene definerer hvilke skogtyper og naturkvaliteter som bør vernes. Ut fra dette tilbyr skogeier areal for vern. Miljømyndighetene vurderer om området har naturfaglige kvaliteter som tilsier at det bør vernes, og deretter forhandles det fram en avtale om frivillig vern mellom skogeier og staten. Skogeier avstår retten til å drive skogbruk i naturreservatet, og vil derfor få erstatning for tapet av fremtidige inntekter knyttet til skogbruk i området

Karbonkretsløpet: Karbonets kretsløp gjennom luften, vannmassene, levende organismer, jordsmonnet og berggrunnen.

Karbonlager: Oppsamling av karbon, det vil si at karbondioksid (CO₂) tas ut av atmosfæren og lagres over kort eller lang tid. Karbonlagring skjer enten naturlig gjennom jordas karbonkretsløp eller teknisk ved hjelp av mennesker.

Karbonrike arealer: Arealer som har evnen til å ta opp og lagre store mengder karbon, som for eksempel skog og myr.

Naturbaserte løsninger¹²⁰: Naturbaserte løsninger går ut på å løse samfunnsutfordringer gjennom å ta utgangspunkt i naturlige prosesser og økosystem. Dette baserer seg på bruk av natur eller å "herme" etter naturens egne løsninger.

Naturgoder/økosystemtjenester: Alt fra den levende naturen som bidrar til menneskelig velferd

Naturtype: en ensartet type natur som omfatter alle levende organismer i området, samt de miljøfaktorene som virker der, eller spesielle typer naturforekomster som dammer, åkerholmer eller lignende, samt spesielle typer geologiske forekomster.

Nasjonalt jordvernmål: det skal maksimalt omdisponeres 3 000 dekar dyrka mark årlig

Trippel bunnlinje: Et rammeverk som definerer tre bunnlinjer bedrifter må tilfredsstille for å kunne fremme bærekraftig utvikling – økonomisk fremgang, miljømessig ansvar og sosiale forhold.

Sirkulær økonomi: Sirkulær økonomi er en økonomi som bidrar til at ressurser forblir i økonomien lengst mulig, også etter at et produkt ikke lenger brukes til sitt opprinnelige formål. Dette til forskjell fra en mer lineær «bruk og kast-økonomi» som forutsetter at ressurser er ubegrensede og lett håndterbare som avfall.

Utvalgt naturtype: Utvalgte naturtyper er viktig for en eller flere prioriterte arter, er truet internasjonalt, eller har stor naturlig utbredelse i Norge.

Vegetasjonssone: et område med vegetasjon som har samme krav til klimaet.

Økosystem: Et økosystem er alle de levende organismene som finnes på et sted og miljøet de lever i.

Åpne og lukkede hogster: Det skilles mellom åpne og lukkede hogster, avhengig av hvor mange trær som står igjen¹²¹. Åpen hogst deles inn i flatehogst og frøtrestillingshogst. *Flatehogst* innebærer at alle trærne hogges på et areal som er større enn 2 dekar. Dette er den normale hogstformen ved sluttavvirkning i gran og det er vanlig at arealet plantes til med

¹²⁰ Miljødirektoratet. Veileder: Hvordan ta hensyn til klimaendringer i plan?

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/klimatilpasning/veiledning-til-statlige-planretningslinjer-for-klimatilpasning/vurdere-naturbaserte-losninger/>

¹²¹ Skogskjøtsel, Landbruksdirektoratet. <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/skogbruk/skogskjotsel>

150-250 planter/daa i etterkant av hogsten. Frøtrestillingshogst innebærer at man setter igjen opptil 15 frøtrær per dekar som skal forsyne det nyhogde arealet med frø for foryngelse. Dette er vanligst ved sluttavvirkning i furu. Frøtrærne fjernes når foryngelsen har blitt 0,5 meter høy og tilfredsstillende tett. Lukkede hogstformer som skjermstillingshogst, selektiv hogst, blendingshogst og gruppehogst er lite brukt i dagens skogbruk. Hogstformene går ut på at man ved jevne mellomrom tar ut enkelttrær eller små grupper av trær. For å sikre bestander av rødlistede arter i skogen, anbefales det å utføre lukkede hogster, sette av større arealer som ikke hugges, og spare mange grove stokker¹²². Ved å benytte lukket hogst som foryngelseshogst vil skogsarealet utsettes for mindre omfattende og brå endringer, og livsvilkårene for en del arter vil fortsatt være til stede. Også jordlevende sopp (mykorrhiza) er avhengig av kontinuerlig tilstedeværelse av levende trær¹²³.

¹²² Hva vil skje med vedboende sopparter i framtidens skog? Jenni Nordén, NINA. Seminar om skogbruk, artsmangfold og karbon 02.06.2021.

¹²³ Skogkurs. Lukkede hogstformer. <https://skogkurs.no/wp-content/uploads/Veileder-lukkede-hogstformer.pdf>

Saksframlegg

Arkivsak
22/23810-2

Saksbehandler
Matthias Göhl

Behandles av
Utvalg for samfunnstjenester

Møtedato
16.02.2023

Høring - forslag til endring i kommunenes myndighet i konsesjonssaker

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Asker kommune avgir vedlagte høringsinnspill til forslag om endring i forskrift om kommunenes myndighet i konsesjonssaker.

Asker kommune støtter at avgjørelsesmyndigheten i konsesjonssaker der søker er selskap med begrenset ansvar flyttes fra kommunen til statsforvalter.

1. Sammendrag og konklusjon

Denne saken gjelder Asker kommunes svar på Landbruks- og matdepartementets (LMD) høring av forslag til endring i sentral forskrift. LMD foreslår en endring i forskrift om overføring av myndighet til kommunene m.fl. Forskriften gjelder blant annet kommunens avgjørelse av konsesjonssaker. Endringsforslaget gjelder i hovedsak å flytte avgjørelsesmyndigheten fra kommunen over til statsforvalteren i konsesjonssaker der søker er selskap med begrenset ansvar.

Den konkrete utfordringen med å innvilge konsesjon til selskap med begrenset ansvar er at hele eller deler av aksjeporteføljen kan overdras konsesjonsfritt på et senere tidspunkt. Landbruksforvaltningen vil dermed miste kontroll med hvem som reelt eier eiendommene, noe som kan ha negative konsekvenser for en helhetlig ressursforvaltning og kulturlandskapet. LMD mener at det kan være vanskelig for kommunene å opparbeide seg tilstrekkelig kompetanse i disse sakene, siden andelen av konsesjonssaker hvor selskap med begrenset ansvar er søker er lav. Det ville

legges til rette for en mer lik praktisering av regelverket ved å flytte avgjørelsesmyndigheten over til statsforvalteren.

Gjennom endringsforslaget sikres likebehandling og ivaretagelse av nasjonale landbrukspolitiske mål, og Asker kommune stiller seg derfor bak LMD sitt endringsforslag.

2. Saksopplysninger

LMD vil med dette forslaget følge opp et punkt i regjeringsplattformen som gjelder konsesjonssaker der søker er selskap med begrenset ansvar (for eksempel et aksjeselskap). I tillegg foreslås det en redaksjonell endring i forskriften §§ 12 og 13.

Om konsesjonsloven

Konsesjonsloven har til formål å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for å oppnå et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og slike eier- og bruksforhold som er mest gagnlige for samfunnet. Det kan gis konsesjon til selskaper med begrenset ansvar dersom dette gir fordeler i forhold til tradisjonelle eierformer, selv om det er et nasjonalt mål at landbrukseiendommer i størst mulig grad eies av fysiske personer som selv bebor og driver eiendommene. Kommunen må i den forbindelse foreta en konkret og individuell vurdering.

Den konkrete utfordringen med å innvilge konsesjon til selskap med begrenset ansvar er at hele eller deler av aksjeporteføljen kan overdras konsesjonsfritt på et senere tidspunkt. Landbruksforvaltningen vil dermed miste kontroll med hvem som reelt eier eiendommene.

Departementets vurderinger

LMD anfører tall fra KOSTRA-rapporteringen og fastslår at antall konsesjonssøknader fra aksjeselskaper har økt, og at et økende antall søknader innvilges. Departementet understreker at det er et landbrukspolitisk mål at landbrukseiendommene i størst mulig grad eies av fysiske personer som bebor og driver eiendommen, at dette er viktig for å sikre et landbruk over hele landet, og at det ikke harmonerer med landbrukspolitiske mål at et økende antall aksjeselskaper får konsesjon.

Det refereres til landbruksdirektoratets [rapport nr. 30/2022](#) som viser at mer enn 60 % av kommunene ikke har behandlet en konsesjonssak der selskap med begrenset ansvar er erverver i løpet av de siste fem årene. Argumentet går ut på at kommunene derfor har lite erfaring med slike saker, og dermed ikke har tilstrekkelig kompetanse til å behandle slike konsesjonssøknader etter enhetlig praksis og på en måte som ivaretar viktige landbrukspolitiske mål best mulig.

LMD mener derfor at det vil fremme enhetlig praksis og sikre likebehandling i større grad enn i dag når statsforvalteren, og ikke kommunen, behandler alle konsesjonssaker i fylket der et selskap med begrenset ansvar er søker. Siden formålet med endringsforslaget er å ivareta et viktig nasjonalt mål anser LMD det som rimelig å begrense det kommunale selvstyret i slike saker, jf. kommuneloven [§ 2-2](#).

Konsekvenser for Asker kommune

For eiendommer som er konsesjonspliktige må ny eier søke konsesjon for å kunne overta eiendommen. Søknaden sendes til kommunen og det er kommunen som avgjør søknaden. KOSTRA-tallene for Asker kommune for årene 2015-2021 viser at det totalt har blitt behandlet 3 søknader om konsesjon fra selskap med begrenset ansvar, hvorav 2 ble innvilget. Til sammenligning har det i samme tidsrom blitt behandlet 85 ordinære konsesjonssaker.

Endringsforslaget innebærer at kommunen fortsatt vil ha avgjørelsesmyndighet i konsesjonssaker som ikke gjelder selskap med begrenset ansvar. I konsesjonssaker der søker er et selskap med begrenset ansvar skal kommunen fortsatt utrede saken og gi uttalelse til statsforvalteren.

3. Sakens relevans for de tre bærekraftsdimensjonene

Konsesjonsloven er ment til å sikre et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og en bærekraftig drift av landbrukseiendommer. Det er knyttet særlige kriterier til en konsesjonsvurdering, gitt i rundskriv [M-1/2021](#). Spesielt er hensynet til en «*helhetlig ressursforvaltning og kulturlandskap*» relevant for bærekraftsmålene 2 (utrydde sult), 15 (Liv på land) og 11 (Bærekraftige byer og samfunn), som er et av Asker kommunes utvalgte mål.

Innen kommunens satsingsområde «*bærekraftige byer og samfunn*» er det et delmål at «*Askersamfunnet skal verne om og sikre naturmangfoldet, kulturmiljøet og et aktivt og levende landbruk*». Dette skal skje ved å sikre viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket, og ved å unngå nedbygging av dyrket mark. Konsesjonsvurderingen er relevant fordi man skal se på hvilke virkninger et eierskifte har for alle ressursene på eiendommen, i tillegg til at man i størst mulig grad skal ivareta fremtidige generasjoners behov.

4. Tidligere behandling

Denne saken er ikke tidligere behandlet i Asker kommune.

5. Kommunedirektørens vurdering

Det kan ha negative konsekvenser for en helhetlig ressursforvaltning og kulturlandskapet når et selskap med begrenset ansvar får innvilget konsesjon. Konsesjonsloven anses derfor å være relevant for kommunens bærekraftsmål, og den brukes aktivt for å sikre et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og en bærekraftig drift av landbrukseiendommer i Asker kommune. Selv om andelen av konsesjonssaker der selskap med begrenset ansvar er søker er marginalt, er kommunedirektørens vurdering at Asker kommune har et sterkt fagmiljø og tilstrekkelig kompetanse til å avgjøre slike saker. Situasjonen i andre kommuner kan imidlertid være annerledes.

Saken er således en konsekvens av at kommunereformen ikke ble tatt helt ut. Store robuste kommuner kan faglig håndtere slike saker på en forsvarlig måte, mens små kommuner ikke har fagkunnskap og kapasitet. Med generalistprinsippet rammes således Asker kommune av dette når myndigheten i slike saker nå overføres statsforvalter.

Den foreslåtte endringen vil ikke endre arbeidsmengden for kommunen, og den vil heller ikke føre til merkostnader. Kommunens oppgave blir som før, med unntak av at det ikke skal fattes avgjørelse eller forberede eventuell klagebehandling.

Kommunedirektøren anbefaler at høringsinnspillet vedtas, og sendes inn som Asker kommune sitt svar på høringen.

Lars Bjerke
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg:

Vedlegg 1. Høringsinnspill fra Asker kommune

Vedlegg 2. Høringsbrev fra Landbruks- og matdepartementet

Vedlegg 3. Høringsnotat fra Landbruks- og matdepartementet

Saksprotokoll

Arivsak
22/23810

Saksbehandler
Matthias Göhl

Behandlet av
1 Utvalg for samfunnstjenester

Møtedato
16.02.2023

Saksnr.
11/23

Høring - forslag til endring i kommunenes myndighet i konsesjonssaker

Utvalg for samfunnstjenester har behandlet saken i møte 16.02.2023 sak 11/23

Behandling

Saksbehandler Mathias Göhl besvarte spørsmål.

Forslag fremmer av Roar Skryseth, H til alternativt punkt 1:

Vi anser konsesjonsloven å være viktig for å sikre et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og en bærekraftig drift av landbrukseiendommer i Asker kommune. Den er derfor også relevant i forhold til arbeidet med kommunens bærekraftsmål. Andelen av konsesjonssaker hvor selskap med begrenset ansvar er søker er lav, og vi vil påpeke at Asker kommune med sitt sterke fag miljø har tilstrekkelig kompetanse til å avgjøre slike saker på en måte som både sikrer likebehandling og ivaretar nasjonale landbrukspolitiske mål.

Asker kommune vil opprettholde den praksis som er i dag, med kommunal folkevalgt behandling av konsesjonssaker, og går imot Departementets endringsforslag.

Forslaget fremmet av Road Skyseth, H til alternativt punkt 1 ble vedtatt mot 6 stemmer; Elisabeth Holter-Schøyen, V, Inger Johanne Aaby, SP. Svein Hillestad, A, Trude Nygård Evensen, A, Emelie Spjut, MDG og Jon Gustav Kirkerud, MDG

Vedtak

1. Vi anser konsesjonsloven å være viktig for å sikre et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og en bærekraftig drift av landbrukseiendommer i Asker kommune. Den er derfor også relevant i forhold

til arbeidet med kommunens bærekraftsmål. Andelen av konsesjonssaker hvor selskap med begrenset ansvar er søker er lav, og vi vil påpeke at Asker kommune med sitt sterke fag miljø har tilstrekkelig kompetanse til å avgjøre slike saker på en måte som både sikrer likebehandling og ivaretar nasjonale landbrukspolitiske mål.

Asker kommune vil opprettholde den praksis som er i dag, med kommunal folkevalgt behandling av konsesjonssaker, og går imot Departementets endringsforslag

Høringsinnspill fra Asker kommune

Vi viser til høring av forslag til endring i forskrift om overføring av myndighet til kommunene m.fl. Høringsinnspillet er fremmet i utvalget for samfunnstjenester den 16. februar 2023.

Landbruks- og matdepartementets forslag til endring:

I

I forskrift 8. desember 2003 nr. 1479 om overføring av myndighet til kommunene m.fl. gjøres følgende endringer:

§ 3 nytt nummer 6 skal lyde:

6. konsesjon til selskaper med begrenset ansvar etter konsesjonsloven.

Kapittel 5 oppheves.

§ 13 fjerde ledd oppheves.

II

Endringene trer i kraft straks.

Kommunens vurdering:

Vi anser konsesjonsloven å være viktig for å sikre et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og en bærekraftig drift av landbrukseiendommer i Asker kommune. Den er derfor også relevant i forhold til arbeidet med kommunens bærekraftsmål.

Andelen av konsesjonssaker hvor selskap med begrenset ansvar er søker er lav, og endringsforslaget vil derfor berøre Asker kommune i liten grad. Vi vil påpeke at Asker kommune med sitt sterke fagmiljø har tilstrekkelig kompetanse til å avgjøre slike saker på en måte som både sikrer likebehandling og ivaretar nasjonale landbrukspolitiske mål. Situasjonen i andre kommuner kan imidlertid være annerledes.

Asker kommune stiller seg bak Departementets endringsforslag.

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref
22/1973-1

Dato
21. desember 2022

Høring av forslag til endring i forskrift om overføring av myndighet til kommunene m.fl.

Landbruks- og matdepartementet sender med dette på høring forslag om endring av forskrift om overføring av myndighet til kommunene m.fl.

Forslaget gjelder i hovedsak å flytte avgjørelsesmyndigheten fra kommunen til statsforvalteren i konsesjonssaker der søker er selskap med begrenset ansvar. Vedlagt følger høringsnotat som redegjør nærmere for de foreslåtte endringene.

Den enkelte høringsinstans bes vurdere om saken bør sendes til underliggende etater eller virksomheter, tilknyttede virksomheter, medlemsorganisasjoner e.l.

Høringsfristen er 21. mars 2023. Vi ber om at høringsuttalelser sendes digitalt ved å bruke skjemaet for høringssvar på regjeringen.no:

<https://www.regjeringen.no/no/dep/lmd/id2952275/>

Med hilsen

Hanne Klægstad (e.f.)
avdelingsdirektør

Iris-Adele Berg Jess
prosjektleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste

Alstahaug kommune	Rådhuset	8805	SANDNESSJØEN
Alta kommune	Postboks 1403	9506	ALTA
Alvdal kommune		2560	ALVDAL
Alver kommune			
Andøy kommune	Rådhuset	8480	ANDENES
Aremark kommune	Rådhuset	1798	AREMARK
Arendal kommune	Postboks 10	4801	ARENDAL
Asker kommune	Knud Askersvei 24	1372	ASKER
Askvoll kommune	Rådhuset	6980	ASKVOLL
Askøy kommune	Postboks 323	5323	KLEPPESTØ
Aukra kommune	Falkhytten	6480	AUKRA
Aure kommune	Postboks 134	6689	AURE
Aurland kommune	Postboks 83	5741	AURLAND
Aurskog-Høland kommune	Rådhusveien 3	1940	BJØRKELANGEN
Austevoll kommune		5392	STOREBØ
Austrheim kommune		5943	AUSTRHEIM
Averøy kommune	Bruhagen	6530	AVERØY
Balsfjord kommune	Rådhuset	9050	STORSTEINNES
Bamble kommune	Kirkeveien 12	3970	LANGESUND
Bardu kommune	Altevannsveien 16	9360	BARDU
Beiarn kommune		8110	MOLDJORD
Bergen kommune	Postboks 7700	5020	BERGEN
Berlevåg kommune	Rådhusgata 2	9980	BERLEVÅG
Bindal kommune	Oldervikveien 5	7980	TERRÅK
Birkenes kommune	Postboks 115	4795	BIRKELAND
Bjerkreim kommune	Postboks 17	4389	VIKESÅ
Bjørnafjorden kommune	Postboks 24	5649	EIKELANDSOSEN
Bodø kommune		8006	BODØ
Bokn kommune	Boknatun	5561	BOKN
Bremanger kommune	Rådhuset	6723	SVELGEN
Brønnøy kommune		8900	BRØNNØYSUND
Bygland kommune		4745	BYGLAND
Bykle kommune		4754	BYKLE
Bærum kommune	Postboks 406	1302	SANDVIKA
Bø kommune Vesterålen	Straume	8475	STRAUMSJØEN
Bømlo kommune		5430	BREMNES
Båtsfjord kommune	Hinderberggata 18	9990	BÅTSFJORD
Dovre kommune	Kongsvegen 4	2662	DOVRE
Drammen kommune	Engene	3008	DRAMMEN
Drangedal kommune	Kommunehuset	3750	DRANGEDAL
Dyrøy kommune		9311	BRØSTADBOTN

Dønna kommune	Solfjellsjøen	8820	DØNNA
Eidfjord kommune	Evjo	5783	EIDFJORD
Eidskog kommune	Rådhusveien 11	2230	SKOTTERUD
Eidsvoll kommune	Eidsvollbakken 36	2080	EIDSVOLL
Eigersund kommune		4370	EGERSUND
Elverum kommune	Storgata 18	2418	ELVERUM
Enebakk kommune	Prestegårdsveien 4	1912	ENEBAKK
Engerdal kommune	Kommunehuset Enger	2440	ENGERDAL
Etne kommune	Etne Tinghus	5590	ETNE
Etnedal kommune		2890	ETNEDAL
Evenes kommune	Postboks 8539 Bogen i Ofoten	8533	BOGEN I OFOTEN
Evje og Hornnes kommune	Sentrum	4735	EVJE
Farsund kommune	Postboks 100	4552	FARSUND
Fauske kommune	Postboks 93	8201	FAUSKE
Fedje kommune		5947	FEDJE
Finansdepartementet	Postboks 8008 Dep	0030	OSLO
Fitjar kommune	Postboks 83	5418	FITJAR
Fjaler kommune	Postboks 54	6961	DALE I SUNNFJORD
Fjord kommune			
Flakstad kommune		8380	RAMBERG
Flatanger kommune		7770	FLATANGER
Flekkefjord kommune	Kirkegata 50	4400	FLEKKEFJORD
Flesberg kommune		3623	LAMPELAND
Flå kommune		3539	FLÅ
Folldal kommune		2580	FOLLDAL
Fredrikstad kommune	Glemmengata 6	1608	FREDRIKSTAD
Frogn kommune	Rådhusveien 6	1440	DRØBAK
Froland kommune	Postboks 44	4855	FROLAND
Frosta kommune	Postboks 24	7634	FROSTA
Frøya kommune	Postboks 152	7260	SISTRANDA
Fyresdal kommune	Sommerfrydveien 6	4842	ARENDAL
Færder kommune	Postboks 250	3163	NØTTERØY
Gamvik kommune		9770	MEHAMN
Gausdal kommune	Segalstad bru	2651	ØSTRE GAUSDAL
Gildeskål kommune		8140	INNDYR
Giske kommune		6050	VALDERØY
Gjemnes kommune		6631	BATNFJORDSØRA
Gjerdrum kommune		2022	GJERDRUM
Gjerstad kommune		4980	GJERSTAD
Gjesdal kommune	Rettedalen 1	4330	ÅLGÅRD

Gjøvik kommune	Serviceboks Rådhuset	2815	GJØVIK
Gloppen kommune	Firdavegen 6	6823	SANDANE
Gol kommune	Gamlevegen 4	3550	GOL
Gran kommune	Rådhusvegen 29	2770	JAREN
Grane kommune	Industriveien 2	8680	TROFORS
Gratangen kommune		9470	GRATANGEN
Grimstad kommune	Arendalsveien 23	4878	GRIMSTAD
Grong kommune		7870	GRONG
Grue kommune		2260	KIRKENÆR
Gulen kommune		5966	EIVINDVIK
Hadsel kommune		8450	STOKMARKNES
Halden kommune	Storgata 8	1771	HALDEN
Hamar kommune	Postboks 4063	2306	HAMAR
Hamarøy kommune	Oppeid	8294	HAMARØY
Hammerfest kommune	Postboks 1224 k	9616	HAMMERFEST
Hareid kommune	Hareid rådhus	6060	HAREID
Harstad kommune	Hans Egedes gate 14	9479	HARSTAD
Hasvik kommune	Fjellveien 6	9593	BREIVIKBOTN
Hattfjelldal kommune	O. T. Olsens vei 3 A	8690	HATTFJELLDAL
Haugesund kommune	Post boks 2160	5504	HAUGESUND
	Bedrifspostkontoret		
Heim kommune	Trondheimsveien 1	7200	KYRKSÆTERØRA
Hemnes kommune	Sentrumveien 1	8646	KORGEN
Herøy kommune - Møre og Romsdal	Postboks 274	6090	FOSNAVÅG
Herøy kommune - Nordland		8850	HERØY
Hitra kommune		7240	HITRA
Hjartdal kommune		3692	SAULAND
Hjelmeland kommune		4130	HJELMELAND
Hol kommune		3576	HOL
Hole kommune	Hole Herredshus	3530	RØYSE
Holmestrand kommune	Pb 312	3081	HOLMESTRAND
Holtålen kommune		7380	ÅLEN
Horten kommune	Postboks 10	3181	Horten
Hurdal kommune		2090	HURDAL
Hustadvika kommune			
Hvaler kommune	Kornmagasinet Skjærhallen	1680	SKJÆRHALLEN
Hyllestad kommune		6957	HYLLESTAD
Hægebostad kommune	Kommunehuset	4595	TINGVATN
Høyanger kommune	Postboks 159	6991	HØYANGER
Høylandet kommune		7977	HØYLANDET

Hå kommune	Postboks 24	4368	VARHAUG
Ibestad kommune		9450	HAMNVIK
Inderøy kommune		7670	INDERØY
Indre Fosen kommune	Rådhusveien 13	7100	RISSA
Indre Østfold kommune			
Iveland kommune		4724	IVELAND
Jevnaker kommune	Postboks 70	3521	JEVNAKER
Justis- og beredskapsdepartementet	Postboks 8005 Dep	0030	OSLO
Karasjok kommune / Karasjoga gielda	Raddeviessogeaiddnu 4	9730	KARASJOK
Karlsøy kommune		9130	HANSNES
Karmøy kommune	Rådhuset Statsråd Vinjesgate 25	4250	KOPERVIK
Kautokeino kommune/ Guovdageaidnu suohkan	Bredbuktnesveien 6	9520	KAUTOKEINO
Kinn kommune	Postboks 294	6701	MÅLØY
Klepp kommune	Postboks 25	4358	KLEPPE
Kommunal- og distriktsdepartementet	Postboks 8112 Dep	0032	OSLO
Kongsberg kommune	Kirkegata 1	3616	KONGSBERG
Kongsvinger kommune	Fjellgata 2	2226	KONGSVINGER
Kragerø kommune	Postboks 128	3791	KRAGERØ
Kristiansand kommune	Rådhusgata 20	4604	
Kristiansund kommune	Kaibakken 2	6509	KRISTIANSDUND N
Krødsherad kommune		3536	NORESUND
KS - Kommunesektorens organisasjon	Postboks 1378 Vika	0114	OSLO
Kvam kommune	Rådhuset	5600	NORHEIMSUND
Kvinesdal kommune	Postboks 25	4490	KVINESDAL
Kvinnherad kommune	Rådhuset	5470	ROSENDAL
Kviteseid kommune		3850	KVITeseid
Kvitsøy kommune	Postboks 240	4180	KVITSØY
Kvæfjord kommune	Bygdevegen 26	9475	BORKENES
Kvænangen kommune		9161	BURFJORD
Kåfjord kommune		9146	OLDERDALEN
Landbruksdirektoratet	Postboks 56	7701	STEINKJER
Larvik kommune	Postboks 2020	3255	LARVIK
Lavangen kommune	Postboks 84	9358	TENNEVOLL
Lebesby kommune	Strandveien 152/154	9790	KJØLLEFJORD
Leirfjord kommune	Leland	8890	LEIRFJORD
Leka kommune		7994	LEKA
Lesja kommune		2665	LESJA

Levanger kommune	Håkon den Godes gate 30	7600	
Lier kommune	Postboks 205	3401	LIER
Lierne kommune	Postboks 40	7882	NORDLI
Lillehammer kommune	Postboks 986	2626	LILLEHAMMER
Lillesand kommune	Postboks 23	4791	LILLESAND
Lillestrøm kommune			
Lindesnes kommune	Postboks 183	4524	SØR-AUDNEDAL
Lom kommune	Midtgard	2686	LOM
Loppa kommune	Parkveien 1/3	9550	ØKSFJORD
Lund kommune	Moiveien 9	4460	MOI
Lunner kommune	Sandvegen 1	2740	ROA
Lurøy kommune		8766	LURØY
Luster kommune		6868	GAUPNE
Lyngdal kommune	Grøndokka 6	4580	LYNGDAL
Lyngen kommune	Kjosveien 8	9060	LYNGSEIDET
Lærdal kommune		6886	Lærdal
Lødingen kommune	Rådhusveien 27	8550	LØDINGEN
Lørenskog kommune	Hasselveien	1470	LØRENSKOG
Løten kommune	Kildeveien 1	2340	LØTEN
Malvik kommune	Postboks 140	7550	Hommelvik
Marker kommune	Storgata 60	1870	ØRJE
Masfjorden kommune	Sandnes	5981	MASFJORDNES
Melhus kommune	Rådhusveien 3	7224	MELHUS
Meløy kommune	Postboks 214	8150	ØRNES
Meråker kommune		7530	MERÅKER
Midtre Gauldal kommune		7290	STØREN
Midt-Telemark kommune	Bøgata 67	3800	BØ I TELEMARK
Modalen kommune		5729	MODALEN
Modum kommune	Rådhusveien 1	3370	VIKERSUND
Molde kommune	Rådhusplassen 1	6413	MOLDE
Moskenes kommune	Postboks 53	8398	REINE
Moss kommune	Postboks 175	1501	MOSS
Målselv kommune	Moen	9321	Moen
Måsøy kommune	Torget 1	9690	HAVØYSUND
Namsos kommune	Abel Meiers gate 12	7800	NAMSOS
Namsskogan kommune	Hoømensenteret	7890	NAMSSKOGAN
Nannestad kommune		2030	NANNESTAD
Narvik kommune	Postboks 64	8501	NARVIK
Nes kommune	Postboks 114	2151	ÅRNES
Nesbyen kommune	Rukkedalsvegen 46	3540	NESBYEN
Nesna kommune	Movegen 24	8700	NESNA
Nesodden kommune	Vardenbakken 99	1450	NESODDTANGEN

Nesseby kommune/Unjargga gjelda	Rådhuset	9840	VARANGERBOTN
Nissedal kommune		3855	TREUNGEN
Nittedal kommune	Moveien 1	1482	NITTEDAL
Nome kommune	Rådhusveja 30	3830	ULEFOSS
Nord-Aurdal kommune	Boks 143	2901	FAGERNES
Nord-Fron kommune	Nedregata 50	2640	VINSTRÅ
Nordkapp kommune	Rådhusgata 12	9750	HONNINGSVÅG
Nord-Odal kommune		2120	SAGSTUA
Nordre Follo kommune	Postboks 3010	1402	SKI
Nordre Land kommune	Postboks 173	2882	DOKKA
Nordreisa kommune	Sentrum 17	9151	STORSLETT
Nore og Uvdal kommune	Kommunehuset	3630	RØDBERG
Norges Bondelag	Postboks 9354	0135	OSLO
	Grønland		
Norges skogeierforbund	Postboks 1438 Vika	0115	OSLO
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	Akersgata 41	0158	OSLO
NORSKOG	Postboks 123 Lilleaker	0216	OSLO
Notodden kommune	Postboks 193	3672	NOTODDEN
Nærings- og fiskeridepartementet	Postboks 8090 Dep	0032	OSLO
Nærøysund kommune	Idrettsvegen 1	7970	KOLVEREID
Oppdal kommune	Inge Krokanns veg 2	7340	OPPDAL
Orkland kommune	Postboks 83	7301	ORKANGER
Os kommune i Østerdalen	Rytrøa 14	2550	OS I ØSTERDALEN
Osen kommune		7740	STEINSDALEN
Oslo kommune	Rådhuset	0032	OSLO
Osterøy kommune	Administrasjon Rådhuset	5282	LONEVÅG
Overhalla kommune		7863	OVERHALLA
Porsanger kommune		9712	LAKSELV
Porsgrunn kommune	Floodsgate 6	3915	PORSGRUNN
Rakkestad kommune	Postboks 264	1891	RAKKESTAD
Rana kommune	Rådhusplassen	8622	MO I RANA
Randaberg kommune	Postboks 40	4096	RANDABERG
Rauma kommune	Vollan 8 A	6300	ÅNDALSNES
Rendalen kommune	Bergset	2485	RENDALEN
Rennebu kommune	Myrveien 1	7391	RENNEBU
Rindal kommune		6657	RINDAL
Ringebu kommune	Hustadgata 2	2630	RINGEBU

Ringerike kommune	Osloveien 1	3511	HØNEFOSS
Ringsaker kommune	Postboks 13	2381	BRUMUNDDAL
Risør kommune	Furumveien 1	4950	RISØR
Rollag kommune		3626	ROLLAG
Rælingen kommune	Bjørnholthagan 6	2008	FJERDINGBY
Rødøy kommune	Vågenge	8185	VÅGAHOLMEN
Røros kommune	Bergmannsgata 19	7374	RØROS
Røst kommune		8064	RØST
Røyrvik kommune		7898	LIMINGEN
Råde kommune	Postboks 83	1641	RÅDE
Salangen kommune	postboks 77	9355	SJØVEGAN
Saltdal kommune		8250	ROGNAN
Samnanger kommune		5650	TYSSE
Sande kommune		6084	LARSNES
Sandefjord kommune			
Sandnes kommune	Postboks 583	4305	SANDNES
Sarpsborg kommune	Postboks 237	1702	SARPSBORG
Sauda kommune		4201	SAUDA
Sel kommune	Botten Hansens gate 9	2670	OTTA
Selbu kommune	Mebones	7580	SELBU
Seljord kommune		3840	SELJORD
Senja kommune	Postboks 602	9306	FINNSNES
Sigdal kommune		3350	PRESTFOSS
Siljan kommune	Sentrumsveien 105	3748	SILJAN
Sirdal kommune	Sentralbord	4440	TONSTAD
Skaun kommune		7353	BØRSA
Skien kommune	Postboks 158	3701	SKIEN
Skiptvet kommune	Storveien 28	1816	SKIPTVET
Skjervøy kommune	Postboks 74	9189	SKJERVØY
Skjåk kommune		2690	SKJÅK
Smøla kommune		6570	SMØLA
Snåsa kommune		7760	SNÅSA
Sogndal kommune	Postboks 153	6851	SOGNDAL
Sokndal kommune	Gamleveien 20	4380	HAUGE I DALANE
Sola kommune	Postboks 99	4097	SOLA
Solund kommune	Postboks 73	6921	HARDBAKKE
Sortland kommune	Vesterålsveien 57	8400	SORTLAND
Stad kommune			
Stange kommune	Storgata 45	2335	STANGE
Statsforvalteren i Møre og Romsdal	Postboks 2520	6404	MOLDE
Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL

Statsforvalteren i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Statsforvalteren i Nordland	Postboks 1405	8002	BODØ
Statsforvalteren i Oslo og Viken	Postboks 325	1502	MOSS
Statsforvalteren i Rogaland	Postboks 59	4001	STAVANGER
Statsforvalteren i Troms og Finnmark	Postboks 700	9815	VADSØ
Statsforvalteren i Trøndelag	Postboks 2600	7734	STEINKJER
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	Postboks 2076	3103	TØNSBERG
Statsforvalteren i Vestland	Statens hus, Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Stavanger kommune		4005	STAVANGER
Steigen kommune		8283	LEINESFJORD
Steinkjer kommune	Kongensgate 39	7713	STEINKJER
Stjørdal kommune	Postboks 1333	7501	STJØRDAL
Stord kommune	Postboks 304	5402	STORD
Stor-Elvdal kommune	Storgata 120	2480	KOPPANG
Storfjord kommune	Kommunehuset	9046	OTEREN
Strand kommune	Postboks 115	4126	JØRPELAND
Stranda kommune	Postboks 264	6201	STRANDA
Stryn kommune	Postboks 263	6781	STRYN
Sula kommune		6030	LANGEVÅG
Suldal kommune	Eidsvegen 7	4230	SAND
Sunndal kommune	Romsdalsveien 2	6600	SUNNDALSØRA
Sunnfjord kommune			
Surnadal kommune	Bårdshaugveien 1	6650	SURNADAL
Sveio kommune		5550	SVEIO
Sykkylven kommune		6230	SYKKYLVEN
Sømna kommune	Vik	8920	SØMNA
Søndre Land kommune		2860	HOV
Sør-Aurdal kommune		2930	BAGN
Sørfold kommune		8226	STRAUMEN
Sør-Fron kommune	Postboks 38	2648	SØR-FRON
Sør-Odal kommune	Kommunehuset	2100	SKARNES
Sørreisa kommune	Storveien 20	9310	SØRREISA
Sør-Varanger kommune	Postboks 406	9915	KIRKENES
Tana kommune/Deanu gielda	Rådhusveien 3	9845	TANA

Time kommune	Postboks 38	4349	BRYNE
Tingvoll kommune		6630	TINGVOLL
Tinn kommune	Torget 1	3660	RJUKAN
Tjeldsund kommune	Rådhuset, Hov	9444	HOL I TJELDSUND
Tokke kommune		3880	DALEN
Tolga kommune		2540	TOLGA
Tromsø kommune	Rådhuset, PB 6900	9299	TROMSØ
Trondheim kommune	Holtermanns veg 1	7004	TRONDHEIM
Trysil kommune	Storvegen 5	2420	TRYSIL
Træna kommune	Formannskapskontoret	8770	TRÆNA
Tvedestrand kommune	Tjennaveien 30	4900	TVEDESTRAND
Tydal kommune	Ås	7590	TYDAL
Tysnes kommune		5685	UGGDAL
Tysvær kommune	Postboks 94	5575	AKSDAL
Tønsberg kommune	Tollbodgata 22	3111	TØNSBERG
Ullensaker kommune		2050	JESSHEIM
Ullensvang kommune	Opheimsgata 31	5750	ODDA
Ulstein kommune	Postboks 143	6067	ULSTEINVIK
Ulvik kommune		5730	ULVIK
Utenriksdepartementet	Postboks 8114 Dep	0030	OSLO
Utsira kommune		5547	UTSIRA
Vadsø kommune	Postboks 614	9811	VADSØ
Vaksdal kommune		5722	DALEKVAM
Valle kommune		4747	VALLE
Vang kommune		2975	VANG I VALDRES
Vanylven kommune		6143	FISKÅBYGD
Vardø kommune	Kirkegata 4	9950	VARDØ
Vefsn kommune	Rådhuset	8654	MOSJØEN
Vega kommune		8980	VEGA
Vegårshei kommune	Administrasjonsbygget	4985	VEGÅRSHEI
Vennesla kommune		4700	VENNESLA
Verdal kommune	Nordgata 63	7650	VERDAL
Vestby kommune	Postboks 124	1541	VESTBY
Vestnes kommune	Helland	6390	VESTNES
Vestre Slidre kommune		2966	SLIDRE
Vestre Toten kommune		2831	RAUFOSS
Vestvågøy kommune	Rådhuset Storgaten 37	8370	
Vevelstad kommune		8976	VEVELSTAD
Vik kommune	Postboks 134	6891	VIK I SOGN
Vindafjord kommune	Sentraladministrasjon	5585	SANDEID
Vinje kommune	Vinjevegen 192	3890	VINJE
Volda kommune	Stormyra 2	6100	VOLDA

Voss herad	Postboks 145	5701	VOSS
Værøy kommune	Sørland	8063	VÆRØY
Vågan kommune	Storgata 29	8305	SVOLVÆR
Vågå kommune	Postboks 106	2684	VÅGÅ
Våler kommune i Solør		2436	VÅLER I SOLØR
Våler kommune i Østfold		1592	VÅLER I ØSTFOLD
Øksnes kommune	Postboks 33	8439	MYRE
Ørland kommune	Postboks 401	7129	BREKSTAD
Ørsta kommune	Dalenveien 6	6150	ØRSTA
Østre Toten kommune	Postboks 24	2851	LENA
Øvre Eiker kommune	Stasjonsgata 24	3300	HOKKSUND
Øyer kommune		2636	ØYER
Øygarden kommune			
Øystre Slidre kommune	Tingvang, Bygdinvegen 1989	2490	HEGGENES
Åfjord kommune		7170	
Ål kommune	Torget 1	3570	ÅL
Ålesund kommune	Rådhuset	6025	ÅLESUND
Åmli kommune		4865	ÅMLI
Åmot kommune		2450	RENA
Årdal kommune	Statsråd Evensensveg 4	6885	ÅRDALSTANGEN
Ås kommune	Postboks 195	1431	ÅS
Åseral kommune		4540	ÅSERAL
Åsnes kommune	Rådhusgata 1	2270	FLISA

Høringsnotat

Forslag til forskrift om endring i forskrift om overføring av myndighet til kommunene m.fl.

21. desember 2022

1 Innhold

1	Innledning	3
2	Overføring av myndighet i konsesjonssaker der søker er selskap med begrenset ansvar.....	3
2.1	Bakgrunn og gjeldende rett	3
2.2	Statistikk.....	4
2.3	Departementets vurderinger	5
3	Administrative og økonomiske konsekvenser	6
	Forslag til endringer i forskrift om overføring av myndighet til kommunene m.fl.	8

1 Innledning

Landbruks- og matdepartementet foreslår i dette høringsnotatet endring i forskrift 8. desember 2003 nr. 1479 om overføring av myndighet til kommunene m.fl. Forskriften gjelder blant annet kommunens avgjørelse av konsesjonssaker etter lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom mv. (konsesjonsloven).

Forslaget er en oppfølging av Hurdalsplattformen. Regjeringen er opptatt av at landbruksressursene blir holdt i hevd, og å sikre nasjonalt og lokalt eierskap til jord- og skogeiendommer. I plattformen pekes det på at familielandbruket, med personlig eierskap til jorda, bidrar til livskraftige lokalsamfunn og mer livskraftige distrikter. I plattformen er det videre lagt til grunn at regjeringen vil nekte aksjeselskap (AS) konsesjon på eiendommer som er underlagt boplikt, og vurdere om statsforvalteren skal ha kompetanse til å gi konsesjon i disse sakene.

Forslaget i høringsnotatet gjelder Hurdalsplattformens punkt om at avgjørelsesmyndigheten flyttes fra kommunen til statsforvalteren i konsesjonssaker der søker er selskap med begrenset ansvar (for eksempel et aksjeselskap). I tillegg foreslås det endring i forskriften §§ 12 og 13. Disse forslagene er av redaksjonell karakter.

2 Overføring av myndighet i konsesjonssaker der søker er selskap med begrenset ansvar

2.1 Bakgrunn og gjeldende rett

Dersom et selskap med begrenset ansvar skal erverve en fast eiendom, må selskapet søke konsesjon for ervervet, jf. konsesjonsloven § 2. Et selskap med begrenset ansvar kan være et aksjeselskap (AS), et allmennaksjeselskap (ASA) eller et europeisk selskap (SE). Det er flere unntak fra konsesjonsplikten, blant annet i konsesjonsloven § 4. En stor andel av konsesjonssakene der et selskap med begrenset ansvar søker konsesjon, er der selskapet enten erverver en bebygd eiendom som har et totalareal over 100 dekar, eller en bebygd eiendom med mer enn 35 dekar fulldyrka eller overflatedyrka jord, eller en ubebygd eiendom som er regulert til LNFR-område, jf. konsesjonsloven § 4.

Dersom selskapet erverver eiendommen for å nytte den til landbruksformål, kommer konsesjonsloven §§ 9 og 9a til anvendelse i vurderingen av om det skal gis konsesjon. Det følger av § 9 tredje ledd at «det kan gis konsesjon til selskaper med begrenset ansvar. Det skal legges vekt på hensynet til dem som har yrket sitt i landbruket.»

I forarbeidene til konsesjonsloven (Ot.prp.nr. 79 (2002-2003) s. 66) er det vist til at det er et landbrukspolitisk mål at landbrukseiendommer i størst mulig grad eies av

fysiske personer som bebor og driver eiendommene sine. Det er norsk tradisjon, og har vist seg å være en stabil og rasjonell eierform. En slik eierform vil kunne hindre at eiendommen blir en kapitalplassering hvor eierne ikke er bosatt og brukeren er uten eiertilknytning.

Et selskap med begrenset ansvar kan imidlertid også få konsesjon ved erverv av landbrukseiendom. Det kommer frem av forarbeidene at for å unngå tvil, er det uttrykkelig presisert i konsesjonsloven § 9 tredje ledd at det også kan gis konsesjon til et selskap med begrenset ansvar. Det fremgår videre av forarbeidene at bestemmelsen legger til rette for at det kan gis konsesjon i de tilfellene der dette «byr på fordeler i forhold til den tradisjonelle eierformen.»

Det må foretas en konkret og individuell vurdering i hver sak av om det skal gis konsesjon eller ikke. I konsesjonsvurderingen skal det tas utgangspunkt i søkeren og søkerens formål med ervervet. Søkerens formål med ervervet skal vurderes opp mot de relevante samfunnsinteresser som gjør seg gjeldende i saken. Den konkrete vurderingen kan likevel slå ulikt ut avhengig av hvilke ressurser og muligheter eiendommen har, noe som blant annet er reflektert i Rt. 2012 s. 18 (Kistefos) avsnitt 63.

Selv om selskapets erverv av en eiendom er underlagt konsesjonsplikt, vil ikke senere overdragelse av samtlige eller enkeltvis aksjer i selskapet utløse konsesjonsplikt. Eiendommen blir da reelt sett overdratt videre uten offentlig kontroll, og aksjene vil kunne havne både på norske og utenlandske hender.

Avgjørelsesmyndigheten i konsesjonssaker har siden konsesjonsloven av 1974¹ ligget til departementet. Myndigheten ble gradvis overført til regionale, og deretter lokale myndigheter. Fra 1. januar 2004 fikk kommunene avgjørelsesmyndighet i alle konsesjonssaker, jf. forskrift 8. desember 2003 nr. 1479 om overføring av myndighet til kommunene m.fl. Det innebærer at det er kommunen som avgjør konsesjonssaker der søker er et selskap med begrenset ansvar.

2.2 Statistikk

KOSTRA-landbruk gir oversikt over kommunenes avgjørelser av blant annet konsesjonssaker. Kostra-rapporteringen de siste ti år viser at det er et økende antall konsesjonssøknader fra aksjeselskaper.

Landbruksdirektoratets rapport nr. 30/2022 viser at det i løpet av de siste fem årene (2017-2021) er behandlet 392 konsesjonssaker der aksjeselskap har ervervet konsesjonspliktig eiendom. Av disse ble 320 innvilget konsesjon (81,6 %). 75 av de 392 konsesjonssakene (1/5) gjaldt erverv av eiendom som har et slikt ressursgrunnlag som gjør at ervervet kunne utløst lovbestemt boplikt. Av disse 75 sakene ble ca. 60 % av søknadene innvilget.

¹ Lov 31. mai 1974 nr. 19 om konsesjon ved erverv av fast eiendom

Rapporten fra direktoratet viser at det er 138 kommuner som har behandlet konsesjonssakene der aksjeselskap er erverver de siste fem årene. Det vil si at mer enn 60 % av kommunene ikke har behandlet en konsesjonssak der AS er erverver i denne perioden.

Direktoratets rapport viser at dersom en fordeler sakene kommunene har behandlet på fylkene, er det behandlet mellom 5 og 72 saker i de enkelte fylkene i perioden 2017-2021. I gjennomsnitt har det blitt behandlet ca. 8 saker i året i hvert fylke.

Når det gjelder hvilke typer eiendommer aksjeselskaper søker konsesjon på, viser tilleggsundersøkelsen til rapporten fra direktoratet at det er 279 av 392 saker som oppfyller SSBs definisjon av landbrukseiendom². Gjennomsnittlig jordbruksareal på eiendommene var 71,5 dekar, og produktivt skogareal var 1404 dekar. I sakene der aksjeselskap fikk konsesjon, gjaldt sakene særlig eiendommer med jordbruksareal under 50 dekar.

118 av de 392 konsesjonssakene disse fem årene, gjaldt eiendommer som er å anse som «rene skogeiendommer»³. Gjennomsnittlig produktiv skog på disse eiendommene var ca. 455 dekar.

Gjennomsnittlig totalareal på de 114 sakene som ikke oppfylte SSBs definisjon på landbrukseiendom var 241 dekar.

2.3 Departementets vurderinger

Det er et landbrukspolitisk mål at landbrukseiendommene i størst mulig grad eies av fysiske personer som bebor og driver eiendommen, jf. Ot. prp. nr. 79 (2002-2003) s. 66. Dette er viktig for å sikre et landbruk over hele landet. Utviklingen med at antallet aksjeselskaper som får konsesjon øker, harmonerer ikke med dette målet.

Når et aksjeselskap har fått konsesjon for ervervet av eiendommen, kan hele eller deler av aksjeporteføljen senere overdras konsesjonsfritt. Dermed har det offentlige ikke lenger kontroll med hvem som reelt eier eiendommene, og på denne måten oppstår det heller ikke boplikt.

De siste årene har vi sett en økning i saker som gjelder konsesjon for erverv av eiendommer til aksjeselskaper, og det er gitt konsesjon i ca. 80% av disse sakene, jf. punkt 2.2. Tall fra SSB viser at antallet landbrukseiendommer med minst fem dekar jordbruksareal, og/eller 25 dekar produktivt skogareal som var eid av et aksjeselskap, var 2670 i 2020. Dette var en økning på 176 fra 2019. Antallet landbrukseiendommer som eies av et aksjeselskap har dermed økt. Utviklingen viser at det er nødvendig med en bedre kontroll med konsesjonspraksis for å nå landbrukspolitiske mål.

² Eiendom der mer enn 5 dekar er jordbruksareal og/eller minst 25 dekar produktivt skogareal. Denne definisjonen er annerledes enn arealgrensene for konsesjonsfrie erverv i konsesjonsloven § 4.

³ Som ren skogeiendom regnes en eiendom som er helt uten jordbruksareal. Eiendommen kan i tillegg til skogen bestå av uproduktive arealer.

Selv om antallet konsesjonssaker som gjelder aksjeselskaper øker, er det få saker i hver enkelt kommune, se statistikken under pkt. 2.2. Flertallet av kommunene behandler ingen slike saker i løpet av et år. Det kan derfor være vanskelig for kommunene å opparbeide seg tilstrekkelig kompetanse i disse sakene. Ved å flytte kompetansen til statsforvalteren, kan det legges til rette for en mer lik praktisering av regelverket.

Målet om at landbrukseiendommene i størst mulig grad eies av fysiske personer, har sammenheng med målene for eiendoms- og bruksstrukturen som er nedfelt i konsesjonsloven § 1 og jordloven § 1. Dette målet har både nasjonal og lokal betydning, og det legger rammer for driften. Rammene har sammenheng med virkemiddelbruken i landbruket generelt, herunder økonomiske virkemidler. Når kommunene avgjør konsesjonssaker, har de dermed en sentral rolle i spørsmål som har betydning for nasjonale mål.

Kommuneloven § 2-2 angir prinsipper for nasjonale myndigheters forhold til det kommunale selvstyret. Der fremgår det at offentlige oppgaver fortrinnsvis bør legges til det forvaltningsnivået som er nærmest innbyggerne. Videre bør ikke det kommunale selvstyret begrenses mer enn det som er nødvendig for å ivareta nasjonale mål, jf. kommuneloven § 2-2. Det er imidlertid et nasjonalt mål at fysiske personer eier landbrukseiendommer, og departementet mener forslaget i høringsnotatet vil være viktig for å ivareta dette.

Departementet er fortsatt av den oppfatning at kommunene skal ha avgjørelsesmyndigheten i konsesjonssaker i alminnelighet. Departementet mener at det er nødvendig å flytte avgjørelsesmyndigheten til statsforvalteren når selskap med begrenset ansvar søker konsesjon. Departementet foreslår derfor at avgjørelsesmyndigheten i konsesjonssaker der søker er et aksjeselskap overføres fra kommunen til statsforvalteren.

Kommunen vil fremdeles få oppgaver i forbindelse med disse sakene. Søknad om konsesjon må sendes til ordføreren i kommunen der eiendommen ligger, jf. konsesjonsloven § 12. Der kommunen ikke skal avgjøre saken, skal de utrede saken og gi uttalelse til statsforvalteren, jf. forskrift 8 desember 2003 nr. 1480 om saksbehandling mv. i kommunen § 1.

Regeltekniske hensyn tilsier at forslaget om å legge avgjørelsesmyndigheten til statsforvalteren må omfatte alle konsesjonssaker der søker er et selskap med begrenset ansvar. Uklarhet om det eventuelt oppstår boplikt eller ikke, får dermed ingen betydning. Når statsforvalteren behandler alle konsesjonssaker i fylket der et selskap med begrenset ansvar er søker, vil det fremme enhetlig praksis og sikre likebehandling i større grad enn i dag.

3 Administrative og økonomiske konsekvenser

Forslaget om å flytte avgjørelsesmyndigheten i konsesjonssaker der søker er selskap med begrenset ansvar vil medføre en økt arbeidsmengde for statsforvalteren, og mest sannsynlig også Landbruksdirektoratet (som klageinstans). Videre kan det føre

til noe ekstra saksbehandlingstid, fordi kommunen først skal utrede saken og gi uttalelse før statsforvalteren fatter vedtak. Kommunens oppgave blir som før, med unntak av at de ikke skal fatte avgjørelse eller forberede eventuell klagebehandling.

Forslag til endringer i forskrift om overføring av myndighet til kommunene m.fl.

I

I forskrift 8. desember 2003 nr. 1479 om overføring av myndighet til kommunene m.fl. gjøres følgende endringer:

§ 3 nytt nummer 6 skal lyde:

6. konsesjon til selskaper med begrenset ansvar etter konsesjonsloven.

Kapittel 5 oppheves.

§ 13 fjerde ledd oppheves.

II

Endringene trer i kraft straks.

Asker
kommune

Temaplan naturmangfold

Førstegangsbehandling

Utvalg for samfunnstjenester

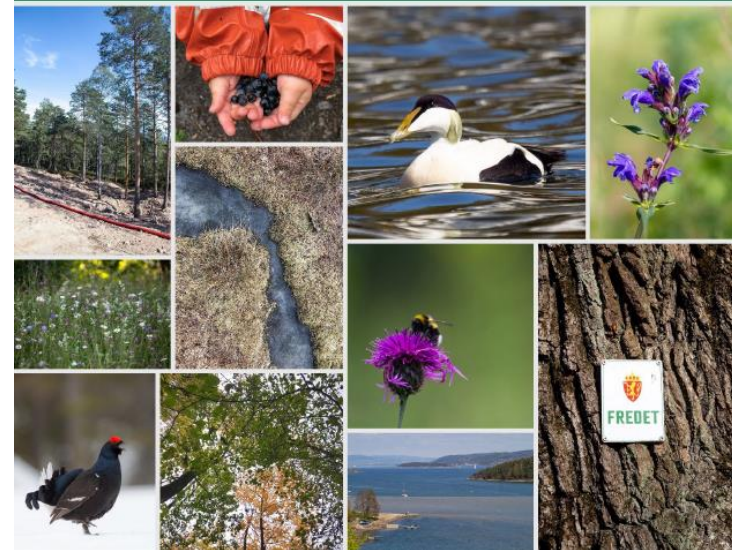
16.02.2023

Asker
kommune

Temaplan naturmangfold 2023-2035

Høringsutkast

Kunming-Montréal naturavtalen (KM-GBF)

<https://www.cbd.int/doc/c/e6d3/cd1d/daf663719a03902a9b116c34/cop-15-l-25-en.pdf>

Kilde: Universitetet i Bergen, CeSAM senter for bærekraftig arealbruk

Innen 2030:

- 30 % av land og havområder skal vernes
- 30 % av ødelagt natur skal restaureres
- vernet skal være representativt

Budstikka

Først i landet med støtte til global naturavtale

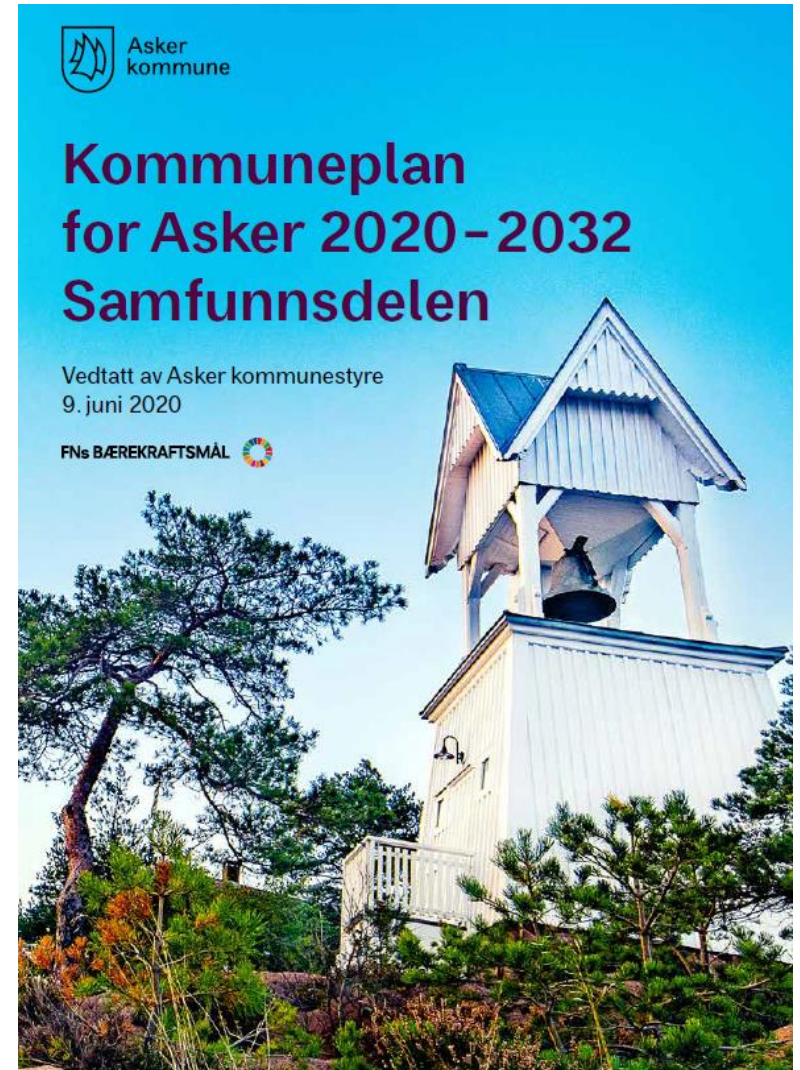
Mål under satsingsområdet *Bærekraftige byer og samfunn i kommuneplanen*

Mål:

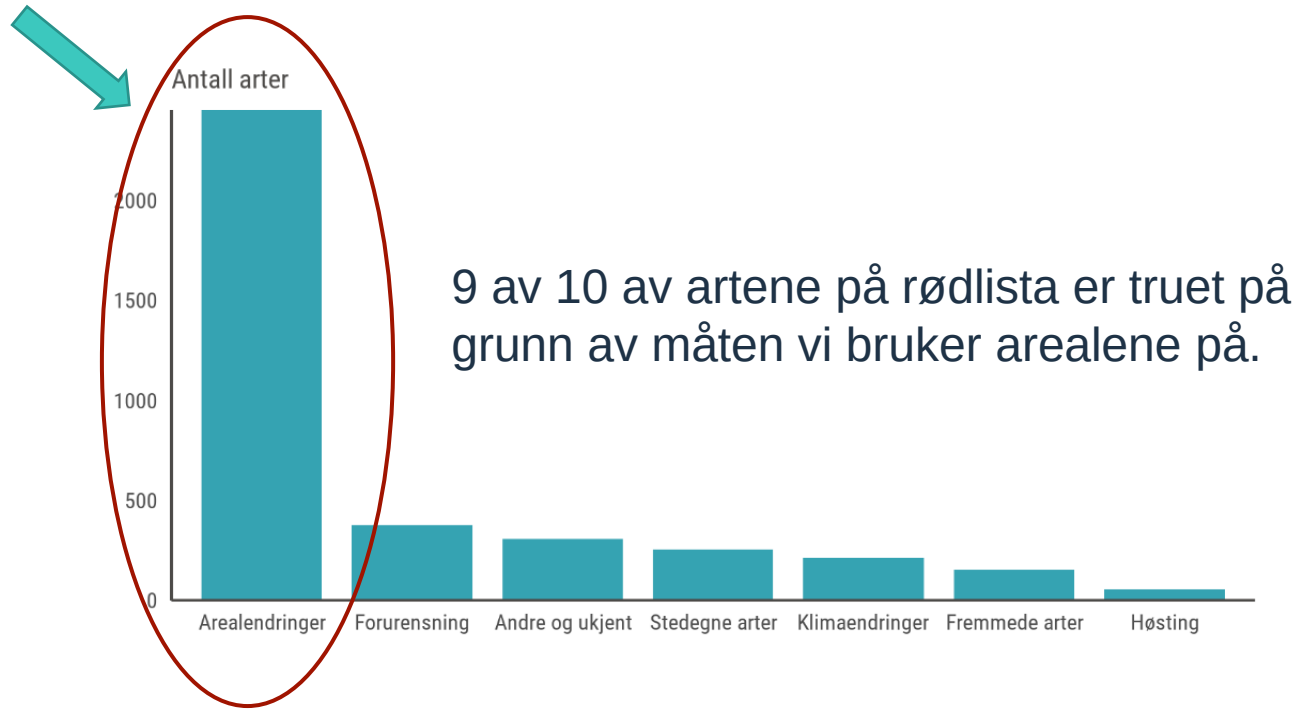
Askersamfunnet **verner om og sikrer naturmangfoldet**,
kulturmiljøer og et aktivt og levende landbruk.

Strategi:

Asker kommune skal tilrettelegge for **bærekraftig
forvaltning og vern av økosystemene** i havet, langs
kysten og på land, og **stanse og reversere
landforringelse og tap av biologisk mangfold**.

Bit-for-bit-nedbygging og arealbruksendringer er den største trusselen mot naturmangfoldet

Vi kan ikke skylde på forurensning eller klimaendringer for at 2752 arter er truet av utryddelse.

NYHETSANALYSE: Ni av ti arter er truet som en direkte følge av hvordan vi bruker Norge.

24. nov. 2021 09:16 | Sist oppdatert 24. november 2021

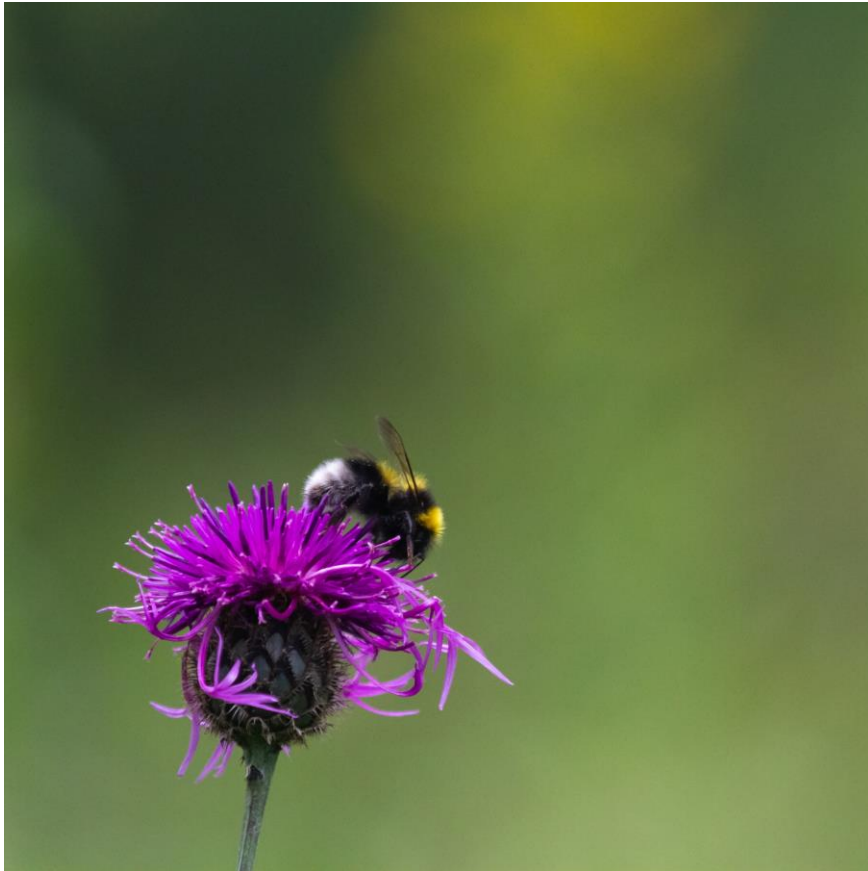
Innsatsområder

**Askersamfunnet verner om
og sikrer naturmangfoldet**

Innsatsområde 1

Sårbare arter og naturtyper

Stanse og reversere tap av
sårbar og truet natur

Pådriver for restaurering av natur

Ivareta og tilrettelegge gode
leveområder for pollinerende
insekter

Innsatsområde 2

Natur i arealplanleggingen

Kartlegging

Arealregnskap og arealnøytralitet

Prioritere natur og klima

Høy terskel for dispensasjoner

Avdekke manglende hensyn til natur og klima i vedtatte planer

*«Problemet er ikke at det bygges,
men hvor og hvordan det bygges»*

Innsatsområde 3

Skog og kulturlandskap

Jordvern

Forhindre gjengroing

Frivillig vern av skog

Naturvennlig hogst

Innsatsområde 4

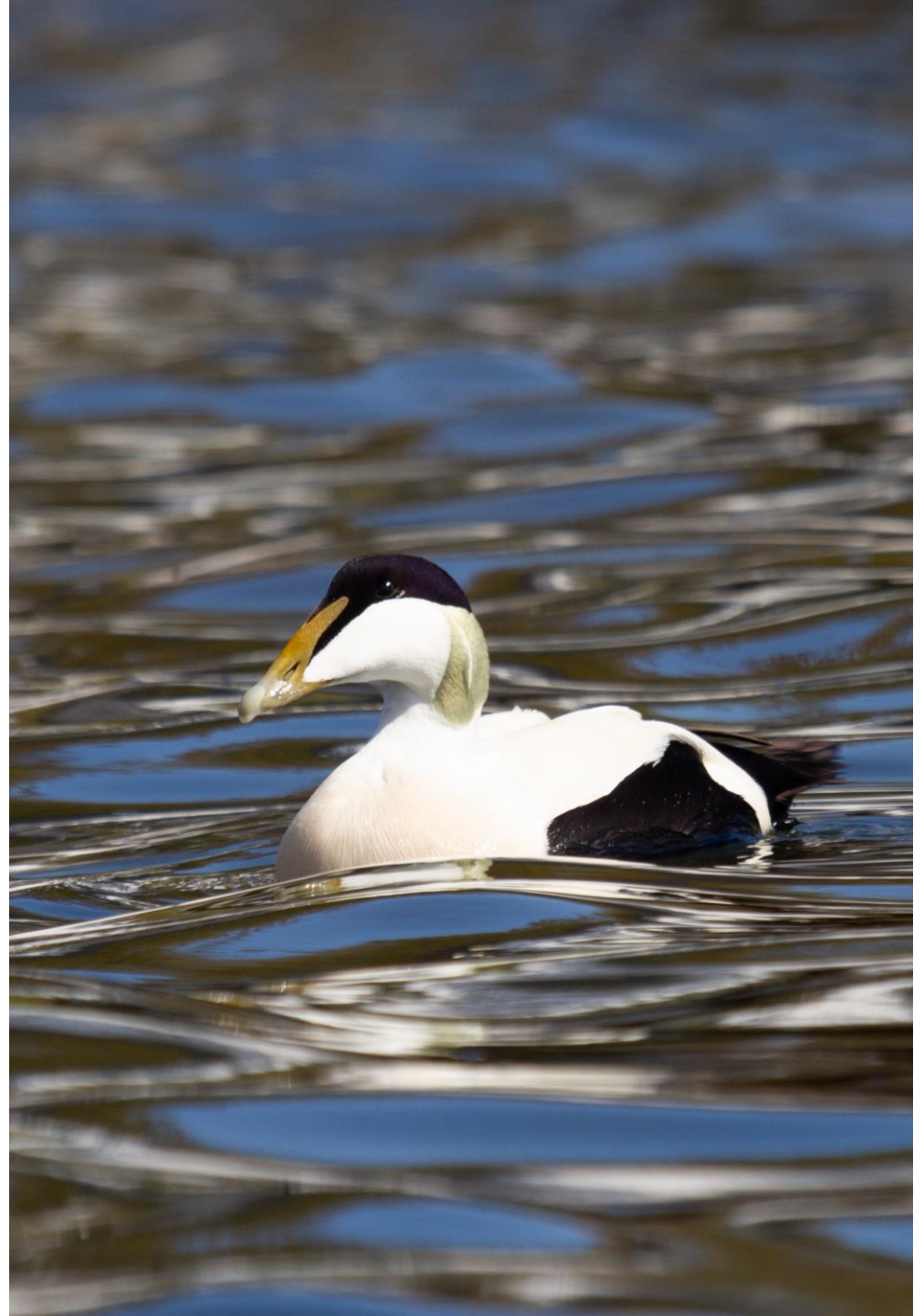
Livet i vann

Økologisk tilstand

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord

Kantsoner

Arter og naturtyper knyttet til vann

Innsatsområde 5

Natur og klima

Klimatilpasning

Naturbaserte løsninger

Karbonrike arealer

Innsatsområde 6

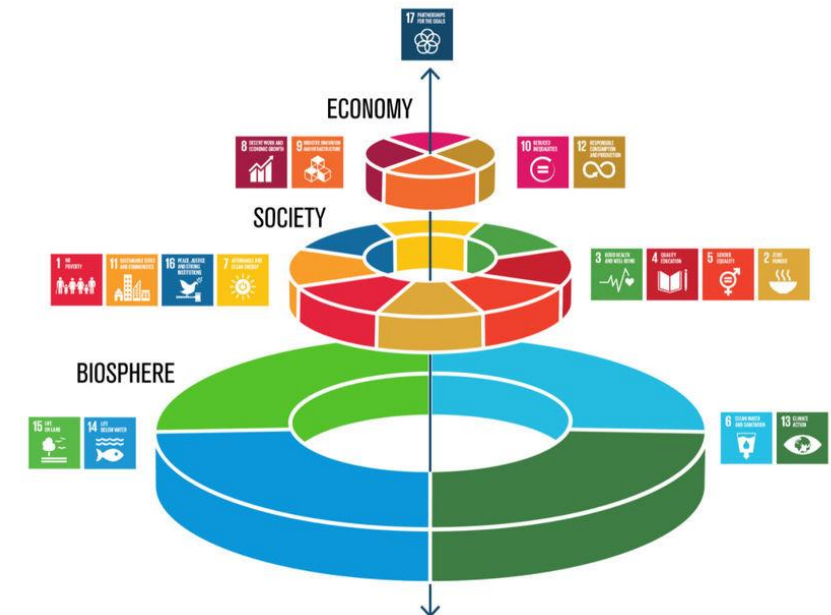
Forankring, kompetanseheving og samarbeid

Forankring, opplæring og kompetanseutvikling

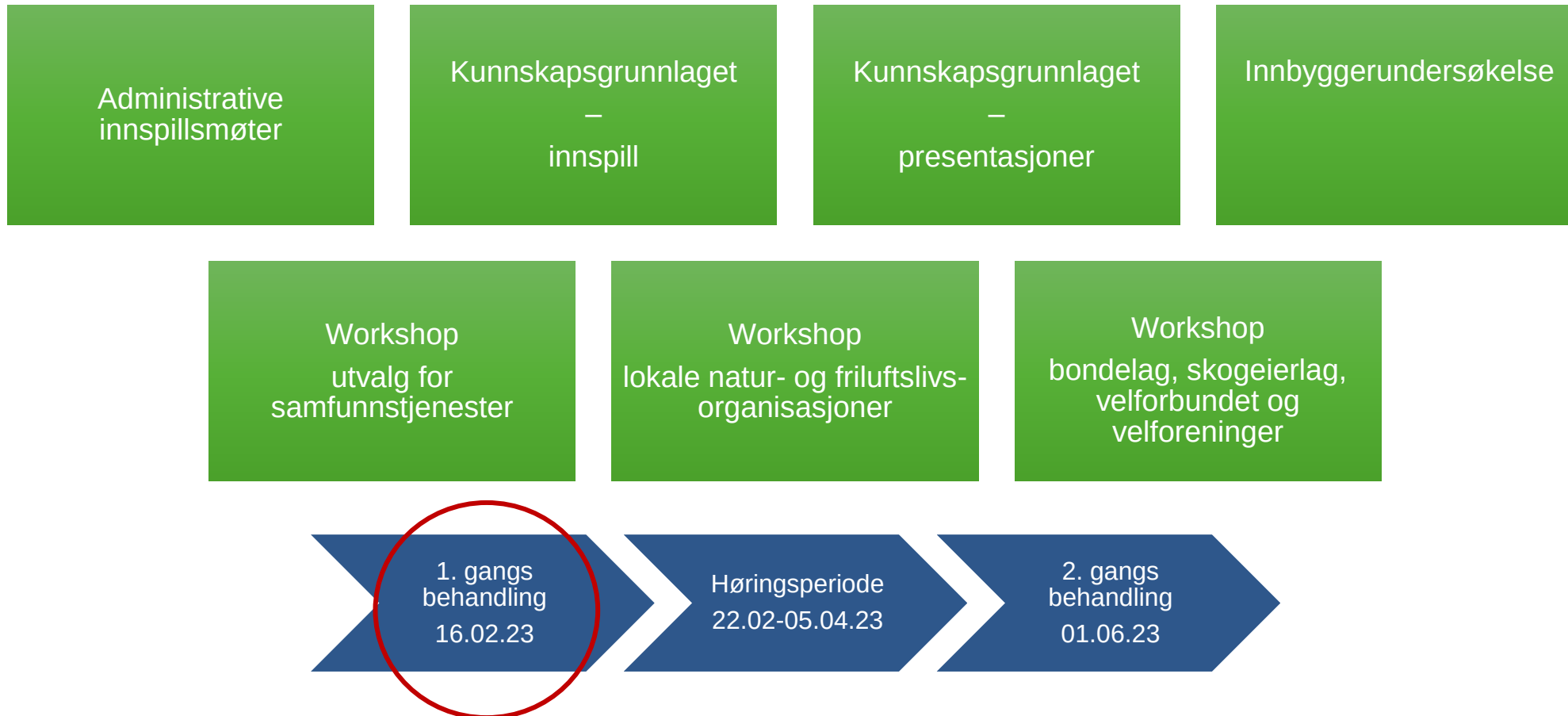
Helhetlig og balansert tilnærming til de tre bærekraftsdimensjonene

Kommunikasjon

Samarbeid

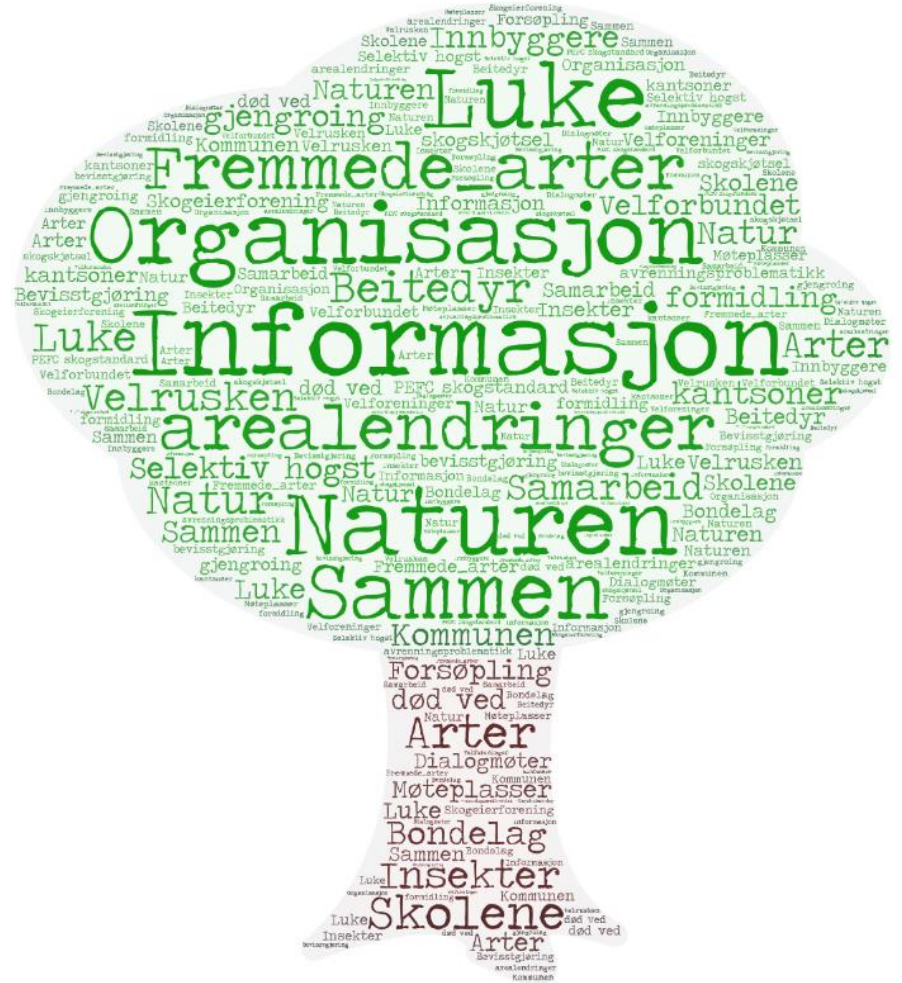

Medvirkning

Medvirkning - workshops

- ## ➤ Innsatsområde 6: Forankring, kunnskapsheving og samarbeid

Innbyggerundersøkelse

- 7 av 10 har hørt om begrepet naturmangfold
- 8 av 10 innbyggere i Asker er opptatt av natur- og miljøspørsmål
- 9 av 10 er enig i at Asker kommune skal jobbe aktivt for å stanse tap av natur

Asker
kommune